

autem consultationes, cum ad Pelagianorum mores, dogmata et historiam minime pertineant, ne extra scenam canere videamur, in præsentia prætermittimus, sermonem tamen de iisdem habituri, cum ecclesiasticam illius ævi disciplinam nostris animadversionibus adornabimus.

12. Potius interim nos gratulari oportet tam divinum S. Leonis Magni studium in Pelagianis evertendis, horumque errores abolendos, optatum finem obtinuisse. De qua re, ut certiores essemus, nisi sumus omnia antiquitatis monumenta percurrere; eorum videlicet, qui quinto et sexto Ecclesiæ sæculo floruerunt, nec alicubi de Pelagiana hæresi, veluti tum gliscente, mentionem fieri offendimus. Hanc autem nostram conjecturam confirmat, nostramque simul gratulationem adauget, epistola prima Joannis papæ IV ad episcopos et presbyteros Scotiæ directæ, quam refert etiam Beda lib. II Historiæ Anglorum cap. 19. In ea enim summus pontifex cum Rom. clero duas discutit quæstiones, quas ei Scotiæ clerus proposuerat: altera de Paschate, altera de Pelagianis eo in regno reviviscentibus. De his namque ita Rom. pontifex Joannes IV scribit: *Exposita autem ratione Paschalis observantiæ, ita de Pelagianis in eadem epistola subdunt; et hoc quoque cognovimus, quod virus Pelagianæ hæreseos apud vos denuo reviviscit, quod omnino hortamur, ut a vestris mentibus hujusmodi venenatum superstitionis facinus auferatur. Nam qualiter ipsa quoque execranda hæresis damnata est, lutere vos non debet, quia non solum per istos ducentos annos abolita, sed et quotidie a nobis perpetuo anathemate sepulta (a).* His autem verbis si quis insistere

voluerit, nostram conjecturam robor accipere haud inficiabitur. Nam Joannes papa IV, septimo Ecclesiæ currente sæculo, anno videlicet sexcentesimo quadragesimo, supremum catholicæ societatis clavum obtinuit, Severino summo pontifice jam vita functo. A quo anno si bis centum annos subducamus, quemadmodum Joannis papæ testimonium præsefert, jam superest quadragesimus quadragesimus Christi annus, in quo S. Leo Magnus Romanæ Ecclesiæ pontifex reunitus est, ut ex Romanorum pontificum tabulis intelligitur. Eo autem anno, sexcentesimo nimirum quadragesimo, Joannem papam IV ad Scotorum quæsitæ respondisse, sine ulla prorsus animi hæsitatione affirmandum est. Nam quamvis laudata epistola temporaria careat nota, tale tamen præsefert exordium, ut inde conciciamus quod, vix assumpto ad Romanum pontificatum Joanne, Scotorum votis S. P. annuere voluerit, qui jam ad Severinum prædecessorem suas consultationes et quæsitæ direxerant, quorum perlatores Urbem non attigerunt, nisi 315 post ejusdem Severini interitum. Id plane produnt ea verba quibus Joannes suam epistolam orsus est: *Scripta quæ perlatores ad san. mem. Severinum papam adduxerunt, eo de hac luce migrante, reciproca responsa ad ea quæ postulata fuerant... Jam vero tandem has similesque alias conjecturas præmittentes, manum de præsentī tabula tollere delibramus, alia quamplurima majoris momenti in sequentibus præstaturi, cum tandem pro nostrarum Exercitationum coronide, de Eutycheis rebus verba statim faciendi consilium habeamus.*

(a) Exstat tom. VI Concil. pag. 1509.

DE EUTYCHIANA HERESI ET HISTORIA

LIBRI DUO.

LIBER PRIMUS.

316 PROLOQUIUM.

Sanctus Leo Magnus strenuus catholicæ fidei propugnator, jugulatis jam Priscillianistis, clandestinis, ut ait etiam Quesnellus, Manichæorum motibus peremptis, et reportato tandem de Pelagianismo per Italiæ provincias gliscente singulari triumpho, ad majora progredi cogitur, fortiter feliciterque pugnaturus contra Eutychanos, qui, tamquam novi recentesque hostes ex Oriente prodeuntes, Christi Domini incarnationem oppugnabant. Hæc autem hæresis, quæ ab uno monacho Constantinopolitani monasterii archimandrita, Eutyche appellato, exordia et nomen accepit, ita trium annorum spatio S. pontificis animum occupavit, ut omnem operam et laborem ad eam funditus delendam impendere debuerit; tum etiam gravissima studia adhibere ad reparanda episcoporum et Ecclesiarum jura a factiosis viris summa injuria violata et abolita. Nequidquam recenseam de ejusdem gravi prudentia qua usus est ad eludenda arbitria et eorum libidinem qui sacrorum canonum regulis contemptis, sæculi dumtaxat potestate, nutu et imperio, violenter sacros orthodoxosque pastores e suis sedibus exturbarunt, vel variis pœnarum generibus exagitarunt. In quibus muneribus fungendis, quemadmodum animi ejus fortitudo, sapientia summaque prudentia coruscant, ita eminent supra illa et universa potestas Romanis pontificibus divinitus

concessa, pro omnium fidei et Ecclesiarum negotiis cognoscendis et iudicandis. A qua quidem speciali prærogativa et privilegio cum hæreticos aliosque invidios homines non tantum semper abhorruisse non lateat, verum etiam illam oppugnare et ad exitum perducere nisus fuisse intelligamus, ea videlicet ratione ducti, ut aliorum episcoporum jura ultra debitos limites extendant; magisque synodorum auctoritatem pro arbitrio prolant, sensim apostolicæ sedis dignitatem potestatemque angustis limitibus restringentes; tamen incassum eos laborare conspicimus, si jam, præjudicatis vulgi opinionibus sepositis, rerum omnium veritatem, cum ex conciliorum gestis, tum ex S. pontificis scriptis quæ supersunt dumtaxat haurire deliberabimus. Nec enim nostrum sermonem ab his rebus abstinere duximus, quod Paschasius Quesnellus vitam et res a S. Leone gestas cumulatissime descripserit, et fateatur: « Pontificæ dignitati majori quam quisque alius reverentia advolvam ego. » Subdole id enim affirmavit. Nam nihil eorum prætermisit quæ judiciorum 317 novitates in Ecclesia deferrent, veteremque formam et sacræ hierarchiæ rationem in Scripturis laudatam depellerent. Cujus quidem Quesnellianæ artis exempla infœcita propemodum et in isto mœæ concertationis vestibulo subicere possem, si importune lectoribus negotium facessere non vererer. Potissimum cum, præter honoris primatum, nihil prorsus eidem adjudicet, nisi

in Romanum episcopatum jurisdictionem, hancque etiam dependentem ab aliis episcopis quos Romano Occidentalium concilio interesse oportebat. Ego igitur qui ab ineunte ætate veritatis studio incensus sum, quamque non nisi ex purissimis fontibus haurire, aliorumque animos, quorum institutionibus vacare mihi fuerat commissum, imbibere vehementer desideravi, non sine gravi fastidio ad hæc animadvertendam. Mecum reputans, non alium sibi scopum in similibus dissertationibus assumpsisse Quesnellum quam incautos parumque in ecclesiastica historia versatos homines ad suas partes trahere, eosque variis illicitis constringere, ut sensim a debita erga apostolicam sedem veneratione, obsequio et obedientia deficient (a). Siquidem doctrinæ novitas, quæ cupiditatem hominibus injicit, tantam vim hoc nostro ævo fere apud quascumque nationes obtinuit, ut sine ullo prorsus sinceræ veritatis delectu et amore iis animus despondeatur quæ majorum nostrorum instituta et præcepta tradita evertere valent. In hujus nostri sæculi viros qui sibi eruditorum nomen vindicare amant Apostoli illud dictum quadrare mihi videtur (b) : Veniet enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebant, sed ad sua desideria coercerant sibi magistros prurientes auribus, a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Et fabulosa quidem Quesnellum conflinxisse in Eutyche- tis historia rebusque a M. Leone gestis, quis poterit inficiari? Qui episcopalem dignitatem, omnibus episcopis communem cum jurisdictione confundens, ultro fatetur, quam in uno veneratur, in cæteris calcari nolle, contendens ex veteri instituto non haberi tam Eutychem quam Flavianum de fidei dogmatibus altercantem legitimum et præcipuum judicem controversiarum habuisse Romanum pontificem, ad quem tam actor quam reus sponte cucurrerunt sua jura prosecuturi (c). Quibus eminentissimus cardinalis Baronii verbis occurrentes laudatus Quesnellus, subdole subjicit : « Ultra agnovimus Romanum pontificem pro legitimo, ac, si cum singulis episcopis compararetur, pro præcipuo controversiarum ecclesiasticarum iudice : sed quis propterea ferat Flavianum, quem et sedis prærogativa, et sanctimonia singularis, et fidei constantia ad martyrium usque perseverans, tantopere commendare debuerant, cum rebelles, imperito, obscuro ac malæ frugis monacho componi, committique exautoratum presbyterum cum suo ac sanctæ sedis episcopo, iudicem cum reo, et utrumque veluti de communi dividendo altercantem coram Leone sisti, quasi de incerto causæ exitu dimicaturum. Absit tanta a sacratissimo episcoporum cœtui injuria. » Quid igitur? Propugnatne Quesnellus supremam Romanorum pontificum judicariam potestatem, quam Scripturarum testimonia indicant, quamque veterum traditio et praxis ipsis asseruit? Fallit quidem. Nam Romanum pontificem præcipuum et legitimum Ecclesiæ controversiarum eo sensu dumtaxat appellat, facta nimirum cum singulis episcopis in suis sedibus existentibus comparatione. Volens forte indicare, nullum R. P. iudicium firmum et ratum habendum, quod aliorum episcoporum in synodis coactorum suffragio non adjuvetur atque probetur. Quam cautè nam mille ipse Quesnellus suis in scriptis explicavit. Præterea si injuriosum esset sacratissimo episcoporum cœtui ut eorum subditorum causæ semel in provinciis iudicatæ pontificia auctoritate iterum 318 recognoscerentur, ut ipse fabulatur, jam impune innocentes a metropolitans cæterisque provinciis suffraganeis episcopis possent vexari, deprimi et gradibus deponi, nec in ecclesiastica hierarchia iudex haberetur qui graves injurias et persecutionibus confectos posset ulcisci. Cum itaque nulli causa justa esse possit, qui

A contra Ecclesiam matrem arma arripere ausus est, facile in spem adduci potui ut annotatis et rejectis in præcedentibus libris omnibus præcipue Beausobrianis et Quesnellianis nugis atque commentis, id pariter divino opitulante numine præstare possim ad Eutychanam conscribendam historiam manum admo- vendo.

CAPUT I.

Eutyches male sentiens de Christi Domini incarnatione ab Eusebio Dorylæi episcopo in Constantinopolitana synodo accusatur. Iterum et tertio a PP. in jus vocatus, se sistere recusat.

1. Eutyche- tis causa, anno Christi Domini 448, cum Zenon et Posthonianus consulatum agebant, publico et solemniter Ecclesiæ Constantinopolitanæ iudicio cognita fuit. Cum videlicet sexto idus Novembris, ibidem triginta illius metropolis episcopis, ad dirimendam litem Florentium inter Sardorum episcopum et Joannem Cossinumque ejusdem Lydiæ provinciæ episcopos exortam, in unum coeuntibus, Eusebius Dorylæi in Phrygia episcopus quosdam libellos, Eutyche- tis blasphemias continentes, sacro cœtui obtulit. Constantinopolitano monasterio tamquam presbyter et archimandrita præerat Eutyches, qui exterius sanctimoniam et pietatem profliteri simulans, pravis imbutus doctrinis, fidei et monachi instituto abutebatur, Ecclesiæ solidissima fundamenta evertere conatus, utramque naturam in Christo post unionem commiscendo, atque ex duabus unam tantum factam fuisse fabulando. Hos errores primo inter privatos sui monasterii parietes docebat, eos monachis insinuando. Tum audacior factus, ob principum et magnatum favorem, cum amicis novarum rerum amatoribus communicavit; ita ut comperta ejusmodi nequitia ab eodem Eusebio Dorylæi episcopo, cujus cum Eutyche amicitia intercedebat, pluries eum amice corrigere curavit, sed tempus et operam perdere intelligens, illum ad Flavianum in concilium accusavit, ne pestifera hæc hæresis in dies majores vires acquireret.

2. Factis igitur ab Eusebio canonicæ accusationis libellis, illos obtulit concilio Constantinopolitano, cui et ipse intererat, conjurans eos relegi et inseri monumentis Actorum. Patres autem audientes quæ in libellis continebantur, eundem Eusebium semel iterumque rogarunt ut ipse Eutyche- tis monasterium adiret, atque ad majores commotiones præcavendas, hæretico respisci suaderet, blasphemias in quas eruperat sincero corde execrando. Ad accusator hisce PP. et Flaviani potissimum suasionibus non acquievit, quod frequentius hac de causa irritis conatibus ad monasterium perrexit. Ne itaque hæreseos crimen inultum maneret, neve inaudita altera parte ad iudicium procederetur, mittendos esse Joannem presbyterum et Andream diaconum decretum est; qui ad monasterium proficiscentes, lecto libello Eutyche- tis, eidemque dato exemplari, una cum accusatoris nomine, denuntiarent esse ad concilium vocatum, ut sese purgaret. Ipse tamen occurrere et satisfacere penitus abnegavit, dicens hoc sibi esse decretum et definitionem quadam ab initio teneri, ut nusquam alibi a sua fraternitate egrediatur, quodanmodo enim tamquam in sepulcro degere in monasterio. Sibi quoque Eusebium Dorylæi esse suspectum, 319 nec legitimi accusatoris partes subire contendit : qui (ut ait), tamquam inimicus jam dudum existens, detractionis et injuriæ causam hanc accusationem adversus eum confecerit. Tandem fassus est Eutyches ipse se paratum fore consentire et subscribere expositioni SS. PP. qui in Nicæno et Ephesino conciliis definierunt, et velle solas Scripturas scrutari, tamquam PP. expositionibus firmiores. Et pro-

(a) Paschasius Quesnellus, tom. II Operum S. Leonis Magni, diss. 4 de Vita et Rebus gestis S. L. PP., pag. mihi 147.

(b) Epist. II ad Timoth. cap. iv.

(c) Baronius, ad annum 449, num. 5.

pterea post Incarnationem Dei Verbi (hoc est post Nativitatem Domini nostri Jesu Christi) unam naturam adorare, et hanc Dei incarnati et inhumanati. Quas propositiones ex quodam libro perlegebat. Hac ergo relatione a PP. audita, eaque ab Athanasio, Basilii Selenciensis diacono, qui tanquam testis aderat, confirmata, eodem Eusebio Doryziensi efflagitante, secundo juxta juris regulas Eutyches ad concilium venire vocatur, missa ad eum per Mamam et Theophilum presbyteros citationis schedula, in qua ad concilium venire sine mora eidem præcipiebatur: *ne, subterfugiens, aiebat, in faciem convinci, subjaceret divinarum regularum severitati. Nec enim (addebant) rationalis est satisfactio dicere te decrevisse non procedere de monasterio (a). Interim cum novi legati proficiscebantur, Eusebius, exurgens in medio, dixit sibi certo esse nuntiatum Eutychetem susquedeque omnia vertere, volumem per monasteria dirigere, monachos ad seditionem excitare, ad quas turbas atque inmultis certo certius cognoscendos interpellari petiit Abrahamium presbyterum Martyrii Constantinopolitani, quod est in septimo (hoc est in suburbio) (b). Dum itaque ad rerum veritatem magis explorandam diaconi atque presbyteri ad varia monasteria mitterentur, ut diligentius inquirerent an a monachis subscriptiones pravis suis dictis consonas Eutyches extorsisset, jam Mamas et Theophilus ad concilium reversi sunt, nuntiantes monachos sibi obvios ad portas Eutychiani monasterii habuisse, dicentes archimandritam aegrotare, neminemque posse videre. Qui tandem, novi adventus causa cognita, post varias contentiones, concilii legatos ad Eutychetem adduxerunt. Is ergo, vix visa atque lecta citationis schedula, respondit infirmitatis atque senectutis prætextu se definitum habuisse non egredi e monasterio.*

3. Tertio Eutychetem esse in jus vocandum PP. deliberarunt, ut canonem regulæ apprime servarentur. Propterea accitis Memnone, sacrorum vasorum custode, Epiphantio et Germano diaconis, novam schedulam ad accusatum Eutychetem miserunt. Veritus tamen is ne tanquam contumax haberetur, neve in eum absentem concilium sententiam proferret, PP. illudere nisus est, misso quodam Abrahamio, cum aliis duobus monachis, qui pro eo excusationes facerent et, si fas esset, pro ipso in jus venientes, objectis responderent. Flavianus hos perhumaniter excipere voluit: sed horum petitionem statim rejectit, dicendo non posse ipsos Eutychetis causam ibidem agere, quia possibile non est altero accusato pro eo alterum dicere. Multa tamen et varia Abrahamium archimandritam concilii PP. dixisse, ut quadam miseratione erga Eutychetem flecterentur, quæque nulla ratione a sacro illo episcoporum cœu probata fuerunt, jam ex Conciliorum collectione exploratum est (c).

4. Quemadmodum ergo tertiam vocationis schedulam a Memnone et duobus aliis diaconis exhibitam Eutyches exceperit, disserendum est. Accepta itaque charta atque lecta, dixit se misisse presbyterum et archimandritam Abrahamium ad Flavianum archiepiscopum et ad concilium, 320 ut ex persona sua consentirent omnibus, quæ acta sunt a SS. PP. in Nicæa et Epheso congregatis, et omnibus quæ a beato Cyrillo fuerant conscripta. Ad consuetam deinde excusationem confugit, addendo infirmitate detineri, et propterea Abrahamium archimandritam misisse. Quam excusationem, cum serventius Memnon refelleret, dicendo, quia debes pervenire, et præsentare te in sancta synodo, et satisfacere his quibus impetaris,

(a) Actio 3 Constantinop. concilii Chalced. relecta existat, tom. IV Concilii pag. mibi 974.

(b) Septimum vocabant suburbium Constantinopolis, ut Labbeus et Surius ex Procopio annotarunt. Locus autem Procopii est in capite quarto de ædificiis Justiniani. Vide (ajunt Conciliorum collectores) quæ de septimo, sive hebdomo dixit vir stupendæ et

ipse se perstrictum cognoscens, demum subiecit: quia exspecto papam Abrahamium, forte exorabit Dominum et sanctam synodum. Non abscedere e monasterio, donec Abrahamius reverteretur, secum et cum Eutychete Memnon consulabat. Sed Eutyches sibi gratias fore respondit, potius supplicari Domino archiepiscopo Flaviano, et sancte synodo, quatenus Inducias præsentis septimanæ tribuerent; et secunda feria, volente Deo ingredi, et satisfactio Domino et sanctæ synodo. Dum hæc Eutychetem inter et laudatos synodi legatos agitabantur, Patres in sexta concilii sessione detinebantur (d), eorum relationes audientes quos ad varia monasteria direxerant, quid, qualive Eutyches molitus fuerat ad turbas in monachos excitandas, eosque seducendos, ut pravis suis dictis subscriberent. Eusebius Eutychetis accusator fassus est se compertum habere Mamam atque Theophilum, qui alteram vocationis schedulam ad Eutychetem detulerat, multa ex hæretico homine audivisse, quæ sub fide monumentorum non sunt professi. Quare si manifesta fuerint comprobatio certa habetur de læsa Eutychetis fide. Hos ergo vocari Eusebius petiit, ut cum jurjurando supra Evangeliorum codices quod audierunt narrarent. Aderat tum solus Theophilus. Nam Mamas nondum ut sessioni assisteret venerat. Rogatus itaque Theophilus, sincere confessus est quod accepit Eutyches alterum commonitorium, quo in jus vocabatur, cepit velle disputare, præsentem Narsele presbytero, Maximo archimandrita, aliisque monachis. Dicebat enim: In qua scriptura habentur duæ naturæ? Deinde vero quis sanctorum Patrum exposuit Deum Verbum habere duas naturas? Quibus interrogationibus Mamas occurrebat, respondens nec in Scripturis tantum haberi. At Eutyches: in sanctorum Patrum expositionibus vocabulum illud non jacere. Pari ratione duas a SS. PP. naturas prædicari Mamas constanter propugnabat, cum filius ex Maria natus perfectus Deus et perfectus homo debeat appellari. Quod argumentum Mamas sequenti propositione clausit: Quid ergo prohibet nos dicere ex duabus naturis unum Filium? At Eutyches, quamvis hisce dictis perstringeretur, perversitas negavit posse assentiri; malens potius depositioni aut cuicumque alii subesse malo et incommodo, quam duas in Christo unitiorem confiteri naturas. Quare autem in præcedenti sessione non narraverint Mamas et Theophilus tum Flavianum sciscitatus est. Cui Theophilus reposuit: Scit vestra sanctitas quia non pro hæc causa directi sumus, sed tantummodo vocare presbyterum Eutychem. Propter quod minime interrogati, superfluum putavimus hæc dicere, de quibus mandatam non habuimus. Advenciente postea Mame, præcedentibus dictis fidem accevit.

5. Absoluto interim induciarum tempore quod Eutyches petierat ut in jus veniret, iterum vigesima prima die Novembris PP. ad septimam sessionem convenerunt. Et cum a pluribus, mandato Flaviano, per ecclesiam, tum circa ecclesiam perquisitum fuisset, an Eutyches advenisset, et nullibi hunc reperissent, tandem Joannes presbyter multavit magna multitudine militum, monachorum et profectoriarum apparitorum prætorio circumseptum, qui cum ad concilium ingredi permittere recusabant, nisi prius facta promissione PP. restitutos ejus personam. Magnus quoque Silentiarius ab imperatore missus, et ipse concilium ingredi exoptabat. 321 Potestate itaque hunc facta ut concilium ingrederetur, statim ab imperatore mandata quædam scripto consignata acceptisse sacro cœui indicanda testabatur. Quarum summa illa erat, de Ecclesiarum pace sollicitudinem habere, et de

multifariæ eruditionis Carolus Desprezianus Cangijs in Constantinopoli Christiana, lib. II, cap. 5 et 16, § 44.

(c) Actio 3 Constantinopolitani concilii, quæ habita fuit feria 3, id est 16 Novembris.

(d) Actio 5 et 6 Constantinopolitani concilii, tom. IV Concilii pag. 999.

custodienda fide, quæ in Nicæna et Ephesina synodis fuerat stabilita. Quæ de causa Florentium virum fidelem et testimonium probatum in recta fide volebat interesse illius synodi audientis. Tum imperatori multos annos acclamatum est, et gratias eidem habuerunt. Postea in medium profluentes Eusebii Dorylæi accusator et Eutycheus, hujus causa ad exitum perducta est, et lectis S. Cyrilli epistolis ad Orientales conscriptis, cum Aetius lector ad eam partem pervenit, in qua dicitur Jesum Christum perfectum esse Deum, et perfectum hominem, de Maria Virgine secundum humanitatem natum, Patri secundum Divinitatem consubstantialiorem, nobis vero secundum humanitatem, et reliqua quæ sequuntur, statim Eusebius dixit Eutychem his haud assentiri. Cujus quippe rei veritas ut sine ulla ambiguitatis specie vel falsitatis suspitione innotesceret, ad ea quæ jam in Actis descripta erant provocatum est. Deinde vero pluries Eutychem interrogarunt, et illius publicam confessionem excipientes, plene intellexerunt eam novum hæreticumque dogma contra incarnationis Domini nostri Jesu Christi mysterium tueri, et perniciatius propugnare, non absimilem quidem a Valentini et Apollinaris erroribus et perversitate, idcirco *lacrymantes et gementes perfectam ejus perditionem*, omni ecclesiastico gradu, *monasterii primatu* et communione eam privarunt (a). Hæc autem Eutycheianæ hæreseos initia fuisse, hanc judicii formam religiosius secundum canonum regulas concilii Constantinopolitani PP. servasse, nullatenus dubitandum est; quæ nos quidem paulo fuissemus ex Actis quæ supersunt descripsimus. Quamvis revera id nobis minime opus fuisset, cum doctissimus et eminentissimus cardinalis Baronius summa eroditione qua pollebat majori et accuratiori studio omnia recensuit quæ hactenus de concilio Constantinopolitano et Eutycheianæ hæreseos exordiis narravimus (b). Ad reliqua igitur gradum faciamus.

CAPUT II.

Flavianus episcopus absoluta præcedenti provinciali synodo cum omnium Actorum serie litteras dirigit ad sanctum pontificem Leonem Magnum, gestorum petens confirmationem. Id injuria negat Paschasius Quesnellus, cujus argumenta proponuntur, simulque evertuntur.

1. Absoluta jam Constantinopolitana prima synodo, in qua damnatis Eutycheis archibus, hortumque auctore sacerdotali officio et archimandrita præfectura privato, lata in eum sententiæ summa in aliis atque aliis Constantinopolitanæ urbis publicis locis promulgata est (c); ut videlicet monachis aliisque catholicis viris scripto communitario innotesceret, in posterum haudquaquam cum hæretico et contumaci **322** homine communicare. Quia vero de fidei causa agebatur, Flavianus, ne suis partibus deesset, nulla prorsus mora interposita, summo pontifici Leoni litteras dedit, simulque rerum omnium gestarum seriem ad eundem direxit. Hujus rei testis fidelissimus imprimis est Liberatus diaconus, qui, recensita Eutycheis damnatione, mox subjecit: *Quibus gestis jungens epistolam suam Venerabilis Flavianus, Leoni papæ direxit, et quid in concilio gestum*

(a) Sententia in Eutychem a concilio Constantinopolitani PP. lata: « Decernimus per Dominum nostrum Jesum Christum ab eo blasphematum, eum extraneum esse ab omni officio sacerdotali, et a nostra communione, et primatu monasterii; scientibus hoc omnibus qui postea colloquuntur ei, et ad eum convenerint, quoniam et ipsi erunt rei pœnæ excommunicationis, ut qui non declinarunt confabulationes ejus. » Act. Constant. Conc. tom. IV pag. 1022.

(b) Baronius, tom. VI, ad Christi annum 488.

(c) Liberatus diaconus, in Breviario, cap. 11.

A fuerat allegavit fideliter (d). Quæ verba, tum ejusdem Flaviani litteras Baronius percurrans, sine ulla hæsitatione merito scripsit majorum morem ita faciendo Flavianum esse prosecutum. Refragatur tamen passim Quesnellus, et potissimum ad Christi annum 449, res a S. Leone Magno gestas describens, cum ait: « S. Leo nihil horum quæ Constantinopoli gerantur admonitus a Flaviano (acceptis videlicet ab Eutycheo litteris) ne vel innocentem condemnet, vel reum absolvat, ad Theodosium Flavianumque scribit. » Quare autem Flavianus ad Leonem non scripserit, ait: « haud difficile est dictu, seu Eutychem statutum judicio crederet, seu setam causam secundum canonem Ecclesie in concilio, condemnatumque legitime monachum sua parochia, non alias audiendum. » Baronius credit litteras Flaviani aut interceptas, aut retardatas ab Eutycheo. Sed tum nihil omnino scriptum a Flaviano constat ex ipsa Flaviani epistola, cujus initium est: *Pietate, etc.* Auctore nimis, et quasi ex tripode, questionem gravissimam involutam difficultatibus paucis et infirmis quidem conjecturis ex sua sententia solvere voluisse Quesnellum quis non videt? Profecto etiam, si sedulo duas illas solas Flaviani epistolas ad Leonem, quas et ipse Quesnellus Græcæ et Latine typo commisit, iustrabimus, haud facile euntim primus debetur locus poterimus judicare. Quinimo in eam persuasionem descendemus, alteram primo loco in ordine esse statuendam, ut gravissimis adducti conjecturis paulo infra declarabimus. Quis præterea Quesnello revelavit Flavianum duas dumtaxat Leoni pontifici epistolas dedisse? Ex Vaticanis enim codicibus nos adhuc tertiam eruitam scriptam ad eundem Leonem occasione Eutycheianæ hæreseos, de qua duo clerici ejusdem Constantinopolitanæ Ecclesie, Gregorius videlicet et Johannes, postulabantur. Quemadmodum ergo hanc tertiam scripsit, cur quartam, quintam, sextam aliasque plures scribere non potuit, quas Eutycheus aut interciperet, aut retardare poterat, quemadmodum Baronius rationabiliter suspicatur? Alias autem et alias epistolas Flavianum ad S. pontificem scribere oportuisse, mihi et omnibus cordatis viris persuasum esse debet, potissimum quia damnata hæresis in dies recrudescerat, et quia nova synodus, agente Dioscoro, et Eutycheis factione, cum magna veritatis et fidelis jactura fieri postulabatur, quam minime necessarium esse Flavianus ipse etiam ex duabus illis litteris quæ hactenus lucem aspexerunt sincero fassus est, cum sola pontificia auctoritate tum (e) hæresis quæ surrexit, tum turba quæ propter eam facte sunt *facillime destruentur*. Dicat, amabo, Quesnellus, putatne Flavianum plane obmutuisse, nec Leoni alias dedisse litteras, cum ipsi innotuit imperatorem, agente eunuchis Chrysaphio, et Dioscoro, jam synodum postulare, ut quæ jam Constantinopoli contra exortam hæresim defuita fuerant abolerent? Figmentum esse probant epistolæ illæ Flaviani in causa duorum illorum Constantinopolitanorum clericorum, ut superius nos jam indicavimus, quas, Deo Domino optulante, publici juris faciemus.

2. At quidquid sit de aliis Flaviani epistolis, quæ aut temporum injuria intercederunt, aut nunc adhuc obsoletæ in secretioribus bibliothecarum **323** aut Archiviorum scriniis custodiantur (f), de quibus nec

(d) Liberatus diaconus, in suo Breviario, cap. 11, apud Lab., tom. VI, pag. 436. Baronius, ad annum Christi 448, tom. V Annal. pag. 62. Paschasius Quesnellus, ubi supra.

(e) Flaviani epist. primo loco posita in Quesnelli edit., cap. 3, pag. 241, et Leo ipse, in epist. 32 fateatur: *Quamvis evidenter appareat rem de qua agitur nequaquam synodali indigere tractatu.*

(f) Notitia epistolarum seu a S. Leone PP. scriptarum, seu ab aliis ad ipsum; et aliorum monumentorum res ab eo gestas attinentium, quorum sola restat mem-

minimam fecit Quesnellus mentionem in elencho quem conscripsit, ea ductus persuasione, quod duas illas tantum vulgatas epistolas Flaviano Leoni dedisset; igitur haudquaquam dubitandum est quod ipse, absoluta jam illa Constantinopolitana synodo, et Eutychemate damnato, ad R. P. non scripserit, seriem omnium gestorum mittendo; propterea non labare Baronii conjecturam, qua affirmat ejusmodi epistolas Eutychetis studio aut interceptas, aut retardatas fuisse. Huic sane conjecturae et Quesnellus ipse subscribere debuisset, si ad Leonis litteras harumque temporariam notam attendisset. Quod in praesens nos facere non praetermittimus, ut plenius Quesnelli argumenta evertamus. Et quidem primam Leonis epistolam ad episcopum Flavianum scriptam offendimus kal. Martii, Asterio et Protogene consulatum agentibus, quod incidit in annum 449. Hanc enim ex urbe Roma Constantinopolim comitem Pansophium detulisse, Flaviano ad Leonem rescribens indicavit. Nullas autem epistolas Flaviano Leoni dedisse antequam a comite Pansophio S. pontificis litteras acciperet, minime umquam, sequentibus adductis momentis, potero persuaderi. Etenim si primo tempore spectemus quod comes Pansophius ex Urbe discedens Constantinopolim profecturus insumere debuit; si animadvertamus pariter tum ad aliqua negotia quae vir nobilis apud imperatorem illiusque aulae ministros forte pertractanda habuerat, tum ad novum iter faciendum, ut iterum Romam veniret, certe trium mensium spatium vix sufficere poterat. Quamvis navigationum cursum faciliorem tum fuisse credere debeamus, ob navigiorum copiam et Roma Brundisium versus, et e Brundisio Constantinopolim progredientium; tamen difficilior etiam illud iter reddebatur in primo, id est Martio et Aprili, mense, in quibus etsi mare suapte natura tranquillum sit, ventorum vi magis atque magis agitari atque turbari solet inmoderatis tempestatibus. At ultro demum Pansophium comitem prosperum habuisse iter, nec ultra tres menses fuisse retardatum illius ad Urbem regressum, quemadmodum conjici posset ex altera S. Leonis epistola ad eundem Flavianum scripta; quid vero? An Flaviano tamdiu ad Leonem de Eutychemate haeresi scribere distulit, quamdiu, a Leone ipso exagitatus, litteras accepit? Id nemo sine temeritatis nota affirmabit. Potissimum si ad subsequentes S. Leonis Magni litteras animadvertat. Etenim S. Leo, epist. 22 kalendis Junii scripta, fatetur se recepisse Flaviani epistolas cum synodalibus gestis in Eutychetis causa. Ait scribendi occasionem arripere ex opportuno itinere quod primum honorabilis vir Rodanus Constantinopolim versus aggressurus erat. Brevisimas enim tum fecit litteras. *Verum (promittit) de hac re plenius per eum qui ad nos tuae dilectionis portavit litteras rescribimus, ut fraternitatem tuam quid de tota causa constitui debeat instruamus.*

3. Hic cuperem ut Quesnellus et quisquam alius qui illius studiis indulgeat, animadverteret an acceptas a Leone Flaviani litteras cum synodalibus gestis portaverit honorabilis vir comes Pansophius, an alius? Non Pansophius quidem. Cum verba illa: *De hac re plenius per eum qui ad nos tuae dilectionis portavit litteras rescribimus*, indicent peculiarem aliquem forte Constantinopolitanae Ecclesiae clericum, ut tum moris erat, a Flaviano missum, qui litteras et synodalia Acta ad summum pontificem deferret. Remittere enim eum debebat Leo cum proximioribus litteris. Igitur quis credit honorabilem virum, imperialis aulae comitem, 324 remittendum esse, quasi vero tabellarii munus eidem foret demandatum? Potius ergo concludendum est primas Flaviani epistolas cum synodalibus gestis alium latorem habuisse praeter comitem Pansophium, ut

ria. Pasch. Quesnel. tom. II Operum S. Leonis pag. 511. Verumtamen istius catalogi auctor non indicavit epistolam a Flaviano scriptam in causa Joannis

A evidentissime demonstrant gravissima duo momenta, quae nos statim subjicimus. Alterum est quod, paucis elapsis diebus, prolixiores litteras daturus Flaviano, sicut in praecedenti promiserat, eas his verbis orditur: *LECTIS dilectionis tuae litteris, quas miramur fuisse tam seras, et gestorum episcopialium ordine recensito.* Cur ergo, quo sensu, quave ratione tam seras Flaviani epistolas appellasset, vel si Pansophius eas attulisset, qui vix trium mensium spatium insumpisset eundo ex Urbe Constantinopolim, et rursus e Constantinopoli Romam revertendo? Si Pansophius has litteras cum synodalibus gestis attulisset, summa celeritate, non sero ad pontificias manus pervenissent, ut ex praecedenti temporum supputatione liquido innotescit. Oportet igitur inferre quempiam alium fuisse harum epistolarum latorem, qui, vel Eutychetis artibus, vel temporum vicissitudinibus, marisque tempestatibus praepeditus, diu in itinere cunctatus est, quemque S. pontifex cum alia epistola, et videlicet, Constantinopolim ad ipsum Flavianum remisit. Addimus B voces illas, *tam seras*, non quamcumque cunctationem, sed longam temporis moram indicare, ob quam Leonis animus in admirationem rapiebatur, tamquam ob rem extra omnem ordinem constitutam et insuetam. Ad quae verba cum iterum et tertio sedulo animadverterem, et ex altera parte cognovissem Constantinopolitanam illam provincialem synodum de Eutychetis damnatione labente Novembris mense praecedentis anni absolutam fuisse, inferri posse arbitratus sum Flavianum statim in subsequenti decimo mense ejusdem anni, vel saltem in initio Januarii anni 449 immediate subsequentis, ad Leonem cum synodalibus Actis supra Eutychemate negotium scripsisse, minime exspectatis Leonis litteris, quas per honorabilem virum comitem Pansophium se accepisse affirmat. Quod si Quesnellus mihi objicit Flavianum priori illa epistola quam in sua editione excudi curavit aperte fateri Eutychemate *accusatum a religiosissimo episcopo Eusebio, occurrentem ad S. concilium propriaque voce quid ipse sentiret Patribus synodi delegentem, ut qui alienus sit a recta fide deposuimus, prout sanctitatem vestram docebunt cuncta super eo confecta Acta, quae et misimus cum hisce nostris litteris*; quasi quod voluerit indicare, non prius ad Leonem scripsisse, quam cum Acta confecta cum hisce litteris miserit; occurram statim respondendo ex reliquo illius epistolae contextu colligi jam pridem Flavianum cum Actis super Eutychemate gestis hanc eandem hujus epistolae partem ad Leonem misisse, iterumque eandem rescribere coactum, cum, auditis Leonis querimoniis, nondum et litteras et confecta Acta recepisse intellexerit. Id innuere videntur verba illa rotunde prolata: *prout sanctitatem vestram docebunt cuncta super eo confecta Acta, quae et misimus cum hisce nostris litteris*. Hic autem loqui de re jam praeterito tempore executioni demandata, et de his litteris alias scriptis, tertia subsequens harum epistolarum pars, quam postremo priori addidit et subjecti, cordatis viris videri debet. Si quidem narratis perturbationibus hac de causa in Constantinopolitana Ecclesia ortis, et verbo facto, tum de tabulis publice ab Eutychemate propositis, contumeliarum videlicet et mendaciorum plenis, tum de precibus imperatori oblatis, arrogantia et petulantia refertis, gradum facit ad Leonis litteras, quas recenter acceperat. *Verum (ait) his ita ex consecutione peractis reddita sunt litterae sanctitatis vestrae per comitem omni admiratione dignum Pansophium.* Dicat Quesnellus quando redditae sunt Flaviano per Pansophium Leonis litterae? An non postea quam Flavianus Acta synodalia cum parte praecedenti harum litterarum ad Leonem miserat, quasque nimis sero ipsum S. pontificem accepisse asseverat? Si verba illa, spectato

presbyteri Constantinopolitani, illiusque socii, quorum Leo meminuit epistola 62, quae est ad Anatolium Flaviani successorem.

etiam dicendi ordine, alium verum sensum **325** A trum confirmanda, subjicit: *Confirmare vero, et piissimi Christumque amantis nostri imperatoris fidem. Res namque solo indiget ex vobis impulsu, atque subsidio, quod per vestram prudentiam ad tranquillitatem et pacem cuncta statim translaturum est.* Si res ergo, auctore Quesnello, in Constantinopolitana provinciali synodo erat acta et finita; si pariter in Constantinopolitano episcopo omnia jura residebant circa illud iudicii genus, quare Flavianus Leonem interpellat, dicendo rem indigere impulsu et subsidio apostolicæ sedis, ut cuncta statim ad tranquillitatem et pacem transferantur? Nisi quidem mea me fallat opinio, illius hæreseos damnatio rata habita a Leone fuisset; et nisi excitatæ turbæ pontificia auctoritate compositæ fuissent, numquam vera de Christi Domini incarnatione doctrina certo sufficienter Christi fidelibus innouisset; nec contumaces atque rebelles acquievisset, nisi, *cooperante Deo* (ait Flavianus), *per vestras sacras litteras.* Denique solas litteras Leonis futuram generalem synodum, de qua rumor erat, prohibere potuisse, idem Flavianus non dissimulanter asseverat, dicendo: *Prohibebitur vero et quæ evulgatur futura esse synodus, ut ne totius orbis perturbentur Ecclesiæ.* Ex hac ergo hujus primæ Flaviani epistolæ appendice nos perspicue colligimus quidquid veteres Orientales episcopi de Romanorum pontificum auctoritate, tum in hæresibus profligandis, tum in conciliis firmandis et convocandis, tum denique in condemnatorum appellationibus suscipiendis senserint et judicaverint. Quibus omnibus etsi nimis audacter et quasi stolide prætextu episcopalis dignitatis tuendæ et vindicandæ aliqui repugnent, tamen Flaviani epistolæ, et illius scribendi ægredivo modus, Ecclesiæ disciplinam et dogma erga apostolicam sedem, cæterarum Ecclesiarum matrem et magistram, solidissime probant et patefaciunt.

5. Sed jam propter alia gradum faciamus, ut Quesnelli animum ab apostolicæ sedis reverentia et auctoritate nimis alienatum clarius conspiciamus. Is ergo ut præcedentibus suis dictis fidem faciat, simulque ostendat Flavianum numquam ad S. Leonem scripsisse, nisi post acceptas ejusdem pontificias querimonias, ad alias et alias Leoninas epistolas, vel ad Flavianum ipsum, vel ad Theodosium imperatorem scriptas provocavit. Verumtamen de illa quam 20 loco posuit Quesnellus in sua editione, quæque Martii kal. conscripta fuit, ad cuius temporariam notam advertere prætermisit, ne hactenus actum iterum agamus, hic verba non facimus. Dumtaxat animadvertimus sancto Leoni supremi iudicis partes in hac causa debitas fuisse; neque Flavianum apostolicæ sedis jura in fidei causa violare potuisse. Id non obscure S. pontifex asseverat, non tantum de Eutychetis dissenser appellacione, sed ad damnationis causam respiciendo, noscere vult quæ a Flaviano in Constantinopolitana synodo facta fuerant. *Sed respicientes ad causam* (ait), *facti tui nosse volumus rationem.* Neque ulla injuria ad factorum rationem reddendam cogebatur Flavianus, cum supremi ecclesiastici regiminis ordo id postularet; et imperatoris voluntas pontificiam excitaret sollicitudinem, ut videlicet, sublatis omnibus dissensionibus quæ in Constantinopolitana Ecclesia exortæ erant, apostolicæ sedis auctoritate catholica fides muniretur. Hisce enim de causis, in altero illius 20 epistolæ capite per idoneam personam sibi a Flaviano Leo significari

(a) Joannis Baptistæ Cotelerii versionem in hujus epistolæ verbis exscribendis secuti sumus, ne a Quesnelli fautoribus criminemur. Quamvis revera veteris interpretis versio magis perspicue hanc veritatem patefaciat eum propter illa cap. 2 verba: *Sicut docebunt vestram sanctitatem omnia quæ super eum sunt gesta, quæque direximus cum nostris his litteris.* *Justum autem est, et hoc vobis intimari, tum propter ea quibus cap. 3 orditur: sed his ita gestis litteræ nobis datæ sunt vestræ sanctitatis per, etc.*

(b) Epistola hæc 32 in Quesnelliana editione pro

subsecutos habet subsecuturos, et editor annotavit ad marginem: *Nondum profectus esse legatos constat ex hac epistola et ex 34.* Sed falli annotatorem colligitur tum ex præcedentibus epistolis, tum quia synodus Ephesina cœpta est in idus Augusti, præsentibus jam apostolicæ sedis legatis. Nos, his rationibus ducti, retinendam esse vocem *subsecutos*, merito judicavimus, suffragantibus aliorum editis et Vat. exemplaribus.

(c) Flaviani epistola apud Quesnellum 1, cap. 3.

postulat quid contra antiquam fidem novitatis emer-
 rit, quod severiori sententia dignum fuerat vindicari.
 Nam (subiicit S. Leo) et ecclesiastica moderatio, et
 religiosa piasmi principis fides multa nobis sollicitu-
 dinam Christianæ pacti indicant (a). Si igitur 327
 duo hæc, videlicet ecclesiastici regiminis ratio, ad
 quam Quesnellum attendere oportebat, et imperatoris
 effugatio, tantam sollicitudinem Leoni indicebant,
 nescio qua perfricata fronte Quesnellus contendere
 potuisset Flavianum non ante ad Leonem ea de re
 scribendum cogitasse, quam cum didicit pontificem
 improbis Eutycheis actibus deceptum, falsam de Judi-
 clo Constantinopolitano cepisse opinionem. Leo Mag-
 nus imprimis nequaquam ad Flavianum scripsit vix
 audito Eutyche, aut ejus appellatione accepta. Sed
 tum dumtaxat, cum ab imperatore fuit edoctus Con-
 stantinopolitanam Ecclesiam multarum perturbatio-
 num strepitu esse commotam, et contentiones in fidei
 rebus versari. Epistolam enim illam 20 cui et Ques-
 nellus insulit, Leo Magnus hisce verbis orsus est:
*Cum Christianissimus et clementissimus imperator,
 sancta et laudabili fide pro Ecclesiæ catholicæ pace
 sollicitus, ad nos scripta transmiserit de his quæ apud
 vos perturbationis strepitum commoverunt.* Duo ergo
 Quesnellum hic distinguere oportebat, neutrumque
 prætermittere. Alterum ad imperatorem scripta perti-
 nebat, alterum vero ad Eutycheis appellationem. Se
 mirari aut instructum esse de tantarum perturbatio-
 num strepitu dumtaxat ab ipso imperatore, et non
 primitus procurasse Flavianum ut (ait) nos insinuatio-
 nis relationis instrueret.

6. Ecclesiasticæ ergo hierarchiæ unitas, dispo-
 sitio et forma exigebat ut de nuper exorta hæresi et de
 gravissimis perturbationibus inter Constantinopolita-
 num clerum excitatis summus pontifex a Flaviano
 episcopo instrueretur. Qui sane loquendi modus prorsus
 evertit illud aliud Quesnellianum commentum,
 quo videlicet confingit: « Quamdiu intra Constanti-
 nopolitanæ Ecclesiæ limites sese labes ista continuit,
 opus non fuit ut collegarum opem imploraret Flavianus.
 Episcopis nempe universis catholicam veritatem
 totam in solidum a Christo Domino creditam
 non ignorabat, quam pro sua quisque virili defendere
 teneretur, erroresque contra insurgentes opprimere,
 tamquam ordinarius iudex, in ea quam sortitus est
 Ecclesiæ portione. At ubi monitus a Leone rescivit
 hæresiarcam Occidentem litteris suis pervasisse,
 suum virus spargere, atque a sæculi potestatis in-
 sidias parari catholicæ doctrinæ, tum Romanum
 pontificem adire sui putavit officii: quo videlicet et
 de re tota instrueretur, quod Ecclesiæ capiti debeba-
 tur, et qua pollebat apud Augustum gratia ageret
 sollicitè, ne late serperent hæreticorum artes, nec
 turbarentur Ecclesiæ, convocationis concilii, in quo
 timendum merito erat ne auctoritate plurimum va-
 lituri essent homines improbi (b). »

7. Lepida Quesnelli ratiocinatio. In quis non in-
 telligit eam ecclesiasticis regulis non tantum repu-
 gnare, sed Leonis et Flaviani dictis, eamque sacrum
 hierarchiæ ordinem prorsus pervertere? Igitur, Quo-
 snello auctore, si alicuius Ecclesiæ episcopus, aut
 præcipiti iudicio, aut minime servatis regulis juris,
 aliquem tamquam hæreticum condemnet; si presby-
 terio et gradu eum dejiciat, cum illius hæreseos la-
 bes intra suæ dioceseos limites se continet, non est
 opus collegarum opem implorare. At quid collegarum
 nomine intelligit? Si particularium Ecclesiarum
 episcopos, quorum fidei detestari potest, et quando-
 que fuit per hæreseos labefactata, ultro id dabo. Verum
 tamen si collegæ vocabulum etiam ad Romanum
 pontificem, catholicæ fidei custodem et iudicem, ex-
 tendendum esse contendat, jam unitatis et veri ca-
 pitis dispositionem et formam evertit et excindit,

A sublata eidem eadem potestate, qua ejus curam et
 demandatum pastoris officium per universum orbem
 extendere habet. Plane Leonina agendi ratio et il-
 lius verborum energia innuunt non tamquam colle-
 gam se habuisse S. pontificem, sed tamquam supre-
 mum gestorum et 328 controversiarum iudicem.
 Siquidem ea ratione Flavianum compellebat ad suam
 notitiam totius facti causam et modum deferre, ut
 iudicis, non collegæ, partes obiret. Quoniam (subi-
 cit) nos qui sacerdotum Domini matura volumus esse
 iudicia, nihil possumus incognitis rebus in cujusquam
 partis præjudicium definire, priusquam universa quæ
 gesta sunt veraciter audiamus (c). An collegæ colle-
 gam alloquenti hæc et illa alia verba, facti tui nosse
 volumus rationem, esse posse arbitramur? Par in
 parem non habere imperium jura omnia asseverant.
 At Leonem auctoritate qua pollebat Flaviano jussisse,
 tum totus illius 20 epistolæ contextus, tum subse-
 quentis epistolæ verba ad Imperatorem Theodosium
 scriptæ, dilucide patefaciunt. Nam imperator, spe-
 ctato ecclesiasticæ hierarchiæ ordine, in quo unum
 episcopum et pastorem cæteris sacerdotibus Chris-
 tus Dominus præfexit, non Romani pontificis opem
 dumtaxat imploravit ad scandala illa abolenda qua
 latius in Constantinopolitanum clerum gliscebant;
 sed iudicium ipsius exposulavit, ut et fidei dogma
 firmaretur; ut Nicæna statuta servarentur, et cogno-
 sceret an jure vel injuria Eutycheis, cui imperialis
 aulæ ministri patrocinabantur, a sacerdotii gradu et
 monasterii præfectura esset dejectus. Ejusmodi
 Theodosii epistola ad Leonem, vel temporis injuria
 deperdita est, vel in alicujus bibliothecæ scrinio ob-
 soleta asservatur. Superest tamen epistola Leonis ad
 eundem Theodosium imperatorem, ex qua non ob-
 scure suprema pontificia jura colliguntur, et plane
 innotescit quidquid episcopos particularium Ecclesia-
 rum servare oporteat, cum aliqui fidei causa pertra-
 ctatur in ea quam ipsi sortiti sunt Ecclesiæ portione.

8. In hac ergo epistola S. Leo fatetur se prorsus
 C ignorare quæ in tanta causa gesta erant. Idcirco qua
 nondum synodalia Acta cum Flaviani epistolis reco-
 perat, ait ad eundem Constantinopolitanum episco-
 pum scripsisse, ut cognosceret sibi displicere quod
 ea quæ gesta fuerant etiam nunc silentio detineret, cum
 studere debuisset primitus cuncta nobis reserare (d).
 Non quidem ut opem obtineret, sed ob causæ iudi-
 cium, quod propter tria gravissima motiva sibi de-
 beri asseveravit. Videlicet ob causæ meritum, fidei
 rationem, et imperialis sollicitudinis pietatem. Quæ
 exigebant ut subreptionibus locus non pateret: Sed
 prius de quibus eum (Eutycheis videlicet) aestimari ar-
 guendum instrui nos oportet, ut possit de bene cognitis
 congrue iudicari. Denique suam epistolam ad impe-
 ratorem claudit, dicendo post admonitionem Flavianum
 per pontificias litteras factam se sperare et
 credere omnia Flavianum ad nostram notitiam rela-
 turum, ut in lucem ductis quæ videbantur occulta, id
 quod evangelicæ et apostolicæ doctrinæ convenit iudicetur.
 Animadvertat, amabo, Quesnellus an Flavianus
 Leonem tamquam incompetentem iudicem rejecerit?
 an contempserit admonitionem? an obscure
 saltem iudicaverit non debuisse primitus cuncta R.
 pontifici reserare? vel non pertinere ad eundem
 quod evangelicæ et apostolicæ doctrinæ conveniebat
 iudicare? vel quia labes illa intra Constantinopolita-
 næ Ecclesiæ limites se continebat, vel quia non apo-
 stolicæ sedi, sed episcopis universis catholicæ veritas
 tota in solidum a Christo Domino credita erat, quam
 quisque pro virili defendere tenebatur; et cæteri
 hujuscemodi, quæ maximas pugnas agendo congestit
 Quesnellus, ut, excepto primatus honore, parem
 auctoritatem et jurisdictionem in cunctis episcopis
 admittendam esse confingeret.

(a) Leo Magnus epist. 20, cap. 1 tom. I, apud
 Quesn., pag. 238, et cap. 2.

(b) Quesnel., ad an. 449, diss. de Vita et Rebus

gestis a S. Leone Magno, pag. 146.

(c) Leo Magnus, ibid., epist. 20 cap. 1.

(d) Epistola 24, ad Theodosium imper., cap. 2.

9. Possumus quamplurima hic ex Leone proferre, quibus prærogativam ecclesiastici primatus in totum orbem sibi suisque successoribus convenire et deberi passim in suis epistolis et sermonibus affirmavit. Sed ne extra chorum in præsens canere videamur, plane prætermittimus.

329 CAPUT III.

Idem Paschasius Quesnellus, novis excogitatis doctrinis, prorsus ecclesiastici regiminis formam pervertit, de Flaviani et Eutycheis causa disserendo. Cardinalis Baronii ea de re asserta sancti Leonis Magni decretis vindicantur. Ejusdem S. pontificis epistola 12 a Quesnello perperam explicata, auctior prorsus in ma. cod. Vatic. reperitur, exponitur. A cujus epistola decretis minima recessisse sanctum Leonem Magnum supremæ pontificatus jura exercendo, ex aliis et aliis ejusdem epistolis capitur.

1. Ut Paschasius Quesnellus facilius prava sua dogmata propugnaret, et nugæ quas contra apostolicam Petri sedem mente conceperat vendere posset, lectorum animum commovere et novitatibus denudare passim studuit, eam eum non fugeret quantam cupiditatem hominibus novitas injicere solet (a). A qua quidem agendi ratione nos et catholici cuncti scriptores abcedere debemus, non vetustatis dumtaxat conservandæ prætextu, sed ad diligentius eos errores præcavendos qui veritatem cunctis rebus præstabiliorem, vel fraudibus, vel falsis opinionibus in vulgum sparsis opprimunt, et in odii contemptum adducunt. Cum itaque laudatus scriptor novitatibus potissimum indulgere nisus fuerit, de Ecclesiæ rebus hujusque regiminis forma et ratione, disserendo, ut ipsi hætenus in præcedentibus capitibus explicavimus, idcirco multum interest præsentis otii scribendi eam veritatis vim inquirere et perscrutari quæ contra hujus hominis ingenium, calliditatem, solertiam facile se per seipsum defendere potest. Leoninarum ergo rerum ordinem prosecuturi, nobis iterum occurrunt Leonis epistolæ ad Flavianum, et Flaviani ad Leonem. Et quamvis Quesnellus optime intellexerit S. pontificem veri et supremi judicis partes assumpsisse in Eutychiana causa, illudque munus nemine refragante exercuisse, tamen cardiualem Baronium exagitare, mollique brachio illum oburgare aggreditur, quod scripserit: *Ex veteri instituto absque controversia confiteri eodem inter se altercantes Flavianum et Eutychem legitimum et præcipuum judicem controversiarum ecclesiasticarum esse Romanum pontificem, ad quem tam actor quam reus sponte concurrunt, sua jura prosecuturi (b).*

2. Subdole tamen se pontificiam dignitatem venerari ait Quesnellus (c). Et statim subjicit: « Sed quoniam omnibus Ecclesiæ episcopis cum Romano communis dignitas, Ipso etiam Leone hoc profitente, absit ut quam in uno veneror, in cæteris calcari velim. Ultra agnoscimus Romanum pontificem pro legitimo ac, si cum singulis episcopis comparetur, pro præcipuo controversiarum Ecclesiæ iudice: sed quis propterea ferat Flavianum, quem et sedis prærogativa, et sanctimonia singularis, et fidei constantia ad martyrium usque perseverans tantopere commendare debuerant, cum rebelliter imperito, et obscuro, ac malæ frugis monacho componi, committique exautoratum presbyterum cum suo ac tantæ sedis episcopo, iudicem cum reo; et utrumque velut 330 de communi dividendo altercantem coram Leone sisti, quasi de incerto causæ dimicaturum. Absit tanta a sacratissimo episcoporum cœtu injuria. » Hæc, et id genus alia, comminiscitur, quæ præcipue comprobari posse confingit ex epistola ejusdem S. Leonis ad Anastasium Thessalonicensem, quam ad marginem annotavit,

A cuique totam pravam interpretationem suam de ecclesiasticis iudiciis insistere, eaque fulciri impudentor sibi blanditur. At nihil ex epistola effacius predicta Baronii et veritate firmata reperiri posse, sequentibus aperte demonstrabo.

3. Nam imprimis S. pontifex, analogice (ut aiunt) de Ecclesiastico cœtu disserens, similitudinem instituit eum apostolo Paulo, eum ad naturale corpus comparando. In quo connectio totius, unam sanctorum, unam pulchritudinem facit: et hæc connectio totius corporis unanimitatem requirit, sed præcipue exigit concordiam sacerdotum. Quibus, subjicit, *etsi dignitas sit communis (non dixit iudicatio) non est tamen ordo generalis.* Quis enim negavit episcoporum dignitatem in sacro ordinationis munere acceptam esse omnibus episcopis communem, aut affirmavit unum vi sacræ episcopalis unctionis in pascendis suis ovibus majorem minoremve dignitatem obtinuisse? In hoc pascendi munere et honore dignitas omnibus episcopis communis est: nec propterea *ordo est generalis*; ita ut quilibet de quibuscumque causis iudicare possit. Nam eodem S. Leone auctore, inter episcopos ipsos danda est *potestatis discretio*, quam Quesnellus ipse eum dignitatis honore commisceri et confundere conatur. Subdit enim apostolorum exemplum. Qui quamvis in accepti muneris honore similes essent, tamen eos inter *potestatis seu jurisdictionis discretio* dabatur: atque cum omnes ad apostolatam munus essent electi, unus vero solus cæteris præeminerebat. Quoniam (ait) *et inter beatissimos apostolos in similitudine honoris fuit quedam discretio potestatis. Et cum omnium par esset electio, uni tamen datum est, ut cæteris præmineret.* Audite Quesnellus? Similes in characteris et dignitatis honore quem gradus non admittit satis est exploratum; dispares vero in potestate prærogativa, quia unus cæteris debet præsidere: Quæ ergo ratione, vel quibus Leonis verbis ductus, jurium æqualitatem inter episcopos iactare potuit Quesnellus? Non enim in jurisdictione exercenda, vel in iudicis ferendis omnes episcopi omnia sibi vindicare possunt. Cum, auctore eodem Leone, divina æque ac ecclesiastica dispositione factum sit ut singuli in singulis provinciis essent *quorum inter fratres prima haberetur sententia; et rursus quidam in majoribus urbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliore, per quos ad unam Petri sedem universalis Ecclesiæ cura conflueret, et nihil usquam a suo capite dissideret.* Si itaque toto huic contextui insistamus, quid offendimus quod Baronii dictis repugnet? Non instituti vetustas, quæ stabilitum est ut inter se episcopi et presbyteri altercantes de fidei rebus ad Romanum pontificem provocent, tamquam ad legitimam controversiarum iudicem, ut ex sexcentis vetustioribus exemplis, desumptis ex Dionysii Alexandrini, Athanasii, Pelagii, Coelestii, Priscilliani, Dictini historis probare possemus (d), quæ in præsens prætermittimus ne extra scenam agere videamur. Non ultima illa verba « ad quem tam actor quam reus sponte currunt sua jura prosecuturi ». Nam quamvis Flavianum episcopum inter et Eutychem presbyterum maxima graduum conditionis et jurisdictionis discretio daretur, atque unus esset legitimus actor et ordinarius iudex, alius vero Imperitus rebellis et obscurus, condemnatus monachus, ut rationabiliter Quesnellus asseverat; tamen cum is non acquiesceret latæ in seipsum sententiæ 331 et provocasset ad unam Petri sedem, ne Leo Magnus præcipuum auctorem de incognitis rebus iudicaret, actorem Flavianum et Eutychem reum audire debuit, atque etiam epistolis interpellare, ut totam rerum gestarum seriem patefacerent. At in hoc, quid injuriæ aut contumeliæ prærogativis Constantinopolitanæ sedis, et episcopo

finem.

(d) Videas quæ diximus in superioribus Exercitationibus de hæresibus Priscillianistarum et Pelagianorum.

(a) Cicero, ad Heren. 23.

(b) Baronius, ad annum 449, num. 5.

(c) Quesnellus, Diss. 1 de Vita et Rebus gestis S. Leonis Magni PP., pag. mih. 147, col. 1, circa

singularis sanctimoniam, qui in fidei constantia usque ad martyrium perseveravit? Nullo prorsus convicio nullaque turpitudine Flaviani fama et dignitas ex summi pontificis agendi ratione violata fuit. Quinimmo, cum ante rerum cognitionem, tum rebus gestis cognitis debitum honorem eidem detulit, omnem moderationem et reverentiam in eum exercuit. Quemadmodum ipsius omnes epistolae ad eundem Flavianum directae dilucide patefaciunt. Si tandem contendat episcoporum coetui injuriosum esse coram apostolica sede sisti pro juris et facti quaestionibus dirimendis, jam cura universalis Ecclesiae ad Petri sedem confluere haud debet, jam cui libet licitum erit a suo capite dissidere, et de Ecclesiae unitate actum erit, cujus compago firma esse non potest, nisi ad inseparabilem soliditatem vinculum charitatis episcopos astrinxerit.

4. Secundo, quisnam merito inficiari poterit, vel audebit, sanctum Leonem causas cum episcopis agentem, quemadmodum suae, ita et aliarum episcopaliu[m] sediu[m] honori et iuribus non prospexisse, aut non consuluisse? Profecto etiamsi alia monumenta nobis deessent, sola sufficeret laudata epistola ad Anastasium Thessalonicensem, cui Quesnellus institit, ut novas suas merces hauriret atque venderet. In ea namque de aliis atque aliis episcoporum gradibus disserens, de episcopis, videlicet, metropolitibus et apostolicae sedis vicariis, praecipit, mandat, ut *Metropolitanorum legitima jura perpetuo servarentur, nec jus traditae antiquitatis dignitatis* a vicariis Thessalonicensibus, quamvis apostolicae sedis legatis, violarentur. Nec propterea metropolitanarum jura violari posse arbitratur, si in causis judicandis contingeret episcopos in conciliis congregatos, dissidentes vel ob rerum gravitatem, aut quaestionum difficultates non convenire. Jussit enim tum eas ad apostolicae sedis iudicium deferri, reservata sibi suisque successoribus facultate ultimam sententiam constituendi. Legitur enim in perantiqua synopsi, can. 7: *Ut bina per annum provincialia episcoporum concilia celebrentur, et si res difficilis emergerit, nec fuerit Thessalonicensis episcopi iudicio terminata ad Romanum deferatur antistitem.* Nec propterea censuit hac reservatione facta episcoporum metropolitanarum aut suffraganeorum jura turbari, aut infringi. Consultius quoque strictiorique mandat et canone episcoporum honori et iuribus prospexit. Cum videlicet verebatur ne conciliorum provincialium cogendorum colore, episcopi vim injuriamve paterentur. Ad praevendendos igitur quoscumque abusus injuriam aut ignominiam episcopis inferentes, decimo cap. ejusdem epistolae decrevit ut in evocandis provincialibus episcopis a Thessalonicensi pontifice moderatio conservetur, ne sub hoc colore sacerdotalis honor contumeliis addicatur. Atque tandem decretalem suam epistolam eo ultimo capite claudit ad quod provocavit Quesnellus, cujus ita perspicuus est titulus, tam in editis quam in manuscriptis codicibus antiquissimis, quos ipsi lustravimus, ut vix dubitare possimus de apostolicae sedis auctoritate in recognoscendis causis, jampridem in provincialibus synodis tractati- et definitis: et tunc maxime, quando de fidei negotio agitur, et ob illud contentiones et scandala suborirentur, quemadmodum in Eutychniana causa evenisse omnibus exploratum est. Titulus ergo illius capituli haec habet: *ut si inter eos (episcopos videlicet) de negotio fuerit oborta contentio, cuncta Romano pontifici sub gestorum insinuatione pandantur, ut ab eo quod Deo placuerit ordinetur.* An non haec omnia cohaerent cum iis quae Baronius de veteri Ecclesiae instituto scripserat? Igitur tantum abest ut hujus dicta infirmeret **332** ex iis quae S. Leo habet in epistola ad Anastasium Thessalonicen-

sem, quinimmo plus firmamenti et roboris assequuntur.

5. Nunc ad reliqua progrediamur. Atque interim aliis praetermissis, quae de hac epistola dicere possumus, quam non tantum ad Vaticana, aliaque mss. exemplaria exegimus et castigavimus, sed etiam auctiorem orationemque reddidimus circa illius octavi canonis doctrinam, quam uberius et luculentius explicatam offendimus in quodam Graeco archetypo ejusdem Vaticanae bibliothecae. Porro de ejus canonis Graeca interpretatione et paraphrasi verba faciemus in una appendice quam eidem epistolae subjecimus. Igitur nunc dumtaxat perquirendum erit an S. Leo de Eutychniana causa et Orientalibus rebus perturbatis iudicium tulerit post accepta a Flaviano synodalia gesta et litteras, an vero solummodo Constantinopolitano episcopo graviter afflicto opem praestidumque exhibuerit atque tulerit. Postremum affirmare Quesnellum oportuit, ne paululum etiam leviter a praecedenti disserendi methodo abecederet. Nam postquam contra Baronium dixerat Flavianum coram Leone non se stitisse tamquam actorem, sed iudicem; non damnandum traduxisse Eutychem, sed a se damnatum produxisse; nec novum a Leone iudicium petiisse, sed latam a se sententiam cura pontificis Romani collegis Occidentalibus notam fieri postulasse, ut omnes communi fidei causa, communibusque curis, communi opera et sollicitudine laborarent, subjicit in sequenti capite: *« Acceptis litteris Flaviani, Leo opem operamque suam adversus Eutychem pollicetur; perque illustrem virum Rhodanum epistolam mittit quam et secuta est alia ad Theodosium, in qua Nicanae fidei se inhærere proficitur, Nestorii et Eutychnis dogmata condemnat, atque etiam postulat synodum intra Italiam congregari. »*

6. Cum itaque duo ibidem a Quesnello proponantur, et pro disserendi libidine resolvantur, nostrum erit in praesentiarum unum ab altero secernere, ac de utroque verba facere. Quoad primum attinet, affirmamus Flavianum utique tamquam actorem coram S. P. Leone se stitisse; et traduxisse Eutychem tamquam reum, in provinciali Constantinopolitana synodo jam damnatum, solemniusque tamen et ultimo peremptorio iudicio ab apostolica ipsa sede damnandum. Flaviani prior ad S. Leonem epistola id manifeste prodit. Sive enim eam epistolam scripserit immediate post Constantinopolitanam synodum, ut jam praecedenti capite luculentissime probavimus, vel dumtaxat postquam se plurimis querimoniis exagitatam a Leone cognovit (ut irrationabiliter contendit adversarius), semper innotescit ad apostolicam sedem tamquam actorem convolasse, iudicii jam a se probati rationem redditurum approbationemque consecuturum. Si autem hujusce a se probati iudicii rationem reddere nec voluisset, nec debuisset, quemadmodum Quesnellus contendit (a), cur synodalia transmissit acta? Cur justum iudicavit de omnibus contra nuper exortam haeresim peractis Leonem certio rem facere? Cur tandem commoveri rogat pontificis animum, sicut sacerdotio compete bat, ut decerneret ratam habendam damnationem contra Eutychem factam; idque propriis scriptis patefacere? Nisi quod in mente alte repositum habebat ultimo hocce apostolicae sedis iudicio quod exoptabat, ut haeresis quae surrexit, et turbæ quae propter eam factae sunt *facillime destruerentur, Deo cooperante, per pontificias sanctissimas litteras.* Ex quibus animadversionibus et loquendi formulis intelligitur non postulasse tantum Flavianum ut latam a se sententiam cura pontificis Romani collegis Occidentalibus notam fieret, sed solatium, et defensionem, qua (ait ipse) *debeat consensus proprio ad tranquillitatem 333 et pacem cuncta perducere (b).* Solo ergo

(a) Quesnellus, ad annum 440, diss. de Vita et rebus gestis S. Leonis Magni pag. 147, colum. 1, num 5, et col. 2, num. 6. Vide quae praecedenti cap.

scripsimus.

(b) Flaviani epist. prior, cap. 3. Videsis quae praeced. cap. de hac epist. scripsimus.

Leone Flaviani et Constantinopolitani concilii iudicium approbante, ratum habente, et scripto roborante, vel orta hæresis, vel excitatæ turbæ ad exitum perducipotant; et cuncta pace et tranquillitate componi. Ibi nullus est de collegis Occidentalibus sermo. Nulla mentio, ut eos communibus curis, communi opera et sollicitudine allaborare compellat pro communi fidei causa. Dumtaxat usus consueta salutationis formula, epistolam claudit dicendo: *Omnes, quæ vobiscum est, fraternitatem, ego et qui mecum sunt salutamus.* An ergo Flavianus Leonem interpellaverit tamquam iudicem, et Eutychem tamquam damnatum, et non adhuc a Romano pontifice damnandum traduxerit, videant qui nullo partium studio moventur et adducuntur?

7. Æque pariter labat et cadit illud quod idem Quesnellus subjicit, videlicet: Acceptis litteris Flaviani, Leo opem operamque suam adversus Eutychem pollicetur. Nullum profecto verbum offendimus in ea epistola quam per Rhodanum transmisit, quod ejusmodi phrasim redeat, atque ita possit interpretari. Brevissimam enim tum scripsit epistolam accepta opportunitate ab itinere quod statim Constantinopolim versus idem honorabilis vir Rhodanus aggrediebatur. Nihil tamen eorum in ea prætermisit quæ supremo ac principaliori Ecclesiæ judici conveniebant. Nam certior jam factus ex Flaviani epistolis et Actorum synodali lectione, Eutychem aliter de fide sentire quam convenit..., quem a traditione catholica non decuerat deviare, sed in eadem quæ tenetur ab omnibus credulitate persistere. Interim longius scribere distulit, sed plenius de eadem causa scripturum promittit: ut (ait) *fraternitatem tuam quid de tota causa constitui debeat instruamus.* Neque vero universale magisterium dumtaxat ex laudatis verbis sibi vindicat et tribuit, sed et in subsequentibus veras iudicis et vindicis partes se in posterum obituum spondet, subjiciens: *Non enim patimur illum (Eutychem nimirum) in suæ persuasionis pravitate persistere, aut dilectionem tuam, quæ zelo fidei pravo et stulto resistit errori, diutina adversæ partis impugnatione turbari (a).* Ad integram hanc sermonis pericopen animadvertat, amabo, Quesnellus, et sincere fateatur an hæc de collega dumtaxat opem ferente operamque cum Occidentalibus collegis impendente intelligi possint? Causa autem etsi ad communem pertineret fidem, tamen non in Occidente, sed Oriente versabatur. Flavianus ipse non ab Occidentalibus, sed ab Orientalibus impugnatione turbabatur. Si ergo summum jus summamque potestatem jurisdictionemque in Orientales non habuisset, qua ratione quove sensu suum ministerium promisisset, ut et de Eutychiana pravitate iudicaret, et Flaviani magnum zelum a divina adversæ partis impugnatione vindicaret?

8. Et quidem absque ulla contentione utrumque munus, supremi iudicis nempe et vindicis, sicut et universalis magistri, Leonem in causa de qua agimus exercuisse, colligitur ex celebri ipsius epistola quam dogmaticam appellant, post paucos dies ad eundem Flavianum scriptam. Prætereo quod in illius exordiis dixerit nimis sero Flaviani epistolam cum synodali Actis recepisse. Prætereo pariter quod totum de incarnatione Domini Jesu Christi dogma divinitus explicaverit, suggillaveritque Eutychem tamquam stultum et insanum, qui nolebat intelligere, ut bene ageret, qui et iniquitatem meditatus fuerat in cubili suo, quæ veri iudicis et magistri partes Leonem sibi vindicasse patefaciunt; tantummodo ultimo illius epistolæ capiti mihi insistere liceat, atque ex eo argumentari 334 an Quesnellus jure vel injuria ratiocinatus fuerit in præcedentibus. Eutychianæ enim causæ examen non detulit ad alios Occidentales epi-

scopos, sed per ipsum synodalibus Actis iustratis, aliqua reprehensione et reformatione digna reperit, ecclesiastici juris regulis minime consona, quæ ab Orientalibus in synodo congregatis debebant necessario præcaveri, ne fides incarnationis de duabus naturis in Christo post unionem existentibus collaberetur. Ait namque: *Cum autem ad interlocutionem examinis vestri Eutyches responderit, dicens: Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem, post adunationem vero unam naturam confiteor (b).* Hocce enim assertum fidei dogmatibus prorsus contrarium, cum Eutyches interloquendum protulisset, haudquaquam impune et sine ecclesiastica censura erat audiendum. Sed anathemate et execratione confodiendum, tamquam aliquod apostolorum symbolo repugnans. Quare S. pontifex summa admiratione in Constantinopolitanos iudices commotus eos hisce verbis objurgat: *Miror tam absurdam tamque perversam ejus professionem nulla judicantium increpatione reprehensam, et sermonem nimis insipientem nimisque blasphemum ita omissem, quasi nihil quod offenderet esset auditum, etc. (c).* An non igitur in iis Actis S. Leo reperit quo rationabilius posset Constantinopolitanos iudices reprehendere et exagitare, quod minus regulariter sive canonicè se gesserint in Eutychianæ causæ examine et Synodali Actorum compilatione? An non iudicat impiam blasphemam esse illam Eutychetis assertionem, quam Flavianus cum tota illa synodo nulla censura dignam censuit, aut saltem censoria virgula notare prætermisit? Arbitrari sane potuisset Eutyches ex synodali agendi ratione, vel recte, vel tolerabiliter se esse locutum, ut statim subjicit S. Leo, quia nulla vestra est sententia consultatum. Cui malo volens S. pontifex inderi, diligentiam Flaviani commonet, ut si per inspirationem misericordiae Dei ad satisfactionem causa perducitur, imprudentia hominis imperiti ab hac sensus sui peste purgetur. Ecce conditiones decernit servandas, quemadmodum Eutyches in communionem admitendus sit, quoties respiscat. Qui quidem (ait), sicut gestorum ordo patefecit, bene ceperat a sua persuasione discedere, cum vestra sententia coarctatus profiteretur se dicere quod ante non dixerat, et ei fidei acquiescere cujus prius fuisset alienus.

9. Mandat tandem quod si aliquando Eutychetem pœniteat talia contra catholicam fidem dixisse et protulisse, veniendo ad satisfactionis plenitudinem, omnia quæ ab eo male sunt sensa viva voce et præsentis subscriptione damnando, summa charitate esse complectendum, et erga correctum misericordiam esse adhibendam. Pro quarum rerum omnium felici exitu et executione quatuor legatos ad pontificias vices agendas in Orientem cum fideli notario mittere asseverat, confidentes (ait) ad Divinitatis auxilium, ut is qui erraverat, damnata sensus sui pravitate salvetur. Liceat ergo mihi in præsentis concertationis fine Quesnellum et alium quemcumque rogare an collegæ in collegam hæc agendi ratio esse possit? Constantinopolitana inprimis synodalia Acta tamquam irregulariter facta Leo reprehendit. Secundo, hæreticam propositionem a Constantinopolitanis iudicibus dissimulatam nulloque anathemate proscriptam sua auctoritate condemnat. Tertio, Eutycheti aliquando forte pœnitentiam agenti veniam dari jubet, modumque statuit quo pœnitens recipiatur. Quarto, ut omnia ab eo præcepta fideliter executioni demandarentur, quatuor mittit e suo latere legatos, pontificias vices agentes, qui una cum Dulcilio notario operam impendant ut hæresis aboleatur, et excitatæ turbæ componantur. Si id attendisset Quesnellus, aut non 335 dissimulasset, credimus tantum studii adhibuisse ut omnia susquedeque verteret, et invidia, odio, ni-

(a) Epistola apud Quesnellum 22. Grimaneus cod., ex quo superiore epistolam extraxit Quesnellus, habet non patimur; ipse autem forte librorum oscitantia, substituit non patiemur.

(b) Epistola Leonis ad Flavianum, quæ in ordine 24 est, cap. 6.

(c) Leonis epistola 24 cap. 6.

miae rixandi libidine ductus, apostolica sedis jura ad exitium perducere quæsiisset? Veritatis cultores, qualem se esse Quesnellus jactat, fraudis inimici sunt. Et propterea nulla ratione prætermittere eum oportebat, vel ad pravam sanam interpretari, quæ pro ecclesiastico universali regimine a majoribus accepimus: eo vel maxime quod S. pontifex Leo, perpetuo sibi concinens, quæ postremo illius 24 epistola dixerat, latius etiam exponit in epistola ad Julianum Coensem, ostendens necessarium fuisse ut ad reddendam rationem professionis suæ, crebris atque sollicitis judicum interrogationibus urgeretur, nec tamquam inane aliquid præterflueret, quod non nisi de haustu venenatorum dogmatum apparebat effusum (a). Si quidem cum judicia reperta fuerint, aut distrakendarum controversiarum, aut puniendorum malefactorum causa (b). Si judices crebris non urgeant interrogationibus reos, vel de criminibus postulatos, minime sufficienter in veritatis cognitionem venire possunt, nec crimina rite et canonice probari aut contestari, quemadmodum in fidei inquisitionibus necessarium esse semper judicatum fuit. Igitur labat etiam et cadit illud Quesnellianum assertum, quod in concilii Constantinopolitani Actis nihil prorsus occurreret quod rite et canonice non esset gestum. Cum unum offendamus quod ab apostolica sede fuit proscriptum, et intelligamus judices ipsos, et Flavianum ipsam merito fuisse reprehensum, cujus causa novum erat institutum judicium, juxta regulas ab eodem S. Leone in utraque epistola mox laudatis præscriptas. Jam vero de Eutycheis appellatione sermonem instituamus.

CAPUT IV.

De Eutycheis ad apostolicam sedem appellatione. Hanc maxima injuria negavit Quesnellus, cujus multa argumento cum ex Flaviani et Leonis epistolis, tum ex secundi Constantinopolitani concilii Actis eripiuntur et dissolvuntur. Demum cl. Petri de Marca opinio ad examen revocatur, et tamquam veritati minus consona annotatur.

1. Pro apostolicæ sedis legitimis juribus vindicandis multa hactenus expedivimus, spectata primum Constantinopolitani episcopi Flaviani agendi ratione: qui post in Eutycheis damnationis depositionisque sententiam, ad S. Leonem cum universa gestorum synodatum serie suas epistolas misit, huncque de omnibus quæ contigerant facit certiozem. Intelleximus quoque ejusmodi causam, utpote ex gravioribus difficilioribusque, ob quam scandala et simulates judices inter et Eutycheianam factionem exortæ fuerunt, juxta veterem apostolicamque consuetudinem jure Romani pontificis judicio reservari debuissent. Accessit tandem Constantinopolitani concilii Acta ex omni parte secundum regulas canonum non fuisse exarata; cum videlicet judices, Eutychem inter loquendum audientes admisserint, aut dissimulaverint saltem unam blasphemiam, multarum hæreseon fontem, quam proscribere debuissent, et sub ecclesiasticis pœnis hæreticum compellere ad eam execrandam. Cum igitur tria hæc ad Romanorum pontificum judiciariam potestatem probandam in præcedentibus præstiterimus, superest in præsens ut de appellationibus ad apostolicam 336 sedem verba faciamus; occasione nimirum accepta a nostro adversario, qui magnopere pugnat, omnia susquedeque vertendo, quæ in S. Leonis Magni Operibus occurrunt, pro iisdem appellationibus asserendis (c).

2. Atque imprimis ut innumera præmittam loca in quibus affirmat Eutychem nunquam ad apostolicam appellasse sedem, oculos conjece in ipsius septima dissertatione, quam inscripsit: *De causa Eutycheis archimandritæ Constantinopolitani a Flaviano episcopo*

C. P. in synodo damnati; cui titulo sequentia tamquam argumentum dissertationis continentia subjicit: Ad epistolas S. Leonis papæ 20 ad Flavianum eundem, et 21 ad Theodosium Augustam. In eam adducebar voluisse Quesnellum speciatim has duas epistolas percurrere, sibi que obijcere primo quæ in duabus illis epistolis de Eutycheiana factet appellatione S. pontifex Leo; deinde responsionibus diluere quæ sibi obijcerat. Sed opinio me fefellit. Dissertationem suam sane orditur affirmando plura a nonnullis ex his epistolis assumi, ut hoc jae appellandi ad sedem Romanam præsumant; jura et prærogativas hujus primæ sedis non invadere esseverat: atque ejus auctoritatem eminentiamque sacris canonibus firmatam tueri et propugnare velle factetur. « Verum, subjicit, ut immota et inconvulsa manent vera fundamenta, quibus apostolici primatus molem incumbit, sic per se ruere necesse est infirma illa et facta argumenta quibus præpostere quorundam studio fulciri solet, quorum inanitatem quisquis retegere sataget, is profecto non minimam a sede apostolica gratiam inierit. » Cujus dissertationis exordium claudii patefaciendo propositum sibi stabilitum, nihil intactum dimittendi eorum, quæ apud Leonem luce indigent; et propterea necessitate se (ait) adductum eminentiam Eutycheis appellationem annotare (d).

3. Præmissis itaque tam splendido tamque specioso verborum apparatu, sequentem infert consecutionem: « Hoc igitur censeo, nihil ex utraque hac Leonis epistola haberi quo valide comprobetur Romanum pontificem seorsim ac separatim ab aliis patriarchis majorumque diocesanon episcopis ab Eutyche fuisse appellatum. » Ab homine qui totus esset in fraudibus et mendacis fingendis nihil solemnissimum potuisset excogitari; cum potissimum hic sensum persuadere velit appellationes dumtaxat ad futurum generale concilium apud Orientales obtinuisse ut novatores, quasi pro aris et focis pugnantem, in apostolicæ sedis contemptum ausi sunt affirmare. Ut autem veritatis colore hocce prolatum mendacium deliniat, Eutychem non ad solam apostolicam sedem appellasse, sed ad synodos Romanam, Alexandrinam, Hierosolymitanam et Thessalonicensem demonstrare primo contendit ex epistolæ Flaviani cap. 3, isthæc subjiciendo: « Unde veritas elucescit verborum Flaviani, quibus Leoni de posthabita Eutycheis ad sedem apostolicam appellatione conquerenti ita respondit. » Ecce Flaviani verba: *Eutyche libello direxit vobis plenos omni fallacia atque calliditate, dicens judicii tempore libellos se dedisse appellationis, et nobis, et hic convenienti sancto concilio appellasse vestram sanctitatem. Hoc ab eo nequaquam factum est, sed etiam in hac parte mentitus est, tamquam per fallaciam mendacii subreperere se sanctis vestris auribus putans. At nihil firmamenti aut virium Quesnelli falsitatem acquirere, ex præcedentibus verbis mecum sanæ mentis homines judicabunt. Immo deducunt jus appellandi ad apostolicam sedem, nulla ratione habita, ad alias patriarchales Alexandrinam, Hierosolymitanam, et Thessalonicensem, sanctum Flavianum revera probasse. Si quidem episcopus Constantinopolitanus factum dumtaxat appellationis negat, non vero jus quod veluti 337 legitimum probat, neque in discrimen voluit adducere. Præterea Flaviani responsio Ledninx propositioni omnino congruere debebat. Scripserat Leo Eutychem ad sedem apostolicam provocasse; et Flavianus reponit in hac parte Eutychem esse mentium dicens appellasse vestram sanctitatem. Ubi, quæro, de aliis patriarchalibus sedibus horumque episcopis sermo est? Vel cum S. Leo semetipsum dumtaxat suamque sedem nominasset, ad quam Eutycheis mentiendo judicii tempore se appellasse dixerat, cur Flavianus*

(a) Epist. 25, ad Julianum Coensem, cap. 3.

(b) Ut ait Cicero pro Q. Roscio.

(c) Consule cap. 6 epist. 24 ad Flav., et cap. 2

epist. 25 ad Julianum Coensem.

(d) Quesnellus, tom. II Operum S. Leonis M., dissert. 7, de Causa Eutycheis.

Locali haud obicit id consuetudine non esse receptam, *ecce*, ac separatim ab aliis patriarchis ad Romanum pontificem appellare, cum potius ad omnes alios patriarchas suas provocacionis libellos debuisset dirigere? Igitur nos tantum præcedentia verba Flaviani juri appellacionis non repugnant, sed illud asserunt, eadem viam et robur adiungunt. Reprobant tamen, et tamquam rem insignitiam silentio prætereant, consuetudinem illam quam de novo quidam pseudoecclesiasticorum jurum interpretes confinxerunt, de appellacionibus videlicet ad generalem synodum necessario habendis.

4. Et quidem rem magis perapicam facit ipsa Leonis epistola 20 quam tamquam præsentis dissertationis argumentum Quesnellus proposuit, cuius concinere habent, et quidem concinunt, Flaviani responsa. Quid vero ex hac Epistola? Eutychem damnatum a Constantinopolitana synodo ad omnes alias patriarchas sedes provocasse? Figmentum apage! Queritur primo loco S. P. Leo quod Flavianus Romæ sedi silere potuerit quæ perturbationis strepitum et scandala commoverent, et non potius præcurasse et primitus nos (ait) insinuatia tua relationis instrueret. Hæc verba, ut diximus, indicant quemadmodum in similibus contentiosis causis, in quibus de fidei articulis agebatur, Rom. pontifex erat instruendus simul et consulendus, ne de rerum gestarum fide posset ambigere. Addidit deinde statim: *Accipimus enim libellum Eutychem presbyteri, qui se queritur, accusante Eusabio episcopo, immerito communionis fuisse privatum, maxime cum vocatum se adfuisse testetur, nos suam presentiam denegasset, adeo ut in ipso iudicio libellum appellacionis suæ se asserat obtulisse, nec tamen fuisse susceptum.* Hic loqui S. Leonem de appellacione sibi facta, quam ordinari ecclesiasticum subeuntes iudicium facere consueverant, nulli dubium est. An vero illam fecerit, vel non fecerit, opportuno tempore, cum videlicet præferebatur iudicium, id Leonem latebat. Necdum plene de rebus quæ contigerant fuerat instructus. Sed opportuno tempore Eutychem appellacionem interposuisse eum credere oportebat. Nam ait, Eutyches videns appellacionem suam non esse susceptam, compulsus est contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponere. Quid enim contestatorii libelli nomine intelligebat? Nisi publicum testimonium scripto consignatum, quo præferebatur nulla et irrita esse iudicii sententiam in seipsum latam, et ab ea ad Romanum pontificem provocasse. At, reponet Quesnellus, si appellacionem interposuisset, provocasset etiam ad omnes alios patriarchas et majorum dioceseon episcopos, horumque concilia; subdit solum: *Sed in hac parte falsitatis veluti pater mendacii, et auribus vestris subreptum arbitratus.* Igitur nusquam a Flaviano in discrimen revocatum est Eutychem jus interponendi suam appellacionem ad apostolicam sedem; sed id ab Eutyche opportuno tempore factum fuisse negavit. Præterea si ille Quesnelli suppositio staret, jam Eutyche ad apostolicam sedem appellante, 336 aliis patriarchis prætermisissis, isti conclamassent, sibi subreptum esse intelligentes jus cognoscendi similes contentiosas causas, cum nihil efficacius ad graves simulatas excitandas quam aliorum jura contemnere, violare et abolere. Conclamasse autem unde colligitur? Contra vero, si Eutyches, ut mavrit

A Quesnellus, ad omnes alios patriarchas et celeberrimarum Ecclesiarum antistites provocasset, isti non distulissent suum ferre iudicium, et maxime Alexandrinus, Antiochenus et Hierosolymitanus præses, qui vix, et æ vix quidem, retardassent sui muneris partes obire, cum ageretur de eorum jure tuendo, ad quos Eutyches provocaverat. Nullus tamen alius ex majorum Ecclesiarum episcopis manum ad hoc negotium apposuit, nullus scripsit ad Flavianum, nullus in irritum mittere nisus est Constantinopolitani concilii decretum, vel illud confirmare, quamvis interea sex aut septem mensium spatium esset decursum ab Eutychem damnatione appellacioneque ad tempus usque quo S. Leo omnium gestarum rerum cognitionem obtinuit. Ego sane arbitrari non tamdiu Orientis et Græcorum antistites, qui insignioribus præerant Ecclesiis, distulissent suo jure uti. Cum igitur id non fecerint, argumento est nec ad eos provocasse Eutychem, nec usum obtinuisse, ut condemnati in provincialibus synodis ad concilia Ecclesiarum patriarchalium provocarent. Tandem illa Eutychem appellatio ea ratione haberi debuit, qua tum Flavianus, tum Leo Magnus interpretati sunt. Atqui modus scribendi utriusque iudicat appellacionem factam esse ad unum singularem episcopum, ad Romanum videlicet, qui tamquam caput et firmamentum totius Ecclesie venerabatur, et a quo per fallacias mendacii Eutyches, ut innuere videtur Flavianus, se absolutionem; rebus incoquis, subrepturum esse sperabat. Igitur nova illa iudicandi forma a Quesnello excoitata labat et ruit, quia habeat quemadmodum consistere possit. Potissimum cum Liberatus diaconus dumtaxat asseveret quod Eutyches, de sua damnatione papæ Leonis scribens, posuit edicta Constantinopolim, et injuriam se fuisse passum contestatus est (a).

5. Duo tamen sunt ex quibus ejusmodi machinam consistere posse sibi arbitratus est Quesnellus. Alterum est testimonium Constantinii monachi, aliud C est Eutychem epistola ad episcopum Alexandria. Quod ad primum attinet, neminem latere deberet quisnam fuerit hic monachus Constantinus, qui non tantum tamquam hereticus habitus et condemnatus fuit, sed etiam volens in secunda synodo Constantinopolitana Eutychem partes agere, sibi nunquam constabat in dictis; et colore perturbati animi negabat quod affirmaverat, et ultro dabat quod pridem negaverat; ita ut ejus testimonium nullum prorsus pondus nullamque fidem habere debeat. Hæreticum fuisse Constantinum ultro concedit etiam Quesnellus, excutiendo Joannem David (b) qui exagitaverat Petrum de Marca, dicendo illius monachi testimonium (quod in subsequentiibus subjicimus) esse hominis hæretici, multis difficultatibus obnoxium, cui Florentinus ipse Patricius contradicere, immo quod ipsi Constantinopolitani PP. reprobarunt. En Constantium dicentem: *Eutychem, dum legeretur damnatio, appellavit sanctum concilium sanctissimi episcopi Romani, Alexandrini, Hierosolymitani, et Thesalonicensis, et hæc in Actis non sunt inserta.* Super hoc veluti firmissimo lapide, quamvis ementito, Quesnellus totum suum novum de appellacionibus ædificium construere conatus est. Verumtamen si univèrsa quæ in secunda illa Constantinopolitana synodo gesta et dicta sunt vel sedulo, non cursim, lustrasset, vel omnino non dissimulasset, quanti faciendum sit tale testimonium noscere potuisset. Neque affirmasset, ex illius mendacio veri aliquid posse elici. Nimis (ait) enim putidum mendacium est, 339 quod veritatis specie non adumbratur: ac proinde discimus non eam fuisse ad ea usque tempora consuetudinem Orientalium, ut ad unicum ex episcopis appellarent, sed eos omnes qui iudicii a quo provocabatur participes non fuerant;

(a) Liberatus diaconus, in Breviario, cap. 11.

(b) Quesnellus, ibidem., ut supra. Joan. David.,

in opere Gallico de Iudiciis episcoporum.

nec ad solum Pontificis Romani concilium, quod totius Occidentis erat, sed et ad synodum aliorum patriarcharum, qui in causa suspecti non erant. Et revera eodem tempore quo scribebat Eutyches ad S. Leonem se eum appellasse, scripsit etiam ad Dioscorum Alexandrinum, ut œcumenicum concilium convocaret, quo Flaviani iudicium discuteretur, ut docet nos Liberatus, cap. 12, ubi tamen corrigendus, cum ait de ejusmodi concilio Eutychem non cogitasse nisi absoluto conventu Constantinopolitano, in quo synodi Flaviani Acta relecta sunt; infra enim ostendemus ex hujus conventus Actis, jam tunc indictum fuisse Ephesinum concilium. » At ædificium supra mendacium struere, idem esse ac fallere, et temerariam fabulam pro vera historia vendere, quis non intelligit? Consuetudinem Orientalium fuisse affirmat, non ad unum ex episcopis appellare, sed ad eos omnes qui iudicii a quo provocabatur participes non fuerant. At quænam exempla commentitiæ hujus consuetudinis habet Quesnellus? Et ut Africanos nos prætermittamus, quos Quesnellus et Petrus de Marca optime noverunt ad apostolicam sedem, sine ulla prorsus contentione provocasse, quid dicet de Athanasio, de Joanne Chrysostomo quid, qui ad sedem apostolicam, et sub Julio papa, et sub Innocentio, Leonis prædecessoribus, provocarunt. Horum causas agendive rationes hic expendere nos supervacaneum ducimus. Cum Quesnellus, ad fidem sibi vindicandam, nec adduxerit, nec adducere potuerit, unum dumtaxat ex Orientalibus exemplum, qui ad eos omnes provocaverint qui iudicii a quo provocaverant non fuerant participes.

6. Athanasii igitur et Joannis Chrysostomi causis interim prætermittis, de quibus postea sermonem habituros esse spondemus, quid credit dicendum esse de Eutychem litteris ad Dioscorum, ut œcumenicum concilium haberetur? Nova ipsius Quesnelli fallacia. Noverat quidem Eutyches Flavianum inter et Dioscorum simulatas facile intercedere posse, cum ejus causæ patrocinium esset assumptum a Chrysaphio, Flaviani inimico, strictoque foedere cum Dioscoro juncto. Propterea cum Dioscorus Alexandrinæ urbis esset antistes, non tantum ex canonibus Nicænis sibi post Romanum pontificem primatum vindicatum volebat, sed etiam supra Constantinopolitanam Ecclesiam summum jus exercere contendebat, tamquam Orientis patriarcha primarius, nulla habita ratione ad canonem tertium concilii Constantinopolitani primi, quo statutum fuerat ut hujus urbis episcopus post Romanum prima subsellia teneret. Quem canonem non tantum Romana Ecclesia non admisit, sed abolevit; ut suo loco dicemus, et præterea ipsi Alexandrini episcopi illum canonem tamquam sibi injuriosum respuebant, tum quando concilia haberi debebant, tum etiam quando de ordinationibus aliorum episcoporum agebatur. Quid mirum igitur, si Eutyches, sub colore Metropolitanæ juris servandæ, ad Dioscorum scripsit (a), maxime etiam sibi persuadens se in illius fidem conferre posse Chrysaphii commendationibus? Nullibi inveniet tamen scripsisse ad Juvenalem Hierosolymitanum vel ad Anastasium Thessalonicensem, quod probare debuisset Quesnellus, ne ementitum et prorsus nugatorium diceremus novum illum appellationis modum, quem sciolis dumtaxat et indoctis vendere quærît. Deinde aliud est aliquem interpellare veluti sequestrem et mediatorem, aliud est ad aliquem servato juris ordine appellare. Dabo ad Dioscorum scripsisse atque ad eum etiam suæ 340 professionis libellum misisse. Quid inde? Nullibi tamen constat ad eum appellasse. Sicuti non colligitur appellasse ad episcopum Ravennæ, quamvis ad S. Petrum Chrysologum illius Ecclesiæ præsullem scripsisset. Ultra dato vero quod etiam ad Anastasium Thessalonicensem scripsisset, an is forte

A proprio jure Eutychem causam cognoscere potuisset? Sedis enim apostolicæ vices agebat, utpote illius vicarius. At propterea non nisi Romani pontificis personam egisset, minime judicando; sed ad sanctum Leonem scribendo, ut jam præcedenti capite satis abunde demonstravimus. Progrediamur igitur ad alia.

7. Suggillat post hæc Quesnellus Joannem David, quasi suæ causæ oblitum, ut verba episcoporum, quibus nullam a se appellationis vocem auditam esse inter judicandum contestantur, pro se adduxerit, suo seipsam jugulans gladio. *Cum esset concilium, et interrogatio proveniret* (inquit Seleuchus episcopus) *nihil tale cognovimus dictum ab archimandrita Eutyche de appellatione.* A reverendissimis episcopis dictum est, *Et nos eadem confitemur, certe* (subjicit post hæc verba Quesnellus) *si vel ad unum antisitem Romanum appellatum fuisset audientibus episcopis, id isti cognovissent dictum, quod a se auditum pernegant.* Nec omnino reprobanda fuisset querimonia Constantini monachi de omissa in Actis synodalibus appellationis mentione expostulantis. Immo querela suæ astipulatorem habuisset Julianum Coensem episcopum, qui tam synodo quam posteriori conventui aderat. Ut autem novam hanc Quesnelli cavillationem eriperemus, etsi testimonia S. Leonis in epistolis ad Flavianum, Theodosium imperatorem, Julianum Coensem habeamus, in quibus hæc ad apostolicam sedem appellatio indicata est; quibus suffragatur et ipsius Eutychem libellus, cum fidei professione quam Romano pontifici examinandam dedit; tamen ut abundantius Quesnellianæ fraudes et nugæ appareant, evolvenda censuimus ea Constantinopolitana Acta, in quibus, instante Eutyche et imperatore mandante, primi Constantinopolitani concilii gesta relecta et examinata fuerunt.

8. Eutychem itaque personam egisse tum Constantinum monachum, etiam Quesnello suffragante, omnibus exploratum est. Atque imprimis cum ageretur an ejusmodi Acta corrupta, falsata et interpolata essent, jam de generali habenda synodo, efflagitante imperatore, statutum fuerat. Meliphthongus enim episcopus postquam dixerat necessariam esse præsentiam illius qui accusatur, præsertim quia hujusmodi accusationes non sine periculo fiant, addidit: *Quoniam igitur piissimus imperator... præcipue quia universalem præcepit fieri synodum, et necesse est majores causas in illud reservare concilium.* Secundo, hoc non obstante, ad examen chartarum devenit. Atque lecto supplicii Eutychem libello, in quo affirmabat: *Cesta enim, quæ sunt composita a reverendissimo Flaviano adversum me legi hesternæ die, et reperi contraria his quæ acta sunt contineri in chartis.* Tertio, Constantinus, hæreticorum morem secutus, Scripturas solas admittere palam fassus est, sed non Patrum doctrinam et scripta, sequentem subjungendo rationem: *Quoniam diversis modis locuti sunt Patres, et omnia suscipio; in regula autem fidei non suscipio.* Cognoscens autem murmur excitatum, commotionemque factam esse inter episcopos cæterosque qui cœtui aderant, propter ejusmodi temerarium et blasphemum assertum eum pœnitere cœpit, quia forte in suam mentem revocaverat PP. scripta contra Arianam, Nestorianam hæresim in Nicæna et Ephesina synodis, tamquam fidei regulam suscepta fuisse. Idcirco prave dicta corrigere cupiens, jussit illa verba in regula fidei deleri, quia in perturbatione (ait) nesciens sum locutus. Hominis hujus vafriacem atque inconstantiam episcopi omnes notarunt. Quos inter Eusebius, episcopus 341 Ancyranorum, dicendo: *Mihi similiter placet ut qui personam religiosi archimandrite suscipit, omnia ei firma consistent, quæ ex ejus voce prolata sunt; et non in parte velle ea teneri, in parte vero quæ dicta sunt velle improbari.* Tanta ergo perturbatio in illo cœtu orta est, ut, admiran-

(a) Consule epist. 80 ad Anatolium, in qua Leo pontifex totus versatur in tuendis firmiter juribus

Alexandri et Antiocheni patriarchatus.

tibus simul et quasi altercantibus ad invicem episcopis, sciscitaretur quid in hoc casu criminali esset faciendum? Quia absente illo cujus causa agebatur, qui hujus vices subire debebat, neque in sermone, neque in responsis ad interrogata sibi constabat; unde et duo alii, Andreas nimirum et Athanasius, admissi sunt ad interloquendum, ut lectio gestorum Constantinopolitanorum ad exitum perduceretur.

9. En ergo character agendique ratio illius Constantini monachi, cujus falso testimonio institit Quesnellus, ut veritatem illius appellationis de qua agimus eliceret. Quarto in illo episcoporum cœtu mentio facta est de libello Eutyche ad S. Leonem, illiusque querimonia et appellatio; sicuti et de Leonis epistola ad Flavianum, quæ coram omnibus lecta fuit; nec unum verbum offendimus, de aliis Eutychetis litteris, vel ad Dioscorum, vel ad Juvenalem Hierosolymorum episcopum, vel ad Anastasium Thessalonicensem. Si enim ad horum synodos provocasset, ut conflagit Quesnellus, credimusne solius Leonis Romani pontificis fuisse factam mentionem? Credimusne quod in tanto Eutychianarum rerum discrimine unus saltem ex episcopis, vel clericis, vel monachis, qui pro tuendis iuribus Orientalibus stabant, dicere prætermisisset audiendum aut expectandum esse suffragium unius saltem ex præcipuis patriarchis, aut episcopis Orientis, ad quorum concilia Quesnellus comminiscendo, Eutychem juxta antiquam consuetudinem provocasse asseverat? Et ne quis mentiri suspicetur, afferam verba Eleusini diaconi, qui de S. Leonis litteris et Eutyche appellatione ita locutus est: *Quoniam vero ante paucos dies litteræ sanctissimi archiepiscopi Romanorum Leonis insinuatæ sunt nobis, continentibus quia accusavit (legendum recusavit) reverendissimus archimandrita Eutyches, et appellavit in tempore examinationis vestram audientiam per dationem libelli (et ideo post damnationem, eum archimandritam renominarunt), quomodo nunc instans, et dicens de fide esse libellum apud sanctissimum Romanorum episcopum, recusationem in synodo appellationem nominavit? Clarissimus Stephanus Baluzius, ad hæc animadvertens, scite annotavit verba illa uncinis interclusa, in Corbeiensis codice desiderari per librarii errorem: Nam annotatio Rustici (ait ipse) quæ posita est in margine, non potest referri ad alium locum. Sic autem habet: *Falsitas evidens Eutyche. Et notandum quia jam litteræ papæ Leonis, quas in absolute Eutyche usque tamen ad integriorem audientiam scripsit, pervenerunt ad eos, et ideo illum archimandritam renominarunt post damnationem.* Si ergo, Rustico auctore, litteræ papæ Leonis eam vim habuerunt, ut latam a Constantinopolitana synodo in Eutychem sententiam suspendere potuerint usque ad plenioram audientiam; si pariter harum litterarum vigore, etiam post damnationem, Constantinopolitani PP. Eutycheti nomen et archimandritæ honorem exhibuerunt; quid opus est tantopere laborare pro Romanæ sedis iuribus propugnandis, et pro tuenda Orientalium sacra et vetusta consuetudine, qua ad Romanos pontifices vel causas fidei deferebant, vel graviores res ipsis discutiendas proponebant, quin ab eorum judicio, institutionibus atque mandatis resiliirent? Præterea Eutyches ipse sufficere sibi persuadebat recusasse sententiam in seipsum latam, ut crederetur ab ea appellasse. Quemadmodum testabatur, dicens fidei libellum esse apud sanctissimum Romanum episcopum. Suffragatur D. cl. Petrus de Marca, qui, loquens de Flaviani appellatione, generatim hæc verba pronuntiat, quæ in questionem de*

(a) *Recusationem æquivalere appellationi*, hancque secum annexam habere tradit cl. Petrus de Marca dissereus de Flaviani appellatione, molli brachio cardinalem Perronium carpens quod scripserit hunc Constantinopolitanum episcopum generalibus tantum verbis concepisse; nec ad papam disertis verbis esse factam. Verum (subjicit de Marca) non est necessa-

A qua 342 agimus mirifice quadrant. Quoniam vero per illas tempestates recusatio fiebat etiam per modum appellationis adhuc post sententiam definitivam, non autem eo modo qui introductus delin fuit a Justiniano (a).

10. Quare notandum est Eutychem hic non dixisse libellum suæ fidei esse apud alios patriarchas vel insigniores episcopos Orientis, sed apud Romanorum episcopum. Igitur credidit dumtaxat sibi posse suffragari quod ad unum S. pontificem Romanum scripsisset. Neque tandem asseveravit Rusticus damnationis sententiam in Eutychem latam suspensam remansisse ob litteras aliorum episcoporum Orientalium. Tantummodo Leonis litteras hanc energiam et vim habuisse affirmavit. Quæ quidem omnia, si ad invicem et cum præcedentibus conferantur, prorsus Quesnellianum illud ædificium evertunt. Non enim ex ementito quodam facto colligitur fabulosa illa consuetudo, pro qua hactenus nuperus iste scriptor divinando, comminiscendove, omnia susquedeque vertendo nimis audacter decertavit.

11. Verumtamen etsi daremus Constantini monachi mendacium nulla ratione posse excusari atque defendi, quid inde? Jam alia nobis occurrerent quæ probant post *recusatam* ab Eutyche Constantinopolitanæ synodi sententiam, causam jam fuisse devolutam ad supremum Romani pontificis tribunal; cum certo ex duabus illis Leoninis epistolis habeamus, S. pontificem jussisse ut sub gestorum relatione omnia ad suam notitiam deferrentur, ut posset de *bene cognitis congrue judicare* (b). Cui enim datum est causas cognoscere, decernere et judicare, vera et non arbitraria jurisdictio convenire debet. Potissimum si agamus de fidei rebus, quarum cognitio, auctore etiam clarissimo viro Petro de Marca, Romanæ apostolicæque sedi fuit reservata. Quamvis ipse tamen, nescio quo spiritu ductus, ex parte Quesnello præluserit, ut paulo post videbimus, asseverando, contra cardinalem Perronium, appellationem illam Eutychetis probari non posse ex Leoninis epistolis; et aliunde appellasse ad synodos Romanam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, Thessalonicensem, sed elanculum, et in aurem Patricii Florentii, post iudicium factum et post solutam synodum; quæ quidem nec hærent hactenus dictis, nec secundæ Constantinopolitanæ synodi gestis. Sed interim ad alia gradum faciamus, animadvertentes Quesnello minime suffragari posse quæ in decursu laudatæ dissertationis ad duxit; ostendendo videlicet mentionem aliquam esse factam ab Eutyche Alexandrini episcopi. Quare exscribenda censuit verba Basilii episcopi, qui primum memoria lapsus, deinde recordatus, testatus est: *Jam in veritate dico* (inquit) *adhuc ipso conventu sedente, et proponente hoc sancta synodo, ut diceret iste duas naturas inseparabiles et inconfusas in uno Domino, idque post adunationem, scio quia dixit religiosus archimandrita Eutyches: Si præceperint mihi Patres Romanus et Alexandrinus, dico hoc ipsum; hoc autem non quasi appellans dixit, sed dicens: Non sum ausus dicere propter Patres.* Ex his ergo similibusque verbis, quorum aliqua aliquibus, alia aliis, partim una vice effuderat, partim altera, nunc publice, nunc sileter, aliquando ut appellans, aliquando tamen ut suam explicaret mentem (ait Quesnellus), sumpsit occasionem Eutyches imponendi tam S. Leoni per litteras, quam Patribus Orientalibus in conventu Constantinopolitano per Constantinum; inde appellationem mentitus est. Sed jam 343 præsens quæstio versari non potest an Alexandrini episcopi iudicio Eu-

rium ad hæc extrema deveniri, quia, ut dixi, verba desumpta videlicet ex formula juris nihil aliud significant quam recusari a se Dioscorum. Lib. ult. de sententiis, lib. xvi et xviii, c. de Judiciis. Vide Cujacium, lib. ix, Observ., c. 23.

(b) Leo Magnus, epist. 20 cap. 2, et epist. 21, cap. pariter 11.

tyches se submittere voluerit, cum jam, ut vidimus, A certa spe diceretur, hunc sibi habere posse propitium, tum quod Flaviano infensus, tum quia primatus prerogativæ prætextu cum Flaviano contondebat, tum denique Chrysaphii Eunuchi protectione fretus, facile Dioscorum in suas partes traxisset (a). Cujus quidem fides satis superque probata esse non poterat, ut ex antecedenti et subsequenti ipsius agendi ratione innotescit. Nec pariter nostra quæstio dumtaxat in eo versatur an Eutyches S. Leonis mentitus sit: nam ex monumentis quæ habemus non sincere colligimus an iudicii tempore et adhuc in concilio sedentibus Patribus palam et publice appellaverit. Quamvis sententiam in eum latam recusasse certissimum sit, et in archimandritæ munere perstitisse quoadunque nova inquisitio novumque iudicium institueretur. Si igitur latam in eum sententiam recusatit, si pariter alium iudicem per suum libellum interpellavit, se huic sententiæ submittendo, quid aliud facere debuisset ut eum vere appellasse diceremus?

12. Hinc haud facile moveri potuimus ex iis quæ in consequentibus scripsit Quésnelius ad exaggerandam potius suam eruditionem, quam ad exagilandum Joannem David, utpote Petro de Marca refragantem, ejus partes, peregrinam satis et asperam viam in eundo, se assumere confluit, cum archiepiscopus Parisiensis apostolicæ sedi hoc jus denegare tam confidenter ausus non sit, pro quo in præsentiarum veria edimus. Idem enim cl. doctissimusque Parisiensis Ecclesiæ antistes Romanis pontificibus jus asseruit in iudicandis Orientalium causis ad fidem et etiam ad disciplinæ universalem rigorem pertinentibus: crediditque hoc jus apostolicæ deberi sedi, vel Sardicensium canonum vigore, vel etiam Nicænorum, in quibus stabilitum fuerat ut in iudiciis habendis antiqua consuetudo servaretur. Satis honorifice quoque de Romanorum pontificum primatu locutus est in universa Ecclesia. Quodque ut suadeat provocat ad veterum Patrum testimonia: Cypriani videlicet, Irenæi, Hieronymi et Augustini, ea ratione ductus, ut centrum unitatis et capitis ratio in catholico cœtu servetur. Neque pariter negat hoc appellationum jus de quo agimus. Immo Orientalium varia offert exempla, eorum videlicet qui ejusmodi juris vigore ad apostolicam sedem provocarunt, hujusque iudicio semotis contentionum partibus se submiserunt. Verumtamen de Eutyche disserens appellacionem, ait: *Locum inter appellaciones ad episcopum Romanum non tribuo ei quæ sub nomine Eutyche archimandritæ circumfertur, post damnationem ejus a Flaviano episcopo peractam, etiamsi ea a vulgo obtrudatur, quoties controversiæ de causis religionis agitantur. Nolim tamen negare quin Romanum pontificem appellaverit. Sed tamen contendo non solum Romanum pontificem provocasse.* Hinc quasi molli brachio eminentissimum cardinalem Perronium objurgat, quod hanc appellacionem probare posse crediderit auctoritate epistolæ S. Leonis ad Flavianum. Contendit ex iisdem verbis non colligi appellacionem ad apostolicam sedem fuisse factam; sed libellum appellacionis dedisse, atque fuisse compulsum ut contentiosos libellos in urbe Constantinopolitana proponeret. At quis crederet nos in difficilem incidisse nodum? Non colligi ait doctissimus vir appellacionem factam fuisse ad sedem apostolicam? Et hæc iudicis partes assumpit; et Leo ipse sub gestorum synodali insinuatione de omnibus certior fieri voluit; et Flavianus ipse, qui affirmavit Eutychem esse mentitum, synodalia Acta transmisit? An recordatus est doctissimus antistes veteres recusacionem pro appellacione accepisse? An non animadvertit ad Rustici annotationem, qua factus est, sententiam a Constantinopolitana synodo in Eutychem latam suspensam fuisse vigore litterarum 344 S. Leonis? Nec quidquam conficit quod obijciat Eutychem appellasse alias sedes, quia appellavit synodos Romanam, Alexandrinam,

Hierosolymitanam et Thessalonicensem; sed etiam, et in aurem Patrii Florentii, post iudicium factum et post solutam synodum. At hæc repugnant cum iis quæ testatus est Basilius episcopus, qui recogitans ad ea quæ Jampridem a pluribus mensibus contigerant, testatus est quod adhuc conventus sedens, et forte cum sententiam in se latam recusavit, se totum commisit ad iudicium Romani et Alexandrini antistitis. Certe Basilius testimonio plaris faciendum est quam Constantini monachi, hominis sibi non constantis, hæretici et versipellis, qui omnibus arte artis nervis conabatur ostendere Acta illa Constantinopolitanae synodi esse corrupta atque falsata. Verum quare Alexandrinum episcopum etiam Eutyches nominaverit, non est cur nos dicamus, se jam dicta iterum recoquamus.

13. Quia vero idem clarissimus vir Petrus de Marca Constantini monachi testimonio firmius adheret, ut ostendat Eutyche appellacionem locum habere non posse inter eas quæ Romanæ sedi asseruntur, duas statuit regulas, easque insignes appellat, quæ postmodum nimia exaggeratione Quésnelius amplificavit. Prima (ait) causam fidei, cum communis sit et generalis, iudicandam esse a synodo universæ Ecclesiæ præcipue vero a Romana, quæ omnium prima est; tum depositionem hæretici, quæ sequitur ex decisione fidei, definitivo decreto iudicandam esse ab omnibus, si nova sit hæresis, neque hæcenus damnata fuerit ab Ecclesia (b). Ex qua autem lege, divina, ecclesiastica aut imperiali hæc hæretici regulam, ne ex suspecta aliqua officina eam prodime saltem suspicemus, prorsus ignoratur, atque hæc arcana auctor non indicavit. Nos quidem si ad Romanorum pontificum agendi rationem attendamus, quin etiam ab ejusdem auctoritatis dictis, Petri videlicet de Marca, abcedamus, Nestorium ejusque hæresim jure proscriptam fuisse, et hæreticos auctores episcopatu privatum etiam antequam synodus generalis coegeretur, persuasi sumus. Potissimum cum habemus tantummodo Cyrillo commissum fuisse munus ut pontificiam sententiam executioni fideliter demandaret eamque Ephesina synodo proponeret, decem dierum induciis Nestorio reservatis, in quibus deliberaret an a pravo suo dogmate vellet abscedere, illudque ejurare. Assertum explanatione non indiget, cum ipse Petrus de Marca S. Coelestini pape epistolam ad Cyrillum interpretatus sit dicendo: *Et Coelestinus dat in mandatis Cyrillo ut Romano sedis auctoritate ecclesie et vice, et loco, et potestate pontificis usus, sententiam istam exequatur, et illi Ecclesie (Constantinopolitanae) nimirum præcipiat.* Leo Magnus autem immediatum prædecessorem in pontificatu habuit Coelestinum. At sub istius regimine laudata prima illa regula prorsus Ecclesiæ Patribus erat ignota, et tamen de episcopo e gradu deieciendo, de fidei causa omnibus communi et generali agebatur. Et hoc non obstante, Rom. pontifex Coelestinus decernit, statuit, iudicat, indicias ad respiciendum concedit, non expectato aliorum patriarcharum iudicio, vel suffragio; sed dumtaxat decretorum a se latorum executionem Cyrillo mandat. Igitur et Petri de Marca dictis insistendo, haud video ex qua lege, canone aut imperiali constitutione ejusmodi regula deprimi possit. Prorsus itaque credenda erit arbitraria, derivata a systemate et voluntate pontificis auctoritatis limitandæ, et intra angustos cancellos coercedendæ. De quo systemate quidem plura diceremus, si nostri instituti propositum id pateretur. Juvat interim videre ægyptiam non esse hanc regulam, quemadmodum Marca decernit, quia nullo jure nullave consuetudine firmatam esse reperimus.

345 14. Hanc prerogativam forte altera regula assequitur, quam idem auctor subjicit. Videlicet appellaciones factas ad patriarcham ceteri etiam factas ad eorum synodos, ut constat ex formula appel-

(a) Tom. IV Concil., pag. 4067 et seq.

(b) Petrus de Marca, lib. vii, cap. 6 num. 2.

lationis Eutychetis. Non appellavit autem ad synodos Orientis, quod patriarcha Antiochenus subscripsisset sententiæ Flaviani, et quod plures metropolitani dioceseon Asiaticæ, Ponticæ, Thraciæ adessent in concilio Constantinopolitano. Ut tandem laudatas præter hæc dictis omnem vindicaret fidem, ea deprompsisse fatetur ex Actis illius Constantinopolitani conventus, in quo Eutychetis procuratorem agens Constantinus monachos contendebat Acta edita a Flaviano esse corrupta atque etiam interpolata, cum Eutyches ad alias laudatas synodos provocasset, nec appellatio jam erat in Actis descripta.

15. Petri de Marca vestigiis Ingressus Quesnellus atque exaggerationibus usus, latius præcedentem doctrinam magno verborum apparatu explicavit; subjoctis deinde Domini episcopi Antiocheni epistola, quam synodicam appellat, ex libris Facundi Hermianensis excerptam. Hæc autem Domini episcopi Antiocheni agendi ratio, penes cum explicari haud possit, in sequentibus concertationibus ad trutinam revocabitur. Magna enim subsidia pro ejus historia ornanda ex Vaticano codicibus acceptimus. Acta enim Chalcedonensis concilii circa septimum sæculum descripta celeberrimam illam continent Actionem, quam Quesnellus, veluti scititiam, rejiciendam esse judicavit. Interim autem non inficiatur Domnum Antiochenum strenue se opposuisse Eutychianis erroribus (a). Contendam tamen ex appellationis formula conjici Eutychen ad omnes patriarchas horumque synodos non appellasse. Et ne verbis ludere videamur, insuperis arbitror exquirendum esse a sapientissimo archiepiscopo quam genuinam arbitretur formulam ab Eutychete adhibitam. Si genuinam vocat, quam Constantinus subjecit, ergo Constantinus mentitus non est, ut Quesnellus cum cæteris affirmavit; ergo omnes Patres qui in secundo Constantinopolitano conventu sese illius procuratoris dictis opposuerunt, injuriam veritati fecerunt. Alterum enim dicendum est, aut mentitum esse Constantinum in hoc *suoto* appellationis, vel PP. synodi mentitos esse. At quis cum tanta episcopalis cœtus injuria et dedecore id affirmabit? Non quidem Quesnellus, qui in omnibus episcoporum honori, dignitati consulere voluisse protestatur. Non Petrus de Marca, qui causas fidei ab universo episcoporum cœtu pertractandas esse in commune totius Ecclesiæ bonum et incolunitatem affirmavit. Non est igitur insistendum formulæ a Constantino monacho suggestæ, ne præpostere et audacter de episcoporum et presbyterorum ordine horumque hierarchia judicemus. Aliunde ergo genuina appellationis Eutychianæ formula potius desumenda erit, nec ex aliis momentis, nisi vel ex Basilii verbis, secum de præteritorum veritate sedulo recogitatis; vel ex Eleasini diaconi testimonio, quod sancti Leonis Magni dictis coheret. Et quia in priori hæc formula sermo est etiam de Dioscoro Alexandrino, et in posteriori de solo summo pontifice Leone habet mentionem, quemadmodum jam præcedentibus vidimus, idcirco diutius in his expendendis non immorabimur, ne acta iterum agamus. Abunde enim de utraque formula in præcedentibus disseruimus. Addendum præterea censeo vix intelligi posse quod idem de Marca subjicit: *Non appellavit autem, ait, ad synodos Orientis, quod patriarcha Antiochenus subscripsisset sententiæ Flaviani, et quod plures metropolitani, etc.* Quid autem? Jam agebatur de generali habenda synodo, et Orientales excludendos esse Eutyches contendebat? Ergo a solis Occidentalibus cum Romano pontifice volebat judicari? Et generale concilium, quod in communi **346** causa fidei necessarium esse Marca asseveravit, quomodo ex solis Occidentalibus episcopis potuisset componi? Arcanum profecto hocce systema continere

A mihi visam est. Et præterea ex aliis fontibus eruendam esse genuinam Eutychianæ appellationis formulam mihi persuasum est, quemadmodum in subsequentibus nos hæc capitibus aperte demonstrabimus.

CAPUT V.

Alia Quesnelli argumenta contra Eutychis appellationem proponuntur, et solidius discutiantur. Ejusdem Eutychis epistola ad S. Leonem papam scripta ad examen perducitur, atque tandem Christiani Lupi sententia vindicatur et propugnatur.

1. Eutychis appellationem ad apostolicam sedem factam præcedenti nostra exerecatione pro viribus propugnavimus, singula quoque rationum et sententiarum momenta proponentes quibus ad salutem nobis scopum pertingere posse credebamur. Verumtamen cum omnes assumpti minoris partes unica ex concertatione implere haud potuimus, tum propter ea quæ decisivissimæ Petrus de Marca Parisiensis archiepiscopus de Orientalium episcoporum causis et juribus in celebri suo opere descriptis, tum propter Acta secundi Constantinopolitani conventus, Eutychianæ hæreseos causa habili, quæ plurimum perturbata et confusa esse observavimus; Ideo, ne lectores in nostris scriptis percurrendis nimis tædio afficerentur, non omnia quæ de hujusmodi negotio dicenda occurrunt sub unico eodemque titulo expedienda esse judicavimus. Cum igitur præter ea quæ exposuimus, alia et alia Quesnelli argumenta observanda et discutenda supersint, quæ perspicue ex præcedentibus Flaviani et S. Leonis litteris deduci auctor ipse contendit, quæque in specie saltem hæcenus a nobis dicta enervarent, propterea in nova hæc dissertatione diluenda reservare congruum existimavimus. Neque vero in hujus concertationis vestibulo lectorem admonendum censeo de nimio Quesnelli studio in interpretandis, distorquendis et obstruendis testimoniis quibus insistere nisus est, ut suæ causæ præsidium pararet et lectoris fidem aucuparetur. Satis enim evidenter id constabit in illius argumentorum expositione.

2. Illud itaque primum sit Quesnelli argumentum, quod ex Flaviani verbis sibi objectis proponit. Cum videlicet testimonium Constantini monachi superius expositam opposuit S. Flaviani verbis: « In his (ait Quesnellus) præter unum Leonem, nullus alius nominatur, ad quem Eutyches appellavit. » Ita autem subjicit: « Non est operosum respondere. Id enim non aliam ob causam factum est, quam quod solum Leonem alloqueretur, eundemque solum nominaverat hæresiarcha, cum ad eum scriberet, tamquam per fallaciam mendacii subrepere se sanctis Leonis auribus putans, et scribit Flaviano ad S. Leonem; et quia inter patriarchas metropolitanosque, ad quorum concilium appellatum prædicabant, eminebat sine controversia, idque jure multiplici, S. Leo, ut qui et primatum in Ecclesia tenebat, et totius ad quam appellabatur synodi caput erat (b). » Hæc Quesnellus. At quis non intelligit nimis lepidas esse hæc interpretationes, honoris coloribus linitas atque depictas. Sed adhuc progreditur Quesnellus dicendo: « Licet porro idem pontifex totam ad se causam pertraxisse **347** videatur, » cum et de singulis instrui postularet, et de Flaviani silentio conqueritur: « Cum studere (inquit) debuerit primitus nobis cuncta reserare, non ita tamen est reipsa; similiter enim aliorum episcoporum quilibet, ad cuius sententiam per appellationis libellum provocaretur, et de negotio instrui postularet, et de silentio querelas moveret. Merito ergo ac potiori jure totius facti rationem et notitiam volebat sibi Leo deferri, et quidem primitus utpote

(a) Lib. viii, cap. 5, Facundi Hermianensis offendens epistolam Domini episcopi Antiocheni, ad Theodosium imperatorem scriptam contra Eutychen.

(b) Quesnellus, tom. II Operum S. Leonis, diss. 7, num. 8.

primati, cui de eo cum cæteris ac præ cæteris decernendum erat, si appellationi locus dabatur. »

3. At mendacia veritatis coloribus et umbris larvata detegamus. Incassum imprimis, et omnino male, Constantini monachi testimonium Flaviani verbis Quesnellus opponi affirmaret, si utriusque loquendi modus in eundem prorsus finem tenderet. Constantinus, ut Quesnellus etiam asseverat, hæreticus et mendacissimus homo, testatus est Eutychem alios patriarchas, principalium Ecclesiarum metropolitans, horumque synodos appellasse. Si id dare voluisset Flavianus ut noster adversarius interpretari conatur, cum ad S. Leonem rescripsit, *quamvis hunc solum nominet, quia eum solum alloquebatur*, jam sequeretur vel Flavianum in re non dissentiri a Constantini testimonio, vel quancumque appellationem ab Eutyche factam negasse. Primum affirmare Quesnelli religio non permittit. Nefas enim esset etiam leviter suspicari Flavianum tantæ sanctimonie episcopum, qui ob fidei catholicæ defensionem martyr occubuit, Constantino monachomentienti subscribere voluisse. Alterum igitur erit concedendum, videlicet, Flavianum negasse quancumque appellationem veluti ab Eutyche factam; non utcumque tamen factam, sed iudicii tempore. Nec enim negavit saltē dissoluto conventu Eutychem Romanum pontificem Leonem appellasse, cum jam de hac appellatione ipsius Leonis litteris certior fieret. Flaviani verba, quæso, perpendat Quesnellus, videat an distorta ipsius et lepida interpretatio ipsi convenire possit. *Sed his ita gestis, litteræ nobis datæ sunt vestras sanctitatis per quas edocti sumus quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia et calliditate, dicens iudicii tempore libellos se dedisse appellationis, et nobis, et hic convenienti sancto concilio, et appellasse vestram sanctitatem (a).* Animadvertat hæc verba, et appellasse vestram sanctitatem. Igitur non alium appellasse scripsit Eutyches quam S. Leonem. Negat id Flavianus immediate subjiciendo: Quod nequaquam ab eo factum est. At quid est quod ab Eutyche factum fuisse negat Flavianus, nisi quod hæreticus archimandrita, iudicii tempore sibi et concilio dedisset appellationis libellos, provocando ad S. Leonem. Non dicit deinde appellasse vos, vestrumque concilium: *Sed vestram sanctitatem.* Ulterius si hæresiarcha scribendo ad S. Leonem hunc dumtaxat nominavit, ut etiam Quesnellus asseverat, nulla prorsus mentione facta aliorum patriarcharum et synodorum, quid est quod contra Orientalium consuetudinem id factum fuisse dicamus; contingendo patriarchas et metropolitans celeberrimarum dioceseon, horumque synodos etiam fuisse appellandos? Si talis conficta consuetudo obtinisset, Flavianus quidem, debita servata reverentia erga totius Ecclesiæ caput, irregularem prorsus vocasset hanc appellationem, atque rescripsisset ad S. Leonem Orientalis Ecclesiæ jura violata et fracta fuisse, cum hujus appellationis prorsus inscii essent patriarchæ et metropolitæ, quorum de similibus causis iudicium pronuntiare intererat. Hocce autem in hac parte Flaviani silentium subsequentibus verbis confirmat eundem Leonem tamquam solum negotium acturum, et hæreticum iudicaturum alloquendo. Sed etiam in hac parte mentitus est, tamquam *per fallaciam mendacii subreperere se sanctis vestris auribus putans.* Si scivisset aut credidisset ad alios etiam suis epistolis per fallaciam mendacii **348** subripere tentasse, istis vocibus, *sanctis vestris auribus*, has alias, vel æquivalentes, aliorumque episcoporum, addidisset; immo addere debuisset, ut plenius, quemadmodum Leo petebat, edoceret. Scripserat enim, *et ideo quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessario esse sollicitos, quam plenissime et lucide universa nobis quod ante facere debuit indicare festinet.*

(a) Flaviani epistola prima, cap. 3.

(b) Leonis epist. 21 ad Flavianum.

(c) Leo Magnus, epist. 20 ad Flavianum, cap. 4

(b) Aurea enim sunt hæc verba, auctoritatem imperiumque indicantia. Nam plenissima et lucida omnium gestarum rerum narratio vel expositio nequaquam fuisset, si silentio occulisset, vel Eutychem contra Orientalis Ecclesiæ jura provocasse ad Rom. sedem; vel non dixisset provocasse ad synodos et cæteros patriarchas, aut ad ea provocare debuisset. Igitur ipsi prorsus ignota erat hæc nova iudiciorum Ecclesiasticorum forma, de qua noster adversarius verba facit.

4. Sed forte hujus responsionis vim præsentit Quesnellus, qui, præcedentia sua dicta confirmaturus, ait ex Leonis scribendi modo videri Leonem ad *se totam causam pertraxisse, cum de singulis instrui postulat, et de Flaviani silentio queritur, quemadmodum innuunt illa verba: Cum studere deberit primitus cuncta nobis reserare (c).* Sed valde infirmam adversarius subjicit responsionem contendendo nimirum id fieri potuisse a quolibet episcoporum, ad eajus sententiam appellaretur per libellum, etc. Itane PP. loquendi formulas distorques, Quesnelli, de una ad aliam rem gradum faciendo? In quo igitur difficultas versetur inspiciamus. Et primo inquiramus quo jure quisquam alius episcoporum hujusmodi appellationum libellos potuisset excipere atque postulare ut de negotio instrueretur? Si hic sermo esset de arbitrario iudice per compromissum ab ambabus partibus ad quæstionem dirimendam assumpto, quilibet sane episcopus, qui eligeretur, ne de rebus incognitis iudicium pronuntiaret, utique postulare debebat edoceri. Sed in præsens de quo iudice disputatur? Non de alio quam de eo qui divinis et ecclesiasticis legibus stabilitus fuit pro dirimendis fidei controversiis, et pro recognoscendis aliorum iudiciis, an ista videlicet essent conformia regulæ juris, et an iudices ordinarii, odio, aut invidia, vel quacumque alia ducti passione vim oppressionemque condemnato intulissent. Ea igitur ratione ad se totam causam traxit Leo Magnus, quia Eutyches non acquiescendo sententiæ latæ ab ordinario suo episcopo, et a Constantinopolitana synodo, superiore iudicem et ultimum provocare debebat. Ideo S. pontifex in sua epistola utitur illis imperativis vocibus, auctoritate simul et dignitate plenis: *Et ideo fraternitas tua per idoneam maximeque aptam personam plenissima nobis relatione significet quid contra antiquam fidem, novitatis emergerit; vel illis aliis: Quoniam nos, qui sacerdotum Domini maturæ voluntas esse iudicia, nihil possumus incognitis rebus in cuiusquam partis præiudicium definire, priusquam universa quæ gesta sunt veraciter audiamus.*

5. Et quidem hæc et similia alia Leonis verba, non concilii, sed proprio nomine scripta, talem tantamque vim et auctoritatem habebant, ut jam Flaviani animum movissent saltem, si non coegissent, ut se sisteret coram Leone vel per suos idoneos legatos, vel per relationem authenticis scriptis factam, de omnibus gestis rationem redditorum. Sed jam id præstitisse Flavianum antequam hanc Leonis epistolam acciperet, in superioribus vidimus. Quare si omnia simul conferamus, certum argumentum habebimus ita ad se totam causam traxisse Leonem, ut nequaquam cuique alii episcopo et iudici licuisset se hisce rebus immisceri, nisi de summi pontificis sententia. In suam vero auctoritatem Leonem totum negotium **349** definiendum refudisse, non obscure ipsemet in laudata epistola indicavit. Nam ad præcludendam viam omnibus difficultatibus excusationibusque quæ circa contumaciam obstinationemque archimandrita Eutychem poterant afferri, sibi reservat rem totam ad examen perducere, ita exigente Ecclesiæ moderatione, et Christianæ pacis sollicitudine, imperialibus etiam litteris ipsi insinuat: *Ut*

et 2. Videsis quæ diximus contra Quesnellianum systema, cap. 3 harum Exercitationum.

(*ait*), *amptatis dissenionibus, fides catholica inviolata servetur, et his qui prava defendunt ab errore revocatis, nostra auctoritate quorum fides probata fuerit muniantur* (a). Tria hic sua auctoritate se facturum esse Leo spondet: tollere dissensiones ad inviolatam servandam catholicam fidem; alteram, ab errore revocare qui prava defendebant; tertium tandem, præsidium et munimen iis afferre quorum fides esset probata. Si igitur tria hæc, sua, non aliorum, auctoritate se præstaturum Leo spondet, non est cur ad distortam interpretationem recurramus, alios hujus causæ arbitros et judices confingentes, et affirmemus Leonem cum cæteris episcopis et præ cæteris tamquam primatem judicium ferre debuisse an appellationi locus daretur. Sed urget adhuc Quesnellus objiciendo illa S. Leonis verba, epistola ad Flavianum: *Quantam nos, qui sacerdotum Domini matura esse volumus judicium, nihil possumus incognitis rebus in cujusquam partis præjudicium definire, priusquam universa quæ gesta sunt veraciter audiamus*. Ex quibus adversarius noster jucunde et quasi triumphum cantans ita ratiocinatur: « Hæc verba sunt hominis non sibi jus omne ferendæ sententiæ arrogantis, sed prudentis, oculati, æquissimique judicis, qui suam causa incognita temere nolit conferre suffragium. Sed quid solvendis hujusmodi argumentis ex ipso Leone petitis tempus terimus? » Ait idem Quesnellus: « Non quaerimus in hac præsentia causa an Leo sibi prærogativam illam vindicavit, sed utrum de facto Eutycheus appellavit, et utrum ad solum Romanum pontificem (b). » O lepidum effugium! Causam cadere intelligit, nihil est prorsus suffragari cognoscit illas æquivocas et inusitatas loquendi formulas, *non omne jus ferendæ sententiæ arrogantis*, quæ præsumptionem quamdam præferunt, vel illam aliam, *conferre suffragium*, quasi ut Leo indicaverit cogere velle et necessarium fuisse concilium, ut oculati, prudentis æquissimique judicis partes obiret. Illud enim *conferre suffragium* ordinariæ habet significare causam in cœtu, synodo atque collegio tractandam. De quibus rebus altum est apud Leonem silentium, nullumque ex iis quæ scripserat saltem leve indicium apparet.

6. Verum enim vero quia Quesnellus se malam causam habere cognovit, et ad alia suum ratiocinium convertit, ut pedetentim ejus vestigia sequamur, quid subjecerit attendamus. Ait itaque: « Quod si Eutycheus ad solum Romanum pontificem appellasset (ut actum esse ab eo existimavit S. Leo ex callido mendacique libello), non esset quod miraremur Eutychem Romæ sedem appellentem a Romæ pontifice ultro esse susceptum, præcipue cum de Nicæna fide agi videretur, cui tam Eutycheus ipse quam ejus accusator indivulse profitebatur inhærere; Romani enim præsidis, tamquam capitis episcopalis coronæ, hæc sunt præcipue partes, ut e prima cathedra tamquam e specula conservationi canonum invigilet, fideique catholicæ custodem agat. »

Pro apostolicæ sedis viribus asserendis neminem honorificentiora scribere potuisse si affirmarent, qui ad sequentia Quesnelliana dicta haud attenderent. Verumtamen cum Quesnellus in subsequenti paragrapho aut sæ dissertationis capite 8, *Leoni aures accommodandas non esse affirmet nimis splendorem et suæ sedis jura prosequenti, idcirco subdole et hyperbolice dumtaxat fuisse locutum, satis superque est exploratum. 350* Sic itaque ratiocinatur: « Verum non Eutycheu vaferrimo impostori fidem habeamus; non Leoni ipsi, sanctissimo licet viro, aures accommodemus, sedis videlicet suæ splendorem ac jura prosequenti. Audiamus Flavianum novæ Romæ episcopum, Christique martyrem fortissimum, quem

(a) S. Leo, epist. superius laudata.

(b) Quesnellus, dissert. laudata, cap. 8, pag. mihi 297.

(c) Vide Quesnelli diss. de Vita et Rebus gestis a Leone Magno. Quesnellus, dissertatione de Eutycheis

A Orientalium de appellationibus animus ac consuetudo, totaque Eutycheis agendi ratio latere non poterunt. Censuitne ille concilii sui de Eutyche sententiam ad Leonem mittendam esse, ut si ab eo comprobaretur maneret, si reprobaretur evanesceret? Nihil certe tale apparet in utraque ejus epistola (c). Hæc ergo et id genus alia, quæ iisdem aut saltem æquivalentibus verbis descripsit aliis locis ostendunt ultra suam fidem Quesnellus exaggerasse, ut sensim de antiquo Ecclesiæ regimine judiciorumque forma et ordine disserendo fabulas et commenta venderet. Ecquis commentum aut injuriosam fabulam non redolere credet sanctissimum pontificem Leonem ultra justitiæ et æquitatis leges in Eutycheis causa nimis sibi esse blanditum, ea jura sibi vindicando quæ eidem non conveniebant? Hic est ille Leo summus pontifex, quem universa Ecclesia in Chalcedonensi synodo congregata, tamquam legitimum hæredem et propugnatorem omnium jurium S. Petri venerata est, qui doctrinam fidei ad salutem necessariam illibatam servavit, *vocis beati Petri omnibus constitutus interpres*. Hic est magnus ille Leo quo PP. illi inchoatore bonorum ad utilitatem uentes, *Ecclesiæ filiis hereditatem sortemque veritatis ostendere poterunt, et existentes in communi corona gaudii, quasi in imperialibus cœnis deliciis spiritualibus epulantes, quas per tuas litteras Christus præparaverat invitatis* (d). Huic ergo summo pontifici, cui universa Ecclesia aures accommodavit, nos aures non accommodabimus, ea sola ducti suspicione, quod suæ sedis splendorem et jura prosequeretur, facta injuria sedi Constantinopolitanae et Orientalium Ecclesiarum juribus prærogativis despectis atque abolitis? Solus Quesnellus ita poterat ratiocinari, indebite deinde exaggerando Constantinopolitani throni prærogativas et honorem. Sed quænam quales fuerint sedis hujus prærogativæ et jura inquiramus, ex quo Quesnellus dicat: « Audiamus Flavianum, novæ Romæ episcopum, martyremque fortissimum, etc. » Novæ Romæ utique Constantinopolitanae urbis, imperatorum magnificentia et majestate, nomen adepta est, minime honorem et prærogativas in iis quæ pertinent ad religionem.

7. Nec enim illius episcopatus cathedra, vel ab apostolis et a divo Petro, vel hujus discipulo fundata fuit, quemadmodum de Antiochena, in qua apostolorum princeps primus sedit; Alexandria, in qua illic discipulus Marcus constitutus est episcopus; et Romana, quam usque ad martyrium, ipse Petrus sibi servavit. Has enim Ecclesias apostolicas dictas fuisse, patriarchatus honorem et prærogativas ab exordiis suarum foundationum obtinuisse, servata ea graduum distinctione quam sanctus Leo aliique PP. tradiderunt, constat etiam ex canonibus Nicænis. At Constantinopolitanus episcopus, et patriarchatus honore et prærogativis non fruebatur in suis exordiis, nec Nicæni concilii ævo. Illudque patriarchatus nomen dumtaxat obtinuit post annum Domini quingentesimum imperatoris Justiniani opera, et Romanorum pontificum permissione accedente.

8. Nec Quesnellum juvat provocare ad quintum canonem concilii Constantinopolitani primi, sub Theodosio seniore coacti, vel ad vigesimum octavum synodi Chalcedonensis, in quibus primatus honor post Romanum pontificem Constantinopolitano episcopo asseritur (e). Nam, ut 351 vidimus in præcedenti cap., canon ille Constantinopolitani concilii nullum prorsus robur obtinuit, vel quoad primatus nomen, vel quoad prærogativas et potestatem in ordinandis metropolitans episcopis provinciarum Ponticæ, Asiæ et Thraciæ. Nec quidquam conficit quod Chalcedonenses Patres

appellatione, cap. 9.

(d) Chalcedonensium PP. epistola ad Leonem Magnum, apud Quesnel., tom. I, pag. 292. Consul. Labbeum, tom. IV Concil.

(e) Tom. III Concil., et tom. IV.

illum canonem renovare et confirmare tentaverint. A Sibi imprimis PP. Chalcedonenses blandiebantur quod S. pontifex regis urbis episcopo novos titulos et prerogativas libenti animo communicare vellet, hujus videlicet gloriam augendo, si antiquæ Romæ privilegia impetiri non dignaretur. Et quidem ea ratione dicebantur, videlicet Constantinopolitanam episcoporum sedem esse alteram velut partem vetustæ Romæ, ideoque supra cæteras Ecclesias Orientis erigi oportere. Quin deinde injuriam aliquam et vim patereur Alexandriæ et Antiochiæ patriarchæ, qui illum Constantinopolitanam episcopatum tamquam veluti membrum et partem episcopatus antiquæ Romæ habere consueverunt. Deinde animadvertentibus Nicænis canonibus huic sanctioni repugnare; et propterea non posse novæ Romæ episcopum pacifico illi sui privilegii et prerogativis, de quibus agebatur, sine expresso apostolicæ sedis decreto, et preceptorio iudicio, quo perpetuo omnia dissidia et contentiones, præcipue Ephesiorum, abolerentur. Ideo totum illud concilium, cum universo Orientalium cœtu coram Leone humillime per epistolas sistere definierunt. Neque illius generalis concilii PP. S. Leonem alloquentes ullam ex iis phrasibus usurparunt quas adoptavit Quænellus ad gloriam novæ Romæ exaggerandam, et ad illius Ecclesiæ jura magnificanda. Petierunt quidem confirmationem omnium gestorum, et præcipue Isidori quinti canonis Constantinopolitani, et dixerunt *confidentes quia, lucente apud vos apostolico radio, usque ad Constantinopolitanorum Ecclesiam consueta gubernando: illum sparingentes, hunc serpius expandens, eo quod aboquo invidia consueverit vestrorum honorum participatione ditare domesticos*. Consuevit ergo ex hac PP. loquendi formula, usque ad illa tempora Romanus pontifex apostolicum radium ad Constantinopolitanorum Ecclesiam extendere, hanc gubernando, quemadmodum sæpiissime in rebus arduis dissidiorumque causis factum fuerat. Ideo arbitrabantur velle et posse honorum, id est privilegiorum, participatione ditare domesticos. Subdunt deinde huic sanctioni vehementer restitisse pontificis legatos, eandem in irritum mittere conatos: *volentes et hoc bonum a vestra providentia inchoari, ut sicut fidei, sic bonæ ordinationis vobis deputetur effectus*. Quid igitur? Non in Romanum concilium, non in se ipsos Chalcedonenses PP., sed in Leonem catholicæ fidei victoriam referendum, a quo pariter sperabant se fore consecuturos aliam illam ecclesiastici regimini ordinationem, ob quam eum exorabant. *Rogamus (inter cætera subdunt) igitur, ut hinc decretis nostrum honora iudicium, et sicut nos capiti in bonis adjesimus consonantiam, et summam tuam filiis quod decet adimpleat (a)*.

9. Jam vero ad cognoscendum an Quænelii causa rationandique modus specie saltem stare possit, quin funditus ruat, licet mihi ex præcedentibus ita disserere. Flavianus novæ Romæ episcopus, Christi martyr fortissimus, de Orientalium appellationibus, de synodorum provincialium iudiciis potissime vult sentire quam senserunt omnium Ecclesiarum Orientis Patres in generali synodo congregati? Mea quidem sententia est et cuiusque cordati hominis, quod nodum in scirpo non querat, et nimia rixæ libidine ductus larvatas nugas pro rebus veris vendere non satagat, esse debet, non potuisse aliter Flavianum de his omnibus rebus sentire, præter id quod Patres illi Chalcedonenses in tam celebri conventu **352** coacti confessi sunt: videlicet, Constantinopolitanum episcopatum, præcipue inter Orientales apostolicæ sedi fuisse subjectum, atque potissimum in causis quibuscumque hujus iudicium moderationemve exquisivisse, expectasse et obtinuisse. Quare pro certo tenendum est talem tantumque episcopum

Flavianum, sanctitate et maximis meritis ornatum, Leoni summo pontifici, nullo præcedenti habito impetu, totam Eurychis causam aperuisse, ad eandemque omnia synodalia Acta misisse, debitam subjectionem exercendo, ut lata in hæreticum sententia, si comprobaretur, maneret; si reproberetur, evanesceret. Id jam colligi ex utraque illa Flaviani epistolis quibus duntaxat Quænellus insistit, nos in duobus præcedentibus capitulis probavimus. Atque cum in præsens nos pudeat jam dicta iterum referre, et quasi sensim extra appellationem jura ad vagandum duci; ideo illa præmittenda esse duximus, ad alia gravissima momenta nostram orationem convertendo.

10. Atque ut de Constantinopolitanæ Ecclesiæ illius ævi juribus disseramus, nobis persuasum esse debet Flavianum non meliorem et sincerum habuisse suæ agendæ causæ interpretem quam Anatolium, qui post illius necem ad eandem sedem fuit assumptus. Fateor et ego hunc pari sanctitate, moribus, virtutibusque, ac erat Flavianus, non fuisse donatum. Tamen nemo ibi infelici nimio ambitu laborasse pro suæ Ecclesiæ juribus, prerogativis amplius augendisque, minime ea moderatione servatis quæ necessaria erat, ne aliena sibi per præsumptionem et arrogantiam usurparet. Quatenus autem subjectionem erga Romanam sedem servaverit, indicat ipsemet in sua epistola ad Magnum Leonem post Chalcedonense concilium scripta. Conqueritur imprimis de *Dioscuro Alexandrino*, quem synodus auctoritatem inventi tantæ tempestatis excitatæ contra communem pacem. *Oportebat (subijcit) sceleratum illum de medio tolli, qui universam orbem procelis ac tempestatibus impleverat*. Dioscuro porro non tantum fidei rebus adversabatur, sed etiam strenue se opponere ambitur Constantinopolitanorum episcoporum, sibi vindicando primatus jura in eam Ecclesiam quæ secunda debebatur juxta Nicæna statuta. Hinc ergo ab Anatolio enarratis his quæ in concilio illo circa catholicam fidem communi PP. consensione stabilita fuerant, ita de Constantinopolitanæ sedis honore et prerogativa iuris firmandis et decernendis summo sermonem ordiatur. *Quoniam vero alias propositiones nos expedire oportuit, ut tanta synodus abande præstare videatur quæ indigent, tam correctione, tum confirmatione, cum in canonicis, tum in aliis ecclesiasticis capitulis, cum sanctis qui universa regant, et magnificentissimis et gloriosissimis principibus, atque illustris ac celebri senatu, et clero universo, et populo, ut aliquod honoris incrementum sentiret sedes sanctissima quæ est in hac regia urbe Constantinopolitana (b)* Ut autem facilius hæc honoris incrementum eidem concederetur, provocavit ad illum canonem Constantinopolitanæ concilii primi sub Theodosio imperatore: in mentem quoque Romanæ pontificis revocavit nomen Magni Nectarii, Timothei Alexandrini, aliorumque, qui in ea synodo suffragati fuerunt: protestatur idem Anatolius eam causam in concilio fuisse pertractatam a PP., ea ducti fiducia, ut a Romano pontifice approbaretur: *Confidentes fore et ratum habeat honorem sedis Constantinopolitanæ, utpote quæ jam ante apostolici vestri throni curam et concordiam habet, et per omnia communem operum quibuscumque rebus indiget communicavit*. In inferioribus vero, de præcipua cura quam Rom. sedes erga Constantinopolitanam Ecclesiam exercuit agens, inter alia multa quæ ipse episcopus Anatolius Leoni censuit suggerendum, ut hujus animus libenter moveretur **353** ad confirmandam ratamque habendam canonem illum, ad honorem et prerogativas suæ sedis pertinentem, hæc habet, quæ, dubio procul, illorum temporum doctrinam circa Ecclesiarum Orientis regimine perspicue patefaciunt; quæque, ut ita dicam, apprimè opponuntur novis doctrinis, et Quænelianis

(a) Epist. PP. Chalcedonensium, apud Quænellum, tom. I pag. 294, et tom. IV Conciliorum Labbet.

(b) Hanc Anatolii epistolam offendimus in Græco

Vat. cod. septingentorum annorum; hætenus tamen a doctis viris desideratum, eamque variis notis adornatam in altero tomo exhibebimus

fallacias prorsus evertunt. Et nos (ait) quidquid approbationis et stabilitatis consequi possumus, ut et hoc a vobis, sanctissimè, fiat obsecramus. Anniadvertat, quæso, lector, ad alia quæ immediate sequuntur. Nam sedes Constantinopolitana potrem habet apostolicum vestrum thronum, præcipuo quodam modo vobiscum se conjungens, ut ob vestram curam erga ipsam omnibus persuasum sit vos antea sincere meditados esse, et etiam nunc de ea eandem mentem ac curam sine intermissione habere, et ecclesiastico statui utilia omnino fore, ut dignemini scripto confirmare quæ consuetæ sunt in sanctissima atque æcumenica synodo, et ipsam jam dictam constitutionem de sede Constantinopolitana ad vestram sanctitatem mittere curavimus, ut cognoscere possitis votis vestris omnia distinctus fuisse disposita. Tandem supplex S. Leonem exorat, ut singulis propositionibus congruam faciat responsionem misso hac de causa Luciano episcopo tamquam legato, qui omnia exponeret, et famulatum serviendo exhiberet, qui erat vir perfectus, et ipsis imperatoribus antea charus, quem prius Leo ipse ad synodum miserat. Obsecramusque ut congruentem responsionem unaqueque propositio accipiat, cum vobis omnia Deo dilectissimus episcopus Lucianus exponat, qui et ipse præsens sanctæ synodo, et prudenter quæ poterat proferre pro studio nostræ fidei, electus est a nobis ut famulatus erga vos feliciter inerviret, vir perfectus existens, et augustissimis et Christianissimis nostris imperatoribus jam antea charus, quem vestra bonitate fruementem gaudentemque ad nos mittere dignati estis.

11. Et ne quis dubitare possit hæc omnia novam Quesnellii doctrinam fallaciamque haud evertere, animadvertat, quæso, cur quovo sensu hæc simul stare queant? Negat Quesnellus Flavianum misisse ad S. Leonem sui concilii contra Eutychem sententiam, ut comprobaretur; aut evanesceret, si reprobaretur: et negat misisse ad eum Actorum seriem, ut necessariæ relationis debitum persolveret; contendit decretorum fuisse concilii Constantinopolitani sententiam, cui Flavianus præfuerat, nec operosa inquisitione opus fuisse. Afirmat quoque Eutychem versipellem ad alias sedes, præsertimque Romanam, brevi mendaces querelas relaturum, pontificumque aures occuparet (a). Ac præterea cum rumor disseminaretur imperatorem de cogenda universali synodo cogitare, in qua totum negotium ad examen revocaretur, equum erat ut Flavianus primariam sedem et hujus concilii PP. certiores faceret, et Constantinopolitana Acta Romano pontifice curante cæteris etiam Occidentalis tractus episcopis innotescerent. At dum talia negat, et jam recensita affirmat, prorsus labaret corrueretque illud Chalcedonensium PP. testimonium, quo fassi sunt apostolicæ sedis radium usque ad Constantinopolitanam Ecclesiam consuetis gubernando, sæpius sparsum et extensum fuisse, et tamquam domesticos bonorum participatione Constantinopolitanos ditare consuevisse. Secundo minime staret Chalcedonenses PP. Romanum rogasse pontificem ut suis decretis eorum honoraretur iudicium (b). Nam si jam, ut Quesnellus vult, alicuius metropolitani concilii Acta Romani pontificis confirmatione non indigent, multo minus ejusmodi confirmatione indigissent generalis synodi gesta, utpote totius Ecclesiæ auctoritate sancita. Tertio commentum redoleret quod ad dissensiones tollendas, quæ ob ingeniorum mobilitatem temporumque circumstantias in Constantinopolitana 354 Ecclesia antea exortæ erant, vel ob Ephesiorum tumultum, vel ob metropolitanorum trium illarum provinciarum, Asianæ videlicet, Ponticæ et Thraciæ ordinationes, Romani pontifices omne jus auctoritatemque exercuissent, ut Constantinopolitani præsules specialiter fierent participes privilegiorum sedis apostolicæ, quos tanquam filios patri subjectos respicientes, summo studio comple-

tebantur, etiam in his quæ ad ecclesiastici regiminis administrationem pertinebant. Quarto tandem quæ ratione Anatolius fateri potuisset Constantinopolitanam Ecclesiam non generali quadam solum œconomia Romanæ Ecclesiæ fuisse addictam, sed præcipuo quodam modo eidem conjungi ob Romanorum pontificum curam erga ipsam, quamque præteritis temporibus sine intermissione exercuerunt, ecclesiastico statui utilia omnia disponentes? Quatuor hæc, inquam, quæ nostro cerebro non conflaximus, sed ex genuinis hausimus fontibus, quomodo possent cum illis supposititiis iuribus et privilegiis cohærere, quorum iudicem Quesnellus contendit fuisse Flavianum, ne Eutyche causa deferretur, recognosceretur iudicaturque a Romano pontifice?

12. Neque obstat quod Flavianus nisi fuerit persuadere Rom. pontifici Eutychem secundum canonum regulas jam fuisse iudicatum, novumque rerum examen iudiciumque, ad quod cognita Eutyche appellatone se accingebat, esse superfluum, ut affirmat ipse Quesnellus. Nam imprimis Flavianus S. Leonis examen iudiciumque esse superfluum nullibi indicavit. Immo hoc exquisivit, arbitratus dumtaxat generale concilium fore superfluum, ne dissidia et contentiones partium succrescerent. Petit quoque ut pontifici scriptis lata in Eutychem sententia confirmaretur, sine qua confirmatione certe Orientalium episcoporum iudicium nullum habuisset effectum, ipso Eutyche reclamante, et interpositis ea de re in publicis Constantinopolitanæ urbis locis contestatoris libellis, quibus protestabatur per injuriam et adversariorum militiam, vel invidiam, communionem et monasterii præfectura fuisse privatum. Quare minime est audjendus Quesnellus, qui, ut præsidium aliquod suæ perditæ causæ pararet, ad distortas quasdam interpretationes habuit recursum, fidenter et quasi ludendo, Flaviani verba ita interpretando: « Flavianus postulat Leonis non iudicium, sed solatium; non sententiam, sed litteras; defensionem, non confirmationem; propria scripta, non synodalia decreta, quia, Intorto semel in Eutychem anathemate per episcopale iudicium, finita causa erat, nisi universale concilium hujus cognitionem ad se vellet pertrahere, vel ad Occidentale ultro deferretur: quod removendum in hac occasione rectissime censebat Constantinopolitanus antistes; ne ubique (itaquit) sanctissimam turbarentur Ecclesiæ propter unius inquieti ac seditiosi monachi errorem ac militiam. » Non ergo audiendus est. Si quidem in appendice suæ epistolæ, prout hæc circumfertur, Flavianus postulat ut Rom. pontifex propria faciat communem fidei causam; simulque rogat eum decernere in damnationem adversus eum regulariter factam, et per propria scripta dignare. An hæc quæ postulat Flavianus sine gestorum præcedentium examine, et incognita Eutyche mala fide atque nequitia, Romanus pontifex agere potuisset? An decrevisset damnationem in Eutychem regulariter esse factam, quin iudicis partes assumeret, et cognosceret authentica synodalia Acta præcedentis latæ sententiæ, posthabitis atque neglectis rei condemnati defensionibus? Quid plura? sine præcedenti harum omnium rerum examine, scripto, non verbis tantum, potuisset ordinario iudici afferre solatium, decernendo jam in habita inquisitione canonicas leges adimpletas fuisse, Flavianumque ipsum justitiæ apices servasse declarare, quin ratum et firmum haberet quidquid contra Eutychem pronuntiatum fuerat? si hæc loquendi formulæ non inuunt Flavianum postulasse a Leone examen, iudicium, decretum, haud scio quasnam magis proprias magisque aptas voces excogitare debuisset ut firmior 355 maueret lata sententia. Et certe magnum solatium est, magnamque defensionem inferiores iudices habent, cum eorum iudicia ad superiora tribunalia deferuntur, atque

(a) Quesnellus, ut supra, pag. mmi 298.

(b) Chalcedonensium PP. epistola ad S. Leonem

Magnum.

ab horum iudicibus approbantur. Unde non mirum est quod Flavianus maxime animo perturbatus, et injuria quidem, per Eutychianas turbas, fateatur Rom. pontificis iudicium sibi allaturum solatium et defensionem. Neque necessarium erat synodale decretum, cum R. P. ex propriis scriptis hæc omnia præstare potuisset, et propterea hæc sola sibi posse sufficere Flavianus asseveravit.

13. Sed jam Quesnello dolet versionem prioris epistolæ Flaviani ad S. Leonem parum accuratam videri: « Quam (ait) si ad Græcum textum, qui temporum injuria excidit, emendare licuisset, aliquid forte clarius invenissemus, quod opinioni nostræ suffragaretur. » Non obstante consueta hac cantilena, de falsatis antiquis codicibus, et de versionibus male digestis, jam ex antiquioribus hæreticis mutuata, hisce verbis caput illud suæ dissertationis sidenter claudit: « Ex hac tamen versione, quamvis ab Occidentali et Romano forte viro facta, lectori sincero nec nodum in scirpo quærenti ad eruendam veritatem satis superque lucis apparet. » Sed lepida fabulatio. Post omnem adhibitam ratiocinandi artem in interpretandis distortis Flaviani dictis, quæ paulo ante tamquam sole clariora exaggeravit, ecce jam intelligens apud doctos viros suam causam cadere posse, effugium simul atque præsidium sibi comparandum censuit, illius epistolæ vetustum interpretem taxando et objurgando. Nihil tamen clarius, si illius epistolæ Græcus textus exstaret, invenisset Quesnellus, quæ suis studiis indulgeret, cum jam Chalcedonensium PP. et Anatolii agendi ratio loquendique modus illorum temporum doctrinam, ecclesiasticarum rerum administrationem quam Orientales servaverunt patefaciant. Nos hic interim lectorum admonendum censuimus laudatam Anatolii epistolam hactenus ab eruditissimis fuisse desideratam. Nos enim omnium primi anno D. 1738 ex Vaticanis Græcis manuscriptis codicibus eruinis, et exscripsimus; quam deinde summa qua pollet eruditione et benignitate Latinam reddidit clarissimus dominus Franciscus Mariani, Vaticanæ bibliothecæ scriptor, Græcarum litterarum interpres; eamque integram Græce et Latine, Deo opitulante, publicis typis adornabimus.

14. Quia vero multis modis secum meditatus fuerat Quesnellus ea omnia in medium proferre quæ suis falsis opinionibus aliquo modo patrocinari posse arbitrabatur, hinc ortum est quod, suppresso nomine, cujusdam eximie eruditionis viri opinionem recenseat, qui scripsit: « Lectis scilicet Constantinopolitanæ synodi gestis adversus Eutychem, omnia sic a S. Leone fuisse probata et confirmata, ut ab indicenda synodo generali abstinere debere censuerit, tam Flavianus quam S. Leo. » Hæc loquendi phrasibus, Quesnello cum displiceret, subjunxit: Pace optimi viri dixerim, longissime a vero abest. Et, arrepta occasione, leniter describit S. Leonem contra Flavianum iratum, propterea quod Eutychem severiori sententia, ut putabat, perculerat, qui statutis Nicænæ synodi inhærere videbatur. At Leonis iracundia dicat, amabo, Quesnellus unde trahebat originem (a), nisi ex eo quod ad pontificias manus nondum pervenerant, sicut oportebat, et Flaviani litteræ, et synodalia gesta, quemadmodum ecclesiasticæ administrationi vel moderationis ordo, ut ait ipse S. Leo, exigebat, ut ipsi luculentius observavimus; de qua re iterum agere supervacaneum modo est. Sed adhuc addidit Quesnellus: De confirmatione igitur gestorum a se habitorum adversus Eutychem, ne per somnium quidem cogitabat Flavianus. Itane? et præcedentes illæ voces, et Flaviani phrasibus, quas superius annotavimus, innunt forte Flavianum non cogitasse per somnium de gestorum confirmatione, quam expresse postulabat? Egregie lectori 356 imponere studuit: sed veritas mendacia fugat et evertit. Hinc vero si consuetam scribendi

A methodum prosequi vellemus, pedetentim omnia annotando quæ Quesnellus scripsit ad Eutychem appellationem abolendam, jam extra scenam vagari cogeremur. Alia et alia enim, quæ sibi favere adversarius credidit, in sua inscruit dissertatione, quæ vix ad præsentem pertinent quæstionem. Veluti illa de cogenda vel non cogenda generali synodo; quam auctoritatem non ab apostolica divi Petri sede pendere, sed ab imperatore, et ab omnium episcoporum consensu, quem prius exquirendum esse contingit. Vel illa alia de Artis synodorum Orientalium confectis a provincialium metropolitans, vel diocesanis, quæ non transmittantur in Occidentem examinanda, sed tunc tantummodo esse illuc transmissa, cum vel particularis controversia aut accusatio in publicam fidei causam evaserat; vel cum quis in synodo damnatus ad ceteros episcopos provocabat; vel cum, hæreticis imperatoris gratia abutentibus, primariæ sedis episcopum, qui apud principem ageret, conveniri, ejusque sollicitudinem adversus perveracium hæreticorum malas artes arcendi pararet. Cujus rei aliqua sibi suppeditata esse testimonia credit ex concilio Chalcedonensis Actis. Quare cum Christiano Lupo congressionem instituendo ait: « Quis credat Romæ esse directæ Acta synodorum Antiochenæ, et Brytensis, non multo ante Constantinopolitanam habiturum in causa Ithæ? Quis alterius Antiochenæ, in causa Athanasii Parrensis? Quis sexcentarum aliarum gesta ad Occidentales partes delata ad illud usque tempus dixerit? At potius contra morem egisset Flavianus, si de illis mittendis cogitasset, antequam Eutychem perveracia, contestationum libellorum publicatio, litteræ ad Leonem missæ, imperatoris potestatis metus, concilii a Theodosio convocandi rumor, vel indictio, et alia hujusmodi necessitatem Flaviano imposuissent primariam sedem de causa jam communi facta instruendi. » Hæc sunt quæ ut fucum faceret Quesnellus, digessim in causa appellationis ad apostolicam sedem habitæ. Quorum alia cum ad subsequentem concilii generalis indictionem convocationemque pertineant; alia vero ad causas cum in Ephesina tum Chalcedonensi oecumenicis synodis pertractatas et definitas referri debeant; alia denique quæ ad Eutychem et Flaviani negotium spectant, cum a nobis abunde discussa et enucleata fuerint, idcirco ne historicarum rerum filum abrumpamus, alibi de iisdem opportunius verba facere differimus. Interim autem spectatim de Eutychem appellationis libello quem et Leoninarum Opera collectione eliminandum censuit Quesnellus, sermone peculiariter aggredimur.

CAPUT VI.

De Eutychem epistola, et libellis ad S. Leonem Magnum scriptis. Christiani Lupi de iisdem sententia a Quesnelli notis criticis vindicatur; et postremo hujus agendi scribendive rationem non nisi fallacias et nugæ præferre ostenditur.

1. Scriptorem de ecclesiasticis rebus Quesnello audaciorem nullum esse æque opinor, neque cui magis animo desiderium incederet Christiani regimini formam et ordinem pervertendi. Id hactenus passim in nostris Exercitationibus, et potissimum in præcedentibus hujus Eutychemæ historię capitibus, abunde demonstratum fuisse ii iudicabant qui nullo partium studio adducti easdem lustrare non contempserunt. Interim autem postquam duo integri de Eutychem ad apostolicam sedem appellatione 357 capita scripsimus, tertium adhuc superaddendum esse existimavimus, in quo Quesnello objicuntur ejusdem Eutychemis epistola, fidei professio. et libelli quos in suæ causæ munimen atque præsidium ad summum pontificem magnum Leonem direxit, quæ monumenta omnia comprimere, et violenta interpre-

(a) Epist. 20 S. Leonis ad Flavianum, cap. 1.

tatione explicare, noster adversarius multis modis conatus est. Quod ut facilius præstare posset, quatuor libellorum genera distinguenda esse sibi persuadet, quos libellos Eutyches a suo episcopo damnatus vel obtulit, vel obtulisse se nentitus est. « Primus fuit appellationis libellus de quo diximus. Secundus contestatorius, de quo S. Leo epistola 20 ad Flavianum, cap. 1, scilicet, post appellationem interpositam litteræ dandæ sunt ab eo a quo appellatum est ad eum qui de appellatione cogniturus est, quas litteras dimissorias sive apostolicas vocant..... Si autem non accipiat, contestetur, etc. » Tertius libellus fuit querimoniarum; ad sedem enim apostolicam per libellos doloris sui querimoniam misit, inquit Leo noster epistola 21 ad Theodosium Augustum. « Libellus porro querelæ, subjicit idem Quesnellus, seu querimoniarum, recte et proprie oblati dicitur a presbytero adversus episcopum, seu patrem suum. Ad quam conjecturam confirmandam jurisconsultorum illud axioma exscribit: *De patris injuriis consequentem filium audiri justum est et usitatum, cum ipsum accusantem vix quisquam ferat.* Quartum libellum, supplicem videlicet, obtulit Eutyches adversus Flaviani sententiam. Immo plures, quos videre est act. 1 Chalcedonensis concilii (a). »

2. Hac itaque libellorum distinctione præmissa, sic præterea ratiocinatur Quesnellus: « Quatuor hujusmodi libelli imprimis distinguendi sunt, ne cujusque vis et energia alteri tribuatur, unde et totum hoc negotium consequenter obscuretur. Fuit igitur primus libellus appellacionis ad concilium; secundus contestatorius ad CP. populum; tertius querimonialis seu querelæ ad S. Leonem; quartus libellus simplex ad imperatorem. » Primus commentitius erat, nec revera datus; alii tres revera oblati. Quorum omnium libellorum mentionem fecit S. Flavianus in epist. 1 ad sanctum Leonem. Hisce autem verbis suam clausit Quesnellus dissertationem. Si ergo staret lepidâ hæc æque ingeniosa libellorum distinctio ab adversario nostro excogitata, jam ex parte prorsus caderent quæ hactenus de Eutychetis appellacione conscripsimus. Solam apud apostolicam sedem querimoniam Eutychen fecisse, non appellacionem diceremus. Verum adversarium rogo undenam illam distinctionem hausert, ne commentitium et ad fucum faciendum excogitatum fuisse arbitremur? In codicibus plane, et legum digestis non offendimus quatuor illa libellorum genera esse distincta, ut unus dumtaxat totam illam vim et energiam habere non possit. Immo Contestatorius, quem jurisperiti evocatorium appellant, appellacionem, querimoniam, et supplicacionem continere ii nobiscum affirmabunt, qui, a præcedenti Quesnellianarum iuguram apparatu minime decepti, rerum veritatem scrutari non gravabuntur. Narrat imprimis Socrates quemadmodum in Tyrii synodo, Meletianorum factione agente, una cum Eusebianis, nullo naturali vel ecclesiastico ordine servato, tamquam multorum facinorum reus damnatus fuerit magnus Athanasius. Hinc Athanasius et episcopi Ægyptii contestatorio libello, qui hodie (ut cl. Petrus de Marca (b) annotavit in foro evocatorio diceretur, a Dionysio comite, qui a Constantino ad synodum missus fuerat ut esset gerendarum rerum animadversor, et custos conservandæ æquabilitatis, postulavit ne calumniis consarcinatis det locum, ne per insidias et falsa crimina hostium qui in illo concilio iudices sedebant injuriam paterentur. Verba libelli Dionysio oblati hæc sunt (c): Cum multarum videremus **358** calumniarum consarcinationem, ex consarcinationibus insidias Eusebii, Narcisi, Flaccilli, Theognii, Maris, Theodori, et Patrophylis adver-

sum nos, quos quia principio detrectantes rejicere non licuit, necessario ad protestationem devenimus, præsertim cum animadvertimus multa, ad gratiam Meletianorum, multa rursus ad insidias catholicæ Ecclesiæ sub nostris criminibus agitari, necessario ob id quoque hunc libellum tibi porrigimus cum multis obsecrationibus, ut, Dei metu in animo servato, qui imperium augustissimi et pientissimi imperatoris Constantini tuetur, cognitionem causarum nostrarum imperatori reserves. Equum est enim, te ab imperatore missum negotium hoc integrum retinere (d). Nemo est qui negare audeat hocce contestatorium libellum in se continere omnem vim et energiam quam in quatuor libellorum generibus sparsam atque divisam esse Quesnellus comminiscitur. An non in eo conqueruntur Athanasius et episcopi Ægyptii falsitatem et criminum consarcinationem ab hostium calumniis esse appetitos, ob insidias Eusebii, Narcisi et aliorum? Nonne testati sunt solemnem protestationem in ea synodo catholicæ Ecclesiæ insidias fuisse molitas, sub prætextu falsorum criminum ipsis objectorum, de quibus inquisitionem facere confingebant? Nonne tandem obsecrationibus petebant ut, Dei metu servato, causarum cognitio imperatori Constantino reservata esset? Agebatur enim de criminibus falsis, quæ si vera fuissent, jam et civilem rerum administrationem, et imperiale regimen, offendissent. Et propterea nihil mirum si in iis tantarum angustiarum circumstantiis provocabant ad imperatorem ut novi iudices constituerentur, qui, neque odio, malitia improbitatibusque adducti, eorum causas examinandam assumerent. Non est igitur verum quatuor libellorum genera in similibus causis esse distinguenda, ne cujusque vis et energia alteri tribuatur, unde et totum negotium obscuretur. Perspicue enim appellacionis negotium ex unico tantum libelli genere innatescit, si illud in se habeat quidquid necessarium est ad veram appellacionem constituendam et obtinendam.

3. Et quidem hujus generis esse libellos et epistolam quibus Eutyches ad S. Leonem provocavit, quas statim dicturi sumus patefacient. Tria enim capita epistola illa seu libellus in se continet. Alterum duo querimoniarum habet genera. Primum, quod ab Eusebio Dorylæi sibi infenso fuerit de læsa fide accusatus; secundum, quod Constantinopolitanæ synodi Acta injuria contra eum fuerint exarata. Unde, S. pontificis testimonio invocato supra sensum suarum propositionum atque verborum, subjicit: *Sed pessimus diabolus fascinavit tale studium nostrum et propositum, a quibus vires ejus destrui oportuit. His simulans omnem domesticam sibi vim, contra me movit Eusebium episcopum oppidi Dorylæensis libellum dantem sancto episcopo Constantinopolitanæ Ecclesiæ Flaviano, et, quibusdam aliis inventis in eadem urbe..... hæreticum me compellavit, non veritate ad accusationem motus.* Postmodum pari ratione conqueritur quod, Constantinopolitanis PP. exhibita sua fidei professione, libello scripto exarata, atque propria subscriptione signata, Flavianus neque libellum suscepit, neque ut legeretur jussit. Addidit præterea se in ea synodo dixisse atque rogasse expectandum esse apostolicæ sedis iudicium: *Rogabam ut innatescerent ista sanctitati vestræ, et quod vobis videretur judicaretis, profitens omnibus modis securum quæ probassetis.* De qua recusatione graviorem faciens querimoniam subjicit statim: *Sed nullo eorum quæ a me dicebantur audito, abrupta synodo publicaverunt dejectionis sententiam, quam adversus me ante cognitionem parabant. Vim et dejectionem aliorum monasteriorum archimandritis intentatam, ut illius condemnationi subscriberent narrat (e).* Quæ ejus studium adduxerunt **359** ut plebi

534. § 2.

(d) Tom. III Concil. generalium, p. 730; et apud cl. Petrum de Marca, ubi supra.

(e) Eutychis libellus, seu epistola, ad Vaticanos castigatus mss. codices, cap. 1.

(a) Quesnellus, diss. 7, num. 15, tom. II Operum S. Leonis, pag. mlii 300.

(b) Petrus de Marca, lib. IV de Concordia sacerdotii, cap. 2, num. 6.

(c) Epistola Constantini, apud Baronium, anno

satisfaceret, publice suæ fidei confessione proposita. Hæc, inquam, sunt quæ ad Eutycheis querimonias spectant, quasque totum primum illius libelli caput continet. Post has doloris querelas, idem Eutyches ad suam appellationem gradum facit, et, recusato priori iudicio in Constantinopolitana synodo habito, ita summum pontificem interpellat, suum sermonem ab iis verbis ordiendo: *Ad vos igitur, religionis defensores, et huiusmodi factiones execrantes confugio. Et expressius petens aboleri et in irritum miti quæ hactenus in ea Constantinopolitana synodo gesta, et definita fuerant, a Romano pontifice iudicium novamque sententiam proferri exorat.* Hinc ergo ad sequentia eius verba attendat Quesnellus, et dicat an provocaverit Eutyches ad Romanum pontificem necne? *Et obsecro (ait) ut nullo mihi præiudicio facto ex his quæ per invidias contra me gesta sunt, quæ visa vobis fuerit super fidem proferre, sententiam, et nullam deinceps permittere a factiosis contra me calumniam procudere, et non excuti et eximi de numero orthodoxorum, etc.*

4. Ne præterea Eutycheis appellationem summus pontifex flocci faceret, quasi ut non iis esset necessariis conditionibus a canonibus præscriptis suffulta, suis epistolis *utrumque libellum adiunxit.* Eum videlicet qui ab accusatore suo Eusebio Dorylaensi synodo fuerat oblatus, et qui ab eo gestus fuerat, non tamen a Flaviano et synodo susceptus et suæ fidei professionem, necnon ea quæ supra duobus naturis a sanctis PP. decreta sunt. Quam quidem fidei professionem laudatæ epistolæ seu libello immediate subiecit, ut compertum habuimus ex ms. Vatic. cod. a sexcentis circiter annis exarato, in quo, absolutis duobus primis capitibus, sequentem offendimus notam: *Item Eutycheis verba.* Summarie dumtaxat quid habeat illa fidei professio hic indicamus, cum in ea nostra concertatio non versetur. Aliunde eam ex Cassinensi cod. publicis typis clariss. Christianus Lupus adornavit, quam tamen Quesnellus a sua appendice censuit expungendam. Eutyches igitur in ea fidei professione adenda se totum insistere fateatur Nicæni atque Ephesini conciliorum sanctionibus, in quibus de Verbi divinitate et incarnatione actum fuerat. Sancti Cyrilli episcopi Alexandrini, utriusque Gregorii, Attici, Proculi, omniumque orthodoxorum doctrinam atque sententias honorare profitetur, eosque tamquam sanctos et magistros suos habere asseverat. Tandem anathema dicit Nestorio, Apollinario, et omnibus hæreticis usque ad Simonem, et cæteris qui dicunt *carne Domini nostri Jesu Christi et cælo descendisse. Ipse enim qui est Verbum Dei descendit et cælis sine carne, etc.*

5. Cum clarissimo tamen Christiano Lupo congressionem instituendam esse censuit noster adversarius (a). Et propterea in altera Operum sancti Leonis Magni editione quamdam conscripsit appendicem, cui hunc titulum apposuit: *Appendix ad dissertationem de appellatorio Eutycheis libello, quem ex Cassinensi codice edidit Christianus Lupus, an revera sit appellationis libellus.* Hanc enim epistolam tamquam appellationis libellum probare non poterat, ne palinodiam cantare videretur. Idcirco primo Christianum Lupum carpit, quod eum in suam de appellationibus lucubrationem transcripserit. Deinde præcedentibus dictis insistendo, libelli nomen posse habere infliciatur, suffragante sibi maxime arbitratus ipsa scripti epigraphæ, et ipso scriptore reluctante. Ipse enim Eutyches (ait) diserte distinguit inter libellos et

epistolam hanc suam. *Subiunxi (inquit) his litteris meis utrumque libellum, et eum qui ab accusatore meo oblatus est synodo, et qui a me gestus quidem, non tamen susceptus.* Lapsus ergo Christianus Lupus, aut oscitantia (Quesnello auctore), in eo stare videtur, ut epistolam Eutycheis libellum appellaverit, ipse scripti epigraphæ refragante. 360 Quid inde tamen? an non epistola cuilibet, et huius generis potissimum, libelli nuncupatio convenire potest? Ego sane ne grammaticorum scriptorum leges in Quesneli mentem revocem, ea exempla adducere prætermitto, quæ ex Cicerone ipso laudari possent, quorum aliqua dumtaxat annotare haud piguit (b). Verumtamen inficiari non possum huic epistolæ, etiam epigraphæ nostræ refragante, omnes libelli characteres atque notiones convenire. Non unius Imprimis, sed plurium rerum simul congestarum continet narrationem, quarum ratione commentarioli cuiusdam appellationem merito habere potest, in qua nullatenus a libello differre iudicabunt, qui huius vocis significationem ex Latinis scriptoribus didicerunt. Non obstat quod Eutyches huic alia scripta subjecerit, quæ libellos appellavit. Hæc enim scripta ad absentem missa non fuere, sed in solemnibus episcopali cætu dumtaxat exhibebantur; idcirco non epistolæ simul et libellorum nuncupationem ab Eutyche obtinuisse credendum est. Prior illa nostri adversarii annotatio, non tantum ex mox recensitis extenuatur, verum etiam ipsius testimonio prorsus evanescit. Fateatur enim S. Leonem libelli nomen usurpasse, nec tamen appellationem dixisse, sed doloris et querimoniarum. Cum autem (subjicit) libellum appellationis commemorat, eum intelligit quem Eutyches porrexisset fatabatur in iudicio, ut appellationum solemnitas posebant, et ut ait S. Leo. At falso sibi suffragatorem vindicat S. Leonem. Nam licet inficias non eam sanctum pontificem ad Theodosium scribentem dixisse: *Quamvis enim prædictus presbyter ad sedem apostolicam per libellum doloris sui querimoniam miserit (c),* nullibi tamen in ejusdem Operibus illa postrema verba usurpata offendimus: *In iudicio, ut appellationum solemnitas posebant.* Ea enim ex sua sententia conflavit Quesnellus, ut suis conjecturis robor tribueret. Et in epistola ad Flavianum, in qua de appellationis libello in iudicio oblato disserit, dumtaxat habet: *Adeo ut in ipso iudicio libellum appellationis suæ se asserat obtulisse, nec tamen fuisse susceptam.* Hæc annotare compellimur propter dicta in præcedentibus. Ad solemnitatem enim appellationis, Eutychei sufficere poterat publica sententiæ in eum latæ recusatio, adhuc PP. concilii sententiæ facta, ut constat ex Rustico diacono et ipso Petro de Marca a nobis laudatis, maxime cum talem recusationem contestatoriis libellis solemniter confirmaverit.

6. Nihil tamen canonicæ appellationis has Eutycheis litteras habere Quesnellus contendit. Atque ad ea loca provocat quæ Christianus Lupus pro sua adduxit sententiâ, dicendo voluisse Eutychem primo eo dicto: *Invoco autem vestram sanctitatem in testimonium cordis mei, et rationes sensuum meorum atque verborum, lectorem (ait Quesnellus) quem alloquebatur compellere, ut iudicet quid erroris in hac sincera suæ fidei professione contineatur; ac forte alludit ad illud Apostoli II ad Corinth. I, 23: Ego autem testem Deum invoco in animam meam.* Hinc postmodum occasionem arripit taxandi huius epi-

(a) Quesnellus, tom. II Operum S. Leonis, pag. mihi 302.

(b) Cicero: *Scripti illud in quodam libello, qui me imprudente et invito excidit, epist. 275. Ne de Panco quidem spem adhuc abiecit, ut ex libellis ejus animadverti qui in me inciderunt.* In Verrem: *Recita mihi hunc libellum, deinde illum alterum Canulli.* In hisce locis litteras libellos Ciceronem appellasse Nizolius in Thesaurio Ciceroniano testatus est.

(c) S. Leo Magnus, epist. 21 ad Theodosium,

cap. 1, et epist. 20 ad Flavianum, cap. 1. Videsis cap. 4 harum nostrarum Exercitationum. Rursum sanctus pontifex in epist. 26 ad Theodosium, Eutycheis epistolam libellum appellat scribens: *Cum in libello suo quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendam veniam reservaverit, ut correcturum se esse promitteret quiddam nostra sententiâ... improbat.* Totidem fere verba offendens in ipso Eutycheis libello de quo in præsens agimus. Propterea injuria negotium facessere Christiano Lupo Quesnellus constat.

stolæ versionem, tamquam rucem maleque digestam; et propterea alia interpretatione narrationem **361** illam distinxit, quam suis studiis favere arbitratus est. At quid enim in hisce litteris magis clarum et expressum desiderari potest, ut inde colligamus canonicam præferre appellationem? Roman. pontif. esse similibus controversiarum legitimum iudicem, et earum potissimum quæ in clero et Constantinopolitana Ecclesia oriebantur, celebrioribus et certissimis testimoniis, cum PP. Chalcedonensium, tum ipsius Constantinopolitani episcopi Anatolii, et ipsius Flaviani etiam, evidentissime probatum est. Potissimum quoque, quia Eutyches, non tantum in illius epistolæ exordiis tamquam solum testem compellavit Romanum pontificem, sed totam rerum contra eum gestarum seriem patefacit. Non solum contra de injuria sibi per odium et circumventionem illata, sed apostolicæ sedi iudicio se submittere protestetur, *omnibus modis securum quæ ab eadem probarentur*. Neque obstat Eutychen scripsisse: *Rogabam ut innotescerent ista sanctitati vestræ, et quod vobis videretur iudicaretis*; quibus verbis insistens Quesnellus ait: *Rogantis hæc verba sunt, non appellantis ac pro iure suo iudicium postulantis*. Nam Eutyches describit ibidem suum agendi modum, quem cum Constantinopolitanis PP. servaverat, ut aut damnationis sententiam evaderet, aut saltem suæ causæ iudicium suspenderetur, quoadusque apostolica sede consultâ, quid hæc iudicaret innotesceret. Tum enim Eutyches, ne per fastum et superbiam procedere videretur, *supplicationibus* usus fuit, non *appellatione*, quia adhuc sedentibus in concilio PP. ejusque causam discutientibus nondum sententia in eum lata fuerat. Allegaverat tamen tamquam sibi infensum accusatorem Eusebium, videlicet Dorylæi episcopum, et de factione contra eum per calumniam procedente suspectum. Quæ agendi ratio innuebat quod si contra hanc canonicam protestationem PP. procedere voluissent, ipsum jam ad aliud iudicium fore provocaturum. Male ergo et subdole forte Quesnellus confundere satagit Eutychis *supplicationes* ad Constantinopolitanos PP. ante latam sententiam factas, cum *appellatione* post latam sententiam interposita. Hinc ergo cadit totum ejus ratiocinium, quo pro suo modulo explicare volens *Eutychis rogantis* verba, ea committere voluit cum aliis quæ in secundo Flaviani conventu a Basilio episcopo dicta sunt, videlicet: *Si præceperint mihi Patres Romanus et Alexandrinus, dico hoc ipsum; hoc autem non quasi appellans dixit; sed dicens: Non sum ausus dicere propter Patres*. Postremum hoc Eutychis factum esse referendum ad ea quæ hæreticus post latam sententiam dixit, jam ipsi in præcedenti cap. 5 observavimus. Unde ea committi posse cum illis *rogantis* vocibus quis crederet?

7. Non igitur frustra Lupus hinc epistolæ sensa et verba ad appellationem trahere conatur, etiam si Eutyches in altera parte Leonem summum pontificem in plurali numero alloquatur, scribendo: *Ad vos igitur religionis defensoras et hujusmodi factiones excrantes confugio.... et obsecro nullo mihi præjudicio facto ex his quæ per insidias contra me gesta sunt, quæ vobis fuerit supra fidem proferre sententiam*. Nam in primis duo ibi paucis petit. *Præsidium* videlicet contra factiosos calumniatores, qui insidias ei struxerant; deinde *iudicium*, seu *sententiam* in fidei questione. Et quid aliud petere solent quotquot canonicam appellationem interponere consueverunt, nisi *præsidium* ad calumniantium insidias evitandas, et *sententiam* circa ea de quibus quæstio acta est? Etiam accedit Eutychen canonicæ latam in concilio sententiam recusasse, et recusationem publicis contestatoriis libellis confirmasse. Sed illa verba veram appellationem præferre clarius ostendunt alia quæ

A laudatis immediate subdidit, quæque Quesnellus prorsus annotare prætermisit. *Et nullam deinceps permittere a factiosis contra me calumniam procedere, et non excuti, et eximi de numero orthodoxorum, etc.* An non plenum integrumque ejus causæ iudicium ei reservari intendit ad quem scribit et provocat? **362** Quaro inepte et insulse ludere Quesnellus mihi videtur, qui Lupum quasi Ippum alloquens, ait: « Vides, mihi Lupe, quod videre non vis; ut Eutyches ad religionis defensores confugiat, non ut iudices appellet; ut obsecratur nullum sibi ex Flaviani sententia creari præjudicium, non irritum clamet ex appellationis voce iudicium; ut denique de fide potius sententiam proferri potuisset, quam de sua depositione et excommunicatione, de qua tamen si appellasset primitus agendum ipsi erat. » Puerilis plane annotatio est hæc. Quasi quod petens nullum sibi afferri præjudicium ex lata sententia, idem haud sit ac clamare et postulare ut in irritum mittatur; et qui petit non excuti et eximi de numero orthodoxorum, non postulet sententiam etiam proferri de sua depositione et excommunicatione. Utramque autem sententiam postulas Eutychen Quesnellus vidisset, si integrum eum locum videre non neglexisset; ac propterea irrisio Lupo facta, optime in auctorem quadrare dubium esse non potest; maxime cum ex concilio CP. secundo habeamus sententiam in Eutychen latam suspensam fuisse, et munera, honorem, atque archimandritæ prærogativas et nomen eidem fuisse concessas, vigora litterarum papæ Leonis, quæ concilii Patribus lectæ fuerant (a). Jam vero pro refellendo Christiano Lupo hæc sufficere posse sibi blanditus est idem Paschasius Quesnellus. Nihilominus ex abundantia juris addendum censuit: « Scriptum hoc integrum, si ad S. Leonem papam missum est (ait), non ad eundem unum missum fuisse, nec pro eo uno confectum; sed esse epistolam encyclicam ad omnes primarios sedium episcopos, quorum auctoritatem adversus Flaviani iudicium movere et sibi propitiâ reddere avertat Eutyches. Nam etiam cum appellationem hæresiarchæ mentiti sunt, qui pro ipso agebant apud Ephesum, non unum pontificem Romanum nominarunt (b). » Lepida æque ac fabulosa divinatio! Pro cuius confirmatione in medium iterum affert Constantini monachi et hæretici testimonium, et illud aliud Basili episcopi, de quibus jam in superioribus actum est. At nunq̄ agere Quesnellum sequentibus demonstrabo. Equis imprimis affirmabit eam epistolam encyclicam dici posse, cuius epigraphies unius singularis personæ nomen præfert? Encyclica enim illa dicitur quæ pluribus inscribitur; ut sexcentis exemplis ex historia ecclesiastica desumptis, et ex veterum monumentis apud Labbeum videre est. At epistola de qua agimus papæ Leonis dumtaxat nomen exhibet. Et quamvis vel ob interpretis indigentiam supinitatemque, vel ex animi alienatione et malitia eos titulos honoris in ipsa non offendamus, quæ in aliorum scriptis occurrunt; tamen nulla ratione affirmare possumus, vel ad Dioscorum Alexandrinum, vel ad alios primarum sedium episcopos simile hujus epistolæ exemplar transmissum fuisse, cum mss. codices Cassinensis et Vaticanus non aliam habeant epigraphem quam eam quæ eidem cl. Christianus Lupus mss. codicum auctoritate ductus apposuit. Quid? Si ad alios episcopos eandem epistolam Eutyches misisset, an Dioscorum vir factiosus, cuius nefaria gesta omnibus nota sunt, in latrociniali synodo prætermisisset eam publice legere, eamque Flaviano et legatis sedis apostolicæ, quibus negotium facessebat, objicere distulisset? Certe ne videretur per injuriam et nefas susque deque omnia vetera et sibi aliorum jura, et pontificis Romani præsertim usurpare, hanc epistolam seu libellum ostendisset,

(a) Videas quæ a nobis in superioribus scripta fuerunt cap. 4 harum Exercitationum, ubi testimonium Eleusini diaconi adduximus pro Eutychetis

appellatione ad apostolicam sedem.

(b) Quesnellus, in appendice ad 7 diss., pag. ut supra.

satisfaceret, publice suae fidei confessione proposita. Haec, inquam, sunt quae ad Eutychei querimonias spectant, quasque totum primum illius libelli caput continet. Post has ditoris querelas, idem Eutychei ad suam appellationem gradum facit, et, recusato priori iudicio in Constantinopolitana synodo habito, ita summum pontificem interpellat, suum sermonem ab iis verbis ordiendo: *Ad vos igitur, religionis defensores, et hujusmodi factiones execrantes confugio. Et expressius petens aboleri et in irritum mitti quae hactenus in ea Constantinopolitana synodo gesta, et definita fuerant, a Romano pontifice iudicium novamque sententiam proferri exorat.* Hinc ergo ad sequentia eius verba attendat Quesnellus, et dicat an provocaverit Eutychei ad Romanum pontificem necne? *Et obsecro (ait) ut nullo mihi praedjudicio facto ex his quae per insidias contra me gesta sunt, quae visa vobis fuerit super fidem proferre, sententiam, et nullam deinceps permittere a factionis contrame calumniam procedere, et non exculi et eximi de numero orthodoxorum, etc.*

4. Ne praeterea Eutychei appellationem summus pontifex flocci faceret, quasi ut non iis esset necessariis conditionibus a canonibus praescriptis suffulta, suis epistolis *utrumque libellum adjunxit*. Eum videlicet qui ab accusatore suo Eusebio Dorylaensi synodo fuerat oblatum, et qui ab eo *gestus fuerat*, non tamen a Flaviano et synodo susceptum et suae fidei professionem, necnon ea quae *supra duabus naturis a sanctis PP. decreta sunt*. Quam quidem fidei professionem laudatae epistolae seu libello immediate subiecit, ut compertum habuimus ex ms. Vatic. cod. a sexcentis circiter annis exarato, in quo, absolutis duobus primis capitulis, sequentem offendimus notam: *Item Eutychei verba*. Summarie dumtaxat quid habeat illa fidei professio hic indicamus, cum in ea nostra concertatio non versetur. Aliunde eam ex Cassinensi cod. publicis videri clariss. Christianus Lupus adornavit, quam tamen Quesnellus a sua appendice censuit expungendam. Eutychei igitur in ea fidei professione edenda certum insistere fatetur Niceni atque Ephesini conciliorum sanctionibus, in quibus de Verbi divinitate et incarnatione actum fuerat. Sancti Cyrilli Alexandrini, utriusque Gregorii, Attici, etc. doctrinam omniumque orthodoxorum doctrinam atque sententias honorare profitetur, eosque tamquam magistros suos habere asseverat. Tandem laudat Nestorio, Apollinario, et omnibus orthodoxis usque ad Simonem, et caeteris qui dicuntur *in unum nostri Jesu Christi e caelo descendisse et qui est Verbum Dei descendit e caelo et in unum se ipsum sumpsit*.

5. Cum clarissimo tamen Christiano Lupum carpit, quod eum non solum in appellatione gressionem instituendam esse censuerat, sed in appellatione (a). Et propterea in altera appellatione Magni editione quamdam confessionem adhibuit, cui hunc titulum apposuit: *Appellationis libellus de appellatione Eutychei a Romano pontifice in Constantinensi codice edidit Christianus Lupus*. Hanc appellationis libellum profecto Lupus non vidit, sed notidiam cantare videretur. Quae nota, cum Christianus Lupum carpit, quod eum non solum in appellatione lucubrationem transcripsit, sed in appellatione dictis insistendo, libellum adhibuit, cui hunc titulum apponitur, suffragante sibi Christiano Lupum carpit, quod eum non solum in appellatione

epistolam hanc suam *meis utrumque libellum oblatum est synodo* *tamen suscipitur*. In appellatione *oscitantia* (Quaestio) *ut epistolam Eutychei scripti epigraphae* *an non epistolam suam libelli nuncupationem* *grammaticorum* *tem revocem, etc.* *quae ex Ciceronis* *qua dumtaxat* *men inferari* *graphie nostra* *atque notione* *plurium appellationem*, quae appellationem a libello

B

libellum adhibuit (ait) discretus

nte sibi iudic

ipso revocem Quesnellus, tot

4) discretus appellationibus.

pero : Scrip

nte et invita

spem adhibuit

1) discretus appellationibus

et theo revocem

quoque' ipse adhibuit

end, libellum adhibuit

em transcripsit

iendo, libellum adhibuit

ragante sibi iudic

et ipso revocem

(ait) discretus appellationibus (ita)

enam atque sine- A nodo ad Leonem scripsisse. Alias de hujus tanti momenti re verba fecisset, nec sibi reservasset judicare postquam quæ ei occulta tum erant, in lucem ducebantur.

2. Verumtamen inlicias ire haud possum, tum temporis, aut paulo post, rumorem Constantinopoli sparsum fuisse de simili cogenda synodo; eamque Theodosio imperatori Chrysaphii aliorumque pravorum ministrorum consilio, et Dioscori machinationibus, fuisse insinuatam. Nam, ut vidimus, Flavianus iterum scribere coactus ad S. Leonem, qui priores litteras non acceperat, removeri peti *concilium, quod fieri divulgatur* (b). Et quamvis hæc epistola temporaria nota careat, tamen conicere possumus mense Aprilis in Oriente de celebrando concilio rumorem fuisse sparsum. Sed nihil adhuc Leoni de hac imperatoris deliberatione innotuisse in mense Junio subsequenti mihi persuasum est. Nam octavo vel nono kal. (ut habent Vat. codd.) hujus mensis ad eundem rescribens imperatorem, apostolico repletus vigore eum fidenter alloquitur, ut *pro integritate catholica fidei fiat sollicitus, et hoc (ait) indefessis precibus divinam misericordiam posco, ut corde vestro id quod est veritatis inspiret, neque falli vos in aliquo humanarum æmulationum fraude patiatur* (c). Intellexerat ergo S. Leo jam Theodosii animum fraudibus humanarum æmulationum a veritate fuisse quoquo modo abalienatum, et improborum suggestionibus fuisse circumventum. Ad quas eludendis sapientissime decrevit petere et imperatori insinuare ut juberet *intra Italiam haberi episcopale concilium, quo omnia scandala que in perturbationem totius Ecclesie sunt commota reserarentur* (d). Hic fateri cogor me haudquaquam latere, quosdam nostri ævi theologos Romanæ curiæ infensos, iis Leonis verbis insistere, ut *intra Italiam haberi jubeatis episcopale concilium, ut inde colligant jus conciliorum indicendorum, non ad Romanum pontificem, sed ad imperatorem pertinere* (e). Verum cum ejusmodi argumenta passim refellant catholici doctores, et aliquid in alio nostro opere dixerimus, præsentis otii non erit hanc excutere controversiam. Idcirco præcedentem rerum historicarum narrationem confirmamus alia Leonis epistola ad Flavianum scripta (f). In ea quippe S. episcopum monet de acceptis ejus litteris cum synodaliibus Actis contra Eutychem exaratis. Spondet sollicitudinem suam, **367** nulla ratione pati volens aut Eutychem in *suâ persuasionis pravitate persistere*, aut Flavianum ipsum, qui *zelo fidei pravo et stulto resistebat errori, diutina adversæ partis impugnatione turbari*. In hac tamen nec unum verbum exprimit de concilio vel intra Italiam, vel apud Ephesum habendo. Quod forte mente non adhuc revolvebat, quodque concilium postmodum vix quatuor elapsis diebus imperatori Theodosio, ut vidimus, indicavit.

3. Quesnellus tamen ad laudatam Leonis epistolam Theodosio conscriptam animadvertens, suspicatur jam sancto pontifici innotuisse imperatoris deliberationem de concilio apud Ephesum habendo. Propterea sequentem annotationem ad epistolæ calcem affigere statuit: **viii kal. Jun.**, cum ex epistola 27 ad Pulcheriam di-ertis verbis testetur Leo accepisse tertio idus Maias litteras synodi a Theodosio convocatæ indices, mirum cur de eadem synodo nullam apud principem mentionem faciat. Forte dissimulandum censuit pontifex, ut liberius synodum intra Italiam congregandam postulare a Theodosio posset, vel dicendum in al-

enam atque sine- A nodo ad Leonem scripsisse. Alias de hujus tanti momenti re verba fecisset, nec sibi reservasset judicare postquam quæ ei occulta tum erant, in lucem ducebantur.

2. Verumtamen inlicias ire haud possum, tum temporis, aut paulo post, rumorem Constantinopoli sparsum fuisse de simili cogenda synodo; eamque Theodosio imperatori Chrysaphii aliorumque pravorum ministrorum consilio, et Dioscori machinationibus, fuisse insinuatam. Nam, ut vidimus, Flavianus iterum scribere coactus ad S. Leonem, qui priores litteras non acceperat, removeri peti *concilium, quod fieri divulgatur* (b). Et quamvis hæc epistola temporaria nota careat, tamen conicere possumus mense Aprilis in Oriente de celebrando concilio rumorem fuisse sparsum. Sed nihil adhuc Leoni de hac imperatoris deliberatione innotuisse in mense Junio subsequenti mihi persuasum est. Nam octavo vel nono kal. (ut habent Vat. codd.) hujus mensis ad eundem rescribens imperatorem, apostolico repletus vigore eum fidenter alloquitur, ut *pro integritate catholica fidei fiat sollicitus, et hoc (ait) indefessis precibus divinam misericordiam posco, ut corde vestro id quod est veritatis inspiret, neque falli vos in aliquo humanarum æmulationum fraude patiatur* (c). Intellexerat ergo S. Leo jam Theodosii animum fraudibus humanarum æmulationum a veritate fuisse quoquo modo abalienatum, et improborum suggestionibus fuisse circumventum. Ad quas eludendis sapientissime decrevit petere et imperatori insinuare ut juberet *intra Italiam haberi episcopale concilium, quo omnia scandala que in perturbationem totius Ecclesie sunt commota reserarentur* (d). Hic fateri cogor me haudquaquam latere, quosdam nostri ævi theologos Romanæ curiæ infensos, iis Leonis verbis insistere, ut *intra Italiam haberi jubeatis episcopale concilium, ut inde colligant jus conciliorum indicendorum, non ad Romanum pontificem, sed ad imperatorem pertinere* (e). Verum cum ejusmodi argumenta passim refellant catholici doctores, et aliquid in alio nostro opere dixerimus, præsentis otii non erit hanc excutere controversiam. Idcirco præcedentem rerum historicarum narrationem confirmamus alia Leonis epistola ad Flavianum scripta (f). In ea quippe S. episcopum monet de acceptis ejus litteris cum synodaliibus Actis contra Eutychem exaratis. Spondet sollicitudinem suam, **367** nulla ratione pati volens aut Eutychem in *suâ persuasionis pravitate persistere*, aut Flavianum ipsum, qui *zelo fidei pravo et stulto resistebat errori, diutina adversæ partis impugnatione turbari*. In hac tamen nec unum verbum exprimit de concilio vel intra Italiam, vel apud Ephesum habendo. Quod forte mente non adhuc revolvebat, quodque concilium postmodum vix quatuor elapsis diebus imperatori Theodosio, ut vidimus, indicavit.

3. Quesnellus tamen ad laudatam Leonis epistolam Theodosio conscriptam animadvertens, suspicatur jam sancto pontifici innotuisse imperatoris deliberationem de concilio apud Ephesum habendo. Propterea sequentem annotationem ad epistolæ calcem affigere statuit: **viii kal. Jun.**, cum ex epistola 27 ad Pulcheriam di-ertis verbis testetur Leo accepisse tertio idus Maias litteras synodi a Theodosio convocatæ indices, mirum cur de eadem synodo nullam apud principem mentionem faciat. Forte dissimulandum censuit pontifex, ut liberius synodum intra Italiam congregandam postulare a Theodosio posset, vel dicendum in al-

Videsis Baronium, ad Christi annum 449; Quesnellum, tom. II Operum S. Leonis; Baronium Binium, in notis ad synodum Iatrocinatam; Labbeum, et alios passim, qui Iulucntius hujus synodi gesta descriperunt.

(b) S. Leo, epist. 21 ad Theodosium, cap. 2 in fine. Hæc epistola, ut vidimus, signata fuit 3 die kal. Martii.

(c) Flaviani epistola ad S. Leonem, cap. 3.

(d) S. Leo, epist. apud Quesn. 23, quæ est ad Theodosium imperatorem, octavo kal. Junias scripta.

(e) Consule nostram Eusebii editionem, tom. II, pag. 2, epist. Leonis ad Flavianum apud Quesn. 22, duodecimo kal. Junii signata.

(f) Consule tamen quæ dicitur sumus in seq. cap. ad epistolam Leonis synodo Ephesinæ datam.

judendo simul ut in synodi Actis per notarios describeretur. Hæc enim sola potuisset eum ab omni invidia purgare, et cunctis patefacere non alia ratione primas partes sibi in ea synodo deberi et præsidis officio fungi, quia, provocante Eutyche, a Constantinopolitani 363 concilii sententia atque iudicio suam sedem appellaverat (a). Non igitur encyclica hæc epistola dicenda est, quæ solius Romani pontificis nomen exhibet, quamquæ ad alios primarum sedium episcopos directam fuisse, nec unum in antiquorum monumentis vestigium atque nomen apparet. Cæteras quoque conjecturas a Quesnello pro hac parte confictas refellere supervacaneum foret, cum ex sese viribus cadant. Nam præterquam quod ipse fatetur, Constantinum monachum, et Basilium episcopum, qui apud Ephesum pro Eutyche agebant, esse mentitos, jam non est cur ipsi aures nostras accommodare debeamus.

9. Quod tandem subjicit, « Encyclicam videlicet esse epistolam, ipsa tota clamat, in qua ne apex quidem de apostolica sede, vel de pontifice Romano, cuius prærogativas ac splendorem prædicare non omisisset, vir tunc temporis conciliandis sibi omnium quibus indigebat animis intentissimus. Iis igitur solis verbis usus est, quæ omnium primarum sedium episcopis conveniunt. Cui enim illorum non congruunt istæ: *Invoco vestram sanctitatem..... ut innotescerent ista sanctitati vestræ..... Ad vos igitur, religionis defensores, et hujusmodi factiones execrantes confugio (b).* » Quare noster adversarius sibi nimium blandiens suam appendicem hisce clausit verbis. « Certe hæc sola posteriora verba: *Ad vos, religionis defensores, etc.*, meridiano sole patefaciunt non ad unum, sed ad plures missum fuisse hoc quaecumque scriptum. » At quidem ex mea sententia non majus robur Quesnelli conjecturæ ex istis, quæ ejus appendicem claudunt, obtinere potuerunt. Nam quamvis, ut diximus, in illa epigraphæ honoris nomina desiderentur, id forte amanuensis vitio dare oportet, cum aliunde ex illis vocibus, *ad papam urbis Romæ Leonem*, id omne habeamus, unum dumtaxat nominari, cui juxta primatus ecclesiastici jura de fidei negotiis et de presbyterorum depositione spectabat judicare. Fateor deinde nullam expressam apostolicæ sedis mentionem haberi, omisisse quoque illius splendorem et prærogativas prædicare. Quid tamen? Ergo scriptum hoc, quaecumque sit, ad plures fuit missum? Figmentum apage! Non consuevit imprimis Eutyches in suis conscribendis epistolis atque libellis se exercere in prædicandis splendore et prærogativis eorum ad quos provocabat. Dumtaxat suorum rerum negotiorumque rationem exponebat, quin vacaret in conciliandis sibi animis eorum quibus indigebat. Si nostro adversario, qui apostolicæ sedis jura infirmis conjecturis evertit et abolere nisus est, grave non fuisset duo Eutycheis scripta lustrare, ambo ad imperatorem Theodosium et Valentinianum directæ, procul dubio nimia divinatione non fuisset deceptus.

10. In iis namque imperatorum prærogativas, vel illorum supremum dominatum, non prædicavit, non fuit intentus in conciliandis sibi eorum animis. Causam a Flaviano contra ipsum actam paucis dumtaxat exposuit, addens: *Supplico igitur serenitati vestræ consuetæ orthodoxæ fidei patrocinanti et meæ parvitas opinionis præcipere beatissimos episcopos, etc.* Et tandem claudens suam supplicationem, hac formula brevi nullas prærogativarum laudes continente usus est: *Ut hoc consecutus (examen videlicet gesto-*

rum sub Flaviano) more solito laudans gratias agam Domino, et Deo omnium Christo, et vestræ semper pietati (c). Non absimilia habet in altera 364 epistola ad eodem imperatores scripta, ut videre est in concilii Chalcedonensis Actis. Non ergo ea styli ubertate in scribendo Eutyches utebatur, quæ ejus luxuries depasceret in prædicandis laudibus et prærogativis eorum ad quos scribebat, etiamsi eorum ope et præsidio indigeret. Imperiali autem præsidio et patrocinio indignisse negabit forte Quesnellus? Tandem, ipso nostro adversario auctore, Eutyches eum ad quem scribit interpellavit tanquam fidei defensorem et malarum factionum execratorem, humillime petendo ne quidquam præjudicii eidem afferrent quæ per insidias contra eum gesta fuerant; nec permitteret eum excuti et eximi de numero orthodoxorum.

Equis alius umquam potuisset hæc omnia jure implere, et supplicantis volis indulgere, nisi summus pontifex, cum jam ageretur de negotio in provinciali synodo ordinarie absolutum, et de sententia jam lata; cuius Acta non nisi ab unico, et supremo iudice poterant infirmari, aut rescindi, vel reprobari, aut rata haberi? Si aliquid hac de re certum testimonium desideramus, consulere jurabit unum S. Petrum Chrysologum, quem cum Eutyches per epistolas interpellasset, ut vindicem suæ causæ se haberet, sine ambagibus et ulla prolatione eidem respondit: *In omnibus autem hortamur te, frater honorabilis, ut his quæ a beatissimo papa Romanæ civitatis scripta sunt obedienter attendas, quoniam beatus Petrus, qui in propria sede vivit et præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem. Nos enim pro studio pacis et fidei extra consensum Romanæ civitatis episcopi causas fidei audire non possumus (d).* Videat Quesnellus! Solus B. Petrus, qui in propria sede vivit et præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem. Nec quisquam alius episcopus proprio jure extra consensum Romani episcopi causas fidei audire potest.

Solida necne vel infirma sint quæ hæctenus in tribus hisce de Eutycheis appellatione capitibus conscripsimus, solus lector qui nullo partium studio ducatur sincere poterit judicare. Unum tandem pro coronide addendum censuimus, videlicet, quod in propugnandis legitimis apostolicæ sedis juribus, et vindicandis Baronii et Christiani Lupi sententiis, nostris non indulsimus conjecturis. Ea dumtaxat in medium proponere in votis habuimus, quæ ex veteribus monumentis hauriri possunt, quibus insistere plurimum semper allaboravimus.

365 CAPUT VII.

De Ephesina synodo Eutycheianæ hæreseos causa coacta. S. Leonis apud imperatorem agendi ratio pro concilio in Italia cogendo. Cujus S. P. studium a suspicionibus et notis criticis Quesnelli vindicatur. Synodo Ephesinæ præfuit Dioscorus Alexandrinus episcopus de mandato imperatoris Theodosii injuria sibi hoc jus arrogantis. Quemadmodum et quando apostolicæ sedis legati ex Urbe discesserint, de quibus disserens idem Paschasius Quesnellus in errorem lapsus est.

1. Non mihi licuisset apostolicæ sedis jura circa Eutycheis appellationem solum ad veterum monumentorum fidem tractare et exponere, nisi etiam cum adversariis varias congressiones instituissem, qui aliter ecclesiastici regiminis formam et rationem interpretantur, vim omnem et studium adhibentes in distortuendis vel sancti Leonis Magni testimoniis,

(b) Quesnellus loco laudato in superioribus.

(c) Hæc Eutycheis epistola Græcæ et Latine exstat tom. IV Conciliorum, pag. mihi 1035. Altera ejusdem supplicatio legitur in concilio Chalced., eodem tom. IV, pag. 1091.

(d) S. Petrus Chrysologus, Ravennæ episcopus, ad Eutycheum archimandritam.

(a) Videsis quæ in sequenti capite de Dioscoro Alexandrino dicturi sumus. Qui Iatrociniali Ephesinæ synodo imperatoris mandato præfuit, minime vigore appellationis Eutycheis ad ejus sedem appellantis. Igitur si Eutyches Alexandrinum episcopum appellasset, illius epistolam, seu libellum ostendisset, ut legeretur jussisset, quemadmodum de imperialibus litteris fecisse exploratum est.

vel aliorum scriptis, quæ nos ad plenam atque sinceram rerum omnium cognitionem poterant conducere. Modo vero gravius aliquid nos præstare oportet, et historice filium minime abruptimere volentes, quæ ad alteram Ephesinam synodum spectant, quæque Eutythianæ hæreseos maximum incrementum præbuerunt, summa cum fidei catholicæ jactura, et Orientalium Ecclesiarum exitio, et sacerdotalis dignitatis dedecore, et S. pontificis Leonis luctu, et gemitibus describere jamjam aggredimur (a). In qua historia contextenda, etsi quamplurimi prætantissimi viri suam operam locaverint, tamen cum non omnes eodem veritatis spiritu ducerentur, inde factum est, ut aliter et aliter de apostolicæ sedis juribus ratiocinati fuerint; vel ex ea synodo, in latrocinium Dioscori Alexandrini aliorumque furore et impetu conversa, argumenta desumant ad imperatorum auctoritatem magis et magis amplificandam, Romanorum vero pontificum jurisdictionem intra angustos limites restringendam. Fateor quidem meum animum maximis angustis et mœrore urgeri propter lugubrem hanc tragediam, quæ proditionibus, necibus, squalore, exsiliis, contumeliis, afflictionibusque Ecclesiam ipsam et sæpe totum orbem replevit. In mentem revocans quemadmodum sacerdotum corda veteres æmulationes pervertere possint, et *privata odia deservire*; cum videlicet, abruptis Christianæ religionis vinculis, ambitio sola, fastus et præsumptiones tyrannico modo dominatum omne per fas et nefas, quacumque moderatione pietatis abjecta, sibi vindicare contendunt. Quibus quidem malis in quacumque republica gliscentibus valde difficile mederi potest, quando videlicet scandalorum et æmulationum auctores magnorum principum clientela fruuntur, eamque magis atque magis fovent eorumdem principum ministri, qui pios et clementissimos rerum moderatores nefariis artibus circumveniunt, et voluntatis luxuriam et impetum sequentes, præjudicatis opinionibus eorum animum imbibunt, ut tandem, falsis suggestionibus decepti, id decernant ac statuunt quod divinis humanisque legibus repugnat. Hisce autem gravissimis calamitatibus Orientalis Ecclesia vexata et quasi omnino oppressa fuit, cum Chrysaphius, *clementissimi imperatoris Theodosii pietate abutens*, vilem, superbum hæreticumque hominem Eutythen defensurus, **366** causam de qua agebatur non Rom. pontificis judicio, aut universalis concilii examine, sed Dioscori episcopi Alexandrini arbitrio et potestate voluit commissam. Is enim, Chrysaphius nimirum, impotens odii adversus Flavianum, Theodosii voluntatem moverat, quando Constantinopolitana synodus fuerat absoluta, ut, prætextu debiti obsequii Romano pontifici exhibendi, et præsidii ecclesiasticis rebus præstandi, valde sollicitè pro pace ad S. Leonem scriberet. An vero prior illa epistola congregari generale concilium petierit, non est exploratum. Immo facile in eam opinionem descendere licet, altum de ea habenda tum servasse silentium. Siquidem etsi Theodosii litteræ temporis injuria deperditæ fuerint, tamen cum S. Leonis ad eum responsa supersint, eam imperialem petitionem haudquaquam invenimus indicatam. Maxime cum S. P. Theodosium certiore se sperare, post admonitionem per epistolas Flaviano factam, ipsum omnia ad nostram notitiam relaturum, ut, in lucem ductis his quæ adhuc videntur occulta, quod evangelicæ et apostolicæ doctrinæ convenit judicetur. Igitur probabile et certum est Theodosium nihil de nova cogenda sy-

A nodo ad Leonem scripsisse. Alias de hujus tanti momenti re verba fecisset, nec sibi reservasset judicare postquam quæ ei occulta tum erant, in lucem ducebantur.

2. Verumtamen indicias ire haud possum, tum temporis, aut paulo post, rumorem Constantinopoli sparsum fuisse de simili cogenda synodo; eamque Theodosio imperatori Chrysaphii aliorumque pravorum ministrorum consilio, et Dioscori machinationibus, fuisse insinuatam. Nam, ut vidimus, Flavianus iterum scribere coactus ad S. Leonem, qui priores litteras non acceperat, removeri petit *concilium, quod fieri divulgatur* (b). Et quamvis hæc epistola temporaria nota careat, tamen conjicere possumus mense Aprilis in Oriente de celebrando concilio rumorem fuisse sparsum. Sed nihil adhuc Leonis de hac imperatoris deliberatione innotuisse in mense Junio subsequenti mihi persuasum est. Nam octavo vel nono kal. (ut habent Vat. codd.) hujus mensis ad eundem rescribens imperatorem, apostolico repletus vigore eum fidenter alloquitur, ut *pro integritate catholica fidei fiat sollicitus, et hoc (ait) indefessis precibus divinam misericordiam posco, ut corde vestro id quod est veritatis inspirat, neque falli vos in aliquo humanarum æmulationum fraude patiar* (c). Intellexerat ergo S. Leo jam Theodosii animum fraudibus humanarum æmulationum a veritate fuisse quoquo modo abalienatum, et improborum suggestionibus fuisse circumventum. Ad quas eludendas sapientissime decrevit petere et imperatori insinuare ut juberet *intra Italiam haberi episcopale concilium, quo omnia scandala quæ in perturbationem totius Ecclesiæ sunt commota reserarentur* (d). Hic fateri cogor me haudquaquam latere, quosdam nostri ævi theologos Romanæ curiæ infensos, iis Leonis verbis insistere, ut *intra Italiam haberi jubeatis episcopale concilium*, ut inde colligant jus conciliorum indicendorum, non ad Romanum pontificem, sed ad imperatorem pertinere (e). Verum cum ejusmodi argumenta passim refellant catholici doctores, et aliquid in alio nostro opere dixerimus, præsentis otii non erit hanc excutere controversiam. Idcirco præcedentem rerum historicarum narrationem confirmamus alia Leonis epistola ad Flavianum scripta (f). In ea quippe S. episcopum monet de acceptis ejus litteris cum synodalibus Actis contra Eutythen exaratis. Spondet sollicitudinem suam. **367** nulla ratione pati volens aut Eutythen in *sua persuasionis pravitate persistere*, aut Flavianum ipsum, qui *zelo fidei pravo et stulto resistebat errori, diutina adversæ partis impugnatione turbati*. In hac tamen nec unum verbum exprimit de concilio vel intra Italiam, vel apud Ephesum habendo. Quod forte mente non adhuc revolvebat, quodque concilium postmodum vix quatuor elapsis diebus imperatori Theodosio, ut vidimus, indicavit.

3. Quesnellus tamen ad laudatam Leonis epistolam Theodosio conscriptam animadvertens, suspicatur jam sancto pontifici innotuisse imperatoris deliberationem de concilio apud Ephesum habendo. Propterea sequentem annotationem ad epistolæ cæcæm affigere statuit: *viii kal. Jun., cum ex epistola 27 ad Pulcheriam diertis verbis testetur Leo accepisse tertio idus Maias litteras synodi a Theodosio convocatæ indices, mirum cur de eadem synodo nullam apud principem mentionem faciat. Forte dissimulandum censuit pontifex, ut liberius synodum intra Italiam congregandam postulare a Theodosio posset, vel dicendum in al-*

(a) Videsis Baronium, ad Christi annum 449; Paschasium Quesnellum, tom. II Operum S. Leonis; Severinum Biniun, in notis ad synodum latrocinialem; Labbeum, et alios passim, qui luculentius hujus synodi gesta descripserunt.

(b) S. Leo, epist. 21 ad Theodosium, cap. 2 in fine. Hæc epistola, ut vidimus, signata fuit 3 die kal. Martii.

(c) Flaviani epistola ad S. Leonem, cap. 3.

(d) S. Leo, epist. apud Quesn. 23, quæ est ad Theodosium imperatorem, octavo kal. Junias scripta.

(e) Consule nostram Eusebii editionem, tom. II, pag. 2, epist. Leonis ad Flavianum apud Quesn. 23, duodecimo kal. Junii signata.

(f) Consule tamen quæ dicturi sumus in seq. cap. ad epistolam Leonis synodo Ephesinæ datam.

terutra epistola mendosum esse numerum diei, aut mensis (a). » Baronius quoque in hunc nodum offendens, postquam animadverit imperatorem scripsisse litteras ad Romanum pontificem post absolutam synodum secundam Constantinopolitanam, quinto idus Aprilis, de habenda synodo Ephesi (eas accepit S. Leo, ut ipse testatur in epistola ad Pulcheriam, tertio idus Maias), secum recogitat intra unius mensis spatium litteras ex Urbe Constantinopolim fuisse delatas. Verum nec lumen exhibet, nec aliquod momentum nobis suppeditat idem doctissimus card. Baronius ad eripendam difficultatem rationabiliter postmodum a Quesnello excitata. Cum interim ergo utroque illo Quesnelli ratiocinandi consecrario magis minusve uigeremur, malumus fateri mendosum numerum mensis aut diei in alterutram irrepsisse epistolam, quam simulationis reum S. pontificem facere aut suspicari. Nullam sane simulationem cum episcopo Flaviano adhibuisse nos credere oportet; sed in epistola ad eum scripta duodecimo kal. Junias nec unum verbum habet (ut vidimus) de acceptis a Theodosio litteris Ephesini concilii indicibus. Immo si tota illa epistola semel iterumque sedulo lustretur, colligitur Romanum pontificem nec per somnium cogitasse imperatorem de tali cogenda synodo fore deliberatum. In ea namque loquitur tamquam supremis omnium illarum controversiarum arbiter: de læsa fide Eutychis, cujus doctrinam a traditione deviantem declarat; opportunam instructionem Flaviano spondet, ut quid de tota causa constitui debeat edoceatur; atque denique testatur haudquaquam pati Eutychis obstinationem, et sanctum episcopum tantis gravissimis perturbationibus vexari. Si ergo die tertio iduum Maiarum jam prateritarum litteras Ephesini concilii indices a Theodosio recepisset, hæc omnia cohærere non possent; et Leo ipse non tantum simulationem adhibuisset, sed mendacis uteretur, quibus deceptus Flavianus, præstolabatur Romani pontificis præsidium, quod eidem hæc litteris pollicebatur.

4. Restat ergo errorem irrepsisse in alterutram earum epistolarum, et loco iduum Maiarum, Juniarum legendum sit in epistola illa quam scripsit ad Pulcheriam (b). Conjecturæ robur tribuunt verba quæ sequuntur, videlicet: *Major pars reliqui sit temporis absumenda ut profectio sacerdotum qui negotio sufficient valeat ordinari.* Infirma enim Leonis querimonia videretur, si a die acceptarum litterarum, quibus Ephesina synodus indicabatur, adhuc fere tres integri menses decurrere debuissent, cum concilium nisi kalendis Augusti, aut ejusdem mensis idibus esset inchoandum. Quis enim affirmabit reliquam trium horum mensium partem 368 non fuisse sufficientem ut ex Italia episcopi Ephesum proficiscerentur? Maxime cum navigiorum subsidio in iis mensibus tranquille soleat navigari, et unius mensis spatio totum iter possit absolvi, ut supra Baronius annotavit.

5. Nobis tamen plenius non arridet hæc consularis nota, etiamsi dicamus forte legendum: *tertio idus Junias.* Nam si ad alias S. pontificis epistolas, vel ad Julianum episcopum Coensem, vel ad Theodosium et Flavianum directas attendamus, plane intelligimus jati idibus ejusdem mensis destinatos fuisse sedis apostolicæ legatos, qui indictæ synodo interessent. Et quamvis de ea habenda expressam non habeat mentionem nisi in epistola ad Theodosium, scribendo: *Quoniam tamen pietas vestra, quæ in honorem Dei religiosissime catholicam diligit veritatem apud*

A *Ephesum constituit synodale iudicium (c),* tamen difficile ad credendum adduci possum trium dierum intervallum dumtaxat Leoni sufficere potuisse, ut ex Urbe tres apostolicos legatos cum Dulcilio notario expediret. Veruntamen cum monumenta quæ exstant omnes dubitationes quæ hinc inde concipi possunt non diluant, diutius in iisdem expediendis non esset immorandum, si ex gestarum rerum serie adhuc unum argumentum non haberemus minime S. Leonem recipere potuisse Theodosii litteras concilii Ephesini indices tertio iduum Maiarum. Quidquid vero sit de quocumque errore qui in diei aut mensis temporariam usam irreperere potuit, illud unum certissimum est, S. Leonem nec dissimulasse, nec mentitum fuisse, in litteris tum ad Flavianum tum ad Theodosium directis. Id evidenter ex sequenti temporum supputatione constare, nos arbitramur.

6. Atque imprimis supponimus S. pontificem Leonem, ab imperatore de perturbatis Constantinopolitanæ Ecclesiæ rebus admonitum, primas litteras cum Flaviano cum Theodosio dedisse duodecimo kalendas Martii, quæ erat sexta decima Februarii. Flavianum pariter supponimus hæc litteras sibi datas recepisse die vigesima quinta Aprilis, quando videlicet secunda synodus Constantinopolitana agebatur, in qua prioris synodi Acta, Eutychete postulante et imperatore mandante, recognita et relecta fuere præside Thasso episcopo et Florentio patricio (d). Idus Maii jam occurrisse die decima quinta hujus, omnibus exploratum est. Igitur tertio idus incidere oportebat in diem duodecimam. Quare cum a die vigesima quinta mensis Aprilis ad duodecimam usque mensis Maii non intercesserint nisi viginti duo dies, inde sequitur litteras concilii Ephesini indices non potuisse Leonem a Theodosio recipere tertio idus Maias, præsertim cum minime verisimile sit quod eadem die vigesima quinta Aprilis, in qua recognita et relecta fuerunt Flaviani gesta contra Eutychem, præside Thasso et Florentio patricio, deliberatum fuerit ab imperatore de Ephesina synodo habenda. Cum prius debuerit edoceri de his quæ contigerant; tum etiam Chrysophii et Dioscori aliorumque nebulonum machinationibus et consiliis necessarium tempus dandum erat; sicuti expectare quoadusque imperialia decreta expedirentur. Si ergo nos crederemus hæc omnia cëlissime, duorum videlicet aut trium dierum spatio fuisse absoluta, et principis animum seductum deliberasse concilium illud apud Ephesum haberi, quid inde? An ad Leonem epistolæ Ephesini concilii indices pertingere potuerunt die duodecima Maii? Figmentum est. 369 Non enim quindecim, aut decem et octo dierum spatio a Constantinopolitana urbe epistolæ deferri poterant, ut ex subsequenti rerum narratione constabit. Falso itaque ratiocinatus est Quesnellus, in suspicionem cadens quod S. Leo hæc litteras concilii indices dissimulaverit, prætextu concilii intra Italiam cogendi.

C ab imperatore de Ephesina synodo habenda. Cum prius debuerit edoceri de his quæ contigerant; tum etiam Chrysophii et Dioscori aliorumque nebulonum machinationibus et consiliis necessarium tempus dandum erat; sicuti expectare quoadusque imperialia decreta expedirentur. Si ergo nos crederemus hæc omnia cëlissime, duorum videlicet aut trium dierum spatio fuisse absoluta, et principis animum seductum deliberasse concilium illud apud Ephesum haberi, quid inde? An ad Leonem epistolæ Ephesini concilii indices pertingere potuerunt die duodecima Maii? Figmentum est. 369 Non enim quindecim, aut decem et octo dierum spatio a Constantinopolitana urbe epistolæ deferri poterant, ut ex subsequenti rerum narratione constabit. Falso itaque ratiocinatus est Quesnellus, in suspicionem cadens quod S. Leo hæc litteras concilii indices dissimulaverit, prætextu concilii intra Italiam cogendi.

7. Jam vero ad Theodosii iussionem gradum faciamus, qua sanctum voluit generale apud Ephesum cogi concilium, ex qua narratione magis magisque exploratum erit quidquid in superioribus explicavimus. Postquam ergo (scribit Liberatus diaconus) nihil probatum est notariis de falsitate gestarum, Eutyches petit Dioscorum Alexandrinum episcopum, ut quereret quæ de illo acta sunt, et causam examinaret. Agebat apud principem universalem fieri synodum, ut probaretur iudicium Flaviani. Scripsit ergo Dioscorus Theodosio imperatori, quia aliam fieri synodum generalem oportebat, et ut feret persuasit Eutyches. Annui impe-

(a) Quesnellus, tom. I Operum S. Leonis, ad epist. 23. Baron., ad an. 449.

(b) Epistola Leonis ad Pulcheriam 27, cap. 4.

(c) Consule Leonis epistolas ad Flavianum 24, ad Julianum episcopum Coensem 25, ad Theodosium 26. Postrema hæc epistola Vaticanorum codd. lectionibus nitidior in lucem prodidit.

(d) Acta secundi Constantinopolitani concilii ad annum 449, prout relecta Chalcedone hæc habent: *Consulatu Flaviani Protogenis viri clarissimi, et qui fuerit nuntius, sub die quinta kal. Maii, in Constantinopoli, ex sacra iussione cognoscente Martiali magnificentissimo comite etc.* Tom. IV Concil.

valor. Et dirigens sacram Dioscuro in Alexandriam (a). Porro si ad hoc plurium epistolarum commercium, quod inter Eutychem et Dioscurum, et Dioscorum inter et imperatorem, contigit attendamus, quod nonnisi post diem vigesimam quintam Aprilis inchoatum est, credere debemus litteras indices concilii generalis Ephesini fuisse protractas usque ad ultimam saltem diem ejusdem mensis, nisi velimus affirmare dumtaxat fuisse signatas die tertia Idium Juniarum, ut Leo ipse Pulcheriam alloquendo forte indicare voluit. In quo casu injuria temporis et amanuensium indiligentia lacuna aliqua in textum irrepisset, quam tamen plurimum mss. eodd. subsidio supplere hactenus non potuimus.

8. Conjectura hæc majorem etiam vim assequitur ex Nicephori verbis. Qui artes a Chrysaphio adhibitas ad imperialem animum circumveniendum recensens, hujus nefarias molitiones his verbis describit: Porro ubi illa Acta et decreta legitima esse auctoritate sua comprobaverunt, Chrysaphius sunuehus, qui idem cum Eutyche sentiebat, cum contumeliam ferre nequirit, iram suam adversus Flavianum maxime auxit, et Dioscuro Alexandrino, impio illi, indicavit se illi in rebus quæ placitæ erant gratificaturum omnibus, si Eutychem periclitantem defenderet, Flavianum autem et Eusebium Dorylæum oppugnaret (b). Demum temporariam illam notam errore continere, Leonem autem minime dissimulasse postulando ut intra Italiam concilium haberetur, peraspice demonstrat ex Theodosii epistolis concilii Ephesini indicibus, vel ad Dioscurum, vel ad Barsumam alioque Orientales directis. Priorem enim ad Dioscurum scriptam imperator signavit tertio kal. Maias; alteram idibus Maii; tertiam vero, quæ est data ad Barsumam, conscriptam offendimus pridie idus Maii. Non ergo verisimile est S. Leonem Romæ degentem potuisse accipere ex Constantinopoli litteras imperiales concilii Ephesini indices tertio idus Maias, si jam tum imperator vix deliberaverit de habendo concilio, et pridie idus illius mensis totus erat occupatus in evocandis ad synodum principibus fautoribus Eutychiæ factionis. Igitur potius inferendum esset S. Leonem, currente Junio mense, immo quasi labente, accepisse a Theodosio litteras concilii indices, tertio idus Maias signatas, idque significare verba illa in epistola ad Pulcheriam annotata, quibus Quesnellus insistit.

9. Quod cupiebat, tandem Chrysaphius assecutus est. Nam, auctore Liberato, imperator sacram Dioscuro dirigendo præcepit, ut decem metropolitano episcopos quos voluisset ipse eligeret, et veniret Ephesum, et, congregato concilio, Eutychetis causam discuteret. Jussit quoque Barsumam virum perditum archimandritam interesse, et vices agere omnium monachorum Orientales episcopos accusantium. Theodoretum vero 370 Cyri episcopum adesse concilio interdixit, et in sua civitate permanere jussit. Jam enim Idiam Edessenum episcopum, ne synodo adesset per illum filium suum, quem dixi, Chrysaphium, in multas mansiones Eutyches relegaret exsilio. Hæc autem quæ narrat hic Liberatus diaconus apprimè illis respondent quæ in imperiali rescripto de cæpnda Ephesina synodo leguntur, ut videre est apud Baronium, et in conciliorum collectione (c). At Baronius merito animadvertit temporariam hujus imperialis litteræ notam fuisse corruptam, et loco tertio kalendas Aprilis Zenone et Posthumiano viris clarissimis consultibus, esse restituendum tertio kal. Maias, Asterio et Protogene consultibus. Quod nos an-

A notare oportuit in confirmationem eorum quæ superius descripsimus. Isthæc omnia autem ad opprimendos sanctissimos viros Flavianum, et Eusebium Dorylæum, et alios viros doctrinæ et moribus insignes sibi sufficere posse Chrysaphius et Eutyches non crediderunt, nisi mandato imperatoris arbitrium omnium gerendorum rerum Dioscorum constitutum habuissent. Propterea litteras ab imperatore extorsērunt, ut Dioscorus tamquam omnium factionum caput concilio præsideret, sibi illud jus imperator arrogans et usurpans quod hactenus nullus ex imperatoribus facere ausus fuerat. Ad illud tamen sibi assumendum improbi ministri Theodosium impulerant pietatis colore, ut nimirum consilio Theodoretus non adesset, præsumpsit (ait imperator) proferre contraria iis quæ scriptis de fide sanctæ memoriæ Cyrillus Hæc de causa (subjicit) necessarium duximus his sacris litteris ad tuam reverentiam datis manifestam facere tuæ beatitudini, et universæ S. synodo, quod nos, regulas Patrum sequentes, non solum propter Theodoretum, sed alios omnes qui ad congregatam S. synodum pertinent, auctoritatem et primatum tuæ probemus beatitudini (d). Hæc autem sacrilegis in arroganda sibi ecclesiastica jura irretitis Theodosius, præsidium et auctoritatem exhibebat ut impune omnes malos, dolos et turpes machinationes Eutychiani exercerent; et Nestorianæ hæreses pretextu Theodoretus ab eo cætu explodabatur; Ibas exsul vivere cogebatur; et e contra qui Eutychei studiosissimi erant synodo interesse et præsepe jubebantur. Quid plura? Ad gravius catholicorum exitium patrandum, ab insidiatoribus Theodosius deceptus, novas litteras Dioscuro dedit, in quibus tanquam virum in fide probatissimum, et vita puritate ornatum, prædicat Barsumam, quem tenere locum omnium Orientalium archimandritarum jubet. Eadem die tandem, idibus Maii videlicet, scribit ad eundem Barsumam, hujus labores in profligandis Nestorianis horumque hæresi eximii laudibus celebrande ornat, C justum ducens ut in synodo apud Ephesum habenda (ut diximus) omnium archimandritarum Orientalium locum teneret. Sic ergo rebus dispositis eorum Eutychiani recogitantes eam haudquaquam œcumenicam posse dici synodum, ad quam supremum Ecclesiæ caput non esset vocatum, et in quam R. P. non influeret, cum jam intellexissent præterea ex præcedentibus epistolis S. Leonem Eutychem damnasæ, eundemque solemniori judicio condemnaturum, si generali synodo interesset, imperatoris animum moverunt ut de futura synodo sero admoneretur, ea ducti persuasione, quod temporis brevitatis præpelleret ut is nec per se, nec per suos legatos conventui interesset. Cum itaque nec ecclesiastica consuetudo ex canonibus derivata, nec afflicta tempora ex claudibus ingruentibus ob Hunnorum vastationem, nec denique suus in patriam et civis amor eidem permitterent ut, relicta apostolica sede, quasi suo privata patre atque pastore, Romam desereret, Ephesum profecturus; idcirco cum imperatore Theodosio et Pulcheria excusatum abire 371 censuit hisce verbis: Nam illud quod pietas ipsius (imperatoris videlicet) etiam me credidit interesse concilio, etiamsi secundum aliquod exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam posset impleri, quia rerum præsentium nimis incerta conditio a tanta urbis populis me abesse non sineret; et in desperationem quamdam animi tumultuantium mitterentur, si pro occasione causæ ecclesiasticæ viderer patriam et sedem apostolicam velle deserere (e). Quia vero S. pontifici maxime ecclesia-

seq. cap. dicturi sumus.

(e) Consule S. pontificem, epist. 26 ad Theodosium, in qua taxat et reprehendit, tamquam imperitum et male de catholica fide sentientem, Eutychem; idque exploratum habere ex gestorum synodalium ordinis, ex quibus imperite, imprudenter errare detectus est. Et clarus epist. 24 statuit: Mansuro judicio quod

(a) Liberatus diaconus, in suo Breviario, cap. 12.

(b) Nicephorus, lib. xiv.

(c) Baronius, ad annum 449, et tom. IV Conciliorum.

(d) Exstat hujus epistolæ exemplar apud Baronium, ad annum ut supra, et tom. IV Conciliorum. Vide tamen quæ ex sententia clarissimi Christiani Lupi,

pravo errore commotam. Non enim plenius de hoc A novo errore recenter exorto se instructum potuisset fateri, nisi synodalia gesta una cum litteris accepisset. Quapropter maxime laudari debet S. P. studium, qui in rerum gravissimarum causis pluries de eodem negotio expressam facit mentionem. Ut videlicet si quandoque suarum epistolarum latores vel infirmitatibus delinquerentur, vel, inopinato aliquo casu essent præpediti, aggressum iter interrompere cogerentur, illi saltem ad quos scripta dirigebat, aliis et aliis epistolis, perlatoribus et nuntiis ferebant certiores de rebus quæ per litterarum commercium tum tractabantur. Si quæ in hoc cap. tandem occurrunt quæ diligenter explicata non fuerunt, luculentius ex sequentibus magis magisque constabunt.

CAPUT VIII.

De aliis atque aliis S. Leonis Magni epistolis Ephesini concilii occasione scriptis. S. P. studium pro Orientalium scandalis abolendis, catholicaque fide firmanda. Christiani Lupi opinio exponitur et illustratur; Dioscorus vero Alexandrinus, imperiali abusus potentia, catholicis episcopis vim oppressionemque inferens, Eutychen absolvit, et synodum in latrocinium convertendo apostolicæ sedis legatos præsidium quærere et fugam arripere coegit.

1. Tribus abscedentibus ab urbe Roma apostolicæ sedis legatis cum Dulcilio notario, nihil eorum S. Leo prætermisit quæ secum recogitaverat ad exitum fidei causas perducere posse, amputatis præterea per sacerdotalem concordiam et pacem omnibus illis scandalis quæ ob privatas æmulationes et antiqua odia per totum fere Orientem gliscebant. Uti ergo censuit, suprema illa auctoritate, quam pro confirmandis in fide fratribus S. Petrus a Christo Domino acceperat, quid credendum et ab omnibus esset proficendum circa Domini incarnationem, quidve ad abolendos pravos errores, qui nuper prætextu Nestorianæ hæreseos evertendæ exorti erant, esset statuendum, aliis et aliis epistolis docere voluit; a quarum regulis si nullus catholicorum recessisset, minime fides catholica illud grave exitum passa fuisset, de quo in præsentiarum verba facturi sumus. Idibus igitur Junii ejusdem anni plures epistolas in Orientem deferendas suis legatis dedit. Quas inter principem locum habet illa dogmatica ad sanctum Flavianum scripta, quam tanquam nostræ sinceræ fidei regulam in iis quæ ad incarnationis Dominicæ mysterium spectant, summa sanctorum Patrum consensione, conciliorum sanctionibus, Romanorum pontificum decretis, habendam esse in catholica Ecclesia stabilitum fuit. Ad hanc porro Chalcedonensis concilii Patres attendentes, hocce iudicium efformarunt, nulla ratione videlicet differre ab ea revelatione divo Petro facta, Christi Domini divinitatem contenti, ob quam beatus pronuntiatus est. Namque PP. illi summa veneratione susceperunt, **374** utpote et magni illius Petri confessioni congruentem, et communem quamdam columnam existentem adversus perverse sentientes (a). Cuius præterea tanti faciendum esse S. Gelasius papa censuit, ut in Romano concilio de apocryphis agens scripturis illud decretum ediderit, quo asseritur: *Probamus epistolam B. Leonis papæ ad Flavianum episcopum Constantinopolitanum destinatum; cujus textum quispiam si usque ad unum iota dispunxerit, et non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema sit.*

2. Qualem vero quantamque venerationem in Ecclesia obtinuerit, probat etiam illa consuetudo a cardinali Baronio annotata, qui asseverat Romanum clerum Adventus tempore in divinis recitandis offi-

ciis eam legere consuevisse, quamque immediate forte post Gelasii decretum observatam fuisse, indicant sacrarum lectionum libri, qui ad usum chori inserviebant, quos inter unum vetustissimum nostris oculis lustravimus in Vaticana bibliotheca a servatum. Hunc porro lectionum codicem sexto Ecclesiæ sæculo ab Agimundo presbytero, Romanis et uncialibus characteribus descriptum, et in duas partes divisum, prodit epigraphes quædam ad calcem alterius partis appositæ, in qua non tantum scriptoris nomen exprimitur, verum etiam indicatur eo codice uti consuevisse, in divinis persolvendis officiis, ecclesiam Sanctorum duodecim Apostolorum urbis Romæ. Illum itaque integre percurrentes, fere omnes S. pontificis nostri sermones, et homilias, secundum ordinem dierum atque festorum distributas offendimus, cujus distributionis unum integrum specimen ad hujus nostri Operis calcem apponere et exhibere ipsi Vaticanæ bibliothecæ scriptores humanissime nobis persuaserunt. Ut inde lectores colligere possent, contra quosdam recentiores criticos, antiquissimam esse quarundam solemnitatum institutionem, et ad nostra usque tempora inviolabiliter eum ritum esse in Ecclesia servatum, quem nostri majores animarumque pastores tradiderunt. Quemadmodum itaque ex hoc sacrarum lectionum libro comprobabitur, haudquaquam vetustam ecclesiasticæ disciplinæ traditionem in festis agendis divinisque laudibus persolvendis fuisse mutatam; ita facile heterodoxi argumentari poterunt summa religione fuisse servatam sacram traditionem, et inviolabiliter mansisse incorruptam in rebus ad fidei dogmata sacramentorumque administrationem pertinentibus, de quibus in præsens verba facere nec congruum, nec necesse est.

3. Jam vero hocce Vaticano codice relicto, ad laudatam epistolam revertamur, in qua conscribenda eum scopum sibi Leo Magnus proposuit, ut fidei in multorum Orientalium cordibus; *ob unius imperii sensis novam doctrinam narranti et periclitanti, præsidium et firmamentum præberet, pravos errores damnaret et universo catholicorum cœtui quid perpetuo et inviolabiliter esset credendum proponeret atque decerneret.* Minime opus est hic eam doctrinam recensere qua hæc epistola referta est, vel saltem, singula ejus capita, in quibus divisa est, explicare. Vix aliquem ex theologis hæc latere posse arbitramur. Illud unum dumtaxat annotandum censuimus, quod et in antecedentibus aliqua ratione delibavimus, S. Leonem videlicet, absque Occidentalium concilio, et cujusquam alterius episcopi suffragio, tanquam absurdam atque perversam Eutychis professionem damnasse, et dignis objurgationibus corripuisse Constantinopolitanos iudices, qui in synodo increpare omiserunt sermonem nimis insipientem, nimisque blasphemum, quasi nihil quod offenderet esset auditum, cum tam impie duarum naturarum ante incarnationem unigenitus Dei Filius fuisse dicatur, quam nefarie postquam Verbum caro factum est natura in eo singularis asseritur (b). Mandat tamen cum Eutychete miserationem **375** adhiberi, iis conditionibus servatis, quod huic epistolæ subscribere non detrectaret, et viva voce prava dogmata quæ imbiberat damnaret. Totius denique causæ executionem suis legatis commississe asseverat, qui pontificias partes in concilio agere et sustinere debent, Divinitatis auxilium optulaturum fore confidens, ut is qui erraverat, damnata sensus sui pravitate, salvetur (c). Si quis igitur modo parumper ad hanc summi pontificis agendi rationem animadvertat, nescio an rationabiliter dubitare poterit S. Leonem plenam et absolutam exercuisse potestatem et jurisdictionem, vel in hæresi Eutychiana damnanda, vel in fidei regulis con-

et 3 harum nostrarum Exercitationum.

c) Videsis epist. 29 ad Ephesinam synodum.

(a) Chalcedonense concilium, actione 4. Gelasius papa, in Romano concilio, de apocryphis scripturis.

(b) Eoist. 24 ad Flavianum, cap. 6. Videsis cap. 2

scribendis, vel denique in decernendis iis formulis et conditionibus sub quibus dumtaxat ad poenitentiam et satisfactionem Eutychem recipiendum esse mandavit, si falsum dogma quod pertinacius defenderat ejuraret et execraret? Hæc igitur agendi ratio valde diversa est ab illa quam Quesnellus confingit, contendens Orientalium causas non ad unum summum Romanum pontificem, sed ad omnes primarum sedium episcopos et synodos esse delatas, quorum iudicium semper appellabant qui a provincialibus vel metropolitanis episcopis condemnaabantur. Dicant, amabo, quotquot ita fabulantur, cujus concilii auctoritate in lucem prosiit hæc ad Flavianum dogmatica epistola, vel quinam fuerint illi Occidentis episcopi qui suffragium tulerunt in hac hæresi damnanda, vel in fidei regula præscribenda? S. Leo solus hæc omnia præstitisse et præstare debuisse satis exploratum est. Qui, suæ sedis plenitudine potestatis usus, quæ juris apostolice erant indicavit, definiit, præscripsit, rerum deinde omnium executione suis legatis commissa, quibus in futura synodo ejus partes subire imperaverat; qui jam lata decreta ex aliorum episcoporum suffragio vim et vigorem assequerentur, sed solenniore promulgatione dumtaxat; ita ut qui in Oriente de ea fide postulabantur, aut suspecti erant, harum litterarum subscriptione probarentur, et quoties subscribere detrectassent, omni clericali honore et gradu privati a catholicorum cœtu expellerentur.

4. Et quidem quid aliud indicant aliæ illæ litteræ quas S. pontifex in Oriente suis legatis delendas dedit? huic consona est alia subsequens ad Julianum episcopum Coensem scripta, qui optime instructus de iis quæ in duobus præcedentibus Constantinopolitanis synodis contigerant, quibus eum interfuisse ex Actorum serie intelligimus, jam per Basilium diaconum ad S. Leonem sua scripta direxerat, quæ multum (ait Leo) nobis catholici sensus fervore placuerunt, etiam hanc paginam quæ illis epistolis consonaret adjecimus (a). Hic autem præcedentem ad Flavianum episcopum indicatam esse, dubium esse non potest, cum expressè id S. Leo in hujus epistolæ exordiis fateatur, scribendo: *Lucet per nostros quos ab Urbe pro fidei causa direximus plenissimas ad fratrem nostrum Flavianum litteras miserimus, contra nimiam impietatis errorem. Quid autem præfatæ epistolæ ad Flavianum directæ in præsentem adjicere voluerit ut unanimiter atque constanter his qui Evangelium Christi corrumpere cupiebant resisterent, hujus textus perspicue manifestat. In quo demonstrat Eutychem spem Christianam omniumque mysteriorum veritatem corrumpere; utriusque naturæ proprietates in Christo mansisse; Christi quoque animam non præexistisse corpori, nec corpus ex nihilo conditum; sed utrumque nobiscum ejusdem esse naturæ. Sed tandem esse incitatum (ait) ad latitudinem disserendi ab ipsa materiæ amplitudine. Sed illum amplius dicendi copia laborare non oportere, præsertim eum per suos legatos ad Flavianum sufficientes litteras misisset, ad confirmandos animos non solum sacerdotum, sed etiam laicorum. His profecto consonæ sunt duæ aliæ subsequentes epistolæ 376 eadem die signatæ; quarum altera est ad Theodosium Augustum, altera ad Pulcherium pariter Augustum; vel illa quam ad Faustum et Martinum archimandritas Constantinopolitanos direxit. In hæc enim evidentissime fateatur se potissimum rata habere Constantinopolitani concilii gesta, ex quorum lectione eum cognovisset merito fuisse Eutychem dogma reprobatum, etiam nos (subjicit) detestandum esse decernimus. Addit præterea: *Ut si insipientes in sua præfate voluerit permanere, habeat cum his consortium quorum est secutus errorem. Merito enim fiet extra Christi Ecclesiam, qui in Christo humanam, id est nostram negat esse naturam (b).**

(a) Epist. S. Leonis 23, cap. 1 et seqq.

(b) Epist. S. Leonis ad Ephesinam synodum, c. 2.

5. Sed jam de epistola ad Ephesinam synodum scripta verba faciamus, ex qua sancti pontificis studium hujusque agendi ratio notiora fient quæ adhibuit ut Orientalium scandala, æmulationes privataque odia abolerentur, et catholica fides in omnium corde firmaretur. In hæc enim percurrere epistola intelleximus S. Leonem omnes Eutychem, Chrysostomum et Dio-cori artes ad Theodosii pium animum pervertendum adhibitas prorsus latuisse, ut nec leviter suscipi posset apostolicæ sedis jura in dicta Ephesina synodo pessumdanda, et ad exitium perducendæ esse. Immo hujus epistolæ textum sedulo inspicientes, merito conjicere nobis opus fuit laudatum Theodosium imperatorem divinis insistendo institutis omnino apostolicæ sedis auctoritatem (ut par erat) interponere, et adhibere voluisse pro eadem synodo convocanda; ut nimirum per Romanum pontificem S. Petri successorem declararetur quidquid in illa fidei controversia ab omnibus catholicis esset tenendum. Quæ sane Leoni argumenta præstabant imperatorem talem primo habuisse animum, ut nefas prorsus judicaret præsidio synodi Patribus esse pro iis apostolicæ sedis juriis violandis quæ jam in præcedentibus generalibus conciliis divina primo humana deinde auctoritate firmata et approbata fuere. Ne vero fabulari videar, verba illa quibus S. pontifex epistolam ad synodum Ephesinam orsus est immediate subjiciam. *Religiosus (ait) clementissimi principis fides sciens ad suam gloriam maximo pertinere, si intra Ecclesiam catholicam nullius erroris germen exurgeret, hanc reverentiam divinis detulit institutis, ut ad sanctæ dispositionis effectum auctoritatem apostolicæ sedis adhiberet, tamquam a beatissimo Petro curperet declarari quid in ejus confessione laudatum sit. Si itaque S. Leo Ephesini concilii PP. allocuturus, cur, qua occasione, quoque titulo imperatorem apostolicæ sedis auctoritatem adhibuerit enarrat, non video quemadmodum quidam scriptores nimis fidei asseveraverint eam synodum sola imperatoris auctoritate fuisse indictam atque coactam. Apostolicæ utique sedis auctoritatem adhiberi petiit, ut divinis pareret institutis, et ut novum erroris germen radicibus evelleretur. Præterea si imperator cupiebat ab apostolica sede, tamquam a divo Petro, declarari quid in hujus confessione a Christo Domino laudatum fuerat, vix credi potest ita animo et opere tum Romanorum pontificum juriis repugnasse, iisque fuisse infensum, ut hæc abolere quaesiverit. Et præterea omnem injuriam, quam tum apostolica sedes passa est, non in imperatorem, sed in ejus ministros, qui principis clementia, et maxime animi infirmitate, absi sunt, rejiciendam esse constantissime propugnantes. Cujus quidem rei si alia argumenta exponere deberemus, illud unum abunde pro omnibus sufficeret, quod colligimus ex prioribus epistola ejusdem Theodosii ad S. Leonem, qua sincere omnia scandala et turbas in Constantinopolitana Ecclesia excitatas ob Eutychem hæresim indicavit, et ut medelam iis adhiberet efflagitavit (c).*

6. Quod quidem non obscure et in hæc epistola ad Ephesinam synodum 377 patefecit scribens: *Verum (loquitur de Eutyche) quia etiam talium non est negligenda curatio, et pie ac religiose Christianissimus imperator haberi voluit episcopale concilium, ut pleniori iudicio omnis possit error aboleri; fratres nostros Julianum, etc..... et communi vobiscum sententia, que Domino sint placitura constituent. En ergo synodi habendæ causa sufficientissime explicata. Necessum erat mederi malis quibus Eutyches laborabat, quæ Christi Evangelio (ut ait idem S. Leo) contradicebat, ostendens se nullum unquam studium cognoscendæ veritatis habuisse. Id imperator fugitaverat. Et ideo, divinarum institutorum dictamen primo secutus, auctoritatem apostolicæ sedis ad sanctæ dispositionis*

(c) Videsis cap. 2 et 3 harum Exercitationum

effectum adhibuit; peluit haberi episcopale concilium (a), credens hoc modo etiam Eutychetis nomini prospicere et consulere posse. Cum propter senectutem et archimandrite magni et celebrioris monasterii ministerium honorabilis videretur, ut Leo ipse in epistola ad Julianum Coensem clarius indicavit (b). Igitur apostolicæ sedis auctoritatem imperator non despicebat, non rejiciebat, si pro habenda synodo eam adhibere voluit. Hujusce quidem votis Romanum pontificem potuisse aut debuisse obsistere nulla prorsus ratio suadebat. Cum ageretur potissimum de evellendo tali tantoque zizaniorum germine, quod sacram et ecclesiasticam œconomiam rerumque administrationem susque deque cum fidei catholice exitio vertebat. Quare ad abolendum tantarum perturbationum strepitum, et ad jam excitatas discordias componendas, quæ ex una parte originem trahebant a Nestorianorum reliquiis, ex altera a novo germinante errore in dies adolescente procreabantur, plenus judicium expedire et quasi necessarium esse videbatur. Quamvis revera fidei causa sufficienter in Constantinopolitana synodo a Flaviano primum fuerit tractata; et demum recognita, approbata, atque confirmata ab eodem sanctissimo pontifice Leone. Id, velit vobis, Quœnellus fateri debet, qui nusquam inter canonicum et solemnium judicia, quomadmōdum opus erat, discretionem admittit, quod quidem pluribus in locis S. Leo ipse indicavit. Et potissimum in hac eadem epistola, et in subsequentibus, in quibus non tantum discessit de plenis iudicio vel diligentiori examine habendo, sed de sententia canonice in Eutychen lata, et ab apostolica sede approbata et confirmata; verum etiam indicat libellum ab ipso Eutychæ jam pridem acceptum, in quo profitebatur propria voce et subscriptione suam damnatorum opinionem, spondens per omnia nostram (ait idem sanctus Leo) secularium esse sententiam.

7. Non aliena scripta conspicimus in duabus epistolis, libris Junii pariter signatis, quarum alteram ad Pulcheriam Augustam, alteram ad ipsam Julianam Coensem direxit. Ad quas cum animadvertisset Paschasius Quœnellus, quaesivit cur eadem die duæ epistolæ Leo dedisset cum Julianæ, tam Pulcheriæ Augustæ, cum una singulis sufficere potuisset. Præsertim cum novarum litterarum causæ et argumenta non apparerent. Quæstionem dirimere idem Quœnellus nissas est, variis in medium conjecturis adiectis, quas nos lectori transcribere non piget, ut forte deducat, quod nos plene haecentes non sumus assecuti. Nihil ergo (ait Quœnellus) certi affirmem: an occasione nuntii qui legatos anteverteret, an metu ne legati adire Augustam prohiberentur, quod certe accidit, ut ex epist. 44 satis apertum est. Nam altera epistola ad Pulcheriam breviter complectitur 378 ea quæ per legatos scripta, et legatos retentos aliquandiu Romæ ex breviori epistola quam iterum ad Flavianum xii kalendas Junii accepimus: Cum ea (inquit) quæ ipsi portabant scripta sit plenus instrumentis. Et rursus: Subsecutores significo quos in hære placuit destinare. Priores has Quœnellii conjecturas minime esse sperandas ingenue fateor. Ex quoque admissa ratione qua asseverat legatos præpeditos fuisse, ne coram Pulcheriæ Augusta se sisterent, et apparat ex tota laudata 41 epistola, in qua vehementer conqueritur ad eam non pervenisse epistolæ quæ in fidei causa per suos clericos direxerat. Et ibidem clericorum voce legatos ad Ephesinam synodum indicare voluisse, inferius manifestat, subjiciens: Sed cum ad mansuetudinem vestram adeo non potuerim pervenire qui missi sunt; ut ad nos vix unus illorum Milurus diaconus noster effugens sit reversus, iteranda

A scripta credidimus. Hanc autem epistolam post Ephesinam synodum scripsisse ex toto illius contextu, de quo opportunius suo loco verba faciemus, tum ex temporis nota manifestum est. Signata quippe fuit in idus Octobris ejusdem anni. Uicunque tamen res contigerit; videlicet, an Leo habuerit nuntium qui legatorum iter anteverteret; an metuerit quod legati Augustam prohiberentur adire, ignoramus. Unum tamen exploratum est, S. Leonem omne studium adhibuisse, omniaque quaesivisse moia ut Orientalium scandala abolerentur, et catholica fides ibidem laesa et quasi periclitans firmaretur. Aliam tamen Quœnellii conjecturam, qua sibi persuasit xii kalendas Junii legatos adhuc Romæ fuisse retentos præcedenti capite jam nos rejecimus, ideoque eam missam facimus.

8. Interim vero, profectis jam apostolicæ sedis legatis, S. Leo litterarum commercium cum S. Flaviano non intermisit. Nam cum ab eo novas literas per Basilium diaconum accepisset, duodecimo kalendas Augusti ad eum rescripsit, sui quæ in litteris, ut strenue contra inimicos natiuitatis et crucis Christi dimicaret, quia ab adversariorum potestatibus et insidiis territaretur adhortatur. Ut hæc animi firmitatem ei suaderet Pauli apostoli verbis usus est: *In nullo terreamini ab adversariis, quæ est illis causa perditionis, vobis autem salutis.* Sed sancto pontifici aliquo modo innouitose tum Dioscori, Chrysostomi, cæterorumque Eutychianorum machinationes argumentari licet. Quia Basilium litterarum Flaviani peritor receter e Constantinopoli absceserat, et multa Leoni narraisse quæ in Flaviani epistola non continebantur, indicant S. P. verba illa: *Et ad familiarem interrogationem idoneus eras sermo prædicti, per quem nunc alloquia reddentes, dilectionem tuam per Dei nostri gratiam, in quo fidimus, cohortamur, mentes verbis apostolicis, etc.* Non obstantis tamen tantarum perturbationum confectis, imperitorum insaniam carere cupiens, mandat Flaviano patientiæ medicinam adhibere. *Ad curandam (ait) imperitorum insaniam, etiam patientie vos adhibere volumus medicinam, ita ut si Eutychiani, qui inrevertent, suam exerceant errorem, misericorditer hisdem episcopis benevolentia non negaretur: Mansura attendat ad hæc verba Quœnellus iudicio quod præcessit, si impietas merito condemnata in sua prædicatione perstiterit.* Ad de gravissimis machinationibus quæ in fidei et catholiceorum exitium ordiebantur et perabatur, a Basilio familiaribus illis interrogationibus S. Leonem fuisse instructam, perspicue alia epistola tertio idus Augusti signata patefacit. Scribit enim ad eundem Flavianum, ejus taciturnitas pontificiam augeri sollicitudinem manifestat, dicens: *Cam nos curarum tantarum particeps, pro fidei defensione solliciti, frequenter per occasiones idoneas ad dilectionem tuam literas miserimus, consolationibus pontificiarum adhortationum eum adjuvare cupiens, ne adversariorum stimulis moveretur, tandem adhortamur: atque ut tota celeritate (ait) ad nostra scripta respondeas, nosque subinde de tuis actionibus, nostrorumque (legatorum videlicet) et de totius causæ abolatione facias 379 certiores, ut sollicitudinem quam nunc pro fidei defensione: verius prosperioribus nuntiis molliantur. Maximas ergo angustias tum urgeri atque cruciari pontificium animum illa verba significat.*

9. At quid? Graviores adhuc perpessi fuit coactus, quia ejus studium Eutychiani, Dioscoro et Chrysostomo impotenter agentibus, eludere et irritum redere ausi sunt. Nam Ephesina illa synodus kalendis Augusti indicta, infelicissimum habens exordium, sexto idus ejusdem mensis, cum Dioscorus episcopus

(a) Cohærere hæc omnia cum his quæ in præcedentibus cap. 4, 5 et 6 diximus, lector ipse judicabit.
 (b) Consule epist. 31 ad Julianam Coensem, in qua disserens de Eutychis opinione apud imperatorem Theodosium, scribit, cap. 2: *Et quia clementissimus*

imperator, pro benevolentia et pietate animi sui, de statu hujus qui ante haec indicibus videbatur diligentius vultu iudicari, ob hoc honorandum credidit episcopale concilium. Vide epistolam 41 ad Pulcheriam, post Ephesinam synodum scriptam.

Alexandrinus, spretis omnibus ecclesiasticis regulis primatum in ea sibi vindicavit, extortis hac de causa (ut vidimus) a potestate sæculi, nimirum a Theodosio imperatore, litteris quibus auctoritatem et primatum eidem præbebatur. Clarissimus tamen Christianus Lupus ad hanc cum Dioscorigum Theodosii imperatoris agendi rationem animadvertens, Theodosium nititur excusare, huiusque litteras benigne interpretari arbitratus, quod minime in consiliis habuerit Romani pontificis jura violare et infringere; sed Dioscorum se constituisse synodi præsidem ex violenta invasione, nequaquam ex delegatione principis (a). Hinc non contemnendas quasdam rationes subiecit scribendo. Absit ut Theodosius Augustus se ab eunucho seduci permiserit ad Romanum episcopum a præsentia excludendum. Etenim sacris ejus ad Dioscorum epistolis additur hæc subnotatio: Eodem tenore scriptum est Juvenali episcopo reverendissimo Hierosolymorum, et ipse Dioscorus in synodo Chalcedonensi dixit ad gloriosissimos iudices: Comperit vestra clementia quia non mihi soli sanctissimus noster imperator commisit iudicium, sed et beatissimo Juvenali et sanctissimo episcopo Thalasio. Verum idem Christianus Lupus volens ex una parte Theodosium imperatorem ab hæc nota purgare, et sedis apostolicæ jura tueri, narrat quemadmodum Dioscorus synodi præsentiam usurpare contendens vigore sacræ divalis, eidem obstitit Julius episcopus (b) Puteolanus, unus ex S. Leonis legatis, interpretante Florentio Lydiæ episcopo, dicens: Eodem tenore a piissimis et Christianissimis sanctissimus noster papa Romanæ Ecclesiæ præpositus vocatus est. Et Hilarus diaconus, alter ex legatis a latere sancti Leonis, palam in ea pseudosynodo protestatus est: Gloriosissimi et Christianissimi imperatores charitatem circa fidem catholicam et affectum tenentes, beatissimum episcopum nostrum Leonem apostolicæ sedis præselem, ut huic venerabili et sancto concilio adesset, dirigentes venerabiles epistolæ, supplicarunt. Ex qua loquendi formula colligit idem sapientissimus annotator imperatoris ad Romanum pontificem epistolæ non rigorosas jussiones prætulisse, sed supplicationes, quas tamen Leocujusdam reverentis causa jussiones appellare voluerit, ut magni habere indicaret. Rursus autem Hilarum instituisse, ne sibi aliisque legatis commissum munus cum apostolicæ sedis dedecore et contemptu dejiceretur, probant sequentia hæc verba: Papa nos direxit, non dubitans se in nobis adesse, quos præcipue cognoscit omnia quæ ad fidei catholicæ sinceritatem et quæ ad sancti Petri apostoli pertinent reverentiam agere (c).

10. Majus tandem robur Lupi annotationes assequi videtur ex iis quæ Lucentius Anacletus episcopus in Chalcedonensi concilio Dioscorigum objecit, hunc de gravi crimine insimulans, dicendo: *Judicii sui necesse est eum dare rationem, qui cum personam iudicandi non haberet, præsumpsit et ausus est synodum facere* (id est synodo generali præsidere), quod **380** sine auctoritate sedis apostolicæ numquam licuit, nunquam factum est. Hæc ergo sunt quæ cum laudabili eximie eruditionis apparatu idem Christianus Lupus annotavit; ut videlicet ostenderet Theodosium facile purgari posse ab ea schismatis nota, qua iniuri posse ob violata apostolicæ sedis jura, post Baronium, multi, et fere omnes, scriptores opinati sunt. Verumtamen varia Christiano Lupo negotium facessere possunt, illiusque opinionationem extenuare. Nam imprimis quod spectat ad imperatoris divalem, qua Dioscorus

A synodi præses constitutus legitur, eam aliter ac illius verba sonant difficile est interpretari. Habet enim. *Hac de causa necessarium duximus his sacris litteris ut ad tuam reverentiam, per quas manifestum facimus tuæ beatitudini, et universæ sanctæ synodo, quod nos, regulas Patrum sequentes, non solum propter Theodoretum, sed etiam alios omnes qui ad congregatam sanctam synodum pertinent, auctoritatem et primatum tuæ præbimus beatitudini.* Hæc verba sane, cum tota illa præcedenti causali, apertum schisma contra sedem Romanam divalem illam excitare et in incere etiam Rusticus diaconus, vetustus interpres Actorum Chalcedonensis synodi, intellexit. Quod sequenti annotatione indicavit, ad ultima illa verba subjiciens: *Aperte contra sedem Romanam.*

11. Nec quidquam conficere posse arbitramur quod in eadem divali Juvenalis episcopi Hierosolymorum et Thalassii Cæsareensis in Cappadocia primati nomina offendamus, ut conjicere possimus ejusdem divalis vigore istis quoque primatum ab imperatore fuisse attributum. Nam dumtaxat imperator ibidem indicavit sibi persuasum esse duos hos episcopos futuros esse animo et actionibus concordēs ipsi Dioscorigo. Sed de collato iisdem primatu et præsidendi auctoritate altum servat silentium. Verba ergo quæ sequuntur exscribamus. *Scientes diligentius quod et reverendissimus archiepiscopus Hierosolymorum Juvenalis, et beatissimus archiepiscopus Thalassius, et omnis talis fervens amator et æmulator orthodoxæ fidei, consentanei erunt tuæ sanctitati, radianti per Dei gratiam honestate vitæ et catholica fide.* Nullam ergo facultatem Juvenali et Thalasio archiepiscopis factam fuisse perspicuum est. Alias et quicumque qui in ea synodo locum habuisset, quique Dioscorigo studiis et partibus suo consensu adhaesisset, præsidis auctoritatem sibi potuisset assumere, hæcque illi adjudicare ob illa verba et omnis talis fervens amator..... consentanei erunt tuæ sanctitati; quod quidem Christianus Lupus nec dat, nec dare potuit. Restat difficultas an Theodosius eodem tenore scripserit vel ad Juvenalem, vel ad S. Leonem papam. Subnotatio a Lupo pro Juvenale adducta nutat. Nam Labbeus legendum credidit, eodem tempore (d). Quamvis Stephanus Baluzius priorem retinendam esse lectionem judicaverit, ut in libris calamo exaratis. Addit: *Romani reposuerunt: Eodem tenore scriptum est etiam Juvenali, etc. Editio Regia: Eodem tempore scriptum est etiam.* Concludit itaque idem Baluzius: *Nemo non videt erratum esse typographi, neque video cur retentum sit a Labbeo.* In hac itaque mss. codd. et editorum varietate, quid certi inferre possimus non video. Idcirco ejusmodi annotationi firmiter insistendum esse non arbitror. Potissimum cum lateat a quo vel qua auctoritate conciliorum Actis fuerit apposita. Præterea dato adhuc quod lectio a Christiano Lupo adoptata genuina sit (e), et a nemine in dubium adducatur, quod inde? An non verba illa: *eodem tenore scriptum est etiam Juvenali*, siue ulla violenta interpretatione exponi possunt, Juvenali scriptum fuisse, ut unanimi consensione Dioscorigo adhaereret? In hoc casu litteræ ad Juvenalem Hierosolymorum directæ apprime respondent Theodosii divalibus Dioscorigo datis, in quibus dumtaxat mentio facta est Juvenalem et Thalassium in ea synodo consentaneos futuros **381** e. s. e. *sanctitati Dioscorigo, radianti Dei gratia honestate vitæ et catholica fide.* Nullo respectu habito ad auctoritatem et primatum quæ solus Dioscorus summa injuria extorserat. Sed vim potius facere possunt in Lupi

a) Christianus Lupus, ad canones Ephesinos scholiis et notis illustratos, capite 5.

b) Male Julium episcopum Puteolanum confundit Christianus Lupus cum Juliano episcopo Coense, ex antiquorum editorum lectione deceptus. Vide quæ infra dicemus.

c) Hæc Hilari diaconi verba conciuunt iis quæ frequentius in Leonis epistolæ pro Ephesina synodo

scriptis legenda occurrunt, ut videre est in epistolæ ad Theodosium atque Pulcheriam.

(d) Consule Acta concilii Chalcedonensis, tom. IV Conciliorum generalium, pag. mihi 883.

(e) Videsis quæ in hoc cap. Lucentius de epistola S. Leonis ad synodum Ephesinam a nobis dicta sunt.

favorem verba quibus Dioscorus, se purgare cupiens a criminibus in Ephesina synodo patris, Chalcedonensibus PP. audacter respondebat : *Comperit vestra clementia quia non mihi soli sacratissimus noster imperator commisit iudicium, sed et beatissimo Juvenali et sanctissimo Thalassio auctoritatem synodi dedit. Nos ergo iudicavimus quæ iudicata sunt. Consensit nobis universa synodus. Quare in me solum ista extenduntur, quando auctoritas ex æquo tribus data est, et iudicatis a nobis consensit, ut dixi, universa synodus.*

12. Postrema profecto hæc verba, quæ annotare Lupus omisit, si non subdole et ad adsciscendos sibi in criminibus socios prolata fuissent, argumentum suppeditarent iudicandi Dioscorum arroganter non sibi assumpsisse ex imperatoris divali auctoritate synodo veluti primatem præsidendi, sed ex æquo et Juvenali atque Thalassio datam fuisse. Verumtamen in nostræ causæ favorem quid deduceretur? Si in illa divali nulla prorsus mentio Leonis summi pontificis habeatur, ad quem, spectatis omnibus iuribus et præcedentium conciliorum consuetudine synodo præesse pertinebat? Non video ergo quemadmodum plene Theodosius purgari possit ab ea nota, qua, circumventus a suis ministris, ultro manus præbuerit ad apostolicæ sedis jura infringenda. Modo tandem difficultas redit, an Theodosius eodem tenore scripserit ad S. Leonem. Duo quidem consideranda occurrunt, quæ Lupi opinioni patrocinari videntur. Alterum, quod iam pridem in hoc capite a nobis discussum et enucleatum est, disserentes de divi Leonis epistola ad Ephesinam synodum. Aliud est testimonium Julii Puteolani (a) ab ipso Lupo in medium adductum. Quoad primum attinet, gravissimæ solum conjecturæ occurrunt. Non enim hactenus ab eruditissimis Theodosii epistolæ ad Leonem de indicta Ephesina synodo repertæ sunt, ut certo statuere possimus has ejusdem fuisse tenoris cum divalibus ad Dioscorum directis. Unum dumtaxat exploratum est, numquam S. Leonem suspicatum fuisse quod prærogativa primatus et jus præsidendi synodo aliorum impotentia ipsi esset adjudicandum. *Alias auctoritatem apostolicæ sedis quam adhibuit Theodosius numquam interposuisset, nec suos legatos tot tantisque laboribus et discriminibus exposuisset, locum et tempus factiosis viris forte dedisset, optime conscius eadem tempora non semper currere posse.* Tale tantumque robur tenebat in virtute S. pontifex, ut nequaquam a quacumque sæculi potestate vinciri posset; potissimum cum ageretur de apostolicæ sedis iuribus et prærogativis, quas nec leviter lædere cuilibet permisit, ut sexcentis exemplis ex ejus vita desumptis explicare possemus. Julii utique episcopi Puteolani locutio multum conficeret. Auctoritatem autem et pondus haberet ad purgandam diluendamque schismatis notam qua a quamplurimis scriptoribus Theodosius imperator inuritur. Sed Theodosii litterarum tenor qualis fuerit, hactenus ignoratur. Propterea qui nodum in scirpo quærere solent, et vel **382** imperatorem læsæ ecclesiasticæ jurisdictionis reum, vel qui Romanorum pontificum auctoritatem in indicendis et habendis conciliis reformare et penitus deicere nituntur, si alia argumenta magis perspicua non suppetere, respondebunt : Verba illa, *eodem tenore* cadere dumtaxat supra concilii indictionem, ita ut æque sanctus Leo ab imperatore vocatus fuerit, ac Dioscorus, Juvenalis, atque Thalassius; minime

A vero referri ad synodi primatem et præsidem, quam prærogativam unice Dioscoro commissam fuisse et laudata divalis et synodalia gestorum series patet. Si ita mihi reponeretur, non tamen in angulum Christiani Lupi opinionem rejiciendam esse arbitrarer. Hanc enim majus robur et vim assequi, ex Hilari diaconi, apostolicæ sedis pariter legati, protestatione, si integram eam doctissimus vir in medium attulisset, quemadmodum nos facere necessarium duximus, quidem docti viri, qui nullis ad hærent partibus, iudicabunt.

13. Hilarius itaque diaconus Romanus, interpretante eum Florentio episcopo Lydorum, dixit : *Gloriosissimi et christianissimi imperatores charitatem circa fidem catholicam et affectum tenentes, beatissimum episcopum Leonem apostolicæ sedis præselem, ut huic venerabili et sancto concilio adesset, dirigentes venerabiles epistolas, supplicarunt; cujus pietatis placere potuit, si in hac re teneretur aliqua similitudo. Nam melius potest cognoscere vestra sanctitas, quia neque in Nicæna, neque in Ephesina sancta synodo, neque in alio tali sancto concilio papa perpetuæ sanctissimæ sedis adsuit (b).* Alludit hic forte Hilarius ad ea quæ S. pontifex scripsit ad imperatorem Theodosium, et Pulcheriam augustam, recensendo causas quæ eum præpediebant ne extra Italiam ad habendum concilium proficisceretur. Subdidit deinde Hilarius : *Pro qua re hujus formæ sequens consuetudinem nos direxit. Qui sanctissimus non dubitans se in vobis hic adesse, quos præcipue cognoscit omnium quæ ad fidei catholicæ sinceritatem et quæ ad S. Petri apostoli pertinent reverentiam agere, qui etiam per nos congruas sanctorum Patrum concilio direxit epistolas, quas suscipi et recenseri præcipite.* Gravissima hæc Hilari allocutio, ipsiusque justissima postulatio, apostolicæ sedis iuribus iniuxa, nec contemni, nec rejici debebat a Dioscoro; cum testimonium perhibuisset Hilarius, S. pontificem concilio adesse per suos legatos, atque postulasset ut a Patribus id cognosceretur, ejusque dogmatica epistola susciperetur et legeretur. Tum vero Dioscorus, intemperantiæ frenis laxatis, se constituit ambitiosum iudicem omnium gerendarum rerum, imperatorum ministrorum protectione et armatæ cohortis præsidio inflatus, audacter præcepit : *Suscipiantur quæ scripta sunt ad hanc sanctam et universalem synodum a sanctissimo fratre nostro coepiscopo Leone. Ne relegerentur, præpedivit, et harum litterarum loco, aliæ divinæ litteræ redditæ sunt, quas præ manibus tenebat Joannes presbyter, et primicerius notariorum, quæ de Juvenalis mandato lectæ et insertæ fuerunt fidei monumentorum.* Hæc quidem, ut sincere fatear, portendunt Dioscorum se constituisse synodi præsidem ex violenta invasione, ut Christianus Lupus indicavit. Nescio tamen an principis delegationem prorsus excludant. Lupo tamen suffragari videtur Rusticus, vetustus interpres Actorum Chalcedonensium, qui ad hanc Dioscori agendi rationem animadvertens, annotavit in margine : *Prævaricatio Dioscori, suscipi epistolam papæ a synodo, et non relegi.* Ista quidem, ut æquitas postulabat, cum ad magis Christiani Lupi opinionem explicandam, tum ad quasdam obscuras implexasque quæstiones, occasione suæ opinionis ab eodem Lupo excitatas, aut dirimendas, aut illustrandas nos scribere oportuit; minime tamen recedentes a summo S. pontificis Leonis studio, qui omnia validiora media

(a) Clarissimus Christianus Lupus, editorum fidem secutus, non Julium, sed Julianum legendum esse arbitratus est, atque, eminentissimi cardinalis Baronii opinionem secutus, hunc esse Julianum episcopum Coensem sibi persuasit. Sed falso quidem, ut omnes sancti Leonis Magni epistolæ in quibus de suis legatis verba facit evidentissime demonstrant. Id etiam annotavit Stephanus Baluzius, qui molli brachio carpit Labbeum, quod antiquorum mss. codd. lectionem in sua editione non fuerit secutus, nime

Parisiensis videlicet et Divionensis, quæ habent Julianum, non Julianum. Addit præterea : Hæc prava lectio ita imposuit summo viro card. Baronio, ut eum arbitraretur hic nominari Julianum episcopum Coensem, miraretur hominem Græcum inter Græcos per interpretem locutum esse in synodo, et id refert ad excellentiam Romanæ Ecclesiæ.

(b) Tom. IV Conciliorum generalium Labbeanæ collectionis, pag. mihi 895.

adhibuit ut in indicta synodo omnia ad justitiæ apices agerentur.

383 14. Posteaquam vero Dioscorus omne arbitrium in synodo accepit, quid boni Leoni et universæ catholicæ Ecclesiæ sperandum supererat? Quid præsidii Flaviano Eusebioque Dorylæi, qui Elpidium cum armatis militum copiis, de imperatoris mandato, conspiciunt adesse synodo, accepta jam facultate in vincula mittendi quotquot præsidis voluntati obstitissent? Fateor quidem hanc facultatem Elpidio factam fuisse contra concordiam turbatores. At quare Flavianus, et Eusebius, aliique, qui fortiter pro catholica fide et pro apostolica sedis juriis merito contendebant, poterant esse concordēs et æquanimēs cum iis qui sub honestatis specie fidem incarnationis profligare volebant, et catholicæ doctrinæ vindices opprimere? « Vetantur (animadvertit Quesnellus) episcopi, qui prius condemnaverunt Eutychem, sententiam dicere; immo iudicium de suo in Eutychem iudicio expectare imperantur. Misæ præterea litteræ ab Augusto ad proconsulem provinciæ, ad magistratus et duces exercitus, ut executioni mandent decreta concilii. Demum ad ipsam synodum, ubi Flavianum ut turbuleatum et novarum res in religione molientem, Eutychem vero honorifice compellat, ut virum probum et veritatis tenacem (a). » Hæc de illius synodi exordiis recensuit Quesnellus, parum in his describendis abscedens a Baronio et aliis, qui, ordinata magis methodo, hanc tragicam describunt historiam; quam tamen nos summatim dumtaxat referre in studiis habemus, ne actum ab aliis agere videamur. Inter ergo alias injurias quas primo Flavianus subire cogitur, una illa fuit, quod, convenientibus in illa synodo Domino Antiocheno, Juvencio Hierosolymorum, Stephano Ephesi, et aliis, minime ipsi Flaviano permissum fuerit post Antiochenum episcopum sedere, sed post Juvencium. Atque convenientibus centum et triginta episcopis in basilica Dei Genitricis Mariæ, jussu est a Dioscoro legi litteras imperatoris ad se ipsum datas: legati vero apostolicæ sedis, nimirum Julius episcopus Pateolanus, Ronatus presbyter titulo Sancti Clementis, Hilarus diaconus, synodum de sua legatione docuerunt, exhibitis pariter epistolis quas cum ad synodum, tum ad Flavianum sanctissimus Leo Magnus direxerat. Susceptæ quidem fuerunt hujusmodi litteræ (ut vidimus paulo ante), minime lectæ. Et quamvis pontifici legati pluries instetissent ut legerentur, et (b) sub juramento id promississet Dioscorus, tamen perjuri reus potius fieri volebat, Ecclesiæ apostolicæ jura violare, scandalum in totum orbem excitare, quam permittere ut recitarentur.

15. Harum ergo litterarum loco maluit ut imperatoris litteræ legerentur; et audita suggestionē qua postulabatur ut fidei causa tractaretur, Dioscorus petitionem rejecit dicens decretum esse ab imperatore ut de controversiis Constantinopoli Flavianum inter et Eutychem exortis tractaretur. Notarii, qui Acta excipiebant ex ejusdem Alexandrini episcopi mandato addiderunt episcopos Dioscoro acquiescisse, et acclamasse de fide nihil esse agendum et innovandum. At putidum hocce mendacium patefactum est in Chalcedonensi concilio, actione prima. Immo additum est Dioscorigo notarios impetum fecisse in notarios Stephani episcopi Ephesini; deletumque quod recens fuerat exaratum, vimque magnam adhibitam, ut eorum thecas abriperent, et ab iisdem digitos resistentium pene contractos esse. Ut igitur quæ Dioscorus secum agitaverat executioni demandaret, ex Elpidii comitis suggestionē, Eutyches, probantibus episcopis, ingredi jussus est, causamque agere, ut quæ de fide sentiret

annuntiaret. Qui consueta calliditate utens, blande, tamquam testes suæ fidei, synodi Patres interpellabat, prius se ipsum Patri, Filio et Spiritui sancto commendando. Se fidei libellum præ manibus habere lassus est, quem sanctæ **384** synodo obtulit. In eo autem se a pueritia constituisse in silentio vivere asseverat, vitamque usque ad decrepitam senectutem agere, longe ab omnibus conturbationibus; sed paucis periculis insidiantium deinde circumdatam fuisse contendit, eo quod non acquiescisset secundum definitionem prioris vestri Ephesini congregati concilii, præter eam quæ in Nicæa a sanctis Patribus fides est exposita, appere. In sinistrâ suæ fidei testimonium Eutyches symbolum Nicæanum subjecit, ad quod aludere simulans, postea dixit: Sic ab initio a prænitatoribus meis accipiens credidi; in hac autem fide, et sum genitus, et statim consecratus sum Deo, et suscepti me ipsius misericordia; et in hac fide baptizatus sum, ut usque vixi in ea et mori opto. Quæ pariter ab Ephesina synodo erant statuta juxta S. Cyrilli doctrinam, se recipere fatebatur, addito laudum anathemate contra Manicheum, Valentinum, Apollinarium, et Nestorium, omnesque hæreticos usque ad Simonem Magum, et eos qui dicunt carnem Domini, et Dei nostri Jesu Christi de celo descendisse (c). Narrat post hæc quemadmodum Eusebius Dorylæi eum, a sua præce exturbare volens, tamquam hæreticum in synodo Constantinopolitana sub Flaviano postulaverit, nullam speciem hæreseos libellis inserendo. Quare subjicit, episcopo Constantinopolitano præcipiente coactum fuisse ad satisfactionem accusationis. Qui tamen episcopus (Flavianus videlicet) in multis cum accusatore debebat, et pons inseparabilis ab ipso, putans me semper in monasterio (sicut solebam) perdurare. De qua re certiorum se factum fuisse a magno viro Silentiario, quem ipsi imperator delegaverat, ut non se exponeret periculo comminatæ salutis, qui de cætero superfluum (ait) meam esse præsentiam respondit, cum jam ante discussionem, privatorum odiis et emulationibus quasi per conspirationem esset damnatus (d). Narrat deinde se ad satisfaciendum in iudicium venisse, exhibendo fidei confessionem, plane consonam Patrum Nicænorum doctrinæ, postmodum ab Ephesina synodo confirmatæ, quam neque suscipere concilii Constantinopolitani PP. sub Flaviano dignabantur, neque recitari permittebant. Sed exorto secretariorum tumultu, et multis clamoribus supervenientibus, quibus ejus animus turbabatur, sicut et ex iudicio interlocutionibus, quas scripto tenere affirmabat, ut aliquid aliud adderet Nicænis et Ephesinis statutis adhuc ab ipso exigebatur. Ego (ecce dolus maximus Eutycheis) vero timens prævaricari profatam definitionem a sancta synodo quæ Dei voluntate hic congregata est, et ea quæ definita erant a sanctis Patribus qui in Nicæa convenerant, rogabam innotescere vestro sancto concilio, ut his quæ a vobis approbantur acquiescerem, paratus in his manere. At nihil de generali concilio, quod appellaret, jam in superioribus capitibus demonstratum esse arbitramur. Nec præterea in hocce rejiciendo mendacio nos immorabimur. Mendacium tamen hoc gravius reddidit sequenti calumnia, dicendo factam in eum conspirationem ad exitum perductam fuisse, quia, subito contra me longe ante scripta sententia, ut ipsi videbatur, damnatio legebatur. Addit ejus fidei professionem in monumentorum serie fuisse deinde mutatam, nullum verbum faciente de appellatione meæ ad vestram sanctitatem reverendissimo episcopo Flaviano, neque meos erubescere canos in præliis contra hæreticos et præteritis confessione senescentis. Sua merita quibus se insignitum putabat contra Nestorianos dimicando, hic Eutyches potissimum exaggerat, ut sensim iudicium

(a) Quesnellus, diss. de Vita et Rebus gestis S. Leonis, pag. mihi 149. Baronius, ad annum 449.

(b) Conc. Chalced. act. 3.

(c) Hunc Eutycheianæ fidei libellum integre ex-

scripsit eminentiss. cardinalis Baronius tom. VI Annulium, ad annum 449, pag. 91.

(d) Consule eundem Baronium ad ann. 449, tom. VI, pag. 92, et Conciliorum collectores, tom. IX.

favorem eorumque commiserationem sibi nanciscatur. Sed peiorem adhuc calumniam contra Flavianum instruxit, confingendo S. episcopum injuria sibi soli assumpsisse jus de fidei rebus judicandi, et nihil vestrae sanctitati tanti iudicii reservare, et patefacto tenore sententiae quam in eum idem Flavianus **385** tulit, quamque et in diversis oratoris, *memoriaque sanctorum post appellationem fecit (a) in me latam legi sententiam. Et anathematizabat me, et eos, qui conveniebant ad me, et colloquebantur mecum, alienos faciens a sancta communione, non expectans vestrae sanctitatis iudicium.* Demum post talium tantorumque aliorum mendaciorum seriem et acervum hisce verbis Ephesini concilii Patres compellat: *Rogo nunc igitur vestram sanctitatem, considerate mihi compositam calumniam, et factiones, et ex hac causa factam, ubique sanctis Ecclesiis perturbatorem, et ex hac pululans plurimis scandalum..... Ego enim ab initio vestrae beatitudinis iudicium postulavi, et iterum contestor coram Jesu Christo.*

16. Quis, amabo, scribit eminentissimus cardinalis Baronius, haec legens, et nesciens esse Eutychetem, non existimet unum quempiam ex sanctissimis Patribus orthodoxae fidei praecipuis defensoribus loqui? Vel quis sciens dici ista ab Eutychete, et nesciat quae processerunt, quaeve subsequenda sunt, non cum statim conjungat cum antesignanis fidei catholicis, Athanasio, Gregoriis, Basiliis, atque Chrysostomis? Quam graviter tamen ex his Flaviani animus commotus fuerit, qui se tamquam calumniatorem, et in alterius innocentiam conspiratorem postulatam audierat, et velut ecclesiasticae pacis perturbatorem in plena synodo, ab haeretico homine mentiente, tradebatur, lector, quaeso, secum recogite. Quibus sane animi molestiis ipse Flavianus credens moleri, acerbiores fieri expertus est, cum, videlicet, recitato Eutychetis libello, petiit locum dari accusatori, juberique ingredi Eusebium Dorylaensem, et non fuit auditus, sed repulsus, veritusque Eusebius admitti in episcoporum consessum. Hoc novum facinus, Dioscori postmodum in concilio Chalcedonensi objectum fuit, qui hujus facti turpitudinem in comitem Elpidium, et Elpidius in imperatorem ita jubentem rejectit. Eusebiumque et Flavianum, non tamquam accusatores, neque tamquam vindices eorum qua antea in synodo Constantiopolitana gesta fuerant esse habendos, sed dumtaxat tamquam reos, nulla purgatione admissa esse judicandos. Hinc Dioscorus statim suggestit esse legenda concilii Constantiopolitani gesta contra Eutychetem; et quamvis Julius apostolicae sedis legatus obtulisset, protestatus non permisurum se illa Acta legi, nisi prius S. Leonis dogmatica epistola legeretur, ut pariter Hilarus diaconus contestatus est; tamen legatorum pontificiorum postulatio rejecta fuit, quia Eutyches, audacter prociens, maligne eos tamquam sibi infensos et suspectos proclamavit, quod apud Flavianum mansissent, atque *pransi apud eundem essent.* Lecta itaque fuere Acta Constantiopolitana, et cum ad S. Cyrilli scripta ventum est, Eustathius Beryti episcopus suggestit, ex sententia Cyrilli, non dicendas in Christo duas naturas post incarnationem, sed tantum unam ex sententia Athanasii. Evictam causam Eutychiani acclamant. Non enim Eustathius episcopus duorum illorum Patrum mentem capiebat, qui promissae *psiv*, naturam pro hypostasi et persona aliquando usurpant, quod Graecis scriptoribus ante Antiochenum schisma potissimum commune fuisse, ipsi in nostris scholasticis Exercitationibus docuimus et demonstravimus. Caeteri interim episcopi, vel minarum timore acti, vel promissis corrupti, Ecclesiae catholicae fidem palam prosteri et explicare ausi non sunt; sed cum ventum est ad illam extremam Actorum partem, in qua Eusebius Dorylaei Eutychetem compellaverat, ut

A post adunationem Verbi cum carne duas ad invicem naturas in Christo distinctas confiteretur, Eutychetis patroni et fautores audacius exclamarunt: *Tolle, incendere Eusebium, iste vivus ardeat, iste in duo fiat; sicut partitus est, partiarum.*

17. Huic autem atrocinali iudicandi formae Dioscorum aliquem **386** eventum canonici iudicii colorem dare quassivit. Et idcirco synodum percontatur: *Tolerabilis est vobis iste sermo, post adunationem duas naturas dicere?* Synodus respondit: *Anathema qui dixerit.* Haec autem dicta fuisse ab iis qui Dioscoro blandiebantur Baronius asseverat. Et idem doctissimus Annalium scriptor fundamenta mutatur ex testimonio eorum Patrum qui huic synodo interfuerunt, et totam causam deinde in Chalcedonensi concilio retractarunt. Atque provocat potissimum ad Basilium Seleuciensem episcopum, qui per B. Joannem episcopum, Dioscorum rogaverat ut interlocationem emendaret, et subiecit: *Magnam enim nobis necessitatem impauiisti tunc, tam ab iis qui fors erant, quam ex lingua tua.* Irruebant iis ecclesiam milites cum armis, instabant monachi qui cum Barsuma erant, et qui Parabolani huncquabantur, et multitudo alia grandis (a). Haec, quae de vi et metu per Dioscorum Patribus tyrannice tunc illatis describimus, in synodo Chalcedonensi testati sunt reliqui, qui concilio Ephesino interfuerunt. Soli legati apostolicae sedis nullo metu atque violentia commoveri potuerunt, ut Dioscori voluntati obtemperarent, vel ut leviter etiam recederent ab instructionibus et communitario quae a S. pontifice Leone acceperant. *Reclamant, exclamant, ait Baronius atque publice contestati sunt nullas prorsus vires habere Acta illa, quae sola violentia atque tyrannide extorquebantur; nullumque praedictum fidei catholicae fieri posse, cujus formam a sede Patri ad synodum missam nos legi siviasset nefarius Dioscorus.* De laesa imprimis apostolicae sedis auctoritate graviter postmodum questus est S. Leo epistola ad Theodosium imperatorem (b), de qua suo loco verba faciemus. Sed et episcopi ipsi vim undequaque pati cogebantur. Si enim duas in Christo hominum post adunationem praefitebantur esse naturas, tamquam Nestoriani necandi proclamabantur: *minabatur nobis (aiunt) damnatio, vinea exsilii intendebantur: milites cum fustibus et gladiis instabant. Tinebantur gladios et fustes. Ubi gladius est fustes, qualis synodus est?* Quadraginta duo episcopi tacere jussi sunt qui possent vel unum proferre verbum, et quindecim tantum Eutychetis faventibus loqui permissum est. Tamquam denique omnium orthodoxorum carnis Barasum descripsit est. Quia surgentibus Aegyptiis et monachis, qui sequebantur Barsumam, omnique turba coeperunt dicere: *Eum qui dicit duas naturas, in duo incidit; qui dicit duas naturas Nestorianus est.*

18. Qualem ergo tragiciam finem habuerit synodus illa, ex tam lugubri et deplorando rerum ordine, apparatu et Actorum prosecutione argumentari potest. Proclamata enim fuit Eutychis absolutio ab ipso Dioscoro. Et quamvis Flaviani reclamasset facta contestatione, quod non fuisse auditus, tamen episcopi, poenis, metu et laedo acri, et usque ad vesperam afflicti, propriis ex subscriptionibus ratam habuerunt ipsius Eutychis absolutioem. Flaviani tandem et Eusebii Dorylaei damnatio subsequuta est. Ad quam Dioscorus volens consuetis fraudibus procedere, Acta concilii generalis Ephesini ad fidem pertinentia jussit ut legerentur. Et interrogatis omnibus an iis fidei decretis assentirentur, sine ulla persus animi haesitatione omnes annuerunt. Sic namque procedens Dioscorus, coloratum titulum quassavit, ut non videretur innocentes damnare; sed eos, tamquam de laesa fide et de Nestoriano dogmate reos, a religione catholica removere voluit, eos ab

(a) Parabolanos Baronius explicat, dicendo: Ii erant corporati Alexandrinae Ecclesiae.

(b) Epistola 59 ad Theodosium.

episcopatu et omni sacerdotali ministerio alienos faciendo et declarando. Nullam ergo aliam causam in lata sententia Dioscorus expressit vel indicavit, nisi hanc unicam, videlicet, Flavianum, Eusebium Dorylaei, oecumenicæ Ephesini synodi decreta violavisse: omnia pene revocantes, et immutantes, factosque causam scandali **387** et conturbationis sanctissimis Ecclesiis, et ubique catholicis populis. Propterea concludit: *Certum est hos ex semetipsis subjacere synodicis olim a sanctis Patribus definitis damnationibus. Unde et nos quæ eorum sunt confirmantes, memoratos, id est Flavianum et Eusebium ab omni sacerdotali et episcopali dignitate esse judicamus alienos.* Ne denique videretur se totius causæ arbitrum constituisse, quasi ad episcopos qui ad synodum convenerant conversus, eos ita compellat: *Confiteatur vero unusquisque religiosissimorum episcoporum suam propriam voluntatem, manifestam hanc faciant sub fide monumentorum (a).* At quorsum ita episcopos alloquitur, cum quadraginta duobus loqui vetitum fuit? Quando qui pii, legitimi, atque sanctissimi erant iudices, jure suffragii et interloquendi privantur, et falsis quæsitis coloribus calumniantur, persequuntur, quin eorum contestationibus locus præbeatur? Et denique quomodo poterant eorum voluntatem patefacere, præsertim carnifice Barsuma et militibus, qui cum cæteris, fustibus et gladiis eos puras chartas subscribere cogebant? Exstant enim, notat Baronius, nonaginta sex episcoporum subscriptiones, magna cum ignominia postmodum recitatae in concilio Chalcedonensi, cum causati sunt vim illatam, dum catenæ expositæ essent, et parati milites, ut si quis reluctaretur, vincus catenis in exilium duceretur.

19. Flavianus tandem ægre ferens in tali latrocinio fidei causam ad exitium perduci, intrepidus exclamavit: *Appello a te.* Et Hilarus apostolicæ sedis legatus dixit: *Contradicitur;* et cæteri ejusdem sedis legati, nullo metu locum ducti, quamvis proconsulem cum militibus locum in quo latrocinium agebatur ingressum vidissent, audacissimo Dioscoro in faciem restitere, contestantes nullius esse roboris quæ hactenus per vim et metum fuerant extorta. Publicam hanc atque solemnem protestationem a pontificiis legatis factam synodi Actis notarii non inseruerunt. Nam Acta illa ad Dioscori arbitrium notarii describebant, alia addentes, alia subtrahentes, alia denique pro suo pravo ingenio interpretantes, confluentes, et accomodantes. Dioscori autem tyrannicum furorem et malitiæ impetum neminem moderare et cohibere potuisse, testati sunt plures ex episcopis, quos inter Basilium Selenciæ, qui in Chalcedonensi concilio dixit: *Post damnationem Flaviani omnibus nobis tristibus effectis, et aliquantulum quidem nolentibus emittere vocem, aliquantis autem fugientibus, exurgens Dioscorus, et stans in alto, designabat, et dicebat: Videte qui non vult subscribere ad me, seu contra me habet. Et quia Eusebius Ancyrae episcopus parum distulit vocem, periclitatus est et ipse damnari.* Nonnulli episcoporum ibi assidentium, qui tam graviter divina et ecclesiastica jura violari et pessumdari viderunt, Dioscori pedes tenerunt dicentes: *Quia et tu presbyteros habes, non debet propter presbyterum damnari episcopus. Nihil dignum damnatione egit. Si autem et reprehensione dignus est, reprehendatur (b).* Episcopi porro illi erant Onesiphorus Iconiensis, Marilianus Synnadensis, et Nunechius Laodicensis. Horum ergo etiam humillimæ supplicationes ambitiosi præpotentisque Dioscori animum nec leviter commovere potuerunt. Immo, fractis omnibus Christianæ moderationis legibus, audacior factus, maxime imperiali fretus potentia, et nebulonum caterva stipatus, tale præsidium sibi nactum esse arbitrabatur, ut religio esset sibi soli obtemperare, omnium inferiorum

et æqualium; immo et superiorum jura ad se unice impia usurpatione trahendo. Hanc vero effrenatam illius animi cupiditatem quis quove colore excusare poterit? Non quidem qui Alexandrinæ sedis præstantiam et dignitatem exaggerat (ut Quœsnellus facere consuevit) quæ inter Orientales principatum obtinebat; non ejus prædecessoris sancti Cyrilli merita et prærogativæ **388** ob quæ oecumenicæ generali synodo apud Ephesum habitæ præfuit, ut ipse Dioscorus, nimis a regis ministris blanditus, sibi persuadere videbatur, et cui fere omnes tum Orientales, tum Occidentales Patres obsequium exhibuerunt; non denique catholicæ fidei causa, vel satis difficilis, vel implexa, nondum explorata, in errorem eum rapuit; sed sola vafrities, æmulatio et furor. Is namque optime noverat Romanam S. Petri cathedram hujusque episcopos tamquam supremos cæterarum Ecclesiarum iudices et magistros habendos esse. Et propterea Romanum episcopum tamquam Patrem etiam ab Alexandrino antistite esse consulendum, illiusque iudicium tamquam firmam regulam omnium controversiarum esse habendum, scriptis et factis fassus est.

20. Anno enim Christi 445, ipse Dioscorus vix ad Alexandrinam sedem evectus, de sua ordinatione et ad episcopatum electione sanctum pontificem Leonem fecerat certiore. Et veritus ne suo pastoralis muneris aliquando deesset, duas ei proposuit quæstiones dirimendas. Altera de ordinatione episcoporum et presbyterorum, quando videlicet quibusve diebus juxta apostolicam traditionem fieri posset; altera vero de sacrificii iteratione, solemnioribus anni diebus et festivitatis recurrentibus habenda, ut plebi supervenienti posset satisfacere. Utrique enim S. Leo Magnus occurrens, summum charitatis affectum impendit, ut ex hoc cognoscere posset quod firmius fundare desiderabat illius adeptæ dignitatis exordia. Epistolam enim hisce verbis summus pontifex ordiens, et veri patris et fratris officia cum Dioscoro se agere fassus est, ut nimirum totam illam super duas expositas inquisitiones explicationem et regulam grato et lubenti animo exciperet. *Quantum (ait) dilectioni tuæ, Dominiæ charitatis impendamus affectum, ex hoc poteris approbare quod tua firmius fundare desideramus initia, ne quid charitati tuæ deesse ad perfectionem videatur, cum tibi spiritualis gratiæ merita, ut probavimus, suffragentur (c).* Eximiis ergo meritis fuisse tum Dioscorum ornatum, et de iisdem divum Leonem fuisse certiore, absque ulla prorsus dubitatione innotescit. Quare statim subjecit: *Paterna igitur et fraterna collatio debet sanctitati tuæ esse gratissima, et a te taliter suscipi quemadmodum a nobis intelligis proficisci.* Sed quemadmodum has subjiciendas institutiones Dioscorus debuisset excipere, paulo infra in eodem epistolæ præmio explicat, ostendens Romanum episcopatum, non tantum in Ecclesia a Domino principatum obtinuisse, sed firmiter permanere in divi Petri institutis, a quibus resillire nemini episcoporum licitum esse potest. *Cum enim beatissimus Petrus apostolicum a Domino acceperit principatum, et Romana Ecclesia in ejus permaneat institutis, nefas est credere quod S. Marcus, qui Alexandrinam Ecclesiam primus gubernavit, aliis regulis traditionum suarum decreta formaverit.* Necessitatem autem summæ concordie Romanam Ecclesiam inter et Alexandrinam habendæ testatus est, ita scribendo: *Non ergo petimur ut cum unius nos corporis et fidei fateamur, in aliquo discrepemus, et alia doctoris, alia discipuli instituta videantur (d).* Non ergo ex suæ Alexandrinæ Ecclesiæ præstantia Dioscorus titulum aut colorem quærere aut emendicare poterat. Sat enim clare intellexerat eam esse ecclesiastici regiminis regulam, ut in universa Ecclesia Romanus pontifex principa-

(a) Baronius loco ut supra, pag. 95.

(b) Acta Chalced. Conc. act. 1.

(c) Sanctus Leo Magnus, epist. 11 ad Dioscorum

in Quœsnelliana editione, alias 81.

(d) Idem ibid.

tum haberet, eumque omnes etiam principum sedium A
episcopi tamquam patrem et doctorem cognoscerent
et venerarentur. Ad talem ergo tantamque rebellio-
nem nefario quodam furore ex antiquis æmulationi-
bus et privatis odiis orto decebatur, sibi optime
consciis irrita et nullius prorsus roboris esse quæ
contra S. Leonem, ejus legatos et episcopos appel-
lantes decreverat. Neque S. Cyrilli ejus prædecesso-
ris vestigia titulum aliquem ipsius agendi rationi sup-
peditare poterant. **389** Is utique Ephesinæ œcumeni-
cæ synodo præfuit, non tamquam Alexandrinus
antistes, sed S. Cœlestini papæ legatus, pontificias
litteras excipiens, et ut synodo legerentur jussit; vo-
luitque eas tamquam regulam omnium rerum in syn-
odo agendarum haberi. Restat ergo ut gravem ali-
quam difficultatem in fidei causa offendisset, quæ
tales tantosque indissolubiles nodos in se contineret
quos solvere ipse nescivisset, ut ignorantia titulus
ipsi patrocinari posse videretur. At quæ ignorantia
potuit unum episcopum, alias in sacris canonibus
versatum, excusare, qui principaliori Orientis Eccle-
siæ præerat, quique denique ignorare haud poterat
quæ ab illius prædecessoribus in ecclesiasticis ha-
bendis judiciis servata fuerant? Porro illius judican-
di formam non alium habuisse titulum quam illum
quem S. Leo adduxit, ex sequentibus verbis perspi-
cua intelligere possumus: *Hæc autem ideo culpa processit, eo quod non pura conscientia et recto judicio secundum consuetudinem (Dioscorus) et qui collecti sunt de fide et errantibus protulerunt. In ipso autem judicio non omnes qui convenerant interfuisse cognovimus: ecce studiosus judicium delectus, qui a Dioscoro nitibus penderet, designatus. Deinde molli brachio imperatoris agendi rationem et mandata objurgat, de quibus antea verba fecimus, de Theodosii divalibus disserentes. Nam alios rejectos, alios didicimus intromissos, qui pro supradicti sacerdotis arbitrio impiis subscriptionibus captivas manus dederunt (a).*

21. Quamvis itaque nullus ex tribus præfatis titulis defensionem excusationemque Dioscoro parare possint, erunt tamen, sicut fuerunt, qui jus in indicendis synodis imperatoribus et principibus vindicant, qui etiam affirmare et docere poterunt Dioscoro præscriptum fuisse Theodosii decreto judiciorum ordinem. Propterea quod ipse imperator vetuisset ne Flavianus episcopus Constantinopolensis, aut cæteri episcopi, qui sententiam adversus Eutychem in synodo Constantinopolitana dederant, suffragium suum ferrent in Ephesino concilio. Elpidius enim executionem mandati hac in parte graviter ursit, Theodosio ordinem rerum vindicans his verbis: *Imperator, adimplens ipse primus ordinem legum cuius est conditor et custos, jussit eos qui semel judicaverunt judicandum ordinem tenere.* Hocce ergo excusationis genere, cum ipse Dioscorus ab objectis criminibus se purgare tentasset in Chalcedonensi concilio, quis modo uti posset ad minuendam saltem, nisi ad penitus diluendam, illam infamiam notam qua Dioscorus generatim inuritur. Sed quid ad hæc, quæ varios secum afferunt nodos et difficultates, paucis verbis minime expediendas et eripiendas? Cum clarissimo viro Petro de Marca (b), qui Romanis principibus hoc jus asseruit pro indicendis quandoque synodis, et dandis judiciis, dum ecclesiastica judicia fieri contingebat, sicuti et irrita declarandi concilia, cum fines præscriptos a principe in modo procedendi excedebant, quin conciliorum Patres conquererentur de incompetencia principis, sed de obreptione quam legatis missis ad primam synodum Ephesinam ostenderunt, longam deberem hic congressionem instituere, singulaque ad examen revocare, quæ non nisi veritatis colorem præseferunt. At ad aliud otium

istud reservare opportunum ducimus, paucis dumtaxat hic annotatis.

22. Et imprimis quod ad synodorum indictionem, rerumque in iis pertractandarum ordinem spectat, clariss. de Marca aliquid jus indicare debuisse, quod naturæ legibus divinisque institutis cohereret. Non enim sufficit æquitati et concordiam, pacisque studio in hæzere, quæ sacerdotum inter et imperium procuranda sunt, si in alterutrius præjudicium multa mala suboriantur. Alias semper in dubio versabimur an priorum **390** temporum generalia concilia, auctoritate imperatorum sola vel apostolicæ sedis simul indicta fuerint. Et rursus ultro dato quod Romani pontifices, imperatorum arbitrii non valentes resistere, synodorum indictioni acquieverint, an scrupulus remaneat principes jure vel injuria synodos indixerint, atque in iis indicendis propriæ auctoritatis limites excesserint. Si ad primam Nicænam synodum animum convertamus, hanc utique Constantinum imperatorem indixisse intelligimus, sed *ex sacerdotum sententia (c).* Et quoniam tot præsulum collatio sine imperiali consensu, auxilio atque præsidio nec fieri nec sustentari poterat, idcirco ad præpediendos tumultus, et ad faciendam episcopis liberam potestatem, ut, episcopalis eorum sedibus ad tempus relictis, præstituto tempore concilio adessent, litteras ad eosdem dedit, ut itineri se committerent. Quo in negotio vicaria usum fuisse potestate, et ipse Marca asseverare debet. Cum ipse alibi sincere fateatur, juxta veterem Ecclesiæ canonem, non licere œcumenicam synodum celebrare absque sententia sedis apostolicæ (d). Si itaque res sic se habent, jam imperatores non propria, sed vicaria summorum pontificum, auctoritate, generales synodos indixerunt. Idque magis exploratum est ex Ephesina synodo de qua agimus, ad quam indicendam Theodosium apostolicæ sedis auctoritatem adhibuisse, Leo Magnus in epistola ad eandem synodum protestatus est, cujus verba in superioribus retulimus, et Marca ipse in margine ad laudatum locum descripsit. Ut verum tamen fatear, æquitatis et concordiam ratio semper postulavit, ut, gravissimis in Romano imperio perturbationibus propter clericorum scandala et æmulationes gliscentibus, Romani pontifices non reluctarentur principum et imperatorum petitionibus, ne Ecclesiæ rebus susquedeque versis etiam civilis administrationis negotia ad exitum vergerentur, quorum cura potissimum ad sæculi potestatem pertinebat. Propterea nihil mirum, si, ad excitatas quandoque turbas componendas, imperatores ipsi consilium habuerunt de synodis indicendis, hancque facultatem ab apostolica sede exoptulaverint. Id indicare voluisse clariss. Petrum de Marca mea est opinio.

23. Quod præterea ad rerum pertractandarum ordinem spectat, gravior est difficultas an Romani principes illum præscribere potuerint, *quod docetur (ait) aliquot exemplis.* Quæ inter idem de Marca illud adducit quod Flavianus et Eusebii Dorylæi non *judicium, sed judicandum, locum in synodo obtinerent.* Vix arbitrari possum hujus Theodosiani statuti rationem probari potuisse a viro doctissimo et Parisiensis Ecclesiæ præsule illustrissimo, de Marca, cum statutum illud naturalibus divinisque institutis repugnet. Nihil enim perperam a Flaviano ejusque synodo factum fuisse constabat, ut idcirco ipse Theodosius rerum ordinem tam injuriosum decerneret, qualis ille erat, ut Flavianus privaretur jure suffragii in causa fidei et Eutychetis, quod prorsus inseparabile erat a sacerdotali dignitate quam in Constantinopolitana Ecclesia exercebat. Præterea quale crimen objiciebatur Flaviano et Eusebio Dorylæi, ut reorum

(a) S. Leo, epist. 39.

(b) Petrus de Marca, de Concordia sacerdotii et imperii, lib. iv, cap. 3, § 7. Chalced. concil. act. 4.

(c) Rufinus Aquileiensis, lib. 1 Hist. Eccles., cap.

2. Vide nostras annotat. tom. II, pag. 4 et 5.

(d) Petrus de Marca, lib. v, cap. 6.

judicandorum locum tenerent? Quales erant legitimi accusatores, qualia indicia et probationes adducebantur, ut tamquam graviorum criminum rel judicarentur? Velamine quidem malitiosæ justitiæ se per odium et subornationem a synodo iudicatum fuisse, Euvyches voce et scriptis libellis affirmabat. Sed princeps ille, qui prætextum arripiebat tuenda et conceperat Christianæ tranquillitatis in Ecclesia et imperio; nondum cognita causa, vindicabat sibi cognoscere quæ ad eum non pertinebant, eum de nova hæresi et de iudicio in eam hæc ageretur; idcirco non poterat eam naturalem legem violare. Legum custoditorem atque custodem Elpidius imperatorem ibi vocat. Sed quo sensu naturalem divinamque

legem custodiebat, quæ dicant aliorum legitima jura non esse violanda, neminem inauditum suo jure posse privari, nisi forte talis sit culpa quæ ipso genere suo aliquam (a) pœnam inducat? Et forte gravissima pœna ea non debet reputari, quæ iudicandi jure tum Flavianis tum Eusebii privabantur, et imperiali statuto inter justicandos locum tenere jubebantur? Sola contumacia pro crimine aliquo præsentis, vel præteriti, statutum antiquum ordinem legitimum Theodosio permittere potuisset; aut abolere, aut imitari. Quid vero? Nec Flavianus, nec Eusebius, tribus propositis edictis, aut uno pro tribus, quod vulgo peremptorium appellatur, admoniti et vocati fuerunt, nec suam præsentiam detegerunt. Igitur tamquam contumaces haberi non poterant. Quinimmo, vix acceptis litteris synodi indicibus, nulla interposita mora, vel impedimento emendicato, ad conventum convolarunt. Unde injuria ibi affirmatur, quod imperator adimplens ipse primus ordinem legum, cum nullum ordinem, nullam æquitatem, nullam denique legem servaverit jubendo qui semel judicaverunt iudicandorum locum obtinere. Ego igitur potius erederem Elpidium imperatoris auctoritate abusus fuisse; et quæ lege urgere voluisse, ut contra omnes jura, sive Flavianos, nec Eusebii, neque alii qui innocentes et sine alio crimine damnati fuerint, etiam sectas quocumque defensionis genere indebitas pœnas subirent. Maculam tamen ullam illustrissimo episcopo Parisiensi inere non intendimus, quod talia jura sæculi principibus vindicare voluerit, sed ex parte dumtaxat in vobis habuimus valde infirmam et falsa esse in principia, ex quibus præscriptum ab his principibus iudiciorum ordinem probare assumpsit.

24. Tandem vero ultimam Ephesiorum gestorum partem, quæ atrocissimum ad exitum Dioscorus perduxit, brevissime recensere. Hinc porro synodali actioni Romani pontificis legati adesse recusarunt; sed, accepto Flaviani appellationis libello, nulla prorsus violentia compelli potuerunt ut dicitur apud Ephesum remanerent, atque constanter, ut decuit, fuerunt profertati, nequiquam id, quod consistebatur ad apostolicam præceptam (b). Patrum autem pendisse Dioscorum hæc legatorum pontificiorum protestationes, ipsiusque Flaviani appellationem, testatus est Hilarius in epistola ad Pulcherianam augustam. Posteaquam injustam voluntatem Dioscori atque sententiam, ait Hilarius, contumaciter non potui ad aliud concillium (c) id est, ut animadvertit Christianus Lupus, aliam synodalem actionem) terrribus atque insidiis evocare conatus est, quatenus nre, quod libet, aut seductionibus me faceret consentire illi condempnandam sanctissimum Flavianam episcopum, aut resistentem teneat, ut mihi non esset sententia ad pietatem vestram

(a) Cap. Reprehensibilis, de appellationibus, lib. Contumacia ff. de re iudicata.

(b) S. Leo Magnus, epist. ad Chalced. synodum.

(c) Hilarius diaconus, epist. ad Pulcheriam augustam. Christianus Lupus, in scholiis et notis ad Ephesinam synodum.

(d) Non tantum Hilarius fugam arripuisse, sed et alios pontificios legatos Liberatus diaconus asseve-

Constantinopolim percurrere, aut ad Romanam Ecclesiam remeare. Verumtamen confidens auxilio Christi, quod attinet ad damnationem reverendissimi ac sanctissimi viri, innocente me integrumque servavi, licet nulla flagella, nulla tormenta me possint facere ejus consentire sententiæ; sed, omnibus derelictis, exinde discussi, per incognita et invia loca Romam veniens, ut reverendissimo papæ omnium quæ in Epheso gesta sunt idoneus nuntius existerem (d). Concinnunt Hilario Prosper in Chronico, et Theodoretus (e). Dioscorus tamen, post legatorum pontificiorum fugam, nec mitior factus, nec veritus debitas quandoque pœnas solvere debere, flagitii nova addens flagitia, non tantum monachos qui pro Eutythiana hæresi certabant absolvit et 392 in communionem recepit, sed plurimos orthodoxos episcopos e suis sedibus dejiciendos et expellendos esse declaravit: alios in exsilia deportavit, et istis adhuc superstitibus alios substituere fecit. Omnium primus dejectus fuit Theodoretus Cyrensis, inauditus, non evocatus, et absens ultra quinquaginta mansiones, qui Theodosii decreto exsul detinebatur. Quæsitum procurasse titulum pro hujus damnatione Dioscorum notissimum est. Nam cum antea Theodoretus impugnasset capitula S. Cyrilli, etiam post initam pacem et obtentam ecclesiasticam reconciliationem ab episcopatu dejectus est. Quare episcopali domo privatus, et ex amicorum stipe vivere coactus, quorum unus in eum maxime liberalis fuit Uranius episcopus Emesenus. Hinc (subjecti Christianus Lupus) per Anatolium patricium principi supplicat, aut appellationem suam prosecutus Romam accedere, aut certe redire ad suum, in quo olim monachus professus, monasterium, distans centum nullibus a civitate Cyrensi. Sed de hujus appellatione ad S. Leonem alibi opportunius verba facere reservamus. Secundum quem e sua sede episcopali ejiciendum esse Dioscorus statuit, fuit Ibas metropolita Edessenus, propter famosos epistolam sancto Cyrillo Alexandrino injuriosam, ad Marim Persam scriptam, qui pariter non permissus synodo adesse, absens damnatus est. De cujus a synodo exclusione est sermo in concilio Chalcedonensi, actione 9, et apud Liberatum diaconum, cap. 12 (f). Equale infortunium pariter passi sunt Sabinianus episcopus Perrhensis in provincia Eufraatesia, Evagrius Epiphaniensis, qui addit dejectos etiam fuisse Aquilinum Bibli, Ireneum Tyri, Sophronium episcopum Constantiensem, Cypriorum metropolitam, et Joannem Germaniciensem. Omnium ultimus dejectus fuit Domnus episcopus Antiochenus, de quo Liberatus hæc habet: Post omnes autem et Domnum Antiochenum remanentem ab orthodoxorum depositione, quia particeps factus Dioscorus in orthodoxorum depositione et Eutythii absolute. Depositus est autem dolo Dioscori sic. Postquam consensus in omnibus Dioscoro, datis in medio ejus epistolis, quis ad ipsum Dioscorum Antiochenus Domnus contra duodecim Cyrilli capitula scripserat, eo quod essent obscura, damnari a grofom et absentem illa die. Denique in dejectorum episcoporum locis alios substituere, eligere et ordinare ausus est Dioscorus, plenariam sibi generalium synodorum auctoritatem usurpando etiam contra mandatum canonis à concilio Sardienensi, quo jubetur ne quis in locum episcopi depositi substituat, priusquam Romanus pontifex sententiam tulerit (g). Tantum enim abest, ut Dioscorus hunc canonem qui sub nomine Nicænorum laudabatur obtemperare veluerit; quinimmo, usurpato sibi totius ecclesiastici regiminis imperio contra

lat, scribens: Porro legati sedis apostolicæ ab ipso concilio fugientes, retulerunt papæ Leoni iniquitates Dioscori, quomodo Dioscorus vi magis quam justitia in illa synodo egerit.

(e) Theodoretus, epist. 115.

(f) Liberatus diaconus, in Breviario, ubi supra.

(g) Tom. II Concil., pag. mihi 681.

omnia naturalia, divina et ecclesiastica jura et fidem, ad exitium perduere et omnium Ecclesiarum statum subvertere voluerit, sibi demeritat obtemperando. Verum de horum electionibus ordinationibusque verba faciemus S. Leonis gesta describentes in lib. II Historiæ Eutychnianarum, quemadmodum et de verdicenis enonibus cap. 40 hujus libri.

693 CAPUT IX.

De S. Flaviani Constantinopolitani episcopi ad apostolicam sedem appellatone. Falsè Joannis Launoii, Paschasii Quænellii aliorumque sententia, quod ad novam generatè concilium appellaverit, proponitur. Et denique tanquam infirma et valde fallacia horum argumenta certis evidentibusque demonstrationibus evertuntur et protus eripiuntur.

1. Ita novarum rerum studio Quænellii animus fuit adductus, ut peregrinas doctrinas et a communione opinionibus discrepantes vendere cupiens, erroneis falsisque argumentis ratiocinari minime erubesceret, a quibus removeri nequidem voluit, cum veritas luce splendidior eidem occurrebat. Vehementer enim a vois constrictus præjudiciis, quibus semper in disputationibus congressionibusque habendis adhæsit, atque a clarissimorum doctissimorumque virorum semitis recedens (a), rerum cortices duntaxat attingendo, sophismata fallacesque conjecturas veritatis colore depinxit, non tantum ut lectores deciperet, sed ut in apostolicam sedem odium exerceat, novamque in Ecclesia legitimam rationem stabiliret, prætextu antiquitatis persequendæ et illustrandæ. Hujusmodi sibi proposuisse scopum in omnibus suis scriptis mihi persuasum est. Sed potissimum id intellexi, cum octavam ejus dissertationem lustrandam assumpsi. Arbitraber enim quod agens ibidem de celebri S. Flaviani appellatone ad apostolicam sedem, nullo invidiæ spirite se duci passus esset; sed voluisse in tanti argumenti negotio hisistere vestigiis prudentum eruditorumque scriptorum, qui jampridem eam præcesserunt in hæc pertractando argumento, de quo nos in præsens verba facere statuiimus. Baronii nimirum, Bellormini, Joannis Davidiæ, cardinalis Peronii, Christiani Lupi, aliorumque. Quippe qui ex animo veritatem exigentes, non tantum Ephesini hæreticis statum, ordinem resque in eo gestas narraverunt, nullo præsens mendaciorum loco adhibito, quemadmodum opus erat; sed etiam factis sancti Flaviani ad apostolicam sedem appellatorem, tanquam ratam, et validam, et juxta ecclesiasticæ juris formam factam fuisse asseverarunt. Tanti vero abest ut Quænellus optimam hanc vitam ad sincera ecclesiastica historice stodia conducendam ingredi voluerit, ut potius, relictis planissimis semitis quas præfati clarissimi quondam viri prosecuti sunt, eos potius in scenam tradiderit exagitandos, et ignorantia rerum idusserit eis, quod judicaretur Flavianam apostolicam sedem, non potius generatè concilium, appellasse; contra vero ipse, Launoii falsas conjecturas atque commentitias opiniones secutus, ejusdem Flaviani appellatorem non ad apostolicam sedem, vel ad S. Leonem factam fuisse; sed ad generatè concilium ab ipso episcopo provocante novumque judicium postulante fuisse directam. Stant ergo dissertationem Quænellus aggressus, eam simulat conscribere ex his quæ habet S. pontifex Leo in epistolis 59 et 40, quod sequenti

epigraphæ indicare voluit: *Dissertatio octava de causa Flaviani episcopi Constantinopolitani in pseudosynodo Ephesina damnati atque depositi, ad epistolam 59 et 40 S. Leonis ad Theodosium imperatorem.*

2. Hanc autem dissertationem aggreditur scribendo « appellatorem 394 quæ ad apostolicam sedem delata dicuntur primis Ecclesiæ sæculis, omnium celeberrimam esse, quæ data est a Flaviano post latam adversum se a Dioscoro sententiam. » Paucis indicat fundamenta eorum qui affirmativam partem propugnant. Et statim subjicit: « De hujusmodi appellatone, quæ epistolæ 39 et 40 præcipua est et unica fere materies, paucis saltem disserendi necessitatem susceptum iudicium consilium, etsi prolixiore tractationem argumentum a doctioribus jam pridem ventilatum non exigit (b). » Ut tamen facilius sensim a doctiorum sententia qui hocce argumentum illustrarunt abscederet, annotandum censuit numquam a S. Leone scriptum esse sedem suam a Flaviano esse appellatam, sed generatim dici appellatorem esse interpositam, ut in hujus epist. cap. 3 loquitur, et quod legalit ipsius fideliter reclamantur, et iidem libellum appellatorem Flaviano episcopo dedit. Sibi concinere arbitratur Ephesinæ synodi Acta Græca, in œcumenica Chalcedonensi relecta, in quibus aliud nihil a Flaviano dictum refertur quam istud *recuso te, παρὰ τοῦ μὲν ἐσ, et ab Iliario, Leonis legato, contradicuntur, νεωπαζιζουρ.* Ex quibus ait pergit ratiocinari. Sive enim veram appellatorem intellexerit Flavianus, ut scriptor novellus operose contendit adversus Marcum, sive recusationem, quod affirmat alii, et ipse David tandem fatetur, perinde est: hoc unum assero, Leonis mentionem a Flaviano vel appellante vel recusante factam non fuisse. Clarissimi Petri de Marca opinionem a Davide exagitam defendendam assomit; et in ejus impugnatorum graviter invehitur, quod perveraciter propugnari hoc loco voluerit consuetas judiciorum canonicorum formulas (c), cum omnia contra jus fasque a Dioscoro præsumpta cognoscantur, nec Ephesino latrocinio accommodari ullo modo possint solite judiciorum consuetudines et formulæ. « Esto enim (ait) recusationi non sit locus secundum juris ordinem, nisi ante latam sententiam, nec appellatorem nisi post protinè judicium, optime id quidem, vel cum legitimis iudex merito in suspicionem venit, vel ab incompetente iudicium adornatur. » Tandem concludit Quænellus: « At nihil tale in Ephesino concilio reperias. Synodum ait legitime fuisse congregatam jussu principis assensuque Romani pontificis, qui etiam per legatos intererat, recusari ac repudiari nullatenus potuit. Hactenus vero joculari voluisse Quænellum, ut lector deciperet, deceptosque in suam traheret opinionem, quis non videt? Calamum strigere fingit contra Joannem David, Petri de Marca adversarium, et ludendo in verbis sibi blanditur, eam Ephesinam synodum in suis exordiis recusari et repudiari nullatenus potuisse, quia legitime congregata jussu principis et Romani pontificis assensu.

3. Sed in hac convocacione difficultatem non verbari, Ippiti tonsoribusque notum est. Quamvis tamen dictis in superioribus inhærendum sit, ostendentes Theodosium apostolicæ sedis auctoritatem, non consensus tantum, adhibuisse pro ea synodo habenda. Igitur recusari ac repudiari potuit illa synodus statim in suis exordiis. Quando videlicet Dioscorus, nulla legitima auctoritate munitus, synodum ipse pro ar-

(a) Baronius, rom. VI Annal. Bellarminus, lib. II de R. P. Jo. David opere Gallicæ conscripto de Judiciis canonicis episcoporum. Christianus Lupus, in notis ad Ephesinam synodum.

(b) Quænellus, diss. octava, rom. II, pag. mihl 30 et seq. Launoii, p. II epist. ad Jacobum Bœlliam, epist. 3, pag. mihl 22.

(c) Quænellus carpit Joannem David ob lib. Inscriptum de Judiciis can. episc., cap. VI, art. 5, § 2.

At injuria quidem. Nam David magno veteris ac solidæ eruditionis apparatu antiquorum ordinem et consuetudinem in ecclesiasticis iudiciis habendis explicavit. Unum atque idem ante Justiniani ævum duo illa vocabula appellatorem et recusationis importasse ostendit, ut habetur in lege: *Simul utrumque vocabulum ponitur tam appellatorem quam recusationis.* Vocabulorum demum confusionem sustulit Justinianus.

bitrio facere aggressus, deturbando e loco in quo episcopus Constantinopolitanus sedere debebat ipsum Flavianum, illius Ecclesiae legitimum pastorem; quando 395 instructus de mandatis quae legati S. Leonis deferebant, debitum locum et honorem nec ipsis dedit (a), nec unquam permisit quod commonitoria et epistola dogmatica quae exhibuerunt in synodo legerentur. Quid plura? Potuit rejici et recusari illa synodus, quando Flaviano, legatis pontificiis caeterisque Patribus orthodoxis innotuit jam omnem lapidem a Dioscuro moveri ut soli Eutythianae factionis adhaerentes, numero, auctoritate, viribus adversum catholicam fidem religionisque pietatem praevalerent. An non in iis exordiis, Flavianus, Eusebius Dorylaei episcopus pontificique legati potuissent recusare locum habere in eo conventu? At detinebantur a militibus imperialibus, qui ecclesiam hujusque fores custodiebant. Verum, ubi milites, gladii, fustes, qualis synodus quae recusari non possit? Ad haec ergo Quesnellum animadvertere oportebat, antequam licenter scriberet non potuisse initio synodum illam recusari. Sed (addit) tunc primum potuerunt recusari Dioscorus, ejusque synodus, cum ille omnia per vim scelusque sibi vindicans, et omnem judiciorum formam subvertens, ex episcopo visus est in praedonem et sicarium evadere, et synodum primum legitimam convertere in latrocinium. Tunc non tantum appellationi, quae legitimum ac competentem judicem supponit, quam recusationi et protestationi locus erat contra conventum, quem nulla ratio, ut loquitur S. Leo, *synodum vocari sinit*. Non sibi constare Quesnellum, vel nonnisi oscitanter Ephesini concilii historiam lustrasse, mea quidem sententia est. Idcirco dicat, amabo, unquam hoc latrocinii initium, in quo Dioscorus omnia per scelus sibi vindicavit, omnemque judiciorum formam subvertit, desumendum sit? Forte supponit Dioscororum tale scelus tantamque tyrannidem exercere non coepisse statim ac synodus convenit? Immo scelus jam mente a tribus mensibus praconceptum libere et quasi furens, non amplius animo cohibere valens, in illis primis exordiis patefecit, illudque petentim auxit et consummavit tragicis illis actionibus quibus tota gestorum series referta fuit. Si igitur, Quesnello auctore, *recusationi, protestationi appellationi*que locus erat cum primum Dioscorus illegitimum, et non competentem, judicem se reddidit, inde sequitur potuisse Flavianum in suis exordiis recusare et repudiare illam synodum, quia et in exordiis Dioscorus erat iudex incompetens, et quia merito omnes ab eo artes adhibitae trium mensium spatio in suspicionem tantorum patratorem facinorum adducebant. Creditne Quesnellus Dioscorige artes et machinationes, antiquas aemulationes et privata odia, Flavianum, Eusebium Dorylaei, legatos pontificios latuisse? Jocatur lepide. Itaque cum veritate concludendum est synodum illam legitimam fuisse quoad *convocationem* tantum, quia imperator ad eam cogendam apostolicae sedis auctoritatem voluit adhibere.

4. Pergit Quesnellus ut discrimen assignet recusationem inter et appellationem, dicens in pluribus consistere; *quorum unum est quod recusatio sententiam in irritum mittit, tamquam ab incompetente iudice latam; appellatio vero suspendit solummodo sententiae effectum, tamquam injuste a iudice, licet idoneo, profectam, donec a superiori ad examen revocetur*. Addit deinde Ephesinum iudicium, synodi nomine indignum praedicatum fuisse a Leone, *etiam ante iteratam cognitionem*, ut satis significet magis recusationi quam appellationi locum fuisse. Quid vero ex his? nisi illegitimam fuisse synodum in suis exordiis, quod Quesnellus paulo ante negavit. Quare

(a) Vide Acta concilii Chalcedonensis, in quibus Dioscorus damnatus, act. 1. Consule pariter Liberatum diaconum, qui in suo Breviario scribit: *Et sedentibus in basilica Dei genitricis Mariae illis episcopis, Ecclesiae Romanae diaconi vices habentes papa*

ut principalem alium sibi praefixum scopum attingeret, 396 recitavit illa S. Leonis verba, quae in variis ejusdem epistolis leguntur, quibus conqueritur quod hi qui collecti sunt de fide et errantibus non secundum consuetudinem protulerunt, ubi primales synodi nec resistentibus sibi, nec consentientibus pepercunt; ubi non omnes qui conveniant interfuisse cognovimus; ubi alios rejectos, alios didicimus intrinsecos, qui pro unius Dioscorige arbitrio impiis subscriptionibus captivas manus dederunt; ubi in omnes saevitum est Ecclesias (b). His S. Leonis verbis addidit, et quidem rationabiliter, haec alia Quesnellus: Ubi scripta apostolicae sedis episcoporum aurius publicari non sunt permessa; ubi ejusdem legatis suus locus non est concessus; ubi Chalcedonenses Patres lesati sunt summa violentiam factam fuisse. Ex quibus tamen omnibus hanc inferri consecutionem arbitratur. Hinc vides (ait) quam merito jure clamavit Flavianus, *παρὰ τοῦ μὲν ἑσ, Recuso te*. Vellem tamen ut lector Quesnelli artem hic animadverteret, qua videlicet a recusatione ad appellationem gradum facere contendat, quibusque coloribus eam studeat ornare. Subdit enim: « Quia episcoporum fere omnium consensus ac subscriptio nonnullam synodi imaginem impio conventui conciliabant, imperatorisque ac potestatum interveniebat auctoritas, Flaviano visum est, cum postmodum libellum apostolicae sedis legatis tradidit, hanc appellationis vocem usurpare, ut ex jure appellationis novae synodo locus daretur. » Videtne lector ad quem scopum tendat tota praecedens Quesnelli fabulatio? Ex Launoio enim alii quae novitatum scriptoribus hanc doctrinam deprompsit, quam tamen scite et erudite suis auctoribus exagittis Joannes David eripuit, perspicue ostendendo Flaviani illam loquendi formulam, *παρὰ τοῦ μὲν ἑσ*, veram significare appellationem.

5. Et quidem Quesnellus ipse post magnum et inutile verborum apparatus, utrumque dare coactus est. Videlicet Flaviani *recusationem appellationem* indicasse. Sed momenta omnia quae ad hanc veram appellationem demonstrandam concurrunt ita maligne interpretari nisus est, ut contenderit ad apostolicam sedem non fuisse delatam, quia Flavianus appellans Leonis nomen non interposuit, et Leo ipse in suis epistolis post Ephesinam synodum scriptis suffragatur. Vult tandem Quesnellus Flaviani appellationem vagam fuisse, et ad novum concilium ordinatam, cum nullibi S. P. affirmet suam sedem appellatam fuisse: « Quod pontifex sedis suae iurium studiosissimus numquam omisisset, si ita fuisset. Sed appellationem simpliciter interjectam asserit. » Hanc doctrinam, ut diximus, ex Launoio mutuatus est. Quam ut Launoius contra Bellarminum probaret, epistolam S. pontificis ad Theodosium exscripsit, eamque eminentissimo scriptori pontificiorum iurium vindici objecit, scribendo: « Cum in Bellarmini argumentum et in Leonis epistolam inspicio, adducor facile ut credam Bellarminum Leonis epistolam non legisse, sed deceptum fuisse ab amanuensi suo, qui illi dixit Flavianum ad Leonem appellasse. Nam pontifex hoc in epistola sua non scribit. Flavianum appellationis libellum dedisse scribit, sed ad quem dederit non scribit. » Hinc ergo quasi divinando ex praecedentibus ita ratiocinari assumit. Credibile est Flavianum provocasse ad synodum quae liberior foret, et numerosior. Nam Leo et Romana synodus unum id agunt, ut imperator generalem intra Italiam synodum celebrari jubeat, quae excitatis tumultibus et controversiis finem imponat. Tandem idem Launoius praefatae suae epistolae istum paragraphum aut caput his verbis claudit: *Verum Flavianus ad Leonem provoca-*

Leonis assidere passi non sunt, eo quod data non fuerit praesessio sanctae sedi eorum.

(b) S. Leo, epist. 39, 40 et 75. Hunc locum ex tribus epistolis conflatum exscripsimus, prout est apud Quesnellum, pag. mihi 304.

verit? Non ideo provocavit ut Flaviani causam Leo solus A
 judicet, sed ut generalis synodus cum Leone judicet (a).
 Lepidum mendacium a Quesnello, ut diximus, ado-
 ptatum. Sed quomodo coherere possunt ista cum Fla-
 viani 397 consilio agendive ratione? Qui jam olim
 ratam habuit Eutycheis ad Romanum pontificem
 appellationem, expresse scribendo, et appellasse ve-
 stram sanctitatem; quique ante quatuor menses suam
 et Eutycheis causam ad generale concilium deferri
 negavit, et ut ab hoc indicendo S. pontificem se ab-
 stineret obtestatus est. Jam vero mutata sententia
 sollicitus efficitur pro nova generali synodo, et pro
 ea cogenda, post tot tantasque clades et calamitates,
 appellationem interposuit? Quid? Prænovit forte Fla-
 vianus se infensum habiturum Leonem, quem paulo
 ante legitimum judicem habere desideravit, qui scripsit
 solam Romani pontificis defensionem, solum istius
 consensum sibi et toti Ecclesie prodesse posse?
 Flavianus, inquam, auctore Launoio et Quesnello
 suffragatore, concilium generale pro sua defensione
 petiit, qui pariter affirmavit propter synodos sanctas
 ubique turbari Ecclesias, et causam de qua agebatur
 solo pontificio subsidio indigere, et pontificias litte-
 ras seu scripta sibi dari exposcebat? Is ergo Flavia-
 nus, qui non animo dumtaxat hæc agitaverat, sed
 scripto etiam expresserat, mutato dictamine atque
 consilio, ad synodum generalem, et eundem nume-
 rosiorum, provocasse credibile est? Figmentum apage!
 Post latrocinium enim Ephesinum, experientia di-
 dicerat antiquas æmulationes et privata odia maxime
 in synodis propter diversas factiones prævalere, at-
 que sibi adversarios sæculi potestatibus summopere
 patrocinari; idcirco nec mente cogitare poterat ad
 Romanum provocare pontificem, novam synodum
 postulaturos. Vel igitur Launoius describere voluit
 Flavianum tamquam inconstantem virum, vel mente
 captum; vel saltem illius animi consilium delibera-
 tionemque minime esse assecutus. Quare si mihi li-
 ceret ejus loquendi formulas usurpare, eas in eum
 retorquerem, affirmando numquam S. Flaviani epi-
 stolam ad sanctum Leonem legisse, vel eam saltem
 dissimulasse, ut suis studiis indulgeret pro tot tan-
 tisque fabulis et nugis Jacobo Boetio vendendis,
 quemadmodum fecit prætextu card. Bellarminum
 exagitandi, hujusque doctrinam evertendi.

6. Flaviani verba a nobis hactenus sine ulla vio-
 lenta interpretatione exposita nimis perspicua sunt.
 Nec actum agere arbitramur, si illa hic subjiciamus.
 Ait itaque Flavianus ad S. Leonem in Eutycheis
 causa ante Ephesinum concilium scribens: *Causa enim
 eget solummodo vestro solatio et defensione, qua
 debeatis consensu proprio ad tranquillitatem et pacem
 cuncta perducere. Sic enim hæresis quæ surrexit et
 turbæ quæ propter eam factæ sunt facillime destruentur,
 Deo cooperante, per vestras sanctissimas litteras. Re-
 movebitur autem et concilium quod fieri divulgatur,
 quatenus nequaquam ubique sanctissimæ perturbentur
 Ecclesiæ (b).* Hocce Flaviani testimonium Joannes
 David Launoio objecit; illique addidit responsum
 quo S. Leo Magnus, præcedentibus Constantinopoli-
 tani episcopi petitionibus occurrens, dixit habendi
 concilii causam haudquaquam ex quadam oriri ne-
 cessitate, sed ex voluntate imperatoris, apostolicæ
 sedis auctoritatem adhibentis, esse derivatam. Et
 quia clementissimus imperator pro Ecclesie pace solli-
 citus synodum voluit congregari, quamvis evidenter
 appareat res de qua agitur nequaquam synodali indigere
 tractatu. Igitur mirari licet quomodo Launoius atque
 Quesnellus tam fidenter affirmare potuerint appella-
 tiones ad generalem synodum tamquam remedium
 adhibendum fuisse necessarias pro illa exorta con-
 troversia dirimenda, cum Flavianus atque Leo con-

trarium tradiderint. Quinimmo Leo ipse, qui seriem
 gestorum Constantinopolitanorum attente lustrave-
 rat, apprime noverat ad componenda dissidia quæ
 Flavianum inter et Eutychem intercedebant solum
 apostolicæ sedis iudicium fuisse sufficientissimum,
 398 nec ad novæ cogendæ synodi consilium sese
 potuit determinare, nisi ductus motivo solemnioris
 iudicii habendi, ut testatus est in epistolis, cum ad
 imperatorem, tum ad Julianum Coensem, de quibus
 in præcedentibus habuimus sermonem.

7. Jam vero, relicto parumper Launoio, quemad-
 modum Quesnellus ratiocinetur videamus: *Legō (ait)
 hic reclamasse legatos, lego interpositam esse appella-
 tionem, lego etiam legatis datum appellationis libellum,
 at vero ad quem appellatum sit prorsus non lego (c).*
 Hinc occasionem arripit exagitandi Joannem David,
 qui scripsit perspicuum esse Romanum pontificem
 fuisse appellatum, cum necesse sit omnem appella-
 tionem alicui iudici deferri. Cum igitur Flavianus
 libellum appellationis legatis dedit, in eis jurisdi-
 ctionem agnovit recipiendæ appellationis. Quod ipsis
 jus haudquaquam tamquam hominibus privatis con-
 venire poterat; unde necesse est ut tamquam papæ
 legatis libellum tradiderit, quia pontificem pro idæo
 appellationis discutiendæ iudice agnovit (d). Eum
 ergo exagitat quod ita scripsisset recedendo a regulis
 iurisdicendi, ignoraveritque quod nemo nescit qui
 forum a limine salutavit. Subjicit deinde idem Ques-
 nellus, secundum juris Romani formam, libellum
 appellationis dari ei ad quem appellatum est, qui
 litigatori decernat apostolos, id est litteras dimissio-
 rias. Atque tandem in medium profert Pauli exem-
 plum a præside Festo ad Cæsarem appellantis: *Non
 alteri (ait) quam ipsi prævidi vocem appellantis direxit.
 Jam vero Flavianus a Dioscoro ejusque infamata synodo
 appellans ad aliud concilium, cuius suum tradidisset
 libellum, nisi legatis Romanis, qui fere soli iniquis
 Dioscorig motitionibus non consenserant? Debuisset au-
 tem Flavianum pontificis legatis appellationis libel-
 lum porrigere, sequentibus quatuor rationibus pro-
 bare a-sumit. Primo quia Dioscorus, omnia per vim
 et impotentiam agens, nullam juris formam servari
 permisisset; secundo quia omnes synodi præsules
 captivas manus Dioscoro dederunt; tertio quia Occi-
 dentales maxime episcopos Flavianus appellabat, ut
 et Theodoretus, ac proinde necesse erat ut patriar-
 chæ ac omnium primati innotesceret Flaviani appel-
 latio. Denique ad universale totius Ecclesiæ conci-
 lium provocanti quis potius adeundus est cum appel-
 lationis libello, quam is qui et Ecclesiæ totius apex
 summus, et in fidei causa universalis veluti procura-
 tor est cui incumbit convocandæ synodi œumenicæ
 præcipua sollicitudo et cura; cui denique primæ sen-
 tentiæ primique loci competunt in conciliis. Istud
 tandem suæ dissertationis caput his verbis claudit
 Quesnellus scribendo; « Hæ sunt veræ rationes quæ
 Flavianum moverunt ut appellationis vel recusationis
 libellum in manus legatorum deponeret, quos ad
 hunc effectum necesse non erat ut jurisdictionem
 propriam vel pontificis nomine haberent, sed suffi-
 ciebat ut concilii pars essent, et interpositæ appel-
 lationis testes idonei. » Hactenus Quesnellus. Qui
 omnes suæ artis nervos adhibuit ut Flaviani appel-
 lationem ad apostolicam sedem factam everteret et
 aboleret, in medium productis aliis et aliis violentis
 interpretationibus, quas et suis studiis favere, et cla-
 rissimorum virorum doctrinam et argumenta oppu-
 gnare arbitrabatur. Sed quemadmodum in suis rati-
 ociniis multus fuit, ita ineptus, nec omnino sibi in
 sermonibus constans apparuit. Cujus vitium si ex
 nullo alio intelligeremus, optime colligere possemus
 ex illa admonitione ab eo apposta ad epistolas Va-*

lerium. Videsis quæ tertio et quarto harum Exercitat.
 capp. scripsimus.

(c) Quesnellus, dissert. 8, cap. 1, pag. mihi 309.

(d) Joannes David, loco superius laudato.

(a) Launoius, Epist. parte II, epist. 3.

(b) Flaviani epist. ad S. Leonem scripta ante La-
 trocinium concilium exstat apud Quesnellum, tom. I,
 pag. 239; apud Labbeum, tom. IV Concil., et Cote-

lentiniani imperatoris, Gallæ Placidie, et Licinie Eudoxiæ augustarum, ad imperatorem Theodosium scriptas. Quid enim in ea habet? Lectoribus suadere conatur laudatas epistolas S. Leonis hortatu et totius Romanæ synodi, quæ tum agebatur scriptas fuisse, et subjicit eas ab ipso Leone fuisse dictatas. Si ergo rem ita se habere arbitratus est, cum in hac dissertatione scripsit nullibi legere ad quem Flavianus appellaverit? Valentinianus quidem in sua epistola, sine ullo prorsus verborum involuero, vel obscuritate, Flavianum ad Leonem appellasse affirmat. *Hujus (ait) enim rei gratia secundum solemnitatem conciliorum, et Constantinopolitanus episcopus eum per libellos appellavit propter contentionem quæ orta est de fide.* Duo autem hic animadvertenda occurrunt, quæ Quesnelli dicta refellunt: alterum, ex Valentiniani imperatoris testimonio Flavianum juris ordinem servasse, appellationem interponendo *secundum solemnitatem conciliorum*; alterum, Flavianum S. Leonem pontificem, non concilium *per libellos* appellasse. Nec obstat quod summus pontifex de ejusmodi appellatione collationem fecerit in Romana synodo, quam singulis annis in Octobri mense habere consueverat (a). Equissimum enim erat quod, pervento ad Urbem diacono Hilario, narratore fidelissimo omnium rerum quæ apud Ephesum contigerant; et existentibus adhuc in Urbe nonnullis aliarum provinciarum episcopis, qui ad synodum venerant, ipsis patefaceret quæ in catholice fidei et religionis exitum, orthodoxorum episcoporum ruinam, et apostolicæ sedis contemptum, per unius Dioscori impotentiam facta fuerant. Hæc enim tamquam nulla et irrita, damna bilia et execrabilia præfata episcoporum cætui Leonem reserere oportebat; ut nimirum in Flaviani communionem persisterent, a Dioscoro se abstinerent, et Romanæ sedis jura graviter læsa atque violata, siouti par erat, tuerentur. Nec enim summus pontifex horum suffragio indigebat, cum animo jam agitaro alio modo gravissimis hisce malis mederi, et omnia damna reparare. Causam autem illius quotannis habendæ synodi, idem S. pontifex non obscure indicavit, scribendo: *Quoniam, adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri ut in Ecclesia Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, eum coram beatissimo apostolo Petro id semper in commune tractandum fuerit, ut omnia ipsius constituta canonumque decreta apud omnes Domini sacerdotes inviolata permaneant.* Cum itaque in Ecclesia nulla graviora scandala, neque perniciosa hæresis dari possent, quæ fidem Orientis peno totam labefactarent; idcirco, recurrente anniversaria Romanæ synodi celebratione, de iis cum aliis episcopis verba facere debebat, designando nullum aliud remedium gravissimis illis malis gliscentibus esse adhibendum quam novum generale concilium cogere, et fidei catholice incolumitati propiceretur, apostolicæ sedis jura turpiter violata et abolita repararentur, et episcopis a recto tramite cum tanta subditarum animarum pernicie deviantibus, per solemnem retractationem libere faciendam, veniam concederetur. Id indicant illa alia Valentiniani imperatoris verba, quibus in Theodosii mentem revocabat debitum fidei a majoribus acceptæ defendendæ, addit pariter defendendum esse summi sacerdotis honorem, et dignitatem propriæ venerationis beato apostolo Petro intemeratam, et in nostris temporibus conservare; quatenus beatissimus Romanæ civitatis episcopus, cui principatum sacerdotii super omnes antiquitas contulit, locum habeat et facultatem de fide et sacerdotibus judicare. Dicit nunc, amabo, Quesnellus, quomodo potuisset S. Leo Magnus consulere honori suæ supremæ dignitatis, violatæ jurisdictionis suæ

A damna reparare, facultatem quam super omnes antiquitas contulit in integrum restitueré, si generalem ex omnibus totius orbis episcopis synodum non coegisset? An non in Ephesina synodo catholice fides, pontificia dignitas, sacerdotii principatus, ca thedræ divi Petri honor, fuerunt contempta et solemniter dejecta? In nova ergo solemnî synodo, et fides erat firmanda, et apostolicæ sedis jura debebant reparari, et propterea appellationem ad se factam a Flaviano ad generale concilium debebat deferre, quamvis sanctus Flavianus ipse solum pontificem, tamquam legitimum suæ causæ judicem, appellasset.

8. Ne interim tamen Quesnello, aut cuicumque alii qui ejus studiis indulgeat, a communi disserendi via recedere videar, prætermisissis aliis epistolis aut Gallæ Placidie, aut Eudoxiæ Licinie ad Theodosium scriptis oculos conjicio in duas illas S. Leonis epistolas a Quesnello assumptas veluti suæ dissertationis fundamentum. Tres iis in epistolis S. pontifex causas assignat, quæ ejus animum moverunt ad novum generale concilium habendum: altera fidei catholice vulneratio fuit; altera luctuosus status omnium Ecclesiarum Orientis, tantopere perturbatus, vel propter præsumptos dejectos, vel propter eos qui impiis subscriptionibus captivæ manus dederunt, Dioscoro obtemperantes; tertia denique fuit illa pluries legatorum pontificiorum exclamatio facta, cum viderunt, a synodi exordiis usque ad finem, apostolicæ sedis jura non tantum neglecta, sed pessumdata atque abolita. Duas illas priores causas S. Leo his verbis indicavit ad Theodosium imperatorem scribendo. *Igitur (ait) concilium episcoporum quod propter Flavianum in Ephesina civitate fieri præcepistis, et ipsi fidei probatur obesse, et omnes Ecclesias vulnerare, et hæc a nobis comperta sunt non incerto nuntio, sed ab ipsis reverendisimis episcopis, qui a nobis missi sunt, etc.* Et paulo infra, volens exprimere gravia vulnera Ecclesiis illata, adjecit: *In quo autem judicio non omnes qui convenerant interfuisse cognovimus. Nam alios rejectos, alios didicimus intrinsecos, qui pro supradictis sacerdotibus arbitrio impiis subscriptionibus captivæ manus dederunt. Quod nociturum status suo scirent, nisi imperata fecissent, talemque ab ipso prolatam esse sententiam, ut in omnes per eam salviretur Ecclesias (b).* Hinc gradum facere volens ad tertiam causam, quæ ipsius animum ad habendum novum concilium impellebat, pontificia utens auctoritate, animi sui gravitatem ecclesiasticæ moderationi admiscens, imperatorem ipsum quasi leniter objurat, quod imprudentibus aures præbuerit, horumque malis artibus non obviaverit. In ipsius quoque mentem fidei et religionis pericula revocat, tamquam gravissima mala a conscientia removenda, ne Christi Evangelio humana præsumptio vim inferret. Atque tandem exhortationibus supplicationes adjungens, petit ut, abolitis omnibus laiciniis Ephesini Actis, permittat et jubeat omnia in pristinum restitui; in eo statu (videlicet) in quo fuerunt ante omne judicium, donec major ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur, nec aliens rei peccato gravari patiamini. Ejusmodi vero synodum esse habendum ipse Leo judicavit, tum quia nostri, id est apostolicæ sedis legati ob Romanæ sedis violatâ jura fideliter reclamaverunt, tum quia et eisdem libellam appellationis Flavianus episcopus dedit (c). Ad quem autem finem legatorum pontificiorum reclamatio esset directa, nec Launio, nec Quesnello penetrare difficile erat, si attendissent ad Ephesina Acta in præcedentibus a nobis exposita. Reclamaverunt enim contra illa quæ in synodo ipsa agebantur, sine Romani pontificis consensu, institutione, atque mandatis;

scopi, occurrere astringebantur.

(b) S. Leo, epist. 38, ad Theodosium.

(c) Epistola 41 ad Flavianum, et 43 ad Anastasium Thessalonicensem.

(a) Videsis S. Leonis epistolam apud Quesnellum 16 ad episcopos Siciliæ, cap. 7, in qua sermo est de concilio quotannis Romæ celebrando; ad quod tunc semper ad diem tertium kalend. octobris fraterno concilio sociandi indissimulantes, etiã illius insulæ epi-

reclamantibus ob injuriam apostolicæ sedi illatam, antequam etiam Eutyches absolveretur, et damnatum atque depositum Flavianum audirent; reclamantibus ob vim adhibitam ad extorquenda præsulatum suffragia; reclamantibus denique ut impedirent executionem sceleratissimorum decretorum ibidem factorum, ut nihilominus secundum juris regulas omne iudicium in suspensivo staret, quoadusque summi pontificis Leonis, cujus personam agebant, interdictum expectaretur. Hanc autem reclamationem veram appellationem **401** esse dicendam quis negare audebit; vel cum Quesnello omnia effugia hinc inde contenti affirmabit Flavianum Theodoretum provocasse, ut dumtaxat Occidentalibus appellatio innotesceret; eamque potius appellationis libello fuisse addendum, quod et Ecclesie totius apex summus, et in fidei causâ universalis est veluti procurator? Nova loquendi formula, novum Romani pontificis officium hactenus a nemine quod sciam excogitatum. Sed commentum refellere, etiam sepositis tot schismaticorum Patrum sententiis qui Romanum pontificem verum legitimumque iudicem controversiarum fidei appellarunt, antequam de præsentî tabula manum removeamus, ostendemus.

9. Et quidem si pontificis legati libellum appellationis Flaviani accepissent, ut Leonis tanquam procuratori hujus causæ deferrent, certe S. Leo ante decretivam synodum, quam cogere curabat, nihil profusus decretum aut interdictum tulisset, non irrita et nulla in aliis et aliis suis epistolis Ephesina Acta solemniter declarasset, nunquam e medio tulisset tanquam injustum Dioscori et illius synodi sententiam latam in Flavianum, in epistolis scriptis ad Pulcheriam Augustam propria auctoritate non dixisset: Flavianus episcopus in nostra et omnium communione persistit. Veluti procurator, ipse utique etiam Flaviano a synodo excommunicato secundum juris regulas communicare potuisset; sed qua ratione omnnes alios Romanæ synodi sacerdotes inducere poterat ad communicandum cum eo? Quid plura? ante œcumenicum concilium novum, quod congregare satagebat, tanquam magis facinoris reum condemnat ipsum Dioscorum: *Magnum facinus* (ait in epistola ad Anastasium Thessalonicensem) *Alexandro episcopo auctore vel executore commissum est*. Præterea non ipse solus et Romanæ synodus voluit cum Flaviano communicare; sed etiam epistolas dedisti ad clerum, honoratos et plebem Constantinopolitanam, ut nullis minis deterriti aut formidine acti, se separarent a legitimo suo episcopo, sequentem summæ auctoritatis addendo declarationem, quod *quisquis incolunt atque superstitie Flaviano episcopo vestro, sacerdotium ejus fuerit ausus invadere, nunquam in communione nostra habebitur, nec inter episcopos poterit numerari* (a). Quis itaque sine invidiæ furo animi convertens in totam hanc S. Leonis agendi rationem, poterit sibi suaderi Romanum pontificem vigore illius appellationis, procuratoris personam gessisse? Undenam habemus procuratores causarumque patronos iudicia proferre, decreta edere, nullas et irritas præcedentium iudicium sententias facere, condemnatos absolvere, rogare, petere, mandare, ut omnia in pristinum statum restituantur in quo erant antequam de causis inquireretur? Ego quidem qui curiam et forum nec a limine salutavi, hæc omnia coherere posse non video. Cum semper audierim procuratores dumtaxat apud legitimos iudices instare posse pro causarum expeditionibus, illas rationes et leges scripto vel verbis in medium adducendo, quæ iudicis animum ad veritatis cognitionem prosecutionemque inducere possunt. Sed dicat Quesnellus,

A amabo, spem quidem iudicem credidit Leonem instituisse, aut instare debuisse, ut Flaviani appellantis causæ patrocinaretur? Apud imperatorem forte, quem enixe rogabat ut iuberet novum intra Italiam concilium congregari? Sed Leo instabat, et Imperatorem urgebat pro libera et solemnî snorum decretorum executione, et universo orbi manifestaretur catholica fidei veritas, tot tantisque agitata periculis; jam grassantia per Orientem scandala abolerentur, sanorum fortitudo augetetur, et *morbis, si curari acquiescerent, medicina præstaretur*. Hisce rationibus ductum S. Leonem novum concilium fieri petiisse, testantur illius epistolæ scriptæ ad Imperatorem et Pulcheriam Augustam, ad clerum et honoratos Constantinopolitanos, ad Julianum Coesentem, ad **402** Anastasium Thessalonicensem, ad Paschasium et Marcianum Augustum, quarum epistolarum momenta hic specialim subjicere supervacuum ducimus.

10. Non obstantibus tamen gravissimis tantarum rationum momentis, quibus explicatum atque demonstratum est S. Leonem, cum ob interpositam a Flaviano appellationem, veras legitimasque iudicis partes et officium gessisse, Quesnellus sibi maxime blanditur causam vicis-e; ita ut ex epistola 40 Leonis tale validissimum argumentum in suæ opinionis favorem sibi suppeditatum decantet, quo a Flaviano synodum appellatam esse constat, et deinde Leonem, quatenus synodi caput. Artificiosum igitur adversarii ratiocinium inspiciamus. Cum enim (ait) ex appellatione illius episcopi congregandæ synodi œcumenicæ necessitatem arcessat, sole clarius est appellatam esse synodum, nec alterius auctoritatem pulsatam esse appellationis libello, ut de Latrocinii Ephesini sententia iudicium ferret. Subjicit autem statim Leonis verba, ex quibus præcedens argumentum posse haurire sibi imaginatur. *Quam autem post appellationem interpositam hoc necessario postuletur, canonum Nicææ habitorum decreta restantur*. Si enim (addit Quesnellus) ad unum ex Occidentalibus episcopum cum provinciali vel diocæsanâ synodo convocatum, quidni solus cum suis provincialibus iudicium adornat? Ut quid omnium Ecclesiarum sacerdotes et stitæ sedibus dimoveantur, si unius iudicio possit causa solvi? Cur necessario postulata synodus œcumenica, quando non œcumenica synodus appellata est? Si sedes primaria libello addita est, sedi suæ pontifex litigantes sistat, rem discutat, episcoporum sententiam postulet, iudicium decernat, et causa finita est (b). Hæc ergo, et id genus alia, pro sua ratiocinandi libidine Quesnellus adjecit, ut ad violentam significationem S. pontificis testimonium traheret; et, quod maxime observandum est, suis partibus Liberatum diaconum favore confligit, qui jam expresse scribit: *Porro locum obtinentes papæ Leonis omnibus quæ gesta sunt contradixerant: Flavianus autem contra se prolata sententia per ejus legatos sedem apostolicam appellavit libello* (c). Verumtamen quoniam potissimum insistit necessitati novæ cogendæ œcumenicæ synodi, tantopere cum lacrymis et gemitibus a Leone inculcate, cum quadragesimam epistolam scripsit ad Theodosium imperatorem, jam non video Quesnellum meliorem fecisse suam causam, cum ea non refellat quæ in præcedentibus adduximus.

11. Atque imprimis adversarium rogare juvat quisnam fuerit qui œcumenicam synodum in tantarum rerum et perturbationum conflictu necessariam esse judicavit? Flavianusne, an summus pontifex S. Leo? Non Flavianus quidem quem apostolicam sedem dumtaxat appellasse vidimus, quemque de

(a) S. Leo, epist. 45 ad clerum, honoratos et plebem Constantinopolitanæ urbis.

(b) Quesnellus, ubi supra, pag. 305, num. 4.

(c) Liberatus diaconus, in suo Breviario, cap. 12. De legatorum autem pontificiorum reclamatione verba

facit etiam auctor Breviculi historię Eutychianistarum, ut videre est tom. V Conciliorum. Et denique Flavianum, non concilium, sed apostolicam appellasse sedem, constat ex prima act. Chalced. Consule epist. 42 S. Leonis ad Flavianum.

generali synodo nec cogitasse probabile et certissimum est; non solum quia ante quatuor menses strenue se opposuit rumori, quo perferebatur pro sua et Eutychetis causa synodum esse indicendam, sed quia ex Leonis epistolis evidenter colligimus ita suæ appellationis libellum in pontificiorum legatorum manibus deposuisse, ut S. Leonem solum suæ causæ iudicem habere vellet et postularet. Satis id indicant S. Leonis verba quæ in epistola 42 legenda occurrunt. Nam, accepto per Hilarum diaconum sancti episcopi appellationis libello, tamquam unicus et supremus illius causæ arbiter ad eum scribens, certiozem reddidit *se nihil pro communi causa eorum quæ agenda sunt præterire, ut primitus* **403** *ad eam quæ universitati fidelium possint pervenire mereamur.* Brevissimam deinde ait se scribere epistolam: sed subjicit in tali tantoque luctus et moestitiæ statu solatium aliquid posse Flavianum existius epistolæ perlatoze habere, qui sermonibus poterit enarrare quidquid est illud ad quod, *adjuvante Domino, studio fidei et charitatis intendimus.* Hæc Quesnello, qui S. Leonis scripta illustranda et ordinanda assumpsit, objicere haud debuisset, cum eum non possint latere. Sed animadvertat, quæso, Leonem dicentem *pro communi causa nihil præterire, voluisse indicare omnem sollicitudinem a se adhiberi ut suæ, Flaviani et totius universitatis fidelium causæ prospiceret.* Nec de synodali iudicio ad quod causa iure debeat referri unum verbum habet. Neque affirmat synodi habendæ necessitatem intercedere ex canonum regulis illam præscribentibus, quotiescumque a præcedenti synodo aliquis fecerit appellationem. Nam si tritum, vulgare, consuetudine probatum, atque receptum fuisset quod appellationes ad apostolicam sedem porrectæ ad generale deinde aliam synodum essent deferendæ, S. Leo aliam scribendi formulam adhibuisset, neque Flaviano umquam dixisset quod epistolæ perlator poterit enarrare *quidquid est illud ad quod, adjuvante Domino, studio fidei et charitatis intendimus.* Quis itaque credit opus fuisse Leoni studium impendere pro decernendo medio efficacissimoque remedio, ut mala quæ tunc in Ecclesia grassabantur penitus evelleret et aboleret, si canonibus statutum determinatumque jam fuisset appellationum negotia in œcumenicis conciliis esse finienda? An non verba illa, *quidquid est illud quod, adjuvante Domino, intendimus,* innuunt plenam fuisse Romano pontifici potestatem definiendi, deliberandi, præscribendi modum et ordinem, et remedium ipsum, quibus et fidei collabenti et charitati inter sacerdotes Orientis abruptæ prospiceret?

12. Sed jam S. pontificem Leonem ab illis duabus causis, fidei scilicet et charitatis, adductum fuisse ut œcumenicam synodum, tamquam necessarium remedium adhibendum, ipse decerneret, Quesnellus perfecte intellexisset, si verba ad quæ provocat, et quibus insiatit, e sua sede non extraxisset, neglectis cæteris aliis quibus S. pontifex Theodosium imperatorem allocutus est. Rerum ergo omnium infelicissimum statum exponit, indicando Ephesini latrocini iudicium et Acta ad apostolicæ sedis tribunal, tum propter suorum legatorum reclamationem, tum propter episcopi Flaviani appellationem esse devoluta. *Ut quia et nostri fideliter reclamarunt, et eisdem libellum appellationis Flavianus episcopus dedit.* Ex hoc ergo, quod præmittit, immediate hoc aliud, tamquam necessario apostolicæ sedis iuribus cohærens, subjicit: *Generalem synodum intra Italiam jubeatis celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid ultra sit vel in fide dubium, vel in charitate divisum (a).* Ne vero ejusmodi decretum a se factum Theodosio imperatori injustum aut irrationabile videretur, in ejus mentem revocat summam necessitatem miserabilemque statum Ecclesiarum Orientalis. Quarum episcopi, alii turpiter in Ephesina sy-

node lapsi erant, alii dejecti, alii minis superati, et injuriis affecti, pro quibus omnibus hoc unum, tamquam necessarium remedium, concilium œcumenicum esse adhibendum præscribit. Eo enim solo, subjicit, cuncta ad pristinum veritatis tramitem posse revocari affirmat. Ut qui vel timore acti, vel ignorantia decepti, a fidei et charitatis institutis deviarunt; vel illi quoque qui malitiose sese criminibus inquina-verunt, minime ab Ecclesiæ unitate exciderent, vel separarentur; quoties, mutato consilio, per debitam solemnem retractionem ad poenitentiam reducerentur. Perpendere ergo opus erat Quesnello sequentium verborum sensum, antequam contra Joannem David cæterosque melioris iudicii **404** et doctrinæ scriptores causam vicisse sibi blandiretur. *Convenientibus utique (ait S. Leo) Orientalium provinciarum episcopis, quorum si qui superati minis atque injuriis a veritatis tramite deviarunt, salutaribus remediis in integrum revocentur; ipsique quorum est causa durior, si consiliis melioribus acquiescant, ab Ecclesiæ unitate non excidant. Quam autem post appellationem interpositam hoc necessario postularetur, canonum Nicææ habiturum decreta testantur.... quæ a totius mundi sacerdotibus constituta, quæque subter annexa sunt.*

13. Patet ergo ad quam dispositionem feliciter pervenire intenderet sanctissimus pontifex Leo; quam quidem nec tamquam injustam, nec malis grassantibus incongruentem, vel imperator, vel alius quispiam reprobare potuisset, ob duo gravissima motiva in jure expressa, quibus summus pontifex insistebat œcumenicum statuendo habere concilium: alterum ergo motivum ex genuinis Nicænis canonibus a totius mundi sacerdotibus constitutis desumebatur; alterum vero cum ex solemnibus pontificiorum legatorum reclamatione, tum ex Flaviani appellatione oriebatur. Quæ quidem duo, cum hactenus a scriptoribus distincta non fuerint, liberum deinde fuit ipsis pro arbitrio ratiocinari, et in diversas sententias et opiniones abire, prout iis erit exploratum qui Launoii, Petri de Marca, Quesnelli, Joannis Davidis, aliorumque scriptorum inter se dissidentium interpretationes in præsens hic perscrutare supervacaneum arbitramur. Cum eorum nullus S. pontificis scribendi rationem fuerit assecutus; quamvis ad Sardicenses canones unice attendentes, variis divinationibus usi sint, de quibus verba facere in præsens prætermittimus, ut quantum possumus pedetentim in Quesnellianis dictis examinandis studium impendamus. « Non ergo ad unicum (ait) ex Occidentalibus episcopum cum provinciali vel diocæsana synodo provocatum est. » Sed quis cum veritate affirmavit, vel unquam affirmabit, hoc quod sibi imaginatur Quesnellus? Qui tantum hædus et plumbeus sit in hanc sententiam abibit. Nos tamen non ideo Romanum pontificem cum provinciali aut diocæsana synodo appellatum dicimus, quod Romanum adventante Hilaro, S. Leonis ad Ephesinam synodum legato, quando anniversarium concilium agebatur, totum negotium Patribus in Urbe congregatis proposuerit, de eo cum iisdem collationem habiturus. Nihil prorsus Patres circa turbatissimum illud Ecclesiarum Orientis statum decrevisse, innotescit. Constat dumtaxat suos amarus ploratus lacrymis atque gemitibus summi pontificis adjunxisse, et imperatoris Theodosii animum moverent ad liberam faciendam facultatem pro nova œcumenica synodo agenda, quem admodum jam ipse summus pontifex statim Flaviani appellatione accepta decreverat. Sed addit Quesnellus: Cur necessario postulata œcumenica synodus, quando non œcumenica synodus est appellata? » Et contendit insuper quod in tanto rerum discrimine « si Leonem solum, unicum episcopum Flavianus appellasset, potuisset litigantes ad se vocare, rem discutere, coepiscoporum sententiam postulare, iudicium decernere. » Miror sane audire hominem, quem

(a) S. Leo Magnus, epist. 40, cap. 3.

multa eruditione pollere et in ecclesiasticis rebus apprime versatum ii judicaverunt qui suis has in sancti Leonis Opera elucubrationses recognoverunt et approbarunt, ita commincentem, nulla prorsus habita ratione ad æquitatis, prudentiæ et justitiæ leges, quibus S. Leo semper ducebatur in suis habendis consiliis et deliberationibus. Purum enim, et rectum, nullaque exceptione subjectum, S. pontificis iudicium esse debebat. Cujus robur ab auctoritate potestateque non tantum pendere oportebat, sed ab iis etiam solemnitatibus requisitis ad reparanda in pristinum statum suæ sedis profligata jura, quam reparationem nunquam perfecte obtinisset sine totius universalis Ecclesiæ celebritate. Præterea, quale remedii genus adhibuisset, litigantes ad se vocare, rem discutere, et iudicium decernere?

405 Si quæstio Flavianum inter dumtaxat et Eutychem interessasset, id forte S. Leo fecisset, quia potestatem plenariam habebat, nec ab aliis et aliis gravissimis rerum circumstantiis et calamitatibus adductus fuisset ad œcumenicam synodum decernendam. Sed dicat, amabo, Quesnellus, quomodo potuisset S. Leo cogere Dioscorum et totam Eutychiannam factionem ut coram apostolica sede se sisterent; quomodo nonaginta duos episcopos, qui in Ephesina synodo impiis subscriptionibus captivas manus præbuerunt, ad publicam atque solemnem retractationem reducere potuisset; quomodo denique monachorum Constantinopolitanorum Ægyptiorumque intolerandam audaciam fregisset, ut penitentes, abjecta omni superbia et impetate, ab Ecclesiæ unitate non exciderent? Flaviani utique justitiæ et sanctitati debebat summus pontifex necessaria præstare præsidia, sed simul illud remedii genus præscribere, quod cæteris omnibus prodesset; alias cum tot facinorum auctoribus, et horum sociis, catholicorum universitas in Oriente periisset. Igitur poterat prævidere Quesnellus (a) ad rem nostram maxime facere, quod ipse de Innocentio primo summo pontifice in S. Joannis Chrysostomi causa, injuria depositi, ex Sozomeno (b) descripsit, dicendo: *Œcumenicam synodum convocare studuit, scribensque ad clericos Constantinopolitanos, quodnam remedium esset adhibendum his verbis inquirebat: Sed quodnam remedium hisce rebus in præsentem afferemus? Necessaria erit synodalis cognitio, quam etiam multo jam antea congregandam diximus. Ea quippe sola est quæ hujusmodi procellarum impetus retundere potest. Quam quidem donec consequamur, expediat medelam calamitatis hujus committere voluntati magis Dei ac Christi ejus Domini nostri.* Et postea de eadem synodo a se decreta, ut executioni mandaretur se multum (ait) deliberare, subjiciendo: *Ac nos quidem multum deliberamus quonam modo synodus œcumenica congregari possit, per quam divina voluntate turbulenti isti motus consopiri possint.* Quis ergo non intelligit suo se gladio jugulare Quesnellum, ad Innocentium papam provocando? Nec enim alia de causa œcumenicam synodum habendam esse sanctissimus pontifex decreverat, nisi quia Chrysostomus illum appellavit.

14. His non obstantibus, noster adversarius alta se sapere sibi blanditur, et duo maximi momenti ex præcedentibus inferri posse contendit. Alterum (ait), quod superius rejecimus, non ad unum pontificem aliquem, sed ad omnes Occidentis saltem episcopos, devolutam esse Flaviani appellationem; alterum legatos sedis apostolicæ, non Romani solius pontificis nomine Ephesinæ synodo secundæ interfuisse, nec alias interesse consuevisse œcumenicis conciliis in Oriente congregatis, sed et omnium Occidentis episcoporum vice, quorum procuracionem gerebant, cum per se interesse iisdem non poterant. « Hoc (subjicit) solemne erat Romano episcopo, ut cum

A primum synodus universalis indicta erat, omnes sui patriarchatus episcopos ea de re admoneret, cogereque ipse Romæ synodum, ad quam invitati Occidentales confluerent. » Magni momenti quidem hæc sunt, quæ hominibus nullatenus in Romano pontificum historia et rebus versatis vendere querit. Sed duo illo ad juris et veritatis regulas parumper examinemus, ut inde colligamus undenam hausta sint, et quo titulo appellationes ad unicum summum pontificem factæ ad omnes saltem Occidentis episcopos devolutæ censeantur. Vel ergo credere debet ejusmodi causas esse devolutas ad synodum voluntate et intentione eorum qui appellationes interponunt; vel decreto et dispositione illius unici episcopi ad quem est appellatum. Si primum, igitur qui appellat, suum libellum ad unicum tantum episcopum haud debet dirigere; vel si ad unum tantum libellum dirigit, et velit ab **406** aliis etiam Occidentis episcopis judicari, id necessario debet exprimere. Sed unde colligit Flavianum Occidentalium episcoporum aliquem in suo libello mentionem fecisse? Ex hactenus a nobis et ab aliis scriptoribus annotatis, ad solam apostolicam sedem, et ad unicum pontificem, sanctum Leonem, provocasse exploratum est. Quapropter hic grave, immo gravissimum, pondus haberet illud Joannis Davidis ratiocinium, quo ostendit Flavianum, non Mediolanensem, aut Aquileiensem, Ravennatensem, Arelatensem, Lugdunensem; sed Romanum episcopum solum, hujusque legatis reclamantibus, libellum appellationis tradidisse. Restat ergo ut Flaviani causa dumtaxat devolvi debeat ad Occidentale concilium voluntate et decreto S. Leonis. Sed quid supremæ auctoritati Romanorum pontificum derogat, si ipsi hoc vel illo ordine, modo, solemnitateve negotia discutere, examinare, expedire stauerint? An non possunt in suæ sollicitudinis consortium accire aliquos et multos Occidentis episcopos, ipsisque seriem totam gerendarum rerum patefacere et exponere, horumque etiam suffragia adhibere, ut nihil iudiciorum solemnitati deesse videatur, quam S. Leo indicare voluit ea scribendi formula: *Leo, et sancta synodus, quæ Romæ convenit (c).*

15. Gravioris tamen momenti est altera illa fallacia, quam idem Quesnellus subjicit, qua unice usus est ad Romanorum pontificum auctoritatem elevandam, et inter angustissimos limites restringendam. Quapropter eum rogare oportet undenam hauserit S. Leonis legatos ad istud munus fuisse assumptos totius Occidentalis synodi mandato et delegatione? Eos autem e suo latere S. Leonem misisse, quocumque alio episcopo inconsulto nobis persuadent illæ scribendi formulæ: *Quos e latere meo misi; qui vice mea sancto conventui vestra fraternitatis intersint; qui vicem præsentis meæ implere sufficerent, et aliæ hujusmodi, quas frequenter offendimus in epistolis, cum ante tum post Ephesinam synodum scriptis.* Vel ergo Quesnellus dare debet in solo Romano episcopo totius Occidentis synodi auctoritatem residere, vel legatos illos solius Romani pontificis personam gessisse. Si primum, jam Romanus pontifex solus totius synodi habet auctoritatem, potest solus statuere, definire, judicare, decernere; illiusque decreta tantam vim roburque obtinebunt, quantam assequerentur si a tota Occidentali synodo essent pronuntiata. Idem sequitur si legati solius Romani pontificis personam agebant. Igitur utroque jugulo se perstringit Quesnellus hanc novam fallaciam proponendo. Alterutrum enim cum dare debeat, coactus erit fateri legatos illos solius S. Leonis personam gessisse. Sed legatos, de quibus agimus, ab Occidentali episcoporum synodo mandatum accipere non debuisset perspicuum est. Vidimus enim in præcedentibus non potuisse sanctum Leonem Magnum Occidentalium sy-

(a) Quesnellus, eadem dissertatione, pag. 306, num. 4.

(b) Sozomen, lib. viii, cap. 16.

(c) Leo Magnus epistola ad Theodosium 26, ad Ephesinam synodum 32 et alibi passim.

nodum cogere, etiam si voluisset. Labente enim mense Maio, Theodosii epistolae accepit pro synodo Ephesina habenda, et ipse incunctanter ablegatos ad illam destinavit, ut constat ex ipsius epistola ad Flavianum, Theodosium, Julianum Coensum, Pulcheriam Augustam, et ad ipsam Ephesinam synodum, idibus Junii scriptis. An ergo paucorum dierum cursu potuisset concilium Occidentalium episcoporum indicere, agere, et absolvi, ut nimirum huius auctoritate legati mundi ex Urbe Orientem versus proficiscerentur? Dicit sodes Quosnellus an ipse in evolvens et adorandis S. P. scriptis hoc argumentum praxiderit; et si praxidit, quomodo illud eripere cogitaverit?

16. Non illud quidem eripere possunt duo illa fragmenta quae ad eludendos lectores subiecit, concludendo semel iterumque id factum fuisse a Romanis pontificibus, vel quando oecumenicum concilium sub papa 407 Coelestino erat agendum, vel quando Occidentalium legati ad sextam synodum se conferre debuerunt. Notavit ergo primo quod S. Cyrillus in Ephesino concilio, legatorum aedis apostolicae sententiam resumens, sic loquitur: *Deposuerunt enim supplentes locum sedis apostolicae, totiusque synodi sanctissimorum Deoque dilectissimorum Occidentalium episcoporum.* Et in relatione missa ad imperatorem: *Pissimus magnae vestrae Romae archiepiscopus, et universa Occidentalis synodus per sanctissimos episcopos quos ad nos ipsa misit, etc. (a).* Item (addit): *Manifestum est ex concilio sexti Actis, ubi episcopi Portuensis, Paternensis et Rhegiensis locum tenere dicuntur concilii antiquae Romae, in quo centum et viginti episcopi conveniant. Hinc saepe saepius cum pontifex noster legatos ex synodo mittit, non suo tantummodo, sed et concilii nomine scribit in hunc modum: *Leo, et sancta synodus, qua Romae convenit, etc.* Hactenus Quosnellus, qui veritatis colore aut lectori fucum laedere voluit, aut historias ad quas praerogavit prorsus rescire indicavit. Ut utrumque explicemus, minime inficiamur Romanos pontifices, quandoque accepti occasioque, multorum episcoporum ad Urbem venientium, cum anniversaria synodus habenda erat, vel cum ad sanctorum apostolorum limina ipsi accedebant, ab apostolica sede de suarum dioceseon rebus et negotiis consilium accepturi, conventus celebrasse, vel in consuevis synodis quotannis recurrentibus ea proponere consuevisse quae ex Oriente ad ipsos delata erant. Idque potissimum, si agebatur de novis haeresibus damnaudis, horumque auctoribus praecavendis: ne error videlicet aliquis sensim induceretur, quo simplicium corda perverti possent, neve cum laesa fidei hominibus communiarent. Tum enim in utraque casu, cum juris, tum facti quaestiones in synodis Romae habitis discutiebantur, quarum resolutiones Romanus pontifex, tanquam firmissimas regulas ab omnibus sequendas, etiam ad Orientalium synodos vel episcopos mittebat. Id evenisse in causa Nestoriani dogmatis, antequam oecumenica Ephesina synodus cogere, evidentissime S. Coelestini pontificis epistola ad S. Cyrillum Alexandrinum demonstrat (b). In quibus mandat ut nisi Nestorius, intra decem dierum intervallum, tam verbi praedicatione ad populum quam scriptis palinodiam recantet, anathemate illum feriat, aliumque episcopum Constantinopolitanae sedi praeficiat. Id vero in dubium revocari non potest a nostro adversario. Cum in synodo hoc anno celebrata non actum sit de legatis in Orientem mittendis pro oecumenico Ephesino concilio habendo. Apostolica ergo sedis legati, de quibus agit Quosnellus, instituti fuerunt in altera Romana synodo, anno sequenti pariter celebrata in causa Nestorii. Et cum primum oculos*

A conieci in illa verba Ephesini concilii, quibus ipse adversarius noster insisit, gravi suspitione ducebatur rem aliter exposuisse ac se habuit. Nec suspitione esse deceptum deprehendi. Cum videlicet quadraginta trigesimo primo coacta, apprime intellexi, non tantum Quosnellum seditionem labare, sed prorsus corrumpere. In istius ergo concilii Actis, ut sapientissime etiam clariss. Stephanus Baluzius notavit, duas classes, ut ita dicam, seu ordines legatorum offendimus. Nam alii utique fuerunt a synodo Romana instituti, pro executione damnationis latae in Nestorium; alii vero fuerunt ab ipso Coelestino papa electi, ut eius vices et locum in oecumenica synodo tenerent. Unus ex legalis S. Coelestini fuit Cyrillus archiepiscopus, seu patriarcha Alexandrinus; alter vero fuit Philippus, presbyter Romanus. Hunc pontifex e suo latere misit; S. Cyrillus vero, qui nunquam Romam ad synodum venit, post longum litterarum commercium, 408 suam et apostolicae sedis legationem in oecumenica synodo agere mandavit. Et quoniam synodi Romanae decreto fuerat statutum mittendam esse legationem ad Ephesinam synodum, idcirco ad idque munus obendum delecti Arcadius et Projectus episcopi, qui totius sanctae synodi Occidentalis sententiam exponerent. Poterat ergo videre Quosnellus non eosdem fuisse legatos papae Coelestini, et synodi Occidentalis. Potuisset quoque intelligere prioribus illis legalis demandatum fuisse munus agendi personam summi pontificis, huiusque locum tenendi; postremos autem destinatos fuisse, ut totius Occidentalis sanctae synodi sententiam oecumenico concilio exponerent. Diversitas ergo haec personarum et legationum plane evertit illud Quosnellianum commentum, quo auctor contendebat legatos apostolicae sedis omnium Occidentalium nomina interfuisse synodo, omniumque personam egisse.

17. Hanc deinde diversitatem pariter ex Actis Ephesini generalis concilii colligimus: neque urgeat verbis S. Cyrilli a Quosnello recitata. Nam S. Cyrillus quantum ibidem distinctam non facit mentionem singulorum legatorum, tamen sine nominum expressione indicat eos qui apostolicae sedis locum tenebant, et deinde eos quos Occidentalis synodus sub Coelestino coacta instituerat; idcirco dixit: *Deposuerunt enim supplentes locum sedis apostolicae, totiusque synodi sanctissimorum Deoque dilectissimorum Occidentalium episcoporum (c).* Utrosque autem legatos suam operam impendere debuissent aequanimiter pro apostolicae sedis iuribus, patet ex communitario quod idem S. Coelestinus ipsis dederat, praecipiendo ut Ephesum convenientibus, ad S. fratrem et coepiscopum nostrum Cyrillum consilium omne converterent, et quidquid in eis viderent arbitrio facerent (d). Subiecit deinde: *Et auctoritatem apostolicae sedis custodire debere mandamus.* Quemadmodum tandem se gerere in ea synodo debuissent, ipse hisce verbis indicavit, videlicet, *ut si forte ad disceptationem fuerit ventum, vos de eorum sententiis debeatis iudicare, non subire certamen.* Voluit Coelestinus hocce communitario prospicere suae sedis et totius Occidentalis synodi honori et auctoritati, atque in iis personam agere supremi ecclesiasticarum rerum et fidei dogmatum iudicis, qui iam Nestarii causam Romae auierat, nec aliquid amplius quam executio latae in ipsum Nestorium sententiae desiderabatur. Non mirum ergo si ex laudati communitarii epigraphae intelligamus, aequanimiter praefatae Romani pontificis et Occidentalis synodi sententiae executionem inculcatam fuisse episcopis et presbyteris euntibus ad Orientem. Omnes enim cum Cyrillo operam subire debebant ut Romani pontificis vota implerentur.

(a) Ephesinum oecum. concil. parte II, act. 3.

(b) Epistola Coelestini exstat tom. III Concil., parte I Actorum concil. Eph. Baronius, anno 450, num. 1 et seqq.

(c) Tom. III Conciliorum, pag. mihi 559, ex nova Baluzii collectione.

(d) Hocce S. Coelestini communitarium exstat tom. III Conciliorum generalium, pag. mihi 560.

18. Lubenter tamen darem tantam inter præfatos legatos diversitatem ex præcedentibus colligere non potuisse Quesnellum, vel quod nimis properanter concilii Ephesini Acta lastravit, minime recogitando an gestorum series suis interpretationibus suffragaretur; vel quia, studio ductus novæ propugnandæ opinionis, sui amanuensis dictis indulgendo, sibi blanditus est, præter Occidentalis synodi legatos non alios ad œcumenicum concilium Ephesinum missos fuisse qui Cælestini papæ personam agerent et ejus locum tenerent. Sed eum vix excusatione dignum reputare possum, quod non animadverterit ad id quod in eadem actione, in præcedenti, et in subsequentibus omnino perspicue indicatum est. In iis enim frequentissime sermo occurrit de Philippo presbytero Romano, qui locum Cælestini tenebat, et legationem pro apostolica sede agebat. Deinde sermo est de duobus episcopis, Arcadio nimirum atque Projecto, qui tamquam *Romanæ Ecclesiæ legati* nominantur. In his actionibus quoque, qui **409** ad interloquendum primus assurgebat, erat Philippus, cui primus locus dabatur; quique et vigore legationis qua fungebatur, Cælestini quidem locum tenebat, et propterea in iis Actis: *Philippus apostolicæ sedis presbyter et legatus dixit*. Arcadius vero et Projectus, quamvis in majori clericali gradu constituti, post Philippum interloquebantur, atque ad horum delegationem significandum sequentia verba concilii notarii adhibebant. *Arcadius episcopus et Romanæ Ecclesiæ legatus dixit*. Et rursus: *Projectus episcopus et Romanæ Ecclesiæ legatus dixit*. Ad quam formulam loquendi et scribendi diversitatem cum ego animadvertissem, plene intellexi totum Quesnelli præcedens adflicium presummatum esse, atque ad nihilum redactum. Possimum si perpendamus, Philippum ipsum, secundo interloquentem, petiisse ut S. Cælestini papæ epistolæ in synodo legerentur, quibus recitatis, gratias œcumenico concilio agit, et paucis Romanorum pontificum jura, prærogativas et in tota Ecclesia principatum prædicat (a). Deinde quia, multis tempestatibus agitata, atque vexata, præstituta die non potuit ad Ephesum pervenire antequam synodum generalem aggredierentur, et jam prima actio adhuc ipso Arcadio et Projecto episcopis absentibus fuerat absoluta, rogavit ut quæ gesta erant explicarent, ut videlicet auctoritate sibi data a Rom. pontifice possent confirmari. Non absimilia quoque in laudem Romani pontificis, divi Petri successoris, in altera actione prædicavit, adjungendo: *Nos ipsius præsentiam suppletes, ad sanctam synodum misit* (b).

19. Jam vero inquiramus an concilii sexti Acta Quesnelli opinioni possint suffragari. Sed in hac parte quoque a mendacio contra apertam veritatem ipsum Quesnellum stesisse, prodit Romana synodus ab Agathone coacta in Monothelitarum causa. In hac enim synodo, quamvis electi fuissent tres illi legati, videlicet Joannes Portuensis, Abundantius Paternensis, et Joannes Regiensis, seu Regitanus, tamen summus pontifex suis juribus consulere voluit, et huic publicæ legationi suam adjunxit. Ad hoc ergo minus ob-eundum delegi Theodosium episcopum, et Georgium presbyterum, Joannem diaconum, et Constantium subdiaconum, quibus, ut ait Anastasius Bibliothecarius, suo solius nomine epistolam quandam dedit ad

(a) Philippus presbyter et apostolicæ sedis legatus dixit: « Gratias agimus sanctæ venerandæque synodo quod litteris sancti beatiq[ue] papæ nostri vobis recitatis, sancta membra, sanctis vestris vocibus, sancto capiti, sanctæ etiam vestris exclamationibus vos adjunxistis..... Non enim ignorat vestra beatitudo, iustus fidei vel etiam apostolorum caput esse beatum apostolum Petrum. Proinde cum nosira mediocritas multis tempestatibus jactata et vexata serius accesserit, rogavimus ut ea nobis patet fieri mandetis quæ ante adventum nostrum in sancta hac synodo acta sunt, quo juxta beati papæ nostri, præsentisq[ue] hu-

A imperatorem conscriptam. Itaque duplex quoque legatio admittenda est pro sexta generali synodo. Nam vera Anastasii Bibliothecarii testimonium, aut tamquam supposititium, aut male interpretatum existimetur, Acta ipsius sexti concilii, quamvis a Græcis interpolata atque corrupta in Honorii et apost. sedis odium, ea tamen in medium adducere juvabit, ex quibus evidentissime veritatem de qua agimus demonstrabimus. Nam omnium primi qui synodi generalis Actis subscriperunt, fuerunt Agathonis legati. Legimus enim: *Theodorus, humilis episcopus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, locum gerens Agathonis ter beatissimi et universalis papæ urbis Romæ, subscripsi*. Non absimili usi sunt subscribendi formula alii duo ejusdem Agathonis legati, quamvis non essent in episcopali ordine constituti. Hi autem ante quoscunque episcopos vel episcoporum legatos immediate post Theodorum sic subscriperunt: *Georgius, humilis presbyter 410 sanctæ Romanæ Ecclesiæ, et locum gerens Agathonis ter beatissimi et universalis papæ urbis Romæ, subscripsi*. Atque tertio loco tandem eisdem subscripsit Joannes diaconus, ejusdem Agathonis legatus. Si vero Romanæ synodi legatorum subscriptionem conspiciamus, certe valde diversam fuisse invenimus. Non enim loco, Joannis Portuensis episcopi nomen cum sequenti formula descriptum est: *Joannes, indignus episcopus sanctæ Portuensis Ecclesiæ, legatus totius concilii sanctæ sedis apostolicæ urbis Romæ, definiens subscripsi*. Tandem duodecimo et tertio decimo loco subscriptiones duorum aliorum legatorum ejusdem synodi Romanæ sub præcedenti formula regestæ sunt. Unde ergo habet Quesnellus Romanorum pontificum legatos in œcumenicis synodis totius Occidentalis concilii personas egisse et agere consuevisse? Unde colligit apostolicæ sedis legatos, non solius Romani pontificis nomine œcumenicis conciliis in Oriente congregatis interfuisse, sed omnium Occidentis episcoporum vice, quorum procuratorem gerebant, cum per se interesse iisdem non poterant? Duo profecto illa exempla ab eo confecta prorsus contrarium probant. Et idcirco arbitrari licebit Quesnelli animum, non ecclesiasticæ historiæ factis insistentem, veritatem exquirere voluisse, sed potius huc illucque vagatum abuisse, somniantiumque nugis adhasisse, qui dormientes sibi imaginari solent jam invenisse quidquid vigilantes maximis in votis habuerunt (c).

20. Vim tamen roburque præcedentes nugæ obtinere posse adhuc sibi blanditus est Quesnellus. Et propterea, a proposito non abscedens consilio, provocat ad epistolam 77 sancti Leonis, quæ ad Galliarum episcopos scripta est. Sed præ oculis nitium haberè curans scopum, tempus occasioneque quibus pontifex adductus hanc epistolam conscripsit, stylum vertit in Joannem David, hunc exagitat, quia scripserat: « Cum ex eo quod legatis traditus dicebatur appellationis liberus, ad Leonem unum provocatum esse a Flaviano asseruit. Subjicit statim: Si quidem ex dictis patet non solius pontificis personam gessisse legatos, sed omnium Occidentalium; ac proinde ad eos omnes delatam esse appellationem, quorum nomine intererat synodo. » Ecce novum Quesnelli somnium (d). Jam sibi imaginatur adversarium David vicisse; canit victoriam, quod probaverit

jus sancti cætus, sententiam, nos quoque confirmemus, conformer eorum depositioni. Act. 2 Ephesini concil., tom. III, pag. 1150 et seq.

(b) Consule etiam ejusdem Philippi presbyteri depositionem, actione tertia factam, pag. 1154.

(c) Anastasius Bibliothecarius, in Agathonis Vita. Consule novissimam clarissimi P. Josephi Blanchini editionem, tom. III. Vide pariter tom. VII Concil., pag. 1065.

(d) Quesnellus, in laudata dissert. 8, num. 5, pag. 307.

appellationes ad unicum Romanum pontificem ecclesiasticæ consuetudini et synodorum iuribus repugnare, cum potius lugere debuisset cladem sibi imminuentem, ob gravissima commenta forte artificiose congesta, ad Romanorum pontificum auctoritatem elevandam et deiciendam. Interim vero quid dicendum sit de epistola S. pontificis ad Galliarum episcopos, nostræ scribendi ratio haud permittit referamus. De ea enim agemus in altero tomo Operum S. Leonis, vel hujus gesta recensentes post Chalced. concilium, ne temporum rationes confundere videamur. Dumtaxat in præsens annotamus nullam in ea fieri mentionem de Flaviani appellatione, circa quam nostra controversia versatur. Galliarum episcopos dumtaxat certiores facit de accepta ipsorum fidei professione synodali habitâ, qua subscripserunt epist. dogmaticæ de Verbi incarnatione, quam jam pridem tamquam certam fidei regulam a cunctis sequendam scripserat ad Flavianum. Gratias agit Deo quod summa consensione absque concertationum strepitu evangelicæ apostolicæque traditioni adhaerere delegissent. Nec unum verbum offendimus quod Quesnellianæ causæ jam prorsus pessumdatæ patrocinetur.

21. Opus erit igitur ad alia gradum facere, quæ nobis occurrunt ejusdem dissertationis numero sexto, in quo sermonem orditur a Nicænis canonibus a S. Leone in præfata epistola 40 laudatis. Notat primo ad marginem: *Ex Sardicenis canonibus a Leone laudatis male arguit David.* 411 Et deinde in corpore ejusdem capituli, ad eundem David alludens, ait: « At vero, inquit ille scriptor, S. Leo Nicænorum, id est hoc loco, Sardicensium canonum auctoritatem profert, ut ex appellatione Flaviani postulationis suæ æquitatem asserat. Nullam porro appellationem commemorant Sardicenses canones præter eam quæ Romanum episcopum unice spectat. Quare vel synodi decretis male et extra causam abutitur S. Leo, inquit ille; vel appellationem Flaviani sibi sensit devolutam. » Infirmis hæc fulcimentis Davidis causam sustentari posse, in comparatione argumentorum contrariorum a se propositorum, Quesnellus adversarius negat. Et quoniam in Nicænis canonibus nulla mentio de appellationibus occurrit, David quasi irridet, quod cum aliis scriptoris divinatione uti voluerit. Non invitum tamen concedit Sardicenses canones, alieno hic nomine vestitos, adductos fuisse a Leone ut necessitatem œcumenici concilii argueret. Si hæc autem argumentandi ratio staret, nemo (ait) qui non Leone indignam existimet. Argumentum postea, quod in scholis *sylogismus* appellatur, ad David perstringendum subjicit. Et quemadmodum facere solent pueri illi qui in primis dialecticæ institutionibus se exercent, ait: « Vides, mi David, quam absurda sit illa major cui inniti necesse est argumentationem tuam? » et contendit subinde *sylogismus* juxta Davidis methodum pro arbitrio a se compositum et explicatum, alia ratione esse disponendum, ut inde eliciatur potius ex Sardicensium canonum decreto congregandum esse concilium, in quo appellatio discuteretur. Pergit postmodum, scholasticorum methodum secutus, « unum esse supponendum, » quod a Davidis mente putat alienum, et maximi esse momenti arbitratur, nimirum, « pontifici fuisse persuasum quod cum Sardicensis synodus episcopis appellandi ad sedem apostolicam seu ad Romanum episcopum potestatem fecit, non ad episcopum solitarie sumptum, sed ad eum suarum dioceseon episcopis septum, deferri voluit appellationem, nec aliter judicandam censuit quam ab Omnibus occidentalibus episcopis sub patriarcha congregatis. » Quare incassum quidem omnes sui studii nervos intendit, ut propositum sibi

A systema tueatur. Subjicit deinde illa S. Leonis verba Theodosium imperatorem urgentis: *Convenientibus atque Orientalium provinciarum episcopis*, et addit: Tunc enim vitiosum non erit pontificis ratiocinium, ita Augustum urgentis, sed potius dialecticæ canonibus omni ex parte congruet. Quod ut demonstretur, S. Leonis enthymema in *sylogismus* resolvit debet, ex quo quid ipse in mente habuerit, quidque necessario supplendum sit, nemo sole meridiano clarius non videat.

22 Pulchrum quidem ædificium, solo veritatis colore depictum; sed cum male materiatum sit, prorsus ruinosum iis apparere debet qui non solas rerum facies contemplari solent, quin potius res prout in veritate constructæ sunt scrutari et intueri stant. In præsens igitur missum faciam subsequenter illum *sylogismus* a Quesnello constructum ut David perstringeret. In quo conficiendo cum Quesnellus falso laboraverit supposito (ut scholæ loquuntur), non tantum labat, sed prorsus concidit. Nec mihi objiciatur David, qui Nicænorum canonum nomine Sardicenses intellexit, et ad eos provocavit. Sed cur hos Sardicenses canones David in medium adduxerit Quesnellus dissimulavit. Contra Launoium autem, cæterosque aliosque hujus opinionis suffragatores (a), David causam agebat; idcirco hos perstringere volens, iisdem principiis primo 412 eum insistere oportebat, et horum refellendo opiniones, saltem probare cogebatur, *ecclesiastici juris* vigore, Flaviani appellationem ad solum et unicum Romanum pontificem, non ad Occidentalem synodum, esse devolutam. Quare ergo David in crimen vocari possit, haud video. Cum criminis notam potius ejus adversarii et Quesnellus maxime, subire debeant, qui S. pontificis loquendi rationem agendive œconomiam minime assecuti sunt. Ut itaque mentem S. pontificis assequamur, duo distinguenda sunt, quorum neutrum ad Sardicenses canones referri debet; sed unum ad jus divinum, alterum vero ad quintum et sextum Nicænum canonem, ad quos provocasse potissimum S. Leonem nostra sententia est. Nam jus ad appellationes suscipiendas, et appellantium episcoporum potissimum causas cognoscendas, Romani pontifices non tantum ex canonum decretis, sed ex divina institutione acceperunt. Quare ipsis solis postmodum incubuit, post acceptos appellantium libellos, illud iudiciorum genus decernere atque statuere, quod rerum necessitati, temporum vicissitudinibus (quibus quandoque ob irregulares motus potestatum sæculi eos servire oportuit) atque Ecclesiarum utilitati, sacerdotumque tranquillitati magis congruum et necessarium arbitrabantur. Hinc minime mirari debemus quod quamvis post acceptas appellationes in eorum stet potestate hoc vel illud remedium genus eligere atque statuere, ad illud se determinant quod sacris canonibus magis consonum est, quodque fidelium universitati, non paucorum utilitati, dumtaxat, prospiciat et prosit. Cum itaque Ecclesiarum Orientis status talis esset qualem Iatrocinium Ephesinum fuisse declarat, idcirco sanctissimus pontifex noster utrumque jus, divinum et ecclesiasticum nimirum, præ oculis habens, voluit vigore illius acceptæ appellationis decretum interponere atque statuere, omnium Orientalium causas in novo generali concilio solemniter esse tractandas atque finiendas. Pro qua quidem habenda synodo tales præscripsit regulas, quæ violatæ suæ sedis jura per Dioscori impotentiam repararent, et universali Ecclesie prodesse posse judicavit. Id plane indicat illa Leonis verba a nobis in superioribus exposita, quorum priorem partem dumtaxat, paulo ante Quesnellus objecit, suæ perditæ causæ patrocinari posse arbitratus.

(a) Launoius, Epist. parte II, epist. 3, pag. mihi. 3, ubi contra Bellarminum, quem in epistola scripta ad Boetium de S. Victore exagitat, tres Sardicenses

canones, tertium nimirum, quartum et septimum, exscribit, quibus Gelasium papam in epistola ad Dardaniæ episcopos instituisse asseverat.

23 *Convenientibus utique Orientalium provinciarum episcopis, quorum si qui superati minis atque injuriis a veritatis tramite deviarunt, salutaribus remediis in integrum revocentur; ipsique quorum est causa durior, si consiliis melioribus acquiescant, ab Ecclesiae unitate non excidant. Quam autem post appellationem interpositam hoc necessario postuletur, canonum Nicænae habitorum decreta testantur, quæ a totius mundi sunt sacerdotibus constituta, quasque subter annexa sunt (a).* Subjicit Quesnellus: « Ita enim obscura sunt apud plerosque decreta illa Nicænae habita, quæ a S. Leone laudantur, ut nihil obscurius. Nihil quippe tale legitur inter Nicænos canones; et ad Sardicensis confugero cogitur David, quos sub Nicæno nomine citatos a Leone divinat, ut a multis ante ipsam divinationem est. Verum hoc non inviti concedimus, Sardicensis canones alieno hic nomine vestitos adductos esse a Leone, ut necessitatem concilii œcumenici argueret. » Hactenus Quesnellus, qui pro suo arbitrio indiscreta David exagitans, duos illos syllogismos subnectens, quorum unum David ex suis principiis composuerat, alium vero ex suo cerebro ipse Quesnellus contextit ad infirmendam prorsusque dejiciendam Davidis aliorumque cordatorum virorum sententiam; laborat tandem inquirendo dumtaxat ex Sardicensibus canonibus S. pontificis mentem. Tres Sardicensis exscribit canones; tertium videlicet, quartum et septimum, et ad hos præcedentia S. Leonis verba referenda esse contendit. At tempus 413 et operam perdidisse Quesnellum, mecum sine ulla prorsus dubitatione judicabunt qui non tantum postremis S. pontificis verbis hærare velint, sed ad totius contextus texturam, ordinem verborumque significationem animo attendere non recusabunt. Quæ quidem omnia, si cum Nicænis conferrantur canonibus, jam prorsus illæ multorum divinationes cessabunt, in quas plerique inciderunt, apud quos, Quesnello auctore, decreta illa ita obscura habita sunt, ut nihil obscurius queat desiderari aut inveniri.

24 *Age ergo, quintum Nicænum canonem subjiciamus. De his qui communionem privantur, seu ex clero, seu ex laico ordine, ab episcopis per unamquamque provinciam sententia regularis obtineat, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiritur autem ne pusillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet vitio episcopi videantur a congregatione seclusi. Ut ergo decentius inquiratur, bene placuit annis singulis per unamquamque provinciam bis in anno concilia celebrari, ut, communiter omnibus simul episcopis provincie congregatis, discutiantur hujusmodi quæstiones, et sic qui suo peccaverint, evidenter episcopo excommunicati rationabiliter ab omnibus æstimentur, usquequo episcoporum congregationi placeat (b).* Conciliorum collectores ad marginem posuerunt: *Vel in communi, vel episcopo placeat humaniorem pro talibus ferre sententiam, etc.*

25. Conferat jam modo Quesnellus, qui S. Leonis Opera novis typis illustranda proposuerat, an S. pontificis imperatorem urgentem verba cum hujus canonis decreto aliquam affinitatem habeant; ea tamen rationcinandi formula servata, quam scholæ a minori ad majus appellant? Quid enim habet Leo iis in verbis quod huic canonis non respondeat? Agitur hic de laico vel clerico exciso, et e gradu suo ejecto per oppressionem, vim atque judicis tyrannidem. Leo autem episcoporum causam pertractat, qui superati minis atque injuriis, a veritatis tramite deviarunt sollemniter. Concilium de quibusdam malis in una sola provincia grassantibus, de laicis vel clericis irregulariter excommunicatis; de episcopis tandem vim atque tyrannidem exercentibus disserens, tanquam remedium adhibendum, provinciale congregandam synodum præscribit, in quo decentius de causa in-

A *ratur, et discutiantur hujusmodi quæstiones.* Sanctus pontifex vero, non ad unius provincie quæstiones pertinentes discutiendas per appellationis libellum interpellatus, sed provocatus ad totius Orientis scandala abolenda, ad catholicorum fidem tuendam, atque ad vindicandos ab injusta oppressione sanctissimos episcopos per vim, furorem, atque impotentiam excommunicatos atque dejectos, generale synodum fieri postulat; hancque tanquam remedium necessario adhibendum præscribit, ut salutaribus (ait) remediis in integrum revocentur. Nicænum concilium tandem statuit ut cum iis quos synodus rationabiliter ab episcopo fuisse excommunicatos æstimavit nulla indulgentia adhibeatur usquequo totius synodi consensione vel episcopi voluntate placuerit humaniorem pro talibus ferre sententiam. Similiter S. Leo loquens de iis episcopis qui malitiose in latrocinali synodo Ephesina, odio vel antiquis æmulationibus excitati, prævaricati fuerunt, quorum erat causa durior, si per resipiscentiam melioribus vellent consiliis acquiescere, ab Ecclesiae unitate non esse excidendos præscripsit. Dicat, amabo, Quesnellus, an hoc Leonis decretum apprime respondeat Nicænis canonibus? Assignet discrimen.

B 26. At jam discrimen assignasse Launoico et Quesnellum aliqui respondebunt, dicentes sancti Leonis Magni dicta minime Nicænis decretis respondere, cum horum nullus appellationum faciat mentionem. 414 Hanc enim de appellationibus sententiam cum non nisi confuse ex tribus illis Sardicensibus canonibus colligamus, idcirco merito consequitur S. pontificem ad canones istos Nicænorum nomine vestitos respexisse. Sed isthæc responsio quid conficit? Alium enim sensum Leonis verba subire iis exploratum esse debet qui in evolvendis S. pontificis scriptis versantur. Etenim ipse non asseruit sibi convenire jus suscipiendi episcoporum provocantium causas, eas examinare et definire canonum vigore; sed præscribendi illud remedii genus quod afflictis Orientis rebus, fidei periclitanti, hujusque oppressis defensoribus unice succurrere et prodesse poterat. Hoc est illud quod post appellationem interpositam necessario postulat est, quemadmodum canonum Nicænae habitorum decreta testantur. Supponit itaque hic appellationum jus alia ratione sibi debere; easque non propter canonum decreta posse et debere suscipere, sed jus illud a divina institutione derivari, propter quam ejus ecclesiasticarum rerum administratio per universum orbem extendebatur. De hac sibi commissa divinitus cura verba facit multis in epistolis. Sed scribens ad Anastasium episcopum Thessalonicensem, quem in suæ sollicitudinis consortium assumpsit, vices sui moderaminis delegando, non aliam assignat rationem, nisi hanc: *Ut curam, quam universis Ecclesiis principaliter ex divina institutione debemus.* Et ultimo capite ejusdem epistolæ, varios episcoporum gradus distinguens, quorum alii in minoribus, alii in majoribus provinciis urbibus constituti sunt, qui minorem vel ampliorem sollicitudinem susciperent: *Per quos ad unam Petri sedem universalis Ecclesiæ cura conflueret, et nihil usquam a suo capite dissideret.* Similem quoque loquendi formulam offendimus in epistola ad Palæstinis monachos, quam his verbis orsus est: *Sollicitudini meæ, quam universalis Ecclesiæ omnibusque filiis debeo, multorum relatione patefactum est.* Ad quod onus gravissimum sibi a Deo impositum in anniversario suæ assumptionis serius animadvertens, omnium et singulorum episcoporum administrationem sui laboris esse portionem asseverat, ut dum (ait) *ad beati apostoli Petri sedem ex toto orbe concurrunt, et illa universalis Ecclesiæ a Domino eidem commendata dilectio etiam ex nostra dispensatione deponitur, tanto amplius nobis instare oneris sentiamus, quante*

(a) S. Leonis epist. 39 et 40.

(b) Canon iste 5 Nicænus juxta Dionysii Exigui in PATROL. LV.

terpretationem exstat tom. II Concil., pag. mihi 44.

cunctis majora debemus (a), Hanc autem universalem A curam quandoque, immo etiam frequentissime, Leonem independenter a quacumque synodo in Orientalium causis exercuisse, vel exercendam reservasse, perspicue innotescit ex quadam epistola scripta ad Anatolium, in qua agens de iis qui in Eutychetis causâ gravius peccaverant, et ob hoc superiorem sibi locum in eadem infelici synodo (intellige Ephesina) vindicaverunt, ut humiliorum fratrum simplicitatem arrogantiae suae præjudicii aggravarent, si forte respiscunt, et a facti sui defensione cessantes in condemnationem proprii convertuntur erroris, horum si satisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus apostolicæ sedis consiliis reservetur; ut, examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum actionibus quid constitui debeat æstimetur (b). Tanti deinde ponderis hanc judicii reservationem sibi factam esse voluit S. Leo, ut nec Anatolio, nec Constantinopolitanae Ecclesiæ presbyteris licitum foret lapsorum nomina ad altare recitare, priusquam pontifex ex rerum processu decrevisset eorum poenitentium satisfactionem esse admittendam. Subdidit enim statim: *Neque prius in Ecclesia cui te Dominus voluit præsidere cujusquam talium, ut ante jam scripsimus, nomen ad altare recitetur, quam quid de iis constitui debeat rerum processus ostendat.* Epistolam tandem claudit dicendo se de omnibus in nova synodo Chalcedonensi agendis et exsequendis suos, quos e latere 415 miserat legatos edocuisse. Verum si aliquid deliberandum contingeret præter ea quæ in communitario descripserat, cuncta sibi referri postulat, ut quid observandum sit sollicite constituere possit. *Ac si de aliquibus (ait) amplius fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur; ut, pertractata qualitate causarum, nostra quid observari debeat sollicitudo constituat.*

27. Ex præmissis itaque Quesnellum aliosque ipsius suffragatores gravius urgeri manifestum est. Nam quid Leoni opus erat vindicare sibi jus appellationum ab episcopis Orientalibus factarum, Sardicensium decretorum vigore, quando ipse, jam sibi in omnibus scriptis atque sententiis consentiens, ait ex divina dispensatione oriri auctoritatem, qua de omnibus Ecclesiis posset curam agere, de fidei questionibus judicium ferre, causas contentiosas definire atque dirimere, canonicas poenas relaxare? Quid necessum erat iis insistere canonibus, quarto Ecclesiæ sæculo exaratis pro suæ sedis prærogativis et privilegiis tuendis, cum affirmavit sollicitudinem eum impendere oportere pro universali Ecclesia, et omnibus ejus filiis, eamque curam esse illi a Domino commendatam ob numeris dispensationem, quod gravissimum reputabat, quia cunctis fidelibus majora debebat? Quid denique? Ex Sardicensium canonum privilegio tantummodo ceptum est causas ad apostolicam sedem deferre, cum ex divina institutione ad unam Petri sedem universalis Ecclesiæ cura confluere debebat? Nugæ, meræ nugæ. Aliter enim ratiocinatus est S. Leo, ut membra suo capiti sine ullo prorsus dissidio adhererent. Et propterea mirum non est si titulo ecclesiastici primatus sibi concessi, etiam independenter a quacumque synodo, rerum agendarum in synodis etiam œcumenicis regulas inviolabiliter observandas præscripsit, horum auctoritatem in iudiciis ferendis inter arctos limites restrinxit, et tandem sibi reservavit examinare atque perpendere an quorundam in graviora crimina lapsorum satisfactio et poenitentia veniam et reconciliationem mererentur. Aliud adhuc gravius restat, quo perstringatur Quesnellus, et cum eo cæteri in superioribus iudicati. Nimirum cautum voluisse S. pontificem ne episcopi etiam in celebri Chalcedonensi concilio convenientes quibusdam jam communione privati indulgentiam concederent; veluti quæ Anato-

lio et cæteris Constantinopolitanae Ecclesiæ presbyteris, vel episcopis, ne eorum nomina ad altare recitare auderent, priusquam ipsa apostolica sedes quid esset faciendum statueret. *Ut (ait), pertractata qualitate causarum, nostra quid debeat observari sollicitudo constituat.*

28. Hæc sunt quæ pro detegendis Quesnelli neque atque fallaciis, pro ejusdem aliorumque scriptorum falsis argumentis eripiendis et evertendis de S. Flaviani ad apostolicam sedem et unicum summum pontificem S. Leonem appellatione, scribere necessarium duximus. Verum non omnia momenta quæ in S. pontificis Opera sparsa exposuimus, quibus auverat eam pontificatus curam ex divina institutione per universum orbem distendi, adducere potuimus, ne præsens hæc nostra exercitatio quasi in immensum cresceret. Eam igitur ad finem perducere cupientes, adhuc unum addendum consimus: videlicet non tantum sanctam Leonem ad quintum Nicænum genyrium canonem respicisse, cum ad Theodosium epistolam dedit, sed ad sextum etiam. Neque hoc esse intelligendum quemadmodum vulgati codices exhibent, sed eo modo quo in Chalcedonensi concilio recitatum fuit. Videlicet, *quod Ecclesiæ Romanae semper habuit primatum.* Hanc lectionem totius orbis episcopi approbant, Romani pontificis primatum ex divina institutione pendere principiter non obscure testati sunt. Non erat igitur Leonis opus alios canones respicere præter Nicænum, vel Sardicensium Nicænorum nomine vestitus pro suis iudiciis in medium adducere. Degrum quid Quesnellus, negotium facessero volens Romanis pontificibus, molam operis impendit in 416 Sardicensibus canonibus pro suo arbitrio interpretandis, idcirco de hœdem verba sacra reservavimus in sequenti exercitatione, ad quam tamquam hujus appendicem jam stylus adveniens.

CAPUT I.

De tribus Sardicensibus canonibus potissimum agitur, ad quos respicientes (c) Launois, Quesnellus affique, contendunt sanctum Flavianum, eorum vigore et auctoritate distinctam adductum, ad S. Leonem Magnam provocasse, ut in numerosiori synodo ipsius causa ad novum examen perduceretur. Horum argumenta in medium adducuntur, et ex epistolæ sanctoralis Julii, Leonis et Gelasii RR. PP., tamquam protulæ in forma vel falsa, evertuntur.

1. Nondum satis de S. Flaviani appellatione ad unicum et solam summam pontificem S. Leonem ne in præcedentibus verba fecisse iis videtur, qui Joannis Launois, Paschasii Quesnelli aliorumque hujus scholæ scriptorum Opera instruant, in quibus evolvendis apprime noverunt nullo alio jure, nisi ecclesiastico, eam a Sardicensibus quidem canonibus derivato, episcoporum appellationes Rom. pontificis, cum Occidentalium concilio agentibus, esse adjudicatas. Cum ego primo horum scriptorum opinionem D. c. reuaspexissem, in dubiis versabar an novam exercitacionem a præcedenti distinctam, tamquam hinc appendicem, conscribere opus esset, in qua diligerentius animum et scopum investigarem quibus laudati PP. adducti tres tantopere memoratos canones condere voluerunt. Recogitabam tandem eos haddquam latuisse, aut distinctam voluisse, jus divinum, quo Romanis pontificibus de omnibus et quibuscumque Ecclesiæ causis judicare concessum est. Sed et altera parte, cum in percurrendis vel Launois epistolæ, aut offendissem quam Jacobo Boetio inscripsit, vel postremam partem octavæ dissertationis Paschasii Quesnelli scilicet perpendissem, peculiariter hic de Sardicensibus canonibus verba facere deliberravi, ne qua in præcedentibus descripta fuerant,

(a) Epist. 12, cap. 1 et ult.; epist. 47, cap. 1; serm. 4 in Anniversario assumptionis mæ, cap. 2; et alibi passim.

(b) Epistola 65, cap. 2 et 3.

(c) Launois, part. II, epist. 3.

viderentur infirma atque nullum prorsus robur habere A
 quæque firmam, pluraque veritatem magis ma-
 gis illorum summorum pontificum agere, arbitratus
 qui jam Sardicense concilium precesserunt, quique,
 nempe refragante, aliorum appellationibus susceptis,
 definitivas sententias et judicia protulerunt. Cujus
 generis dicendam esse celeberrimam sancti Athanasii
 Alexandrii causam mihi, persuadere debuit. Notandum
 episcopi Sardicenses canones conditi erant, nam post
 quinquennium dumtaxat, aut septennium, Patres illi
 ad eam synodum convenerunt quando Athanasius
 ab Eusebianorum Arianoque factionibus, de vari-
 ris criminibus per calumniam postulatus, synodorum
 Orientis judicio, et damnatus, et episcopatu privatus,
 Romam venire sibi coactus, ut coram Julio Romano
 pontifice suam causam diceret, gravissimasque quas
 in fidei odium pellicebatur persecutiones enarraret,
 simulque novam suam causam cognitionem peteret, ne
 statuta Tyrii Mæcedonæ in rem judicandam traxissent.
 Athanasium ergo ab Orientalium judicio appellasse,
 et illius tribunalis judicium exoptulisse ad quod
 confugit, et coram quo se sistere voluit, a nemine in
 dubium revocari posse arbitror. At quantum jura
 Athanasio patrocinarentur, ut is unam et 417 so-
 lam inter tot Occidentalium episcoporum sedes pul-
 sare posset, cujus quidem iudicium ipsius adversarii,
 nec recusare, nec rejicere valerent, ego haud video,
 nisi ad divinam apostolicamque auctoritatem recur-
 rantur. Athanasio quidem Sardicenses canones, qui
 notandum conditi erant, minime suffragabatur. Nec
 auctoribus Quenello, Launois et cæteris, alii cano-
 nes existabant, in quibus hoc jus excipendarum ap-
 pellationum Romanis pontificibus adjudicaretur.

2. Neque aures Quenello potiusquam præbere de-
 beamus, qui passim in suis scriptis, ut Romanorum
 PP. eludat aut elevet auctoritatem, quoddam jus
 omnibus catholicis episcopis commune inesse ait,
 quo pro fidei et Ecclesiæ negotiis suam operam im-
 pendere teneantur. Nam non agebatur tum in Atha-
 nasii causa, et aliis similibus, de labore dumtaxat
 sebeundo pro communi fidei firmitate et incolumi-
 tate, vel de Ecclesiæ utilitate, sed de *peremptorio*, ut
 aiunt, judicio ferendo, de synodalibus Orientalium
 canonibus abolendis, de coercentia temerariis ausi-
 bus plurimorum episcoporum factorum, qui Atha-
 nasium vi e sua sede deturbarent, et per fas et
 nefas illius episcopatum hæretico homini intruso
 adjudicaverant. Præterea si quilibet episcopus in si-
 millibus causis suam operam impendere tenetur,
 quare Athanasios unicuique et sub Julium Romanum
 pontificem appellavit? Cur Julius ipse solemniter iudi-
 cio volens diligentius Athanasii innocentiam inqu-
 rere, et universis catholicis patefacere, compulsi
 accusatores, sibi per suos legatos, Romam venire,
 ut rationem redderent, quod præter apostolicæ sedis
 consensum apud Tyrium convenissent, ut falsa cri-
 mina sanctissimo viro intentarent? Quare tandem
 Ariani Eusebianque evocati ab ipso Julio ad causam
 coram se dicendam, non protestantur de iudicis in-
 competentia? Alias et alias utique tergiversationes
 eos adhibuisse, ut publicam ignominiam, quam sibi
 imminere cognoscebant, præcaverent, certissima mo-
 numentâ fidem faciunt. Desatigasse quoque Athana-
 sium, qui eorum in Urstem adventum, sicut promis-
 erant, ad quindecim menses præstolatus est, non
 ignoramus. At infelias fuisse causam de qua agebatur
 in questionem adduci posse in apostolicæ sedis
 tribunali, ad quod Athanasius provocaverat, quis
 umquam potuit aut poterit affirmare?

3. Et quidem Eusebianos Arianosque episcopos
 minime ausos fuisse inficiari Romanæ pontificis juris-
 dictionem, qua ad Urbem venire se compulsos intel-
 lexerunt, perspicue innoscit ex iteratis turbis quas
 contra eundem Athanasium, mortuo Constantino

imperatore, excitaverant. Egredere ergo ferentes hunc
 sanctum episcopum post quindecim menses suæ sedi
 restitutum, cum essent Eusebiani a Constantio im-
 peratore convocati ad dedicationem Antiochenæ
 concilium celebrandum inchoatæ, rei occasione
 et auctoritate principis freti, Athanasios, dolis, favore,
 et in Alexandrina sede collocant Gregorium, qui
 stipatus quinque milibus armorum, fugato S. præ-
 sule, per vim et incendia Ecclesiam occupat. Atha-
 nasii itaque defensionem, iterum unicus et solus S.
 Julius pontifex assumit. Cum videlicet idem Athana-
 sius cum Marcello Ancyrae episcopo aliisque, quos
 Eusebiana factio in exsilium amandari curavit, no-
 vum iudicium instrui petiit, ut ex integro ejus et
 sociorum causa ad examen revocaretur. Qualem vero
 exitum isthæc causa obtinuerit, nemo est qui igno-
 rat. Athanasios quippe, et Paulus episcopus Constans-
 tinopolitanus, Lucius Adrianopolitanus, Marcellus
 Ancyranus, Asclepias Gazænsis, alii longe plures a
 Julio et Romana synodo solemniter absoluti, et in-
 nocentes declarati fuerunt, digni propterea ut ad
 suas sedes sine ulla processu canonico impedimento
 revertentur. Quod quidem iudicium, ut tamquam
 irreformabile a cunctis haberetur, idem Julius papa iis
 omnibus conditionibus præmunivit que in iure exprimi-
 untur. Videlicet Eusebiana factionis auctores cano-
 nicis citationibus 418 Romam venire pulsabat, ratio-
 nem reddituros de iniquis iudiciis habitis in Tyria et
 Antiochena synodo. *secus* in hac parte, ait Theo-
 doretus, *Ecclesiæ canonem*, quo cautum erat ne altera
 inaudita litigantium parte iudicia haberentur, neve
 in absentes quandoque sententia caderet. Verumtamen
 Eusebiana causæ diffusi, scientes Romanorum
 iudicium copios et commentariis non posse
 patrocinari, varias, inutiles et labaces exequationes
 prætexere, temporis sibi præfixi brevitate allegantes,
 bellum principis in Persæ offendiculum imita-
 rantibus esse, et id genus alia adducentes, que dis-
 simulationis tergiversationisque favere arbitrabantur.

4. Nihilominus tamen, cum eorum iudicia rescissæ
 atque abolita a Julio et Romana synodo audierunt,
 minime arguentes quod omnium cura ad Roma-
 num spectat pontificem, ut ait Sozomenus, vel quod
 Romana Ecclesia privilegium habet præ cæteris, ut
 scribit Socrates, Eusebiani graviter commoti conve-
 nerunt denuo Antiochia in armis, et epistolam verbis
 elegantibus ornatam ad Julium scribunt, eamque pla-
 nam ironiæ, et injuriarum non expertem gravissimam.
 Hanc Eusebianorum commotionem idem Sozomenus
 narrat. Sed rei veritatem magis perspicue compre-
 hendimus ex genere Julii pontificis epistola, in
 qua, singulatim eorum objectiones occurrens, falsa ip-
 sorum argumenta everit, et Romanæ sedis jura,
 tamquam ex consuetudine ab apostolis derivata, va-
 lidissime defendit. Querelarum summam diligenter
 satis ex Julii epistola extraxit Severinus Binius, hoc
 ordine eas recensendo (a). Prima, quod indigno
 animo tulissent se Romæ esse citatos. Secunda, præ-
 stitutum concilium habendi terminum nimis angustum
 fuisse. Tertia, ægre ferentes Acta Tyrii conventiculi
 a Julio iterum examinari, indignum esse scribebant,
 alia synodo retractari quæ in alia jam stabilita essent,
 de per Julium et labefactari quæ ab ipsis iudicata
 erant. Quartâ, ut Romanæ Ecclesiæ iudicium, quod
 est omnium hæreticorum insigne, proprium subter-
 fugerent, illud inculcarint, nequaquam ex magnitu-
 dine civitatis esse æstimandas dignitates episcoporum.
 Quintâ, exoptulissent in Julium quod scribens
 ad eos, non tamen ad omnes nominatim litteras
 rescriptisset, quatum illa erat inscriptio: *Eusebio
 cum sociis*. Sextâ denique, sui epistola ad Julium
 scripta conquesti sunt Athanasium, Marcellum alios-
 que episcopos, antea ab ipsis damnatos, in commu-
 nationem catholicam susceptos esse. Addit Sozome-

(a) Severinus Binius, tom. II Concil., pag. 558.

nus eos suis litteris contestatos fuisse se numquam cum Julio pacem et concordiam inituros, nisi quæ ab eis fuissent constituta probasset.

5. Nemo erit qui tantam hæreticis summo pontifice audaciam, sed ^{et} eidem ea jura convenire negent, quæ ab apostolis esse derivata antiquitas docuit? Quid interea arbitramur? Eos melius sensitse de Romanorum pontificum juribus et prærogativis quam judicaverint de Christi Domini divinitate et divini Verbi cum Patre consubstantialitate. Hæc autem de Christo Domino negare minime veritos esse, omnibus exploratum est. Igitur si Eusebiani nulla alia ducebantur lege quam solius arbitrii, non mirum quod nullo ecclesiastico præcepto obtemperare voluerint, et, ut suam perversam contumaciam specioso aliquo colore tuerentur; canones conflagabant, quibus cautum esset unius synodi judicia alterius synodi cognitione et decretis non posse dissolvi. Sed quale eflugium commentebantur? Ipsi in primis plures synodos coegerant ad Nicæna statuta abolenda. Deinde quando a summo pontifice Julio Romanam vocati fuerunt ad causam dicendam, iudicis incompetentiam (ut aiunt) non allegarunt. Citationem seu vocationem non impugnarunt. Moram dumtaxat adhibuerunt, et ad tergiversationes varias recurrentes, cum diutius pontifex eorum adventum expectare non posset, et clam arrepta fuga ab eorum legatis, qui synodorum Tyrii ac Mæroiticæ Acta inconsulte inter pontificias manus reliquerant, rerum omnium veritate perspicue cognita, in Athanasii et sociorum favorem absolutionis decretum expeditum fuit; in irritum missis omnibus Actis quæ in Oriente per fraudes atque calumnias, per vim atque tyrannidem confecta fuerant. Tunc ergo intelligentes omnes suæ nequitiae artes prorsus esse patefactas, et Romanæ sedis iudicio eversas, contendere ceperunt istiusque auctoritatem audacter impugnare. Voluissent enim ut Romanus pontifex in eorum pravas opiniones descenderet, nefaria decreta ab ipsis condita confirmando et rata habendo. Hoc tamen novum studium pravamque ambitionem, tamquam contrariam Pauli apostoli sanctionibus, et Patrum doctrinis, potissimum refutat S. Julius papa, et novitatum auctores his verbis exagitat, quæ inire in eos quadrant qui a conciliis ad concilia numerosiora appellationes dumtaxat fieri posse atque debere sibi consingunt (a): *An ignari estis hanc consuetudinem esse, ut primum nobis scribatur, ut hinc quod justum est definiri possit? Quapropter si isthic hujusmodi suspicio in episcopum concepta erat, adhuc ad nostrum Ecclesiam referri oportuit. Nunc autem nos, quos certiores minime fecerunt, postquam jam egerint quod libuit, suffragatores suæ damnationis, cui non interfuimus, esse volunt. Non ita se habent Pauli ordinationes, non ita Patres docuerunt, sed fustus iste et novum studium est.* Obsecratione tandem usus summus pontifex, contumaces Eusebianos audire hortatur: *Quæ (ait) accepimus a beato Petro apostolo, ea vobis significo, non scripturus alioqui quæ nota apud vos esse arbitror, nisi facta ipsa nos conturbassent.* Et enumerans omnia mala quæ in Ecclesia eorum studiis et machinationibus contingebant, ut a similibus in posterum se abstineant seseque eis opponant, contra eos scribentes qui talia auderent, summa animi moderatione obsecrat, ne apud ethnicos ridiculi efficerentur.

6. Jam vero si latus de hac Julii epistola ad Eusebianos scripta disserere vellem, clarius ostendere possem apostolicæ sedis auctoritatem, de qua pontifex facit mentionem, in divino jure et apostolico canone esse fundatam, ut satis erudite probavit cl. Christianus Lupus (b), adducendo varia exempla ex ecclesia-

stica historia desumpta; et ea quæ vel ex Eusebii Cæsariensis summo pontifice vel ex aliorum scriptis esse arbitrat. Addit quoque vulgatum Tertulliani testimonium contra Praxeam in Montani causa ad Zephyrinum appellantis, et Antiocheni concilii decretum contra Paulum Samosatense latum, quod pondus non obtinuit, nisi post Dionysii Romani confirmationem, ut ipsi alias descripsimus, in adornanda Eusebii Cæsariensis Latina Rustiniana editione (c). Hæc itaque et id genus alia exempla, ad quæ præstantissimi viri provocarent ad explicandum divinum et apostolicum jus RR. PP. concessum pro appellationibus quibuscumque suscipiendis, in præsens prætermittimus, ne extra campum vagemur, neve ab aliis jam actum agere videamur. Insistimus dumtaxat laudato papæ Julii testimonio, cui Eusebiani se opponere minime ausi sunt. Quis porro credet vaferrimam illam hæreticorum factionem, odio atque furore contra Athanasium agitatam, siluisse, si falso Julius pro suis juribus tuendis et consuetudinem Ecclesiarum et apostolorum ordinationes et PP. doctrinam adduxisset, maxime cum eos exagitasset quod nimio ambitu laborarent et novis rebus studerent?

7. Sed hanc consuetudinem et divini juris exercitium quod non impugnarunt Eusebiani, negarunt saltem Quesnellus et Launoius (d). Qui quamvis concedant Julium Athanasii aliorumque causam anno 341 examinare voluisse præsentibus etiam legatis, quos Ariani hunc miserant, dissimulant tamen fuisse absolutos, et suis sedibus restitutos, et tantummodo asseverant concilium Romanum tamquam ex utriusque partis compromisso indictum et celebratum fuisse. Nullam ergo supponunt in Romano pontifice auctoritatem præter eam quam accepit a litigantibus. Sed et Launoius, adhuc simili fallacia usus, contendit Julium Athanasii causæ judicandæ arbitrum ab ipsis Eusebianis fuisse institutum, ea videlicet ratione, ut nonnisi ipsis potentibus judicare potuisset. Quemadmodum in quibusdam disidiis absolvendis si facere solent, qui, relictis ordinariis et a lege institutis iudiciis, compromissum facientes, novos arbitros sibi eligunt. Ut autem Joanni Bono, amico suo, Launoius sicum faciat, verbaque vendat, sequentia Athanasii verba subjicit: *Hæc quidem Egyptii ad omnes et ad episcopum Romanum Julium scripserunt. Quia et Eusebiani ad Julium litteras misere, et ut nos terrerent synodum jussurunt convocari, et ipsi Julio, si vellet, arbitrium causæ detulerunt.* Verumtamen cum Quesnelli, tum Launoii fabulationes statim corrue, produnt ipsa Julii papæ verba in præcedentibus laudata. Qui alius repetens legitima iudicis jura, vetustam allegat consuetudinem, apostolorum ordinationes, et PP. doctrinam. Debuisset ergo potius ipsis objicere compromissum ab eadem Eusebianorum factione jam factum; istudque evulgare, ut cunctis innotesceret, se non alia ratione in Orientalium synodorum negotiis miscuisse, nisi quia convenientes ad invicem litigantibus judicandi facultatem eidem detulerunt. Contra vero eos tamquam adversarios quasi de ignorantia insimulat, relictisque dicendo: *An ignari estis hanc consuetudinem esse, ut primum nobis scribatur, ut hinc quod justum est definiri possit?* Non erat ergo in Eusebianorum potestate arbitrum constituere Julium, et compromissum facere, ut is secundum justitiam et æquitas leges causam litigantium definiret. Sed iudicandi de Ecclesiæ et episcoporum rebus a Deo acceperat, et ab apostolorum tempore in talium jurium possessione Romanus pontifex perseveravit. Ineptè nimis quoque Launoius Athanasii verba adduxit, ut Eusebianorum ad Julium provocantium voluntatem et

(a) Integra Græce et Latine exstat Julii pontificis epistola tom. II Concil., apud Labbeum, pag. 515.

(b) Christianus Lupus, in Sardicensis canones, p. mihi 141.

(c) Tom. I Eusebianæ Historiæ, lib. vii, cap. 26, pag. 442 et seq.

(d) Quesnellus, tom. II, dissert. 8, pag. 308 et seqq.

scopum expiscaret. Ex iis enim verbis quid aliud colligitur, nisi Eusebianos ad jactandum se bonam causam habere, atque ad deterrendum S. episcopum Athanasium, jampridem sponsonem dedisse, aut Romanæ synodi, aut ipsius Julii judicium, sicuti apostolicæ ordinationes et consuetudo posebant, ratum habituros. Arbitrium enim non habet significare compromissum, vel istud importare, ut contendunt ambo adversarii; sed apud Latinos illius ætatis, *judicium*, seu *imperium* indicat, quæ ab habentibus legitimam auctoritatem dumtaxat derivare solent, ut ex Horatio et Cicerone probare possemus.

8. Sed nondum Athanasii verborum vim perfecte assecuti sumus, nisi perpeudamus neminem detereri posse ex arbitrarii judicis sententia, vigore *compromissi* lata, quod *compromissum* haberi non potest, nisi litigantes inter se convenientes sponteant pacifice stare velle secuturo judicio. Cum igitur Eusebiani litteras dantes ad Julium pontificem, ut, si vellet, ipse, synodo omni remota, judicaret Athanasium *deterere* voluerunt, jam ad illud tribunal provocare intendebant, citra quod non amplius illis licebat tergiversationes quærere, appellationes interponere, quia peremptorium et ultimum judicium erat proferendum, quo supposito, ut ipsi Eusebiani in votis habebant, Athanasio amplius ad suam Alexandrinam Ecclesiam redire non fuisset concessum. Peremptorii enim et ultimi judicii ea conditio est, ut condemnato omnis spes auferatur amplius dissidendi, ac propterea hoc judicii genus dumtaxat terrorem incutere potest. Eusebiani ipsi præterea non ex jure *compromissi*, sed veræ appellationis suos legatos Romam mittere coacti fuerunt, qui nusquam de concilio habendo unum verbum protulerunt, nisi quando, videntes se convictos atque **421** superatos ab Athanasii legatis, eorum causam possimire præsenferunt. Legitimum ergo judicem totius dissidii Julium primo habere non recusabant. Tunc dumtaxat recusare cœperunt, quando turpiter ab adversariis legatis convicti prorsus conflictabantur. Hocce factum hisce verbis Julius ipse Eusebianos exagitans, objecit: *Siquidem vestri legati Macharius presbyter, et Hesychius, Martyriusque diaconus, nullo modo cum huc venissent pares presbyteris ab Athanasio missis, ac semper ab illis convicti refutatiq; concilium indici a nobis postularunt, litterasque, et ad Eusebianos, et Athanasium Alexandriam, quibus convocarentur, nulli, ut eorum omnibus justo judicio causa cognosci posset; tum enim se de Athanasio probaturos esse quod jam requirent.* Nec suspicari liceat Julii verba esse intelligenda de privata aliqua disceptatione inter utriusque partis legatos habita. Nam sanctus pontifex immediate, ad judicium et questionis solemnitate indicandam, hæc subdidit verba: *Publice enim coram nobis Martyrius et Hesychius resellebantur, Athanasii presbyteris cum fiducia alacriter resistentibus. Martyrius vero cum suis, si vera dicenda sunt, ubique profigabantur, ac proinde concilium generale postulavit.* Non primum igitur de generali habenda synodo postularunt, nisi quando causam, quam agebant, cecidissæ intellexerunt. Tum enim hæreticorum schismaticorumque agendi rationem secuti, a summi pontificis judicio se abalienare statuerunt, atque rebellium tergiversationibus S. P. fallere quærentes, concilium indici postularunt. Interre tamen hanc petitionem nullum prorsus robor habuisse exploratum est. Nam pontifex ea usus potestate quam divinitus acceperat, juris regulas secutus, Marcellum et Athanasium, tamquam omnium criminum insontes declarat, et in communionem recipit; irrita et nullarum virium declarat monumenta Actorum quæ in synodis Tyrii et Mærotæ confecta fuerant, ita ut ipsi Athanasii et cæterorum catholicorum accusatores

A desperatione acti, ne forte calumniantium penas juxta canonem decreta subirent, de nocte ex urbe Roma profecti, fugam arripuerunt. Verumtamen ad irregularem horum legatorum fugam Julius ipse pontifex animadvertens, lenitate summa adhibita, ad exitum perducere nisus est gravissima Orientalium dissidia. Quare admisa eorumdem legatorum appellatione, quamvis nulla urgeretur necessitate ad concilium cogendum, Eusebio et sociis per epistolas jussit Romam ad concilium habendum venire. Sed schismatica illa factio cum tergiversationibus et diuturna temporis prolatione pontificis spem adhuc frustrasset, denuo in concilio Athanasium et socios nullius criminis reos esse declaravit, dignosque esse decrevit ut suis sedibus a quibus per impotentiam expulsi fuerant restituerentur. Igitur Julius quasi rationem reddere volens de iis quæ a se ipso gesta fuerant, eos hisce verbis compellat: *Oportebat igitur vos, dilectissimi, huc accedere, et nequaquam tergiversari, ut res ad finem deducatur. Id enim ratio requirit.... Venissent enim, ut dixi, si de sua causa bene sperasset.* Numquam enim Eusebiani R. P. denegarunt jus evocandi Orientalium Ecclesiarum episcopos, neque se exemptos prædicarunt ab illo obsequio debito quo totius Christiani orbis Ecclesie sanctæ apostolicæ Romanæ sedi obtemperare tenentur.

9. Launoius tamen se ab harum rerum serie perstrictum intelligens, sequens effugium excogitavit, dicendo: *Neque Julii papæ decreto, neque Romanæ synodi sententia Athanasium suæ sedi restitutum; sed Sardicensium judicio, quæ synodus, Romana synodo longe numerosior, quidquid a Romana synodo gestum fuerat confirmat.* Pessimum ratiocinium contra omnes juris et dialecticæ regulas constructum. Judicandi enim jus cum decreti jam lati executione confundere satagit, ut inde male inferat Romanorum PP. judicia parum nihilumve esse pendenda, nisi a generalibus synodis confirmata et tamquam rata habeantur. Sed dicat an jure vel **422** injuria cum Julii, tum Romani concilii judicium et sententia fuerint retardata? Non jure quidem, cum tam Eusebiani quam Athanasius et socii Rom. pontificem tamquam judicem habere non recusarunt, ut ex antecedentibus innotescit. Injuria igitur Arianorum factio sese Julii et Romanæ synodi statulis opposuit, cui cum Constantii imperatoris auctoritas et violentia patrocinaretur, ne Athanasius et alii suis sedibus restituerentur cautum fuit, sed ipsos Sardicenses nullum robor nullamque confirmationem Julii judicio et Romanæ synodi sententiæ addidisse Launoium et Quesselium animadvertere oportebat, cum solemnī sequenti declaratione usi fuerint: *Qua ex re æquitas judicii fratris et coepiscopi nostri Julii liquidissime apparebit, qui non temerario consilio, sed matura deliberatione sententiam tulit, adeo ut nihil relinquatur dubii de communionem fratris nostri Athanasii (a).* Cedit quoque aliud effugium de synodo longe numerosiore, cui ambo nostri adversarii insistunt. Non enim synodorum auctoritas ex majori vel minori PP. numero desumenda est; sed ab eo qui potestatem habet illas cogendi, et a canonicis apostolicisque regulis in judiciorum forma et ordine servandis, ut perspicue indicavit sanctus Leo Magnus in epist. 80 ad Anatolium Constantinopolitanum, de qua verba faciemus cap. 10 sequentis libri. Quare si adversariorum argumentum staret, nec Sardicense concilium potuisset Athanasii et sociorum causam cognoscere, cum hæc jam sæpius fuisset definita: *Primum quidem in nostra provincia (ait Athanasius) cum ad id coissent propenodum centum episcopi, secundo Romæ nobis cæteris adversariis Eusebii comparentibus. Fuerunt autem in eo concessu plusquam quinquaginta episcopi (b).* Si ergo judicii pondus atque auctoritas ex episcoporum numero desumeretur, potius stare debuissent decreta Alexandrinæ et Ru-

(a) Sardicensis concilii Acta, tom. II Concil. apud Labbeum.

(b) Athanasius, in initio apologiæ 2.

manæ synodorum, quam Tyri et Mareoticæ. Istis quidem numerosior fuit eum Alexandria, tum Romana, in quibus Athanasius fuit absolutus, et suæ sedis constitutus. De hac postrema eïsam loquens, ideam Athanasius in secunda apologia ait: *Presbyter enim Vitus plures episcopos quam quinquaginta ad concilium adduxit, ubi et nostra defensio recepta fuit, et digni habiti sumus communionem et agere.* Sed præter Romanum pontificem et episcopos a Nîto presbytero ad concilium adductos, alii quoque conventui surte interesse poterunt, quod nos affirmare certo haud possumus, ob monumentorum inopiam. Verum hoc nosorum adversariorum oblitium jam pridem evertit sanctus Leo magus interpres Anatolium, qui arbitrabatur sibi patrocinari numerosiorum synodum Chalcidoneusam ad antiquandum Nicœnum canonem de Ecclesiæ iuribus et privilegiis.

19. Hæc vero antiquam sanctorum apostolicæ sedis iurium possessionem, quæa litigiosam facere multis variisque modis Eusebiani nisi sunt, tandem Ursacius et Valens ad poenitentiam adducti, sub iurejurando in posterum tamquam ratam et firmam habituros esse sequentibus verbis testati sunt: *Quin, et hoc promissimus (eius) numquam si aliquando Orientales atque adeo ipse Basilius veli malitiose eum ad iudicium vocare, nos citra tuam sententiam eo abire (a). Vel ut melius legitur in fragmentis S. Hieronimi: Citra tuam conscientiam non adferros.* Non ergo ex horum factorum posse dubitare possumus jam ante Sardicense concilium illam consuetudinem apostolicam obtinuisse ut Romani pontifices episcoporum appellationes exciperent; de horum causis vel in synodis vel extra synodos iudicasse, neque cuiquam licitam fuisse extra Romani pontificis consententiam de episcoporum causis iudicia proferre. Cadit igitur totum illud edificium, quod adversarii Launois et Quenellus ex solis Sardicensibus ~~et~~ canonibus conatuere tentarunt, ut contenderent nullo etio iure quam ecclesiastico ex Sardicensi concilio derivato posse R. P. appellationes episcoporum in provincialibus Orientalis synodis damnatorum excipere et iudicare. Nec Launoio potissimum Bellarminum exagitantem ad Gelasii papæ testimonium provocare liceat, qui in epistola ad episcopos Dardaniam scripsit: *Non retrosumus, quod aucta per nos novum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata pontificum sedes beati Petri apostoli jus habeat resolvendi, utpote quod de omni Ecclesia fas habeat iudicandi; neque cuiquam de ejus liceat iudicare iudicio: siquidem ad illam de qualibet mundi parte canones appellare voluerint, ab illa autem nemo eï appellare permittens (b). Nam quod Bellarminus has voces suppresserit, canones appellari voluerint, solo candido seu ecclesiastico iure R. P. appellationes excipere posse commendat, illudque jus ab Ecclesiæ conciliis duntaxat esse repetendum, quare pro publica omnium utilitate ita statuendum esse decreverit. Ita Launoius ratiocinatur, injuria quidem Bellarminum exagitando. Siquidem Gelasius papa in sua epistola minime recessit a suorum prædecessorum sententiis, qui, ut vidimus, affirmarunt Romanæ sedis episcopos diviso iure posse de omnium Ecclesiarum causis iudicare, quin alicui liceat iudicare de ejus iudicio. Neque nostra aut Bellarmini argumenta infirmari possunt his vocibus, *canones appellari voluerint.* Nam eo loci Gelasius non usurpavit illam vocem *canones* pro conciliorum decretis, ut perperam adversarius explicare conatur, sed eam adhibuit pontifex ad innuendam regulam illam divinam dispositione stabilitam, et usu firmatam, qua beati Petri sedi ius datum fuit resolvendi omnium Ecclesiarum iudicia, neque cuiquam de ejus iudicio liceret iudicare. Et ne videar fabulationibus verba vendere, rogabo Launoium potissimum an unquam Gelasii epistolam de qua agimus lustraverit? Jam*

A lustrasse credendum est, cum de frange Bellarminum arguat, quod has voces, *canones appellare voluerint*, suppresserit. Igitur debuit eï innotescere quædam epistolam hujus titulum perferre: *Acacius solius apostolicæ sedis iudicio iure damnatum Gelasius potest.* Non potuit ignorare quemadmodum in epistole corpore agens pontifex de Sabellii damnatione, et de prodigata in Nicæna synodo Ariani heresi, atque de aliis et aliis synodis ob diversas occasiones tam habitis, nullum Christianum latere poterat, uniuscujusque synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probantur auctoritas, non aliquam magis exequi sedem oportere, quam primam, quæ unquamque synodum sua auctoritate confirmat, et continet moderatione custodit, pro suo scilicet principe, quem beatus Petrus apostolus Domini voce præcepit, Ecclesiæ nihilominus subsequente, et tenuit semper, et retinet. Narrat ergo hie quemadmodum apostolica sedes Domini præcepto illud præcipuum obtinuit, et semper retinet, quæ sua auctoritate unquamque synodum habeat confirmasse, et continet moderatione custodit. Profecto si unquamque synodum confirmat, cur Launoius de synodis generalibus id verum non esse contendit? Præterea Gelasius ipse ut probaret divinis iure apostolicæ sedis non fuisse in Acacio damnando, nunquam ad synodorum canones provocat, sed ad eos pontifices aut prælocoes, qui ad similibus causis iudicaverant, nullo habito prorsus respectu ad Sardicensem P. P. sanctionem. Quare ibidem hoc aliud unquam suæ supremæ auctoritatis argumentum adducit: *Sed nec illa præterimus, quod apostolicæ sedes frequenter, ut dictum est, mens majorum eorum sine ulla synodo procedens, et damnandi, nulla existente synodo, quas oportuit, habuerit facultatem.* Deinde sequentia subiicit exempla, quæ nunc suffragantur questioni de qua præsentiarum animus: *Abbas Alexandrini videlicet, et ab Orientalium synodis damnati, sed ab apostolica sede absoluti; Innocentius Constantinopolitani, quem eadem synodus præteritæ synodus damnaverat, et sedes apostolicæ etiam sola, quia non consentit, absolvit; Itemque sanctæ memorie Flaviani, pontificis Grecorum congregatione damnati, quem pari agnore, quoniam sola sedes apostolica non consentit, absolvit. et in ipsius synodum (invegitate interconale Episcoporum) non consentiendo submissi, ac pro veniente et synodus Galatensis fieret epola decrevit. Nullum vero in his adducendis exemplis Gelasium ad Sardicensem rationes respectum habuisse, manifestum est. Nam, ut vidimus, hæc ipse apostolicæ sedi adjecta fuisse assererat ex Domini præcepto, et in illorum privilegiorum possessione semper Romanæ Ecclesiæ permansit, quævis heretici schismaticique contra et odio aeti de legitima hac possessione quæstiones excitare magna antiquorum contentione nisi fuerit. Deinde, ut hactenus vidimus, eiam septuaginta annorum Sardicense concilium cogere, Romana Ecclesiæ ejusmodi iura exegit vanos. Nam Athanasium absolvendo.*

D 41. Ad demum Launoium hæc omnia dissimulare debuisse, ut impune et solo rursandi animo Bellarminum doctum virum exagitaret. An forte id equi facere poterit Quenellus, qui in adomandis S. Leonis Operibus non semel hujus epistolam S. Leo ad episcopos Nicœnensis provincia, inter alias eum lustrare oportet? Ipse quidem S. Leo de appellationum iure agens, S. Iulii P. testimonio suffragatur, nec ab alia origine quam a divina institutione illas derivari amplissime affirmavit. Nihil igitur ad Sardicensem canones habens respectum ita scribit apostolicam sedem pro sui reverentia ab omnium provincialium sacerdotibus innotentis relationibus fuit

(a) Libellus poenitentialis Ursacii et Valentis exstat tom. II Conc. et in nova edit. Operum S. Hieronimi.

(b) Exstat tom. V Concil., apud Labbeum, pag. mihi 324.

consultam, et per diversarum, quemadmodum *pesus consuetudo possidet, appellationem causarum, aut retracta, qui confirmata fuisse iudicia.* Ad hoc quidem testimonium animadvertit Quesnellus. Sed relicta præcedenti loquendi phrasi de iudiciorum auctoritate per ligantium compromissum accepta, nihilominus istorum verborum vim vincere nescit, ita ad suæ editionis marginem annotando: *Appellationes non nisi ex consuetudine veteri sibi vindicat.* Quantum vero isthæc annotatio Quesnellianæ causæ professe possit, minime video. Immo intelligo Quesnellum aut de oscitantia, aut nimia fraude convinci posse. Nam ibidem S. pontifex, ex innumeris consultationibus appellationibusque ad apostolicam sedem factis, vetustam utique consuetudinem explicare intendit, cum jam in præcedenti ejusdem epistolæ capite disseruisset de ecclesiastici regiminis formam, eo ordine à Christo Domino disposita, ut in *beatissimo Petro apostolorum omnium summo principaliter collocavit, ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne manare, ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere.*

Duplici itaque titulo consultationes appellationesque ab omnium Ecclesiarum sacerdotibus ad apostolicam sedem deferri S. Leo ibidem affirmavit: divinum, nimirum, ob ecclesiastici regiminis formam à Christo Domino institutam, et facti titulo, quem ex vetusta consuetudine probare intendebat per appellationem *diversarum causarum, aut confirmata fuisse aliorum episcoporum et synodorum iudicia.* Nec audeat Quesnellus contendere hanc regiminis formam, ecclesiasticorumque iudiciorum rationem, aut episcoporum dignitatem, aut Ecclesiarum auctoritatem lædere posse. Nam ipse S. pontifex hæc mirifice ex divina dispositione inter se coherere asseverat, subdens: *Quoniam sollicitudo nostra, non sua querens, sed quæ sunt Christi, dignitate divinitus datam, nec Ecclesiis, nec Ecclesiarum sacerdotibus abrogabat.* Nullum enim dignitatis aut alienæ auctoritatis jus lædi potest in episcopali ordine, si omnes, querentes quæ Jesu Christi sunt, istius dispositiones pervertere non audeant, et in fidei rebus et Ecclesiarum negotiis supremo capiti adhæreant, per quod *caelestia dona in omne corpus manare debent.* Nec enim (subjicit etiam) *divinorum mysteriorum participes esse possunt qui à Petri soliditate recedere audeant.*

12. Huc autem Petri soliditati adhæsisse Athanasium, et ab ea Arianos Eusebianosque recessisse, hactenus in præcedentibus explicavimus. An vero in hujus causæ iudicio pro Athanasio vel pro Eusebianis Quesneffo stare placuerit, non satis dilucide ego conspicio. Illud unum tantummodo intelligo, nostrum adversarium omnes sui studii nervos intendisse, ut appellationum jus Romanis pontificibus dumtaxat ex Sardicenses canonibus adjudicaret, *hosque canones in Athanasii gratiam conditos, ad ipsius etiam mentem, velut ex præiudicio quod ipse Romanus petens creaverat, esse constitutos.* At quis umquam sinceræ veritatis inquirendæ studiosus sine stomacho hæc poterit legere? episcopus injuria communione et episcopali sede privatus, et per nequitiam missus in exsilium, si provocet ad Petri solidam sedem, præiudicium sibi creat, aliorum jura infringit, si capiti per quod in membra divina dona dimanant, adhæreat, querendo simul quæ Jesu Christi sunt et ad ejus Ecclesiam pertinent? Præiudicium utique sibi creavit, cum in Ariatorum, tum in Quesnelli sententia; minime vero in recta orthodoxorum opinione. Quibus cum cordi insit divinitus obtemperare mandatis, et numquam Christi Domini dispositiones et ordinem divinitus constitutum pervertere, semper ad illud tribunal provocandum esse docuerant, quod ab ipso Ecclesiæ fundatore obtinuit firmitatem, ut innumeris exemplis ab alio-

rum scriptis mutatis (si expediret) probare possemus.

13. Progredditur Quesnellus ratiocinari, atque jam insertis octavæ dissertationi tribus illis memoratis Sardicenses capitibus, quid supposuerint PP. in illis regulis edendis inquiri, et explicare aggreditur. Primo supponunt (ait) episcopum a proprio suæ provincie concilio sententiam excepisse: sed eundem injuriam sibi factam existimantem postulare ut *concilium renovetur.* Ut sensim autem in suam persuasionem de novo jure Romano pontifici per concilium concessio traheret lectorem, Osiurn Cardubensem hæreticorum artibus defatigatum describit, qui optimum censuit, si alicui a concilio daretur facultas iudicandi utrum et quando appellatio locus esse deberet, ne ecclesiastica iudicia paterent magis nebulosum quorundam artibus, quam sæcularia. Habes enim ait, codicis lib. septimo, titulum 65, etc. (Quem potius (subdit) hoc munere decorasset synodus, quam pontificem Romanum omnium patrem, et in quo sancti Petri apostoli memoria honoranda erat? Synodus enim provincialis suspecta erat damnato, vicinarum provincialium episcopos eam ob causam congregari e re ecclesiastica non erat. Hoc igitur oneris Romano datum, cui nec operosa inquisitione aut totius negotii accurata discussione ad id opus erat, sed summation tantum vel ex litteris priorum iudicum cognoscere: sicut sæculari iudici facile est statim decernere quorum appellationes recipere permittant juris civilis leges.) Sed falsam fictitiamque esse hanc Quesnelli suppositionem, quis non videt? Supponit Sardicenses PP. novum jus Romano pontifici concessisse, ut hunc omnium patrem, et in quo S. Petri memoria honoranda erat, universa Ecclesia veneraretur. Igitur in Quesnelli opinione antequam hujusmodi canones conderentur, R. P. illicitum erat iudicare aut de synodis provincialibus, aut operasam adhibere inquisitionem pro restituendis in suis sedibus episcopis odio æmulationeque expulsis, aut denique pro declarandis irritis et invalidis ordinationibus eorum qui in depositorum sedes fuerant intrusi? Profecto, si quæ conquærentur ex Quesnelliano systemate, starent, jam jus illud antiquum quod Julius papa Ariani objecit, et sibi convenire affirmavit, prorsus chimericum fuisset, et iudicium ab ipso in Athanasii et sociorum causa, ante quinquennium saltem aut septennium, 426 prolatum, irritum et violentum diceremus, utpote prolatum ab eo qui nondum auctoritate pollebat. Judicasse autem Julium de Athanasii et orthodoxorum causa in dubium verti non potest. Nam præter præcedentem epistolam Julii et Athanasii apologias in superioribus allegatas, existat etiam alia ejusdem pontificis epistola scripta ad presbyteros, diaconos, et plebem Alexandrinam, qua eos hortatur ut Athanasium ad suam sedem reverentem alacritate magna suscipiant, *qui ex tantis malorum periculis purus innocensque vobis restituit, talisque non nostro dumtaxat iudicio, sed ab universa synodo iudicatus est (a).* Nescio tamen quemadmodum Quesnellus in cæteris superius descriptis sibi constare possit. Ipse enim audacter Eutycheis appellationem ad sedem apostolicam negavit, contendens appellasse potius ad episcopos primarum Ecclesiarum, harumque synodos, atque tandem contendit ejusmodi fuisse Orientalium appellantium consuetudinem; hic vero de hoc novo jure Romanis pontificibus ex Sardicenses canonibus concessio agi, hocce onus fuisse ipsis impositum, ut summation tantum et ex litteris priorum iudicum cognoscerent et decernerent quorum appellationes recipere permitterent juris civilis leges. Hoc autem quid est, nisi posse de decretis synodorum iudicare, decernere in condemnatum jure vel injuria latam esse sententiam, hancque posse suspendere et in irritum mittere, donec pontifices,

(a) Existat tom. 41 Conciliorum, pag. 539. Vide nostram Exercitationem de Eutycheis appellatione.

vel per se, vel cum aliis de præcedentibus judiciis pleniorum faciant inquisitionem? Concilium autem ad hæc omnia exsequenda esse necessarium, non affirmat Quesnellus; nec veram necessarium dici debet, si summatus, et ex litteris priorum iudicium illa omnia decernere atque etiam statuere potest.

14. Quesnellus nihilominus, in suis assertionibus constans, utique verbis contendit hoc appellationum jus de novo fuisse tum Romanis pontificibus et ipsi Julio adjudicatum. At quibus subsidiis id probavit? Forte fingendo Sardicenses eos canones apparentes quasdam habere contradictiones, quas, inter cæteros, eruditus explicationibus e medio sustulit jampridem cl. Christianus Lupus (a), vel affirmando Sardicenses PP. per posteriores cogitationes prioribus derogasse, ut nimirum ex posterioribus decretis priorum interpretatio accipi debeat, et septimo illo canone inter angustos limites illa R. P. auctoritas restringatur, quam in tertio et quarto canone amplissimam eidem adjudicarunt? Fallitur omnino Quesnellus. Canones illi nulla ratione inter se pugnant, et summum illud jus, quod in tertio et quarto canone comprobatur pontificis Rom. auctoritatem in appellationibus accipiendis, magis magisque confirmatur in quinto, seu septimo canone, ut sit in ejus potestate vel judicare per se, vel causæ iudicium alii delegare, vel litigantes partes ad se accire, vel novam synodum indicere, in qua solemniter totum negotium de quo quæstio agitur ad novum examen revocetur.

Itaque ne fabulari videamur, ad canones attendamus. Illi ille tertius in primis Eusebianam compeccit factionem, Nicænos canones in spreto adducendum. Cum videlicet temerariis ausibus ex Ecclesiis ad eam non pertinentibus ipsa eiciebat episcopos et clericos orthodoxos, et in horum cathedras et loca alios damnatos et hæreticos intrudebat. Ut autem istius Eusebianæ factionis temerariam agendi rationem Quesnellus oculeretur, aut saltem dissimularet, non integrum exseripit canonem, prout in Dionysii Exiguæ codicibus invenitur; sed, subductis fortasse oscitanter quatuor primis istis lineis: *Osius episcopus dixit: Illud quoque necessario adjiciendum est, ut episcopi de sua provincia ad aliam provinciam, in qua sunt episcopi, non transeant, nisi forte a fratribus suis invitati, ne videantur 427 januam claudere charitati*; subjecit dumtaxat reliqua, quæ sequuntur: *Videlicet, quod si aliqua provincia, etc.* Hunc canonem, ut diximus, eruditus scholiis et notis illustravit cl. Lupus, atque animadvertit quatuor partibus constare; in quarum secunda damnata inveniuntur peregrina iudicia ab Eusebianis potissimum fieri solita; in tertia agitur de iudiciis synodorum provincialium, quorum interest Romano pontifici scribere, ut *episcopale iudicium ad sedem apostolicam referatur*, ut Innocentius papa I in epistola ad Victorium Rothomagensis explicavit (b). Quarta denique illius canonis parte agitur de jure eo apostolicæ sedis quod Quesnellus novum hactenus appellavit. Novum quidem illud dici non potest, quod ex divina institutione dimanat. Dimanare autem ex divina institutione, non ex canonico jure, quoad curam illam quam RR. PP. in universis Ecclesiis impendunt, ex hactenus scriptis innotescit, et tradit perspicue S. Leo Magnus in epistola ad Anastasium episcopum Thessalonicensem, et Julius ipse papa in laudata epistola ad Eusebianos. Igitur cum tota controversia expedienda Julium inter et Eusebianos in hujus curæ et auctoritatis exercitio et usu versaretur, quæ ab Eusebianis factionis in quæstionem adducebantur, idcirco ne in posterum, aut synodi provincialium, aut alius quisquam catholicæ Ecclesiæ episcopus, apostolicæ sedis decreta atque iudicia contemnere aut infringere audeant, S. Petri tribunal in honore habendum esse

declaraverunt: *Ut ab iis qui judicaverint scribatur Julio Romanorum episcopo, et per propinquos provinciarum episcopos, si opus sit iudicium renovetur, et ipse cognitores præbeat. Si autem probare non potest causam ejus esse talem ut eam rursus iudicari opus sit, quæ semel sunt iudicata non infirmantur.* Profecto si hæc canonis verba sine violenta interpretatione in genuino sensu accipiantur, ea referenda esse ad Eusebianorum audaciam contententium S. Petri apostoli memoriam non esse honorandam, sed synodorum provincialium iudicia firma et rata habenda esse, quin a quopiam possent aut rescindi aut aboleri. Igitur Sardicenses PP., qui similem audaciam frangere volebant, declararunt dumtaxat *beati Petri memoriam esse honorandam, ut ab iis qui judicaverunt, etc.* Neque aliam agendi rationem servant in quarto canone conscribendo, in quo agitur de episcopis per synodale iudicium depositis, in quorum sedem nullum alium collocari volunt antequam Romanus pontifex, *causa cognita, sententiam tulerit.* De novo hic synodi iudicium Rom. pont. iudicio subjiciendum esse decernunt. Ut videlicet ratum habeant, et tamquam divino jure respondens declarent, quod ante quinquennium saltem sibi convenire Julius papa scripserat, quando ipso inconsulto Gregorium Cappadocem in Alexandrinam sedem intrusum cognoverat. Nihil ergo in duobus illis canonibus Romano pontifici adjudicatum fuit quod jure possessionis, ut aiunt, non obtinuerit. Quam pacificam possessionem irrito conatu denegare, aut perturbare, dumtaxat, nisi fuerant læsæ fidei homines, qui quemadmodum Nicænorum dogmatum regulas prorsus evertere atque abolere quærebant, ita auctoritatem supremi iudicis et canonum custodis oppugnare contendebant. Ut igitur in posterum, vel provincialia concilia factiosorum virorum hanc Rom. pontificum pacificam possessionem lædere aut infringere non tentarent, in illo Sardicæ conventu duos laudatos canones tamquam Nicænorum appendicem condere voluerunt, cum in præcedenti illa Nicæna synodo stabilitum fuisset Ecclesiarum privilegia et prærogativas esse servandas, et PP. dixerint: *Romana Ecclesia semper habuit primatum, ut in Chalcedonensi synodo lectum fuit et nos in præcedentibus observavimus.* Jam vero nunc nobis dicat Quesnellus quid in septimo canone habeatur, quo prioribus derogatum esse intelligamus? **428** In eo enim tam perspicue R. P. auctoritas in appellantiis causis suscipiendis et iudicandis explicatur, ut eo prorsus dirimantur Eusebianorum et cunctorum schismaticorum contentiones, negantium iudices synodorum provincialium esse pulsandos ad præteritorum iudiciorum rationem reddendam, quod quidem necessarium ad cohibendam iudicium in condemnatum impotentiam, odium atque furorem, Julius pontifex ex Nicænis canonibus contra eosdem schismaticos probavit, scribendo: *Qui bene sentiunt (ait) de iis quæ egerunt, et in quibus ipsi iudices fuerunt, non indignanter ferre solent si quod ab ipsis iudicatum ab aliis excutatur, quippe qui securi sint ea quæ ipsi iusta iudicaverint injusta nunquam fieri posse.* Quocirca episcopi in magis synodo Nicæna congregati, non sine Dei consilio permiserunt prioris synodi Acta in alia synodo examinari, ut et illi qui iudices erant præ oculis habentes secundum de ea re futurum iudicium, cum omni diligentia causam expenderent, et illi qui sententiam acceperant certo cognoscerent se non per similitudinem priorum iudicium, sed jure ac merito condemnatos esse. Ad sequentia, quæso, verba animadvertat Quesnellus, ut intelligat hanc regulam jam ex apostolica consuetudine obtinuisse, et dumtaxat fuisse renovatam et explicatam in Nicæno concilio. *Quod si (subjicit S. Julius) istiusmodi consuetudo olim fuit, ejusque*

(a) Christianus Lupus, ad Sardicenses canones notis et scholiis illustratis, pag. mihi 135.

(b) Innocent. P. epistola ad Vict., tom. III Concil. S. Leo M., in epist. apud Quesnellum 12, cap. 1.

memoria est, et scripto prodita in magna synodo, eam- que apud vos valere non sinitis, rem profecto indecoram facitis (a).

Age vero canonem illum quintum Sardicensem, quem extra suam naturalem sedem Dionysii Exigui codd. exhibent, subjiciamus; quemque duabus vocibus omissis mutilum et obruncatum Quesnellus adduxit, repugnantibus omnium interpretum versionibus. *Hosius episcopus dixit: Placuit ut si quis episcopus delatus fuerit, et congregati ejusdem regionis episcopi, cum gradu moverint, et velut appellans confugerit ad beatissimum Romanæ Ecclesiæ episcopum, et velit ipsum audire, et justum esse æstimaverit ejus rei examinationem renovari, coepiscopi scribere dignabuntur, qui sunt propinqui provinciæ, ut ipsi diligenter et accurate singula perscrutentur, et ex veritatis fide de re sententiam ferant. Si quis autem postulet suum negotium rursus audiri, et ad suam supplicationem Romanorum episcopum judicare visum fuerit, ut a proprio latere presbyteros mittat, erit in potestate ipsius quodcumque recte habere probaverit. Et si decreverit oportere eos mitti qui cum episcopis sint judicaturi, habentes auctoritatem ejus a quo missi sunt, et hoc ponendum est. Si autem sufficere putaverit ad rei cognitionem, et episcopi sententiam, faciet quod prudentissimo ejus consilio recte habere videbitur. Responderunt episcopi: Quæ dicta sunt placuerunt (b).* Hunc igitur canonem duobus præcedentibus mire concinere animadvertit Christianus Lupus. Immo ad Romani pontificis auctoritatem magis explicandum illum editum fuisse, jam probant verba illa quæ innuunt posse mittere presbyteros a latere legatos, qui aut soli, aut cum alterius provinciæ vicinæ episcopis, causam cognoscant et liniant; ne in infinitum appellationibus locus præbeat. Verumtamen solis vicinæ provinciæ episcopis, sine Romanorum presbyterorum assistentia judicare haudquaquam permittit. Fateor quidem varias apud antiquos et recentiores scriptores hujus canonis occasione ab interpretibus excitatas fuisse quæstiones, ut videre est apud clariss. Christianum Lupum (c). Verumtamen nemo tam studiose et violenter illum interpretari nisus est quam noster adversarius Quesnellus. Is namque, facta pro arbitrio nova canonis instructione, et subductis iis vocibus quæ plenam R.-P. auctoritatem indicant in excipiendis et resolvendis appellantium causis, contendit **429** *renovari et concilium renovari*, pro uno et eodem accipi debere. Addens præterea: « Et vero si iudicium pro sententia acciperetur, non fuisset dicendum in iudicio, sed tantum iudicio. Constat igitur concilium Romani episcopi hic intelligendum. At quale concilium, nobis investigandum est. Multiplex concilium Rom. pontifici subesse (asseverat). Et propterea præmissa vulgari illa distinctione graduum ecclesiasticæ administrationis Romano pontifici convenientium, videlicet Urbis episcopi, Romanæ provinciæ metropolitæ, suburbicariarum diocæseon primatis, Occidentalis tractus patriarchæ, in tota Ecclesia capitis et apicis, de diversis quoque synodis juxta causarum qualitatem disponere posse concedit. Sed cum ea cautione tamen, ut ipse solus numquam iudicet, bene tamen habita ratione ad causas quas expendere eum oportet. Ita ut cum intra paræciam, seu diocæsim propriam, ad eum appellatur a sententia iudicis inferioris, appellantis causa iudicanda sit a synodo paræciali, seu ab ipso summo pontifice sui cleri consilio septo; cum ex provincia causa ad provincialem synodum spectet, cum ex diocæsim suburbicariis ad diocæsanam, cum ex tractu Occidentali ad Occidentalem, cum ex aliis Ecclesiæ partibus ad œcumenicam et universalem, nisi ex libera appellantium optione ac libello aliud significetur. Ad hanc,

ni fallor, normam Sardicensis canonis sensus eruendus est, ac eadem ratione de Flaviani appellatione iudicandum. » Lepida quidem, sed valde ingeniosa juris pontificii interpretatio, si stare posset. Sed quamvis varia a Quesnello adhibeantur fulcimenta pro ea sustentanda, attamen eam correre faciunt primo ipsius canonis verba. Vetustissimi deinde interpretes, qui canonem explicarunt; denique vero papæ Leonis aliorumque Romanorum pontificum agendi ratio, qui appellantium causis susceptis, vel immediate ipsi (ut aiunt) iudicium peremptorium enuntiarunt; vel dumtaxat concilium generale cogendum decreverunt, quando publicam iudiciorum solemnitatem necessariam esse crederunt pro tollendis gravissimis dissidiis et schismatibus quæ, ob diversas improborum hominum factiones, sanctissimarum Ecclesiarum statum nefarie cum catholicorum pernicie et scandalo vexabant, ad frangendam contumaciam eorum qui a fidei et disciplinæ ecclesiasticæ regulis aberrarunt, et ad reconciliandos pœnitentes reos qui perpetrata crimina ejurassent, facta deinde solemniter catholicæ fidei confessione, atque tandem ad exsequenda omnia et singula apostolicæ sedis statuta quæ pro temporum ratione et negotiorum qualitate necessaria videbantur. Quatuor igitur sunt distinguenda. Primum, protestatio depositi episcopi reclamantis et appellantis a sententia sive iudicio provincialis synodi; alterum, tribunal apostolicæ sedis, ad quod appellatur; tertium, iudicium ipsius apostolicæ sedis, vel Romani pontificis in paræciali synodo, vel in consistorio prolatum de appellantis causa, et iuribus, et de præcedenti provincialis synodi sententia; quartum denique spectat ad executionem ipsius apostolicæ sedis iudicii, quæ cum multoties haberi non possit, vel sine novæ synodi patriarchalis aut generalis coactione, idcirco RR. PP. mittunt et suo latere legatos, ut singula quæ ab ipsis sunt definita fideliter executioni demandentur. Non ergo verum est *iudicium renovari et concilium renovari* pro uno et eodem accipi debere, ut Quesnellus comminiscitur. Nam facta appellatio iudicii utique renovationem exigit, quod, velit nolit, adversarius fateri debet, minime vero aliam concilii convocationem. Siquidem expressis verbis in ultimo a nobis exscripto canone habemus: *Si quis autem postulet suum negotium rursus audiri, et ad suam supplicationem Romanorum episcopum judicare visum fuerit ut a proprio latere mittat presbyteros, erit in potestate ipsius quodcumque recte habere probaverit.* At quæ libera potestas esset in Romanis pontificibus ad quodcumque probaverint, si ipsi iure non possent iudicare, vel mittere de latere presbyteros, ut audiant negotium, propter quod appellans provocavit? Profecto si PP. **430** plenam Rom. pontificibus potestatem non ad iudicarent, sed ad unum novum concilium dumtaxat pontificia jura restringere voluissent, aliam loquendi phrasim adhibere debebant, cum inter multa media apta pro nova rerum cognitione, libera facultas ipsis data sit illud eligere quod aptius et convenientius a prudentissimo eorum iudicio iudicabitur. Id expresse innuunt postrema illius mox recensiti canonis verba. Nimis interim Quesnellus sibi blandiendo lætitiæ affectare intendit, quod Flaviani causam ad generalem synodum fuisse delatam vigore appellationis unice Sardicensibus canonibus innixæ probare potuerit; et præterea, variis adhibitis contortis interpretationibus, quas omnino fallaces esse in præcedenti Exercitatione ipsi perspicue probavimus, stylum censorium in Joannem David iterum convertit, huncque tamquam lusorem illusoremque exagitat, quod scripserit Flavianum ad unicum et solum Romanum pontificem appellasse. At quis hominis conciliorum generalium.

(a) Julii papæ epistola ad Eusebianos, ubi supra, pag. 659. Gentiani Herveti interpretationem secuti sumus.

(b) Sardicensis canon 5 seu 7 exstat tom. II Con-

(c) Christianus Lupus, in scholiis et notis ad canones Sardicensis, pag. viii 147 et seqq.

fidentiam apprime non intelliget, qui nostras rationes, non creberrimis exegitatas, sed ex sinceris monumentis hauctas, conferre soluerit cum tot tantisque ratiis, cavillis salisque conjecturis, interpretationibus, quæ ad verum systema firmandum corroborandūque nimio studio congerere atque lectoribus exhibere audeat?

CAPUT XL

Abolitis Ephesini latrocinii Actis, S. Leo varias epistolis scripsit ad Orientales. Sanctus Flavianus martyrio decubuit, et in hujus locum Anatolius successit. R. P. non concessit in istam ordinationem, quoadusque solemnem fidei professionem juxta formam a se præscriptam non emittat. Ad hanc accipiendam quatuor v. mo. tunc missit legatos, qui Constantinopolim proficiscerentur.

A. Cum prius magnum Leo, ex Hilario diacono, apostolicæ sedis legato Romam revertente, notitiam habuit omnium rerum quæ in Ephesino latrocinio contigerunt; quarevis gravi animi sui molestia et dolore urgere ob catholicæ fidei dogma collapsum et universalem omnium Orientis Ecclesiarum aversionem, tamen non se abstulit a iudicio serendo; sed, absque ulla hesitatione, intrepidus in usus est vigilantia et economiæ regulis quæ maxime supremum ipsius totius Ecclesiæ pastorale munus decernant, atque auctoritate et beneficio tot tantisque molis Chrysostomi artibus, Eutychetis blasphemis et Dioscori impietate exortis, statim occurrere voluit; ut protinus eisdem mederetur, eademque penitus abolerentur. Primo itaque (a) omnia præcedentia istius deprædaturæ synodi Acta, tanquam nulla atque irrita abolevit, ut non obscure Gelasius etiam papa indicavit ad Dardaniæ episcopos scribendo. *Itaque sanctæ memoriæ Flaviani pontificem (Græcorum intelligit) congregatione damnatum, pari tenore, quoniam sola sedes apostolica non concessit, absoluit, poenique qui illic receptus fuerat, Dioscorum, secundæ actis præsentibus damnavit, et impiam synodum non concutiendo submovit, ac pro veritate ut synodus Chalcedonensis fœnet sola decrevit.* Nec mihi ex Lapanii aculeis obijciatur Gelasium summum pontificem ad ecclesiasticos canones, respexisse quorum auctoritate et privilegio summatim Leonem Magnum unum fuisse laudata verba indicare videntur. Nam 431 S. Gelasius ipse explicavit quemadmodum quibusque regulis apostolica sedes insistens, ea rejicere consenserat quæ in synodis male gesta fuerunt, vel ea rita habuit et confirmet quæ veritati et iustitiæ sunt consona. Addit enim: *Ubi etiam consequenter ostenditur quia male gesta synodus, id est contra Scripturas, contra doctrinam Patrum, contra ecclesiasticas regulas, quam tota merito Ecclesia non recepit, et præcipue sedes apostolica non probavit, per bene gestam synodum, id est secundum Scripturas, secundum Patrum traditionem, secundum ecclesiasticas regulas, pro fide catholice et communionis prolata, quam cuncta recepit Ecclesia, quam maxime sedes apostolica comprobavit, et debuit, et potuit immutari; bene vero gestam synodum juxta prædictum modum nova synodus nullatenus commutanda (b).* Gelasium ergo ibidem egisse de iudiciis a sola apostolica sede absque ulla conciliorum congregatione factis, ex totius epistole contextu est manifestum. Quorum quidem iudiciorum memorias pontifex colligebat ex authenticis apostolicæ sedis ancliviis, vel mente petiebat tanquam ocularum testis omnium quæ in Flaviani et Eutychianarum causa pontificavit. Ipse enim ad pontificatum fuit assumptus anno 492, et S. Leo ex hac luce migraverat 461. Næ ergo dubitare possumus

A apostolicam sedem, fidelem sacrarum Scripturarum, et doctrinæ Patrum interpretem atque custodem, ad quarum normam sua iudicia dirigit, potuisse in irritum mittere, omnem synodum quæ hæc regulis non responderet; atque deinde sua decreta edita patefacere alijs episcopis, ne ratum habere audeant quod ab ipsa fuerat reprobatum. Hanc quidem agendi rationem secutum fuisse S. Leonem, constat ex mor describendis. Recurrente namque autumnii tempore in quo Romæ anniversaria synodus solemniter agebatur, episcopis cæterisque Ecclesiarum ministris qui huc convenerant male gestam deprædaturam Ephesinam synodum indicavit, ne quisquam Dioscoro et Eutychiana factioni in posterum communicare audeat, sed omnes sancto Flaviano adhærerent. Miseratus præterea super infelicem statum omnium Ecclesiarum Orientis, de generali cogendo concilio statuendum esse iudicavit. Item cum totius causæ summa ad ipsum omni divino et ecclesiastico iure esset devoluta, cum propter suorum legatorum reclamationem, tum propter Flaviani aliorumque appellationes, idcirco aptiora remedia sentire debebat, quæ collabentem fidem firmarent, lapsos episcopos erigerent, contumaces et obstinatos dampnarent; et iis qui, minarum timore acti, capitulis tantis lapsis subscriptionibus præbuerant, libertatem impertiret ad solemniter retractandum. Hac de causa scribit Mem S. Leo, blande suaviterque cum Theodosio imperatore agens, variis epistolis huic insinuare curavit et sublato quocumque obstaculo, juberet omnia in eum statum restitui in quo fuerunt ante omne iudicium, donec major ex toto orbe sacerdotum numerus congregaretur. Suis hæc insinuationibus pariter Occidentalium episcoporum preces adiunxit, subiungendo: *Omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes mansuetudini vestræ cum gemilibus et lacrymis supplicant sacerdotes (c).* Ad quas supplicationes nulla alia ratione adducebantur, nisi ut gravissimis malis quibus Ecclesiæ Orientis angustiabantur lætius et expeditius posset mederi.

C 2. Interim quoque ut solamen aliquod Flaviani necessitatibus præberet, unam epistolam ad eundem scripsit, ipsi maxime compatiendo ob gravissima mala quibus afflictabatur, et se dolere testatur eorum ruinas per quos veritas impugnabatur, et ipse totius Ecclesiæ fundamenta quatiebantur. Atque illam prætere certiore facit pro communi causa laborare, ut primis ad ea que universitati fidelium ipsius pervenire iuremur (d). Hæc autem epistola nobis indicat nondum S. pontifici Flaviani 432 mortem innotuisse. Quare eruditè eminentissimus cardinalis Baronius, cui etiam Quesnellus suffragator, annotavit variam fuisse de hujus sancti episcopi nece famam, ob diversas scriptorum sententias (e). Prosper enim in Chronico, ait quod S. Flavianus inter manus eorum a quibus in exilium ducebatur glorioso ad Christum sine transiit. Nicephorus asseverat triduo post decessisse. Apud comitem Marcellinum et in Græcorum Menologio legitur apud Epyram Lydiæ relegatum, ibique lædio, dolore et tormentis confectum animatumque. Quibus similia habet breviculus Eutychianistarum: Ducitur in exilium Flavianus; et apud Epyram, quæ est Lydiæ civitas, seu superjuncte seu ingesta morte defunctus est. Libellus synodicus, cap. 85, calcibus occisum dicit. Cædis auctorem, Acta Chalcedonensis synodi Barsuman monachum arguunt. Evagrius, lib. II Historiæ, cap. 2, ex Eusebio Dorylæi fide, Dioscoro ejus mortem tribuit, a quo calcibus impellitur, ab ecclesia extrinse et imperfectus dicitur. Sape ejus impulsu (ait Quesnellus) pessime affectum nemo dubitat. Plurimi tandem in

(a) Vide quæ diximus cap. 9 præcedenti narum Exercitationum.

(b) Gelasii papæ epistola ad Dardaniæ episcopos 43 existat tom. V. Conc. generalium, pag. 1161 326 et seqq. Accedit fides antiquorum editorum, et mss.

codd.

(c) Epist. 42 ad Theodosium.

(d) Epist. 42 ad Flavianum.

(e) Baronius, tom. VI, ad Christi annum 449, pag. 97.

concilio Chalcedonensi Dioscorum percussorem et homicidam Flaviani et alterum Cainum appellaverunt. In hac porro tanta scriptorum varietate unum evidentissime constat, Flavianum videlicet, verberibus affectum maximisque ærumnis confectum spiritum emisisse. Et quamvis ejus mortis tempus certo definiri haud possit, tamen conicere possumus non contigisse nisi anno sequenti 450, et in hieme probabiliter, ut ex successoris ordinatione facile evinci potest. Græci ergo quotannis illius triumphum celebrant die 18 Februarii, quia translatio ejus Constantinopoli facta est sub Marciano. Hinc laudatus Baronius hocce præconium in Græcorum Meoologio descriptum refert: Commemoratio S. Patris nostri archiepiscopi Constantinopolitani Flaviani, qui, ab impio Dioscuro et hæreticis cum eo conspirantibus ejectus atque in exsilium missus, variis pressuris et ærumnis vexatus vita functus est. Quibus paria recinit Occidentalis Ecclesia eadem die. Unum denique minime prætermittendum censeo: nimirum, ipsum cardinalem Baronium, ex tot mox laudatis sententiis eam veriorum iudicasse qua affirmatur Flavianum perrexisse in exsilium: immo contusum verberibus per milites, catenis vinctum fuisse perductum, illicque victricem animam auctam corona martyrii, triumphali pompa decoram, ad Deum migrasse. Sed in maximo honore Romanam Ecclesiam Flaviani virtutes habuisse, hujusque gloriosa pro fidei catholice defensione certamina, prout pictura illæ musivo expressæ in nobilissimo S. Crucis oratorio, quod ad dexteram baptisterii Constantini Hilarius S. Leonis legatus, et deinde istius in pontificali Romana sede successor, construxit. Quod integrum oratorium, etsi solo æquatam sub Sixto ob bella ingruentia in Italia, tamen ipsius memoria (ait Baronijs) saltem in chartis restituta fuit (a).

5. Constantinopolitana interim Ecclesia sancto suo privata pastore, mœrore et tristitia afflictabatur. Et eo magis, cum in defuncti locum Anatolium vidit subrogatum. Is namque cum jam pridem Dioscori Alexandrini apocrisarius fuisset, et imperatorum patrocinio tueretur, etiam in ecclesiasticis rebus administrandis, animum in Eutychetem hujusque factionem nimis propensum habere posse merito S. Leo arbitrabatur. Sed Anatolium post adeptam Constantinopolitanam sedem minime Dioscuro adhesisse, pluribus argumentis demonstrari potest. Primo videlicet, quia certior factus Dioscorus omnia latrocinialis synodi Acta solemniter S. Leonem **433** cum Romano concilio abolita et irrita declarasse, ipse irarum impotens, Alexandriam reversus, habuit episcoporum conventum, in quo excommunicationis sententiam protulit in summum pontificem, idque scelus perpetravit, quod nullus perditorum hominum cogitasset. Ad quod gravissimum facinus dumtaxat decem episcopos lacrymantem et invitos potuit inducere. Qua occasione, pro ejus partibus minime Anatolium stetisse, certissimum est. Secundo Anatolius ipse, quasi præsentiens suam in Constantinopolitanam episcopum electionem minus gratam et acceptam, quinimo maximopere multis de causis suspectam summo pontifici Leoni esse futuram, qui gravioribus motivis ex Nicæni canonibus desumptis adductus detrectasset eum tamquam legitime electum habere, et cum ipso communicare, suis et imperialibus litteris, forte labente mense Maio scriptis, se in apostolicæ sedis communionem in posterum habendum humillime petiit. Anatolii enim epistolam temporum injuria aut deperditam esse, aut adhuc in secretioribus archivijs asservari probabile est. Illius

A dumtaxat superest fragmentum, Græce et Latine in Quesnelli editione, quod (ait) ex Regio ms. cod. extractum, quoddam Jumen aliquod nobis exhibet pro historia quam describimus. Ex eo igitur intelligimus quod, vita functo Flaviano, Theodosius imperator curam suscepit ut Constantinopolitanus clerus inquireret qui eam Ecclesiam posset regere. Ac primo (ait) quidem demandavit religiosissimo ejusdem urbis clero ut ad gubernationem aptiores decernerent cum probatione, sibi electionem omnium præcipui reservans. Verumtamen imperatoris mandatum non facile praves ambitus quorumdam motus potuit colubere. Nam inter electores immoderata dissensione exorta, cunctisque hinc erga multos in varia studia seicis, iterum imperator jubet conquiri clericos in regia urbe, etiam ex alijs civitatibus, ob quædam (ita ut fit) negotia degentes, quo inter illos præstantior absque ullo affectu in episcopalem dignitatem promoveretur. Quibus verbis indicatum est Anatolium se purgare voluisse ab ambitu nota, qua juste postulari poterat ob summam cum Dioscuro antecedenter habitam conjunctionem. Tandem ait se omnium suffragijs fuisse in episcopum primatem electum, non propter justitiam (ait) meam, sed ut Christus Jesus in me ostenderet omnem patientiam suam, juxta Apostolum. Electionem autem ordinatio excepit. Nam episcoporum Constantinopoli versantium synodus ad me ordinandum (subjecit) sine mora procederent. Hæc dumtaxat de Anatolii electione et ordinatione ex laudato epistolæ fragmento indicata sunt. Quare maxime dolendum est quod cætera desiderantur, ex quibus intelligeremus Anatolium non tantum postulasse a S. Leone consuetam communionem, sed ut præsertim ratam haberet et confirmare dignaretur suam in Constantinopolitanum episcopum electionem, de qua re varia ipsi in antecedentibus annotavimus, loquentes de Eutychetis appellatione, atque iterum explicabimus de Anatolii epistola post Chalcedonense concilium ad eundem S. Leonem scripta disserentes. Adhuc tamen magis dolendum est quod Theodosii epistola in Anatolii gratiam ad eundem summum pontificem scripta prorsus intercederit. Cujus sensa dumtaxat colligere aliqua ratione possumus ex ejusdem S. P. ad ipsum imperatorem rescripto. Ad quod animadvertens Baronijs ait: Etsi infelix ab Eutychete atque Dioscuro deceptus, et in transversum actus, ratam habuit Flaviani damnationem, haud tamen eo impietatis profundo demersus est, ut auctoritatem R. Ecclesiæ contemnendam prorsus existimavit: immo eandem sedem omnium caput intelligens, non prius Anatolium a Dioscuro in locum Flaviani successum recipiendum putavit, quam ab ipsius R. P. probaretur assensu, deque his litteras daret ad S. Leonem, exploraturus ejus voluntatem, et auxilium imploraturus. Addit id exacte probari ex S. P. epistola, de qua mox dicturi sumus. Gravis tamen questio excitabitur, si hanc S. pontificis epistolam cum præcedentis Anatolii epistolæ fragmento conferamus. **434** Nondum enim Anatolium fuisse sacra episcopali ordinatione initiatum, non obscure indicare videntur S. pontificis verba, qui suum consensum ad ordinationem illius suspendit, et fidei professionem exigit; quemadmodum etiam legitimus in primo capite synopsis hujus epistolæ. Sed clarjus id etiam eruius ex ipsius Leonis verbis: Sed ne (ait) in præjudicium catholice defensionis viderer egisse, de ordinatione ejus qui Constantinopolitanæ cœpit Ecclesiæ præsidere nihil interim in alterutram partem temere scribendum putavi, non dilectionem negans, sed manifestationem catholice veritatis exspectans (b). Quæ sane verba etiam absque

(a) Theodoretus sanctis vocibus et egregijs præconijs sancti Flaviani auctoritas celebravit in epistola ad eundem scripta, quam integre retulit Baronijs, cum superius laudato. Consule etiam ejusdem Rom. Martyrologium, ad diem 18 Februarii.

(b) Nescio qua ductus ratione Quesnellus vocem illam temere e Leonio textu expunxerit. Illam non tantum exhibent aliorum editi, sed omnes Vat. codd. quibus et Grimanum tantopere ab ipso Quesnello laudatum respondere ipsi ex ms. exemplari ad nos

violenta interpretatione explicari possent Anatolium nondum fuisse ordinatum, sed electum episcopum tantummodo fuisse; et tum Romani pontificis consensum expectasse, ut sacra ordinationis donum obtineret. Sed isthæc explicatio minime cohæret Anatolii verbis, quibus fassus est episcoporum synodum Constantinopoli versantium sine mora ad eum ordinandum processisse. Quare, ad utriusque epistolæ sensa concilianda, alterutrum esse affirmandum arbitror: nimirum, imperatorem ad S. Leonem scripsisse statim post Anatolii in episcopum electionem, et antequam ab episcopis ordinaretur; sibi que fidenter fuisse blanditum, haudquaquam hujus ordinationem R. P. fore reprobaturum, et idcirco eodem spiritu quo motus fuerat ad procurandam Anatolii electionem paulo post egisse ut synodus eum ordinaret. Ex qua animadversione illud alterum necessario consequitur, videlicet fragmentum illud epistolæ Anatolii extra suam sedem in Quesnelliana editione esse collocatum, et propterea post Theodosii epistolam debuisse locum obtinere.

4. Quidquid vero de præsentī valde ambigua questione dici possit, haud ad nostrum arbitror pertinere institutum. Potissimum cum apostolicæ sedis jura integre salva custodita manserint ex Leonis agendi æconomia, qui suspensus hæsit in assensu dando Anatolii ordinationi, quoadusque certa atque solemnissima testimonia non obtinuisset, cum de novi episcopi probitate et fidei sinceritate, tum etiam de iis cum quibus communionem habebat. Reverenter igitur agens cum imperatore, simul pontificiæ dignitatis majestatem auctoritatemque tenens et exercens, petit ut imperator ipse ægre non ferat ipsius animi suspensionem, dicendo: *Quod æquanimiter ferat obsecro vestra clementia; ut cum talem se erga fidem catholicam qualem cupimus approbari, de sinceritate ipsius copiosius et securius gaudeamus.* Quare ad abijciendam quamcumque sinistram suspensionem, occasionem totius difficultatis quærit amovere, non ardua exigendo, sed eum invitat ad id quod nullus catholicorum potest refutare. Videlicet, petit ut Anatolius in suam mentem revocet Græcorum et Latinorum PP. de incarnationis mysterio doctrinam, ex qua Nestoriana hæresis fuit jam condemnata; relegat simul quæ a Cyrillo Alexandrino episcopo prædicata fuere in Nicænæ fidei expositione, quamque ab eo missam apostolicæ sedis scrinia susceperunt. Ephesinæ (ait) etiam synodi gesta recenseat, quibus contra Nestorii impietatem a sanctæ memoriæ Cyrillo inserta et allegata sunt de incarnatione Domini catholicorum testimonia sacerdotum (a). His addit ut non sperneret etiam recensere meam epistolam (intellige 24 ad Flavianum) quam pietatis Patrum per omnia concordare reperiet. Cumque a se hoc quod eidem profuturum sit exiti desiderarique cognoverit, catholicorum sententiis toto corde consentiat; ita ut 435 sinceram communis fidei professionem absolutissima subscriptione coram omni clero et universa plebe declaret, apostolicæ sedi et universis sacerdotibus atque Ecclesiis publicandam.

5. Quia vero hæc omnia subdole dumtaxat atque apparenter ab Anatolio, cujus fides merito apostolicæ sedi suspecta erat, potuissent præstari, quin Rom. pontifex ob locorum summam distantiam gestorum veritatem certo cognosceret, omnem curam adhibuit ne falleretur, suggerendo imperatori, videlicet, cum Anatolio agere ut quamprimum (ait) ad nos Constantinopolitani episcopi, qualia debent probati et catholici sacerdotis, scripta perveniant, aperte scilicet atque lucide protestantia quod si quis de incarnatione Verbi Dei aliud aliquid credat, aut asserat, quam catholicorum omnium et mea professio protestatur, hunc a sua

transmisso cognovimus. Esse autem necessariam ad indicandam S. P. circumspexam agendi rationem, reliqua illius loci verba patefaciunt.

(a) Leonis epistola 53 ad Theodosium, cap. 1, apud Quesnellum, pag. 272 prioris tom.

communione secernat, ut ei fraternam in Christo charitatem merito possimus impendere (b). Hæc S. Leo ab Anatolio exigit, quibus plane illud addidit, ut in Dioscorum, Eutychetem et omnes ejus sectarios pronuntiaret anathema (c). Quæ quidem Anatolii Constantinopolitani antistitis fides ita exploranda erat, ut omnis ambigua aut contraria suspicio a pontificio animo removeretur. Idcirco, nulla mora interposita, quatuor probatæ vitæ e latere legatos Constantinopolim mittere decrevit, qui ejusdem professionem exciperent, pontificiis instructionibus omnino consonam, ut exinde dignosceretur num novus episcopus apostolicæ sedis communionem dignus esset habendus. De hac quippe solemnī legatione eundem Theodosium imperatorem in eadem epistola hisce verbis admonuit: *Ut autem salubribus curis velocior pleniorque, auxiliante Domino, per vestræ clementiæ fidem præstetur effectus, ad pietatem vestram fratres et coepiscopos meos Abundium, et Asterium, sed et Basilium, et Senatorem presbyteros, quorum mihi devotio est probata, direxi, per quod quæ nostræ forma sit fidei, manifestatis instructionibus quas misimus, possitis dignanter agnoscere. Ut si Constantinopolitanus antistes in eandem confessionem toto corde consentit, securi (ut dignum est) de Ecclesiæ pace lætemur, neque aliquid residere videatur ambiguum, ut de superfluis forsitan suspitionibus laboremus.* Non ergo quamcumque fidei professionem ab Anatolio exigebat, sed eam quæ adamussim responderet legatorum instructionibus, et formulæ a se ipso conscriptæ, et novo episcopo propositæ; qui deinde etiam sub jurejurando se obstringere debebat solemniter coram universo clero et Constantinopolitana plebe ad eam perpetuo servandam et profitendam. Qualia ergo fuerint summi pontificis jura in Orientalium Ecclesiis, non est opus hic recensere, cum ex ejusmodi agendi ratione summam et maximam auctoritatem indicante plenissime omnibus innotescant.

6. Horum tamen legatorum missionem ad alium etiam scopum Leonem direxisse, sequenti illius epistolæ patefaciunt: *Sin vero aliqui a puritate nostræ fidei atque a Patrum auctoritate dissentiant, concilium universale intra Italiam, sicut synodus quæ ob hæc causam Romæ convenerat necum petit, clementia vestra concedat, ut in unum convenientibus omnibus his qui aut ignorantia aut timore prolapsi sunt, correctionis remediis consulatur.* Qui sane ad hocce dictum animadvertere non recuset, apprime intelliget nulla alia de causa Leonem ad præscribendam generalem synodum adductum fuisse, nisi ut, convenientibus in unum omnibus prolapsis, correctionis remedia sacerdotali auctoritate iisdem præberentur. Non ergo synodum generalem fieri Flaviani appellatio postulabat; non ipsius a rebus ecclesiasticis expulsio, ut ait Gallæ Placidia (d). Nec enim ab hisce causis Romani pontificis animus ad eam postulandam 436 moveri potuisset, cum Flavianus eo temporis intervallo hominem jam exuisset, et in Constantinopolitanum thronum novus episcopus esset successus. Quare nova argumenta colligimus ad roborandas præcedentes Exercitationes, superioribus in capitibus conscriptas. Præcedenti epistolæ, aliam non absimilem idem summus pontifex scripsit ad Pulcheriam Augustam, in cujus synopxi totius textus summa legitur. Ejusmodi enim est: *Anatolii professionem fidei se expectare; legatos a se missos in Orientem; per concilium generale removendum esse scandala.* Hæc ergo epistola, si cum præcedenti scripta ad Theodosium conferatur, ambas verbis dumtaxat inter se differre notum erit; et in fine ipsius Augustæ clementiam pulsat, ut, ipsa annitente, jubeatur universale concilium sacerdotum

(b) Leonis epistola 53 ad Theodosium, cap. 4, apud Quesnellum, pag. 272 prioris tom.

(c) Baronius, tom. VI, pag. 115.

(d) Gallæ Placidia epistola ad Pulcheriam Augustam exstat tom. IV Concil. generalium Labbei.

intra Italiam haberi, quo, remota arte fallendi, tandem pateat quid altiore tractatu aut coerceri debeat aut sanari (a).

7. Diligentius interim inquirendum esse arbitramur cur S. Leo summus pontifex suspensus hæserit in assensu præbendo Anatolio jam ad episcopatum Constantinopolitanum assumpto, distuleritque ad eum scribere non dilectionem negans, sed manifestationem catholicæ veritatis expectans. Itaque pontificii animi suspensionem ex multis causis originem habuisse superius indicavimus. Duas tamen inter cæteras idem S. Leo expresse patefecit in alia epistola ad archimandritas monasteriorum Constantinopolitanorum scripta, quæ apud Quesnellum 53 est. Alias vero 34. In hac quippe epistola se laborare sollicitudine asseverat, quæ eum metuere compellit ne improbitas Eutychiana, quæ in suis fuerat amputanda principiis, processu temporis feret perinacior et latior. Animi timor augebatur ex Constantinopolitani novi episcopi et eorum qui illum consecraverant agendi ratione: Qui præter id, ait, quod ad ordinationem novi antistitis pertinebat, nihil nobis de compressis vel abdicatis erroribus indicarunt, quasi in illa Ecclesia nullum scandalum, nulla exstitisset offensus, aut non hinc præcipue fuerit ordinari meritum demonstrandum, si aliena a se quæ catholicorum sensibus sunt adversa docuisset. Admonitus ergo dumtaxat fuerat S. Leo de Anatolii ordinatione, quin imperator, vel episcopi qui ad Anatolium ordinandum convenerant, apostolicæ sedi sinceram fecissent relationem de Constantinopolitanæ Ecclesiæ statu, et sincerum dedissent testimonium de fide, merito qualitatibusque novi antistitis electi, qui non solum cum Romano pontifice communicare intendebat, sed ulterius petebat ut ipsius electio et ordinatio in episcopum tamquam canonica haberetur. Quare ne, quod, ait S. P., inter longinquas regiones accidere solet, in nimias dilationes tenderet veritatis examen, atque nequidquam temere ageret, neve aliquod ratum haberet quod fidei causæ et Romanæ sedis iuribus obesset, solemnem illam legationem decrevit, probatissimis illis quatuor viris data sufficienti paternarum auctoritatum instructione. Quos (subijcitur) in omnibus, fratres charissimi, diligentia ac sollicitudine vestra cupimus adjuvari. Confusus tandem in fide, doctrina laudatorum archimandritarum, quos noverat maxime diligere veritatem, eos ad labores pro fidei causa impendendos hisce honorabilibus verbis hortatur, catholicæ fidei sacramentum et Romanæ sedis auctoritatem commendando: Et ideo vos, qui justificamini per fidem quia catholicam diligitis veritatem, et de singulari sacramento salutis humanæ per Spiritum sanctum estis edocti, collaborate nobiscum, et quanta potestis devotione satagite, ut, falsitate destructa, et fidei soliditate defensa, secura per totum mundum Dei pace potiamur.

8. Leoni tamen vehementer fidei catholicæ firmitatem et Orientalium Ecclesiarum tranquillitatem optanti nondum omnes præcautiones, 437 et necessaria media adhibuisse videbatur, si præter epistolas ad Theodosium, Pulcheriam et archimandritas Constantinopolitanos scriptas, adhuc usque ad felicem hujus causæ exitum non laborasset. Quare, Constantinopolim versus sollicitè itinerantibus jam quatuor legatis a se missis, ipse S. pontifex alias et alias epistolas scripsit. Alteram nimirum ad Martinum presbyterum, et reliquas ejusdem collegas, ut ex ipsius contextu ad marginem Quesnellus ipse merito annotavit, quos laudat propter mala ab ipsis in veri-

tatis defensionem perpessa, cujus veritatis unitatem locorum spatia non scindunt. Atque tandem protestatur suos legatos misisse ad roborandam fortitudinem sanctarum mentium, quorum pio operi ut curam atque consilium adjungant hortatur (b). Aliam pariter non multo post scripsit ad duos presbyteros Faustum et Martinum. An vero Martinus, cui nova hæc epistola inscribitur, idem sit cum Martino cui præcedens data est, non judicabo (c). Valde probabile tamen est unum et eundem fuisse hujus nominis presbyterum. Hos ergo presbyteros summus pontifex suorum laborum quos pro cura universalis Ecclesiæ impendebat consortes habere volebat. Et sibi persuadens jam a legatis tum Constantinopolim commorantibus plenissimam omnium agendarum rerum instructionem habuisse: Adhuc nunc (ait) per filium nostrum Maximinum comilem continuatum vos colloquiis cohortamur, ut quia propitio Domino multum catholicorum est aucta libertas, sumatis constantiam spiritualem contra Antichristi præcursores. Hisce verbis postremis impetere et exagitare voluisse Nestorium et Eutychetem, ipse S. P. immediate post in subsequenti capite explicavit. Quemadinodum ergo aucta esset catholicorum libertas, ex qua laudatos presbyteros sumere oportebat constantiam spiritualem contra Antichristi præcursores, S. Leo non indicavit. Propterea ex aliis monumentis id exquirere nobis opus fuit, ut lectoribus id patefaceremus, quod Quesnellus annotare prorsus prætermisit. Duplici ergo titulo catholicorum libertatem auctam fuisse intelligimus. Primum fuit quod, perdurante in Oriente gravissimo schismate quo Ægyptii, Thracæ, Palestini episcopi Diocorum sequebantur, Orientales, Pontici, Asiani, partes Flaviani et catholicorum tenebant, ut ait Liberatus diaconus in Breviario, c. 12, nec schisma illud post Flaviani necem imperator vidisset abolitum, nisi secum ad mala quæ Orientalium Ecclesiis obvenerant serio recogitare cõpisset. Qui cum jam pridem optimis institutionibus a Pulcheria imbutus fuisset, deinde, moribus, in Ecclesiæ perniciem, depravatus a Chrysaphio eunucho et Eudocia conjugè, occasionem dederat tot tantisque malis in Oriente gliscientibus, ob favorem atque præsidium hæreticis, schismaticis atque prædonibus usque ad illud tempus præstitum. Verumtamen divino illustratus lumine, se spædonis astutia et Eudociæ conjugis artibus deceptum comperit. De admissi ergo sceleris expiatione in posterum novis sanctissimæ Pulcheriæ insinuationibus facienda deliberavit. Quare cum S. Flaviani necem reparare non posset, in Chrysaphium omnem suum effudit furorem. Itaque primum illum dignitate, mox etiam substantia omni exspoliatum in insulam quamdam relegavit, ut Nicephorus tradit, qui eundem inter navigandum haustum fluctibus narrat. Sed de eo quoque verba faciens Cedrenus, a Jordane interceptum fuisse asseverat; cui Marcellinus comes suffragari ex parte videtur, qui ait: Pulcheria autem injustissimum istum eunuchum Chrysaphium Jordani tradidit Joannis filio quem ille dolo necaverat, atque Jordanes vicem rependit (d). Alia quoque pœnitentiæ 438 argumenta idem Theodosius jam exhibuerat, Eudociam conjugem tamquam alteram omnium Orientis malorum originem acri oburgatione exagitavit, et ad pœnitentiam agendam Hierosolymam misit, atque alia multa præstitit, quæ a Nicephoro describuntur, quamvis revera (e) Baronius merito lectores admoneat Nicephorum allicentem esse passum, cum scripsit Theodosium jussisse ut Flaviani sacrum corpus

(a) Vide quæ scripsimus cap. 6, 8, 9 et 10, occasione Eutychetis et Flaviani appellationum.

(b) Epistola hæc, apud Quesnellum 53, alias 36, scripta fuit idibus Septembris anno 450, quando jam Abundius Comensis et Asterius episcopi cum aliis duobus pontificiis legatis ad Constantinopolim iter direxerant. In Grimaneo cod. ejusmodi epistola variis falsis

lectionibus referta est, ut convenientius alibi videbitur.

(c) Minime prætermittendum censeo aliquid manuss. exemplaria et edit. pro Martino Martianum exhibere.

(d) Nicephorus, lib. xiv, c. 49; Cedrenus, pag. 334; Baronius, tom. VI, pag. mibi 117.

(e) Baronius, tom. VI, pag. mibi 117.

in Constantinopolitanam urbem solemnī pompa transferretur. Hanc enim translationem decreto Marciani contigisse, exploratum est.

9. Ut autem res contigerint, in præsens inquirere opus non est. Quare cum nec aliud interim nobis occurrat quod ad Leonis pontificiam agendi rationem pertineat, idcirco ab hac Exercitatione manum removemus. Unica dumtaxat superest brevissima epistola ad Faustum presbyterum scripta, in qua S. Leo istius fidem laudat, et ad sollicitudinem hortatur. Sed an hæc præcedentibus socianda sit, nec ipsius textu, in quo nulla mentio facta est de rebus Constantinopolitæ per legatos agendis, indicatum est; neque ex consulari nota, quæ desideratur, colligi potest. De Constantinopolitana ergo synodo, in qua solemniter ab Anatolio fidei professio emissa fuit, ac de reliquis a sancto Leone Magno gestis ante Chalcedonense concilium, verba facere nos in hoc sequenti capite reservamus.

CAPUT XII.

Theodosius Augustus penitentiam agens moritur. Pulcheria Augustæ studiosa et S. C. Marcianus imperator renuntiat. Is statim Eutychianos penas solvere jubet. Scribit ad S. Leonem de nova habenda generali synodo. Abundius cæterosque Leonis legatos honorifice suscipit. Constantinopolitanum celebratur concilium in cæsa Anatolii atque lapsorum. Iterum Marcianus et Pulcheria a S. Leone generale fieri concilium petunt: Theodoret, Ibe et Aquilini episcoporum litteræ ad Abundium R. P. legatum.

1. Catholicorum libertas Theodosii imperatoris penitentia aucta, majora adhuc incrementa obtulit, cum, merito Chrysaphio, et Eudocia ab imperiali aula procul amandata, sanctissima Pulcheria, quam imperator præ cæteris sororibus adamaverat et Augustam appellaverat, sensim potuit in fratris animum eas sinceræ pietatis imitationes excitare, quibus eam imberbat a puertitia, quando videlicet piissima soror fratris natu. major cum fere ab infantia usque ad vigesimum aetatis suæ annu educaverat. Itaque Theodosius majora adhuc penitentis signa daturus in ignem Dei genitrici ædem sacram constitit, et cum ejus obitus appropinquaret, Ephebus venit, sanctum Joannem evangelistam veneraturus, templumque ingressus, orationi sese dedit, in qua etiam quis et in imperio Romano successurus esset edoceri se a Deo petiit. Quod ubi per visionem Deus ei ostendit, Constantinopolim rediit. Paulo post ipsius mors subsequuta est. Nam exercitum adversus Attilam ducens, Urbe egressus est, inter equitandum equo delapsus, spine vertebrarum luxavit. Quapropter lectica in palatium relatus est, et ubi moriturum sese sensit, secreto vocata ad se sorore Pulcheria, de Marciano tribunio successore in imperio habendo locutus est, Deo gratiam placitumque esse dicens, ut illi post se ditionem Romanam ministraret. Hæc fere in terminis ex Nicephoro (a) descripsit Baronius, qui animadvertit Theodosianæ mortis causam, aliter describi a Theodoro in Collectaneis; qui ait: c Theodosius junior ad venationem egressus, et in fluxu Albium abruptus sequenti nocte morrans est, et in sepulchro Arcadii patris ipsius sepultus est. Et Eudocia imperatrix Hierosolymam profecta non est amplius reversa. r Inter cætera quæ ad nostram Exercitationem scriptum spectant, in imo hujus mortis tempus attendendum esse arbitramur, ut inde intelligamus an Constantinopolitana synodus S. Leonis jussu in Anatolii causa celebrata contigerit adhuc superstiti Theodosio, vel cum imperii habenas Marcianus acceperat. Baronius Theodosium obiisse

quarto kal. Augusti anni 450, suæ ætatis unde quinquagesimo, asseverat. Et paulo post, sanctæ Pulcheriæ voluntate, ex senatus-consulto delatum est imperium Marciano. Cujus sanctæ femine consilium maxime scriptores laudant, quod conjugii titulum evadere voluerit in imperium ætate maturum, consilio gravem, continentiam probatum, atque militari virtute undique spectatum; ut nimirum hac electione, et industria, facilitas imperii et religionis rebus prospiceretur. Et quidem Marcianus vix imperiali purpura indutus, omnia erga religionem argumenta pietatis exhibuit. Legens imprimis tulit contra Eutychianos, quæ eos itidem penam esse puniendos decrevit quæ superstitibus legibus adversus hæreticos constituta sunt: e Jubebas (ait) seniori, et extra ipsam solum Romani imperii repetit, sicut de Manichæis præcedentium legum statuta amiserunt. Dat. kal. August., Valent. vii et Avieno cons. r Deinde ad Romanam pontificem decus convertens, hujus nam omnia facere animo strenuus ad sanctum Leonem litteras dedit, de sua in imperatorem electione istum admonet, atque tandem pro omni impto errore abolendo et Christianis rebus summius pace componendis, ipso Leone auctoritate, synodi celebranda annuere quam libentissime protestatus est. Ait enim: *Ut omni errore sublato per celebrandam synodum, te auctore, maxima pace circa omnes episcopos fidei catholice sed, ab omni scelere circa et intentata consuetudine (b). hanc epistolam scriptam fuisse hoc anno 450, ex nota consulari innoscit. At Leonis redditam non fuisse nisi anno sequenti, in quo Adelphius consulatum agebat, certissimum est.*

2. Hoc temporis intervallo Abundius et Asterius alique duo legati Constantinopolim in Anatolii causâ missi illuc pervenerant, litterasque pontificis ad Theodosium jam vix hinc inde directas, Marciano accessori pottererunt. Quibus acceptis, et perhonorifice cum legatis agens, omnibus S. Leonis petitionibus fieri satis præcipit, et incontinentanter provincialis synodus Constantinopolitæ cogitur, in quo et de Anatolii fide, et de recipiendis lapsis ad penitentiam venire volentibus tractatur. Temporis injuria istius synodi Acta perperita esse cum multis aliis monumentis ad ejusmodi causam spectantibus, graviter dolendum est. Nihilominus tamen ex quodam eorumdem fragmento (c), et ex epistolis Marciani imperatoris, Pulcheriæ Augustæ, et ejusdem Constantinopolitani episcopi Anatolii, quas integras gestarum rerum seriem eminentissimus Baronius descripsit, circa nonnulla alia deinde, quæ in illa Constantinopolitana synodo tractati sunt hæretici suspensus, quæ tandem ex Chalcedonensis concilii actionibus probabiliter colligi posse arbitratur. Non itaque in his expendendis dubium immorari nobis opus erit. Sed dumtaxat paucis indicabimus quidquid factum fuerit (d). Marcianus ergo, legatorum postulationibus 450 auditis, suâ pragmatica sanctione jussit ut quotquot ex episcopis qui, pro catholice fide decertantes, Flaviani partibus in introitu Ephebus adhererunt ab exilio revocarentur, statim libere ad proprias sedes remeant. Deinde, Romani pontificis justitionibus maxime obtemperare cupiens, legatis liberam fecit facultatem convocandi ex vicinis locis episcopos etiam lapsos, ut in catholice Ecclesie communionem, servatis pontificis instructionibus admitterent. Quart, convocata illa Constantinopolitana synodo: *Attaclius episcopus Constantinopolitanus novæ Romæ, acceptis S. Leonis papæ epistolis (f) de confirmatione catholice fidei contra vesaniam hæreticorum, eam recitavit ante omnium conspectum, quam pariter eisdem præsentaverat coram omnibus*

(a) Socrates, l. vii, c. 23; Sozom., ix, cap. 4; Nicephorus, l. xiv, 17.

(b) Hæc Marciani epistola Græcæ et Latine exstat tom. IV Concil. Labbei, eamque in sam etiam translulit editione Paschasii Quésnelius tom. I, p. 176.

(c) Baronius, tom. VI, pag. milii 119 et seq.

(d) Fragmentum illud Actorum lapdatae synodi exstat tom. IV Conciliorum, cum scriptis Severini Bini, pag. milii 751.

(e) Epist. otium 10, in Quésnelii edit. 23.

beatus Abundius. Anatolius ergo episcopus plena devotione huic S. Leonis epistolæ *continuat catholicam fidei veritatem, concordantibus etiam testimoniis PP. ab eadem apostolica sede decretorum, subscriptis, anathema dicens Eutychem et Nestorio, et ipsorum dogmati cum sectatoribus eorum, Idipsum fecere omnes qui aderunt episcopi, presbyteri, archimandrita, etque diaconi, Maxima quidem lætitia efferebantur corda non tantum Augustorum principum, sed etiam sancti Abundii, Asterii episcoporum, Basilii et Senatoris presbyterorum. Hi namque dixerunt: Omnipotenti Deo gratias, quoniam reverendorum episcoporum, presbyterorum, archimandritarum, et totius cleri professiones cognovimus fidem rectam et a Patribus traditam profieri. Sic eorumdem subscriptio gestis præsentibus inserta declarata. Addunt præterea ipsi legati se missos Româ a Leone ad insinuandam cunctis fidem catholicam. Idcirco et ipsi anathema dicere Eutychem, vel omni qui ejus perniciam sequuntur, et dicunt in Christo Domino ante incarnationem duas fuisse naturas, et post incarnationem unam tantum naturam. Absensibus mandatum est ut per eos legatos idem exsequantur. Legati deinde apostolicæ sedis ad singulos metropolitanos Orientis miserunt celebrem S. Leonis epistolam ad Flavianum datam, eo fine, ut omnes eisdem subscriberent; quemadmodum colligitur ex Act. & Chalcedonensis concilii. Tandem in hac synodo statutum fuit ut episcopi in latrocinio Ephesio lapsi redire volentes ad Ecclesiæ communionem, eisdem suæ dumtaxat, non totius Ecclesiæ, communicatio concederetur, et cautum fuit ne Dioscori Alexandrini, Juvenalis Hierosolymitani, et Eustathii Berytensis nomina ad altare reptarentur, eo quod tamquam impoenitentes et schismaticorum antesignani habiti sunt. Hic autem animadvertendum esse censuimus in errorem lapsum esse Harduinum, qui in notis ad hoc concilium male suspicatus est tunc anathema dictum fuisse Photio Tyrio, cum scripserit: *Eadem hæc fortasse synodus episcoporum in qua ab Anatolio C. P. Photius Tyri episcopus excommunicatus est, ut refertur in concilio Chalcedonensi actione 4. At quis umquam credere potest causam tantopere Nicænis canonibus repugnantem, Photii religioni atque innocentie injuriosam, pertractari potuisse in synodo coacta a sanctissimis viris, Rom. pontificis legatis, contra apostolicæ sedis mandata? Igitur Photii Tyri excommunicatio, hujusque metropolitici juris violatio ab Eustathio Berytensi intentata, et pragmaticæ Theodosii typo roborata, non ad hanc, sed ad aliam præcedentis anni synodum, in qua Anatolius ad C. P. thronum evectus est, omnino referri debet. Nos enim hac de re integram conscriptissimam dissertationem sub auspiciis SS. domini nostri Benedicti XIV, quam in concilio Academia recitavimus, hancque publici juris factemus in altero sequenti libro de Chalcedonensis concilii actionibus disserentes (a).**

441 3. Constantinopolitana itaque Ecclesiæ rebus in pace compositis, Marcianus imperator interea serio omnia Orientalium mala tollere et schismata abolere decrevit. Et primo iussit ut S. Flaviani corpus so-

A lemmi apparatu et pompa in Constantinopolim deferretur, illudque sepeliri in basilica Apostolorum, in qua suorum episcoporum prædecessorum exuvie reconditæ erant. Deinde ad summum pontificem Leonem novas litteras scripsit, in quibus, de Anatolii fide testimonio facto, reverenter eum Orientem adire invitavit, et synodum celebrare, ut suis et augustis conjugis desideriis satisfaceret, et sacra religioni quæ sunt iustitia decerneret. Si vero (subiecit) hoc onerosum est, ut ad has partes advenias, hoc ipsum nobis propriis litteris sanctitas tua manifestet, quatenus in omnem Orientem, et in ipsam Thraciam, et Myricum, sacris vestris liberæ dirigantur, ubi nobis placuerit omnes sanctissimi episcopi debeant convenire, et quæ Christianorum religioni atque catholice fidei prosum, sicut sanctitas tua secundum ecclesiasticas regulas definiaverit sua dispositione declarent. Hactenus Marcianus in altera epistola scripta ad S. Leonem (b) cui non absimilis est quam pariter ipsius conjux Pulcheria eadem scripsit occasione, quas ad Rom. pontificem delatas fuisse rationabiliter arbitramur ab Anatolii clericis Romam missis cum fidei professione, ut suo loco dicemus.

B
4. Interim multo studio Theodoretus exultavit, quod Marciani pragmatice, et pontificum legatorum studio, ipse eo stitit qui contra Eusebium decertaverant ab exilio revocarentur, et pœnent episcopatum et Ecclesiæ propriam reciperent. Quare litteras dare non distulit Abundio Romani pontificis legato. Quibus primo testatur in Romana Occidentis Ecclesia veram et apostolicam fidem pia mente conservari, atque ob id gratias Deo Omnipotenti episcopo fusus est, potissimum quod religio, quæ in Oriente periclitabatur, renovata est per sanctitatem vestram, et tunc in lætam. Hanc Romanam fidem Noëtiens ætate comparat, quatenus Ecclesia Occidentalis reservata a dituvio Eutychiana hæresis, ut ex iis etiam Orientales sacrosanctæ Ecclesiæ veram custodiant religionem, quam nascere jñ et devorare pontifis sacriloga et nova hæresis tentabat. Addit plenam fidei veritatem didicisse ex literis sanctissimi ac religiosissimi archiepiscopi domini Leonis, quem appellat magnam advocatorem et propagatorem veritatis. Quibus episcopi assensum præbuisse affirmat, et eisdem subscriptis una cum Iba Edesseno, et Aquilino Bihli episcopis, contra quos imperatorum potestatem inventores novæ hæresis armaverant. Tandem sequentibus verbis suam claudit epistolam (c): *Superest ut vos cum sanctissimis viris auxiliium sacrosanctæ Ecclesiæ feratis, adversariusque impio bella que impendebant. Prohibite itaque sacrilegam sætatem, quæ contra pietatem hæc commota est, et pristinam Ecclesiæ reddite pacem, ut fractus apostolicorum laborum accipiantis a Domino, qui eodem fructus redditurum se reponit. Alia quam plurima ipsius Theodoretus erga apostolicam sedem subjectiõnis et reverentiæ argumenta hic subijcere possemus, quæ illius avi Orientalium episcoporum doctrinam circa ecclesiasticarum rerum moderatatione evidentissime patefaciunt; quæque inavunt nonnisi hæreticos atque schismaticos auctores fuisse Romanis pontificibus ex suprema iura denegare, quæ spectant vel ad fidei*

(a) Paschasio Quesnello aliter ratiocinanti tom. II, dissertat. 1, de Vita et Rebus gestis S. Leonis M., pag. 154, haud assentiri possum, qui contendit, non Abundii aliorumque R. P. legatorum auctoritate in Anatolii causa concilium fuisse coactum, sed ab ipso Anatolio concessum episcoporum in Urbe existentium et invocatum. Injuria carpit Baronium, quod jus illud Romanis legatis adjudicaverit. Apagæ, inquam, a me hæc erroneam opinionem, pontificis iuribus injuriosam, et rerum veritati repugnantem! Quid enim? Anatolius ejus electio et ordinatio facta ab hæretico et schismatico Dioscuro, qui Antiocheni patriarchatus auctoritatem sibi usurpaverat, cum sub iudice esset, et, ipsis legitimis iudicibus delegatis presentibus, conventum, consensum, seu synodum convocasset? Quis id sine contentationum studio affirmare

poterit, potissimum cum momenta quæ Quesnellus in medium ex act. & Chalced. adducit non ad hanc Abundii, sed ad præcedentem synodum anni 449 referenda sint, ut ipsi in dissertatione nostra ad illam Photii Tyri actionem, quam superius indicavimus, evidentissime demonstrabimus. Ad eorum nostri adversarii erroneam iudicium refertur ex Theodoretus epistola ad Abundium Comenens. Is non Anatolii auctoritati concilium et hæc gesta adjudicavit, sed legatorum pontificiorum suprema potestate, ut ex sequentibus innotescit.

(b) Consule hæc de re S. Leonis epistol. ad Anatolium, olim 40, apud Quesn. 60, cap. 3.

(c) Epistola hæc exstat apud Baronium, tom. VI, pag. 125, et in collectione Operum Theodoretus facta a doctissimo viro Garnerio societatis Jesu.

causas judicandas, vel ad appellationes ex omni mundi parte excipiendas, vel ad synodos generales cogendas, horumque judicia aut confirmanda, aut retractanda, vel abolenda. Verumtamen ne a S. Leonis gestis recensendis abscedere videar, illa in præsens prætermittam. Cum multa dicenda deinde occurrant in alia Exercitatione de ipsius episcopi Cyri ad apostolicam sedem appellatione, quam Quesnellus oppugnare et evertere nisus est.

CAPUT XIII.

Orientalium res in melius mutatae, Eutylianis exitum parant, catholicis præsidium, et magni pontificis Leonis mœrorem vertunt in gaudium. Hujus gaudii testimonium exhibuit variis in epistolis ad Marcianum, ad Pulcheriam, ad Anatolium, ad Julianum Coensem scriptis. Istius patria inquiritur. Baronii, Henrici Valesii et cl. Stephani Baluzii opiniones annotantur. Omnem denique laborem S. pontifex impendit pro generali synodo habenda.

1. Sæpe ac multum hoc mecum cogitavi, mœrore an lætitiæ plus Leonis Magni animo attulerint Orientalis Ecclesiæ res, primum ob Eutylianam hæresim hujusque fautores tantopere perturbatae, et pene ad exitum perductae; et deinde plena tranquillitate cum catholice fidei triumpho et gloria, pontificio labore atque studio, feliciter compositae, ut virgo Ecclesia, sponsa unius viri Christi nullo prorsus errore vitari iniquorum fraudibus videretur. Quæstionem tamen definire ausus non sum (a). Idcirco ne meus labor in incertis inquisitionibus versetur, dumtaxat nunc affirmabo multa lætitia Leonis animum affectum fuisse, cum intellexit præteritos suos labores et luctus jam ecclesiasticæ libertati et divinarum rerum administrationi multum profuisse. Istius pontificiæ lætitiæ argumenta nobis suppeditant inter cæteras epistolæ illæ quas S. P. scripsit ad Marcianum, ad Pulcheriam, et ad Anatolium C. P., jam accepta plenissima Constantinopolitani concilii relatione, quam Romam Abundius alique legati miserunt. Propterea, consideratis maximis beneficiis divina largitate Ecclesiæ catholicæ collatis, primo sine ulla prolotione litteras dat Marciano ad significandam sui animi voluptatem pro fidei integritate securius ab inimicorum insidiis imperiali protectione defensa; atque fatetur multas gratias eidem referre, quas non verbis, sed ex beneficiis quæ Ecclesiæ contulerat potuisset intelligere. Addit prolixiores tum non potuisse epistolam scribere, cum ex Urbe clerici quos Anatolius cum suæ fidei professione miserat essent discessuri. *Pleniora autem (addit) de omnibus quæ ad curam meam pro statu Ecclesiarum et concordia Domini pertinent sacerdotum per legatos nostros scripta direximus.* Novos autem Constantinopolim misisse legatos, postremis iis verbis patet factum est.

443 Verumtamen novæ hujus delegationis causa cum in hac epistola indicata non sit, ex aliis subsequentibus necesse est eam exquiramus. Primo enim arbitrabar (cum scripta ibi indicata desiderentur) solemnem decrevisse legationem ad Marcianum, huic gratulaturus pro Romano adeptio imperio, pro sibi et Ecclesiæ rebus majori patrocino vindicando. At legatos de quibus ibi mentionem facit ad alium scopum fuisse directos, Leonis scripta ad imperatorem, et epistolæ eadem die ad Pulcheriam, ad Anatolium et ad Julianum episcopum Coensem scriptæ non obscure declarant. Atque imprimis S. Leo eadem die ad Pulcheriam scribens, hujus pietatem laudat, quæ divinæ misericordiæ suffulta præsidio, labores sustinuit, ut duæ hæreses, Nestoriana videlicet et Eutylichiana, nec laterent, nec sensum catholicorum corda labefactarent. Id indicare voluisse iis vocibus:

(a) Leonis epist. olim 38, apud Quesnellum est 53. Exstat tom. I Operum S. Leonis, pag. 276, et tom. IV Concil.

Et qui sibi singulas partes geminæ impietatis elegerant, una catholice fidei veritate procumberent certissimum est. Potissimum cum recensitis in antecedenti contextu Pulcheriæ studiis ad frangendam Nestorianorum pertinaciam, inmediate subjecti ipsi debitam esse alteram triumpho coronam et palmas de perempto Eutychetis errore. Quare eidem et imperatori, in subsequenti epistolæ capite. Ecclesiæ nomine gratulari pergit, pro fidei operibus et adjumentis quæ apostolicæ sedis legatis præstiterat. Quibus videlicet sacerdotes catholicos quondam de Ecclesiis suis injusta Dioscorigenæ sententia ejectos, reduxistis, sive quod reliquias sanctæ memoriæ Flaviani..... ad ecclesiam cui bene præfuit fecistis cum debito honore revocari. Alia quoque subditi, quæ vel ad episcopos lapsos, si fidei, propria male facta retractantes, subscriberent, in communionem recipiendos pertinebant; vel Dorylæi Ecclesiam respiciebant, cujus legitimus pastor Eusebius Romæ pontificiæ communionis consors tum commorabatur, dum præfata Ecclesia ab intruso prædone vastabatur. Unde merito occasionem arripit Dorylæi Ecclesiam imperiali protectione commendandi; quemadmodum et Julianum Coensem episcopum, et Constantinopolitanos clericos, qui Flaviano fidelibus officiis jam adhæserunt. Hæc est summa epistolæ ad Pulcheriam Augustam, cui non absimilem fuisse arbitramur eam quam per suos legatos ad Marcianum misisse fassus est, cum perpetuo in rebus agendis sibi Leonem respondisse compertum habemus, potissimum quando eadem die de uno eodemque negotio ad Orientem litteras mittere coactus fuit.

2. Aliquid peculiare potius attendendum occurrit in duabus aliis subsequentibus epistolis, eadem pariter die signatis, quarum unam ad Anatolium, aliam vero ad Julianum Coensem direxit. Sed tota litterarum diversitas non ex alio quam ex diversitate munerum quibus in Ecclesia fungebantur orta est. Postquam ergo Anatolio de fidei professione juxta regulas ab ipso præscriptas emissa et proprio caractere signata gratulatus est, ait se ad Orientem remittere tres legatos Constantinopolitanæ Ecclesiæ clericos, qui laudata scripta detulerant, atque eorumdem legatorum nominibus et gradibus explicatis: *Ut ergo invicem dilectionis tuæ animus nostris confirmaretur alloquiis filios nostros Casterium (sive Casterium) presbyterum, Patricium et Asclepiadem diaconos, qui ad nos tua scripta detulerunt post venerabilem diem festi paschalis remisimus.* Anatolio deinde tamquam Constantinopolitanæ Ecclesiæ præsuli cavere mandat ne in divinis rebus agendis quispiam ex presbyteris vel episcopis audeat recitare ad sacram altare nomina Dioscorigenæ, Juvenalis et Eustathii, quod nostri (intellige legati) ibidem constituti faciendum esse dixerint (b). Porro si Quesnellus ad hæc verba attendisset, haud scio an affirmare potuisset synodum illam, seu episcoporum consensum, fuisse ab Anatolio, non a pontificiis legatis, coactum, de qua re videsis quæ ipsi in superiori capite jam 444 annotavimus. Cætera tandem quæ tertio illius epistolæ cap. scribit prorsus respondent iis quæ ex epistola ad Pulcheriam jam recensuimus.

3. Quod vero ad Julianum episcopum Coensem spectat, nihil nobis dicendum occurrit, præter id quod ex iisdem epistolis colligi posse intelligimus. Alias enim atque alias Nestorianæ et Eutylichianæ hæresis occasione litteras Julianum Romano pontifici dedisse, omnibus perspectum est. Sed cum istius omnes epistolæ desiderentur, ut etiam Paschasius Quesnellus in catalogo monumentorum ad S. Leonem pertinentium descripsit, non nisi conjecturis adducti de iisdem verba facere possumus. Interim vero quod Julianus, quæ occasione ad S. Leonem, labente

(b) Epistola olim 40, jam vero in Quesnelli editione 60, cap. 1 et 3.

anno 450 vel ineunte 451, scripserit, nobis indicatum est ex epistola olim 41, nunc apud Quesnellum 61, quam R. P. iis verbis orsus est: *Litteras fraternitatis tuæ per filios nostros Constantinopolitanos clericos, nuntios tuæ salutis, accepi, quibus te magnis tribulationibus gravatum fuisse significas. Multi enim de causis ab Eutychniana factione Julianum episcopus odio habebatur. Vicaria potestate enim apud Orientales pro apostolica sede fungebatur. In Ephesino latrocinio Dioscoro quantum potuit restitit, numquam a legatorum pontificiorum nutibus abscedens, ut colligi potest ex alia præcedenti S. Leonis epistola ad eundem scripta, idibus Octobris anni 449. Alia autem causa ob quam Orientalibus hæreticis atque schismaticis fuit invisus, forte ex ipsius patria oriebatur. Cum enim Italus esset, non lubenter ejus nomen Orientales audiebant, ægre admodum ferentes quod homo extraneæ nationis super eos auctoritatem exerceret; quique summa vigilantia operam dabat ne ecclesiasticæ regulæ negligenter, sedulo agens ut apostolicæ sedis mandata exsequerentur, hujusque jura non violarentur. Quapropter gravissimos coactus subire labores inter proceres catholicæ fidei adversarios, atque cum nimis ejus animus veritatis immobiliter adhærens fatigaretur, quadam necessitate compulsus concupivit se Leoni et patriæ præsentare. Quod (ait S. Leo) vere futurum speraveram, ut apertius omnium hæreticorum ambages tuo ore cognoscerem. Verumtamen, divina munitus protectione, ab impiorum hostium manibus incolumis cum evasisset, ut Ecclesiæ causis utilitatem afferre potuisset, liberum ei fuit apud eos degere quorum nobis probabilis assensus innotuit, sicut fratris nostri Anatolii scripta profitentur, et gesta quæ apud ipsum coram nostris sunt confecta demonstrant. Post hæc salutationis vicissitudinem ei reddit, et ut circumspice perseverantem diligentiam contra falsitatis astutias adhibeat hortatur, cum tibi ad hoc et tuus animus, et nostra auctoritas suffragetur. Aliquibus tamen minus tuta videri potest sententia nostra, qua Julianum Coensem patria Italum fuisse affirmamus, clarissimi potissimum Stephani Baluzii opinione ducti (a), qui in nova Conciliorum collectione de isto Coensi episcopo, apostolicæ sedis legato, disserens, hominem Græcum fuisse affirmat; atque annotato Baronii et Henrici Valesii lapsu, qui, quandoque mss. codd., corruptis lectionibus adducti, hunc confuderunt cum Julio Puteolano episcopo, quem S. Leo ad latrocinalem synodum cum aliis ablegaverat. Julianum ergo Coensem episcopum Græcum hominem fuisse asseverat, cui primo a Leone demandatum fuit Græcæ reddere epistolam scriptam ad Flavianum (b), qui haud dubie (ait) aliquantulum linguæ Latinæ cognitionem habebat, difficile non erat in tenui et exigua lucubratione. Post synodum Chalcedonensem deinde idem Leo eidem mandat synodalia Chalcedonensis gesta Græcæ scripta, Latinitate donare. At majoris operæ (ait) fuit amplissima illa gesta ex Græco sermone vertere in Latinum; homini præsertim Græco, qui tamen etsi legatus sedis apostolicæ, apud Græcos, plenam tamen Latinæ linguæ 445 cognitionem habere non potuit. At venia huic tanto diligentique viro danda est, qui ad superius explicatam Leonis epistolam non animadvertit.*

4. Marcianus imperator, interim serio recogitans totius adepti imperii felicitatem maxime a religionis rebus pendere, atque videns Ecclesiarum Orientis negotia ob diversas factiones, episcoporum odia, brevi ad exitum perducere posse, nisi generalis synodus, quemadmodum S. Leo jam decreverat, congre-

aretur, ad S. pontificem epistolam scripsit, ut dignaretur Orientem adire, concilium ibidem agere, cunctaque decernere quæ religioni utilia credebantur. Si vero id onerosum sibi videretur (subjicit) hoc ipsum suis propriis litteris sua sanctitas manifestaret, quatenus in omnem Orientem, et in ipsam Thraciam, et Illyricum, imperiales litteræ dirigerentur, ut ad quemdam statuendum locum omnes sanctissimi episcopi convenirent, et quæ Christianorum religioni atque catholicæ fidei proderent sicut sanctitas tua (ait), secundum ecclesiasticas regulas, definiere, sua dispositione declararent (c). Hanc epistolam Leoni reddidit Titianus urbis Romæ præfectus, sicuti colligimus ex responsione quam ipse Leo fecit imperatori. In hac quippe, laudato ipsius Marciani studio, gratulatur quod fidei et imperii res reparare satageret, ut videlicet, *propitiato per unam confessionem Deo, simul et hæretica falsitas, et barbara destruat hostilitas*. Quoniam vero negotium de nova habenda synodo per epistolam ultro citroque missas agere valde difficile pontifex arbitratus est, primo imperatori indicat de solis errantibus esse agendum, minime vero de fide vel Scripturis, quas aliter quam SS. Patres interpretari nefas reputabat; ideo imperiali sollicitudini respondet per legationem, quæ (ait) *confestim ad clementiam vestram, Deo annuente, perveniet, quidquid ad causæ utilitatem arbitror pertinere plenius atque opportunius suggeretur (d)*. Non diu distulit ipse pontifex novas litteras dare imperatori, forte quia intra quadraginta septem dierum intervallum ipse ex imperatore novas litteras accepit. Siquidem septimo idus Junii stititiam rescribendi arripere affirmat, cum ex ipsius imperatoris epistolis, tum ex relatione sibi facta ab Abundio cæterisque legatis ex Oriente revertentibus, qui non sola assertionem verborum, sed ipsis etiam operum effectibus, demonstrabant ad defensionem catholicæ fidei divinum (ait) *in vobis vigere præsidium (e)*. Inter cætera quæ ibidem subjicit, narrat jam direxisse *Lucentium episcopum, et Basilium presbyterum, qui sollicitudinis meæ (ait) partes possint implere, quemadmodum in præcedenti promiserat*. Hos autem ad illud munus obeundum ablegavit pro lapsis episcopis reconciliandis, ne horum *resipiscantium desideria longiori mora fatigaretur, nave injuriosa facilitas temere et sine discretionem susceperet*. Synodum vero generalem sicut imperator suggererat, se postulasse fatetur. *Sed sacerdotes provinciarum omnium congregari illius temporis necessitas nulla ratione permittebat propter bella ingruentia, quæ haud quibusdam episcopis maxime evocandis a suis abscedere Ecclesiis sinebant*. Idcirco ad aliud tempus episcoporum convocationem reservandam esse existimat. Eadem die epistolam non absimilem scripsit ad Pulcheriam Augustam, cui laudatos legatos commendat; Eutychnianam blasphemiam condemnat; Augustam denique rogat ut ipse Eutyches ad longinquiora transferatur, ejusque monasterio catholicis prædicatur abbas, qui *illam servorum Dei congregationem et a pravo dogmate liberare, et institutis veritatis possit imbuere (f)*.

446 5. Cum has adhibuisset diligentias apud Marcianum imperatorem et Pulcheriam Augustam, ab incepto opere non destitit S. pontifex. Sed eadem die scripsit pariter ad Anatolium, quem pridem receperat in communionem, ratam habendo atque confirmando istius in episcopum Constantinopolitanum electionem, cui aperiens necessitatem quæ eum impulit ad mittendos in Orientem novos legatos, *Lucentium episcopum et Basilium presbyterum, ei suggerit lapsos pœnitentes per satisfactionem et non dubiam fidei professionem ad reconciliationem reci-*

(a) Videsis novam Baluzii Conc. collectionem, p. 955.

(b) S. Leo Magnus, epist. 102, apud Quesnellum.

(c) Hæc Marciani epistola Græcæ et Latine existat tom. I Operum S. Leonis apud Quesnellum, pag. 279, et tom. IV Concil. generalium.

(d) Epist. olim 42, nunc in Quesnelli editione 62 est. Hancque pontifex scripsit nono kal. Maii 451, vel ut habent duo Vat. codd. et Grim. octavo kal. ejusdem mensis.

(e) Epist. olim 44, jam vero 63, cap. 1.

(f) Epist. jam 45, nunc 64, cap. 3.

perere; ea tamen moderatione servata, ut nec benevolentia partes nec justitia negligantur, sed absque personarum acceptione divinum in omnibus iudicium cogitetur. Sed in altero ejusdem epistolæ capite, agens de iis qui gravius in lætrocinali synodo peccaverunt, superiorem sibi locum in illa infelici synodo vindicantes: *Horum (ait) si satisfactio talis accedit quæ non refutanda videatur, maturioribus apostolicæ sedis conciliis causa reservari jubet, ut examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum actionibus quid constitui debeat æstimetur; eorum nomina tandem ad altare recitari vetat, quoadusque quid de eis constitui debeat verum processus ostendat.* Neque ex hac dumtaxat reservatione sibi facta, ne principes hæreticorum ad reconciliationem admittantur, Romanæ sedis auctoritas in Orientalium causis extra concilium judicandis clarissime innoscit; verum etiam ex iis quæ in altero epistolæ capite scripsit, in quo mandat quod si de quibusdam aliis causis amplius deliberandum contingeret, celeriter ad nos relatio dirigatur, ut, pertractata qualitate causarum, nostra quid observari debeat sollicitudo constituat.

6. Hic itaque duo, nisi mea me fallat opinio, attendenda sunt, quæ ambo certa et nitida præseferunt argumenta supremæ moderationis a Romanis pontificibus adhibita in negotiis Orientalium Ecclesiarum. Alterum spectat ad eos poenitentes qui metu adducti lapsi erant. Pro quibus recipiendis Leo ipse eas regulas præscribit quæ justitiæ haud repugnarent, vel indulgentiæ cum justitiæ injuria non faverent. Pro his autem reconciliandis misit duos laudatos legatos, Lucentium atque Basilium, quibus cum necessariis commonitorium et institutiones dedisset, nemini, nec ipsi Anatolio Constantinopolitano episcopo, licitum esse poterat ab iisdem vel leviter resilire. Quotquot igitur lapsi ex hoc ordine ad pristina ecclesiastica officia, dignitates et gradus erant restituendi, non nisi apostolicæ sedis auctoritate absolvi poterant, et antiquis honoribus frui concedebatur. Cæteros vero, qui tanquam schismatis auctores habebantur, quorum causa durior et gravior erat, ex Leonis sanctione ad honores et gradus, ad communionem et reconciliationem, sub quocumque satisfactionis signo et testimonio suscipere vel amittere cautum erat; quoniam maturius iudicium de his aliisque causis quæ poterant insurgere summus pontifex habere sibi reservavit. Hæc duo quidem studiose dissimulasse Quesnellum censendum est. Ea nimirum ductus ratione, ne fateri cogatur quæ passim in adornandis S. pontificis Operibus inficitur; tot tantisque semper adhibitis violentis interpretationibus, quas sibi sufficere arbitratur ad abolendam Romanorum pontificum auctoritatem in Orientalium causis judicandis. Studiose quidem hujus epistolæ argumenta dissimulasse, produnt annotationes ad Leoninas epistolas, quas

A ad secundi tomi calcem apposuit. Hanc enim inter cæteras veluti indignam suarum notaram et observationum prorsus prætermisit. Quid tamen? Leo ipse, qui interprete non indiget, eadem die, supremæ hujus auctoritatis in iudiciis de Orientalium causis ferendis clariora adhuc argumenta posteris ex epistola 67 reliquit. Nam cum, adhuc superstite Flaviano, duo Constantinopolitanæ Ecclesiæ presbyteri, Basilius nimirum et Joannes, vel Eutychna, 447 vel Nestoriana hæresi postulati fuissent, ad hujusmodi infamiæ notam delendam Romam venerunt. Cum ambo itaque coram sede apostolica sese purgassent, reversuri postmodum ad Orientem, S. pontifex ad Anatolium scribit, testimonium dans eosdem post susceptum longinque peregrinationis laborem sensum cordis sui in apostolica sede patefuisse, damnantes (ait) utramque hæresim, quarum supra fecimus mentionem. Quare brevissimam hanc epistolam claudens ita S. P. alloquitur Anatolium: *Per hos ergo, frater charissime, cum testimonio nostro ad propria revertentes dilectioni tuæ nostra scripta direximus, fidenter orantes ut qui gratia apostolicæ sedis ornantur, etiam favore per omnia se gaudeant adjuvari (a).* Non me quidem latet eos qui nodum in scirpo quærunt posse contendere minus aptam esse hanc epistolam ad nostrum assumptum probandum, ob duras illas voces, *fidenter orantes*, quæ iudicis auctoritatem dedecere videntur. Ad contentionem dirimit, vel lectionum varietas, vel fragmentum quoddam epistolæ Flaviani ex Vaticana bibliotheca erutum, nondum publici juris factum, quod ipsi in sequenti tomo exhibebimus. Plerique enim codices, et Grimæus ipse, ut Quesnellus ad suæ editionis oram scripsit, habent, *fidenter hortantes*. Deinde duorum presbyterorum negotium in annum 449 rejiciendum est. Et quamvis tota integra Leoninarum epistolaram series desideretur, tamen ex unico illo fragmento Flaviani epistolæ in horum causa scriptæ innoscit S. Leonem veras iudicis partes obisse; duos illos presbyteros Romam venisse rationem de fide reddituros; atque denique non ex quadam indulgentia, sed recognita atque probata, Leonem eos in communionem suscepisse, innocentesque declarasse. Fragmentum quippe illud quod indicavimus nihil aliud in se continet quam Flaviani ad S. Leonem relationem de fide et moribus presbyterorum Basilii et Joannis, ut opportunius explicabimus. Hanc epistolam scripsit S. pontifex decimo tertio kalendas Julii, paulo antequam legatos ad novum generale concilium institueret, et ex Urbe in Orientem mitteret. Jam vero quæ sequuntur, cum sint veluti præliminaria synodi Chalcedonensis, in qua cogenda atque canonicè ordinanda S. Pontificis Leonis studium sedulo versabatur, idcirco de his verba facere in sequentis libri capitibus reservamus.

(a) Epistola olim 48, jam apud Quesnellum 67.

LIBER SECUNDUS.

PROLOQUIUM.

448 Inter præcipuas causas quibus oppido fit ut quamplurimi in sinceræ veritatis odium Chalcedonensibus Actis et Leoninis scriptis abutantur ad apostolicæ sedis jura abolenda aut saltem elevanda, ea certe censenda est quæ proficiscitur vel ex quadam maligna veterum monumentorum interpretatione, aut ex parum accurata diligentia in iisdem evolvendis, lustrandis simulque conferendis. Si enim, omnium partium studio seposito, cum theologi, tam antiquarum rerum tractatores, causas de quibus nos agere desideramus disputare voluissent, atque iudicium interponere, quemadmodum ævi res postulabant, obcuris quibusdam factis maximum lumen attulis-

D sent, neque nobis aliisque scriptoribus tantopere fuisset laborandum in detegendis refellendisque in commentis quæ ipsi ad veritatem abscondendam opprimendamque excogitarunt, ad aliorum animos præjudiciis falsisque opinionibus imbibendos et depravandos. Itaque cum in præcedentibus Exercitationibus quamplurima e tenebris educere conatus fuerim quæ ad Eutychnæ hæresis auctorem, vindicæ propugnatoresque pertinebant, cum præterea de ecclesiasticis iudiciis in Eutychetis condemnationem ipsius aliorumque appellationes abundantius egerim, perspicue explicando suprema apostolicæ sedis jura, et consuetudinem in Orientalium etiam causis judicandis retractandis, atque id genus alia plurima; jam mihi lustranda et recensenda superesse

intelligo quæ tandem contra eandem Eutyochianam factionem in Chalcedonensi synodo ex Leonis sententia gesta sunt; quæque idem S. pontifex in reliquo suæ vitæ cursu pro Christianæ reipublicæ bono fideliter adimplevit. Fateor quidem in præcedentibus conscribendis Exercitationibus longum quandoque habuisse sermonem, a quo nostri ævi viri abhorre solent, leviori potius rerum cortice delectari assueti, quam in sincera earundem veritatum inquisitione exerceri. Sed ad hanc necessitatem prolixioris quandoque sermonis habendi multæ causæ me compulerunt. Quarum altera ex usu illarum institutionum oriebatur quas multorum annorum spatio in scholis theologiæ exponere sui assuetus, in quibus expendendis brevis et stricta oratio adhiberi haud potest, ne auditores minus sufficienter edoceantur. Propterea hanc consuetudinem longa industria comparatam valde difficile superare potui. Altera vero nostris adversariis adjudicanda est, qui cum obscuras quasdam multisque cavillis circuminvolutas quæstiones excitassent, quibus pro præsentis scribendi proposito me occurrere oportuit, paucis eorum argumenta eripere atque refellere prorsus impossibile fuisset, cum multoties ad genuinos fontes horumque interpretes provocare mihi opus fuit, ut male congesta et constructa eorum ædificia atque systemata demonstrarem. Verumtamen in postrema harum Exercitationum parte omnino brevitatem prosequi nititur; nonnulla annotationum subsidio indicando, sive supplendo; alia in synopsis, vix ulla instituta cum adversariis congressione, redigendo; alia tandem quæ pro quæstionum amplitudine et difficultatibus dicenda supererant, et a quibusdam optimæ fidei et eruditionis viris jam illustrata fuerunt, quasi intacta relinquere deliberavi, ad eos scriptores qui nos præcesserunt nostros lectores remittendo.

CAPUT I.

Diu desideratam a Leone Magno generalem synodum tandem in Oriente habendam imperator Marcianus permisit. Cujus dispositioni S. P. gravioribus ductus rationibus cum posse obistere, tamen præpeditus ne synodo interesset, quatuor legatos in Orientem mittit, qui ipsius nomine, vice et loco, eidem præsent. Omnia idcirco agenda disponit, datis hæc de causa aliis et aliis epistolis ad Paschasinum, ad Marcianum, ad Anatolium, ad Pulcheriam augustam, et ad Julianum Coensem.

1. Vix facta nova legatorum in Oriente expeditione pro quibusdam recipiendis lapsis ad pœnitentiam venire cupientibus, de habenda generali synodo, cum summus pontifex, tum Marcianus augustus tandem deliberarunt. Hanc enim in votis Leonem habuisse, statim infelici latrocinialis Ephesini exitu audito, produnt istius litteræ datæ ad Theodosium eodem anno 449, in mense Octobris, de quibus in antecedentis libri Exercitationibus verba fecimus. Sed cum Theodosius augustus, in Eutychem propensus, circumventus fuisset a factiosis viris, quibus ducebatur, irrita tum prorsus reddita sunt pontificia desideria, donec ad imperium assumptus Marcianus, Orientis res jam fere pessumdatæ erigerentur. Igitur in sententiam Leonis imperator veniens, de loco tamen et tempore non conveniebant. Leoni in Italiam synodum cogi placebat, secum recogitans omnia præcave vere mala quibus memoria latrocinii Ephesini vehementer afflictabatur, optans præterea se adesse concilio. At imperator videns per totum Orientem hæ-

A resim grassari, ibidem esse jugulandam credidit, et propterea, ultro citroque litteris missis, Marcianus rerum necessitate ductus, et ab Orientalibus episcopis sollicitatus, non amplius synodi congregationem deferendam esse arbitratus est. Cum ergo ex Italia nec consuetudo, nec patriæ amor, nec externi hostes Hunni, duce Attila, Leoni egredi permitterent, Paschasinum Lilybæi episcopum ad vices suas implendas seligit, quem pauci doctrina, sanctitate et fama adæquabant. Maximum hujus episcopi animi robur et constantiam jam probaverat dura illa atque longa servitus quam subiit apud barbaros; atque istius scientia apprime noscitur ex cyclo paschalis emendatione, circa quam a S. Leone fuerat consultus. Quem præterea idem S. pontifex tantum fecerat, ut ipsi jam pridem a duobus annis commisisset eorum antiquæ disciplinæ reparandæ, et mores Ecclesiæ Siciliæ emendandi, ut ex epistola olim 4, nunc apud Quesnellum 16 colligitur, cujus ultimum caput hisce verbis clausit: *Hæc autem quæ vobis, inspirante Domino, insinuanda credidimus, per 450 fratres et*

B *coepiscopos nostros Baccillum atque Paschasinum ad vestram volumus notitiam pervenire. Quibus referentibus cognoscamus quam reverenter a vobis apostolicæ sedis instituta servantur. Tum ergo novas litteras dare voluit quasi prænuntias muneris quod paulo post eidem demandare cogitabat. Propterea ut ejus animi necessaria institutione præpararet, ad eum mittit celebrem epistolam ad Flavianum, quamque (ait) universalis Ecclesia amplectitur, diligentius tibi recensendam cognoscendamque direxi. Multa de Eutyochiana et Nestoriana hæresibus disserit, a quarum labe ut Constantinopolitanam purgaret Ecclesiam, legatos pontificios jam illic misisse narrat, qui de incarnationis sacramento ea prædicantes quæ SS. Patres docuerunt, et quæ Ecclesiarum universitas pridem tenuerat, feliciter impetrarunt ut totam Constantinopolitanam eandem Ecclesiam cum monasteriis omnibus et multis episcopis ad bonam frugem reducerent; qui præbuerunt consensum, et subscriptionibus suis Nestorium et Eutychem cum suis anathematizarunt dogmatibus. Quæ ut eviderent a Paschasino cognoscerentur, aliqua (ait) ad dilectionem tuam scripta transmisit. Addit deinde: *Noveris etiam proximè me epistolam Constantinopolitani episcopi accepisse, quæ refert Antiochenum episcopum (Maximum videlicet) (a), missis per provincias suas tractatoriis, universos episcopos et epistolæ meæ præbuisse consensum, et Nestorium et Eutychem pari subscriptione damnasse. Qua in re minime aures et fidem Quesnello præbere possumus, qui Anatolii merito illius consensus præsidis hæc omnia adjudicavit (b). Nam S. Leo de pluribus rebus Paschasinum instruere volens, seriè omnium quæ a suis legatis apud Constantinopolim gesta fuerant transmisit, certè haud Anatolio vindicans Constantinopolitanæ Ecclesiæ purgationem, Nestorii et Eutychetis damnationem, sed illius dumtaxat facit mentionem, quatenus jam ab eo relationem obtinuit de iis quæ per Maximum in Antiochenas provincias fuerant in fidei præsidium atque munimen religiose executioni demandata. Quid? Anatolius, cujus fides suspecta fuerat, legatis pontificiis præsentibus Constantinopolitano potuisset præesse conventui? Figmentum est; illudque refellimus in nostra dissertatione de Photio Tyrio, ad quam nos lectores remittimus.**

2. In postrema tandem suæ epistolæ parte S. pontifex a Paschasino rationem Paschalis festi servandam anno 455 sciscitatur; eo quod in annotatione

(a) Epist. 68, cap. 1.

(b) Vide quam nugatorie fabulatus fuerit Pasch. Quesnellus in causa Domni Antioch. Maximi prædecessoris, sibi blandièdo nullam reperiri causam cur S. Leo ratam habere potuerit hujus electionem et Domni depositionem. Quæ duo potissimum illum in eam absurdam opinionem induxerunt, ut actionem

Chalcedonensem de Domno, tamquam supposititiam et falsam rejiceret. An non is etiam ante Chalcedonense concilium Antiochenum patriarchatum Nestoriana et Eutyochiana labe per Domnum infectum purgavit? Vide quæ de tali actione jam scripsimus, cl. Stephani Baluzii vestigiis insistendo.

Theophili invenerat sanctæ memoriæ Alexandrinum episcopum octavo kalendas Maii constituisse Pascha celebrandum esse : quod a regula ecclesiastica penitus invenimus alienum. Quoniam, subjicit, in nostris paschalis cyclis, quod bene nosse dignaris, decimo quinto kalendas Maii ejusdem anni Pascha celebrandum esse sit scriptum. Idcirco omnem errorem præcavere et ambiguitatem tollere volens, eidem mandat ut cum peritis quibusque diligentius requirat atque pertractet novam temporum supputationem, et cœlestium orbium regulam atque cursum. Sed de hoc paschali cyclo, quem emendari S. Leo Magnus exoptavit, rerum ordine servato, verba faciemus de rebus gestis disserentes, quæ Chalcedonense concilium subsecutæ sunt.

Mirum tamen est hæc in epistola nihil Paschasino indicatum fuisse **451** de itinere aggrediendo Nicæam versus, ut ibi pontificias ageret vices in synodo, quam incunctanter fieri postulaverat Marcianus. Nam cum præfatam epistolam scripsisset octavo kalendas Julii, et duobus vix elapsis diebus tres alias scripsisse inveniamus, unam ad Marcianum augustum, alteram ad Anatolium, tertiam denique ad Julianum Coensem episcopum, in quibus mentionem facit jam de institutis ad novam synodum legatis, idcirco argumentari licet die septima kalendarum ejusdem mensis imperiales litteras recepisse, quibus synodum non amplius differri postulabat. Ad has litteras Quesnellus animadvertens, plane dissimulavit ea omnia quæ summorum pontificum jura patefaciunt. Et dumtaxat stylum convertit ad exaggerandum quemadmodum Leo ægre tulerit synodum nec differri, nec fieri in Italia, et plus valuisse Anatolii Orientaliumque vota, quam sua. Non tamen erat in animo summi pontificis pacis consilia comperditione omittere. Vereor tamen nostrum interpretem pontificæ voluntatis scopum hisce divinationibus haud esse assecutum. Votis enim Marciani imperatoris potuisset Leo obsistere, ut sincere fassus in epistola hac occasione ad eundem scripta. Cujus quippe voluntati non alia de causa obviare distulit, ne devoto principis arbitrio repugnare velle videretur. Ad hæc verba animadvertat, quæso, Quesnellus, et quotquot cum eo nugari solent. *Credebamus clementiam vestram (ita epistolam orditur) id desiderio nostro posse præstare, ut, præsentii necessitate respecta, differri ad opportunius tempus sacerdotalem synodum juberetis.* Hujus pontificis fiducia illud erat fundamentum : *Ut, evocatis de cunctis provinciis sacerdotibus, vere posset esse universale concilium.*

3. Quis enim ignorat externam illorum afflictorum temporum faciem multarum provinciarum episcopis prohibere potuisse e suis diœcesibus exire, ne plebes sibi commissas barbarorum furori tamquam orphanas desererent, et semetipsos iis periculis exponeret quæ ab hostium copiis pati solent? Non ægre igitur ferebat Leo quod synodus non differretur, vel quia imperiali jussione, cui non potuisset obsistere, urgeretur; sed quia tempus illud minus congruum pro sacerdotum et ecclesiasticorum incolumitate, cui prospicere volebat, ipsi videbatur; et aliunde Nicæna urbs, ad quam episcopi convenire debebant, frustrabat pontificum desiderium, quo ipse ducebatur ut immediate synodo generali interesset. Quare cum intellexisset imperialem illam jussionem a catholice fidei amore derivari, nec apostolicæ sedis jura leviter lædi, illi obsistere noluit. Quod subsequenter verbis clare explicavit, subjiciens : *Sed quia vos amore catholice fidei congregationem nunc fieri voluistis, ne devoto obviare viderer arbitrio, fratrem et coepiscopum meum Paschasinum, etc.* Præterea si quid in hac parte Anatolii et Orientalium vota valuerunt, id pontificæ indulgentiæ dandum est, qui devoto Marciani arbitrio obsistere noluit. At quis conjiciet eum aliqua lege aut necessitate ductum obviare non potuisse,

A cum solius imperialis arbitrii faciat mentionem? Fortem habebat animum in tuendis suæ sedis prærogativis et juribus, et indulgentem dumtaxat ea magnis principibus permittebat quæ in communem Ecclesiæ utilitatem redundare poterant, quæque, ex altera parte, nec ipsius læderent auctoritatem, nec pontificæ dignitati vulnus aut dedecus inferrent.

4. Paschasino deinde Bonifacium presbyterum ex urbe Roma adjunxit, et ad eandem synodum misit, quibus et illos duos legatos sociari jussit, Lucentium videlicet et Basilium, quos Constantinopolim jam miserat pro habendo synodali conventu ad lapsos penitentiam agentes recipiendos. Synodi tandem generalis præsidem Paschasinum instituit; non ea quidem ratione qua Quesnellus interpretari nisus fuit, nimirum, ut falsitatem turbine catholica constantia resisteret, utpote homo qui absque odio et gratia laborem assumpsisset pro solius hæreticæ impietatis exicidio, sed quia summi pontificis partes assumere et obire debebat. Quare delendam **452** esse Quesnelli marginalem notam, utpote æquivocum sensum reddentem, censuimus, quam ad oram suæ editionis scripsit : « Nota qua de causa Leo legatum suum synodo universali præsidere cupiat. » Nam pontifex hoc munus suo legato deberi illa verba indicant : *Prædictum fratrem et coepiscopum meum vice mea synodo convenit præsidere.* Non ergo id solum desideravit S. Leo, sed convenire aut deberi non obscure significavit; potissimum ad reparanda illa apostolicæ sedis jura quæ per unius Dioscori impotentiam in latrocinio Ephesino pessundata et abolita fuerunt, ut ex concilii Chalcedonensis definitione exploratum est. Sibi concinit S. P. in sequenti epistola ad Anatolium, in qua clarius significat clementissimi principis dispositioni obsistere noluisse, præsertim quia generale concilium et ipse magno desiderio depoposcerat. Quoniam vero quatuor illis viris ex Sicilia et Italia Orientem pro tam gravi negotio adeuntibus valde difficile fuisset Leonis jussa adamussim exsequi, nisi ab aliquo probatæ fidei viro, qui omnes Orientalium agendi rationes, studia, artes, vafriem tergiversationesque apprime noscere potuisset; veritus quidem Leo, et rationabiliter, ne Paschasinus cum aliis legatis in muneribus exsequendis deciperentur, Juliano episcopo Coeni demandat isdem ea monita et consilia suggerere, eaque præstare subsidia quæ ad abolenda evertendaque scandala et ad rerum emergentium necessitates prodesse posse judicabit. Nihil plane nostro constringimus arbitrio. Id indicant illa sanctissimi Leonis summi pontificis verba ad eundem Coensem episcopum : *Ut omnium scandolorum strepitus auferatur, necessario fraternitati tuæ quod omni Ecclesiæ prosit injungimus, ut cum fratribus et coepiscopis nostris Paschasino et Lucentio....., quos vice nostra ad prædictum conventum ire præcipimus, curam tuam actionemque conjungas, in omnibus auctoritate nostræ præceptionis usus.* Notanda sunt verbi sequentia : *Quoniam scimus omnium illic actuum rerum majorem te quam nostros habere notitiam, ut dum curam tuam illis consiliumque sociaveris, in nulla parte fallatur (a).*

5. Nondum satis communi Ecclesiarum bono Leonem consuluisse sibi videbatur, nisi ad synodum, quæ apud Nicæam primum, deinde apud Chalcedonem cogebatur, regulas necessario sequendas misisset. Propterea eadem die quinta kalendarum Julii ad omnes generalis hujus synodi Patres epistolam scripsit, tria potissimum capita continentem, in quibus tota agendarum rerum ratio versabatur. Equis enim plene atque perfecte vim, pondus et energiam quibus totius istius epistolæ textus refertus est poterit explicare? Dignitatis majestatem, supremi capituli auctoritatem, et in universam Ecclesiam etiam in conciliis congregatam Romanum pontificem jurisdictionem habere, satis manifeste patefacit, quin quispiam

(a) Epist. 71. Hæc autem epistola cum duobus præcedentibus data est sexto kal. Julii anni 451.

aut ex primarum, aut ex inferiorum sedium episcopis A eidem ausus fuerit refragari. His enim verbis auctoritate majestateque plenis epistolam orsus est: *Optaveram quidem, dilectissimi, pro nostri charitate collegii omnes Domini sacerdotes in una catholica fidei devotione persistere, nec quemquam gratia aut formidine potestatum secularium..... ut a via veritatis abcederet.* Mollis brachio hic vellicat eos qui in præcedenti deprædatoria synodo, ab improborum amicitia victi aut formidine deterriti, in horrenda illa gravia facinora, Dioscori et Chrysaphi artibus, lapsi fuerant, quorum ultionem ideo prolata hactenus fuisse asseverat, ut Dei misericordia pœnitentibus elargiretur. Subjicit se ab imperatore fuisse invitatum synodo præesse, *beatissimi Petri apostoli jure atque honore ærvo.* Cujus votis ne annueret, nec temporum afflictorum necessitas, nec ulla consuetudo permittebat. Duplici tamen modo synodo adesse atque præesse fateatur. Primo in quatuor illis 453 legatis vicariam ipsius personam agentibus; deinde verbi divini prædicatione, satis explicata in celebri epistola ad Flavianum, ex qua ignorare haud poterant quid ex antiqua (ait) *traditione credamus, non possitis dubitare quid cupiamus.* In altero capite jam statutum fuisse quid de sacramento incarnationis pie et sincere ab omnibus esset constendum plenissime et lucidissime cunctis esse patefactum asseverat *per litteras quas misimus ad beatæ memoriæ Flavianum episcopum.* Tandem vero pravas factiosorum æmulationes animadvertens, catholicis episcopis injuria a sedibus *expulsis* et in exilia deportatis, atque in locum superstitum aliis substitutis, jubet primitus medicinam justitiæ adhiberi, *ne quisquam careat propriis aut utatur alienis.* Ex quo Leonis Magni pontificis mandato intelligimus Eusebium Dorylaei, Theodoretum Cyri, aliosque catholicos episcopos, qui violentiam passi fuerant, propriis sedibus esse restitutos; Domno vero Antiocheno, Dioscori et Eutychetis nuntiis suffragatori, nullum jus superesse potuisse ut pristino honori et dignitati quibus exutus fuerat restitueretur. Profecto si hanc Leoninam præscriptionem Quesnellus attendisset, vix unam ex tantis quæstionibus excitasset, inquirendo cur, rescissis a Leone latrocinii Ephesini actis, non fuisset ei permissum ad Antiochenam sedem remeare, pro qua Maximus fuerat ordinatus; neque incassum tantopere laborasset ut contenderet actionem illam de Domno Antiocheno esse supposititiam.

6. Sed ad rem nostram iterum venire volentes, Leo Magnus ab incœpto non desistit studio. Nam discessurus Bonifacius presbyter ex urbe Roma, ut pontificii vicarii sive legati munere in synodo fungeretur, huic novas litteras Marciano augusto reddendas tradidit, in duo tantum capita distributas; quorum priori in imperatoris mentem præcedentem renovat petitionem, qua ad tranquilliora tempora, longe ab hostili metu, synodum maluisset differri. Laudat tamen pium imperiale studium, quo humanis negotiis divina præponebat, inquirendo ne inter sacerdotes sensuum esset dissonantia, et in Evangelii prædicatione ulla esset discordia. Quæ duo ibidem ipsius pontificium animum movebant, in hisce *dispositionibus* de synodo extra Italiam et tali tempore habenda reniteretur, optans (ait) *ut in omnium cordibus catholica fides, quæ non potest nisi una esse, firmetur.* Post hæc de ambobus Ephesinis conciliis verba facit. Quorum alterum merito et juste Nestorium, hujus dogma et assecclas damnasse asseverat; alterum vero Eutychetis causa habitum, non posse vocari *concilium, quod in eversionem fidei constat agitatum, quodque ecclesiastica potissimum et imperiali deinde ipsius Marciani auctoritate fuerat cassatum.*

(a) Ad hoc S. Leonis mandatum alludere voluisse arbitror, PP. act. 10 Chalcedonensi, dicentes Ephesinæ synodi gesta nihil valere, nisi illud circa sanctissimum Maximum magnæ Antiochenæ civitatis epi-

7. Formulam autem futuri judicii in synodo habendi S. pontifex cunctis Patribus per quatuor legatos Chalcedonem missos, cum in hac, tum in subsequenti, et denuin in una ad Pulcheriam augustam epistolis præscripsisse narrat, vetans ne ulla quæstio de fide institueretur; cum nimis injuriosum atque obsonum prorsus esset fidem quam beati Patres nostri ab apostolis sibi traditam prædicarunt, quasi dubiam retractare. Tandem se in legatis concilio adfuturum spondet, dicens: *Nec me quoque, ut voluit vestra clementia, ab illo credatis abesse concilio, cum in his fratribus, quos direxi, id est Paschasino et Lucentio episcopis, Bonifacio et Basilio presbyteris, sed et in fratre meo Juliano, quem eorum volui esse participem, etiam mea sit æstimanda præsentia.* Hanc epistolam scripsit sanctus pontifex vi kal. Julii anni 451. Sed cum post quindecim dies certior factus fuisset Paschasinum ex Sicilia ad Orientem navigasse, apostolicæ sedis mandata exsecuturus, novas litteras ad ipsum Marcianum imperatorem dare constituit, in quibus legatos suos ipsi commendat, iterumque postulat ne disputatio de fide illic instaretur. Hoc ipsum præstitit cum Pulcheria augusta, ad quam epistolas misit per Theoctistum Magistranium. In hac quippe de suis legatis ad concilium missis primo verba faciens, iterum 454 explicat quemadmodum desideraverit in Italia synodum congregari. Deinde servandam esse in ecclesiasticis causis omnem moderationem mandat, quæ procul abuit ab Ephesino latrocinio, ubi *primates synodi nec resistentibus sibi fratribus nec consentientibus pepercunt.* Quare cupiens vulneribus majoribus medicinam adhiberi, decrevit correctis veniam non esse denegandam. Tandem, hæresis extinctionem obtinere desiderans, etiam hæresiarchas indulgentiam poscentes, nec rejiciantur, nec temere recipiendos deliberavit; qui quamvis post injustum judicium non essent catholicæ fraternitati honorabiles ut fuerunt, tamen cum suas adhuc obtinerent sedes, et episcopatus sui honore potirentur, ecclesiasticam pacem ipsis non denegare jubet, si per veram atque necessariam satisfactionem resipiscerent.

8. Regulas igitur omnium rerum in synodo agendarum, cum in hac atque præcedentibus epistolis, tum in commonitorio suis legatis dato S. Leo proposuit, præscripsit, prædefinit. A quibus quidem resiliere nemini permissum esse poterat, ne irrita et vacua synodalia Acta redderentur quemadmodum videbimus opportuniori loco, agentes de primatu Constantinopolitanæ sedis post Romanum pontificem, quem PP. illi Anatolii ambitui nimium faventes stabilire conabantur. At cum in laudatis epistolis potissimum S. pontifex de fidei dogmate unanimiter asserendo juxta celebrem epistolam quam scripserat ad Flavianum disserat, et de ecclesiastica pace iis etiam danda qui per latrocinium Ephesinum a catholica exciderunt societate, indignos se reddentes iis Ecclesiæ honoribus, gradibus et prærogativis quibus potiebantur, eosdem lapsos ad sinceram pœnitentiam venire cupientes, debita ab iisdem satisfactione præmissa, recipi jubet; eamque cautionem mandat servari, ut etiam principes hæresiarchæ indulgentiam poscentes, nec rejiciantur, nec temere recipiantur. Quare, omni pœna pœnitentibus relaxata, ad antiquas suas episcopales sedes reverti ut eas retinere indulget, dummodo lapsorum episcoporum loco jam pridem alii catholici non fuissent suffecti, et ipsi lapsi adhuc episcopatus honore potirentur. Id sane iis verbis, seclusa omni violenta interpretatione, indicare voluisse arbitramur, quibus dixit iis postulantiis omnem indulgentiam esse concedendam, *qui tamen adhuc obtinent sedes et episcopatus sui honore potiuntur (a).* Hanc sane Leonis agendi œconomiam, scribendique

scopum; quoniam et sanctissimus Leo Rom. archiepiscopus in communionem recipiens, præeaso eum Antiochenis Ecclesiæ præceptis.

rationem, cum haudquaquam assecutus esset Quesnellus, multas quæstiones excitavit, ad examen revocando Domni quondam episcopi Antiocheni causam. Studiosus vir, huc illucque mente vagari coactus, cor Thalassius Cæsariensis, Juvenalis Hierosolymorum, Eustathius Berytensis, qui pariter in latrocinio Ephesino cum Dioscoro et Eutychiana factione principes partes obierunt, suas sedes Chalcedonensis concilii suffragio retinere potuerunt inquirunt; Domino vero, qui parem cum istis causam habuit ad suam Antiochenam sedem remeare non fuerit permissum. Profecto si ad præcedens Leonis decretum attendisset, secumque agitasset Dominum tunc adhuc nec sedem obtinuisse, nec episcopatus honore amplius fuisse potuit, quia, absoluto latrocinio Ephesino, Maximus episcopus catholicus in ejus locum fuerat successus, tantopere minime laborasset ut lectoribus persuaderet Domnum Chalcedonensis concilii tempore non amplius fuisse superstitem, nec concilii Chalcedonensis actionem quæ de eodem scripta est tamquam falsam et commentitiam rejecisset. At sinceram et genuinam esse hanc synodi actionem gravissimis evidentibusque argumentis clarissimus Stephanus Baluzius, summa qua pollebat 455 eruditione probavit. Quamvis laudatum Leonis locum Quesnello non objecerit; quod testimonium tamen ad plura et insigniora sui adversarii argumenta refellenda aptissimum erat, ut ipsi annotabimus in sequentibus de Chalcedonensis synodi actionibus locuturi.

CAPUT II.

Quare generalis synodus Epheso indicta Chalcedonem transferretur. De S. Leonis epistola ad Ravennium. Galliarum episcopi in duabus synodis conveniunt, eorumque synodicas epistolas multa sapientia et eruditione sacra adornatas transmittunt ad apostolicam sedem. Tandem de Mediolanensi Eusebii synodo agitur, hujusque synodica ad S. Leonem missis.

1. Promulgata jam edicto de nova generali synodo in Oriente habenda, imperator Marcianus veteres Eutychianorum turbas huc illucque renovari vidit, undeque partium studia concitari, excitarique tumultus; cum videlicet qui semel Eutycheti adhaeserunt, ne levitatis, ait Baronius, arguerentur, perstabant in sententia, et omni conatu patrocinabantur susceptæ semel iniquæ causæ, et si non aliter, acclamationibus saltem nominis Eutychetis. Has turbas primum Constantinopolim magna cum seditione excitatas fuisse, Marciani imperatoris edictum ad eas comprimendas abolendasque manifestat. Quæ cum a gravissimis odibus atque emulationibus foverentur, periculum civitati imminere non Constantinopolitani mutuis cordibus sese inflorescerent. Deo itaque favente imperatoris edicto, tertio idus Julii dato, sedatæ fuerunt, utriusque partis factiosi viri intelligentes se ultimo supplicio esse puniendos, si in seditionibus perstitissent. Ex his ergo aliquantulum Marciani animum fuisse commotum arbitrari oportet; nec probabilitate caret eum poenituisse quod in Italia synodum haberi non permisisset, quemadmodum Leo votis omnibus exoptaverat, ad præcavendas quidem illas seditionum turbas et gravissimas commotiones quas dux adversæ factiones jam excitaverant. Has quoque in Nicæam Bithyniæ, ubi synodus haberi debebat, transferri posse imperator veritus est. Unde Pulcheria augusta ad Strategium illius provincie consularem litteras dedit, in quibus, communi tranquillitati prospicere cupiens, et fidem catholicam imperturbatam et innotam ab omni genere hominum custodiri volens, eidem consulari viro mandat ut nemini sine episcoporum consensu ad generalem synodum evocatorum permittat ad eam urbem accedere: Immo omnes monachos et laicos, quos nulla ratio ad synodum vocari omnino debeat de civitate et ipsis locis expellere. Ut, cum omni disciplina consistente

A *sancta synodo, sine aliqua commotione atque contentione, quæ a Domino Christo revelata fuerint communiter ab omnibus confirmantur.*

2. Dum hæc autem agebantur, imperator certior factus est Illyricum maxime perturbari ob metum barbaricæ invasionis. Quare secum recogitans non valde tutum esse longe a Constantinopoli recedere, iteratis litteris concilii Patres Chalcedonem, Constantinopoli propinquam, convocat, ut sanctorum episcoporum incolumitati et imperii felicitati facilius et securius consuleret. Interim hic describit Baronius gravem cladem Romano imperio ab Attila Hunnorum rege illatam (a), de qua Sidonius Appollinaris, Gregorius Turonensis, Salvianus Massiliensis episcopus, alique 456 scriptores verba fecerunt. Cujus rei dumtaxat nos hic mentionem facimus, ut quilibet intelligat quanta ratione S. Leo papa ad securiora pacatorumque tempora generalem synodum differri exoptaverit. Igitur his prætermisissis, antequam brevem Chalcedonensium gestorum narrationem instituamus, de nonnullis S. Leonis gestis atque de duabus synodis Galliarum et altera Mediolanensium, verba facere properamus.

3. Et primo quidem nobis occurrit brevissima S. pontificis epistola ad Ravennium Arelatensem, quam doctissimus Sirmondus publici juris fecit, et deinde Paschasius Quesnellus in suam novam transtulit editionem. Agit in ea S. pontifex de Paschate sequenti anno 453 die decima kalendarum Aprilis celebrando. Ad Romanum enim pontificem pertinuisse indicare illius diei celebritatem epistolæ synopsis manifestat. Ut nimirum, quorum in fide una est (ait) confessio, sit etiam in hac festivitate una devotio. Dux præterea circa ea tempora Galliarum episcopi litteras ad nostrum sanctum pontificem scriperunt, in quibus ita obsequentes et studiosos erga apostolicam sedem se exhibent, ut ab hujus decretis et a catholica veritate ipsis in epistola ad Flavianum proposita declinare sacrilegum esse reputaverint. Quam quidem observantiam cum semper Gallicani antistites tenere et servare omni studio nisi sint, illam Ecclesiam ab omni hæreseos labe illibatam custodierunt, strictissimo obedientiæ vinculo Romanæ Ecclesiæ adhaerentes, quemadmodum a suis majoribus traditum esse acceperunt. Et quidem id conjici ex illa epistola quæ Ceretii, Salonii et Verani nomina præfert, nemo potest inficiari. Quorum præsulum episcopales sedes, etsi incertæ et valde obscuræ a viris doctis visæ sint, ut nonnisi aliis et aliis ducti conjecturis ratiocinati sint, tamen communi suffragio Galliarum episcopos epistolæ laudatæ esse auctores sine ulla hesitatione et fraudis suspitione judicarunt. Pro accepto igitur exemplari epistolæ ad Flavianum, divinæ doctrinæ ubertate ditatæ, primo gratias reddunt, paternam curam et sollicitudinem in Romano pontifice recognoscentes, quia anticipata curatione remedium beneficium ante malorum experimenta ipsis exhibere voluerit. In eo enim agnoscere profitentur peculiarem animi erga ipsorum Ecclesiam affectionem, qua istarum incolumitati succurrere curabat, dum, constitutus supra apostolicæ sedis speculam, cura et sollicitudine clamabat, ne inopinantiis improvisis hostis adveniret, neve vulnere locum præbeat (aiunt) incauta securitas. Ipsi quoque Romano pontifici gratulantur, quod laudata epistola ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebraretur, ut vere omnium sententia declararet merito illic principatum sedis apostolicæ constitutum, unde adhuc apostolici spiritus oracula reserentur.

4. Post talia præconia de epistola Leonis dogmatica effusa, S. pontificem ita compellant: *Depracamur ut opus, et præsentibus et futuris temporibus profuturum, quod nos asservandi studio foliis mandare curavimus, sanctitas vestra percurrere et, si quid librarii errore defuerit, emendare dignetur; vel si salutarem lecturis omnibus paginam aliquo studii vestri accumu-*

(a) Baron., ad annum 451, VI Annalium pag. 401.

lastis argumento, id ipsum addi libello hæc sollicita pietate jubentis: ut non solum plures sancti episcopi fratres nostri per Gallias, verum etiam multi ex laicis filii vestri, qui epistolam istam magnopere pro veritatis manifestatione desiderant, remissam ad nos et sancta manu vestra emendatam transcribere, legere et tenere mereantur. Multa quidem alia in hac epistola notatu digna occurrunt, quæ vel a Baronio, vel a Quesnello et ab aliis etiam forte indicata fuerunt, in quibus haud immorari opus est. Duo dumtaxat ego subjiciam. Alterum, videlicet, tres illos episcopos bis, tertio quaterque voces illas, *beatissime papa*, adhibuisse, sanctissimum pontificem alloquentes, quas concilii Chalcedonensis tempore in usu fuisse negat Quesnellus, ut ex iis colligat falsam et supposititiam esse de Domino Antiocheno actionem. Verumtamen allucinatum esse **457** hunc Leoninum Operum editorem, probat cum hæc, tum subsequens epistola synodica Ravennii, aliorumque episcoporum Gallorum, in cujus inscriptione ista verba offendimus: *Domino vere sancto, merito in Christo beatissimo, et apostolice honore venerando patre Leoni Ravennini.* Quamvis tamen, violenta quadam usus interpretatione in notis ad hanc sequentem epistolam, contendant illas voces et istas alias appellationes, *apostolatum vestrum, apostolicamque sedem*, de omnibus et quibuscumque episcopis eorumque sedibus dictas fuisse, quemadmodum in sequentibus videsimus. Dum hæc annotare haud piguit, minime Quesnellum debitis laudibus fraudare intendimus qui multo studio, Ceretii, Salonii atque Verani episcopales sedes inquisivit, sed ob veterum monumentorum jacturam incassum laboravit. Idcirco Baronii, Stirmondi aliorumque præcedentium scriptorum dictis insistens, S. Eucherii Lugdunensis filios fuisse Salonium et Veranum affirmat; Ceretium et Salonium Araisicano interfuisse concilio judicat; atque tandem annotavit Veranum Hilari ævo superstitem apostolicæ sedis legationem egisse in Galliis pro Ecclesiæ Viennensis iuribus et S. Leonis decreto contra Arelatensem episcopum tuendis, ut videre est tom. V Conciliorum.

5. Non absimile obsequium nec minorem animi reverentiam et devotionem universum Gallorum episcoporum cœtum in synodo congregatum apostolicæ sedi exhibuisse, synodica Ravennii Arelatensis et aliorum episcoporum patefacit. Nam imprimis episcopi sibi veniam dari petunt ob temporis moram qua detenti fuerunt *ne in unum celeriter convenirent*, atque duo obtulisse ne celerissime synodum haberent asseverant, locorum nimirum distantiam, aurarumque intemperiem quæ eo anno animantium corpora in Galliis morbis vexabat. Ne itaque desides minusque obsequiosos viderentur in apostolicæ sedis mandatis exsequendis, neve inobedienciæ nota afficerentur, statim subjiciunt: *Det ergo apostolatus vester nostræ veniam tarditati, quæ non de otio, sed de certa necessitate descendit; quæque u nobis, et si celeritatis gratiam abstulit, exultandi tamen materiam auferre non potuit.* Summam animi exultationem expertos fuisse dogmaticam illam epistolam accipientes et percurrentes, maxime aptam ad instruendos omnes intra Gallias constitutos, palam testantur. *Dolentes pariter (aiunt) pro his vobiscum qui, catholicæ fidei lumine derelicto, errorum tenebras inciderunt.* Itaque hæc litteras tamquam regulam et fidei symbolum recepisse fassi sunt. Quo munere non Gallias tantum, sed mundum totum gratiosissimis gemmis esse ornatum intelligunt et æstimant, neque pro eo quemquam dignas persolvere posse gratias asseverant. Quare fidelibus et infidelibus Leonis doctrinam magnopere profuisse, sequentibus verbis explicant, dicentes: *Doctrinæ post Deum vestræ debet quisque fidelis, ut constanter teneat quod credebat; debet etiam infidelis, ut a perfidia sua, agnita veritate, discedat, et apostolicæ institutionis luce persusus erroris sui tenebras derelin-*

quat, etc. Subjiciunt deinde, quemadmodum quandoque optassent litteras Marciano imperatori fidelissimo principi dare, quibus ipsi gratularentur, eumque certiore facerent, et proderent sollicitudinem qua pontificiam doctrinam in Christo sequebantur. Sed cum ad eos ex Orientalium partibus nuntius pervenisset, *fieri hoc minime necessarium putarunt.* Propterea fidei triumphum adjudicantes Leonis vigilantia, studio atque ministerio, supplices Deum orant *apostolatum vestrum conservare, et Ecclesiam ipsam toto orbe diffusam.* Quod ante oculos semper habentes, et gratias et supplicationes Deo indesinenter offerre promittunt: *Gratulantes quod tantæ sanctitatis, tantæ fidei, tantæque doctrinæ apostolicæ sedi, unde religionis nostræ, propitio Christo, fons et origo manavit, antistitem dederit; petentes etiam ut datum concessumque munus pontificii vestri longissima ad ædificationem Ecclesiarum suarum ætate custodiat.*

458 6. Hocce autem in Leonem ejusque Romanam sedem elogium, publice in Gallicana illa quadraginta quatuor episcoporum synodo recitatum, et ad perpetuum posteriorum memoriam scripto consignatum, firum ac grave testimonium exhibet illius maximæ devotionis et obsequii quibus tum se apostolicæ sedi obstrictos esse gloriabatur. A quorum institutis atque vestigiis nunquam vel ob temporum vicissitudines, aut falsarum opinionum superstitiones Gallicana recessit Ecclesia. Quoniam istius præsulis parati semper fuerant, *confortante Domino, cum Romano pontifice pro veritate animas ponere, et vitam auctori salutis et largitori æternitatis impendere.* Hisce autem verbis quadraginta illi quatuor episcopi suam claudunt epistolam, singulique huic subscribunt, eas formulas adhibentes quibus supremum Ecclesiæ regimen Romanis pontificibus convenire passim probari solet. Paschasius Quesnellus, tom. II Operum S. Leonis singillatim horum Gallorum præsulum episcopales sedes ex aliis et aliis monumentis recensuit, ut videre est pag. 478 ad quam lectorem remittimus, ne nimum extra propositum scopum vagemur. Synodica hujusmodi Gallorum episcoporum epistola a S. pontifice Leone accepta, ipse ad eosdem rescribere non diu distulit, et servata sui muneris amplitudine, hisce gravibus vocibus suam epistolam orditur: *Oplassemus quidem fraternitatis vestræ litteras eo tempore quo promiseratis accipere, ut profecturus ad Orientem fratribus nostris, quos ad sanctam synodum vice nostra pro catholica fidei defensione direximus, etiam vestræ sententiæ professio jungeretur (a).* Tarditatem tamen se excusare faietur ob inopinata obstacula quæ præpediterunt ne citius in unum convenirent. Multo gaudio deinde eorum litteras recensuisse asseverat, quas se ait eorum, quia eruditione Spiritus sancti in ipsis *vigere doctrinam cognoverat, quam in Orientalibus Ecclesiis dæmonis astutia per suos sequaces fatigare curaverat, ut operante divina gratia tandem validior et clarior efficeretur.* Multa tandem exultatione se ait gaudere, quod, *sicut causa poscebat, fiduciam nostram quam de vobis habemus in Domino fideliter atque obedienter auxistis.* O utinam ad hæc postrema verba attendisset Quesnellus! Tantas quidem non excitasset elapso sæculo turbas, nec gravissimis perturbationibus occasionem dedisset, si, episcoporum Gallorum exempla secutus, fiduciam quam primo de eo Romani pontifices habuerunt non frustrasset, et fideliter et obedienter apostolicæ sedis definitiones profiteri non detrectasset.

7. In altero epistolæ suæ capite narrat quemadmodum, pontificiorum legatorum studio et devotione, *sacerdotibus Christi, principibus et potestatibus Christianis, cunctisque clericis, plebibus, ordinibus plene in synodo Chalcedonensi sexcentorum PP., plene et evidenter apparuerat doctrinam in illa dogmatica epistola intamam evangelicæ et apostolicæ traditioni de incarnatione Domini nostri Jesu Christi co-*

(a) Leonis epist. 37, cap. 1.

hærerè; et ideo damnatos esse Nestorium atque Eutychetem. Quorum errores recensuit et exagitavit in subsequenti tertio capite, ut magis atque magis quantum ab iisdem esset abhorrendum patefaceret. Sequenti quarto capite deinde narrat quemadmodum S. synodus Chalcedonensis religiosa unanimitate dogmaticæ suæ epistolæ, auctoritate *Domini mei beatissimi Petri apostoli et merito roborata*, consenserit, aniputando ab Ecclesia Dei opprobrium, et Dioscorum Alexandrinum in sua impietate damnando, *Ne illa Ecclesia (ait) quæ inter ipsa Evangelii principia beatum Marcum beatissimi Petri apostoli discipulum in omnibus utique doctoris sui magisterio consonantem habuit fundatorem* labefactata maneret. Quæ verba cum in Grimanico codice lineolis interclusa conspexerim, arbitratus sum, vel antiquum amanuensem, vel doctum aliquem virum designare voluisse summam societatem quæ a primordiis Romanam Ecclesiam inter et Alexandrinam servata fuit, non tantum ob universale S. Petri magisterium, **459** verum etiam ob principium illud a quo Alexandrina ipsa duxit originem. Hinc S. pontifex in medium profert Athanasii, Theophili atque Cyrilli exempla, quos *probatissimos præules* appellat. Quæ loquendi phrasis cum Quesnello, nescio qua de causa, displicuisset, censuit annotare: « Theophilum mirabitur quis hunc inter probatissimos præules recenseri a Leone, dignumque haberi qui Dioscoro in exemplum proponeretur (a). » Et volens deinde præpedire responsionem quæ adhiberi posset, statim subjicit: « Quod ne ad fidei sinceritatem tantum restringatur, obstat quod *sanctæ memoriæ* appellatur ab eodem epistola 94 ad Marcianum imperatorem, et 68 ad Paschasium Lilybatanum, et cum sanctitatis præconio citantur ejus scripta tam in epistola 134 ad Leonem Augustinum, quam in excerptis SS. Patrum in Chalcedonensi relectis. » Addit præterea: « Nec tamen ignorare potuit S. Leo quam nefandis quamque aperta vi sanctum Joannem Chrysostomum persecutus fuerit, ac tandem oppresserit Theophilus. » An autem ante mortem tot scelera eum pœnituerit, non explicat Quesnellus, sed lectores remittit ad opus Gallice conscriptum a Gothofrido Hermantio de Vita S. Joannis Chrysostomi, et demum concludit: « Crediderim ego ex his loquendi formulis de episcoporum sanctitate non esse decernendum, cum videamus perditissimos homines iisdem titulis decorari etiam in conciliis œcumenicis, et hanc consuetudinem per ea tempora viguisse, ut quicumque episcopus a fide catholica nullo modo deviauerant decesserantque in communione Ecclesiæ, reponerentur in sacris diptychis, et *sanctæ memoriæ viri* dicerentur. »

8. At quis non intelligit nimis gravem atque malignam esse hanc in Theophilum censuram, qua non tantum istius in Chrysostomum similitates exaggerantur, verum etiam S. Leonis iudicium et Chalcedonensis gesta parvi pendenda esse indicatur, quasi quod idem Theophilus nec *probatissimus* fuerit *præsul*, nec *sanctæ memoriæ* rationabiliter esset dicendus? Obstare contendit Quesnellus quæ in Chrysostomum egit. Sed si hæc attendamus, minime illius generis sunt ut ipsius Theophili famam atterramus, perditissimisque viris comparemus. Similitatum enim illarum nulla alia origo fuit quam studium illud quo gentiles hæreticosque anthropomorphitas ubique insectari quærebat, simulque catholicos viros a librorum Origenis lectione avertere procurabat, ob apertos videlicet errores in hujus scriptis repertos. Quare cum ipse jussisset ut ab omnibus damnarentur, et *Longi fratres* eorumque sectatores obtemperare detractassent, hos Ægypto ejecit et, Alexandria coacta synodo, ipsum Origenem cum suis libris damnavit, agens quoque ut in alia synodo

Cyprî, cui Epiphanius præfuit, damnarentur. Hactenus nihil in Chrysostomum Theophilus fuerat commotus. Sed audiens monachos a se ejectos benigne ab eodem Chrysostomo Constantinopoli receptos, ecclesiasticæ disciplinæ studio tuendæ actus, quasi Alexandrinæ sedis jura tueri cupiens, in Joannem inveli cœpit, et, forte nondum sufficienter istius agendi ratione explorata, Constantinopolim proficiscitur et, coacta synodo, Joannem tamquam canonum violatorem, etiam reclamante plebe, deposuit. Dabo quidem Theophilum tum eam animi moderationem non servasse quæ episcopum decebat, et nimio zelo actum præcipiti iudicio in hanc causam inquisivisse. Sed obstant forte quin probatissimus præsul et *sanctæ memoriæ* vir appelletur? Attendat, queso, Quesnellus rationes quibus ducebatur, in mentem revocet eximias excellentesque virtutes quibus erat præditus. Nam præter sacrarum rerum scientiam, qua maxime pollebat, quoadusque vixit ab omni hæresi abhorruit, Judæorum conversionem omni nisu curavit, gentiles ad veræ religionis cultum inducere quæsit, nihilque eorum aggredi prætermisit quæ in catholicæ fidei munimen, præsidium et incrementum poterat **460** redundare. At diutius in his immorari jam tædet, potissimum cum in alio opere, agendo Rufinianas vindicias, descripsis quemadmodum Theophilus Origenem et Origenistas exagittasset (b). Addeam dumtaxat Quesnelli et alterius cujusque recentioris scriptoris opinionem tantum roboris numquam obtinere potuisse, ut Leonis Magni et Chalcedonensis PP. testimonia atque iudicium infirmare aut dejicere queant. Cum neminem lateat gravissimas quæstiones olim inter sanctissimos viros excitatas horum sanctitati et nominis celebritati minime obesse potuisse, etiam si aliquid humanæ infirmitatis passi sint, ut nimis vehementer propriis studiis et opinionibus adhærerent, ut sexcentis exemplis ipsi probare possemus.

9. Restat jam tandem ut de Mediolanensi synodo verba faciamus, quam non alia de causa S. Leo haberi jussit, nisi ut communi illius provinciæ etiam episcoporum consensu et publicis subscriptionibus epistola dogmatica ad Flavianum susciperetur, quod, ait Baronius, impigre curatum est (c). Tunc igitur Abundius Comensis, cæterique pontificii legati ex Oriente Romam regressi erant, verbis de omnibus quæ in Chalcedonensi synodo contigerant rationem reddituri. Quare S. pontifex, ut certis documentis innotesceret omnes Occidentales episcopos fidei regulam a se ipso conscriptam et definitam suscipere, Abundio episcopo et Senatori Mediolanensi presbytero collegæ ad patriam et episcopatum revertentibus mandat ut Eusebium conveniant pro synodo indicenda. Huic synodo Eusebius præfuit, ad eamque alii decem et octo episcopi vel per se, vel per suos legatos presbyteros interfuerunt, quorum multi sanctitate, doctrina maxime, celebres fuerunt; videlicet Maximus Taurinensis episcopus, ipse Abundius Comensis, Crispinus Ticinensis, alique quorum nomina multa cum laude in Ecclesiæ tabulis regesta sunt, ut videre est apud Baronium anno superius laudato. Hinc facile colligimus longe a veritate eos scriptores abscessisse, qui dixerunt Maximum Taurinensem, regnantibus Honorio et Theodosio, mortuum esse. Quomodo enim fieri id potuit, si non tantum huic Mediolanensi interfuit synodo, sed etiam Romani concilii Actis sub Hilario papa subscriptis!

Quidquid autem de his similibusque quæstionibus ab aliis dictum fuerit, præsentî hoc otio non inquiramus. Summam dumtaxat hujus synodicæ epistolæ paucis recensebimus. Tribus igitur capitibus distinctam mss. codd. omnesque editores illam exhibuerunt. In quorum priori Eusebius cum sociis exul-

(a) Quesnellus, tom. II, pag. 481, in notis et observationibus ad hanc epistolam.

(b) Tom. II Hist. Ecclesiast. pag. 98, 108, et

alibi passim, voce *Theophilus*.

(c) Baronius, tom. VI Annalium.

tare fatetur, quod apostolicæ sedis legati Chalcedonem missi felicem faustumque effectum legationis sibi commissæ assecuti fuissent, quod quidem in Dei laudem et Christianæ fidei custodiam ob divinæ majestatis præsidium contigisse asseverant, *Quando* (videlicet, aiunt) *vos idoneos cultus sui assertores in apostoli sui sede præselem collocavit.* In altero epistolæ capite laudant doctrinam in epistola ad Flavianum contentam, tamquam prophetarum assertionibus, evangelicis auctoritatibus et apostolicis testimoniis omnino consonam; eamque nitore quodam lucis ac veritatis splendore radiare, omnibusque sensibus convenire quos beatus Ambrosius de incarnationis Dominicæ mysterio suis libris Spiritu sancto incitatus inseruit. In tertio tandem capite idem Eusebius cum sociis anathema Eutychnianis dixisse profitetur; atque, *litterarum* (aiunt) *vestrarum formam secuti, modum præscriptæ ordinationis nos servasse, his per fratrem et coepiscopum nostrum Cyriacum missis ostendimus.* Quæ sane verba inuunt formam rerumque omnium agendarum ordinem a sancto pontifice præscripta, nemine refragante, ab iisdem servata fuisse, ad debitam quidem obedientiam patefaciendam, quam semper totius orbis episcopi etiam in synodis congregati Romanis pontificibus præstiterunt. **461** Unum tandem adhuc restat in hac synodica epistola quod nostram animadversionem excitavit, quodque, repugnantibus vulgatis et mss. codd., aliter in Quesnelliana editione exhibetur. Eusebius siquidem, præsentem suam orationem claudere volens, divinam opitulationem implorat, Leonisque pontificis studio Eutychnianæ hæreseos exitium, fidei palmam et consummati certaminis coronam perpetua quiete retinendam adjudicat, subdens deinde: *Hoc futuris memorabile sæculis relinquatis, ut ab hoc extincta præsentis tempore impiæ sectæ contumacia videatur, ut vobis (supple catholicæ fidei) propugnatoribus in æternum prostrata succumberet.* Conciniunt huic lectioni Surius, conciliorum collectores, alique ex vulgatis exemplaribus, quam genuinam esse etiam aliqua mss. exemplaria, quorum auctoritatem sequendam nobis persuasum est. Quamvis Quesnellus pro illa voce *extincta*, aliam *existisse* induxerit, et forte sui librarii oscitantia pugnatoribus in propugnatoribus admisit. Is tamen in notis ad hanc epistolam fatetur laudatum locum medica manu indiguisse, quem ad mss. Trepop. et Thuan. cod. emendavit, facta collatione cum hac vulgata (a): *superasse ut, annuente Domino, perpetuo retinentes, hoc futuris memorabile sæculis relinquatis; ut a tempore præsentis extincta impiæ sectæ contumacia videatur, ut novis purgationibus in æternum prostrata succumberet.* Falsam quidem atque corruptam esse hanc lectionem nemo inficiabitur, si eam consideret, deinde conferat cum præcedenti epistolæ contextu, in quo, ut diximus, et hæreseos exitium, et fidei palma, et consummati certaminis corona summo pontifici Leoni adjudicantur. Non igitur novæ purgationis adhibendæ erant ut extincta hæresis in æternum prostrata succumberet. Quare novissima Augustini Savioli Veneti typographi editio maximam mihi movit admirationem, tam corruptam lectionem in hujus epistolæ contextu inducendo, ea expuncta quam Surius, conciliorum collectores, et ipse Quesnellus retineam esse judicaverunt. Atque admirationem adauxit, quod ipse editor fassus sit optimorum mss. codd. fidem et auctoritatem se esse secutum, quamvis revera nullos codices consuluisse ex hoc atque similibus lapsis mihi liceat argumentari; de qua re aliqua dicere opportunius reservabo in altero tomo Leoninorum Operum.

CAPUT III.

De tempore, numero Patrum atque sessionum synodi

(a) Quesnellus, tom. II, pag. mihi 482.

(b) Marcellinus, in Chronico. Liberatus diaconus, in Breviario, cap. 3. Nicephorus, lib. xv, cap. 2.

Chalcedonensis. Omnia quæ in votis S. Leo habuit feliciter executioni mandata sunt. Catholica fides stabilita. Episcopi lapsi ad penitentiam suscepti sunt. Dioscorus et Eutyches damnati, et demum apostolicæ sedis jura in Ephesina synodo abolita summa consensione reparata et stabilita fuerunt.

1. Marcius imperator, ob causas in superioribus recensitas, jussit ut episcopi ad generale synodum acciti in Chalcedone convenirent et in basilica S. Euphemie martyris in suburbiis extra urbem congregarentur. Exordium sumpsit octavo idus Octobris anni 451, fuitque absoluta kalendis Novembris. Scriptores, ut annotavit inter cæteros cardinalis Baronius, non conveniunt in determinando neque Patrum neque actionum numero. Marcellinus, in Chronico, sexcentos et triginta episcopos adfuisse narrat, cui suffragantur Liberatus diaconus et Photius. Nicephorus mavult duplicatum fuisse numerum eorum qui œcumenico Nicæno **462** concilio interfuerunt, videlicet sexcentos triginta sex fuisse. S. Leo vero, qui recenter a suis legatis ex Oriente advenientibus et ex Actorum exemplaribus edocebatur, scribens ad episcopos Galliarum, ait: *Sexcentorum ferme fratrum coepiscoporumque nostrorum synodus congregata (b).* Ad quæ omnia idem Baronius animadvertens, arbitratur ab exemplaribus Actorum quæ supersunt subtractam esse fere dimidiam partem episcoporum, cum in prima actione ejusdem synodi nonnisi tercenti quadraginta episcopi subscripti reperiantur. Verum de hac difficultate verba faciemus in actione de Domno Antiocheno, Stephani Baluzii animadversiones approbantes. Æque incertus apparet actionum numerus, pro quo definiendo aliæ et aliæ sunt scriptorum opiniones. Baronius, ex dierum numero quo sancta illa congregatio duravit actionum quoque numerum inferri debere arbitratur. Cum itaque ab octavo die idus Octobris usque ad kalendas Novembris duodecim dies intercesserint, et singulis diebus PP. convenisse arbitrari liceat, ideo duodecim sessiones sive secretaria habita fuisse credendum est. Liberatus, laudato loco, quindecim numerat actiones; sed in Græcis Latinisque exemplaribus sexdecim continentur, quamvis multa habeantur in Latinis quæ in Græcis desiderantur, et e contrario. Verum si sedulo attendamus ad omnes causas quæ in ea synodo agitatæ sunt, fateri cogimur in eadem sessione plures actiones factas fuisse, ut constabit cum de Photii Tyrri et Domni Antiocheni causis disputabimus.

2. Ecclesiasticæ historiæ scriptores, qui nos præcesserunt, diligentissime singula in iis Actis contenta recensuerunt; quod præstare in præsens nos præmittimus, ne quod ab aliis jamdudum actum est iterum agamus. Potissimum cum non semel laudati auctores, Baronius videlicet, Christianus Lupus, Pater Natalis Alexander, Stephanus Baluzius, Joannes David, singuli pro scribendi scopo quem assumpserant, eadem Acta descripserint, variasque incidentes quæstiones pertractaverint, a nonnullis quarum nos abstinuimus, cum ad rem nostram haud pertinere arbitrati sumus. Tria igitur cum sint quæ Magni pontificis vota, ut diximus in præcedentibus, respiciunt, quæque tandem fideliter executioni in ea synodo fuere demandata, singula indicabo. Primum igitur ad fidei causam pertinebat, de qua in synodi exordiis pertractari cœptum est. Nam Paschasius Lilybæi episcopus, Leonis mandatis obtemperaturus, petiit ut Dioscorus e synodo discederet; nam inter reos dumtaxat, non inter iudices, ille erat admittendus. Et quamvis isthæc petitio dura visa fuerit, tamen ad compescendos aliquos dissensionis motus inter Orientales excitatos, et ad præcavendis indu-

Photius, de Septem Conciliis, cap. 4, S. Leo, epist. olim 52, nunc in Quesnelli editione 77. Baronius, tom. VI Annalium, pag. 139 et seqq.

cias quæ ex canonicis citationibus contingere solent, A iudices dixerunt ut tamquam iudicandus in medio sederet. Tum, accepta ab Eusebio Dorylæi facultate Dioscorum accusandi, huic, et læssæ fidei, et sacrilegi homicidii reum ob necem Flaviano illatam postulabat. Et, lecto accusationis libello Marciano imperatori oblato, Dioscorus objecta diluere nitebatur, dicendo *Flavianum legitime condemnatum in synodo imperatoris Theodosii auctoritate congregata*. Sed quia in latrocinialibus Actis contineretur ex horum lectione sciscitatum est. Quare cum in iisdem Actis legendis ventum esset ad Theodosii constitutionem, qua cautum fuerat ne Theodoritus præcedenti Ephesino latrocinio interesset, iudices petierunt Theodoritum in concilio introduci. De cuius causa hic disserere prætermittimus, cum in subsequentibus Quesnellianam refellere debeamus dissertationem. Interim jam episcopi qui pro Dioscori et Eutycheis partibus decertaverant confessi sunt timore se militum compulsos orthodoxos deposuisse episcopos, et conscientia stimulis acuti exclamaverunt: *Omnes peccavimus, omnes veniam postulamus*. Et continuata lectione Actorum 463 pseudosynodi, Dioscorus accusatus est, quod epistolam dogmaticam S. Leonis tamquam fidei regulam ad synodum transmissam, legi vetuisset. Ut autem plenus innotesceret vis S. Flaviano et orthodoxis episcopis illata, recensita fuerunt omnia Constantinopolitani concilii Acta, in quibus de Eutycheis condemnatione gestum fuerat. Ex qua lectione apostolicæ sedis legati probaverunt Flavianum vere catholicum, Eutychem vero impium hæreticum. Sed Dioscorus ipse amplius cohibere non valens suæ malæ fidei nequitiam, interloquendo ausus est contendere *Flavianum jure fuisse damnatum, quod dixisset post adunationem duas esse in Christo naturas*; cuius contrariam sententiam coram Patribus pertinacius propugnare ausus est. Postea vero alia quamplurima lecta sunt, de quibus summam Baronius verba facit, et ipsi occasione subsequentium Exercitationum indicabimus. Tandem fidei definitio ad sequentem actionem protracta est, quæ sexto idus Octobris fuit celebrata.

3. In hac porro symbolum Nicænum recitatum fuit, cui concinere Cyrilli Alexandrini scripta, et Leonem Romanum pontificem in sua epistola, omnes Patres contestati sunt. Hanc autem Leonis epistolam mirificis laudibus prosequentes, acclamarunt. *Hæc Patrum fides, hæc apostolorum fides, omnes ita credimus, orthodoxi ita credimus, Anathema qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est: Apostoli ita docuerunt, pie et vere Leo docuit, Cyrillus ita docuit. Leo et Cyrillus similiter docuerunt*. Quis autem non intelligit solemnibus istis atque universalibus PP. acclamationibus iusto iudicio et diligenti studio honorem ad apostolicam sedem et ad sanctum Leonem delatum fuisse, cuius jura et prærogativas Dioscorus in præcedenti synodo pessumderat et aboleverat? Leonem enim Petri esse successorem, sincerum fidei catholicæ eustodem, Scripturarum sacrarum supremum esse interpretem, uno ore venerati, ad delendam nimirum illam turpitudinis maculam, qua cum summo apostolicæ sedis dedecore Leo ipse et hujus legati in latrocinio Ephesino fuerant passi et iniusti. Pro quo scelere cum debitas penas Dioscorum subire oporteret, in sequenti tertia sessione hujus damnatio prolata est. Huic autem sessioni soli episcopi sine sæculi magistratibus interfuerunt. Aberat etiam a synodo Dioscorus, sed sub militum custodia detinebatur. Et quamvis in prima sessione istius crimina sufficienter omnibus innotuissent, tamen ad servandam juris canonici formam et ordinem, iterum Eusebii Dorylæi accusatoris libellus lectus est; et ne in absentem sententiam proferrent, semel, iterum et

tertio canonicis citationibus eum ad synodum venire pulsarunt. Varia excusationum genera interposuit Dioscorus, vel quod detinebatur ægritudine, vel quod ipsi cautum esset synodo adesse, iudicibus sæcularibus absentibus. Quam postremam excusationem irritam prorsus fecit Cæcropsius Sebastenus episcopus, ad eum vocandum missus, dicendo: *Quando quædam regularia, nempe ecclesiastica negotia examinantur secundum canones, neque iudices alios vel laicos interesse oportet* (a). Dum hæc autem agebantur, et synodi PP. Dioscori responsa juxta præfixos terminos expectabant, quatuor libelli Theodori, Ischirionis, Alexandrinorum diaconorum, Athanasii presbyteri et Sophronii Alexandrini, Christiani viri, lecti sunt. Eam enim epigraphem seu inscriptionem præseferunt: *Sanctissimo et beatissimo universali patriarchæ magnæ Romæ Leoni, et sanctæ universali synodo Chalcedonensi*. Hos libellos Leoni summo pontifici inscriptos, inter Leonina Opera non collocavit Quesnellus, nec in synopsis Chalcedonensium Actorum, indicavit saltam Leonis nomen præseferre; quamvis consilium habuerit suam editionem adornandi omnibus monumentis ab ipso sancto summo pontifice scriptis, 464 et aliorum ad ipsum (b). Hujusmodi libelli Græcæ et Latine exstant tom. IV, quos ad lectionem Vaticanorum codd. emendavimus, et ut inter S. Leonis Magni Opera in lucem prodeant in sequenti tomo curabimus.

4. In his porro libellis gravissima Dioscori facinora descripta et contestata continebantur, quorum summam in præsens indicare supervacaneum ducimus, cum viris doctis innotuerint, et possint a quopiam lustrari. Cum igitur tertio ad synodum vocatus Dioscorus obtemperare recusasset, nec eum permovere potuisset Joannes Germanicæ episcopus, dicens: *Sacerdotum delicta communis est turpitudine. Si igitur scit tua sanctitas calumniam se ab aliquibus pati, non est longe sancta synodus; fatigare, ut convincas mendacium*. Quare cum reliquum non esset ad ipsius defensionem, pontificii legati, Leonis personam agentes, in eum damnationis sententiam tulerunt. Hanc autem nos hic subjicere prætermittimus, ne contra propositum institutum nostræ Exercitationes nimium excrescant. Qui vero intelligere cupiunt an omnia apostolicæ sedis jura in eo iudicio manserint reparata, quemadmodum S. Leo post latrocinium Ephesinum habuit in votis, facile totam istius actionis seriem, ordinem et decreta lustrare poterunt apud Conciliorum collectores, tom. IV, actione tertia. Hanc itaque pontificiorum legatorum in Dioscorum latam depositionis degradationisque sententiam unanimes consensione ratam habuerunt cæteri PP., qui postmodum synodales scripserunt epistolæ Valentiniano et Marciano imperatoribus, Pulchriæ Augustæ, de his quæ nuper stabilita fuerant. Publicum quoque propositum fuit istius damnationis decretum, quod et ipsi Dioscoro atque etiam clericis Alexandrinis fuit significatum.

5. In sequenti autem sessione, quæ quarta fuit, causa episcoporum qui cum Dioscoro in latrocinio Ephesino principes partes oblerunt ad examen revocata est. Hos autem in synodo de imperatoris Theodosii mandato pariter præfuisse, ipse Dioscorus testatus est, contendens cum Domino Antiocheno, Juvenali Hierosolymorum, Thalassio Cæsariæ Cappadociæ, Eustathio Beryti, Eusebio Ancyrae, et Basilio Seleuciæ episcopis communem causam habere. Sed quia hos S. Leo jusserat in communionem recipi, et penas canonicas iisdem relaxari, si penitentem se exhibuissent, et si in horum sedibus alii jam catholici episcopi non essent suffecti, ut jam vidimus ex præcedentibus epistolis, et communitorio legatis dato; idcirco, cum probassent Nicænum et

(a) Videsis sequentem nostram dissertationem in causa Photii Tyrri, quam examinandam explicandamve nobis dedit cl. D. Nicolaus Antonelli pontifi-

ciæ Conciliorum Benedictinæ Academiæ a secretis.
(b) Vide tom. II Operum S. Leonis, pag. 311.

Constantinopolitanum symbolum, decreta Ephesi et S. pontificis Leonis epistolam, anathema dicentes contraria sententibus, jussi sunt synodum ingredi a qua repulsi fuerunt, et, ecclesiastica obtenta pace, catholicæ societati adjuncti fuerunt. Domnum autem Antiochenum non adfuisse in peculiari dissertatione explicabimus. Admissi quoque fuerunt Ægyptii episcopi, quos pontificii legati jusserunt anathema dicere Eutychemi et subscribere epistolæ S. Leonis. Utramque facere primo detrectarunt, expectantes novi Alexandrini antistitis electionem, quem secuturos esse spondebant in subscriptione. Sed, instante synodo ut Eutychemem damnarent, tandem consenserunt. Verum cum adhuc urgerentur ut S. Leonis litteris subscriberent, omnino renuerunt; seque prosternentes, petierunt ut sanctæ synodo placeret primum eligi Alexandrinum episcopum. Quorum supplicationibus synodus annuit, ea tamen interposita cautione ne Chalcedone recederent, sed novi episcopi electionem expectarent (a). Eminētissimus cardinalis Baronius atque cl. Stephanus Baluzii annotarunt Græcæ Actorum Chalcedonensium exemplaria laudatas actiones aliter distributas continere. Sed notariis episcoporum 465 id esse tribuendum, in dissertatione quam pro Domino Antiocheno conscripsimus affirmamus.

6. In quinta actione, de fidei constitutione ab omnibus veluti firma regula tenenda inquisitio cœpta est. Carosus enim Dorotheus, alique Eutychiani archimandrita libellum Marciano imperatori dederunt, ut ipsis liceret de fidei rebus cum catholicis disputare. Qui cum synodum essent ingressi, et libellum PP. obtulissent, cogniti sunt pro Dioscoro supplicationes habere. Profitabantur in eo se tantummodo Nicænam fidem amplecti, nullamque ejus expositionem admittere. Addebant præterea potius extra alios seorsum a communione ipsorum vitam acturos, quam quidquam novi ad fidem pati superinduci. Ita quidem (ait Baronius) *hypocrita illi, more Eutychemis atque Dioscorig, sub mentito pallio Nicænae fidei novam hæresim fovebant*. Horum libello alius objectus est synodo oblatus a catholicis archimandritis, et interea tridui spatium temporis datum est hæreticis ad respiciendum, atque catholicæ fidei adversum Eutychemem subscribendum. Hos inter erat quidam archimandrita nomine Maximus, qui Eutychemis magister dicebatur. Hæreticorum autem archimandritarum subdola agendi ratio synodum fatigavit, et turbas inter PP. excitavit. Nam Paschasinus et cæteri legati pontificii volebant quod ad Eutychiæ hæreseos exitium et condemnationem S. Leonis epistola tamquam fidei tessera ab omnibus admitteretur. Contra vero Anatolius Constantinopolitanus, qui secreto hactenus Dioscorig et Eutychiæ factioni ex parte adhærebat, multis modis se opposebat. Primo enim approbandam PP. exhibebat quamdam fidei definitionem ab Asclepiade Constantinopolitano diacono recitatam, quam tamquam hæreticorum turbis faventem sedis apostolicæ vicarii cum aliquibus episcopis Orientalibus repudiarent, nec Actis synodalibus inseri permisissent. Secundo, nihil novi antiquis fidei sanctionibus superaddendum esse contendebat, ita ut præter Nicænam et Constantinopolitanum Symbolum, et Ephesina decreta contra Nestorium hujusque asseclas stabilita, nulla definitio ad Eutychianum dogma proscribendum admitienda esset. Tertio, Dioscorig non ob læsam fidem fuisse damnatum, et episcopatu dejectum affirmabat, sed quia excommunicationem fecit Domino archiepiscopo Leoni, et tertio vocatus est, et ideo damnatus est.

(a) De hac Ægyptiorum supplicatione consule Christianum Lupum, in appendice ad actionem 9 concilii Chalcedonensis.

(b) Qui de hac et sequenti actione plura desiderat, consulat eruditissimas annotationes cl. Stephani Baluzii in nova Conciliorum collectione.

A Hanc subdolum Anatolii agendi rationem apprime Paschasinus et cæteri vicarii pontificii noverunt. Et propterea, ne ullus aditus Eutychianis superesset fidei Symbolum aliter interpretandi, præcedentibus Nicænis, Constantinopolitanis et Ephesinis decretis addiderunt: *Epistolam magnæ et senioris urbis Romæ præsulis beatissimi et sanctissimi archiepiscopi Leonis, quæ scripta est ad sanctæ memoriæ archiepiscopum Flavianum, ad perimendam Eutychia malam intelligentiam, utpote et magni illius Petri confessioni congruentem et communem quamdam columnam existentem adversus perverse sentientes ad confirmationem rectorum dogmatum congruenter aptavit*, etc. Integre ergo fidei definitione recitata, eam imperatori Marciano ex judicum sententia manifestandam esse censuerunt, ut habent Facundus Herimianensis et Liberatus diaconus, ut episcopi deinde unanimi consensione in sequenti actione eidem subscriberent (b).

B 7. Octavo igitur kal. Novembris sexta actio celebrata est, et ut ex Actorum exemplaribus innotescit, omnes episcopi synodali definitioni subscriberunt. Et ibidem advenientibus Marciano imperatore, et Pulcheria augusta, aliisque nobilibus viris imperiali aulæ ministris, ipse Marcianus paucis synodi Patres allocutus est (c). Qua allocutione absoluta, 466 quæ hactenus gesta erant Aetius archidiaconus Constantinopolitanus recitavit, una cum omnium episcoporum subscriptionibus. Quare interrogata synodo ab imperatore si secundum omnium sanctorum episcoporum expositionem definitio nunc relecta prolata est, omnes clamaverunt: *Omnes sic credimus, una fides, una voluntas*, etc.; et conversi PP. ad imperatorem, dicebant: *Marciano novo Constantino, novo Paulo, novo David. Annos David imperatori. Augustæ pariter multos annos dixerunt, et utrumque alloquentes, subiciebant: Luminaria mundi, Domine, tu custodi; et multis aliis veris justisque laudibus utrumque ornarunt. Fidei rebus igitur ita dispositis atque firmatis, imperator, ad honorem clericalis militiæ et monasticæ vitæ, quædam capitula canonicis statutis determinanda synodo proposuit: Decorum (ait) esse judicantes a vobis hæc regulariter potius formari per synodum, quam nostra lege sanciri (d)*. Fatigati autem ob nimios labores episcopi, semel iterumque imperatorem supplices rogarunt ut eos dimitteret: sed ipse Marcianus ad synodum conversus dixit: *Multum quidem estis itinere fatigati laborem perferentes. Verum tamen sustinete adhuc tres aut quatuor dies, et præsentibus magnificentissimis nostris iudicibus, quæcumque vultis movete, competens adepturi solatium*. Addidit tandem: *Nullus vestrum antequam perfecti termini ex omnibus proferantur a sancto concilio discedat*. Hactenus ea brevitate qua potui priores sex Chalcedonensis synodi actiones summam descripsi; ex quibus haud dubium esse potest feliciter S. Leonis Magni vota adimpleta mansisse, atque apostolicæ sedis jura turpissime jam pridem a Dioscorig et Eutychiana factione in præcedenti Ephesina synodo violata et abolita solemniter atque universali totius Ecclesiæ iudicio reparata fuisse. Cætera vero quæ sequuntur, cum ad particulares quorundam episcoporum causas pertineant, sequentibus in Exercitationibus explicabimus.

CAPUT IV.

Dissertatio in quartam Chalcedonensis concilii actionem habita in pontificia Conciliorum Academia, anno Domini 1747.

1. Photii Tyrii causam, in cujus cognitione Chalcedonenses PP. quarta hujus synodi actione versati

(c) Hæc imperatoris allocutio Græcæ et Latine extat tom. IV Conc., pag. mihi 1421. Vide Stephani Baluzii annotationes, loco superius laudato.

(d) Hujusmodi tria capitula expressa offensus tom. IX Concil., pag. 1510.

sunt, in præsens expendere jubeor, de iis tribus dumtaxat verba facturus quæ hujusce Academix viris hoc anno discutienda præscripta fuere, quæque sub octavo numero quoad canones sequenti ordine et verbis exprimuntur.

Primo, an consuetudo antiqua allegata ab Anatolio, actione 4, in causa Photii episcopi Tyrri quod episcopi existentes Constantinopoli una cum patriarcha definiebant quorumcumque recurrentium causas, legitima esset; et hoc posito, cur sententia in causa Photii fuit revocata.

Secundo, utrum in causis ecclesiasticis judicandum esset secundum canones, an etiam secundum pragmaticam sanctionem; qua de re actum est actione 4 in eadem causa Photii.

Tertio tandem, an episcopus, si esset episcopatu indignus, possit in ordine inferiori collocari, quod negare videntur legati papæ, actione 4. In quibus omnibus perquirendis, multam orationem me habere oporteret, si libere ejusmodi argumenti latissimum campum excurrere possem. Verum cum summi, clementissimi, atque sapientissimi principis benignitate abuti haud debeam, idcirco non omnia quæ dicenda occurrunt potero recensere; 467 sed aliqua nondum satis explorata prolixius exponam; notiora dumtaxat delibabo, et quæ tandem, a recentioribus regalists multis cavillationibus implexæ, ad ecclesiasticum regimen et ad apostolicæ potissimum sedis jura dejicienda, aut prorsus evertenda, similibus occurrentibus causis, in medium adducuntur, non dissimulabo atque Chalcedonensium PP. vestigiis insistens paucis refellere conabor.

2. Antequam præsentis concertationis capita resolvere aggrediamur, quæ et qualis causa fuerit cur tot tantaque dissidia Photium Tyrrium inter et Eustathium Berytensem exorta essent, inquirere nobis opus est. Tyrum ergo urbem imprimis totius Phœnicix primæ fuisse metropolim, cui duodecim aliæ urbes et episcopi ab Ecclesiæ exordiis ad annum quadringentesimum quinquagesimum usque suberant, quorum unus erat Beryti episcopus, usque ecclesiasticis tabulis exploratum est. Omnium primus deinde qui hujusmodi metropolitæ jura violare tentaverat fuit Eustathius. Qui, posthabitis Nicæanorum Patrum regulis, maximo suæ amplificandæ sedis studio actus, pragmaticum ab imperatore Theodosio typum seu rescriptum obtinuit, quo, dissecta in duas partes Phœnicix primæ provincia, Berytiorumque Ecclesiæ metropolitico gradu et honore attributo, Ecclesiarum quoque Tripolis, Biblis, Botrys Orthosiade, Arcæ, Antharadis, quæ Photio Tyrrio legitimo metropolitæ suberant, administrationem et ordinationes in suam redegit potestatem. Facinus tam grave non exhorruit Eustathius, quippe qui res omnes Ecclesiæ susque deque vertere assuetus, multorum schismatum et contentionum auctor fuerat; cum, videlicet, irarum et odii impotens, in latrociniali Ephesina synodo adversus sanctum Flavianum Constantinopolitanum episcopum, Anatolii decessorem, et Eusebium Dorylæensem, pro Dioscori et Eutychetis factione signiferi partes subire non reformidavit, ut catholica fides plene ad exitium perduceretur. Atque hac de causa Eustathii Berytiorum episcopi nomen non nisi cum summa ignominia in sacras tabulas relatum legimus. Cum nimirum Chalcedonenses Patres, priori actione, latrocinialis præcedentis synodi Acta rescindere et abolere instituentes, omnium turbarum et criminum auctores eadem omnino pœna esse plectendos decreverunt quam ipsi per summam injuriam laudatis episcopis, Flaviano scilicet et Eusebio, inusserant.

3. Verum tametsi ea in prædatoria synodo Eustathius cum aliis quinque episcopis totius schismatis auctoribus potestatem et imperium habuisset; quam-

(a) Christianus Lupus, in scholiis ad synodum Chalced. Petavium, Ration. temp. part. 1, lib. vi, cap. 19, pag. 369. Guillelmus Cave, Historia script. eccl.

A vis præterea Dioscori Alexandrini, tum Chrysaphii et cæterorum imperialium ministrorum qui Eutycheti patrocinabantur, favorem sibi comparasset; nullum tamen conatum, aut in Photium Tyrrium, aut in ejus Ecclesiam adhibere ausus est, satis sibi esse duccens tum talia tantaque præsidia nactum esse quibus facile magis opportuno tempore suis studiis suisque honoris et auctoritatis cupiditatibus posset indulgere. Quare cum anno quadringentesimo nono, undecima die kalendarum Augusti, latrociniali synodo absoluta, Constantinopolitanus episcopus Flavianus, plagis, verberibus et contumeliis affectus, e sua sede exturbatus, exsulatum ire coactus esset, Eustathius tamen sibi persuasit facilius optatum honorem assequi posse, si cum novo tandem episcopo in Flaviani locum suscepto pacem et amicitiam haberet, ad felicius suum negotium conficiendum. Hinc ergo minime dicendum est, Orientis rebus in tanto discrimine positis, illud aliud gravissimum facinus pseudosynodi PP. perpetrasse, videlicet, quod, Flaviano adhuc superstite, Anatolium in ejus sufficerent locum, et in Constantinopolitanum ordinaverint episcopum. Contrariam enim opinionem, et si perique cum ex catholicis, tum heterodoxis scriptoribus quandoque probassent, tamen non nisi purum putumque redolere figmentum, perspicue cum ex Theodosii, tum ex ejusdem Anatolii ad S. Leonem epistolam patefactum est. Flavianus quippe non nisi sequenti 468 anno martyr ex hac luce migravit. Cujus secuta morte, Theodosius imperator Constantinopolitano mandavit clero aptiores ad id munus obeundum decernere atque probare: *sibi electionem omnium præcipui reservans (a)*. At cum gravissima in dies inter Constantinopolitanum clerum dissidia succrescerent, agente dumtaxat attingam. Anatolii videlicet ad Constantinopolitanum thronum evectionem Eustathii Berytiorum episcopi studiis oppido favisse, Tyrriorum vero episcopo Photio extra modum fuisse exitialem. Summa enim Eustathium inter et Anatolium necessitudo intercesserat. Nam is cum esset Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, et Dioscori episcopi apocrisiarius, ejus factionis schismaticæ studio ad episcopatum Constantinopolitanum fuerat evehctus, jam animum paratum habebat ut eorum votis et petitionibus indulgeret qui adversus sanctissimum Flavianum pro Eutychiano dogmate decertaverant.

4. Multa quidem vera et scitu digna modo dicenda occurrerent, si temporis ratio et præsens disserendi propositum haud præpedirent. Illud unum, quod ad res nostras facere visum est, leviter dumtaxat attingam. Anatolii videlicet ad Constantinopolitanum thronum evectionem Eustathii Berytiorum episcopi studiis oppido favisse, Tyrriorum vero episcopo Photio extra modum fuisse exitialem. Summa enim Eustathium inter et Anatolium necessitudo intercesserat. Nam is cum esset Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, et Dioscori episcopi apocrisiarius, ejus factionis schismaticæ studio ad episcopatum Constantinopolitanum fuerat evehctus, jam animum paratum habebat ut eorum votis et petitionibus indulgeret qui adversus sanctissimum Flavianum pro Eutychiano dogmate decertaverant.

5. Interim ergo Constantinopoli varii habentur episcoporum conventus. Quorum in uno, jubente Theodosio imperatore, et non exspectatis litteris atque Romani pontificis sententia, episcopi Anatolium consecrarunt. Ejusdem concilii meminit Anatolius in epistola ad sanctum Leonem. *Unde id operis incubuit sanctæ synodo episcoporum Constantinopoli versantium, ut ad me ordinandum sine mora procederent (b)*. Alterum deinde habere jussit idem sanctus pontifex, qui, labente Julio mense anni quadringentesimi quinquagesimi, acceptis cum ab Anatolio, tum ab imperatore Theodosio litteris de Flaviani obitu et novi antistitis electione, secum reputans dirum schisma quod catholicam in Oriente societatem diruperat, suspensus hærens, nec rata, nec irrita electionis et consecrationis Acta definire voluit: sed tamdiu cum Anatolio communicare distulit, quamdiu quatuor

verbo Anatolius C. P.

(b) Videsis quæ diximus de Anatolii ordinatione cap. 4 prioris libri.

apost. sedis legati e pontificio latere missi, Constantinopolim profecti, sinceram ex novo episcopo fidei professionem coram omni clero et populo emissam, sua manu signatam, atque adamussim pontificiis votis et mandatis congruentem exciperent. Superstitēs adhuc sunt plures S. pontificis epistolæ, ad Theodosium, ad Pulcheriam Augustam, ad clerum Constantinopolitanum, ad ejusdem urbis archimandritas, et denique ad Martinum presbyterum; ex quibus rerum gestarum seriem non tantum apprime intelligimus, verum etiam S. pontificis agendi ratio, religionis studium, animi robur, suprema ejusdem in omnes totius orbis partes administratio luce clarius enite-

scit (a).
6. Verum in postrema hac Anatolii synodo, quæ in nonum saltem aut in decimum ejusdem anni mensem rejicienda est, nihil de Photii Tyrii causa actum fuisse, ex gravissimis conjecturis perspicue innotescit. Theodosius junior imprimis, a quo Eustathius pragmaticum rescriptum acceperat, vivendi finem fecerat die decima octava Julii, quo tempore ejus litteræ vix ad S. Leonem perlatæ fuerant, et pontificii legati, qui hoc concilium convocare debebant, aut nondum iter fuerant aggressi, aut si illud inceperant, adhuc in Romanis diversabantur suburbiis. Leonis **469** quippe litteræ id suadent, cum datæ fuerint Romæ decimo sexto kalendas Augusti, triduo antequam Theodosius diem obiret Constantinopoli. Ad quam deinde urbem, propter itineris labores locique distantiam, pontificios legatos nonnisi octavo aut nono mense adventasse credendum est. Qui præterea, fideliter suo munere perfungi cupientes, haudquaquam Anatolio in læsæ fidei suspicionem adducto permisissent in synodo quam ipsi, mandante Romano pontifice, convocabant principes parte subire, cuncta pro sua libidine disponere, ecclesiasticas leges abolere, cum ipse potius de mala fide suspectus coram ipsis legatis cæterisque episcopis tamquam reus se sistere debuisset.

7. Photii igitur causa ad præcedentem aliam synodum, quæ Theodosii mortem præcessit, omnino referenda est. Cui cum Eustathius Berytiorum episcopus subreptitium quod acceperat ab imperatore pragmaticum typum exhibuisset, episcopi omnes qui Constantinopoli convenerant, vel in Anatolii gratiam, vel pœnarum minis deterriti, etiam contra ecclesiasticarum regularum vitium, præstiterunt assensum. Tunc itaque agente Chrysaphio et cæteris imperialibus ministris, qui Eustathio impense favebant, non tantum Theodosianum fuit confirmatum rescriptum; sed operam dederunt ut Maximus patriarcha Antiochenus, qui ab ejusmodi aberat synodo, quamvis Constantinopoli diversaretur, quæ recentius ad ampliandam Ecclesiæ Berytiorum dignitatem, honorem et prærogativis sancta fuerant rata et firma habere vellet. Suberat enim Antiocheni patriarchæ administrationi et ordinationi Phœnicæ primæ provincia cum suo Tyrio metropolita cæterisque episcopis. Quemadmodum vero res contigissent, narrat idem Maximus a Chalcedonensibus PP. postmodum interpellatus: *Eram Constantinopoli. Cum vero concilium de hoc haberetur, non adfui, sed mihi charta allata est, et subscripsi (b).* Quid plura? In hoc Anatolii concilio, cum omnia in sanctissimis episcopi Photii Tyrii odium et ecclesiasticarum legum contemptum sternerent, minis, terroribus ipsius Photii metropolitæ animum gravius concusserunt, et depositionis pœnam intulerunt, nisi synodico subscriberet decreto. Cui (ait Photius in supplicii libello dato ad Marcianum imperatorem, Theodosii Augusti successorem, Cui cum, non ex proposito, sed ex metu minarum quæ ei inerant, subscripseram, impositam mihi necessitatem subscriptione significavi. Scripsi enim, quod jussus subscripsi, cum scirem nihil hoc mihi præjudicare quod sacræ

divinæque leges ea quæ non ex proposito, sed ex necessitate, sunt nullam vim habere definiant.

8. Quicumque itaque ad ejusmodi Anatolii synodi Acta, quæ hinc illicque apud diversos veteres scriptores sparsa offendimus, sedulo animadvertat, parum absimilem prædatoriæ Ephêsinae illam fuisse, aut illius posse dici appendicem minime inflicabitur. Quare cum Chalcedonensibus PP. datum esset de fidei causis et de episcoporum juribus violatis judicare, omniaque susque deque versa in integrum restituere et reparare quemadmodum S. Leo apostolicæ sedis legatis præceperat, idcirco Photii causam judicaturi tria potissimum Anatolio Constantinopolitano episcopo objiciebant. Hæc autem tria imperiales civiliū causarum judices paucis indicarunt, ita generale Chalcedonense concilium compellentes: *Dicat S. synodus licueritne sanctissimo archiepiscopo Anatolio absenti reverendissimo episcopo Photio excommunicationem mittere et jubere, ut ei certæ Ecclesiæ in provincia auferrentur, et an synodum appellare oporteat conventum episcoporum qui in regia civitate diversantur.*

Quoad postremam hanc quæstionem, Tryphon, Chii episcopus, conventum episcoporum in urbe diversantium synodum posse appellari serio affirmavit, qui forte, cum Anatolio tum regis ministris blandiri cupiens, **470** spectata primum regis urbis dignitate et amplitudine, et recensito deinde frequentis episcoporum Orientis comœatu, qui ob civilium rerum administrationem, dum aliqua laborabant oppressione pro suis vindicandis juribus, Constantinopolim convenire debebant, palam dixit: *Synodus appellatur, et conveniunt, et laborantes aliqua oppressione sua jura nanciscuntur.* Tryphonis responsioni, nec sancta generalis synodus, nec alius quisquam ex episcopis suffragatus est, ne forte aliorum patriarcharum, Alexandrini nimirum, et Antiocheni, et Hierosolymitani, jura læderentur. Ex ecclesiasticis tabulis enim exploratum est, Constantinopolitani episcopi fines valde tum fuisse contractos. Nam præter illam Asiæ partem quæ ad Ponti regiones extendebatur, primo solas Thraciæ dioceses poterat administrare, cujus jura postmodum Theodosii Junioris rescripto ad Illyricum usque extensa fuere. Contra vero Phœnicæ primæ dioceses ad Antiochenum pertinebant patriarchatum, ut diximus. Et propterea ad omnes turbas præcavendas, quæ exoriri poterant, Tryphonis sententiam atque judicium universa synodus, nec ratum, nec irritum habendum esse censuit.

9. At non ita vero factum est, cum altera quæstio de excommunicatione ab Anatolii synodo in Photium Tyrium absentem lata examini subjiciebatur. Hanc enim veluti horrendum facinus, divinis et humanis legibus contrarium universa synodus Chalcedonensis execrata est. In ea enim actione legitimus Atticum Zelorum episcopum dixisse ut absentem nemo condemnet. *Omnes reverendissimi episcopi acclamaverunt: Nemo absentem condemnat.* Hac igitur unanimi Chalcedonensium PP. conclamatione synodalia Anatolii decreta prorsus abolita fuere. Quod cum Anatolii animus honoris et ambitus impotens indigne ferret, ut se ab omni injustitiæ nota purgaret, suæque sedis amplitudini consuleret, ad illam provocavit consuetudinem, de qua in præsens disputamus. Sed eam consuetudinem prorsus illegitimam fuisse, atque ad eam Anatolium dumtaxat provocasse, ut studiosa uteretur tergiversatione, quem latere poterat? Non enim consuetudo legitima censeri potest, quæ divinis et humanis legibus repugnat. Et propterea cum Eusebius Nicomediensis, tum Photius Tyrius, cum universa synodo, ne in contentionem venirent de consuetudine quæ abusum obtinere poterat, omnes Anatolii excusationes veluti injusti ambitus commenta, quibus rerum veritatem occulere nitebatur, constantissime rejecerunt.

(a) Epistola Anatolii ad S. Leonem, pag. 272. tom. I apud Quessnellum.

(b) Actio 4 conc. Chalcedonensis.

Enomius quidem Nicomediensis ad iudices conversus ita fidenter eos est allocutus: *Magnificentia vestra nos percunctata est num liceat absentem condemnare. Responsum de Romana voce*, et usurpans verba Pauli apostoli, Actorum xxv, 16, ita effatus est: *Quia non est Romanis consuetudo damnare aliquem hominem priusquam is qui accusatur praesentes habeat accusatores, locumque accipiat ad diluenda crimina.* Cui postmodum Photius concinens, enixe synodum et imperiales iudices precabatur ut, omni injusta consuetudine posthabita et abolita, canonicae leges dumtaxat executioni demandarentur. *Nihil aliud postulo (Photius dixit) precorque vestrum justum iudicium, nisi ut faciatis ut regulæ stent, utque ii qui a me legitime ordinati sunt, postea vero ejecti et facti prebyteri, restituantur, ac ego meas Ecclesias accipiam.* Tum tandem synodus universa, nulla quidem interposita mora, acclamavit: *Hoc justum postulatum. Regulæ teneant. Justa petitio Photii reverendissimi episcopi.*

10. Ex huiusce decreti vocibus Anatolii animus, honoris et potestatis amplitudinem anhelans, utpote qui Constantinopolitanae sedis dignitatem auctoritatemque in omnibus apostolicæ divi Petri sedis muneribus exæquari cupiebat, gravissime cruciabatur. At non ea ratione, ut Photii et Eustathii causam iterum iudicandam peteret sibi reservari; sed quia 471 intelligebat quod semel in irritum misso suæ synodi iudicio, jam Constantinopolitani antistites maxime elati, ea potestate privabantur quam per canonum injuriam seorsim cum aliorum iurium jactura sibi usurpare conabantur. Tantam autem elationem in Constantinopolitanorum mentem excitaverat imperialis urbis amplitudo, regiae potestatis auctoritas, imperialium ministrorum favor atque praesidium; quibus tantopere delectabatur, ut ecclesiasticam episcoporum potestatem ex civilium rerum administratione metiendam esse contenderent. Præterea cum ipsi imperatores Constantinopolim novam Romam appellare voluerint, et ad instar Romæ veteris nobilissimis cum sacris tum profanis ædibus ornaverint, atque Constantinus Magnus et filii, Arcadius et ambo Theodosii maximis opibus, divitiis, honoribus ac privilegiis eam locupletaverint, idcirco episcopi ipsi injuriosis consuetudinibus insistentes, cum evidenti sacrorum canonum contemptu omnium causarum ecclesiasticarum Orientis cognitionem ad se trahere conabantur. Eorumdem antistitem demum animi elatio ambitusque canone tertio Constantinopolitani primi concilii augebatur. Quo nimirum centum quinquaginta Orientis PP. sub Theodosio seniore statuerunt: *Constantinopolitanus episcopus habeat priores honoris partes post Romanum episcopum, eo quod sit nova Roma.* Sed quid ex eo canone? Nullam enim legitimam consuetudinem inducere poterat, tum quia apostolica sedes eum nunquam ratum habuit, tum quia Alexandrini et Antiocheni patriarcharum jura gravius vulnerabantur. Verum etsi ultro daremus canonem illum ab anno 581 quo editus fuerat ad Anatolii usque tempora obtinuisse, quid inde? Num potuissent Constantinopolitani antistites Romanis pontificibus exæquari, omniumque Orientalium causas cognoscere, ad omnium consultationes respondere? Apage signum! Honoraria dumtaxat patriarchatus dignitas in gratiam imperatoris Theodosii fuit ipsis attributa, non eorumdem potestas amplificata. Nam, canone secundo præcedenti, iidem PP., Nicænis legibus hærentes, Alexandrino primum et Antiocheno deinde sua jura asseruerunt et confirmarunt, enumeratis ea de causa singulis regionibus et diocæsibus quæ ab eorumdem administrationibus et synodis pendere debebant. Quod utique ab ipsis factum intelligimus, ut Constantinopolitanus patriar-

cha, solo honore contentus, omnium Orientalium Ecclesiarum administrationem miscere non auderet.

11. Verum temporis decursu Constantinopolitani patriarchæ omnia perturbantur; atque, honori et vacuo nomini potestatem addere volentes, multorum episcoporum ordinationes sibi indebitas usurparunt, Ponticæ videlicet, et Asiæ, et Thraciæ, ut videlicet veteris Romæ patriarchæ se æquipararent. Hac de causa enim et ipse Anatolius in generali Chalcedonensi concilio multos conatus adhibuit, ut hujusmodi injuste usurpata jura servaret, sibi que et suæ sedi privilegia Romanorum pontificum prærogativis æqualia decernerentur. Quod negotium ut felicius et sine contradictione conficeret, toto concilii tempore, legatis sedis apostolicæ, officiis, muneribus aliisque modis studebat blandiri; summam erga ipsam apostolicam sedem reverentiam affectando, omnem honorem omniaque Constantinopolitanorum antistitem privilegia in decus, munimen et ornamentum Romane sedis redundare fingendo; atque demum novum canonem quem de firmandis suæ sedis iuribus edendum jurabat nemini injuriosum futurum affirmando, eo vano ductus prætextu, quod longa temporis præscriptio sexaginta annorum suis suffragaretur cupiditatibus. Hæc omnia tamen, etsi blande multa que exoratione verbis scriptisque ab Anatolio exponerentur, minime Romani pontificis et ejus legatorum animum commovere potuerunt, ut fusius quidem ex certissimis monumentis, absque ullo partium studio, demonstrare possem, si aut temporis 472 ratio sineret, aut si aliorum mandata extra propositas quæstiones vagari non prohiberent. Illud unum dumtaxat subjiciam, videlicet exploratissimum esse consuetudinem ab Anatolio allegatam, cum ad canonem tertium Constantinopolitanum secundi generalis concilii esse referendam; tum demum ad gravissimum qui temporis decursu irrepere abusus in Ecclesiæ rebus administrandis atque in metropolitatum et episcoporum ordinationibus habendis, quemadmodum ex divi Leonis epistolis ad Marcianum imperatorem, ad Pulcheriam augustam, ad Anatolium ipsum atque pariter ad Julianum episcopum Coensem evidentissime exploratum est (a).

12. Superest jam vero ut de pragmatica sanctione quam Eustathius Berytiorum episcopus in præcedentium suorum facinorum mercedem per subreptionem a Theodosio imperatore piissimo obtinuerat verba faciamus. Atque imprimis pragmaticæ sanctionis vocabulum causam in consistorio principis ventilatam coram proceribus sacri palatii significare habet. Quare Gratianus, qui eam hisce verbis descripsit, etiam addidit: *Principis constitutio, ex cognitione causæ lata, pragmatica sanctio appellata est* (b). Jacobus Gutherius tamen, etsi Gratiano haud adversetur, clarius pragmaticæ sanctionis ideam descripsit dicens: *Pragmatica jussio, seu sanctio, non ad singulorum preces super privatis negotiis profertur, sed tantum ad preces alicujus corporis, collegii, civitatis, vel provincie* (c). Has autem pragmaticas jussiones inter generales leges numerari jurisconsulti exploratum est. Verum laudatus Gutherius inter pragmaticas jussiones et sanctiones pragmaticas aliquod statuit discrimen subdens: *Pragmaticæ jussiones, quæ aliquid jubent.* An ergo pragmaticum rescriptum de Ecclesiæ Berytiorum metropolitico jure inter imperiales jussiones vel sanctiones nos referre oporteat, an vero ad preces alicujus corporis aut civitatis fuerit prolatum, definire haud necesse est. Verum si de hoc postremo verba facere deberemus, ad preces Chrysaphii eunuchi et totius Dioscorianæ factionis proditiæ saltem suspicari possemus, cum Eustathius potissimum semel iterumque concilii Chalcedonensis PP. ad accusationes diluendas fuerit contestatus im-

(a) Leonis Magni epistolæ 78, 79, 80, 81.

(b) Decret. Grat. dist. 2, Duo metropolitani.

(c) Gutherius, lib. I, cap. 32, de Officiis domus Augustæ.

peratorem ea de re non supplicasse. Quam sane contestationem veritate imitti ipsa Theodosiana lex, Justiniano in-erta codici (a), patefacere nobis visa est. Cum ipse Theodosius imperator asseveret : *Propter multas justasque causas metropolitano nomine ac dignitate civitatem Berytum decernimus exornandam, jam suis virtutibus coronatam.* Nullam ergo ibi facit mentionem aut de Eustathii precibus, aut de ipsius meritis. Berytum civitatem laudat dumtaxat tamquam multis virtutibus coronatam. Alia præterea eo in rescripto offendimus quæ Anatolii et ejus Constantinopolitane synodi impotentiam et maximum Eustathii ambitum patefaciunt. Non enim imperator Ecclesiæ Tyriorum jura minuere et in duos æquales ejusdem provinciæ metropolitas discerni mandavit, sed Tyrum in antiquo suo jure perstare decrevit. Ea ductus ratione, ne suorum majorum decreta in irritum mitteret, neve pragmaticum rescriptum sacros canones aboleret. *Tyro (ait) nihil de suo jure derogetur. Sii illa mater provinciæ, majorum nostrorum beneficio; hæc nostro et utraque dignitate simili perfruatur.* Si nos ad Theodosianæ legis verba cum doctissimo Christiano Lupo paululum velimus animadvertere, non aliud quam metropoleos nomen et honorem Beryto decrevisse imperatorem intelligemus; cæterum novo huic metropolitæ neque suffraganeos episcopos addidisset, nec cum Tyriæ metropoleos injuria et mutatione illius in ecclesiasticis rebus administrandis potestatem augere voluisset.

473 13. Cur ergo aliter Theodosianam legem Anatolii synodus fuerit interpretata; cur non audito Photio antiquo metropolitæ, ab ejus subjectione sex suffraganeæ Ecclesiæ fuerint avulsæ; cur demum in eumdem Photium absentem excommunicationis sententia lata fuerit, a qua nonnisi post centum viginti duos dies fuit absolutus, jam satis abunde in superioribus fuit explicatum. Quæ mala omnia ut Chalcedonense concilium eriperet, simulque Ecclesiæ Tyriæ vulneribus mederetur, omnia in integrum restitui jussit. Et quamvis pragmatica illa Theodosii jussio, superiore anno, et propter Anatoliani concilii decreta, et propter Maximi patriarchæ Antiocheni consensum, jam in rem judicatam transiisset, tamen Ecclesiæ causas non secundum sacras imperatorum et regum pragmaticas, sed ad sacrorum canonum normam definiendas esse sancitum est. A qua quidem ægendi ratione haudquaquam alienus esse poterat imperatoris Marciani animus, ad quem supplicii suo libello Photius provocavit : non quidem, ut regalistæ aiunt, ut ipse vel de mortui imperatoris lege Tyrii Ecclesiæ jura vulnerante et dejiciente ferret iudicium, vel ut e medio pragmaticam auferret sanctionem, et in Eustathium ejusque ambitionem animadverteret, quod sane in ecclesiasticis rebus sæculi principibus datum haud est, ne civilium rerum administratio quæ ad eos dumtaxat pertinet spiritualibus admisceatur negotiis; sed Photius Marcianum imperatorem ideo suo interpellavit libello, ut sese sacrorum canonum vindicem exhiberet, atque necessarium præstaret præsidium, ne ob fictas causas ab invidis et ambitus impotentibus hominibus obrueretur. *Natura enim (ait Photius) comparatum est ut sacrorum jura nunquam inminuantur a prefectorum vanitate.* Tum etiam in ore omnium sermo iste versabatur : nec regios ministros, nec imperatores ipsos, quibus temporalium rerum administratio data est, sacerdotum jura suis legibus inminuere, vel pervertere, vel immutare potuisse. Quod sane sine ulla prorsus contradictione ipsius Marciani imperatoris iudices sincere contestati sunt, dicentes : *Sanctissimo domino Urbis placuit, non juxta sacros aut pragmaticos typos res sanctissimorum episcoporum procedere, sed juxta regulas a sanctis Patribus latis.* Ne vero quisquam episcoporum, nimis studiose regis potestati majestatique hærens, de Marciani principis voluntate in dubium veiret,

A ipsi imperiales iudices statim absolute pronuntiaverunt : *Omni igitur cessante et sacris pragmaticis definitione, canones de hoc capitulo editi legantur.* Quasi ipsi iudices voluissent innuere nullam vim nullumque vulnus per pragmaticas sanctiones Ecclesiæ canonibus esse inferendum.

14. Non ergo mirum si, quinto Nicæni concilii canone lecto, de unico tantum metropolitæ in unaquaque provincia habendo universa illa synodus dixit : *Unum juxta regulas sanctorum Patrum volumus esse metropolitam ; petimus ut regulæ sanctorum Patrum teneant.* Ex qua potissimum disserendi et judicandi forma perspicue edocemur ecclesiasticas causas secundum canones esse tractandas; principum vero leges minime esse spernendas, sed ad eas respicere oportere si in canonum executionem, præsidium, munimen atque tutelam datæ sint, et sacrorum canonum vigorem, aut non lædant, aut non obruant et aboleant. In similibus enim circumstantiis hierarchici ordinis jura non læduntur : sed ad tunc sacerdotii et imperii potestates conveniunt. Quod sexcentis exemplis mutuatis ex legibus Constantini, Theodosii senioris et Valentinianorum, aliorumque explicare possem, si temporis ratio non præpediret.

Secus vero ratiocinari oportet, cum pragmaticæ leges canonibus repugnant, cum eos obruunt atque subvertunt. Tunc enim pragmaticis insistere et ab iisdem judicandi formam et rationes mutuari, prorsus ab Ecclesiæ usu, privilegiis et iuribus alienum est; atque si eas sequeremur, ecclesiasticum ordinem ad exitium perduceremus. Cujus quidem rei, cum haud ignarus esset Atticus civitatis Nicopolis Epiri episcopus, rato habito **474** Chalcedonensis concilii decreto, quo summa omnium consensione in pristinum metropolitæ honore et administratione Photius restitutus et Eustathius prohibitus, ne e pragmatico typo aliquid amplius sibi vindicare auderet, ad præcavendos deinde omnes abusus qui quovis tempore irrepere possent, anxie imperiales iudices totius cœtus nomine exoravit, eos his verbis compellans : *Supplicamus ut etiam nunc virtus regularum in omnia et in omnes provincias teneat; cessantibus omnibus pragmaticis, quæ ex concursatione et ambitione sunt, quæque evertunt ea quæ spiritaliter et secundum Deum a sanctis Patribus sancita sunt.* Hæc porro verba nos exscripsimus et recitavimus, ad eorum regalistarum opiniones refellendas qui aiunt non synodi Chalcedonensis decreto, sed Marciani et imperialium iudicum sanctione Theodosii pragmaticam legem fuisse antiquatam et abolitam; qui contendunt eam concilii regulam dumtaxat locum habere in proposita specie, scilicet in iis quæ Ecclesiarum ordinationes respiciunt. Quod si quis velit eam ad alios casus porrigere, ad eos tantum extendere oportet, quibus canonum disciplina mere ecclesiastica continetur. At harum opinionum auctores plane hæc comminiscuntur. Nam pragmaticas sanctiones contra canonum veritatem pietatemque editas omni prorsus auctoritate et robore esse vacuas, generatim sine ulla exceptione, etiam in Valentiniano et Marciani imperatorum constitutione, anno 454 edita, expresse hisce verbis declaratum est : *Omnes sane pragmaticas sanctiones, quæ contra canones ecclesiasticos, interveniente gratia et ambitione, elicitæ sunt, robore suo et firmitate vacuatas cessare precipimus.*

15. Pari quoque ratione in Chalcedonensi laudatæ synodo de episcopis a Photio ordinatis iudicatum est. Quos, post assecutum episcopatus ordinem et sedem, per summam injuriam presbyteros dumtaxat esse jussit Eustathius et Anatolius. At quis ignorat sacrilegium prorsus esse episcopum in locum presbyteri redigere? Si enim justa de causa illos ab actu episcopatus amovebat, nec presbyteri locum retinere debebant.

Sic itaque rebus dispositis, etiam quoad eos epi-

(a) Cod. Justiniani lib. II, tit. 21.

scopos qui in presbyteri locum et gradum injuste fuerant redacti, Photii Tyrii causa prudenter, juste atque sanctissime ad felicem exitum, apostolicæ sedis legatis eo in concilio agentibus, perducta est. Quod postremum quidem iudicium de episcopis ad inferiorem gradum descendentibus, et ab Anatolio, et ab ipso Maximo patriarcha Antiocheno cum ratum et firmum, sine ullo discrimine habitum fuisset, non est cur nos in hac expendenda controversia diutius immoremur. Potissimum cum universalis Ecclesiæ consensio et praxis, conciliorum statuta, apostolicæ sedis constitutiones nos edoceant ex episcopatus ordine justa de causa amotos, nec in presbyteri gradum et locum persistere posse, ut ab ecclesiasticarum rerum exordiis ad nostra tempora usque luculentissime probare possem. Verum summi sapientissime patris et principis, cui et majorem omnes ecclesiasticæ res splendorem, litteraria respublica incrementum, omnium felicitas præsidium, et præclarum hocce institutum originem debet, clementia amplius abuti, academicos clarissimos detinere, non fuit consilium.

475 CAPUT V.

Theodoretum, a Dioscoro in Ephesino latrocinio depositum, ad apostolicam sedem appellasse, et a S. Leone iudicatum, suæque sedi restitutum fuisse ostenditur. Launoi et Paschasii Quesnellii argumenta refelluntur. Cl. Petri de Marca et Christiani Lupi sententiæ de hac causa exponuntur. Denique cum ex actione octava Chalcedonensi, tum ex S. Leonis epistola 93 suprema et irrefractabilia esse apostolicæ sedis iudicia probatur.

1. Paschasius Quesnellus, Theodoretum episcopi Cyri causam ad examen perducere volens, suam dissertationem ab iis vocibus epistolæ 93 S. Leonis ad eundem Theodoretum scriptæ orsus est, videlicet: *Benedictus Deus noster cujus invincibilis veritas ab omni hæreseos macula mundum te secundum apostolicæ sedis iudicium demonstravit. Cui dignam retribuas pro tot laboribus gratiam, si talem te qualem probavimus pro universalis Ecclesiæ defensione servaveris.* Ex tali itaque exordio mihi pollicebar voluisse tandem Quesnellum apostolicæ sedi et Romanis ipsis pontificibus ea jura asserere, quæ hactenus præcedentium dissertationum occasione aut inficiari, vel elevare, aut denique omnino abolere nisus est. Sed mea opinio me fefellit. Nam statim inquirere simulans quale fuerit illud *apostolicæ sedis iudicium*, a multis quesitum est hactenus, inque varias itum est sententias ait. Quare primo nonnullorum affirmatas sententiam qui aliquid vel in synodo, vel extra synodum a S. Leone de restitutione Theodoretum decretum conditum fuisse autumant, postquam ad eum causam suam per libellum appellationis detulisset. Verumtamen cum ex hac sententiâ sibi incommodum afferri intellexit, negativo sequenti argumento eam rejecit, scribendo: « Cum de hujusmodi decreto ne apex quidem ullus appareat sive in Actis Chalcedonensibus, sive in aliis rerum tum temporis gestarum monumentis, tam facile refellitur quam profertur. » Aliorum opinionem subjicit dicentium « eadem synodali ac judiciali sententiâ Theodoretum restitutum, quæ pseudosynodus Ephesina in irritum missa fuerat. » Atque iterum provocat ad illam synodum a qua Valentinianus et Augusta ad Theodosium scripserunt de Actorum hujus conciliabuli rescissione. Sibi tandem certum esse Quesnellus asseverat de Theodoretum causa nullam intercessisse sententiam, sive quæ a solo Leone, sive quæ a synodo sit emissa. Sed illud solummodo iudicium a Leone commemorari, quod communionis litteris continebatur. Dum enim querelas Theodoretum ultro suscipit pontifex, eidemque suam communionem im-

partivit, consequens fuit ut eundem ad omni hæreseos macula judicaverit mundum. Hæc autem et id genus non dissimilia alia in dissertationis decimæ vestibulo scripsit Quesnellus, eo consilio, ut ob lectoris oculos rem totam compendiose poneret.

2. Hactenus descripta tamen præterire non possum, quin prius animadvertam an nova hujus doctoris opinio illiusque ex præcedentibus consecutio coherere possit cum ordinaria iudiciorum formâ, Leonis agendi œconomia, reliquisque monumentis in quibus de Theodoretum causa facta est mentio. Iudicii formæ imprimis prorsus Quesnellianum evertit systema. Nam Theodoretum cum de mala fide esset suspectus, ab adversariis accusaretur, et synodali decreto jam fuisset damnatus, numquam S. Leo communionem eidem impertivisset, et ab omni hæreseos labe mundum declarasset, **476** nisi cognita causa. Quid enim? Leo ipse, qui paulo ante, accepta Eutychetis appellatione et querimoniis, una cum Theodosii Augusti litteris, quibus Eutycheti patrocinabatur, tantopere circumspicte operatus est, ut sine plena totius causæ cognitione quidquam nollet definire, scripsit statim ad Flavianum, dicendo: *Nos qui volumus sacerdotum Domini matura esse iudicia, nihil possumus incognitis rebus in cujusquam partis præjudicium definire, priusquam quæ gesta sunt veraciter audiamus.* Si ergo M. pontifex aliis episcopis formam iudicandi præscribit, et tanta circumspicione utebatur ne præpropere vel temere iudicaret, an potuit incognita causa, aut non omnino libratis accusantium querelis, aut non lustratis inquisitionis actis, Theodoretum episcopum ab omni hæreseos macula mundum secundum suæ sedis iudicium demonstrare? Sed quale iudicium istud fuisse, quando postmodum sola suspicione laborans quod Anatolius Constantinopolitanus episcopus vel læsæ fidei homo esset, vel nimiam cum hæreticis convenientiam habuisset, nullis ipsius supplicationibus, neque imperatoris Theodosii officiis adduci potuit ut cum eo communicaret, nisi prius sibi certo constitisset ex publica fidei confessione coram apostolicæ sedis legatis, hac de causa ex Occidente Constantinopolim missis, universo clero et Constantinopolitano populo facta, hunc nulla hæreseos labe inquinari? Hanc S. Leonis agendi œconomiam nos colligimus ex aliis epistolis quas ad calcem annotamus, de quibus fusiis jam verba fecimus in antecedentibus Exercitationibus (a). Non igitur Quesnellus fidem adhibere possumus, qui scribit Theodoretum apostolicæ sedis iudicio ab omni hæreseos labe mundum fuisse demonstratum, dumtaxat quia Leo communicavit cum eo.

3. Sed ut magis hujus Quesnellianæ opinionis falsitatem ostendamus, ipsum Quesnellum rogare juvabit an summus pontifex post latrocinium Ephesinum jure vel ex indulgentia solum cum Theodoretum communicavit, ipsius appellationis litteras suscipiendo. Non jure quidem, cum nullum decretum, neque in synodo, neque extra synodum post susceptam Theodoretum appellationem Leonem edidisse adversarius affirmat. Neque Leo ipse ex quadam indulgentia Cyri sedi Theodoretum esse restitutum permisit, cum ipse nunquam Eutychetis factioni adhæsisset. Et aliunde is indulgentia haud indiget, qui ab omni hæreseos labe mundus a legitimo iudice demonstratur. Verum enim vero alius Theodoretum causæ iudicium esse repetendum cum Quesnellus, tum alii arbitrati sunt: ab ipso Dioscoro nimirum, jam antea Theodoretum inimico, propter singularem suam eruditionem vitæque sanctimoniam, quibus obscurari se Dioscorus homo laudis appetentissimus existimabatur, et propter anathematismos S. Cyrilli decessoris olim a se impugnatos. Theodoretum ob eam causam hæreseos notare, appetere calumnias

(a) Epistolæ Leonis ad Theodosium, ad Pulcheriam, ad clerum et populum Constantinopolitanum, ad archimandritas Constantinopolitanos, ad Julianum

episcopum Coensem, de quibus verba facimus in præcedentibus capitibus, etc.

omnibusque modis lacessere jam tum aggressus est Alexandrinus. Describit deinde Quesnellus quidquid a Dioscuro factum fuit apud imperatorem, et in Ephesina latrociniali synodo, contra ipsum Theodoretum, quæ in superioribus recensuimus, nec amplius necesse est iterum describamus. Atque tandem concludit ab imperatore cautum fuisse ne Ephesinæ synodo quæ parabat interesset, veritus Dioscorus ne Theodoretus acerrimus hæreticorum impuginator omnibus nervis Eutychei sese opponeret. Quare susquodeque omnibus in ea synodo versis, Theodoretum ab ordine episcopali deiecit, depositionis sententiam in eum non secus ac in alios episcopos catholicæ fidei propugnatores intorquens.

4. Theodoretus itaque cum hæc rescivisset, suam vicem dolens, nec præsidia ab episcopis Orientalibus, pene omnibus vel presentibus, vel oppressis, obtinere valens, ad Occidentales sese convertisse horumque Bdem 477 sollicitasse, idem Quesnellus affirmat. Quare litteras scripsit ad Occidentalium patriarcham omnium episcoporum caput et communionis totius Ecclesiæ patrem, ejus omniumque pariter episcoporum Occidentis opem implorans. De appellatione (ait) nihil habet Liberatus, qui cap. 12 hoc solum scribit: *Theodoretus episcopus papæ suggestit quanta mala pertulerit ex Dioscorig insidiis, rogans ut celeriter tali causæ subveniretur per alium conventum episcoporum*. Sensim deinde multo artificio pergit Quesnellus ad suum explicandum systema, quod ex Launoio hauserat (a). Et quoddam discrimen determinare nititur inter *confugium* et *appellationem*; Theodoretum autem *confugium* quæsiisse, non vero ad S. Leonem appellasse affirmat. Quam loquendi phrasim, tamquam novam prorsusque conciliorum decretis aliisque Ecclesiæ monumentis repugnantem, inter cæteros scriptores Joannes David, in suo opere de Judiciis canonicis episcoporum Gallice conscripto, rejecit et refutavit. Verum ne in præsens huc illucque vagari videamur, juvat primo loco Theodoreti verba exscribere, ex quibus cardinales Baronius et Peronius ipsius appellationem colligi debere arbitrati sunt. Ego (ait) *apostolicæ vestræ sedis exspecto sententiam, et supplico, et obsecro vestram sanctitatem ut mihi appellanti justum vestrum judicium opem ferat, et jubeat ad vos accurrere et ostendere meam doctrinam, vestigia apostolica sequentem*. Hanc genuinam esse præcedentis Theodoreti textus lectionem, omnium primus auctor est ipse Baronius. Qui Græcum epistolæ Theodoreti codicem in Vaticanæ bibliothecæ scriniis offendens, illas Latine reddi curavit, studio Frederici Metui utriusque lingue peritissimi (b), cui pariter lectioni, si nos adhæreamus, nihil solemnius dari posse pro Theodoreti appellatione firmanda fateri oportebit. Cum ille, episcopatu depositus atque dejectus, opem sibi dari ex apostolicæ sedis *sententia* et *judicio* postulet et obsecret, et, *appellationis* ordinem sequendo, Romam venire se exultabat paratum, ut probaret se a quacumque hæreseos macula esse mundum. Verumtamen, cum istiusmodi primigenia interpretatio nec Launoio nec Quesnello arrisisset, novas voces in illum textum intulerunt. Atque, aliam interpretationem Gentiani Hervetii secuti (c), arabo subducentes vocabulum *appellanti*, aliud substituerunt, videlicet *invocanti*, ut facilis negotium Baronio atque Peronio facerent. Præterea nec Quesnellus et Launoius inter se in reliquis conveniunt. Nam Launoius pro *judicio* ponit *tribunal*.

(a) Launoius, part. II, epist. 2. Joannes David de Judiciis canonicis, cap. 4, pag. 315.

(b) Baronius, ad annum Christi 449, tom. VI, pag. 101. Sirmondi atque Garnerii Operum Theodoretæ Græca et Latina editio tom. III, 986. Quesnellus, dias. 10, tom. II, pag. 323, et tom. I, pag. 268, cap. 5 epistolæ Theodoreti.

(c) Hæc Gentiani Hervetii interpretatio injuria dissidet ab alia quam jussu cardinalis Baronii Fre-

Immo et Quesnellus dissidet a se ipso, modo usurpando in dissertatione de qua agimus vocem *judicium*, modo vero in priori tomo, Græce et Latine typis integram Theodoreti epistolam adornando, *tribunal* retinendo. Ad hujusmodi lectionum diversitatem non animadvertit studiosissimus Joannes David, forte quia anxie totus versabatur in refellendis sui adversarii nugis et sophismatibus. Et propterea, ultro data lectione cui Launoius instituit, diligentius discrimen quod *confugium* inter et *appellationem* intercedit inquirere aggressus est. Quare ne in verbis, quemadmodum ejus adversarius quem exagitabat, luderet, provocat ad concilium Sardicensis verba ut illi effugium præcluderet. *Cum aliquis episcopus* (legitur in quarto canone) 478 *depositus fuerit eorum episcoporum judicio qui in vicinis locis commorantur, et proclamaverit agendum sibi negotium in urbe Roma*. Canon septimus (ait David) habet: *Si appellaverit qui dejectus est, et confugerit ad episcopum Romanæ Ecclesiæ, et voluerit se audiri*. Ecce ergo Sardicensium canonum statuta pro iis qui a suorum judicium sententia appellant. Quæ quidem religiose admodum Theodoretus secutus est, injustam narrando sibi illatam condemnationem a Dioscuro, quam ob causam se *apostolicæ vestræ sedis sententiam* exspectare ait. S. Leonem rogat ut suæ causæ assumat cognitionem, ut experiri valeat cum auctoritatis tum protectionis effectus. Tandem expressum ab apostolica sede petit mandatum, ut coram ea se sistere possit, redditurus rationem apostolicæ doctrinæ, quam unico prosequeretur. Conditiones has a concilio pro appellationibus definitas nemo inficari potest Theodoretum implevisse. Sed ulterius fuisse adhuc progressum, indicant subsequenti ipsius verba, quibus edoceri petit an injuste debeat acquiescere depositioni, an non. Cujus quæstionis definitionem se exspectare asseverat, ut, audito pontificio mandato, in posterum nullum aliud a quibuscumque hominibus *judicium* exquirere velit, sed rectum Dei Salvatoris *judicium* prætolari. *Ante omnia ut a vobis docear oro* (ait) *an me oporteat in hac injusta depositione acquiescere, an non. Vestram enim sententiam exspecto; quod si in judicatis manere me jusseritis, manebam, neque ulli hominum deinceps molestus ero, sed rectum Dei Salvatorisque nostri exspectabo judicium*.

5. Lepidam tamen Quesnellii interpretationem attendamus, qui hæc eadem verba sibi proponit in suæ collabentis causæ præsidium. Igitur hominis consilium quærentis atque opem petentis hujusmodi esse verba multo studio probare nisus est. Quasi quod exspectare *sententiam* atque *justionem* an debeat in *judicatis manere*, voces sint prudentissimi præsulis qualem Theodoretum fuisse affirmat, dumtaxat *consilium* prætolantis, qui vult edoceri an *judicio* Dioscorig stare debeat pro Ecclesiæ pace, quando, si mente recogitasset aliud *tribunal* pulsare, pro novo *judicio*, novarum turbarum forte occasio esse poterat. Ad roborandas deinde infirmas has suæ interpretationis conjecturas, alia Theodoreti verba ex epistola ad Renatum Romanæ Ecclesiæ presbyterum adducit. Videlicet: *Hac igitur de causa tuam oro sanctitatem, ut persuadeas sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo ut apostolica utatur auctoritate, et præcipiat ad vestrum convolare concilium*. Operum ergo sibi dari Theodoretus a S. Leone petebat, ut a novo Occidentalium concilio *judicari* posset. Quod magis clare evinci posse adversarii contendunt ex aliis verbis ejusdem episcopi

dericus Metius adornavit. Etenim *ἐπικαλομαι* active usurpatum significat inter alia *provoco, superiorem appello*, Plut. *ἐπικαλεῖται τοὺς δημάρχους*, provocat ad principes populi, seu tribunos plebis. Item in Actibus apost. cap. xxv, 11: *κατὰ τὰ ἐπικαλοῦμαι, Cæsarem appello*. De qua re innumera possemus afferre exempla; sed illud Actorum pro omnibus sufficere posse arbitramur.

Cyri, scribentis ad Anatolium Patricium: *Tuam (inquit) magnificentiam oro, ut hanc gratiam a triumphatore imperatore obtineas, ut ad Occidentem accedam, et ab illis Deo dilectissimis et sanctissimis episcopis judicer; et si vel minimum quidem fidei regulam transgressus esse ipse reperit fuero, in ipsum maris profundum proficiam.* Jam genitum sensum Theodoretum verborum ex Leone opem et praesidium petentis assecutum esse sibi nimis blanditur Quesnellus, ac propterea causam vicisse. Sed falso quidem. Nam imprimis responderem posse illa verba ad Renatum in quibus de concilio sermo est non esse prorsus intelligenda de episcoporum conventu ex necessitate istius appellationis coacto, sed de apostolica sedis tribunali, ad quod convolare exoptabat ut judicaretur. Theodoretum ergo promissive usurpasse tres illas voces *tribunal, iudicium atque concilium*, ex tribus illis epistolis hactenus laudatis innotescit. At voluisse dumtaxat suam appellationem ad concilium examinandum deferre, pontificiamque Leonis auctoritatem ad hoc iudicii genus restringere, nec Laonius nec Quesnellus, nec alius quisquam poterit cum veritate affirmare. Testimonium deinde Liberati diaconi cui adversarii insistant, si integrum, et non obtruncatum, ut studioso forte fecit Quesnellus, afferatur, nullam concilii **479** habendi necessitatem, illudque a Theodoro fuisse per interpositam appellationem efflagitatum, indicabit. Narrat enim ibidem Liberatus quemadmodum orthodoxi episcopi contradixerunt latrocinio Ephesino, quos secutus Theodoretus episcopus, *papae suggessit quanta mala perulerit ex insidiis Dioscori, rogans ut celerius tali causae subveniretur per alium conventum episcoporum, ne haeretica Eutychetis dogmata permanerent a Dioscoro confirmata (a).* Novi ergo habendi concilii necessitatem Theodoretus Leoni suggessit, ad penitus Eutychiana dogmata abolenda, quae Dioscorus cum sua factione sacrilege confirmaverat; minime vero in suae causae praesidium illud fieri petebat et exoptabat, cum iam ipse sincere factus esset in sua epistola pontificis nitibus omnino velle obtemperare. Nec quidquam probant Theodoretum verba ex epistolis ad Renatum presbyterum, vel ad Anatolium Patricium, cum nemo ignoret causas in apostolica sedis tribunali solemniter cognitatas et pertractatas conciliariter ad examen deduci, vel in consistoriis, vel in episcoporum conventibus, quae diu iam congregationum nomen obtinuerunt. Si igitur Theodoretus suppliciter orabat posse ad concilium sequi tribunal Romanum convolare; si pariter ab Occidentalibus episcopis cupiebat iudicari, ejus appellatio nullo jure ad concilium devoluta erat, cum ipse unice ad Leonem provocaverit, eo animo, ut ipsius dispositioni, et iudiciorum formae, et qualitati praescribenda omnino adhereret.

6. Aliter tamen de hac causa cl. Petrus de Marca ratiocinatus est. Qui sedulo animadvertens ad ea quae a Leone gesta fuerunt, lubenter sine ulla contentione verborumque ambiguitate concedit quod oppressus Theodoretus Leonem papam appellavit, a quo receptus est in communionem, atque ea ratione episcopatum accepit. Verumtamen ipse doctissimus Parisiensis archiepiscopus credidit illud Leonis decretum non fuisse absolutum, sed iis conditionibus vestitum, ut synodo tamquam Dioscori accusator adesset, ut tandem ab ipsa synodo decretum de restitutione acciperet. Subjicit ergo: *Admissus deinde ad concilium Chalcedonense, et gravis controversiae occasio fuit, quam ut sedarent iudices, dixerunt eum venisse tantum ut accusatorem. Absoluta ergo non fuit Theodoretum restitutio (b).*

Cum primam oculos in has Petri de Marca assertiones converti, plurimum ipsum dissidere a praecedentibus scriptoribus intellexi, et ejus mentem non omnino sum assecutus. Nam vel ex aliqua lege co-

(a) Liberatus diaconus, in Breviario haereticis Eutychianistarum, cap. 12, tom. VI Concil., pag. 429.

A *activa credidit Leonem conditionatum fecisse decretum de Theodoretum ad episcopatum restitutione; vel usum fuisse facultate qua pollebat ut istius causae exitum ad concilium Chalcedonense determinationem remitteret. Neutrum quidem ex ecclesiasticis monumentis innotescit. Immo si Chalcedonense concilium Acta in ipsius Theodoretum causa evolavimus, nihil peius de hujusmodi conditionata absolutioe et restitutione constare certo affirmabimus. Imprimis enim habemus quod cum legerentur in Chalcedonensi synodo Acta latrocinialia, et Constantinus venerit ad divalem Theodosii junioris, qua jubebatur Theodoro ut is sola suae Ecclesiae communiione esset copiosus, quin synodu Ephesinae adesset, iudices dixerunt: *Ingressatur reverendissimus episcopus Theodoretus, ut sit particeps synodi, quia restituit ei episcopatum sanctissimus archiepiscopus Leo, et piissimus imperator (Marcianus videlicet) sapienter eum adesse sanctae synodo.* Nullam hic fieri mentionem de restitutione conditionata, nullamque adhibitam fuisse formulam, si placeat, si videatur synodo, exscripta verba patefaciunt. Praeterea et si aliqui condemnantes praecedentem Theodoretum agendi rationem, volentes Dioscoro blandiri, exclamaverint: *Hunc foras mittere; magistrum Nestorii foras mittere; nemo tamen ausus est iudicari hoc Leoni **480** jus convenire potuisse.* Accedit quoque praefatos Illyricorum et Palaestinarum episcoporum clamores et querimonias excitatas ut Theodoretus foras mitteretur fuisse inutiles, si istius causa similiter in synodo fuisset pertractanda. Postius enim prius erat agendum de istius fide, atque rigorosa scrutari an ille ab omni haereseos nota esset mundus; illumque cogere ad sese purgandum a calumnias quibus fuerat appetitus; et audire hinc inde utriusque partis rationes, ut ipsius restitutio absolveretur. Cum ergo horum nihil factum fuerit, haud video qua fundamento istius restitutio facta a Leone non debeat dici absoluta. Illyricorum enim et Palaestinarum episcoporum clamores et querimonias certa ratione temperarunt Orientales Asiatici, Pontici, Thraciae, qui volentes Theodoretum innocentiae prospicere, atque semetipsos tamquam oppressos deceptosque Dioscori artibus atque violentia excusare, querentes palam responderunt: *Nos Theodoretum damnationem in Ephesino latrocinio in pura charta subscripsimus, oes sumus, et ita subscripsimus.* Quos cum ita loquentes Dioscorus audivisset, quasi de a se edito contra Theodoretum decreto rationem reddere volens, interlocutus est: *Cyrillus cur eicitur, qui ab isto est anathematizatus? Et in iudicium mentem revocare cupiens veteres simulatas, quae Cyrillum inter et Theodoretum praeteritis temporibus intercesserant, nulla facta deinde mentione de subseuta pace inter eosdem, patrocinium aliquid vel excusationem sibi nancisci posse arbitrabatur. Nihilominus tamen omnes Orientales qui iam Theodoro favebant exclamaverunt: *Dioscorum homicidam foras mittere; Dioscori acta quis ignorat?* Et post aliqualem contentionem ipsi iudices, nullo habito respectu ad unam aut alteram partem, interlocuti sunt: *Theodoretus reverendissimus episcopus, proprium recipiens locum a sanctissimo episcopo urbis Romae, in locum nunc accusatoris ingressus est.* Et quamvis non dissimulem eosdem iudices ad cohibendos jam excitatos clamores a Dioscori et Eutychetis factione quadam usos agendi economia, respondendo statim dixisse: *Unde paucissimi ea quae inchoata sunt finiri, ut ne aliqua confusio auditorio fiat; atque addidisse: Praejudicium enim ex persona reverendissimi Theodoretum episcopi, nulli generabitur, reservata videlicet post haec omni accusatione, et votis, et illi, et quos invicem exercere volueritis, quia rectam tenet fidem, maxime, cum et sine scriptis appareat, et testimonium catholicam fidei perhibens reverendissimus***

B *si videatur synodo, exscripta verba patefaciunt. Praeterea et si aliqui condemnantes praecedentem Theodoretum agendi rationem, volentes Dioscoro blandiri, exclamaverint: Hunc foras mittere; magistrum Nestorii foras mittere; nemo tamen ausus est iudicari hoc Leoni **480** jus convenire potuisse. Accedit quoque praefatos Illyricorum et Palaestinarum episcoporum clamores et querimonias excitatas ut Theodoretus foras mitteretur fuisse inutiles, si istius causa similiter in synodo fuisset pertractanda. Postius enim prius erat agendum de istius fide, atque rigorosa scrutari an ille ab omni haereseos nota esset mundus; illumque cogere ad sese purgandum a calumnias quibus fuerat appetitus; et audire hinc inde utriusque partis rationes, ut ipsius restitutio absolveretur. Cum ergo horum nihil factum fuerit, haud video qua fundamento istius restitutio facta a Leone non debeat dici absoluta. Illyricorum enim et Palaestinarum episcoporum clamores et querimonias certa ratione temperarunt Orientales Asiatici, Pontici, Thraciae, qui volentes Theodoretum innocentiae prospicere, atque semetipsos tamquam oppressos deceptosque Dioscori artibus atque violentia excusare, querentes palam responderunt: Nos Theodoretum damnationem in Ephesino latrocinio in pura charta subscripsimus, oes sumus, et ita subscripsimus. Quos cum ita loquentes Dioscorus audivisset, quasi de a se edito contra Theodoretum decreto rationem reddere volens, interlocutus est: Cyrillus cur eicitur, qui ab isto est anathematizatus? Et in iudicium mentem revocare cupiens veteres simulatas, quae Cyrillum inter et Theodoretum praeteritis temporibus intercesserant, nulla facta deinde mentione de subseuta pace inter eosdem, patrocinium aliquid vel excusationem sibi nancisci posse arbitrabatur. Nihilominus tamen omnes Orientales qui iam Theodoro favebant exclamaverunt: Dioscorum homicidam foras mittere; Dioscori acta quis ignorat? Et post aliqualem contentionem ipsi iudices, nullo habito respectu ad unam aut alteram partem, interlocuti sunt: Theodoretus reverendissimus episcopus, proprium recipiens locum a sanctissimo episcopo urbis Romae, in locum nunc accusatoris ingressus est. Et quamvis non dissimulem eosdem iudices ad cohibendos jam excitatos clamores a Dioscori et Eutychetis factione quadam usos agendi economia, respondendo statim dixisse: Unde paucissimi ea quae inchoata sunt finiri, ut ne aliqua confusio auditorio fiat; atque addidisse: Praejudicium enim ex persona reverendissimi Theodoretum episcopi, nulli generabitur, reservata videlicet post haec omni accusatione, et votis, et illi, et quos invicem exercere volueritis, quia rectam tenet fidem, maxime, cum et sine scriptis appareat, et testimonium catholicam fidei perhibens reverendissimus*

Q *activa credidit Leonem conditionatum fecisse decretum de Theodoretum ad episcopatum restitutione; vel usum fuisse facultate qua pollebat ut istius causae exitum ad concilium Chalcedonense determinationem remitteret. Neutrum quidem ex ecclesiasticis monumentis innotescit. Immo si Chalcedonense concilium Acta in ipsius Theodoretum causa evolavimus, nihil peius de hujusmodi conditionata absolutioe et restitutione constare certo affirmabimus. Imprimis enim habemus quod cum legerentur in Chalcedonensi synodo Acta latrocinialia, et Constantinus venerit ad divalem Theodosii junioris, qua jubebatur Theodoro ut is sola suae Ecclesiae communiione esset copiosus, quin synodu Ephesinae adesset, iudices dixerunt: Ingressatur reverendissimus episcopus Theodoretus, ut sit particeps synodi, quia restituit ei episcopatum sanctissimus archiepiscopus Leo, et piissimus imperator (Marcianus videlicet) sapienter eum adesse sanctae synodo. Nullam hic fieri mentionem de restitutione conditionata, nullamque adhibitam fuisse formulam, si placeat, si videatur synodo, exscripta verba patefaciunt. Praeterea et si aliqui condemnantes praecedentem Theodoretum agendi rationem, volentes Dioscoro blandiri, exclamaverint: Hunc foras mittere; magistrum Nestorii foras mittere; nemo tamen ausus est iudicari hoc Leoni **480** jus convenire potuisse. Accedit quoque praefatos Illyricorum et Palaestinarum episcoporum clamores et querimonias excitatas ut Theodoretus foras mitteretur fuisse inutiles, si istius causa similiter in synodo fuisset pertractanda. Postius enim prius erat agendum de istius fide, atque rigorosa scrutari an ille ab omni haereseos nota esset mundus; illumque cogere ad sese purgandum a calumnias quibus fuerat appetitus; et audire hinc inde utriusque partis rationes, ut ipsius restitutio absolveretur. Cum ergo horum nihil factum fuerit, haud video qua fundamento istius restitutio facta a Leone non debeat dici absoluta. Illyricorum enim et Palaestinarum episcoporum clamores et querimonias certa ratione temperarunt Orientales Asiatici, Pontici, Thraciae, qui volentes Theodoretum innocentiae prospicere, atque semetipsos tamquam oppressos deceptosque Dioscori artibus atque violentia excusare, querentes palam responderunt: Nos Theodoretum damnationem in Ephesino latrocinio in pura charta subscripsimus, oes sumus, et ita subscripsimus. Quos cum ita loquentes Dioscorus audivisset, quasi de a se edito contra Theodoretum decreto rationem reddere volens, interlocutus est: Cyrillus cur eicitur, qui ab isto est anathematizatus? Et in iudicium mentem revocare cupiens veteres simulatas, quae Cyrillum inter et Theodoretum praeteritis temporibus intercesserant, nulla facta deinde mentione de subseuta pace inter eosdem, patrocinium aliquid vel excusationem sibi nancisci posse arbitrabatur. Nihilominus tamen omnes Orientales qui iam Theodoro favebant exclamaverunt: Dioscorum homicidam foras mittere; Dioscori acta quis ignorat? Et post aliqualem contentionem ipsi iudices, nullo habito respectu ad unam aut alteram partem, interlocuti sunt: Theodoretus reverendissimus episcopus, proprium recipiens locum a sanctissimo episcopo urbis Romae, in locum nunc accusatoris ingressus est. Et quamvis non dissimulem eosdem iudices ad cohibendos jam excitatos clamores a Dioscori et Eutychetis factione quadam usos agendi economia, respondendo statim dixisse: Unde paucissimi ea quae inchoata sunt finiri, ut ne aliqua confusio auditorio fiat; atque addidisse: Praejudicium enim ex persona reverendissimi Theodoretum episcopi, nulli generabitur, reservata videlicet post haec omni accusatione, et votis, et illi, et quos invicem exercere volueritis, quia rectam tenet fidem, maxime, cum et sine scriptis appareat, et testimonium catholicam fidei perhibens reverendissimus*

(b) Petrus de Marca, Concordia sacerdotii et imperii, lib. vii, cap. 8, pag. mihi 1025 et seqq.

episcopus Antiochiæ magnæ civitatis. Quamvis, inquam, hæc dissimulare non debeam, attamen vix dare possum eo sensu Theodoretum ab apostolica sede sub conditione mundum fuisse declaratum, ut Romani pontificis decretum concilii iudicio esset subjiciendum. Potius igitur cum cl. Christiano Lupo fateri cogor totam controversiam, tum ab Eutychiana factione contra Theodoretum excitatam, in eo versari debuisse, ut dumtaxat adversarii contenderent subreptitiam esse Theodoreti restitutionem, quasi quod pontificum animum quibusdam falsis expositionibus fefellerit, ut pristinum gradum et honorem in synodo obtineret. Canone enim sexto Constantinopolitano cautum fuerat ut episcopus degradatus careret jure accusandi alium episcopum (a). Quare etsi causa multi esset examinanda, tamen iudices S. Leonis decreto fideliter adherentes, pro tunc facultatem accusandi libere ei dederunt, reservantes sibi postmodum in alia actione sedulo examinare quæ adversus Theodoretum proponebantur. Hanc enim prudentem œconomiam adhibentes, neq. ullam vim Leonino decreto intulerunt, quo præcipiebatur ut Theodoretus particeps foret synodi, quia in episcopatum restitutus; neque ex adversa parte Theodoreti accusatoribus aditum præcluserat, ad inquirendum an vel per subreptionem fuisset restitutus, vel Nestoriana labe esset infectus, ut Egyptii vociferantes clamabant: *Nolite eum dicere episcopum. Non est episcopus. Impugnatorem Dei foras mitte. Judæum foras mitte. Cyrillum Theodoretus accusavit. Cyrillum ejicimus, si Theodoretum acceperimus. Canones istum ejiciunt. Hunc Deus adversatur.* En ergo crimina quæ ab Egyptiis Theodoreto obijciebantur. Damnaverant jam iste Cyrilli capitula, et quæ hanc causam, illum tamquam hæreticum damnaverant, nulla habita prorsus ratione, quod submotis omnibus æquivocationibus et generalis concilii œcumenici decretis obtemperaverat, et in posterum suam cum ipso Cyrillo servavit concordiam. Quid mirum igitur, si iudices clandestinas has Dioscori machinationes attendentes, scissamque esse synodum in duas contrarias factiones (Orientales enim tamquam orthodoxum Theodoretum prædicabant dicentes: *Orthodoxum synodo, seditiosos foras mitte. Homicidas foras mitte.*) Graviora adhuc metuentes, cum stomacho sunt interlocuti dicentes: *Acclamaciones istæ populares neque episcopos decet, neque partes supant. Patiamini universorum fieri lectionem? Quid mirum, inquam, si adhuc ab incœptis clamoribus desisteret recusantes Egyptii, ipsi iudices serio, et ea qua pollebant auctoritate silentium cunctis indixerunt, universorumque latrocinii Ephesini Actorum jusserunt per Constantinum fieri lectionem? In harum porro rerum circumstantiis, quis non videt minus circumspecte, et magis præcipitanter, quam prudenter iudices egissent, si Theodoro episcopo inter iudices locum dare deliberassent? Prius enim ex tota Actorum lectione inquirendum erat, an Dioscorus saltem aliquem coloratum titulum habuisset, ad deponendum, degradandumve cum cæteris orthodoxis episcopis etiam Theodoretum. In qua questione is certe iudicis partes secundum omnia jura agere non poterat, sed accusatoris dumtaxat. Si igitur tamquam verus episcopus, etiam ex iudicium sententia in concilium fuit ingressus, non video qua ratione dici possit, Leonis decretum de restituendo in sua sede et honore episcopali Theodoro non fuisse absolutum. Potissimum cum postea etiam admissus fuerit ad synodale suffragium et plenam omnium sanctissimorum episcoporum communionem.*

7. Hactenus tamen enucleatæ difficultates, ex aliorum scriptorum opinionibus derivatæ, parum præsentis causæ prodessent, nisi iterum nostra oratio ad Quaesnellum se converteret. Non tantum ipse Theo-

doreti appellationem inficitur: sed ipsum etiam apostolicæ sedis iudicium. Quare ad novam gestarum rerum historiam adornandam omnia miscuit et quamplurima in medium adducit, quæ veritatis speciem dumtaxat præferunt. Brevitate ergo qua potero multa quæ subdidit colligere allaborabo. Ulro itaque imprimis dat, nullum concilium a S. Leone in Theodoreti causa fuisse coactum. De hujus epistolæ ad summum pontificem constat. Quil vero P. R. scripserit, non innotescit. Secundo nullum iudicium habuisse Leonem ad Theodoreti causam ventilandam affirmat: sed eidem, communionem non interrupta, fuisse conjunctum, elici posse ex epistola 40 ejusdem Leonis, in qua de generali synodo necessario indicenda habet sermonem; vel ex epistola 47, ex qua colligitur omnia Ephesini latrocinii gesta pro infectis habuisse, atque ab imperatore Theodosio petisse, ut omnia in eo statu esse juberet in quo fuerant ante omne iudicium, donec major ex toto orbe sacerdotum numerus congregaretur.

Tertio. Licitum fuisse Theodoro ad suam remanere sedem, quia pro nulla habita sententia contra eum a Dioscoro lata, adhuc ex Oriente pontifex testimonium acceperat ab Anatollo recentè ordinato Theodoretum jam subscrispisse encyclicæ epistolæ ad Flavianum, nec Nestoriana Eutychianaque dogmata solum damnassee, sed ipsis etiam Nestorio et Eutychemi anathema dixisse. Affert hæc de causa Quaesnellus testimonium S. Leonis ex epistola 68 ad Paschasinum Lilybetanum, cap. 3, quam ipse: « Nunc primum (ait) in lucem emittimus. Concludit igitur quod cum ex habita relatione, tum ex epistola ipsius Theodoreti, intellexit R. pont. judicavitque ipsum ab omni hæresis macula immunem, nihil ob stare quominus suam ei communionem more solito impertiret, et ille suam Ecclesiam cum pace œclesiastica retineret. » Tale (subijcit) est æditi apostolicæ iudicium, de quo in hac epistola quam commentamur mentio facta est, quod quidem non demonstrat restitutam esse iudiciali pontificis sententia suam sedem, sed amotam solam nonnullam erroris suspicionem.

Quarto asseverat, sub numero 5 nec Anatollum Constantinopolitanum, nec Maximum Antiochenum, Theodoreti primatem, neque alios episcopos Orientales cum eo communionis nexum atiquando abrupisse. Unde affirmare pergit rem totam ex Leone factam finitam esse se non posse asserere, « cum eorum rursus ad incudem vocatam a Patribus Chalcedonensibus, notum sit culibet hujus synodi Acta recententi. » Hinc multa repetit quæ in præcedentibus dixerat, et ad inolecandum lectoribus suum systema, multa utens exaggeratione, decantat vociferationes, « non paucorum, ait, sed quamplurimorum episcoporum Palestinorum, Egyptiorum, Illyricianorum, qui Theodoretum e synodo ejiciendum esse contendebant, qui episcopi, quasi ex indulgentia et dispensatione, acquieverunt Maximi Antiocheni testimonio. »

Quinto loco describit quæ actione octava Chalcedonensis synodi gesta sunt in Theodoreti causa; rebusque pro suo ordine narratis, omnem conatum adhibuit ut supprimeret quæ sibi suoque systemati adversari judicavit; atque tandem concludit non alia de causa suæ sedi fuisse restitutum Theodoretum, nisi quia et Nestorium et Eutychem, non solum scripto, sed in præsentia totius consensus, ore suo proprio anathematizavit.

8. Cum ex quinque a nobis hic prænotatis, tum ex antecederent adductis, plenam et indubitam fidem suæ opinioni adhibendam esse sibi adlabatur Quaesnellus; forte credens quod nemo post ipsum Theodoreti causam voluerit retractare et ad examinem revocare quæ ipse scripserat. Ideo stylum convertit in quosdam, suppresso nomine, qui, episcopo- rum in synodum œcumenicam coalescentium sacro-

(a) Christianus Lupus, in appendice ad synodum Chalcedonensem, pag. mihi 894 et seqq.

(a) Quaesnellus, tom. II, dissert. 40, cap. 4, pag. mihi 324.

sanctam auctoritatem deprimentes ac ludibrio habentes (inulto magis autem extra synodum), meram illis pontificiorum mandatorum executionem ex suo officio competere contendunt, tam in hac (ait) de qua agimus causa, tum in aliis omnibus; cum potius apostolicæ sedis hæc sit non infima laus, synodorum œcumenicarum exsecutricem, de qua prærogativa gloriatus est Gelasius papa epist. 13. Si itaque hæc omnia quæ in sui systematis præsidium adducit Parisinus scriptor veritati cohærent, hactenus a nobis in hac causa annotata prorsus caderent. Sed cum fallacias involvant, hinc nostræ Exercitationis argumentum magis atque magis roboratur. Et imprimis quæ illatio illa esse potuit, neque ex Leonis, aut aliis monumentis elicitur in Theodoretæ causa a Romana sede habitum fuisse concilium. Igitur nullum iudicium habuit ad Theodoretæ causam ventilandam? Quæ consecutio est hæc, quæ repugnat prorsus iis S. pontificis verbis a quibus adversarius suam est orsus dissertationem: *Benedictus Deus noster, cujus invincibilis veritas ab omni hæreseos macula mundum te secundum apostolicæ sedis iudicium demonstravit.* An Leonem mentitum arbitrabimur? Nec sibi adversarius præsidium nancisci potest, ex ab eo laudatis Leonis epistolis, scriptis ad Theodosium post latrocinium Ephesinum, quibus petit ut omnia in eo statu esse jubeat in quo fuerunt ante omne iudicium, donec, etc., et idcirco nusquam abruptisæ communionis vinculum cum Theodoro. Nam rerum restitutio in pristinum donec major ex toto orbe sacerdotum numerus congregaretur, non idem est ac definitivum decretum interponere, sed causas ~~483~~ examini futuro reservare, donec diligentior inquisitio habeatur. Non igitur ea ratione iudicatum fuit de Theodoretæ fide et innocentia, ex eo quod latrocinialia Acta pontifex aboleverit, cum simul decreverit rerum omnium iudicium ad aliud tempus et in alio conventu esse reservandum. Quare etsi post horum Actorum abolitionem licitum fuisset Theodoro cæterisque episcopis gradu depositis ad suas reverti sedes, tamen non constabat an jure vel injuria fuissent depositi, an jure vel ex dispensatione et indulgentiâ ipsi permitteretur suas retinere sedes. Nam id nova debebat inquisitione scrutari novoque decreto demonstrari, interim eorum causa veluti in prosero (ut aiunt) manente, usque ad definitivam sententiam. Ratio illa tertio loco adducta nimis nutat, si attendamus ad ea quæ in superioribus capitibus descripsimus. Non enim Theodoretæ causæ patrocinari potuit apud Leonem Anatolii testimonium, cum istius fides, ordinatio, stricta necessitudo cum Dioscoro et Euty-chiana factione, tales suspiciones in pontificum animo excitassent, ut, nulla ratione habita ad imperatoris Theodosii et Pulcheriæ augustæ preces, ipse Leo cum ipso Anatolio jam ordinato istius ordinatioribus communicare voluerit; quo ad usque, misso Abundio Comensi cum aliis tribus legatis apostolicis, et publico celebrato conventu, jussus fuit idem Anatolius in hoc conventu solemniter fidei professionem emittere, anathema Nestorio et Eutychemi dicere, atque epistolæ ad Flavianum subscribere. Nisi enim fideliter hisce mandatis Anatolius obtemperasset, numquam a Leone et orthodoxis habitus fuisset tamquam legitimus episcopus. Sed dicat, amabo, Quesnellus ex quo monumento hauserit Anatolium testimonium dedisse aut dare potuisse de Theodoretæ fide? Nobis quidem innotuit bonum testimonium accepisse Leonem de fide et munditia Theodoretæ, de istius animi promptitudine, qua lætante ad hæresum exitum subscripsit pontificiæ epistolæ ad Flavianum; sed hæc omnia Leoni innotuerunt, vel ex Abundii relatione cum adhuc Constantinopoli existeret; qui,

(a) De hac Theodoretæ epistola ad Abundium verba fecimus cap. 12 præcedenti. De Photii Tyrri causa vide quæ diximus in academica Conciliorum dissertatione habita coram sanctissimo domino nostro

ut vidimus, certior factus fuit Theodoretum ipsum, Ibam et Aquilinum episcopos, sincere suæ fidei testimonia præbuisse. Accedit S. Leonem maxime de Theodoretæ aliorumque Orientalium fide, moribus et agendi œconomia fuisse apertissime instructum, ex perpetuo epistolarum commercio quod habuit cum Constantinopolitanis clericis et archimandritis Flaviano adhærentibus, cum Juliano Coense, cum Pulcheria augusta, aliisque orthodoxis viris hinc inde ex Oriente Romam venientibus, vel Orientem adeuntibus; et denique cum ipso Eusebio Dorylæi episcopo, qui post Ephesinam cladem ad suam aliorumque catholicorum causam coram Leone tuendam Romam venerat. Non igitur tale dumtaxat fuit apostolicæ sedis iudicium in causa de qua agimus, ut nusquam communionem cum eo interruperit, vel quod ille istius fide ab Anatolio recentem ordinato testimonium acceperit. Parum nihilumve ista Theodoro suffragari potuissent, ut cum omni veritate S. pontifex affirmaret Cyri episcopum apostolicæ sedis decreto ab omni hæreseos labe mundum fuisse demonstratum. An vero Anatolius communionis nexum cum Theodoro abruerit, non affirmabo. Nescio tamen quemadmodum is in Anatolii communionem perseverare potuerit, vel Anatolius non abruerit communionis nexum, cum iste dumtaxat propter obsequia præstita Dioscoro, Chrysaiphio, Eustathio, episcopo Berytensi, et cæteris Eutychemi factionis, ad Constantinopolitanum thronum, post Flaviani necem, fuerit evectus. An potuit communicare hæreticorum studiis et desideriis, horum causas promovere, ut constat ex gestis contra Photium Tyrrium (a) et non ~~484~~ abruptisæ communionem cum Theodoro Cyri, qui pro fide laborabat, et tantopere odio habebatur ab illa factiosorum virorum cohorte? Quinimmo tanto vehementius ab iisdem insectabatur, quanto magis ipse Flaviano, apostolicæ sedis, hujusque legatis adhærebat? Si nova monumenta, quæ aliter totam gestorum seriem describant Quesnellus non proferat, sapientes lectores nusquam illi fidem adhibebunt.

9. Et quidem fides ei adhiberi non potest ex iis quæ ex octava actione Chalcedonensis synodi recensuit. Quid enim ex ea? Multorum episcoporum vociferationes contra Theodoretum, quem Nestoriana tinctum fuligine injuste suspicabantur: cogebatur in plena synodo Nestorio anathema dicere: fidei definitionem ab eadem Chalcedonensi synodo prolata suscipere; et postquam protestatus est fidei definitioni, et S. Leonis epistolæ jam subscripsisse, et soluta omni dubitatione, quod ab apostolica sede subreptitium obtinisset decretum: solemniter tandem sententia prolata est: *Gloriosissimi iudices dixerunt: Omnis jam dubitatio de Theodoro soluta est. Deest igitur ut sententia proferatur a reverentia vestra, ut Ecclesiam suam recipiat, sicut et sanctissimus Leo archiepiscopus iudicavit.* Quare incunctanter adversarii a turbis et clamoribus se abstinuerunt. Quinimmo omnes illius magnæ synodi episcopi clamaverunt: *Theodoretus dignus est sede Ecclesiæ. Ecclesiæ pastorem recipiat. Orthodoxorum doctorem Ecclesiæ recipiat. archiepiscopo Leoni multos annos. Post Deum (vel cum Deo) Leo iudicavit.* Hæc ergo sunt quæ ex illius octavæ actionis serie quisque fideliter, sine ulla prorsus fallacia colligere potest. Quibus plane respondet Paschasini, Lucentii episcoporum, Bonifacii presbyteri et Juliani episcopi Coensis, apostolicæ sedis legatorum, hujusque locum tenentium, prolatum decretum, quod hic fideliter exscribere deliberamus, ut innotescant ea quæ (nescio an studiose, vel oscitanter) a Quesnello suppressa fuerunt: *Sanctissimum et venerabilem episcopum Theodoretum sanctissimum et beatissimum universæ Ecclesiæ episcopum*

Benedicto XIV, quam præcedenti capite publici juris fecimus, ex qua abunde Anatolii in Eutychemi factionem studium innotescit.

urbis Romæ Leo (nota sequentia verba) dudum in A communionem suscepit ita, sicut litteræ ab eo ad nostram humilitatem testantur. Quibus et hæc alia addiderunt: Si igitur fidem catholicam sicut promittit, et secundum prædictum beatum episcopum subscriptionem in proprio libello dixerit, et nostræ insuper humilitati alio dato libello monstravit quoniam et Nestorium et Eutychetem, non solum scripto, sed et sub præsentia totius concessus ore proprio anathematizavit: hoc iudicio sanctissima et venerandissima synodus, insuper vero et nostra humilitas, reddi ei Ecclesiam propriam definivit.

10. Quis ergo non videt totam illam contentionem in eo versatam fuisse, an Theodoretus per subreptionem obreptionemque ab apostolica sede restitutionis et fidei integritatis decretum obtinisset? Non enim Romani pontificis iudicium et auctoritatem in quæstionem adduxerunt, non ipsius sententiæ pondus addiderunt, dumtaxat solemnem Theodoretum confessione ore prolata, certiores voluerunt fieri hunc sincere Nestorio anathema dicere, quemadmodum iam testatus fuerat suo scripto libello ad Romanum pontificem directo. Quæ quidem agendi ratio, sicuti nec Rom. sedis læsit auctoritatem, quæ dudum in communionem Theodoretum susceperat, et dignum suæ obtinendæ sedis iudicavit (ut ipsi PP. Chalcedonenses protestati sunt), ita neque episcoporum dignitati in conciliis coalescentium potest esse injuriosa, dummodo eum in conciliis, tum extra, capituli adhæreant in suis iudiciis proferendis. Quare nimis importuna mihi visa est illa Quesnelli querimonia, qua supponit episcoporum auctoritatem deprimi, si apostolicæ sedis mandata exsequi jubeantur. Quæ enim episcopalis gradus depressio haberi potest, si singuli omnium Ecclesiarum pastores per universum orbem dispersi cum summo pontifice totius fidelium universitatis capita iis rebus adhæreant quæ ad fidem, mores atque disciplinam 485 pertinent? Societatis enim ecclesiasticæ vinculum in eo stat, ut irtractabili assensu episcopi omnes apostolicæ sedis iudicia venerentur, iisque C subjectione se submittant, quam membra inter et caput servatam esse cognoscimus, quainque et Christus ad corporis mystici unitatem perfectam habendam mirabili quadam suavitate decrevit, ut facilius per suum caput suæ beneficentiæ dona in omnia membra diffunderet. Quare S. pontifex in epistola ad eundem Theodoretum discrimen statuit inter Romanæ sedis rationem agendam et episcoporum auctoritatem in œcumenicas synodos coalescentium, ita ad nostrum intentum scribendo (a): Unde gloriamur in Domino cum propheta canentes: *Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum et terram, qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit. Sed quæ pro nostro prius ministerio definerat, universæ fraternitatis irtractabili firmavit assensu, ut vere a se prodiisse ostenderet quod prius a prima omnium sede formatum totius Christiani orbis iudicium recepisset, ut in hoc quoque capituli membra concordent.* Quis porro non videt aliam et aliam sibi et episcopis in synodum coalescentibus Leonem agendi rationem asseruisse? Sibi enim vindicat ministerium definiendi, episcopis vero jus sive debitum assensus præbendi. Deinde an non distinguit ibidem S. Leo (b) inter iudicium a prima omnium sede formatum, et iudicium illud quod a toto Christiano orbe susceptum dicitur? Negari haud potest. Igitur si ea divinæ institutionis ratio et ordo est, ut gravioribus rebus ad fidem et mores pertinentibus Ecclesia Romanæ sedis ministerio utatur in definitionibus atque iudiciis, ita ut irtractabili firmitate assensu iudicium quod prius a prima omnium sede formatum fuit a toto orbe Christiano solemniter recipiatur; inde sequitur executionem decretorum sedis apostolicæ demandatam esse episcopis in œcumenicam synodum coalescentibus, ut innotescit ex Actis Ephesini et Chalcedo-

nensis conciliorum, magisque patebit ex subsequenti-
bus, demonstraturi gravissimum facinus Dioscoro
fuisse adjudicatum, quod, S. Leonis mandata in syno-
dum altera apud Ephesum coacta exsequi recusans,
synodum in latrocinium mutavit. Sed ipse Leo quidem
hac in re sibi est factus interpres.

Etenim de hoc episcoporum consensu in concilio-
rum Actis expresso in eodem cap. istius epistolæ
verba faciens, illud nec per assentationem, nec per
obreptionem ab apostolica obtineri sede asseverat:
ad quas suspiciones tollendas et si aliqui inventi es-
sent a dissensionis auctore incitati, qui de apostoli-
cæ sedis iudiciis ambigerent; tamen ad magis veritatem
comprobendam, id, Deo volente, permissum
est, ut ad majus bonum perveniretur. Nam (ait) ne
aliarum sedium ad eam quam cæteris omnium Dominus
statuit præsidere consensus assentatio videretur, aut
alia quælibet subrepre posse adversa suspicio, in-
venti prius sunt qui de iudiciis nostris ambigerent. Et
dum nonnulli, a dissensionis incitati auctore, ad
B contradictionum bella prosiliunt, ad majus bonum malum
ejus, auctore totius bonitatis dispensante, perventum
est. Non me tamen latet vel Quesnellum veterum
editorum nonnullas lectiones ab hujus epistolæ textu
expunxisse, novas subsidio, ait ipse, suorum codd.
induxisse, vel ad calcem secundi tomi varias annota-
tiones pro suo arbitrio conscripsisse; ut videlicet
quod maxime habebat in votis lectoribus suaderet.
O utinam qui novam iudiciorum formam in Eccle-
siam inducere laborant, ut apostolicæ sedis auctori-
tatem dejiciant, oculos conjicerent in hujus epistolæ
capite; atque, omni submota violenta interpreta-
tione, discrimen illud intelligerent quod S. Leo in-
tercedere indicavit inter canonicum iudicium atque
consensum, inter jura quæ primæ sedi conveniunt et
ea quæ de episcopis 486 in synodi coalescentibus
prædicantur! Non enim tot tantasque gravissimas
excitassent quæstiones erroneas et schismati affines,
in quibus episcoporum auctoritatem ultra debitos li-
nes conantur extendere, ut Romanorum pontificum
jurisdictionem inter niinis arcuos limites restringant.
Verumtamen adversariorum conatus magis rerum
veritati prosunt, quam obesse possint, cum, eodem
Leone auctore, *Ipsa veritas, et clarius renitescit, et
fortius renitetur, dum quæ fides prius docuerat, hæc
postea examinatio confirmaret.* Tandem episcopalis
ordinis auctoritas minime deprimitur, sed magis
splendescit ubi sic summorum sic servatur auctoritas,
ut in nullò inferiorum putetur imminuta libertas; et ad
majorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando
ad hoc se accipit exstendi fiduciam, ut vincatur adver-
sitas; ne quod per se probatur reprobum, silentii præ-
judicio videatur oppressum. Ex quibus loquendi for-
mulis perspicue concipimus quemadmodum, et Ro-
manorum pontificum, et episcoporum jura serventur
in synodis, singuli convenientem sibi auctoritatem
jurisdictionemque exercentes: Fidei enim causæ cum
apostolici symboli regulis Romani pontifices confe-
runt, suæque iudicia speciali S. Spiritus afflatu pro-
nuntiant ad hæreses evertendas. Sed cum factioso-
rum virorum studium in eo stet, ut sinceram Chri-
sti doctrinam evertant, et ea dogmata genuina quæ
ab apostolis derivata sunt oppugnare et prorsus ab-
olere quærunt. Quare maxima sollicitudine Rom.
pontifices suas definitiones episcopis in synodis co-
alescentibus proponunt, ut inde necessarium præ-
beant assensum. Quem quidem non sine examine
exhibere debent, potissimum quod negotium illis est
agendum cum læsæ fidei hominibus, qui, perva-
cius perniciosos erroribus adhærentes, omnino repu-
gnant se iis decretis submittere, quæ præter anathe-
matis sententiam alias etiam pœnas, depositionis
nimirum, degradationis, exsilii, secum habent con-
junctas. Igitur dicat Quesnellus, amabo, quo sensu,
quæve de causa, episcoporum auctoritatem depres-

(a) Psalmo cxxiii, vers. 8.

(b) Epist. ad Theodoretum sup. laudata, cap. 4.

eam arbitretur, cum, auctore Leone, ipsis episcopis concedatur fidei veritatem sua examinatione et consensu confirmare; simulque agere ut sacerdotalis officii meritum splendescat, quando, servata summi pontificatus auctoritate, cui adhaerent, eorum libertas per universitatem et spirituum concordiam non minuetur, sed magis augetur. Ad majorem ergo Dei gloriam prodest examen quod assumitur cum fiducia adversitatis vitandae, ne quod per se probatur reprobum, attentii praesidio videatur oppressum.

11. Incassum itaque laborasse Quesnellum mihi visum est, in sua de Theodoro dissertatione, alias et alias questionibus parum ad sibi praefixam scopum pertinentes proponendo, cum eas quisque ex solis Leonis dictis iustissime agendi economia facillime solvere potuisset. Potissimum cum irrationabiliter etiam provocaverit ad Gelasii papae testimonium, quod saltem integrum debuisset obijcere, ut sine novo studio lector intelligeret quo sensu pontifex sui locutus. Gelasius itaque nihil prorsus affirmavit quod praecedentibus nostris dictis repugnet. Immo si ejus perpendamus verba Quesnellianum systema privans in exitium sibi. Vidimus enim in praecedentibus exercitationibus pontificem ad Dardaniam episcopos scribentem demonstrare voluisse Acaacium solius apostolicae sedis iudicio damnatum. Quare in sua epistolae exordiis exagitat qui arbitrabantur injuria Acaacium damnatum, quod non speciali synodo videretur fuisse dejectum. Et ad ductis eorum haereticorum exemplis quibus innotescit aliquos haereticae laeae pollutos in synodis fuisse damnatos, non ita tamen ut Romana sedes etiam sine synodis eos damnare vel absolvere non potuerit. Quia vero ad eam spectat synodis robur et auctoritatem dare, idcirco idem pontifex sibi suadet quod nemo perpendens quae ex antiqua Patrum traditione derivantur, ignorare possit uniuscujusque synodi constitutum, quod universalis Ecclesia probavit assensus, non aliquam magis essequam praeter ceteris oportere quam gratiam quae unamquamque synodum sua auctoritate confirmat, et continuata moderatione custodit, pro sua scilicet principum (quem beatus Petrus apostolus Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, et tenuit semper, et retinet) (a). Postrema hujus textus verba omnibus interclusa suppressere aut saltem dissimulare quaesivit Quesnellus. Quae quidem si cum praecedentibus conferantur, nihil ex eo testimonio elici posse comperitur erit quod praecedentibus dictis repugnet. Quid enim Gelasius convenire dixit episcopis in synodis coalescentibus, vel Romae pontificibus conciliorum constituta confirmantibus vel infirmantibus? Episcopi suo assensu probent seque submittant his statutis et regulis quae in synodis proponuntur, et scripto consignantur; quaeque in tantum vim et robur assequuntur, in quantum apostolica sedes unamquamque synodum sua auctoritate et iudicio confirmat, et continuata moderatione custodit. Hinc praeterea sedi maxime incumbit isthaec confirmata et custodita statuta executioni demandare, jubendo, Imperando, ne in ecclesiasticis negotiis peragendis aut neglecta aut violata remaneant. Hoc scilicet munus illi competere pro suo principum, quem beatus Petrus apostolus voce Domini perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, et tenuit semper, et retinet, aperte Gelasius asseverat, ut non tantum ex objectis a Quesnello verbis, sed ex totius epistolae contextu intelligitur. De quo ipsi verba facimus de Sardicenis canonibus disse-

12. Adhuc multa concessit Quesnellus praetextu quodam (memio quo) sibi adversarios exagitandi, quae potius ad totius Chalcedonensis concilii gesta referri debent, quaeque nos rerum ordinem sequentes annotabimus. Sed cum inter haec illud unum superest, quod ad ipsum Theodoretum spectat: vide-

lieat an Leo ipse post Chalcedonensem synodum tam Theodoro restitutionem PP. consensu admissam confirmaverit, quam alia ejusdem synodi de privatis episcoporum causis iudicia confirmaverit, quod aliqui scriptores (auctore Quesnello) negarunt; observandum quoque hoc loco remanet eundem Parisiensem doctorem, ne Leoni Theodoro restitutionem, sed synodo plene adjudicaret, scripsisse: « Porro sententia synodi, cui praesulerat iudicio, suum Rom. pontifex postea consensum adhibuit, tum a his episcopis, cum ea maxime quam ad ipsum Theodoretum dedit aliquanto post finitam synodum. » Hic ergo Theodoretum restitutionem synodo prorsus adjudicavit Quesnellus concludendo « Leonem huic dumtaxat praesuisse. » Idque ut facilius confingeret, ad ejusdem sancti Leonis testimonium superius laudatum, a quo dissertationem orsus est, provocat; et consueto more quae suis studiis repugnare credidit prorsus praetermisit. At malum ipsius dolum S. pontificis verba quae sequuntur patefaciunt. Etenim postquam Theodoro gratulatus quod se talem qualem probaverat et probat pro universalis Ecclesiae defensione servasset, statim subdit: *Nam quod Deus omnium calumniosorum fallacias solvit, maximam beatissimi Petri curam pro cunctis nobis agnoscimus; qui postquam suae sedis iudicium in fidei definitione firmavit, nec circa cujusquam vestrum, qui nobiscum pro catholica fide laboratis, personam quidquam reprobum videri permisit: quia nec poterat, Spiritu sancto iudicante, quisquam ex his non victor exire, quorum jam ulcerat fides.*

Attendant igitur Quesnellus ad laudata verba, eorum vim, et pondus intelligat; indeque conjiciat an Theodoro restitutionem synodo aut pontifici adjudicanda sit. Fidei quidem catholicae definitionem beatissimi Petri apostoli curae adjudicat, qui suae sedis iudicium in fidei definitione firmavit, nec permisit quidquam reprobum videri circa illas personas quae tum eodem summo pontifice pro fide catholica laborarunt. Apostolicae igitur sedi utrumque jus Leo adjudicavit in calumniosorum fallaciis solvendis. Alterum de fidei rebus iudicium et definitio, alterum est orthodoxorum episcoporum libertas qui a praecedentibus factiosorum oppressionibus fuerunt redempti. Si tandem tantum ceteri in praesens mihi daretur, ut alia quae ibidem Quesnellus concessit discedere percurrerem, annotarem et, si necessum foret, referrem. At cum, ut iam diximus, illa potius ad Chalcedonensem pertineant historiam quam ad Theodoretum episcopi Cyri causam, idcirco ne amici lectoris patientia abutatur, ad aliam Domini Antiocheni causam examinandam faciemus gradum.

CAPUT VI.

Chalcedonensis actio de Domino Antiocheno supposititia non est. Illam ex Graeco in Latinum, cum reliquis Actis translati Rusticus diaconus. Maxima injuria ut negavit Quesnellus, cujus argumenta tanquam falsa et prorsus infirma jam rejecit, atque etiam summa et mira eruditione solvit doctus clarissimusque Stephanus Baluzius. Hujus denique restigii in hac describenda Exercitatione nobis passim inhiere oportuit.

1. Inter Quesnellianas dissertationes eam modo loco positam offendimus, in qua auctor Domini quondam Antiocheni episcopi causam examinandam assumpsit, in qua de hujus agens damnatione, de Maximi ejus successoris ordinatione, tum varias S. Leonis epistolae concilii Chalcedonensis Acta illustrandi sibi proponens, actionem tandem de Domino his Actis insertam commentitiam esse posse demonstrare aut demonstrasse sibi adulari. Profecto

(a) Gelasius papa, epist. 13. Exstat tom V Conciliorum generalium, pag. mihi 321 et seqq.

id ex ejusdem dissertationis titulo sive epigrapha sibi protulit auctor, sed injuria quidem. Nam momenta omnia quæ hinc illucque sparsa ad suæ causæ patrocinium collegit, aut tanquam infirma ex sese cadunt, aut prorsus ad quæstionem de qua agimus impertinentia esse rerum gestarum series manifestat. Ordine ergo dissertationem inquirendo cur Maximi ordinatio confirmata, nec reprobata Domni depositio. Subdit: Hanc unam fere omnes catholici scriptores, qui istam versantur quæstionem, asserunt: Maximum, etsi a suspectis hominibus electum, consecratumque a Constantinopolitano episcopo contra canonicam regulam, Dominoque adhuc in vivis agenti superordinatum, ideo tamen receptum esse a synodo, quia a S. Leone in episcopatu confirmatus fuerat. Hujus aliorumque episcoporum in latrocinio Ephesino per summum nefas factam depositionem animadvertit; sed unus Dominus, aliis tamen redintegratis, sæpe sedi non fuit restitutus: quæ agendi ratio gravioris difficultatis causa est. Addit latrocinii Ephesini Acta in irritum missa ab Occidentalibus ante Chalcedonense concilium, Leonem pontificem contestatum ut omnia in eo statu esse juberet in quod erant ante infamam synodum, donec omnia per œcumenicam synodum reformarentur (a). Consequens erat ut depositio Domni et Maximi ordinatio irritæ essent, suum ille reciperet locum. Baronius sententiam affirmantis proponit, quoniam S. Leo, cognita causâ, Dominum juste damnatum intellexit (b). Post hæc vero eorum refert conjecturam, qui Dominum depositionis suæ manus ulro dedisse affirmant, solitaria vitæ deliciis illæctum, quibus inlicitis olim fuerat ab 449 Euthymio abbate; quas cum, refragante S. Patre, relinquere meditaretur, ut Joanni avunculo suo a fide catholica deflectenti opem ferret, hæc ab eo verba futuri præsentia audivit: *Si his neglectis et tolerantia contentis cogitationibus tentabis a Laura discedere, obtinebis quidem administrationem quam tuus habet abunculus, sed etiam tibi turba auferent mali homines, et præstigiatores, cum ab illis prius fueris seductus ignorantia. Hæc, et id genus alia ex Cyrillo monacho de rebus ab Euthymio gestis fertur.*

2. Tertio Quæsnellus concludit: Qui porro Leonis auctoritatem hoc egisse putant, ut maximus in Antiochena sedē tam malis auspiciis collocatus remaneret, locumque cedere Dominus cogerebatur, manifestum id esse alunt ex Actis Chalcedonensibus: Siquidem in actione quæ de Domino Antiocheno inscribitur, disertis verbis legitur confirmatum auctoritate Leonis fuisse Maximum. Quæsnellus tandem integram illam actionem, ad ecclesiasticæ historiæ veritatem indagandam in suam transtulit dissertationem. Ut de ea, sub oculis posita, facilius lector judicium interponeret. Tali ergo tamquæ quæstionem et verborum apparatū præmissis, exscriptam actionem illam de Domino Antiocheno, inter Chalcedonensis concilii Acta relatum, Quæsnellus fassus est se eam minime commentitiam esse, sed genuinam totis votis peroptasse: « Hoc enim si esset (ait), præ manibus haberemus testimonium summi auctoritatis pontificis Romani tam in synodos, cum in Orientales episcopos; majorum, inquam, et primarum sedulum episcopos. Enimvero quæntæ potestatis est ut penes Romanum episcopum Antiocheni, et consequenter Alexandrini aliorumque episcoporum consecratio fuerit, aut saltem confirmatio, et ex hoc loco argumentantur cardinalis Bellarminus ejusque apologistæ Jacobus Gretserus. Qualis prærogativa, ut eam plures episcopi ad infamam synodum per vim acclusæ depositi essent, eorum damnatio et depositio rata esse juberetur quam ratam esse debere judicaret Romanus pontifex, sola alterius episcopi in ipsius locum substitutio haberet locum quam idem ille confirmasset? Quam evidentem denique hinc cluceret suprema eju-

dem in synodos potestas, quarum Acta ex ea parte robur habeant, cui ille robur adjecerit, et illa cassâ sint et irrita quam irritam ille esse voluerit! Verum ut eruditi et sapientes est theologi vera germanique primariæ sedis privilegia toto animo atque ex solidis genuinisque probationibus adversus novatores vindicare, ita parum sinceri liberalisque animi sit eadem vel ultra præscriptos limites ampliare, vel incertis, caducis falsisque adminiculis ac fulcimentis sustentare. » Concludit tandem. « Nec enim mendacio eget veritas, sed potius ex mendacii consortio in falsitatis suspicionem veritas etiam testatissima vocari consuevit. »

Quis tamen sibi persuadet sinceram et totis viribus eam protestationem fecisse Quæsnellum? Profecto si ex corde exoptasset commentitiam non esse, sed genuinam, de Domino Antiocheno actionem et palinodiam recantasset, et nonam dissertationem pro hac causâ conscriptam disperdidisset, flammis ignibusque concremasset. Siquidem, eo adhuc superstitite, clarissimus Stephanus Baluzius, maximo studio adhibito, summisque impensis laboribus, huc illicque a viris studiosis rei antiquæ literariæ operam dantibus sibi novas comparavit notitias, ut tandem plenissime ipse Quæsnellus atis studiis se deceptum aberrasse, nec fictitiam dici posse actionem de qua agimus, sine ulla animi hæsitacione judicare potuisset. Quare idem Baluzius cum in litterariæ rei utilitatem, tum in ecclesiasticæ historiæ incrementum et bonum, in adornandâ nova Conciliorum collectione, omnibus singulisque Quæsnellianis argumentis occurrat, atque solvit, et ab uniuscujusque animo eas falsitatis suspensiones rejicit quas lectores imbibere possent.

3. Primum itaque argumentum colligit Quæsnellus ex Græcis concilii Chalcedonensis codicibus, in quibus ejusmodi actio desideratur. « Hoc, ait, certe non leve indicium est suppositionis a Latino aliquo impostorè factæ: Si enim ita vere in concilio facta fuisset, Græce utique fuisset, atque Græcis hujus synodi Actis inserta cum aliis actionibus legeretur. Cur enim hæc una a reliquarum Græcarum corpore distracta fuisset, plane non appareret. » Quis vero hanc primam Quæsnelli conjecturam nimis esse fallacem non judicabit? Quæsnello suspicari licebit actionem illam a Latino impostore esse fictam, quia in Græcis eodd. qui supersunt non appareret; et non potius suspicabitur Græcos eam abolere quæsiisse, et a reliquarum corpore nisos fuisse eam distrahere, ut facilius ipsi de primatu cum Romano episcopo contenderent? An non Orientales quinto, sexto, septimo et sequentibus sæculis primatus honores prærogativasque, ob Antiochenam Ecclesiam primitus a D. Petro fundatam, sibi arrogare contendebant? An non Acephali, Eutychiani, statim post Chalcedonensem synodum omnem moverunt lapidem, ut eandem synodum abolerent? Quod cum nunquam obtinere potuissent, saltem memoriam delere voluerunt; quod Orientales episcopi, Antiochenus et Alexandrinus, nonnulli de Romani pontificis cõdensione; hujusve confirmatione, tanquam canonice electi haberentur. Id sane secum agitare debuerat Quæsnellus; potissimum cum in Antiochena sede, post Maximum et Basilium episcopos catholicos, plures episcopi, hæretici, schismatici atque sceleratissimi sederunt, quorum catalogum ex subsequentium conciliorum Actis nos describere possemus, si eam hominē in ecclesiasticâ historiâ nullatenus veras congressiones haberemus. Interim vero prætermisissis quæ de Petro Fullone, Severo, Macario Monothetita, aliisque improbarum sectarum viris, qui operam dare potuerunt ut ex antiquis Græcis exeupharibus prorsus actio illa subriperetur, ne certum indubitataque fidei monumentum exstaret de plenaria Romani pontificis potestate in confirmandis saltem Orientalium patriarcharum electionibus conse-

derentur. Id sane secum agitare debuerat Quæsnellus; potissimum cum in Antiochena sede, post Maximum et Basilium episcopos catholicos, plures episcopi, hæretici, schismatici atque sceleratissimi sederunt, quorum catalogum ex subsequentium conciliorum Actis nos describere possemus, si eam hominē in ecclesiasticâ historiâ nullatenus veras congressiones haberemus. Interim vero prætermisissis quæ de Petro Fullone, Severo, Macario Monothetita, aliisque improbarum sectarum viris, qui operam dare potuerunt ut ex antiquis Græcis exeupharibus prorsus actio illa subriperetur, ne certum indubitataque fidei monumentum exstaret de plenaria Romani pontificis potestate in confirmandis saltem Orientalium patriarcharum electionibus conse-

(a) Quæsnellus, tom II Oporum S. Leonis, pag 312.

(b) Baronius, ad annum 551, num. 128.

crationibusque, attendamus an præcedens argumentum nulet aut corruat. Certe ut ex solis Quesnellianis suspitionibus infirmaretur, aliquod Græcum autographum eorumdem Chalcedonensium Actorum nobis debuisset adversarius objicere, et suis conjecturis præsidium nancisci, quod cum ab ipso nec ab alio quopiam ex Græcis fieri hactenus potuerit, ideo ad aliud Quesnelli argumentum eripiendum jam nos gradum facimus.

4. Secundo itaque contendit ex unico codice hujusmodi prodiisse actionem, quem nulla auctoritas, antiquitas nulla commendabat; cum et chartaceus esset solummodo, et ab ignotis scholaribus Germanis duobus acceptus prædicetur. Antiquæ rei studiosi clarissimo Stephano Baluzio multum debent. Is enim ad hanc nostri adversarii difficultatem refellendam consultius et prudentius agendum esse censuit, ne fabulas in sua Conciliorum collectione intruderet. Is igitur Quesnello fidem adhibere suspensus hærens, partim suis oculis Chalcedonensis synodi Latinæ versiones lustrare cœpit; tum ex amicis sciscitatus est an in aliis extra Gallias bibliothecis manuscripta exemplaria asservarentur, in quibus actio illa de Domino esset descripta. Inter cæteros qui ejus votis indulserunt, fuit clarissimus et eminentissimus Hieronymus cardinalis Casanata, rerum antiquarum peritissimus. Cujus memoria, ob insigniora litterariæ reipublicæ bona et incrementum collata, numquam peribit. Is, inquam, a Baluzio consultus, multos Vaticanæ bibliothecæ codices (cui præerat) a peritissimis viris lustrari jussit, in quibus quidem cum actio de qua agimus reperta fuisset, non tantum imaginarios illos Germanicæ scholares Quesnello suspectos ab impostorum et inscitæ nota purgavit; sed etiam Quesnellum ipsum gravissime esse lapsum plurimis argumentis demonstravit. Imprimis eum actio de qua agimus Græcæ continebatur in codice Patriciæ 491 Julicæ, cujus mentionem facit Rusticus, quamvis in aliis codicibus ab eodem recognitiis desideraretur. Nam Rusticus ipse post sextam Chalcedonensis synodi actionem, illam notam subjecit, quam cod. Boherianus exhibet: *Explicit actio 6. Incipit actio 7 de Domino Antiocheno, quondam patriarcha, translata ex Græco in Latinum.* Huic vero Rustici annotationi temporis decursu hæc alia addita fuit: *Eam vero alii codices exhibent sub fine actionis decimæ (a).*

5. Duo itaque Quesnellum animadvertere oportebat: alterum codd. haud chartaceos, sed ex membranarum confectos; non recentiores, sed summæ antiquitatis, hujus actionis tamquam ex Græco in Latinum translatae facere mentionem; ac propterea non fuisse ei licitum affirmare Græcam Chalcedonensium Actorum collectionem numquam potuisse a reliquis distrahi, cum vetustissimi illius synodi interpretes septimo loco positam eam offendisse affirmaverint: alterum est actionem Mæm. non prodiisse ex unico codice, quem nulla auctoritas, antiquitas nulla commendabat, cum chartaceus solummodo esset, et ab ignotis scholaribus Germanis duobus acceptus prædicetur. Quid enim vetat quod aliquod chartaceum antiquorum monumentorum exemplar ex antiquioribus archetypis non fuerit exscriptum? Innumera enim sunt manuscripta exemplaria, etiam recentioribus characteribus exarata, quæ ex vetustissimis membranarum exscripta fuerunt, ut lippis tonsoribusque perspectum est. Igitur opus erat illi, antequam rem tamquam ex tripode definiret, diligentius inquirere an in bibliothecis et archivis vetustiora hujus actionis exemplaria in membranarum exarata reperirentur. Debuisset saltem eminentissimo Baronio aliquam fidem adhibere, qui scripsit: « Hæc ipsa actio in Latino veteri codice Vaticano, qui Proculi et Albini fuisse dicitur, sub nona actione ponitur, et sub eadem die;

A nempe, sub sexto kalendas ejusdem mensis Novembris. » Cujus codicis tantum fecit, ut refellere volens argumentum desumptum ex constitutione Justiniani imperatoris, data ad Joannem summum pontificem, in qua legitur: « Chalcedonensis S. synodus Domnum Antiochiæ factum episcopum post mortem damnavit, qui ausus est scribere oportere solum tacere duodecim capitula Cyrilli; » volens, inquam, idem Baronius (b) hoc eripere argumentum, subjicit Justinianum angustum hujus actionis nescium. Quod quidem Baronii dictum, præcedentibus nostris conjecturis, magnum robur præbet, videlicet Orientales Acephalos, Eutybianosque, omnes studii nervos adhibuisse ut hanc de qua agimus Græcam disperderent actionem.

At divina providentia, quæ semper ecclesiastico regimini prospexit, voluit ut in vetustissimis saltem Latinis exemplaribus actio illa asservaretur. Tres autem insignioris notæ codices laudatus cardinalis Casanata ex sola Vaticana bibliotheca clariss. Baluzio communicavit, annotatis studio peritissimorum virorum variis lectionibus quæ in iis occurrunt. « Inter eos (ait) unus vetustissimus quippe qui ante mille ad minus annos peritorum judicio conscriptus fuit. » Quare ne Baluzius debita fraudaret laudem eundem cardinalem Casanata, istius epistolæ verba typo commisit. « Actionem de Domino Antiocheno ita exhibet codex vetustissimus Vatic. num. 1522, characterè majusculo secundæ ætatis, ante mille videtur ad minimum annos conscriptus, ac initio corrosus, et mutilus, suppletus tamen manu octingentorum et amplius annorum. Variæ autem lectiones ad marginem annotatæ desumptæ erant ex aliis duobus codicibus, 1521, 1525, ejusdem bibliothecæ Vaticanæ. » Hos quidem codices non esse chartaceos, sed in membranarum descriptos, nemini dubitare licebit. Sed præter tria illa laudata exemplaria, alia recentiora adinventata fuisse in Vaticano scriniis affirmat idem Casanata scribens: Duo alii codices Vaticani, numero 5405 et 4166, 492 recentissimi sunt, nec quidquam continent observatione dignum. Nec vero Quesnellum alii codices quibus præcedentes editores usi sunt debuissent latere, Corbeieus enim nimirum, Divionensem, qui, quamvis inter se non concordent in actionum ordine, tamen in illis actio Domini non desideratur, ut dumtaxat unius chartacei codicis, nullam antiquitatem præferentis, auctoritati insisteret. Nam in cod. Boheriano actio hæc ponitur initio actionis septimæ, ut diximus. In editione vero Crabbi subjungitur eidem actioni septimæ, hæc præfixa ad lectorem præmonitione: Quæ inventa est in codice Patrum Julicæ membranaceo, transcripta ex codice vetusto chartaceo, et dicitur fuisse Proculi et Albini Germanorum scholasticorum. Verumtamen ordinis diversitas nullum fundamentum suppeditat ut hæc tamquam supposititiam rejiciamus. Etenim Crabbus in sua editione decimæ illius concilii actioni hæc verba subjecit: Constantinopoli vi kal. Aprilis, indictione 13 feria sexta, referenda sunt ad Rusticum S. R. E. diaconum, quæ Boheriani codicis ope, eidem interpreti Crabbus vindicavit; quæ cum lectoribus plurimam molestiam jam pridem creassent, Romani alique editores ea expungenda esse crediderunt (c).

6. Age vero ex Baluzio causam perquiramus cur in mss. codd. quandoque de Domino Antiocheno actionem post sextam immediate positam offendamus, et septimæ actionis initio ante conventionem Juvenalis Hierosolymorum et Maximi successoris Domni; in aliis vero postponi, et in nona actione reponi, vel in decima, ut modo existat in Labbeana Conciliorum collectione; et credendum est tantorum discrimina causam notariorum arbitrio et oscitantia esse adjudicandam. Ne autem vir doctus divinatione uti videretur, sapienter annotavit: quod episcopi cum ad

(a) Tom. IV Concil. generalium, pag. 1514.

(b) Baronius, tom. VI, ad annum 451, pag. 155.

(c) Tom. IV Concil., pag. mihi 1508.

synodus proficiscerentur, solebant notarios suos secum deducere, qui gesta synodalia notis exciperent; quæ scilicet finita synodo, codicem Actorum singuli referrent in patriam. Hanc consuetudinem probat primo ex observationibus Henrici Valesii ad Evangelium. Verum nos illam magis confirmamus ex S. Leonis Magni epistolis, qui legatos missurus ad Ephesinam synodum secundam, Dulcitium notarium, cuius filium satis perspectam habebat, suis legatis, Julio videlicet, Renato et Hilario sociavit, ut testatus est, cum in epistola 24 ad Flavianum, tum in altera 29 ad eandem Ephesinam synodum. Sed Baluzius, hac observatione prætermissa, aliam retulit desumptam ex Chalcedonensi ipsa synodo, quam eruditus notis adornabat. In actione prima (ait) cum recitata fuisset pars gestorum atrocissimi Ephesini, et quidam episcopi clamarent ea falsa esse, *Theodosius episcopus Claudiopolitanus de Dioscoro dixit: Deducat suos notarios; efficiens autem omnium notarios, suos fecit scribere. Et cum iudices et senatus pererent cuius manu perscripta essent monumenta gestorum, Dioscorus dixit: Unusquisque per suos notarios scripsit, mei mea, religiosissimi episcopi Juvenalis sui, religiosissimi episcopi Thalassii sui. Erant autem et aliorum reverendissimorum episcoporum multi notarii excipientes. Si non est meorum notariorum littera, quia unusquisque proprium habet.* Hinc ergo colligit Baluzius, quod cum codices tabularum ederent in paginis, eas quisque pro suo captu et libitu disponderet, sicque factum est ut initium causa, v. g., hæc retulerint in sexta actione, alii in septima, alii etiam in nona, alii denique in decima, atque ita in cæteris actionibus.

7. In his tamen exponendis paululum digressi sumus ab eo ordine quem servavit Quesnellus ut hanc Domni actionem prorsus esse supposititiam incassum ostenderet. Nam cum eum minime fugisset eam reperiri vel in Boheriano codice superius laudato, vel eam iudicatam esse 493 post actionem sextam, tamquam ex Græco in Latinum versam, tamen maluit Rustici diaconi malam fidem accusare, tamquam schismatici, et a Vigilio anathemate percussi, quam sibi persuadere Chalcedonensium PP. esse genuinum fetum. Quid? Falso crediti hujus actionis interpretationem Rustico adjudicari posse, cum is suum nomen soli primæ actioni subjecerit in hunc modum, ex cod. ms. Boheriano: *Explicit prima cognitio Chalcedonensis concilii... Emendantes et conferentes manus scripta a pridie ante kal. XIII. (id est Decembris ser. quarta idicet. 13, xv kal. Aprilis Rusticus per gratiam Dei diaconus S. R. E. contuli, annotavi, distinxi. Deo gratias.* Addit præterea quæ legenda occurrunt in editione Petri Crabbi ord. Minorum, videlicet: « Finis primæ cognitionis Chalcedonensis concilii, quæ finita et emendata est anno Domini 417 (emendatur in margine aut 454, aut 457, in omnibus pessime ait Labbeus), feria quarta, idicet. 13, kal. Aprilis XII. Rusticus per gratiam Dei diaconus sanctæ Ecclesiæ Romanæ contuli, annotavi, distinxi. Deo gratias. » « Eadem (tandem concludit Quesnellus) fere in editione Romana paucis variantibus. » Quare sibi blanditur nihil certe statui posse ex hujusmodi annotationibus, quæ sibi non coherent, ac propterea non unius Rustici esse, sed plurium annotatorum illam Boheriani codicis mentionem. Varia hinc inde colligit, ut demum lectoribus persuadeat Rusticum relegisse Chalcedonensem synodum ad Acæmetensium codicem, quem jam contulerant et emendaverant superiores ipsi correctores; suamque pariter attestationem apposuisse, ut illi suam, sed hi reliquas actiones recensuerunt, ille ultra primam progressus esse non videtur. Addit annos quos annotatio prior designat ad Rustici ætatem pertinere non posse, et priorem illam annotationem fieri suspectam ex hac voce *manuscripta*. Supervacanea prorsus

erat vox illa antequam excudendorum codicum artem hominibus largitus esset Deus. Subjicit: « Et etsi demus actiones omnes Chalcedonenses a Rustico sanctæ Rom. Ecclesiæ diacono esse relectas et emendatas, clarum est actionem de qua agimus inventam ab eo non fuisse. »

8. Has ergo similesque conjecturas quinto sæculo quæ dissertationis paragraphis, eo quo solet studio, Quesnellus exaggeravit, sed incassum quidem. Nam ut animadvertit idem Stephanus Baluzius, neque tempus factæ a Rustico editionis assecutus est, et aliunde inconstantia vitio vehementer laborans Paschasius Quesnellus inficiatus est quæ cum in notis ad 24 epistolam S. Leonis tum in Theodoretici causa eum oportuit affirmare.

Quod ad tempus autem editionis attinet, notat Baluzius Rusticum Constantinopolim venisse anno Domini 547, cum Romano pontifice patre suo, a quo postea defecit sub initium anni 549, gradusque sui honore et ministerio dejectus est anno sequenti. Ante vero dejectionem aggressus est emendationem gestorum synodi Chalcedonensis, x kal. Martii anno 549, et eam absolvit anno sequenti III kal. Aprilis annum integrum et aliquanto plus huic operi incumbens. Dubium autem est, an istud effecerit Constantinopoli, an vero apud Chalcedonem. Ut pro Chalcedone sentiam, faciunt mendosissima notæ appositæ in fine primæ actionis, ex quibus deprehendisse videor antiquam veramque lectionem, quemadmodum illic dico. Huic tamen conjecturæ (subjicit) obstare videtur mentio codicis Acæmetensium, quod omnes sciunt situm fuisse apud Constantinopolim. Verum istud est explicandum, ut dicamus Rusticum non loqui de codice Acæmetensium Constantinopolitanorum, sed eorum qui erant sub episcopo Chalcedonensi, quorum archimandrita Joannes subscriptis libello monachorum ad Mennam patriarcham totamque synodum dato in collatione quinta synodi Constantinopolitanæ sub Menna. De cuius rei veritate ne quispiam dubitare posset, nos liberet locum a Baluzio laudatum 494 consulere deliberavimus, et archimandrita Joannis nomen scriptum offendimus, quemadmodum in nota ad calcem apposita subjicimus (a).

9. Restat ergo difficultas an Rusticus diaconus præter primam illam Chalcedonensem actionem reliquis emendaverit. Quesnelli argumenta sunt quia nullibi in gestis mentio occurrat emendationis a Rustico factæ præterquam in prima actione. Postea addit nolle se ista pro certis accipi. Recte, scribit Baluzius. Nam ipse supra, nimirum ad epistolam 24 S. Leonis, quæ scripta est ad Flavianum episcopum Constantinopolitanum, quæque relecta est in actione secunda concilii Chalcedonensis, agnoscere videtur hanc quoque actionem a Rustico diacono emendatam fuisse; et in dissertatione de causa Theodoretici, agnoscit itidem eum ad codices monasterii Acæmetensium accurate recognovisse Acta concilii Chalcedonensis. Adde autem hæc verba posita in calce actionis quintæ in codicibus Rustici, *idem contulit*, ad eum necessario referenda qui superiores actiones contulerat cum codicibus antiquis, id est ad Rusticum, cuius solius mentio est in codicibus antiquis emendatis. Nam quod idem vir clarissimus suspicatur codicem Acæmetensium, quem lustrare cœperat Rusticus, primum quidem in Oriente emendatum a viris Rustico antiquioribus, qui attestaciones in eo suas apposuerant, ad Occidentales postea deportatum, a pluribus descriptum esse, adeoque emendationes in marginibus appositas non esse unius Rustici, sed plurium diversorumque annotatorum, mera divinatio, ut pace ejus dixerim, quæ ratione non constat. Cum expresse in reliquis actionibus notas offendamus quæ indicant unicum et eundem esse annotatorem et interpretem. Neque obstat actionem d

(a) Tom. V Concil., pag. 4103, legitur: *Joannes Dei misericordia vresbyter et archimandrita venerabilis*

magni monasterii Acæmetorum, sub Photino sanctissimæ episcopo Chalcedonensi, subscriptis.

qua agimus Græce desiderari. Multa enim sunt veterum Græcorum scripta, quæ hodie Latine tantum exstant, nequæ ideo minus vera putantur, ut constat quamplurimis exemplis ab eodem clarissimo Stephano Baluzio adductis, quæ ipse collegit ex concilio Ephesino gestis, et ex ipsò Chalcedonensi, in quò est actio de homino habita est. Denique actionem hanc versam esse ex Græco testatur Rusticus, cujus etiam ævo superfuisse observare saltem indicatum est. Mollis brachio quoque tamquam de oscitantia Baluzius Quænellum carpit, quod perperam interpretatus fuerit Rustici annotationem, qua scripsit: *Actio de Domino Antiochena, quam inveni in codice Patricie Julæ membranaceo noto transcriptam ex codice vetusto chartaceo, quem dicit ipsa fuisse Proculi et Albini Germanorum scholasticorum.* Igitur omnes intelligunt hanc actionem non ex codice novo, sed ex eo qui vetus erat ævo Rustici descriptam fuisse, qui fuerat Proculi et Albini fratrum virorum disertissimorum. Hanc tamen non prædire ex anteo codice chartaceo, probant exemplaria quibus usi sunt Crabbus, Baronius, Hieronymus Casanata, idque indicant codd. Corbeienis, Divlonensis. Cum itaque testis sit vetustas et consonantia codicum, vix intelligi potest cur tantopere hujus actionis auctoritatem elevare atque prorsus delere Quænellus nisus fuerit. Contendens præterea hanc eandem actionem nec innotuisse Facundo Hermianensi in Africa episcopo, qui opus suum conscripsit pro trium capitulorum defensione. Immo Facundus loquens de Domino cum anumerat SS. PP. et venerabilibus Ecclesiæ doctores, Joanni Chrysostomo et Gregorio Nazianzeno, ut videtur est lib. n. cap. 1 Baluzio graviter displicet quod Quænellus Rustici fidem in falsitate suspicionem vocaverit. Quando videlicet eidem plurimam Ecclesiæ universa debet, ob præclaram operam impensam in Chalcedonensium Actorum Latinam interpretationem. Injuriam enim suspicatur hanc actionem Rusticum commisisse, ut ostenderet Dominum non esse damnatum post mortem. Sic enim falso persuasum erat quibusdam: ævo Rustici, ut statim aha 495 argumenta Quænellus refellere aggrediens Mem Baluzius explicavit. Quorum argumentorum unum illud est, quod ex imperatore Justiniano et episcopo quintæ synodi in superioribus etiam ex Baronio adduximus. Sed ejusmodi argumentum notate prorsusque corripere, ex erroribus historicis qui præstari in imperatoris Justiniani Constitutionibus, et ex aliis rebus minime veris quas quintæ synodi actis inserta sunt, Baluzius asseverat. Quæ quidem omnia cum Quænellum ipsum latere haud debuissent, noluit Baluzius atio abuti ad illa probanda, præsertim cum nihil de morte aut Domini damnatione in gestis concilii Chalcedonensis occurrat, quod diligenter inquirendum esset a quocumque qui Justiniani et synodi quintæ testimonialis insistere voluisset.

10. Jam vero Dominum ex hac luce migrasse, quando Chalcedonense concilium habitum fuit, ex testimonio Liberati diaconi aliisque veterum dictis, violenter tamen interpretatis, Quænellus contendit. Narrat imprimis Liberatus diaconus quemadmodum Dioscorus episcopus Alexandrinus in iatrochio Ephesino ibam episcopum Edessenum, Theodoretum Cyrensem, Eusebium Dorylæensem, Flavianum Constantinopolitanum, athenosque orthodoxos cum Domino Antiocheno consensu, cujus auctoritate abutebatur, deposuerit; post hos omnes autem: *Et Dominum Antiochenum remanentem ab orthodoxorum depositione, quia particeps factus Dioscuro in depositione orthodoxorum et Eutychis absolutione. Depositus est autem idem Dioscori sic. Postquam consensus in omnibus Dioscuro, datus in medio ejus epistolis, quas ad ipsum Dioscorum Antiochenum Dominus contra duodecim capita Cyrilli scripserat, damnari ægrotam, absentem illa die (a).* Sed etiam causam depositionis Domini

retulit Nicephorus scribens: *Cum quibus et Dominus, Joannis Antiochena successor, annotatione sua ea confirmavit. At illa potestati suæ redditus, quod illis cessisset retractavit, Dioscuro et principibus ex aula imperiali viris resistens, et contra decreta, utpote que adversus Ecclesiasticas sanctiones facta essent vociferans, synodumque impiam appellans, et subscriptionem denique suam reddi sibi flagitans. Verum synodus ea de causa hunc quoque sacerdotalem ademit dignitatem (b).* Subjicit Quænellus: *Duo isti auctores facile conciliantur, si dixeris Nicephorum veram rationem attulisse cur de deponendo Domino Dioscoros cogitavit. Liberati vero textum scribarum seu typographorum oscitantia et allucinatione corruptum esse, hisque verbis sobesse hærologium asseverat, illamque esse corrigendam juxta Augustini sensu, ut pro remanentem, resistentem, vel potius remanentem ab orthodoxorum depositione. Laudat itaque consimilem Augustini locum de Baptismo contra Donatistas, lib. 11: *Quos ad pacem atque unitatem sanctæ Ecclesiæ remeare cupimus; et aliam ex epistola 172 ad Crispinum: *Nisi ad communionem vestram remanueritis.* Hanc tamen Quænellus paraphrasim non probat Baluzius, et pro virili locum ab eruditio vexatum explicat. Arbitratus nimirum verum et genuinum Liberati verborum sensum hanc esse; videlicet, Dioscorum in iatrochio Ephesino deposuit episcopos orthodoxos; Dominum vero, quamvis ipse orthodoxus esset, non deposuit, quia ipsi jam consenserat in depositione orthodoxorum et Eutychis absolutione. Sed hunc quoque remanentem indeterminatum postea damnavit, nimirum post alios omnes damnatos, quia epistolam ad Dioscorum scripserat contra 12 capitula Cyrilli. Itaque non est depositus a synodo, quia publice permittebat eum præstitisse consensum orthodoxorum.**

11. Neque laudatus Baluzius alteram conjecturam Quænellus probat, quam ex Liberati testimonio inferri contendit. Videlicet ægrotum et absentem Dominum damnatum fuisse; idcirco non diu depositioni suæ superstitisse, nec usque ad Chalcedonensem synodum perduxisse vitam. Ad 480 hæc subdit Baluzius: *Potest hanc conjecturam juvare testimonio Eutychii, qui in Annalibus suis scribit Dominum mortuum esse ante sequenti post illam synodum Ephesinam. Verum statim ait, ea ut opinor de causa, quia auctor plenus est erroribus historicis et chronologicis, ut nihil certi dare possit de vita et morte Domini. Sed Liberato Liberatum ipsam opponit, qui paulo post descripsit mortem Flaviani, et quemadmodum pro eo Anatolius fuerat ordinatus narrat, et eodem tenore sit pro Domino ordinatum esse Maximianum, neque addit Dominum fuisse mortuum. Immo tantum de vivo locutum fuisse sequentia demonstrant. Nam reconcita Flaviani morte et Anatolii ordinatione; subjungit de ordinatione Maximi in loco Domini, Nonni in loco Ibas, et Athenasii in loco Sabinaiani, nulla mortis eorum vel alioquin ex iis facta mentione. Sic ergo Ibas atque Sabinaianus ante concilium Chalcedonense mortui non erant, quia hæc synodus interfuerant, ita neque inferri debet Dominum ante hoc concilium mortuum fuisse, quia concilii Ephesini tempore ægrotabat. Argumentum pariter negativum desumptum ex silentio Liberati, qui, singulas actiones concilii Chalcedonensis recensens, nullam causæ Domini facti mentionem, facturos haud debet si vera circa eum contigerent quæ in ea actione narrarentur, facile refellit; sicuti et aliam conjecturam præromptam ex verbis Evagrii scholastici, quæ scribens in Ephesina synodo Dominum depositum fuisse, de eo quid postea factum fuerit invenire non potuit, et gesta Chalcedonensis recensens, de Domino prorsus silet (c). Sed utriusque scriptoris silentium, vel ipsius Evagrii ignorantia, quid probant pro Quæ-*

(a) Liberat., cap. 12 Breviaril.

(b) Nicephorus, lib. iv, cap. 47.

(c) Evagrius scholasticus, lib. 2, cap. 14.

nelliano systemate? Anbo isti scriptores nisi sunt codicibus in quibus actio de Domino non exstaret, sicuti (ait Baluzius) non exstat etiam nunc in codice quem appellamus Parisiensem. Neque tamen ideo falsa est. Nam quemadmodum si nondum ars typographica inventa esset, et aliquis codice illo utens actionem illam prætermitteret, nihil adversus codicum auctoritatem præjudicare videretur, in quibus illa invenitur; sic Liberati aut Evagrii diaconorum silentium præjudicare non potest adversus eos codices quos constat eorum ætate habuisse illam prædictam actionem.

12. Sed hoc et similia argumenta ea eruditione maxima quæ pollebat prorsus solvit et explicat Baluzius, perspicue demonstrando unde tanta codicum Græcorum diversitas orta sit. Cujus quidem verba subjicere necessarium ducimus, ut penitus quamcumque suppositionis suspicionem aboleamus. Observat igitur vir doctus concilii Chalcedonensis finem esse revera in sexta actione; ita ut ea quoque complectatur canones. Actiones vero quæ sequuntur, quamvis in concilio actitatis, quia tamen ad fidei causam non pertinebant, sed ad negotia privata, idcirco multi episcopi, exarato fidei decreto, iter arripientes, ad propria remearunt sedes. Id colligit ex Vita S. Euthymii abbatis, et ex Pelagii epistola ad episcopos Æthiæ. Legitur enim in Euthymii Vita Stephanum Famulæ et Joannem Sarracenorum episcopos, qui Chalcedonensi aderant synodo, fidei decreto edito, celerrime abscedentes, istud Euthymio detulisse, pulantes jam absolutam synodum. Unde postea eorum notitia nusquam comparet in actionibus quæ post sextam sequuntur. Sed apertius id docet pontifex Pelagius. Plerique *antiquiores codices continere synodum non nisi in 6 actionibus, subjunctis canonibus, demonstrantur, ut omnino cetera quæ privato studio fuerant mota non habent.* Et paulo supra: *Vigilanti ergo cura respicite quæ sexta illius actione sanctæ fidei professio consummatur, moxque in septima ad instructionem jam fidelium regula canonum figitur, ulterioribus vero actionibus nihil de causa fidei, sed sola negotia privata versantur.* Decessori suo, vel potius sibi ipsi, si qua **497** fides Paulo diacono, censentanea scribit S. Gregorius in epistola ad Secundinum: *S. Chalcedonensis synodus usque ad definitionem fidei et probationem canonum de generalibus causis locuta est.* Nam post probationem canonum specialia episcoporum certamina sapere curavit. Quid igitur mirum si plerique codices Græci, et quidem antiquiores, non habuerunt olim actiones quæ sequuntur post sextam? Quare factum ut postmodum ea addiderint, et in gesta intulerint diversis modis, temporum ordine minime servato, illam vel aliam inserentes, aut omittentes, prout quævis affectu ducebatur. Constat igitur Baluzius: *Vetus collector omisit actionem de Domino, sed eam habuit vetus exemplar, ex quo descriptus est codex Julæ Patriciæ.*

13. Præterea, ut fortius Quesnellum sibi adversarium Baluzius perstringat, exemplum affert actionis Chalcedonensis, in qua causa inter Photium episcopum Tyri et Eustathium Beryti actitata et definita est. Quam quidem non habuerunt veteres Chalcedonensis synodi collationes. Sed ista prodit ex Græco Vaticano codice, studio cardinalis Baronii, quam ad calcem quartæ actionis positam invenit; quamvis Balsamon in scholiis ad canonem 29 Chalcedonensem testetur eam positam esse in fine gestorum, in codice quo utebatur. De qua re nos Lucentius verba fecimus in dissertatione pontificæ conciliorum Academicæ anno 1746, quam ipsi jam in præcedenti capite descripsimus. Propterea nihil de ea in præsens diserteceat, sermonem convertimus ad Evagrii silentium, qui fuit civis et advocatus Antiochenus, ut diserte probat et Henricus Valesius. Difficile profecto videtur existimare illum ignorasse quid de

A Domino factum sit, si is revera superfluit suæ depositioni, et si sumptus ei in Chalcedonensi synodo decreti sunt ex facultatibus Ecclesiæ Antiochena: ad vitam sustentandam. Magnam ingerere difficultatem fateor Baluzius, sed nullo modo Quesnelli opinionem juvare affirmat. Nam Evagrii verba confirmata videntur ex auctore qui Euthymii vitam descripsit, dicendo Euthymium ei prænuississe infelicem vitam in episcopatu, et depositionem deinde malorum hominum et præstigatorum studio artibusque subeundam, ita ut penitentia ducens, quod salutaribus abbatis monitis non obtemperasset, ad eundem Euthymium in Palæstinam redisset. Nunc ergo (ait Baluzius) factum est ut qui vitam procul Antiochia et in silentio transiit, in oblivionem venerit Antiochenstum, adeo ut verum sit Dominum post depositionem suam recessisse in eremum, et ut Theophanes quoque chronographus et qui ab eo accepit Anastasius Bibliothecarius istud mandaverint memoriæ litterarum, quamvis diversam recessus ejus causam afferant ab ea quam profert auctor Vitæ S. Euthymii.

14. Quod si contenderet quis majorem fidem esse adhibendam Evagrii, qui exente sæculo sexto statim scribebat historiam, quam Theophani et Anastasio, qui multum remoti fuerunt a tempore quo ista contigisse narrantur, ego non repugnabo. Sed Quesnellam animadvertere oportebat ad hujus verba, quæ indicare non possunt Dominum absentem et ægrotum a Dioscuro damnatum non diu supervivisse, sed e vivis excessisse. Quomodo enim ejus mors latere potuisset, si ejus infirmitas non latuit? Igitur dicendum est ex ea infirmitate plene Dominum convalescisse; sed arumnarum tantis affectum et confusionem suffultum, quod impis Dioscuro artibusque obtemperaverit, ab hominum frequentia se subtrahere voluerit, procul ab Antiocheno patriarchatu in secretum Palæstinae eremum se recipiens, ut reliquam vitam suam cursum absolveret. Præterea bene notavit Baluzius Evagrii testimonium non adversari Theophanis et Anastasii scriptis, quamvis diversa scripserint. Nam illius verba docent ita latere voluisse Dominum, ut hist unus Cyrillus Scythopolitanus, qui ejusdem eremi incolæ fuit, quam Dominus inhabitabat, secretum illud detexisset, *estimans haud dubie cum Evagrii ignoraremus quid de eo factum sit.*

498 15. Minus solida sunt argumenta quæ Quesnellus adducit ad confirmandam opinionem de Domini morte, videlicet hujus conditionem pejoram fuisse Javenalis Hierosolymitani aliorumque quibus synodus actione quarta indulgentiam dedit, et de quorum nominibus ad altare recitandis Anatolius scripsit ad S. Leonem. Sed unde constat indulgentiam præmissis veræ penitentia signis Dominum expellisse? Aliquos in Ephesina Dioscuro synodo lapsos S. Leo recipiendos jussit; sed sub his conditionibus quas ipse præscripsit in epistola 64 de qua in superioribus egimus: duas legationes, alteram Abundii et sociorum, alteram Lucentii et Basilii ad Orientales instituit, pro nonnullis lapsis penitentibus et satisfactionem debitam exhibentibus recipiendis; de gravioribus lapsis tamen sibi judicare reservat, ut constat ex eomonitorio dato Lucentia, atque Basilio, postremis legatis ex Urbe ad Constantinopolim missis pro lapsis penitentibus recipiendis. Sed Dominum in eorum numero fuisse, quorum causa *darior videbatur*, quis non intelligit? Igitur hujus causæ judicium et examen unico magno Leoni reservatum erat, quod clarissimus Baluzius minime observavit, nec Domni causa ex illis erat de quibus vel pontificii legati, vel Anatolius, vel alius quisquam judicare posset (a). Valet tamen alia ratio ab ipso Baluzio adducta, nimirum Dominum post suam depositionem recessisse in Palæstinam ad Euthymium abbatem suum, atque desiisse inter episcopos, propterea que nullam questionem esse potuisse de ejus nomine

(a) Vide quæ diximus de Leonis gestis ante Chalcedonensæ concilium, cap. 15.

cum aliis episcoporum nominibus ad altare recitando. Plurimum quoque Quesnellum urget aliud argumentum, quod Baluzius subjicit. Nam (ait) si Dominus propterea censendus est mortuus, quia nullam ejus mentionem in suis epistolis ad S. Leonem Magnum facit Anatolius; mortui tum etiam erant Thalassius episcopus Cæsareæ, Eusebius Ancyrae, et Basilius Seleucia. Leo enim ad Anatolium respondens, istorum qui cum Dioscuro, Juvenali atque etiam Eustathio episcopis fuerant participes Ephesini latrocinii nullam expressam mentionem fecit.

16. Neque validiora deinde censenda sunt multa alia argumenta quae nimis operose in suae causae praesidium huc illucque excurrere colligere nisus est, ut supposititiam esse ostenderet actionem illam de qua agimus. Siquidem si ea ad trutinam revocemus, ut laudatus Baluzius jam fecit, illa nonnisi verba, fallacias violentasque interpretationes praesferre intelligemus. Hujus generis illud est quod sibi mutuari posse creditit ex epistola Gelasii ad episcopos Dardaniae, in qua pontifex plurima iudiciorum exempla proferens ad suae sedis auctoritatem explicandam, eos enumerat episcopos a synodo damnatos, quos apostolica sedes absolvit; ait veniam concessisse iis qui in pseudosynodo Ephesina lapsi erant, dum hanc in irritum misit, nullam Domni Antiocheni facit mentionem. Itaque ante Maximi successoris ordinationem Dominus mortuus erat. Sed quid dicendum esset de Iba Edesseno, de Sabiniano Perhensi, in quorum locum ordinati fuerant Nonnus et Athanasius? Isti pariter in latrocinio Ephesino corruerant; Gelasius in sua epistola eorum nullam habet mentionem. Igitur et isti ante Chalcedonense concilium ex hac luce migraverant? Sed falsam prorsus esse hanc consecutionem, et veteres historiae et Chalcedonensis gesta patefaciunt. Nec majus pondus obtinet altera conjectura, quam colligit ex Leonis agendi ratione, qui, recisus Ephesini latrocinii gestis, non cogitavit excipere Domni depositionem, sed ab imperatore Theodosio petiit ut omnia in eo statu manere juberet, in quo fuerant ante omne iudicium. Quare sibi persuadet nullum effectum habere potuisse sententiam latam adversus Dominum, si in vita fuisset. Nova fallacia. Domni depositio nullum quidem habuisset effectum, si poenarum metu adductus, 499 si ignorantia deceptus, aliorum in orthodoxorum depositionem et Eutychetis absolutionem consensisset. Sed quia primas partes in ea synodo Ephesina cum Dioscuro egerat, tanquam Eutychianae factionis princeps habebatur, et ideo cum ejus causa, ut diximus, esset ex durioribus, in praeteritae improbitatis poenam eo adhuc superstite, merito S. Leo ratam habuit Maximi ordinationem et ipsius depositionem. Quinimmo nos arbitramur Chalcedonenses PP. tantopere exhorruisse praecedentem Domni agendi rationem, propter quam se victum in Dioscori manibus et voluntate tradiderat, ut et ipsi contra eundem jam depositionis sententiam tulissent, quemadmodum cum Dioscuro fecerunt. Argumentum colligimus ex Maximi verbis quibus iudices et universalem synodum deprecatus est. *Maximus reverendissimus episcopus Antiochia dicit: Deprecor magnificentissimos et gloriosissimos iudices, et sanctam hanc et universalem synodum, ut humanitatem exercere in Dominum, qui fuit Antiochia episcopus, dignemini, et statuere ei certos sumptus de Ecclesia quae sub me est.* Quicumque allucinatione non decipiatur, et violenter nolit Maximi verba interpretari, jam plene intelliget talia sibi creasse canonica praerudicia Dominum, ut Leo M. et concilium Chalcedonense nimis irritam facere debuissent ipsius depositionem, ob quam et episcopatu et fructibus omnino privatus erat. Quare Maximus successor Domno ex parte misereri cupiens, supplex concilium interpellat, ut mitius et

humanius cum illa agere vellet, ipsique permitat fructuum ecclesiasticorum portionem percipere, quoadusque in vivis perseverabit. Maximi petitioni itaque concilium annuens, legati, seu vicarii, apostolicae sedis per Paschasinum sequens decretum interposuerunt: *Sanctus et beatissimus papa, qui episcopatum sancti et venerabilis Maximi episcopi Antiochiae Ecclesiae confirmavit, justo satis iudicio ejus meritum approbasse videtur; siquidem memoratus Maximus suo arbitrio Domino voluerit esse consultum, ut sumptus ei de sua Ecclesia miserationis intuitu prout aestimaverit largiatur, ut contentus alimonis quiescat in posterum.* Sola ergo miseratione Maximus ducebatur talem fructuum ecclesiasticorum portionem Domino superstitute concedere, quamvis nullo jure posset Dominus in sua episcopali sede iterum collocari. Anatolius quoque Constantinopolitanus episcopus hanc Maximi indulgentiam misericordiamque laudavit, dicens: *Laudo et ego condolentiam (alias compassionem) beatissimi episcopi Antiochiae Maximi, in quibus spontanea voluntate ipse tales preces obtulit, ut sumptus praestaret Domino, qui fuit episcopus Ecclesiae sanctae quae sub eo est, praeter hoc praedicto nihil requirentem*

17. Quod vero S. Leo Magnus irritam facere non debuerit istius depositionem, praeter ea quae in praecedentibus adduximus, et sufficienter etiam explicavimus in exponenda S. pontificis epistola 64, adhuc ex epistola quam scripsit ad Juvenalem Hierosolymorum episcopum Quesnellus et Baluzius intelligere potuissent, cum is potissimum sub num. 45 difficile exploratum esse affirmaverit. Consenserat utique Juvenalis Dioscuro in latrocinio Ephesino, sed neque fuit depositus, neque in sua persistit pertinacia. Fuisset tamen deinde a S. Leone et a synodo Chalcedonensis depositus, quia depositionis materiam sibi creaverat, ob quam non tantum cunctis orthodoxis se reddiderat invidium, sed etiam episcopatu in posterum indignum, quas ob causas aliquod tempus longe a sua sede abesse eum oportuit, donec per debitam poenitentiae satisfactionem indulgentiae tempore resipiscentiam delegit. Actione vero quarta Chalcedonensi proposita fuit causa episcoporum qui cum Dioscuro praefuerant latrocinio Ephesino, atque inquirebatur an parem cum Dioscuro deberent subire condemnationis censuram, et Ecclesiis privari. Animo pendebant iudices et episcopi omnes. Quibus cum quaestio satis difficilis videretur, quinque dierum induciarum sibi dari postularunt ad maturius iudicium, 500 juxta Nicæanorum canonum regulas, preferendum. Interim tamen Juvenali, Thalassio, Eusebio Cappadociae, Eustathio Beryti, et Basilio Seleucia, denegatum fuit locum in synodo habere, sed tanquam poenitentiam agentibus opus fuit exspectare. *Differatur (legimus) auditio usque ad quinque dies, ut inter haec vestra sanctitas congregetur ad sanctissimum archiepiscopum Anatolium, et de fide communiter cogitetis.* Rursus eadem actione, postquam omnes exclamaverunt Dioscorum juste a Christo depositum atque damnatum, paucis oris transactis, iudices imperatoris mandatum expectantes dixerunt: *Piissimus imperator addiscens vestras preces permisit de Juvenali deliberare, et de Thalassio, et de Eusebio, et de Basilio, et de Eustathio reverendissimis episcopis, quae vobis placuerint. Anatolius dicit: Petimus eos intrare; et alii episcopi clamaverunt: Rogamus eos intrare (a).* Neque alia ratione in synodo locum obtinuerunt, nisi prius eorum recognita fide, qua symbolum Nicænum et Constantinopolitanum probaverant, rata habentes decreta Ephesini oecumenici concilii, subscribendo tamen cum aliis episcopis epistolae S. Leonis ad Flavianum, et contraria sentientes damnando. Eos inter utique Dominus non reperiebatur; tum quia in eremum Palaestinae se

(a) Tom IV Conciliorum, Venetae edit., pag. mihi 1359. Baronius, tom. VI Annalium, pag. 146, eodem arti.

repererat, tum quia resipiscentiæ signa congruo tempore non dederat, cum nimirum S. Leo indulgentiam lapsis apostolicæ sedis clementia dare non detrectabat. Consonat omnino S. Leonis epistola ad ipsum Juvenalem, in qua eum increpans propter præteritis excessus (ait): *Dolui adversitatum tuarum temetipsum tibi fuisse materiam, et resistendi hæreticis constantiam perdidisse, quia aestimant non esse tibi liberum ut eos audens redarguere, quos tibi professus sis in suo errore placuisse.* Causam deinde assignat propter quam post talem gravissimum lapsum ad sui episcopatus sedem ei licuisset redire, ita subiiciens: *Unde quia in tempore indulgentiæ resipiscentiam magis quam pertinaciam delegisti, ita gaudeo te caelestem expetiisse medicinam, ut fidei ab hæreticis impugnatæ tandem possis esse defensor (a).* Quis interim non videt graviter commentum fuisse Quesnellum, contendentem Leonem decreto quo latrocinii Ephesini Acta in irritum missa sunt omnibus lapsis indulgentiam concessisse, nec cogitasse excipere Domni depositionem? Quid? Forte latrocinialia Acta rescindendo, hujus synodi principibus indulgentiam dandam esse intendebat, si non resipuissent, si humillime non postulassent veniam sibi dari, adimpletis omnibus conditionibus quas sanctus pontifex præscripsit Anatolio, Juvenali, Thalassio cæterisque qui Dioscoro, Eutychemi, communicaverant, in Flavianum Eusebium Dorylæensem et in alios orthodoxos facta conspiratione? Non erat ergo necesse ut, in irritum missis latrocinialibus gestis, exciperet Domni depositionem, cum huic jam cæterisque Eutychemi factionis principibus nullum amplius jus conveniret perseverandi in episcopatu, quem ex sola S. Leonis indulgentia retinere in posterum potuissent, si pœnitentiam egissent. Hinc maxime attendendam esse arbitror Quesnelli fallaciam, qui, de latrocinialibus Actis et de epistola sancti Leonis ad Theodosium Augustum scripta disserens, qua petebat ut juberet omnia in eo statu restitui in quo erant ante infelicem illam synodum, sibi blanditur sanctum pontificem ita lapsis indulgentum esse credidisse, ut prorsus inultæ remanerent culpæ eorum qui omnes Orientis Ecclesias scandalis, cædibus, inimicitis et odiis per fas et nefas cum fidei exitio repleverant. Hunc animum nequaquam habuisse Leonem subsequenti illius verba demonstrant. Nam plene de his omnibus horumque auctoribus iudicium habere sibi reservat, donec major pars sacerdotum ex toto orbe congregari possit. Ut nimirum, ad Italicæ synodum convenientibus episcopis, de lapsorum fide et criminibus solemniter et juxta canonum rigorem judicaretur. Non ergo 501 post latrocinium Ephesinum lapsis episcopis, schismatum auctoribus, ecclesiasticis ligatis censuris licitum esse poterat suas sedes retinere; neque per actorum latrocinialium abolitionem canonicæ pœnæ quas incurrerant ipsis a Leone relaxatæ fuerunt. Ad quæ forte sedulo animadvertens Dominus, verecundia et pudore actus, privatam pœnitentis vitam longe ab hominum et suorum civium frequentia traducere maluit, quam in publicis cœtibus et synodis prodire, debita suæ fidei, pœnitentiæ et satisfactionis argumenta daturus.

18. Puerilia esse plane iudicantur quæ ad Domni mortem probandam Quesnellus ex constitutione Theodosii imperatoris afferit, in qua pseudosynodi Acta confirmantur, et de Domino legitur: *Qui fuit Antiochenus episcopus.* Addit in 14 actione Chalcedonensi dictum fuisse ab Athanasio Perrhenorum episcopo, in locum Sabiniani ordinato, qui causam reddens cur Domni iudicium declinaverit: *Inimicus meus erat ipse qui iudicabat Antiochenus (b).* Ex quibus inferre posse contendit jam Dominum vita functum. Primum enim si staret, jam probaret Dominum, viz. latrociniali illa synodo absoluta, hominem exuisse, cum Theodosii constitutio, statim Chrysaphio et Dio-

scoro agentibus, edita et promulgata fuerit. Igitur hujus mors neminem latere potuisset, nec Evagrio cum veritate scribere licebat quid de Domino esset factum se prorsus ignorare. Neque Athanasius Perrhenorum ibi loquitur de Domino tanquam mortuo, sed de eo qui Antiochenum tum agebat concilium. Quare (ait Baluzius) isti loquendi modi sunt quidem præteriti temporis, sed præteriti imperfecti, ut aiunt grammatici, in quibus exponendis pudet diutius immorari. Verum enimvero, nec Dominum mortuum fuisse cum concilium Chalcedonense agebatur, atque S. Leonem irrita fecisse omnia latrocinialia Acta, excepta Domni depositione et Maximi ordinatione, tandem cognovit Quesnellus, qui in lastranda actione decima Chalcedonensi, Stephani Ephesiorum episcopi interlocutionem offendens, qua contendebat omnia prædatoriæ synodi contra canones facta abolita esse, iis exceptis quæ adversus Dominum gesta fuerant, ob hoc (nimirum), quia ordinatione Deo amantissimi episcopi Maximi facta pro eo canonicè in Antiochena metropoli a sanctissimo archiepiscopo Leone, et hoc præsentem sancto, et universali concilio est suscepta. Horum enim verborum pondus adversarius intelligens, ne falsum ab eo constructum ædificium prorsus corrueret, fulcimenta huc illucque quærens, non protinus collabi debere sibi blanditus est, scribendo non magnipendendum esse, quia unicum est, et ab eo profectum quem actione sequenti exactoratum legitimus propter scelera per quæ sibi gradum ad Ephesinam fecerat sedem; adeoque probabile esse eum ex odio Domni condemnationem ratam esse voluisse. At huiusmodi effugium, qua ratione sibi prodesse posse censet Quesnellus? Dabo gravissimorum facinorum reos non admitti ad testimonium. Sed crimina Stephanus exprobrata tunc hactenus cum non essent probata, et quia istius causa nondum agitata, nec de objectis criminibus fuerat convictus, quid possunt probare? Nihil. Alias PP. Chalcedonenses admisissent inter episcopos et iudices primarium sedium hominem quem canones prorsus exactoratum esse studebant. Et quidem veras iudicis partes Stephanum Ephesiorum in Chalcedonensi synodo obiisse, ex sequenti innotescit. Tertia actione Dioscorum cum aliis episcopis damnavit. Quarta epistolam Leonis ad Flavianum laudavit, atque suscepit. Sexta subscripsit definitioni fidei coram imperatore. In septima confirmavit conventionem Juvenalis et Maximi. Unde tandem colligit Quesnellus Stephanum odio actum esse ad confirmandam Domni depositionem, nisi ex sola divinatione? Quare potius existimandum esset Stephanum potius debuisset favere Domino, quem Dioscorus dolo deposuerat. Hinc clarissimus Baluzius ad Stephani Ephesini agendi rationem 502 recogitans, arbitratus est eum nullo odio aut malevolentia ductum ita esse interlocutum, sed quia noverat Dominum depositum ad monasterium rediisse, ut quieti et solitudini vacaret, et fortasse libellum refutatorum pro more illorum temporum obtulisse, ut canonica Maximi ordinatione locum haberet.

19. Jam vero cum laudato fulcimento adhuc totum Quesnelli ruit ædificium. Nam Stephani testimonium nec unicum est, nec ullus ex Patribus eidem refragatus est. Imprimis cum actione decima quæstio haberetur an omnia latrocinialia Acta deberent relegi, ut nihil desit (atebat Theophilus diaconus) *juste iudicare debentibus*, statim omnes apostolicæ sedis vicarii, per Paschasinum dixerunt: *Synodus appellari non potest in qua illa nefaria delicta relecta sunt.* Et paucis interjectis ea Acta vana et irrita a S. Leone declarata esse asseverat, *ex quo claret, quia et sanctissimus episcopus Antiochenus civitatis extra hæc est (Rusticus sequentem addidit notam: De Maximo ordinato apud Ephesum) quem post hæc beatissimus episcopus in propriam communionem suscepit;* quibus postremis verbis hanc aliam idem Rusticus addidit

(a) Epist. ex cap. 1.

(b) Tom. IV Concil., act. 14 Chalced., pag. 1670.

annotationem: *Facta Leonis confirmantis subsecuta confirmantur.* Profecto si ad hæc attendisset Quesnellus, qui in Iustrandis et mss. et editis exemplaribus, pro divi Leonis Operibus adornandis se laborasse gloriatur, nesejo an libere pronuntiasset unicum esse Stephani testimonium, cui nemo ex illis PP. suffragatus est. Sed adhuc attendat ad ea quæ post vicariis pontificis Anatolii promuntiavit: post synodi enim definitionem nihil horum valere quæ in synodo Ephesina gesta fuerant, nisi illud circa sanctissimum magnæ Antiochenæ civitatis episcopum, quoniam et sanctissimus Leo Romanus archiepiscopus in communionem eum recipiens præesse eum Antiocheni iudicavit Ecclesiæ (a). Tandem nonne tribus istis cæteris PP. astipulatos esse, nemine prorsus refragante, ex illis Actis exploratum est? Ea enim percurreant lectores, et clare intelligant non alia de causa Maximi ordinationem, et Domini depositionem rata esse iudicatas, nisi quia illas pontifex Leo confirmaverat.

20. Se graviter urgeri ab illis tribus testimoniis Quesnellus, quæ non ignoravit, præsensit (b). Et propterea arbitratus suis dictis sufficienter Stephani interlocutionem iurimasse, stylum vertit in alia duo Paschasini et Anatolii, quæ ipsi jam in medium adduximus. Cujus gravem contentionem idem Stephanus Baluzius apprime cognoscens, sub numero 52, ait: « Superest ut Paschasini nunc interlocutionem retractemus, quam paulo ante descripsimus, tum ut veritati gestorum patrocinemur, tum ut quæ vere ab eruditissimo et optimo viro Petro de Marca archiepiscopo Parisiensi dicta sunt, ea vera esse ostendamus. Egit ille de causa Maximi Antiocheni in libro in de Concordia, ut etiam isto exemplo doceret Romanæ sedis auctoritatem in temperanda canonum executione et indulgentia dispensatione ad Orientis quoque Ecclesias porrectam fuisse. Ordinationem fuerat Maximus ab Anatolio episcopo Constantinopolitano in loco Domui a Dioscuro damnati. Huic ordinationi duo maxima vitia inerant: unum, quod Dominus ab impia synodo damnatus esset; alterum, quod ordinatio illa contra canones ab Anatolio peracta erat. » Quid nos, inquit Leo, ad Marcianum angustum scribens, amore reparandæ fidei et pacis studio retractare cessavimus. Poterat ergo Leo, ut ait Marca, ordinationem Maximi retractare, nisi benigne se in eum gessisset. Id vero hinc etiam confirmat, quod ille a synodo Chalcedonensi eo solum nomine receptus sit, quod Leo sanctissimus P. ejus ordinationem et communionem probasset. Tum ut id ostendat esse verum, describit verba Paschasini supra relata, et annotat sequentia, quem post hæc beatissimus 503 episcopus in propria communionem suscepit, deesse in textu Græco, sed hæc tamen a veteri interprete juxta fidem antiquorum codicum retenta esse. Quesnellus, qui non vult ista dicta esse a Paschasino, miris modis se torquet ut bonum loci illius sensum constituat, absque verbis illis, quædam sua auctoritate addens, nonnulla detrahens, alia mutans. Et ut confirmet opinionem suam, ait necesse non esse ut legatorum sedis apostolicæ verba firmentur interlocutione Anatolii, quam propterea Marca statim retulerat, cum sibi ipsi sufficiant ut intelligantur: *Et sive sententia illorum, inquit, ab Anatolii suffragio discrepet, sive illi concinat, non probat tamen id a legatis dictum, quod dictum non esse omnia originalium Actorum exempla significant.* Duo igitur contendit vir clarissimus, sensum esse integrum absque illis Paschasini verbis, et ea deesse in omnibus exemplaribus Actorum originalium. Quoad primum, publicam appello fidem, si non manifestum est sensum esse imperfectum absque verbis illis. Cum enim dixisset Paschasinus synodum Ephesinam a Leone P. missam

A fuisse in irritum, addidit: His generalibus verbis non comprehendi Maximi ordinationem clarescit, quia Leo eum in sua communionem suscepit. Nisi enim Paschasinus hanc rationem reddidisset, sensus non fuisset integer, et aliquid postea episcopi expectassent quod ab eo diceretur. Adde quod sequentia nullam connexionem habent cum causa, nisi addantur illæ voces, *necessarium enim est*, quæ in textu quoque Græco deesse constat. At enim ea desiderantur in omnibus exemplaribus Græcis, quæ originalia vocat idem vir clarissimus? Primo quærendum est an revera possit dici Græca exemplaria esse originalia, ubi legati Romani pontificis Latine loquebantur. Sane Rusticus in loco hoc non legitur annotasse hanc legatorum papæ interlocutionem Latine jacere in antiquis codicibus. Sed cum ipse sibi moneat illos Latine locutos esse, et interlocutiones eorum Latine scriptas fuisse in antiquis exemplaribus Græcis, cum istic compositor gestorum non deat eos per interpretem fuisse locutos, par est æstimare Paschasinum locutum fuisse Latine; adeoque siquid hic erroris commissum est, non videtur essetribuendum interpreti Latino, sed Græco, seu potius librario, qui per errorem omisit ea quæ istic desunt in textu Græco. Nam et veteres codices Græcos synodi Chalcedonensis non esse sanos, jam supra demonstravimus, ubi etiam monimus cardinalem clarissimum Baronium credidisse corrigendos istos propterea esse opere Latinorum. Baluzius ita ratiocinatus est.

21. Actionis quoque de qua agimus quædam falsitatis characteres offert Quesnellus, contendendo illius ætatis morem non fuisse ut Romanus pontifex hac unica voce *papa*, sine aliquo addito designaretur; nec ullum in Chalcedonensibus Actis locum occurrere, ubi ad hanc vocem *papa* non addatur, vel *urbis Romæ*, vel *apostolicæ sedis*, vel aliud simile. Hocce argumentum duplici responsione laudatus Baluzius eripuit. Prima (ait) necessarium non esse ut *avo Domni* vox *papa* sola poneretur cum de Romano episcopo agebatur; sufficit ut talis nos interpretis ætate obtinisset, apud quem vox *Παπῶν* responderet voci *papa* in interlocutione quadam Bonifacii presbyteri Romani, quæ existit post subscriptiones episcoporum in actione sexta decima; secunda, Domni *avo* vocem *papa* solitariam reperiri tanquam de Romano pontifice dictam, et quidem in ipsis Chalcedonensibus gestis, in epistola Hilari ad Pulcheriam augustam, et in brevitate historice Eurychianistarum. Incipiam autem, ait Baluzius, a gestis concilii. In actione 1, inter Acta synodi Ephesinæ 2, Julius episcopus vicarius papæ Leonis ait: *Præ papæ legatur epistola*, quod non solum in Latino textu legitur, sed etiam in Græco, qui ita habet: *Ἐπὶ τὸν ἄρχιεπίσκοπον τῆς Ἱερῆς τῶν πάπῶν ἐπιστολῆν.* Rursum in act. 2 reverendissimi episcopi clamarunt: *Papa Leo ita interpretatus est*; quod eum Græco congruit, ubi habetur sic: *Ὁ πάπῶς Λέων οὗτος 504 ἠρμηνεύσεν.* Immo Evagrius, ista recensens, non posuit vocem *Λέων* in hoc loco, sed ait simpliciter: *Ὁ πάπῶς οὗτος ἠρμηνεύσεν.* Et id quidem in omnibus Evagrii editionibus Græcis. Ad Latinos quod attinet, epist. Hilari diaconi ad Pulcheriam augustam scripta post latrocinium Ephesinum, quæ ab eodem viro clarissimo relata est inter epistolas S. Leonis, satis magnam fidem facit convalescere tum Rom. pontifices appellari simpliciter papas. Sic enim ait: *Manifesta necessitas erat quæ litteras B. papæ ad vestram clementiam directas offerre compelleret* (c). Non atar auctoritate epist. Gallæ Placidie ad eandem Pulcheriam augustam, in qua scriptum est: *Multitudine sacerdotum Romanus Leo papa circumdatus, quia reponi posset vocem papa hic esse eum adjuncto.* Brevisculus Historiæ Eurychianistarum: *Superveniente Uranio subadjuno, et caetera*

(a) Actione 10 Concil. Chalced., tom. IV Concil. general., pag. mihi 1583 et seqq.

(b) Quesnellus, in laudata dissertatione, tom. II,

pag. 219, sub num. 39 et seqq.

(c) Tom. I Operum S. Leonis, apud Quesnellum

Joannem jam episcopum sacra principis deferente, ab episcopatus illius confirmatione papa suspensus est. Sufficienti autem, ut arbitror, illa quæ jam dicta sunt, ad infringendam vim illius argumenti quod adversum hunc locum Paschasius Quesnellus adduxit.

22. Quoniam verò multarum rerum congeriem in quam cogerat dissertationem nemer adversarius, ut, pensandata actione de Domno Antiochena, Romæque pariter pontificum auctoritas in episcoporum ordinationibus confirmari et conciliorum decretis rescindendis prorsus aboleretur, potentium nobis opus fuit singula retractare, quæ in eadem dissertatione collegit. Verumptamen cum noster labor plurimum impingens fuerit, clarissimi Stephani Baluzii studio et diligentia malimus in nostrum præsidium ea transferre quæ ipsæ diligentissime annotavit, quibus nonnulla etiam ex nostra industria accessere quæ dictis in præcedentibus nostris Exercitationibus apprimè responderent, quam ex integro novam Exercitationem contexere. Quoniam verò postremo loco idem Paschasius Quesnellus multos errores adduxit, et quidem grammaticales, qui irrepserunt in actionem de qua agimus, et annotaverit non esse ibidem descripta nomina eorum episcoporum qui huic actioni interfuerunt, adeoque suppositionis suspiciones magis auget, quia ibidem Maximus preces exhibuit laicis iudicibus in ecclesiastica causa, posthabitis episcopis principibus synodi, idcirco, ne indiligentes videamur, Quesnellianis etiam hisce scrupulis cum eodem Baluzio occurrere deliberavimus (a). Quod vero ad errores grammaticales pertinet, si Quesnelliana suspicio staret, omnia Chalcedonensia Acta, omniaque aliorum conciliorum generalium gesta supposititia dicenda forent, et ea potissimum quæ ex Græco sermone in Latinum translata fuerunt. An forte ignora Quesnellus plurimum laborasse recentiores interpretes ut modo antiquam versionem haberemus quemadmodum saltem ea emendavit Rusticus? Quid vero de episcoporum nominibus? Non enim necesse erat ut post Domni actionem recitarentur. Illa nomina sufficienter fuerunt descripta in aliis actionibus, et regesta fuere in calce gestorum. Causa denique de qua agebatur non erat ecclesiastica dumtaxat, sed etiam civilis, ait Baluzius, cui nos non subscribimus in hac parte, cum ageretur de pensione danda Domino ex ecclesiasticis fructibus, voluntarie quidem ab ipso Maximo proposita in testimonium commiserationis erga Domnum exercendæ, qui quemadmodum ex canonum jure privatus erat titulo Ecclesie et beneficii, ita percipere non poterat fructus ex Ecclesia qua fuerat privatus. Quare ne ecclesiastica jura violarentur, synodi decretum erat interponendum, quod tandem tamquam testes laici judices probaverunt. Id enim significare Marciani imperatoris agendi rationem perspicuum est, qui, a synodo abscedens post fidei definitionem, jussit ut episcopi triduum aut quadriduum morarentur, et unusquisque id quod vellet proponeret coram magnis iudicibus. Neque obstat quod iudices et amplissimos senatus primo loco nominati fuerint. Nam 506 isti non assidebant tamquam ecclesiasticarum rerum arbitri, sed dumtaxat erant testes et præsidia exhibebant, ut sine jurgis et contentionibus omnes causas ad exitum perducerentur, ut ipsi probavimus in Exercitatione habita de quarta Chalcedonensi actione in causa Photii Tyrî, ibidem iudicata, non juxta pragmaticas sæculi sanctiones, sed secundum leges canonicas.

23. Exhibitum tandem ibidem fuisse Domnum tamquam mendicem, et alimoniam obtinendæ sollicitum, indocens et ridiculum valde esse postremo contendit Quesnellus. Domnum quippe ait tantæ sedis episcopum qualis erat Antiochena, quique, cum avunculi sui loco accessit, opibus, amicis et auctoritate debuit pollere, non ad illum calamitatis profundum pervenisse potuisse, ut alimenta ei omnino deessent, nisi

A successoris arbitria privatum et esset. Sed unde colligit Quesnellus hæc omnia, quæ modo contigit? Domnus ad avunculum non venit, sumptus illos sibi dari non petiit, nullus alius pro eo id petiit, Maximus sponta sua id fecit. Immo si conferamus ea quæ in antecedentibus descripsimus cum Evagrii verba, paulo ante laudatis, suspicari licet nunquam ejusmodi laxatam pensionem Domnum percipisse, qui, sua sorte contentus, reliquum vitæ in monasterio absconditus transegit, nihil amplius commune cum Antiochensibus habens. Cætera verò quæ addidit Quesnellus ut supposititiam probaret actionem, quod videlicet a reliquarum Græcarum synodi Chalcedonensis corpore distracta sit, quod incertam sedem hactenus nacta, quod inducta longa post Acta collecta, prorsus mutant et errant. Quid? Si valerent adductæ rationes, jam consequens esset actionem de Photio et Eustathia, quæ Rustici, Liberati et Evagrii ævo distracta erat a corpore reliquarum Græcarum actionum, synodi Chalcedonensis, falsam esse et supposititiam. An non hæc inducta fuit longa post Acta illa collecta? Tamen eum eam reperisset Balsamon in antiquo exemplari quo utebatur, et postmodum in aliis atque aliis codicibus conspecta fuerit, idcirco hactenus nemo eruditorum illam supposititiam esse judicavit, quoniam apprimè responderet iis quæ congerunt in iatrocinio Ephesino et in duabus Constantinopolitanis synodis, in quibus actum est de Anatolii electione, ipsiusque in episcopum Constantinopolitanum ordinatione. Annon similes characteres et notas habere Domni actionem perspicuum ex Chalcedonensibus gestis probavimus? Photii Tyrî pariter actio incertis sedibus iactata fuit. Nam in Balsamonis codice legebatur in fine gestorum. Modo vero in vulgatis editionibus ponitur in calce actionis quartæ. Facundi Herimianensis verba a Quesnello objecta nullatenus collapsæ suæ causæ præsidium afferunt. Ea enim non pertinent ad questionem institutam, cum nihil aliud ex Facundi Herimianensis silentio elicere possimus quam Domnum Antiocheum non fuisse damnatum in concilio Chalcedonensi, quod nos ipsi ultro jam dedimus.

24. Utinam ergo Quesnellus tantopere suis studiis indulgere non voluisset, modo commenta excogitando, modo fallacias contendendo; modo vero ad pravæ violentasque interpretationes veterum PP. testimonia trahere satagendo, ut chimericum sibi propositum systema de Romanorum pontificum auctoritate propugnaret; adhibitis quam sæpissime iis virulentis conjecturarum fulcimentis, quæ ecclesiasticam antiquam historiam evertunt, sacræ regiminis œconomiam abolent, novamque disciplinam canonibus contrariam inducunt. Quis vero affirmabit animum habuisse, laboremque suum insumpsisse in adornandis S. Leonis Magni scriptis? Profecto quoniamque non cæciet nobiscum fateri debet Leonina Opera ab eo fuisse deturpata, detruncata et in pravam significationem deducta, catholicæ Ecclesiæ hostibus ea arripa suppeditando, quæ ipse tamquam clericalis ordinis presbyter ab eorum manibus eripere debuisset. Iuterium tandem mihi dolendum est quod hactenus quidam inventi sint qui, Quesnellii principii insistentes, commentitiam esse hanc actionem propugnare publice ausi fuerint.

506 CAPUT VII.

De reliquis Chalcedonensia synodi actionibus et de postrema præcipue, in qua contra ecclesiasticos canones de Constantinopolitanæ sedis novo honore et prærogativis contra jura episcopi Alexandrini atque etiam Antiocheni, canon 28 conscriptus est.

1. Photii Tyrî, Theodoretii Cyrenensis et Domni Antiocheni causis in tractatum Evencis atque expeditis, prout nos edocent Chalcedonensia concilii Acta et S. Leonis epistolæ, vix grave aliquid nobis

(a) Baluzius, in nova Conc. collectione.

pertractandum superesset, si demum in ultima illius actione Anatolii ambitus in perniciem jurium aliarum Ecclesiarum principatum sibi nancisci non quaesivisset super cæteras principaliores Orientis Ecclesias, suam sedem quasi apostolicæ Romanæ sedi æquiparare concupiscendo. Ambitum vero hunc Anatolius ad synodi exitum usque multis simulationibus cohibuit. Sed facta tandem libera facultate ut in synodo particulares quæstiones moverentur ad quosdam præcavendos sive in posterum tollendos abusus, qui in ecclesiastica administratione contigerant, postremo sibi reservavit sua jura augere, aliorum honorem dejicere, et colore imperialis urbis, *novæ Romæ* appellatæ, immediate post apostolicam Romanam sedem primatum obtinere. Igitur fidei definitio jam facta, synodi PP., præter causas trium illorum episcoporum, aliam quoque Ibæ Edesseni recognoverunt. Is namque, Dioscuro agente, in latrocínio Ephesino absens et inauditus sacerdotio fuerat privatus. Propterea in suæ causæ præsidium imperatori libellum obtulerat, qui rem ad synodum detulit. Patres vero, examinatis Actis synodalibus Tyri atque Beryti, habituque testimonio a clericis Edessenis, cum probatæ fidei et integræ vitæ a pontificiis legatis esset compertus, sacerdotio et suæ sedi restitutus est. Aliquid tamen de Nonno, qui Ibæ sedem acceperat, cum a synodo adhuc esset deliberandum, ad Maximum Antiochenum judicium fuit remissum. Huic autem placuit ut honore episcopatus non careret, donec aliter cum episcopis suæ diocesis deliberaret. Addit præterea Quesnellus decretum editum fuisse de abolenda pseudosynodi Ephesinæ memoria, et e synodorum numero expungendam, rogandum imperatorem ut decreto vetaret ne synodus diceretur, ne ejus acta reciperentur. « Ordinationem (addit) Maximi jam S. synodus ratam habuerat, quia legitime ab episcopis provinciæ consecratus et in communionem sanctissimi patriarchæ Leonis admissus; quam ob rem superflua exceptio, quam pauci commemorarunt, cum etiam Ephesinis Actis accensendam non esse pronuntiarent legati sedis apostolicæ. Actio de Domino commentitia est, ut sibi probamus. » Hactenus Quesnellus, cum quo nunc novam instituere congressionem non intendimus. Sed duo pro pleniori rei veritate superaddere debuisset: alterum, jam pridem a S. Leone proscripta et abolita fuisse latrocinialia Acta, eo quod contra canones facta sit synodus Ephesina, et Acta ejus judicentur illegitima nec rite facta. Ita legitimus in antiqua synopsi epistolæ 39 ad Theodosium angustum, quam habent mss. Vaticana exemplaria atque Florentinus cod., et eam servaverunt veteres editores, Surlus, Bibliothecæ PP. et concilio-rum collectores. Quamvis eam in adornandis S. Leonis Operibus Quesnellus expunxerit, aliamque omnino diversam sine auctoritate mss. in suam editionem induxerit, quemadmodum in notis observabimus. Ex hoc autem alterum sequitur, videlicet Paschasinum Leonis legatum, 507 pontificii decreti jam pridem lati optime consciunt, solemnii declaratione in synodo facta, voluisse ut laudata Acta tamquam irrita et nulla prosciberentur; atque ut Eutylianæ factioni omne effugium præriperet, imperiali lege hanc sanctionem roborari quaesivisse, ut, videlicet, abolita præcedenti Theodosii publica lege, qua præceperat atque constituerat nemini licere abjicere seu infringere ea synodalia Ephesina Acta, quorum Dioscorus fuerat auctor. Clare id indicant laudati Paschasini verba. Si ergo (ait) a beatissimo et apostolico Romanæ urbis episcopo omnia ibi gesta vana sunt habita, claret quia et sanctissimus episcopus Antiochenæ civitatis extra hæc est, quem et post hæc beatissimus episcopus in propria communione suscepit. Necessarium est enim ut rursus eundem tranquillissimum et Christianissimum

principem adeamus, quatenus illud concilium sacra et pia lege neque nominari præcipiat (a). Ex quibus potius liquet jam pridem anno 449 sanctissimii summi pontificis Leonis Magni decreto irrita et abolita fuisse illius synodi Acta. Nec novi quidquam ab ipsis Chalcedonensibus Patribus fuisse definitum.

2. Bassiani, præterea, et Stephani controversia duas subsequentes actiones, 11 et 12, occupavit. Ille ex Ephesina sede depositus, alter subrogatus. Bassianum enim ab episcopatu Ephesino quem invasione obtinuerat, sancti pontificis Leonis Magni jussione, remotum fuisse, testabatur Stephanus, qui in ejus sedem fuerat subrogatus (b). Et quoniam ipse Stephanus per conjugationem episcopatum sibi met acquirit, juste judicatum fuit ut alius eligeretur, qui ad fidem integre sciat, et vita noscatur ornatus ut esse possit episcopus. Sequentibus duabus actionibus, 13 et 14, Eutonomii Nicomediensis episcopi et Anastasii Nicæni cognita fuit. Et, prolatis in medium pro utraque parte accusationibus, quatenus metropolitæ jus sibi usurpaverat Anastasius, se subtrahendo a Nicomediensis episcopi subordinatione, atque lecto canone 4 concilii Nicæni, quo statutum fuerat episcopum ab omnibus provincialibus episcopis ordinari, et Valentiniani lege pro Nicomediensibus facta, tandem judicatum est Nicæam, subditam Nicomediæ, honorem, non jus metropoliticum ei traditum edicto Valentiniani; et ex Nicæno concilio unam tantum esse metropolim in unaquaque provincia.

3. In sessione 14 de Perrhenorum episcopatu contentio fuit mota. Athanasius, qui, a suis accusatus, et pluries vocatus in iudicium a Panolbio, et iusuper ab ejus successore, et demum a Domino patriarcha Antiocheno concilium agente, adesse recusavit, idcirco depositus fuit, et Sabinianus in istius locum ordinatus per Dioscorum sede pulsus est. Causa ergo in synodo discussa remissa fuit ad Maximum Antiochenum, et concilium quod cum eo est; ita tamen ut intra octo menses a præsentis die numerandos examinatio fieret. Si reus Athanasius, sede reculeretur; sin innocens, restitueretur. Sabinianus vero honorem episcopi, non jus, retineret, et pascatur (aiunt) sicut reverendissimus episcopus Antiochenorum Maximum secundum facultatem Perrhenorum sanctissimæ Ecclesiæ disposerit.

4. Summa pace et semoto omnium contentionum strepitu causæ omnes in synodo propositæ, recognite et expeditæ fuerunt. Sed cum Constantinopolitanii clerici, Anatolii episcopi suggestione, ambitu ducerentur augendi honorem suæ Ecclesiæ, Patres rogant ut aliquid constituere dignarentur. Judices sibi cavere consuluerunt a dicenda sententia, et affirmarunt causam ad synodum pertinere, atque nulla interposita mora abscesserunt, eosdemque apostolicæ sedis legati secuti sunt. Nihilominus tamen PP. superstitēs, qui tum aderant, varios canones ediderunt; 30, ut habent Græci codices, quos Gentianus Hervetio interpretatus est, ut 508 in Labbei collectione apparet; Latini autem 28, ex quibus postremo est de Constantinopolitana (c) sede in quo renovatum et confirmatum fuit quod sub Theodosio seniore, Nectarii tempore, in œcumenico concilio de ejus patriarchatu fuerat statutum. Quod cum legati pontificii cognovissent, sequenti die, hoc est kalendis Novembris, irritos reddere volentes injustos Anatolii conatus, petierunt, ut ait Liberatus diaconus (d), ut rursus convenirent cum iudicibus ad concilium. Quibus requisitis a concilio quid pridie fuerit ordinatum, lectis gestis, cognoverunt. Jussum itaque est decretum pridie illius diei sancitum legi; post cujus lectionem, illi adjacens subscriptio episcoporum recitata est, primoque loco positus Anatolius. Jure apostolicæ sedis legati reclamarunt, et præ cæteris Lucentius ita

(a) Acta Chalcedonen. concilii, tom. IV, p. 1587.
(b) Actione 11 Chalced., tom. IV Conc., pag. mihi 1614.

(c) Actio 14 exstat tom. IV Concil., p. m. 1672.
(d) Liberatus diaconus, in Breviario, cap. 13.

judices compellavit : *Primo gloria vestra perpendat quæ circumventionem cum sanctis episcopis gestum sit, ut non conscriptis canonibus, quorum mentionem fecerunt, subscribere sint coacti.* Et deinde ut prorsus irritos Anatolii et Constantinopolitanorum clericorum conatus redderet, qui, posthabitis Nicænis sanctionibus, prævalere contendebant canonem Constantinopolitanum centum et quinquaginta Patrum ante octoginta prope annos constitutum, hæc subiicit : *Si ergo his temporibus hoc beneficio usi sunt, quid nunc requirunt? Si nunquam usi sunt, quare requirunt?* Post quæ requisiti legati exhibere mandatum quod a S. Leone acceperant, Bonifacius illud recitavit : *Sanctorum (habet) quoque Patrum constitutionem prolatam nullam patiamini temeritate violari, vel imminui, servantes omnibus modis personæ nostræ in vobis, quos vice nostra transmisimus, dignitatem. Ac si qui, forte civitatum suarum splendore confisi, aliquid sibi tentaverint usurpare, hoc qua dignum est constantia retundatis.* Anatolii, atque etiam Constantinopolitanorum clericorum maximum ambitum a longe etiam subodoratum fuisse S. Leonem Magnum, quis non intelliget?

5. Ad canones interim ab utraque parte provocatum est; et Paschasius recitavit quintum Nicænum pro diœcesion distinctione, cujus est illud exordium : *Quod Ecclesia Romana semper habuit primatum.* Sed, oblato alio Nicænorum canonum codice, Aetius diaconus Constantinopolitanæ sedis illum obruncavit, et deletio illo exordio, sextus canon aliis verbis et ordine conscriptus injectus est, et statim subjectus fuit canon concilii Constantinopolitani sub Nectario. Verum cum tandem propter subornationes judicumque circumventiones itum fuerit in Anatolii sententiam, Lucentius sequentem protestationem interposuit. *Sedes apostolica, quæ nobis præcipit præsentibus, humiliari non debet. Et ideo quæcumque in præjudicium canonum vel regularum hesternæ die gesta sunt, nobis absentibus, sublimitatem vestram petimus ut circumduci jubeat; sin alias contradictio nostra his gestis inhæreat, ut noverimus quid apostolico viro universalis Ecclesiæ papæ referre debeamus, ut ipse aut de suæ sedis injuria, aut de canonum eversione possit ferre sententiam.* Latius et abundantiori stylo hæc historiam describit Baronius, quem lectores consulere poterunt ad refellendam quæ Paschasius Quesnellus de Romanæ Ecclesiæ privilegiis commentus est, contendendo « hæc derivata esse a PP. propter imperium Romanum : centum quinquaginta Patres sub Nectario Constantinopoli congregati paria privilegia Constantinopolitanæ tribuerunt; quia nova Roma imperio et senatu sicut vetus ornata sit (a). » Verumtamen, ne hoc Quesnellianum assertum, quod ad fundamentum catholicæ hierarchiæ et societatis sensim labefactandum et evertendum ordinatum est, sine debita censura prætereamus, necessarium ducimus illud conferre cum præcedenti protestatione a Lucentio episcopo facta. Duo enim habet Lucentius in ea : alterum eo canone vigesimo octavo sedem **509** apostolicam humiliari, eidemque injuriam inferri; alterum vero canones everti; de quibus ab *apostolico viro universalis Ecclesiæ papa* ferenda erat sententia. Aliquibus tamen, qui sedulo istius canonis vim et scopum non scrutentur, videri posset eo nec Romanam Ecclesiam humiliari, nec injuriam pati potuisse, sed utrumque potius redundasse in perniciem Alexandrini et Antiocheni episcoporum, quorum alter secundum locum, alter vero tertium inter patriarchas pacifica et inveterata possessione obtinuerat. Cum igitur salva et integra, abque ullo prorsus injuriæ vestigio, antiqua privilegia Romanis pontificibus adjudicarentur, non apparet cur tam vehementer apost. sedis legati debuissent commoveri, atque tantopere reluctari decreto quod solos Orientales patriarchas inter se consentientes respiciebat.

Ita profecto ratiocinari possent quos apostolicæ sedis jura prorsus laterent; et qui laudati decreti vim, ordinem atque rationem non assequerentur. Et primo illius decreti vis in eo posita erat, ut ex urbium splendore et magnificentia, principum et magistratum gloria, episcoporum sedium honor, dignitas et privilegia derivarent, nullo habito prorsus respectu vel ad divinam institutionem, vel ad apostolos, qui ipsas Ecclesias fundarunt; hoc enim legati pontificii sine apostolicæ sedis injuria dare non poterant. Nec enim istius super omnes episcopos primatus, et in universam Ecclesiam regimem, ex quadam ecclesiastica dispositione et canonum sanctione derivabat, sed ab ipso Domino, qui Petrum suum vicarium et caput totius ecclesiasticæ cœtus constituit, cujus potestatis prærogativæ legitimo successione jure in Romana Ecclesia manent perpetuoque mansuræ sunt. Hocce divinum apostolicumque jus plane et multo studio, quasi quod parvipendendum esset, reticuerunt in eo canone. Quamvis in priori, tertia et sexta actione, et alibi passim, Romano episcopo Leoni illud asseruerint, et etiam in synodica epistola, ut paulo post annotabimus. Igitur Lucentius apprime intelligens suis legitimis juribus Rom. pontificem esse fraudatum, et illum ecclesiasticæ hierarchiæ ordinem a Christo Domino derivatum aboleri, nulla alia dispositione servata, nisi ea quæ ex civili Rom. imperii administratione oriebatur, ad quam Ecclesiæ canones respexisse contendebant; ideo merito protestatus est, dicendo apost. sedem humiliari non debere, nec gravem hanc injuriam pati posse.

6. Quod si deinde illius canonis ordinem et rationem spectemus, hæc vim et injuriam Romano pontifici cæterisque patriarchis intulisse quis non videt? Neque enim concilii Patribus quidquam definire licitum erat quod aliqua ratione a Nicænis canonibus discordaret : *Nam quod ab illorum regulis constitutioneque discordat, apostolicæ sedis nunquam obtinebit consensum (b).* Igitur et in hac parte pontificiæ auctoritati grave vulnus inferebatur, quoniam Nicæni canones evertiebantur, quorum observantiam toto animi conatu Romani pontifices necessario curare debebant. Qui quemadmodum propriæ sedis jura infringi nunquam sinebant, ita nec aliena ab ambitiosis surripi permittere debebant. Quod si in canonum regulis ad indulgentiam lapsis concedendam poenarumque relaxationem synodorum Patres inconsulto Romano episcopo, ut vidimus, dispensare non poterant, quanto magis id cautum esse debebat cum ageretur de abolendo sexto Nicæno canone et evertendis juribus Alexandrini et Antiocheni patriarchatus?

7. Et quod ad Alexandrinum patriarchatum spectat, Constantinopolitanorum clericorum et ipsius Anatolii nimis fraudulentam agendi rationem attendamus. Deposito jam episcopo Dioscuro, qui acerime pro suæ sedis privilegiis tuendis etiam contra juris regulas semper decertavit, ut in sexto, septimo et octavo prioris libri capitibus vidimus, nemo in ultima **510** actione aderat qui posset Constantinopolitanorum ambitum retundere, horumque conatibus se opponere. Ecclesia enim illa legitimo pastore erat adhuc privata. Et quamvis in sexta actione jussum fuisset Aegyptiis episcopis ne Chalcedone recederent, sed novi episcopi electionem expectarent, hæc tandem tandiu prolata est, quamdiu concilium absolveretur, nec quisquam adesset qui se gravatum profiteretur de jurium usurpatione. Quam graviter deinde Alexandrinæ sedis jura vulnerata fuerint in iis quæ ad episcoporum Asianæ, Ponticæ, Thraciæ provincialium ordinationes pertinebant, nemo est qui ignoret. Nam Anatolius, adductus colore schismatis in posterum præcavendi, harum ordinationum habendarum honorem sibi suæque sedi vindicare stu-

(a) Quesnellus, tom. II, pag. 161, colum. 1, ad actionem 15 Chalcedonensis synodi.

(b) S. Leo M., in epist. ad Maximum Antioch., cap. 5.

dunt, quamvis Thracas reluctati fuerint, et non pauci aliarum provinciarum, qui circumventi non potuerunt, protestati fuerint antiquitus traditas regulas horumque ordinem haud esse immutandum. Copiosius et eruditione, qua pollebat totam hanc controversiam descripsit, illustravitque doctissimus Christianus Lupus in appendice ad Chalcedonense concilium, pag. mihi 1011, ad quam lectores remissimus. Addimus dumtaxat verba laudis canonis 28 ab omnibus posse lustrari apud Conciliorum collectores, et nos interim magis ordinata methodo gradum faciemus ad ea quae a S. Leone gesta sunt pro isto canone abolendo.

CAPUT VIII.

De iis quae post Chalcedonensem synodum in Anatolia favorem gesta sunt. PP. synodi generalis, Marciiani et Pulcheriae augustorum epistolae ad S. Leonem pro confirmando ratiōne habendo 28 laudata canone. S. pontificis agendi ratio in eodem canone irritando atque cassando. Paschasii Quesnelli interpretationes et requisita. Lannani tandem in doctissimum cardinalem Bellarminum censuram tamquam falsam et injustam rejicimus.

1. Gravissimo illato vulnere Chalcedonensibus Aetis ab unius Anatoliae ambitu, huic pro viribus ipsi Orientales mederi curarunt, cum in epistola synodica post synodum ad S. Leonem scripta, tum conquisito et tacto sibi Marciiani imperatoris et Pulcheriae augustae praesidio, quo s. renue egerunt ut idem S. pontifex vigesimum octavum canonem de Constantinopolitanae Ecclesiae privilegiis minime aboleret, sed cum aliis sanctionibus firmaret, ratumque haberet. Anatolius praeterea secum reputans operam atque honorem quibus impense S. Leonem et legatos pontificis usque ad illam diem fuerat prosecutus, sibi blandiebatur pontificis animum posse suis epistolis leniri, si, in mentem revocatis quae hactenus in catholicae fidei testimonium et apostolicae sedis honorem et famulatum praestiterat, dignam aliquam mercedem pro tot laboribus exantillatis rependere voluisset. Credidit quoque Julianum episcopum Coensem, qui apud Orientales vicarii apostolici munere fungebatur, posse suis votis prodesse. Atque propterea hujus officia interponere non distulit, ut nimirum, sequestris partibus assumptis, et ipse apud eundem sanctum pontificem ageret ut Constantinopolitani episcopatus jura et privilegia auferentur. Ad quorum omnium agendi rationem cum sedulo ego attendissem, certo mihi persuasi totius Orientis maxime episcopos in synodis generalibus congregatos, et imperatores ipsos, firmiter credidisse nulla conciliorum decreta in Ecclesia robur obtinere, et canonis rationem habere 511 posse, quae a Romano pontifice non essent probata, immo omnibus viribus cadere, quoties expresse definita reproberent, ut perspicue explicavimus in praecedenti libro, et potissimum in capitulis 4, 5, 6, et novissime indicavimus ex mox dictis ad actionem 11 istius Chalcedonensis concilii.

2. Atque ut vere et solide disseramus, primo annotare liceat quid de vigesimo illo octavo canone in sua synodica scripserint ad S. pontificem. Praeterea attendamus hac occasione ibidem vocasse Leonem vocis beati Petri legitimum interpretem, illique supremi capitis principatum sincera confessione adjudicasse, contra quem suam insaniam Alexandrinus antistes Dioscorus expleverat, excommunicationem meditando. Gloriosa tandem assecuta victoria post tot tantaque clades, quibus trium annorum spatio Ecclesia Orientis potissimum afflicta remanserat, laetantur, quia S. P. Ecclesiae corpus unire feliciter festinaverat. Subdunt deinde: *Haec sunt, quae tecum,*

A qui spiritu praesens eras, et complacere tamquam fratribus deliberrasti, et qui pene per tuorum vicariorum sapientiam videbaris a nobis, effecturus. Quantum igitur laudant fidei triumphum summa felicitate S. Leonis praesidio, sapientia atque influxu assecutum, tantum studium impendere conantur, ut ipi persuadeant pacis et quietis desiderio adductos fuisse ad definitionem quorundam statutorum quae Ecclesiarum incolumitati prospicerent: scientes (ajunt) quia et sanctitas vestra addicens et probatura, et confirmatura est eadem. Quorum statutorum confirmationem ut facilius assequerentur, ad eam consuetudinem provocant, quae ex longo jam tempore obtinuit, quam habuit Constantinopolitanorum sancta Dei Ecclesia ad ordinandos metropolitanos provinciarum tum Asiae quam Ponticae, et Thraciae, et nunc synodali deceto firmavimus, non tam sedi Constantinopolitanae aliquid praestantes, quam metropolitanis urbibus quietem congruam providentes, eo quod frequenter episcopis vitantibus multae turbae nascerentur, clericis ac populis qui per easdem sunt civitates absque rectore remanentibus, et ecclesiasticum ordinem confundentibus.

3. Hoc igitur quaesito ecclesiasticae tranquillitatis colore, quo sibi bona multa polliceri affirmabant, a quacumque censura vudicare conabantur eos audaciae ausus, quibus vetusta disciplinae consuetudo pessumdabatur. Quare ne S. pontifex agere ferret quod a se constitutum iudiciorum ordinem minime in concilio servassent, et praeter legatorum institutiones, jussa et protestationes ad illa condenda statuta venissent de quibus agunt, in ipsius mentem revocant praeterita Ecclesiae Ephesiorum dissidia, emulationes et jurgia, unde quidam vobis sepius fuerunt importuni. Narrant deinde quemadmodum canonem Constantinopolitanum confirmaverint, decernentes post vestram sanctissimam et apostolicam sedem honorem habere Constantinopolitanam (quae secunda est ordinata). Quare enixe S. Leonem exorant ut suis pontificis decretis jam factum iudicium honorare dignaretur, de qua supplicatione cum ipsi jam verba fecerimus in priori libro, cap. 6, ideo non est cur iterum de eadem disseramus. Solam hanc Chalcedonensium Patrum synodicam epistolam, cum quandoque tacitus mecum considerassem, haud parum animo commovebar in eos qui conciliorum etiam generalium canonibus onine robur, et vim adjudicare ausi sunt, quacumque apostolicae sedis approbatione et confirmatione semota. Quinimo magis commovebar, oculos conciliando in alteram epistolam ab imperatore Mariano conscriptam. Qui quamvis civilium rerum administrationi vacare assuetus, et nimio studio laboraret imperialis urbis honorem et prerogativas agendi, tamen arbitrabatur nec a se ipso nec a synodi decreto illud honoris incrementum pendere posse, nisi ab ipso Romano summo pontifice ratum atque firmum redderetur.

4. Igitur et ipse imperator, postquam Leoni et sibi gratulari censuit, 512 quod, *explosa omni contentione et discordia quam livor fidei inimicus objecerat...*, narrat quemadmodum et ipse sanctae synodo interesse festinasset, quamvis, ait, *non in aliis locis expeditiones et necessitates publicae detinerent.* Deinde paucis describere pergit quemadmodum in synodo cuncta cum veritatis triumpho et fidei gloria processissent, cum juxta litteras (subjicit) *sanctitatis tuae universi assenserunt expositioni prout veritas postulavit.* Veniens tandem ad decretum Constantinopolitani concilii, in hac synodo iterum renovatum, vel confirmatum, pontificem interpellat, *ut etiam dignetur huic parti proprium adhibere consensum. Quamvis reverendissimi episcopi, qui tuae religionis vicem agentes ad sanctam synodum convenerunt, contradixerint (a).*

(a) In describenda hac Maroliani epistola Lucæ Holstæii versionem sumus secuti, quamvis Paschasius Quesnellus in altera Operum sancti Leonis editione 1700, addito Graeco textu aliam exhibuerit. Pa-

etiam ab Andrea Arnoldo Norimbergensi, quam Lectores facile consulere poterunt, quamvis reuera a praecedenti Holstæiana non plurimum discordet.

Eandem quoque sequestris partes hac de causa Pulcheriam augustinam sobolesse, idem S. Leo patefacit ex epistola ad eam rescripta. Et quamvis ejusdem Pulcheris epistola de hoc argumento hactenus ab eruditissimis desideretur, tamen ex Leonina responsione fit manifestum Anatolium et Constantinopolitanos clericos multis fidelium enclitaco in officis quibus tanta virtutis et auctoritatis mulier suam operam impendebat. Non minorem quoque sollicitudinem pro hoc negotio adhibuit Julianus episcopus Cœnensis, cujus epistola etiam nondum lucem aspexerit et temporum injuria forte deperdit sit, tamen cum S. pontificis epistola supersit, qua eum increpat quod nimirum Anatolium amaverit, volueritque illi favere in illicita causa contra universalem Ecclesiam statum, ideo hinc quoque sequestris partes obisse jam manifestissimum est.

5. Anatolius ipse tandem minime diffidens posse pontificium animum movere ad concedendum quod maximo ductus ambitu appetebat, satis prolixas summo pontifici litteras dedit, totumque studium adhibuit ut sese in ipsius clientelam inclinarer, ipsique persuaderet novo Constantinopolitanae sedis honore adaugeri Romani episcopatus prerogativas, ea ratione, quod filiorum hanc totus in parentum gloria redundat. Hanc Anatolii epistolam in precedentibus editionibus desideratam ipsi indicavimus cap. 5 prioris libri historiae Eutychnarum, pag. 312 et sequenti; eamque, ut diximus, ex Vaticana Græco mss. cod. exscripsimus, anno 1732, et Latinam reddidit cl. dominus Franciscus Mariani in Vaticana bibliotheca Græcarum litterarum scriptor et interpres.

6. Interim vero in horum litteris percurrendis S. pontificis animus nec leviter moveri potuit, ut, posthabitis Nicœnis sanctionibus, Anatolii ambitui indulgeret, seseque flecteret ad assuendi potestatem et totius synodi supplicationibus annuendum. Quare die quadesima calendarum Junii anni quadragesimesimi quinquagesimi secundi, arrepto calamo, ad præcedentes indicatas epistolas respondit, ea usua animi constantia et fortitudine quæ summum et universam Ecclesiam pastorem maxime decebat. Et primo quidem verba facimus de epistolis ad Marcianum et Pulcheriam, quæ in Quœsuelliana editione primum quoque locum obtinuerunt. Imperatorem igitur in sua epistola S. Leo alloqui aggrediens, de fidei victoria magno divinæ misericordiæ munere in totam Ecclesiam redundante, gaudendum esse profitetur, et, quibusdam subjectis, ex Scripturarum testimoniis mutatis, quæ duarum naturarum in Christo Domino post unionem existentiam manifestant, statim in altera epistolæ capite, injustum Anatolii ambitum exagitat, cum potius illi consulendus esset, ut, *ordinatorum suorum errorem deserens, in assensum catholicæ fidei salubri correctione transiret*. Eutychniana enim quoad Anatolium fuisse tinctum fulgine rationabiliter

513 S. Leo semper dubitavit, utpote qui erat Diocæsuri apocristarius, et ab Eutychniana factione, et a Chrysaphii Eunucho artibus post Flaviani necem ad Constantinopolitanam sedem assumptus. Quem sane nunquam summus pontifex in communionem assumpsisset, nec ipsius electionem ordinationemque ratam habuisset, nisi Marianus ipse atque Pulcheria suis supplicationibus pontificium animum vicissent, et nisi Anatolius publicam fidei confessionem coram tota clero et Constantinopolitana plebe in manu legatorum pontificiorum edidisset, quos hæc de causa præcipue Constantinopolim direxit, ut vidimus in priori libro, cap. 12. Hæc omnia ergo in imperatoris meum modo revocat S. Leo, dicens: *Custodire tamen debuit, ut quod vestro* (plerique codd., ut notant Baronius et Quœsnellus, in margine habent, *nostro*) *beneficio noscitur consecutus nullius cupiditatis pravitate turbaret*. Et quia imperator et Pulcheria augusta pro Anatolii fide spondebant ut in communionem apostolicæ sedis reciperetur, ideo subjicit: *Nos enim*

vestra fidei interventionis habentes intuitum, cum secundum suam consecrationis auctores ejus initia titubarent, benigniores circa ipsum quam justiores esse volumus. Indicare enim intendebat Anatolii ordinationem, utpote factam ab hæreticis atque schismaticis, prorsus illicitam fuisse, et Anatolium potuisse ab episcopali ministerio deponi, utpote iis canonicis pœnis irretitum, propter quas a sacro obeundo munere perpetuo præpeditus atque suspensus remanere debuisset. Quare in testimonium benignitatis erga Anatolium vitæ, ad tollendas perturbationes omnes quæ, operante diabolo, fuerant excitatæ, (ait) se usum fuisse iis lenitatis remediis quæ illum modestum magis quam immoderatum facere debuerunt. Et quia causam agebat cum Christianissimo, religioso et vere orthodoxo principe, cui studium fidei et ecclesiasticæ disciplinæ tuendæ cordi esse solebat, altiora adhuc fundamenta datæ repulsa assignat. Ea videlicet, ut etiam Anatolius nullis prorsus ardibus fuisset aspersus, *sed præcipuis meritis optimoque judicio legitime fuisset ac solemniter ordinatus, contra reverentiam tamen canonum patrum, contra sancti Spiritus instituta, contra antiquitatis exempla, nullis posset suffragiis adjuvari*. Igitur posteaquam asseveravit nec ratum habere velle nec assensum præbere posse canoni de quo quæstio agebatur, protestatur nequaquam gloriam Constantinopolitanæ urbis derivatam ab imperatorum auctoritate atque potentia diminuatam remanere posse, etiam si illius urbis antistes ad altiorum gradum et ordinem non ascenderet. *Alia tamen (ait) ratio est rerum secularium, alia divinarum: nec præter illam petram quam Dominus in fundamenta nitens posuit, stabilia erat illa constructio; sed propria perdit, qui indebita concupiscit*. Atque discrimen afferens inter regiam urbem et apostolicam sedem, Ecclesiarum privilegia unde deriventur indicavit, subjiciendo: *Privilegia enim Ecclesiarum sanctorum Patrum canonibus instituta, et venerabilis Nicœna synodi fixa decretis, nulla possunt improbitate convelli, nulla violari novità. In quo opere* (sequuntur verborum pondus animadvertere lector noster non negligat), *auxiliante Christo, fideliter exsequendo, necesse est perseverantem exhibere famulatum: quoniam dispensatio mihi credita, et ad meum tendit reatum, si patrum regulæ sanctionibus quæ in synodo Nicœna ad totius Ecclesiam regimen, Spiritu Dei instructe, sunt conditæ, me, quod absit, connivente, violentur, et major sit apud me unius fratris voluntas quam universæ domus Dei communis utilitas*.

7. Jam vero si in his rebus concubendis brevitate studio nimis non urgeret, latissimum mihi aperiretur campus eorum systema evertendi qui Romanos pontifices conciliorum sanctionibus subesse fabulantur, uti etiam judicare voluit Quœsnellus subdole ad marginem illius loci anotando: « Canonibus obnoxius pontifex Romanus, isdem famulari debet in dispensationibus. » Non enim aut Romanorum pontificum universalis auctoritas 514 limitatur, neque ipsi Romani pontifices conciliis subesse dicuntur, si, in iis quæ ad universale Ecclesie regimen spectant, regulas sanctionum spiritus Dei instructe conditas custoditas voluit, et ut fideliter executioni demandentur satagunt. Possunt tamen Romani pontifices in Ecclesia agere quod a generalibus conciliis facere cautum est. Immo possunt abolere, in irritum mittere, reformare, et tanquam nulla declarare synodorum statuta quæ ecclesiasticis regulis repugnent, quæque ad disciplinæ ordinem et œconomiam subvertendam ordinata sunt; quæ sane nullum argumentum suppeditant eos conciliis generalibus subesse; sed potius concilia ipsa vim et auctoritatem a solis Romanis pontificibus obtinere. Et quidem cum canonum dispensatio, auctore ipso Leone, solo Romano pontifici credita sit, et ad hujus tendit reatum, si, posthabita universæ Ecclesie utilitate, apud eum prævaleret unius fratris voluptas, ambitus atque libido ceteris dominandi, jam quæstio non amplius in ea versatur,

an Rom. pontifex supra concilia habeat auctoritatem, sed in quibus circumstantiis et casibus ea uti debeat, ne dispensationes ad ipsius reatum tendant; ceterum in iis quæ ad ecclesiasticum spectant regimen, solius iustissimo Domini Dei subdi iudicio, qui numquam sine ullo reatu permetteret ut regulas per Spiritum sanctum inspiratas ab ipso violarentur et perverterentur.

8. Verumtamen ista prætereamus, quæ fusiùs explicari possunt ab iis qui in scholis talia argumenta tractare solent. Unum aliud dumtaxat subjicimus, quoad canonum custodiam et observantiam spectat, a quibus cum recessisset Anatolio, Patrum mandata contemnendo, nova testimonia sui ambitus exhibuerat in ordinatione Maximi episcopi Antiocheni, quam sibi sine ullo exemplo usurpaverat. Hocce novum crimen tamquam paci et sacerdotali concordie contrarium S. Leo dissimulare voluit; hancque ordinationem non retractasse asseverat *amore reparandæ fidei et pacis studio, cum aliunde Anatolio minime licuisset Antiochenæ Ecclesiæ sine ullo exemplo contra instituta canonum episcopum ordinare*. Irritam enim et nullam jure hanc ordinationem sine ulla difficultate declarare potuisse asseverat. Quod solius fidei et pacis studio facere prætermisit. His ergo aliisque gravissimis rationibus adductis, imperatorem Marcianum reverenter exorat, ne hujusmodi repulsam ægre ferat; huncque obtestatur ut *sedula suggestione ausus improbos unitati Christianæ pacique contrarios ab omni pietatis vestræ (ait) abdicetis assensu, et fratris mei Anatolii nocituram ipsi, si perstiterit, cupiditatem salubriter comprimatis*. Tandem Lucianum episcopum et Basilium diaconum, qui imperialia scripta ad eum detulerunt, partes susceptæ legationis implevisse testatur. *Nec enim (ait) est estimandus negotio defuisse, quem potius causa deseruit*. His verbis epistolam clausit undecimo kal. Junii, ut diximus, anno 452. Quesnellus in altero tomo suæ editionis hanc epistolam notis et observationibus adornavit (a). Et, recensitis primo variis lectionibus quæ in aliorum editis et mss. codd. occurrunt, questionem movet super illa verba cap. 3, videlicet: *Non dignetur regiam urbem, quam apostolicam non potest facere sedem*. Sedes autem, seu Ecclesiæ apostolicæ non una ratione dicuntur, ait. Sed istam nuncupationem ob sex potissimum causas Ecclesiis veteres scriptores tribuere consuevisse, cum ex Tertulliano, Theodoro, et Augustino asseverat, minime indicata potissima ratione qua Romana Ecclesia, apostolica sedes a S. Leone passim appellata fuerit. Ait ergo: Romana sedes apostolica *ἀποστολικῆς* appellatur, quia a principibus apostolorum fundata et utriusque sanguine consecrata fuit. Subdit hanc denominationem aliis et aliis de causis convenire Ecclesiæ Alexandrinæ, Antiochenæ, Hierosolymorum, Ephesiorum, atque nonnullis, juxta PP. diversas loquendi formulas, quas ibidem describit. Quid vero ex tam incongruo eruditionis **515** apparatu lectoribus insinuare voluerit, prorsus ignoro. Immo si suspicari mihi liceret, conjicerem eo voluisse Romanorum pontificum prærogativas minuere, cum principaliter causam reticet ob quam Romana sedes apostolica appelletur. Dato igitur quod aliorum Ecclesiæ ob alias et alias acceptiones honoris causa a veteribus apostolicæ dicte fuerint, nulla tamen principalis, et cum omni proprietate talis dicte est, nisi sola Romana sedes, in qua divi Petri auctoritatem vivere et perpetuo duraturam esse S. Leo ipse innumeris locis fassus est, quamque hereditario jure Romani pontifices ipsius Petri successores in universum Ecclesiæ corpus diffundunt, ut nihil prorsus in cæteris membris esse possit quod ab isto capite non dimanet. Hanc prærogativam specialem quidem nunquam ha-

bere potuerunt, aut Alexandrina, aut Antiochena, vel quæcumque alia Ecclesia, cui secundum varias acceptiones nomen illud *apostolicum* tributum sit, ut videre est ex ipso Leone, vel in sermonibus habitis in anniversario die suæ assumptionis ad pontificatum, vel in epistola ad Anastasium Thesalonicensem vel ad Theodosium imperatorem, vel ad Galliarum episcopos, et in epistola ad Pulcheriam augustam, in causa de qua agimus ut mox videbimus (b).

9. Non itaque Romana Ecclesia apostolica sedes dumtaxat dicte est quia apostolorum sanguine fundata et consecrata fuit; sed quia divi Petri apostoli auctoritas illiusque in Ecclesia universali principatus adhuc vivit, et perdurat in Rom. pontificibus, ut etiam in epistola 79 ad Pulcheriam ipse S. Leo asseverat. In iis enim quæ ad ecclesiasticum regimen spectant, nihil agunt Romani pontifices sine divi Petri auctoritate, quod privilegium certe nulli alii episcopo datum est, cum ipsi hereditaria successione concessum fuerit ut cæteris episcopis præsiderent. Hinc ergo S. pontifex Leo sibi in omnibus scriptis mire concinens, hac divi Petri auctoritate uti voluit, cum in irritum misit prorsusque cassavit canonem illum de Constantinopolitani episcopi primatu, injuria ab Anatolio sibi usurpato. Etenim, postquam dixerat haudquaquam posse suffragari Constantinopolitanæ sedi canonem illum, jam a sexaginta annis Theodosii senioris tempore editum, ad quem Anatolius multa jaetantia provocabat: *Nam (ait) sexagesimus fere annus hujus conventiæ esse jactatur, quæ se prædictus episcopus æstimat adjuvari, frustra cupiens id sibi prodesse, quod etiam si quisquam ausus est velle, nullus tamen potuit obtinere; gradum facit ad reprimendum elationis spiritum, qui Anatolio dominabatur*. Idcirco modestiam humilitatemque Flaviani ei imitandam proponit: *Cujus si (ait) velit splendere virtutibus laudabilis erit, et in omni loco plurimum dilectionis acquirere, non ambiendo humana, sed promouendo divina. Hac autem observantia meum quoque illi animum spondeo copulandum, et apostolicæ sedis dilectionem, quam Constantinopolitanæ Ecclesiæ semper impendimus, nulla mutabilitate violandum*. Hinc tandem ad canonem illum consensione episcoporum editum, legatis pontificiis reclamantibus, veniens, prorsus in irritum mittit, et per auctoritatem (ait) *beati Petri apostoli generali prorsus definitione cassamus, in omnibus ecclesiasticis causis his legibus obsequentes quas ad pacificam observantiam omnium sacerdotum per trecentos decem et octo antistites Spiritus sanctus instituit*. Sibi grave incum dum affert ex his verbis præsensit Quesnellus. Quod ut diminueret et devitaret plurimum operis adhibuit. Quare, dissimulatis prorsusque neglectis prioribus illis verbis, per auctoritatem beati Petri apostoli generali prorsus definitione, in quibus totum gravissimum hujus sententiæ pondus adest, quæque quali quantaque auctoritate in ecclesiasticarum rerum administratione Romani pontifices polleant sine ulla **516** ambiguitate manifestant, dumtaxat ad hanc vocem, *Cassamus*, attendendum esse censuit, dicendo: « Idem hoc verbum usurpat in sequenti epistola, necnon epist. 73, cap. 1, et 99, cujus vocis non idem semper est significatus. Plerumque enim idem est ac irritum facere; aliquando autem cassari idem est ac irritum esse et omni auctoritate vacuum; nonnumquam etiam idem est cassare ac irritum declarare, et cassum declarare, et cassum pronuntiare; et hoc modo sumi mihi videtur in præsentia a divo Leone. » Sed frivolum, atque fictitium esse hoc Quesnelli assertum, probat imprimis totus illius sententiæ textus. In priori enim sensu a Quesnello indicato adhibuisse Leonem vocem illam *cassamus*, perspicue innotescit ex modo et agendi ratione ipsius S. pontificis, qui ait beati Petri

(a) Quesnellus, tom. II Operum S. Leonis M., pag. 85, col. 1.

(b) Consule cap. 9 prioris lib., in causa appellationis S. Flaviani ad apostolicam sedem, pag. 393.

personam agere, et istius auctoritate uti ad proscribendum penitusque abolendum canonem illum, jam a concilio editum, et apostolicæ sanctæ sedi propositum, ut hunc confirmaret ratumque haberet. Quis porro non videt tunc veras supremi iudicis partes obiisse Leonem? Cum videlicet ageretur de servandis Ecclesiarum iuribus, illi opus erat infirmare, abolere, et omnibus viribus privare solemnem contractum per mutuum partium consensum in concilio celebratum, quo Constantinopolitanus antistes sibi vindicabat eas prærogativas quas illi sponte Antiochenus episcopus cedebat, et illas quæ Alexandrinæ conveniebant Ecclesiæ, tunc præsulem non habenti, cui verno Orientalium episcoporum patrocinari visus est, vel quia regiæ urbis gloriam, amplitudinem et potentiam exoptabant, vel quia sibi persuadebant quod, semel adjudicatis Constantinopolitano episcopo ordinationibus provinciarum Ponticæ, Asiaticæ atque Thraciæ, magis consideretur illarum Ecclesiarum tranquillitati et paci. Contractui autem illo tam solemnium nemo ex illis PP. se opposuit, si legatos pontificios excipiamus. Immo unus ex his, Julianus videlicet, episcopus Coensis, apostolicæ sedis vicarius apud Orientales, in cæterorum abiens sententiam, Constantinopolitano episcopo, post Romanum, primatum adjudicavit; ita ut concilii Patres non tantum solemnes testes fuerint illius in hæc iurium transactionis, sed iudices etiam, illamque in publicas conciliorum tabulas inferri iusserint, illique sponte sine coactione et metu subscripserint. Non ergo vigore et auctoritate vacuum dumtaxat dicendam esse arbitramur in sensu a Quesnello usurpato, qui Leoninis verbis vim inferens subdit: « Quod autem omni penitus auctoritate vacuum, quod sine cunctatione statim ac præsumptum est cassatur; quod ab initio sui caducum est, dudumque collapsum, nulla sententia, nulla auctoritate necessum est cassum et irritum effici, sed tantummodo irritum et cassum declarari et denuntiari. Quod hic facit Leo ut canonum custos et executor, unita secum imperatoris fidei pietate. » Quod enim ex hac infirma et dumtaxat fictitia ratione? Oportebat primo eum animadvertere, aut non dissimulare, S. P. loquenti formulam, qui præfata D. Petri auctoritate uti asseverat, quando pronuntiat: *Generali prorsus definitione cassamus*. Hæc certe verba a iudicibus apud iuriconsultos usurpata esse, ad indicandam definitivam sententiam, quæ ultimo datur, et rem totam absolvit, legitur in cod. de sententiis. Unde nemini amplius licere poterat vel novum iudicium instituire, vel aliter pontificiam definitionem interpretari; quæ cum generalis esset, omnes singulasque cuiuscumque ordinis, gradus et qualitatis personas afficiebat, illique sub schismatis poena omnes obtemperare debebant.

10. Nec sane mihi obijci potest laudatum canonem Nicænis sanctionibus repugnasse, cui ne vulnus inferretur S. Leo, tamquam canonum custos et executor, permittere haud poterat. Nam rogabo Quesnellum an PP. Chalcedonenses id ignorassent? Non ignorasse perspicuum est. Nam Nicæni canones, et sextus perspicue instante Paschasino, et iterum in synodo lectus est, et ab omnibus fuit auditus. Igitur illi PP. vel indicantur 517 canonem illum 6 Nicænum in posterum suffragari non posse Alexandrinum et Antiocheno patriarchis propter alias et alias rerum atque temporum circumstantias, vel arbitrati sunt pollere auctoritate obsoletos faciendi et antiquandi veteres canones, novosque condendi, qui ad meliorem tutioremque Ecclesiarum administrationem et tranquillitatem pertinerent, in his quæ ad disciplinam et œconomiam referuntur. At quaecumque eorum fuerit iudicium, Leo abolevit, cassavit, irritum fecit. Cum itaque hoc non tamquam particularis, sed universalis episcopus fecerit, synodi generalis iudicium reformando, cassando et abolendo, jam ipsum nec synodorum decretis subesse, nec synodorum decreta aliquam vim et vigorem habere sine suo

suffragio atque confirmatione evidentissime patefecit.

11. At Launoii nugatorias interpretationes jam opus est excutiamus, quemadmodum jam pridem in scholis collegii urbani Propagandæ Fidei facere conuevimus, huiusmodi argumenta tractantes. Launoius igitur quæstionem illam examinandam assumens, quæ ad pontificiam universalium synodorum confirmationem pertinet, cardinalem Bellarminum graviter exagitat, quod lib. II de Conciliis, cap. 17, scripserit Rom. pontificem simpliciter et absolute esse supra Ecclesiam universalem et concilium generale, ita ut nullum supra se iudicium agnoscat. Inter cætera autem argumenta in istius causæ præsidium a Bellarmino prolata, locum habet illud, quod ex hac epistola Leonis ad Pulcheriam colligitur. Sed Launoius assumptum probari posse indicitur. Immo Bellarminum fraudis accusat, quod S. P. testimonium obtruncaverit, iis vocibus sublatis, *unita nobiscum vestræ fidei pietate*, quæ ad Pulcheriam pertinent; deinde e media oratione subductis quæ sequuntur, *generali prorsus definitione cassamus*, omnino reticuerit. « Ideo ratiocinari pergens (ait) Bellarminus, priora verba ideo sustulit, ne quod est Leonis, cum Pulcheria commune videretur, et ne Pulcheria in partem abrogati canonis quo Constantinopolitanæ Ecclesiæ prærogativa sanciebatur venisse crederetur, et iis ita constitutis facilius posset concludere papam esse supra concilium. » Et infra Launoius rationem assignat quare S. P. in abrogando eum canone sibi unitam habere voluerit fidei pietatem Pulcheriæ, subjiciendo. « At pontifex verba illa ideo addidit, quod principibus custodiendorum canonum curam incumbere cognosceret. Id enim scribit in epistola 74 ad Leonem augmentum. » Causam tandem noster criticus inquirens cur Bellarminus posteriora verba reseverit, concludit: « Ne pontificem ecclesiasticis legibus obsequentem videret et lectori suo proponeret, ne id quod faciebat pontifex, hunc Nicæni synodi auctoritate facere constaret. Quapropter auctor ille non apposite quidem ad rei veritatem, sed ad scopum instituti operis Leonem mutilavit. » Verum in fine, quasi fugiens Bellarminum excusare velle, ait hunc Romæ tum scripsisse, non quidem in sedis apostolicæ, sed in curiæ reprehensionem non modicam incurreret, et prohibitorio ascriberetur. Hactenus Launoius, in epistola ad Jacobum Bevilacqua, nonnulla alia subnectens quæ videri possunt part. II, epist. 4, pag. mihi 53.

12. Gravem esse hanc in Bellarminum censuram omnes intelligunt; haud tamen scio an tantam injustam eam condemnent. Hoc posterius tamen nos facile assequemur, animadvertentes Bellarmini scopum non fuisse totam atque integram S. Leonis epistolam exscribere, et in suum usum convertere, sed verba illa dumtaxat referre quæ ad institutam sibi que propositam quæstionem spectabant. Et ea potissimum quæ ecclesiasticam auctoritatem et jurisdictionem indicabant. Quis itaque umquam theologorum, etiam infimæ notæ, hactenus confinxit mulieres cuiuscumque conditionis et gradus, quacumque suprema sæculi potestate præditas, jurisdictionem in Ecclesia obtinuisse, hancque jure exercuisse? Nec heterodoxi (si Montanistas et Cataphrygas excipiamus) per somnium cogitarunt mulieres 518 Petri apostoli auctoritate uti posse in legibus ecclesiasticis tuendis, condendis atque abolendis. Pietate fidei quidem legibus Ecclesiæ obtemperare et obsequi possunt, et ut executioni demandentur suum laborem impendere, rebellium improbos conatus poenis cohibere, et ea subsidia ecclesiasticis iudicibus præstare quæ ad canonum conservationem ordinata sunt. Cæterum quis per somnium arbitrari aut saltem cogitare potuit aliquam etiam minimam auctoritatem et jurisdictionem exercere potuisse, iudicando de Ecclesiæ prærogativis, iuribus, canonibus, ordinationibus, et id genus aliis, de quibus tum quæstio habebatur? Certe id totum sequeretur, si, ut Lau-

nolius nugatur, « quod Leoni erat, cum Pulcheria fulset comarune, et Pulcheriam in partem abrogati canonis quo Constantinopolitanae Ecclesiae jura sanciebatur venisse crederetur. » Igitur si mulieres ejusmodi viribus prorsus divina lege carere debent, locus Bellarmino doctissimo atque catholico viro superesse non poterat ut Leoni atque Pulcheriae augustae communem faceret illam auctoritatem et jurisdictionem, ob quam summus pontifex scribit: *Unita nobiscum fidei vestrae pietate in irritum mittimus, et per auctoritatem beati Petri apostoli generali definitione cassamus.* Pudeat ergo Launoium ita ratiocinari voluisse, et attendat duplici titulo demtaxat S. Leonem Pulcheriam rogasse ut in patrum abrogati canonis veniret, neque quorum ipsius systemati suffragatur. Primus enim titulus erat pietas fidei augustae, qua multifarie et multis modis semper operam dederat ut Leonis vota implerentur, tum in iis quae Flaviani omniumque orthodoxorum causas respiciebant, tum in caeteris quae ad Eutychianorum exitum et condemnationem ordinabantur. Alter vero erat titulus servandae ecclesiasticae pacis et tranquillitatis, quae procul dubio vulnerata et disrupta omnino fuisset, si sextus Nicenus canon, qui ad pacificationem omnium sacerdotum fuerat editus, injuria demum tum abolitus mansisset. Quod indicare volens S. pontifex, immediate subjicit: *In omnibus ecclesiasticis legibus obsequentes, quas ad pacificationem omnium sacerdotum per trecentos decem et octo antistes Spiritus sanctus instituit.* Itaque Pulcheriam interpellat, ut, relictis Anatolii partibus, cujus causae multo studio ceperat patrocinari, servata fidei consueta pietate qua apostolicae sedi conjungebatur, ingrati non haberet si consensiones episcoporum Chalcedonensium sanctorum canonum apud Nicenam conditorum regalis repugnantes in irritum mittebat, et per auctoritatem beati Petri apostoli generali prorsus definitione cassabat.

13. Haec quidem esse genuinum Leonianorum verborum sensum nemo inficiabitur, qui animadvertat Pulcheriam et Marcianum factos fuisse sequestres et mediatores Anatolium inter et Romanum pontificem, ut canon ille 28 ratus haberetur et confirmaretur. Marcianum enim atque Pulcheriam in Anatolii favorem fuisse preventos, Leo ipse optime ex eorum epistolis cognoverat: sed confusus potestatem de fidei pietate Pulcheriae, qua A. S. utebatur, non est veritus humanissime denegare quod ipsa petebat; immo importunum Anatolii ambitum penitus retundere atque frustrare, subrahendo ipsi praesidia, quibus patrocinari sibi quaesiverat. Summam autem fiduciam habuisse S. Leonem in augustae Pulcheriae pietate, ex eo innoscit, ut ipsi demandaverit Anatolii ambitum continere atque reprimere, suam epistolam his verbis claudendo: *Et quis moris vestri est pro pace et unitate Ecclesiae laborare, fratrem meum Anatolium episcopum ex vestra mihi insinuatione dilectum in his quae ipsi profutura sunt continere; ut gloria clementiae vestrae etiam magnificetur de fide reparata, ita praedicetur de ambitione compressa.* Caetera quae ex his verbis deduci possent, ad magis atque magis Launoii systema evertendum, ipsi silentio praeterimus, cum quilibet ex nostris lectoribus perspicue intelligat quemadmodum et in quibus rebus Pulcheria fidei pietate A. S. semper unita fuerit.

510 CAPUT IX.

S. Leo Magnus multis modis Anatolii ambitum compressit. Theologorum quaestiones ex S. P. scriptis definitae. Paschasio Quesnellii effugia describuntur, et decretum de servandis provincialium primatum privilegiis explicatur. Aetii et Andreae Constantinopolitanorum causa proponitur. Julianus episcopus Coenensis apostolice sedis vicarius instituitur, cujus munera atque praerogativas Paschasius Quesnellus injuria elevare nisus est.

1. Frustratos omnino mansisse Anatolii Constan-

tinopolitanam consens, quibus sibi blandiebatur efficacissima praesidia ex saccati potestatis factum esse, quae non proderant amittit, abunde jam in praecedentibus explicavimus. Cujus quidem rei ipse non tantum ex imperatoris Marciani, Pulcheriae augustae et Juliani episcopi Coenensis relationibus certior factus fuit; sed ex ipsius sancti pontificis epistolis, qui ari aliquo stylo ad eam rescripsit, et ipsius ambictum refrenaret atque comprimeret. Dehinc enim Ithac Anatolius apprime cognoscere S. Leonis animi robur et fortitudinem, qui nulla ratione movebatur ad eas ecclesiasticas leges infringendas et abrogandas, quae iustitiae et aequitatis maxime erant conformes, quasque Patres, Spiritus sancti ductu afflati, in totius Ecclesiae bonum apud Nicenam salubriter condiderunt. Primo itaque S. pontifex in Anatolii merita revocat illud ecclesiasticum monitum xxviii: *Post concipiendias tuas non eas; et a voluntate tua uterere,* quae verba grave objurationalis genus praeserunt. Deinde molli brachio tentum eum aggreditur, ex una parte praecedentia facitiora, in quae lapsus fuerat, eidem obijciendo, et ex altera parte commemorat lenitatem et indulgentiam cum eo adhibitam, qua toleravit suae ordinationis defectus, et culpam quam incurrerat Antiocheni episcopi ordinationem injuria sibi vindicando. Has autem culpas se tolerasse ut studio sua culpam patienter sustinere posse asseverat, quae sanctissimas Nicenorum canonum constitutiones conabatur infringere, arrepta occasione ex temporis opportunitate quo secundi haereticus privilegium sedes Alexandrina perdidit, et Antiochena Ecclesia praerogativam tertiae dignitatis amiserit; ut his locis juri suo subditis, omnes metropolitani episcopi proprio honore priventur. Hinc ergo Anatolium tanquam obvi schismatis rem vellicat; quod fideliter propitio tempore exspectato, quo Alexandrina sedes esset vacua pastore, ob Diostori depositi obitum, et quando Antiochenum episcopum sibi habebat conjunctum, ob sacram ordinationem illi receptae collatam, prorsus inaudita atque insolita tenuisset, synodum dumtaxat ad haeresim extinguendam et ad confirmationem fidei catholicae congregatam in ambitu occasione tractando. Quare ad praesentiam eas excusationes quas adducebat, contestando duplici numero-iorem fuisse Chalcedonensium synodum Nicenam, illam huic neque comparandam, neque praefendam esse asseverat, cum tanto divinitus privilegio Nicena sit synodus consecrata, ut sine per pauciores, sine per plures ecclesiastica judicia celebrantur, omni penitus auctoritate sit vacuum quidquid fuerit ad illorum constitutione diversam. Non dissimulat praeterea indicare quemadmodum illam Chalcedonensium PP. multitudinem quadam committente, blanditiis atque obsequiis sibi comparatam, in suam sententiam impulit, quae argumento erant PP. artibus fuisse seductos ad 520 assentiendum nimis pravis et improbis consiliis ejusdem Anatolii. Unde S. pontifex ait: *In totius Ecclesiae perturbationem superba haec tendit elatio, quae ita abuti voluit concilio synodali, ut fratres in fidei tantummodo negotio convocatos, et definitione ejus tantae quae erat curanda perfunctos, ad consentiendum sibi, aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret.* Interim autem cum haec omnia Anatolio objiciebat, ut tanquam omni prorsus vigore vacuum illum canonem esse prosciberet, ulpote profectum ab illis qui auctoritate carebant, atque ab illis qui, aut seducti malis artibus, aut iniuria delatris, perfecta libertate minime possent, nobis indicare voluit episcopos etiam in generalibus synodis congregatos non alias posse causas tractare et definire, nisi eas quas apostolica Petri sedes discutendas proposuerat. Hac quippe ducti ratione, pontifici legati protestationibus reclamantibusque lisi sunt, ut se praetaverint ab eo canone conscribendo, qui apostolicae sedis communitario et institutibus prorsus repugnabat. De quorum protestationibus, cum ipse

Anatolius in epistola ad S. pontificem conqueri vobis. In quo quidem multum illi mihi hæc scribendo commendat; sed temetipsum, quod eis parere nolueris, dum illicita moliris, accusas, superflue non concedenda et insalubriter tibi contraria concupiscens, quæ nullum unquam nostrum poterunt obtinere consentum.

2. Jam vero his paululum insistere mihi aptis est, ut vetustam illorum temporum doctrinam assequamur, atque intelligamus an pontificis legis primus dumtaxat honoris locus in generalibus synodis concederetur, vel jurisdictionis; et an synodis juræ aliquid liceat statuere, reclamantibus protestantibusque Romanorum pontificum legatis; et denique an generalis ipsa synodus supra Romanum pontificem polleat potestate. At tres istas quæstiones, quæ aliquando theologorum ingenia torquere consueverunt, ob quorundam novas doctrinas, perperam in vulgus sparsas, liquido hic a S. Leone esse definitas, quis non videt? Illis namque non honoris titulo dumtaxat aliis episcopis præesse datur, quibus cæteri episcopi parere tenentur; cum nemini jurisdictione privato parere teneamur, nec quidquam jure validum et ratum esse potest, cui protestationibus reclamationibus ipsi pontifici legati se opponant. Immo tanto magis evidentissime explicatur Romanos pontifices supra concilia generalia auctoritate pollere, quanto fortius, cum Anatolius, tum Chalcedonenses Patres adhærere et insistere contendebant decreto alterius generalis synodi ante sexaginta annos conscripto, cui Orientales ipsi in Theodosii augusti senioris gratiam et magni Nectarii honorem fuerant suffragii pro Constantinopolitana sedis honore, privilegiis et prærogativis adaugendis. Canonem porro hunc, tum etiam omni effectu caruisse, quia Leonis prædecessores illum haud approbarunt, nec pro firmitate obtinenda Constantinopolitani PP. ad apostolicam sedem illum trans miserunt, S. P. asseverat. *Persuasioni enim tuæ (scribit S. Leo) in nullo penitus suffragatur quorundam episcoporum ante sexaginta annos (ut jactas) facta conscriptio, nunquam a prædecessoribus tuis ad apostolicæ sedis transmissa notitiam, cui ab initio sui caducæ dudumque collapsæ sera nunc et inutilia subijcere fulcimenta voluisti, elicendo a fratribus speciem consensionis quam tibi in suam injuriam verecundia fatigata præberet.* Laborarunt omnes scriptores inquirentes cur canon iste de quo agitur jam a sexaginta annis in Constantinopolitano concilio conscriptus, omni effectu caruisset; atque in diversas abierunt opiniones, aliter et aliter ratiocinantes, polisimum cum noster S. pontifex affirmet: *Numquam a prædecessoribus tuis ad apostolicæ sedis transmissa notitiam, et aliunde innotescat Constantinopolitanum primum concilium ab apostolica sede fuisse receptum.* Inter cæteros autem qui hanc quæstionem excitavit, fuit Paschasius Quesnellus, sed paucis 521 eam dirimere potuisset, si S. P. loquendi modum attendisset (a). Ait enim conscriptum canonem ab initio sui cecidisse, dudumque esse collapsum; ut nimirum indicaret primarios Orientis episcopos, quorum jura violabantur, huic sanctioni seu descriptioni suffragari noluisse. Immo forte arbitrari possemus reclamationibus protestatos fuisse, quin aliquando darent suum assensum, quem tandem diuturnis gravissimisque stimulis Anatolii fatigati in Chalcedonensi synodo, cum suarum sedium injuria præbuerunt.

3. Hanc quidem, et non aliam, arbitror esse germanam verborum S. Leonis interpretationem, quæ omnes nodos in quo præcedentes scriptores incidunt, facile solvere poterit. Etenim Romanos pontifices notitiam non habuisse Constantinopolitani generalis concilii primi, affirmari haud potest, cum adhuc supersit illorum centum quinquaginta PP. synodica epistola, scripta ad Damasum papam, Ambrosium

Mediolanensem, Brittonem Trevirensis, aliosque Occidentales episcopos, in qua dumtaxat mentionem faciunt de hæresibus in ea synodo damnatis; sed nec unum habent verbum de illo tertio canone, quem in gratiam et honorem archiepiscoporum Constantinopolitanorum conscripserant. Quis ergo æstimabit hujus canonis decretum apostolicæ sedi aliisque Occidentalibus episcopis, quibus laudata synodica erat inscripta, relicere voluisse, aut potuisse, si unanimi consensione, sine protestationum reclamationumque strepitu illum conscripserant? Igitur si, auctore Leone, ab initio sui tanquam caducum atque collapsum canonem illum habuerunt, etiam apud Orientales, omni prorsus affectu caruit; nec Alexandrini et Antiocheni possi fuerunt suarum Ecclesiarum jura infringere, atque violari, neque lura speciem consensionis præbuerunt. Hæc autem nostra interpretatio prorsus evertit Quesnelli aliter ratiocinantis opinionem, qui sibi maluit imaginari ne verbum quidem fecisset in laudata synodica de canone jurium et privilegiorum Constantinopolitanæ sedis, quem sciebant Occidentalibus minime placiturum; « Vel persuasi, episcopis Orientalibus de Orientalium Ecclesiarum ordinatione aliquid decernentibus, Occidentalium consensum nequaquam necessarium esse, sufficere porro (subjicit) si quod de fidei symbolo adversus hæreticos in illorum notitiam venire curarent; quia cum fidei causa omnibus non modo episcopis, sed et catholicis laicis sit communis, et propria sit œcumenici concilii materies, omnibus quoque innotescere necesse est quæ ad eam spectant, omniumque imprimis episcoporum capiti, cujus est præcipue ex apostolicæ sedis specula fidei custodiæ ac sinceritatis invigilare. » At quot quibusque fallaciæ referta sit hujusmodi Quesnelli ratiocinatio, nemo est qui non intelligat. Quas singillatim refellere in præsens supervacaneum ducimus; cum passim in hæc nostris scriptis probaverimus synodorum etiam generalium decreta quæcumque viribus esse vacua, si consensu apostolicæ sedis non approbentur et confirmantur; solam apostolicam sedem super antiquos canones ab Ecclesia conditos posse dispensare; eandem tandem apostolicam sedem in iis etiam quæ ad disciplinam et ecclesiasticum regimen spectant, specialem habere curam et diligentiam Ecclesiarum omnium Orientis, ut ex sexcentis exemplis in nostris hæc Exercitationibus expressis, atque pariter ex aliis subjiciendis evidentissime sit manifestum.

4. Siquidem animadvertens S. Leo Anatolium præter secundum locum sibi cum injuria Alexandrini et Antiocheni episcoporum usurpatum, jura quoque convellere voluisse provincialium primatum, et metropolitanos antistes, privilegiis antiquis institutis fraudasse, cum universalis Ecclesiæ perturbatione, in integrum hanc disciplinam et regimen ecclesiasticum partem restitui et custodiri mandat, imperando; Non 522 convellantur provincialium jura primatum, nec privilegiis antiquis institutis metropolitani fruantur antistes. Nihil Alexandrinæ sedi ejus quam per sanctum Marcum evangelistam beati Petri discipulum meruit pereat dignitatis; nec, Dioscuro impietatis suæ pertinacia corrumpente, splendor tantæ Ecclesiæ tenebris obscuretur alienis. Et disserens statim de Antiochenæ sedis juribus, præcipit: *Antiochena quoque Ecclesia, in qua primum, prædicante beato apostolo Petro, Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseveret, et in tertio gradu collocata nunquam se fiat inferior.* Conferat nunc, quæso, lector hæc quæ ex Leone descripsimus cum iis quæ Quesnellus confinxit, et judicet an Orientalium synodalia decreta ad illarum Ecclesiarum disciplinam et regimen pertinentia RR. pontificum approbationi, irrationi atque judicio subessent. Videat qualis et quanta Quesnelli fabulationibus fides adhibenda sit. Potissimum cum is inconstantia laborans fateri fuerit

(a) Quesnellus, in notis et observationibus ad hanc epistolam, tom. II, p. 484.

coactus provincialium jura primatum prorsus remansisse abolita. « Nisi fortiter inceptis obstitisset S. Leo, quo id saltem assecutus est, ut ulterius non tenderet effrenis illius episcopi ambitio (a).

5. Sed jam hujus Romanorum pontificum auctoritatis in Ecclesiarum Orientis disciplinam et administrationem alia evidentissima argumenta nobis suppeditata sunt ex nostri S. P. Leonis epistolis, anno sequenti, in causa Aetii et Andreæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ diaconorum conscriptis. Ipse Anatolius itaque novitatibus nimis studebat, nedum aliorum jura sibi usurpando, sed et probatissimos orthodoxos viros et suis muneribus dejiciendo. Aetium enim Constantinopolitanæ Ecclesiæ archidiaconum honoris colore degradavit, et dispensationem totius causæ et curæ ecclesiasticæ in Andream Eutychnianam transtulit. Aetium enim fuisse unum ex illis Constantinopolitanis clericis qui constanter adversum Nestorianos et Eutychnianos decertaverant, et S. Flaviano semper adhæserunt, idem S. Leo testatus est in epistola ad Marcianum et Pulcheriam. Præterea ipsius Aetii pietas in fidei negotiis, et industria in rebus agendis, jam dudum universo orbi innotuit, ex muneribus non tantum archidiaconi, sed et primicerii notariorum urbis Constantinopolitanæ, quibus functus fuerat, ut Chalcedonensis concilii Acta testantur. Hunc ergo honoris specie presbyterum ordinavit; et non inveniens (ait S. P.) quod argueret in fide, quod reprobari in moribus, eum ad sacra mysteria peragenda in cœmeterio longe ab urbe constituto deputavit, ut quamdam exsilii pœnam subiret. Hunc ergo imperiali pietati commendavit S. Leo, ne ulterius noxiis ingravari possit insidiis, quem Dominus ut comperi, ait, sub vestra defensione constituit. Irregulari præterea prorsus fuisse Andreæ ordinationem, non tantum ob Eutychnianam hæresim, cui adhæserat, sed et ob falsas accusationes contra S. Flavianum constructas, nemo poterat inflicti. Propterea licitum non erat Anatolio illum ad altiores gradus promovere, atque cæteris catholicis clericis præponere. Quare Marcianum imperatorem S. P. obsecrat, ut Anatolium a professione sua dissonum, et nimis, ut ait, testimonii vestri ac favoris vestri oblitum, increpare dignemini. Cesset (subjicit) catholicos insectari; cesset eos qui sanctæ memoriæ Flaviano placuisse conterere, et eorum societatem (intellige Eutychnianorum) quos improbatum eligere (b). Denique ne videretur in reliquis quæ tractu temporis contingere poterant Orientalium rerum curam dimittere, quasi ad ipsum non spectasset vigiliis partes obire, cum in fidei causis, tum aliis ad tranquillitatem et ad Ecclesiarum disciplinam pertinentibus, apostolicæ sedis vicarium Julianum episcopum instituit, quem in affectu imperatoris Marciani et Pulcheriæ augustæ haberi desiderat, cujus obsequiis præsentia

523 *mæ vobis imago reddatur. Nam de fidei ejus sinceritate confidens vicem ipsi meam contra temporis nostri hæreticos delegavi; atque, propter Ecclesiarum pacisque custodiam, ut a comitatu vestro non abesset exegi.* Sibi omnino concinit S. pontifex in subsequentibus duabus epistolis eadem die conscriptis, quarum unam ad Pulcheriam augustam, aliam vero ad Julianum Coensem direxit. In hac postrema duo dumtaxat superaddidit, quorum in præcedentibus nullam facit mentionem; alterum ad Ægyptios et Palæstinos monachos tumultuantes pertinebat, quos an Eutychnianæ impietati famularentur ignorabat: *An implacabiliter dolerent episcopum suum in eam impietatem potuisse traduci, quæ ab incarnationis Dominicæ veritate descivisse cognoverant.* In re autem tanti momenti (ait) *cupio me plenius edoceri, ut etiam talium correctioni congrue studeatur.* Addit quoque *De Ecclesiæ Alexandrinæ pace quid ad vos veris nuntiis perferatur desiderare, ad cujus episcopum Proterium recenter ordinatum, istiusque ordinatores, seu clericos,*

(a) Quesnellus, tom. II Operum S. Leonis M., in notis et observationibus ad epist. 80.

A *qualia scripta direxerim, missis exemplaribus, Julianum ipsum scire voluit.* Alterum quod huic epistola ad Julianum superaddendum censuit, pertinebat ad epistolam de Domini incarnatione jam pridem a quatuor annis ad Flavianum scriptam, et ad gesta synodalia Chalcedonensis concilii. Suspicio enim dicebatur S. pontifex ipsi traditam non fuisse laudatam epistolam, quam per *Basilium diaconum* miserat, et aliunde cum synodalia gesta *propter linguæ diversitatem parum clara reperisset*, ideo eidem injunxit: *Ut in unum codicem universa facias congregari, in Latinum scilicet sermonem absolutissima interpretatione translata; ut in nulla parte actionum dubitare possimus, neque ullo modo esse possit ambiguum, quod ad plenam intelligentiam te fuerit studente perductum.*

6. Quesnellus, in altero tomo Operum S. Leonis, scite annotavit ab hoc munere, Juliano episcopo Coensi tum imposito, nuntiorum pontificiorum originem et consuetudinem derivari, quod aliqui forte ultro concedere non repugnabant. Sed cum addat hos, non male viros eruditos secutus, se comparare cum patriarcharum Orientalium apocrisiariis, inter utrosque tamen variis discriminibus servatis, omnino ei assentiri non possumus. 1º (Ait), apocrisiarios ad comitatum imperatoris Orientalis a patriarchis fuisse destinatos, cum Byzantium imperii sedes translata fuit, vicarios autem paulo post, vel paulo ante Chalcedonensem synodum fuisse institutos; 2º apocrisiarios patriarcharum non pro causa fidei, sed pro specialibus Ecclesiæ vel diocesis negotiis in comitatu moratos esse, nuntios vero Romanos pro rebus fidei curandis ibidem residere jussos; 3º illos plerumque ex diaconorum vel presbyterorum ordine assumptos fuisse ad hujusmodi munus, hos interdum etiam ex episcopali, pro dignitate scilicet apostolicæ sedis, ut in Juliano apparet. Addit præterea idem Quesnellus: « In hujus ergo vicarii institutione Orientalium patriarcharum morem æmulatus est Leo, in multis tamen ab eisdem se pro sua prærogativa discernens, et certis incrementis et accessionibus unius hoc complens et adornans. Quod penitus inspicere otiosum, opinor, non erit, neque ab hoc loco alienum.

7. Quesnelliana hæc tamen doctrina, etsi quamdam veritatis speciem præferre videatur, in multis quidem vacillat; nec præsentem S. P. Leonis agendi rationem indicat, nec pontificia munera Juliano Coensi demandata explicata sunt quemadmodum oporteret. Vacillat imprimis, immo prorsus cadit quoad apostolicorum nuntiorum originem. Si enim apostolicæ sedis vicarios cum apostolicis nuntiis confundamus, jam utrorumque originem altius esse referendam ostendunt Romanorum pontificum epistolæ, Damasi papæ videlicet, Syricii, Innocentii primi, Zosimi, atque Cælestini. Quætionem hanc de apostolicæ sedis vicariis, horum antiqua institutione et potestate, magno eruditionis apparatu pertractavit cl. D. Franciscus Antonius de Simeonibus, et secutus Holstenii Rom. collectionem, **524** jam ante Damasum papam, hoc vicarii munere apud Illyricos functum fuisse Acholium, deinde Anysium, probat ex epistola Innocentii papæ primi ad Rufum. Sed eo tempore apocrisiarii nomen et officium a veteribus indicata fuisse, undenam Quesnellus deducit? Vacillat deinde præcedens doctrina, si vicarios apostolicos cum apocrisiariis conferamus. Quid enim significare habuit vox illa *apocrisiarius* apud medix ætatis scriptores, nisi quemcumque legatum, seu ministrum missum a pontifice, vel ab episcopo, ut habetur in Constitut., novell. 125? Contra vero vicarii apostolici nomen et officium, cum alterius personæ vices agere importet, quibus hoc munus a Romanis pontificibus erat demandatum, intererat, præesse illarum regionum Ecclesiis, quæ ab urbe Roma longe aberant, atque subito malis omnibus quæ oriebantur obviam

(b) S. Leo, epist. 84, cap. 2.

ire. Hanc pontificiorum vicariorum ideam ex multis ecclesiasticis monumentis colligimus, quæ singula referre supervacaneum ducimus. Sed ne dumtaxat insistere videamur Leonis agendi rationi, de qua Quesnellus perperam affirmavit S. pontificem nostrum Orientalium patriarcharum instituta æmulatum fuisse, subjicere non piget S. Innocentii papæ primi verba ad Rufum, suum in Illyrico vicarium: *Divinitus ergo hæc procurrens gratia, ita longis intervallis disternens a me Ecclesiis distat consulendum, ut prudentiæ gravitatisque tuæ committendam curam causasque, si quæ exoriantur per Achaiam, Thessaliæ..... Ecclesias, Christo Domino annuente, censeam. Vere enim ejus sacratissimis monitis lectissimæ sinceritatis tuæ providentiæ et virtuti hanc injungimus sollicitudinem.* Neque verum est vicarios apostolicos dumtaxat pro fidei rebus a RR. PP. fuisse institutos; sed etiam pro aliquantis culpis non levibus, quæ ad nos, ait Cælestinus papa, cum simus longius, non ita ut sunt acta interposito temporis spatio perferuntur, quas omnes, intercessione fratris et coepiscopi nostri Rufi, cujus experientiam comprobatam esse in causis omnibus et vitæ acibus liquet, volumus rescari (a). Hisce autem verbis veram et legitimam potestatem pro pontificiis partibus agendis hujusmodi vicariis fuisse delegatam, nemo sanæ mentis inficiabitur; quam quidem obtinuisse apocriarios, ex nullo certo testimonio evinci potest. Quænam tandem officia implenda Juliano Coensi episcopo sanctus pontifex Leo Magnus demandasset, jam ipsi in priori hujus historiæ libro, cap. 13, pag. 444, indicavimus; magisque demonstrabimus ex iis quæ in sequenti capite dicturi sumus.

525 CAPUT X.

Anatolii C. P. ambitus atque agendi ratio Eutychiænis favens novas turbas excitat in Orientem. Sanctus pontifex Leo admonitus a Marciano et Leone imperatoribus, se jam synodum confirmasse in fidei rebus asseverat. Negat Puschusius Quesnellus, cujus argumenta evertuntur. Tandem sanctus pontifex novis epistolis synodi confirmatoris suam voluntatem omnibus patefacit, atque etiam Anatolii dolosas artes exagias.

1. Anatolii Constantinopolitani episcopi ambitus, hujusque subdola agendi ratio Eutychianorum sacrilegam audaciam jam in Chalcedonensi concilio et S. pontificis sanctionibus compressam redvivere fecisset, nisi imperator Marcianus et Julianus episcopus Coensis, apostolicæ sedis legatus, novas turbas et molimina iterum in Oriente excitata, magna cum sollicitudine, S. pontifici Leoni patefecissent. Non una tamen fuit harum turbarum et motuum causa, sed plures. Quarum altera oriebatur ex pontificiorum legatorum protestatione, qua strenue se opposuerunt conatibus Anatolii quærentis aliarum sedum Orientis privilegia sibi usurpare; altera fuit rumor undequaque per Orientem sparsus, non fuisse a S. Leone receptam Chalcedonensem synodum, cum jam innotuisset irritum et vigore vacuum declaratum fuisse vigesimum illius octavum canonem, pristino juri restitutos fuisse metropolitanos provinciarum primates. Ex istius ergo canonis abolitione plerique suspicabantur et contendebant æque omnia synodalia gesta fuisse infirmata, ut nec vim obtinerent in iis quæ ad fidei sanctiones pertinebant. Tertia denique causa fuit Anatolii agendi ratio, qui cum ægre admodum tulisset S. pontificis objurgationes atque gravem repulsam, quibus et patrata crimina ei exprobat, et ipsius ambitum comprimebat, ira actus, et verecundia adductus, publicum dedecus præcavere studuit, eas S. Leonis litteras occultendo, in quibus is fatebatur toto corde complecti ea syno-

alia gesta quæ in Chalcedonensi civitate ob confirmationem fidei celebrata erant (b); in totum vero reprobare quicquid adversus Nicænos canones improbus ambitus concupiverat, cum imminutione jurium primarum Ecclesiarum. Veruntamen laudatæ S. pontificis objurgationes atque repulsæ ipsum Anatolium de spe desiderati honoris non deturbarunt. Quinimmo S. pontifex scribens ad Julianum Coensem ait: *Illud etiam nosse te volumus, Anatolium episcopum post coercionem nostram in suæ præsumptionis adeo temeritate persistere, ut Illyricanos episcopos, ut sibi subscriberent, conveniret (c).* Hic novus ausus ita sancti pontificis animum commovit, ut jam deliberrasset in posterum minime dare suas epistolas ad eundem Anatolium, quamvis (ait) ipse hoc peteret fieri, quia eum corrigi nolle perspeximus.

2. Majorem tamen animi commotionem in S. Leone passum fuisse arbitror, cum, novis acceptis a Marciano imperatore epistolis, intellexit universum Orientem esse turbatum, et in admirationem raptum, quod illuc non pervenerint pontificiæ rescripta super Chalcedonensia gesta, quorum 526 defectu omnium corda nutantia hærebant an illius concilii gesta ab apostolica sede confirmata fuissent. Vehementer (ait imperator) admiramur quod, synodo in Chalcedone celebrata, et litteris venerabilium episcoporum ad pietatem tuam missis, per quas omnium rerum in synodo gestarum seriem exposuerunt, neutiquam illæ a sanctitate tua emissæ, quæ tamen in sacris Ecclesiis lectæ in singulorum notitiam pervenire debebant. Antiquum morem igitur tum fuisse, consuetudine quidem receptum, ut apostolicæ sedis litteræ certa suppeditarent argumenta celebratas synodos confirmatas et indubiæ fidei habendas, quin quæpiam in dubium eas revocaret, hic Marcianus augustus perspicue indicavit. Qui pariter designare voluit synodalia decreta dumtaxat coactivam vim obtinuisse, atque obtinere posse, postquam ejusmodi litteræ synodorum comprobativæ in sacris Ecclesiis lectæ in singulorum notitiam pervenerunt. Firma enim erat eorum temporum regula, ab omnibus catholicis æque ac hæreticis usu et consensione recepta, œcumenica concilia Romanorum pontificum auctoritate decerni ac confirmari debere. Unde (subjicit Marcianus) aliquibus, qui Eutychiæ falsam opinionem et pravitatem etiam dum perseguuntur, magnus est injectus scrupulus utrum beatitudo tua, quæ synodum decrevit, confirmaverit. Quorum quidem verborum vim et significationem Quesnellus fugisse, aut studiose dissimulasse, credendum est. Qui passim in divi Leonis Operibus adorandis imperatoribus facultatem cogendorum conciliorum adjudicat, atque contendit synodalia decreta vim et robur ex sese obtinere quacumque apost. sedis confirmatione seclusa, ut paulo post dicemus.

Aliter igitur ratiocinatum esse Marcianum imperatorem, quis non videt? Ita enim necessarium esse duxit hanc apostolicæ sedis confirmationem, ut sine hac, infirma et viribus vacua ipsa synodalia gesta crediderit; et propterea in solempne et authenticum pontificiæ voluntatis et judicii testimonium statim subjicit. Idcirco pietas tua emittere litteras dignetur, quæ omnes et Ecclesie et populi cognoscant Acta synodi a tua beatitudine approbati. Æque pariter imperator Marcianus Romano pontifici jus asseruit abolendi et in irritum mittendi synodorum generalium canones atque sanctiones. Etenim cum ex præcedentibus litteris a sancto Leone acceptis cognovisset prorsus reprobare ea Chalcedonensia gesta, quæ Anatolii ambitui patrocinabantur, et aliarum Ecclesiarum jurium jacturam respiciebant, ideo, deposito eo consilio, quo pridem cum Pulcheria augusta et Juliano Coensi mediatoris partes apud apostolicam sedem obierat, pro adaugendo honore et prærogati-

(a) S. Cælestinus primus, in epist. ad episcopos per Illyricum constitutos.

(b) Sanctus Leo, in epistola 80 ad Chalcedonensem

synodum, cap. 1 et 2.

(c) Epist. 88, cap. 5.

vis Constantinopolitanae sedis, modo ita S. Leonem A compellat, hujusque animi constantiam eximie laudibus ornari, quod antiquos Ecclesiarum mores et ordinem nulla novitate abolere passus esset. Ait enim: *Illud nimirum quod episcopum sedis apostolicæ addecel tua sanctitas præstitit egregie, ecclesiasticos canones custodivisti, antiqui moris et ordinis olim constituti, et constantet usque in hunc diem servasti, nihil passa est novitate quadam abolere.* Marcianus tandem in hujus epistolâ sine magis instat fortiusque urget ut quamprimum S. Leo per litteras ubique significet, quibus (ait) planissime ostendat synodum Chalcedonensem te ratam habere, ne dissensionum dissidiorumque cupidus de iudicio sanctitatis tuae ulla relinquatur suspicio.

3. Epistolam hanc, quam summam per sua capitula ipsi modo descripsimus, ex Buldefano Oxoniensi codice, Graece et Latine in alteram suam editionem transulit Paschasius Quesnellus, illamque primus omnium publici juris fecit. Verumtamen mihi fieret suspicari, vel eam sedulo non iustitrasse, qui scripsit: « Hujus synodi approbationem non nisi ex occasione calumniae esse natam, ne videlicet fallax enjusquam simulatio sententiam 527 ejus habere vellet, et ne per malignos interpretes dubitabile videretur utrum quæ in synodo Chalcedonensi de fide statuta erant, approbaret. » Subdit deinde: « Non igitur ideo hanc approbationis epistolam scripsit, ne robur sacrosanctis decretis deesset, sed ne ex venerandæ synodi contemptu ipse infamaretur; neve eo duce gloriantur qui Chalcedonensis synodi definitionibus obtinebantur; ne denique imperatoris voluntati videretur contradicere, cui omnibus modis obediendum sibi esse palam profiteretur. » Ita Quesnellus in notis ad epistolam 87 scriptam episcopis qui synodo Chalcedonensi interfuerant. Atque tandem in sua causâ præsidium vocat Joannem Launoium, part. II epist. ad clariss. Virum Jacobum Bevilquam, qui de hujusmodi confirmatione Chalcedonensis synodi egit (a). At studiosè annotare prætermisisse quæ in præcedenti Marciani epistola continentur, certissimum est, cum hanc nullis notis et observationibus adornaverit, ne retractare cogeret quæ conscripsit contra apostolicæ sedis auctoritatem in synodis decernendis et confirmandis. Quis tamen dissimulare potest quæ contra apertam veritatem confingendo descripsit Quesnellus? Confirmationem Chalcedonensis concilii, non nisi ex occasione calumniæ natam asseverat, quando Marcianus scribit: *Vehementèr admiratur quod synodo in Chalcedone celebrata, et attentè venerabilium episcoporum ad tuam pietatem missis..... nequaquam illæ a S. T. fuerint emissæ, quæ tamen in sacris Ecclesiis factæ in singulorum notitiam pervenire debebant.*

Marciani ergo admittitæ orbi certe non poterat ex insolita re, u-u nondum recepta, quæ omnia fuisset; sed ex violata consuetudine, qua Romani pontifices, acceptis synodalibus Actis, mittebant ad synodi Patres epistolâ encyclicâ decretorum seu canonum confirmativas, quæ in Ecclesiis publice legebantur, ut vis coactiva decretorum in singulorum notitiam veniret. Hanc confirmationem necessariam iudicatum fuisse, certe indicant illâ postrema verba, *in singulorum notitiam pervenire debebant.* Præterea, quæ calumnia movere poterat Leonis animum ad rem insolitam agendam; et Marcianum ad eam exposcendam? Forte cum ageretur de solis fidei decretis Leo, tanquam Eutychnianista, aut Nestorianus, in suspensionem traducebatur, ita ut suæ fidei publicum testimonium eum dare oporteret? Fingentium apage, nec a fatuis quidem excogitatum? An non plurium annorum cursu improbos gravissimosque labores subiiit, ad utram-

que hæresis exstinguendam? Testabantur id omnes litteræ huc illucque, et ad Orientales potissimum missæ; Marcianus præterea usque eam Polæthia augustia hoc ipsum testabantur, et nulli calumniae unquam locus esse posset.

4. Mirari deinde oportet quod Quesnellus affirmet Leonem eam epistolam ad Chalcedonensem synodum non scripsisse ut robur sacrosanctis concilii decretis tribueret, sed ne ex venerandæ synodi contemptu ipse infamaretur, neve eo duce gloriantur qui Chalcedonensis synodi definitionibus obtinebantur; ne denique imperatoris voluntati videretur contradicere. Qui nunquam aut S. Leonis Opera iustitrasset, nec aliquando in Chalcedonensis gesta oculis injeccisset, hæc somnare potuisset? Quid? An non totius Chalcedonensis concilii Patres Leonem enixe rogaverunt ut suis decretis eorum honoraret iudicium? *Rogamus igitur (alluit) et tuis decretis nostram honora iudicium; et sicut nos capit in bonis adsecutus concordantiam, sic et summus tua filii quod decet adimpleat.* Quid? An non Anatolius ipse sperans Chalcedonensis Acta approbationem et stabilitatem ex Leonis decretis esse consequentur, non credidit plenum et consummatum robur ab apostolica sede obtinere debere? *Atque hujusmodi exemplam erga te etiam sanctitatis synodus protulit, ut nos hactenus 528 approbationis et stabilitatis consequi possumus, et ut hoc a vobis, sanctissimi fiat observatis.* Non ab- similia quidem scripsisse Marcianum ad eundem summum pontificem vix absoluta generali synodo, sequentia verba patefaciunt: *Et petimus ut ea quæ sancta synodus statuit, etiam religio tua in perpetuum observari præcipiat.* Quid enim? Statuta illa quidem, quæ alterius præcepto indigent, ut in perpetuum obligent vimque coactivam obtineant, robur et firmitatem consequuntur ab eo qui eorundem præcipit observantiam. Igitur male omnino esse perditæ causæ Quesnellus consulit, atque prospexit, scribendo Chalcedonensis concilii confirmationem non nisi ex occasione calumniæ esse natam, ne sanctos Leo Magnus infamaretur, nec eam robur et vim synodi statuti præbere potuisset.

5. At denique arbitramur S. Leonem litteris synodi confirmatorias scripsisse, ne imperatoris voluntati videretur contradicere, cui omnibus modis obediendum sibi esse palam profiteretur? Aut saltem tanquam certam infallibilemque probabimus Launoii doctrinam, ad quem veluti nulli antesignanum atque magnæ auctoritatis doctorem provocavit Quesnellus? Nugæ, meræ nugæ! Sacerdoti potestatis utique debitum honorem S. Leo semper impendebat, horumque votis annuere non conturbatur in rebus quæ divinis et ecclesiasticis iuribus non repugnarent. At vero cum agebatur vel de canonicis infringendis, aut de aliqua subvertenda in illis quæ ad universalem et supremam Ecclesiæ administrationem pertinebant, vel in dedecus sui muneris et pontificiæ sedis reducere poterant, nunquam imperatorum votis voluit obtemperare. Nilde atque perspicue id intellexisset Quesnellus, si non dissimulasset animadvertere ad illam animi constantiam et fortitudinem, qua S. P. Marciani et Pulcheriæ pellicionibus, quibus effragabant et orabant imperialis urbis splendorem augeri, sese opposuit. Tantum enim abfuit ut horum votis obtemperaret, quinimodò aboleret et cassavit canonem illum de privilegiis Constantinopolitanae Ecclesiæ, subtrahendo ab ipso Anatolio eam ordinatum iurâ quæ sibi usurpaverat. Marcianus enim atque Pulcheria, a Christiana edocti pietate se ad imperium duntaxat esse assumptos ut humanis et civilibus rebus præessent, nulla ratione commoti sunt ob gravem repulsam a Leone acceptam, quæ certe in eorundem augustorum dedecus redimidabil, cum ipsi æque forte ac Anatolius, regis urbis honorem atque splendorem augerè exoptabant. Deinde,

(a) Quesnellus, tom. II, in notis et observationibus ad epist. 87, pag. 496.

quo sensu generatim vera esse potest laudata Quesnellii assertio: S. Leonem non voluisse imperatorie voluntati contradicere, cui omnibus modis obediendum sibi esse palam profitetur, si jam pridem sul mun-ris partes impleverat, ipsamque synodum Chalcedonensem confirmaverat, in iis quæ ad fidei decreta pertinebant?

6. De hæc autem synodi confirmatione jam pridem a S. Leone facta, minime opus est consulamus Lanoionem, virum pontificiorum jurium subversorem, ad quem suos lectores Quesnellus remisit, sed S. pontificis epistolas percurramus. Primo enim in epistola 88 ad Julianum episcopum Coensem fatetur, jam implevisse quæ imperator Marcianus ei suggererat: *Ut ad omnes fratres qui Chalcedonensi synodo interfuerant scripta dirigerem, quibus placuisse mihi quæ a sanctis fratribus nostris de regula fidei confirmata sunt demonstrarem; propter eos, scilicet, qui ad occasionem volandæ perfidiæ suæ infirma vel dubia videri volunt statuta concilii quæ nullis placuisse mei sententia roborata.* Quid enim? An non si ex quodam falso colore, novoque prætextu, nulla consuetudine recepto, occasionem suæ volandæ perfidiæ Nestoriani aut Eutychniani arripere voluissent, contententes concilii statuta infirma aut dubia videri, quia pontificii consensus sententia minime roborata, Leo hæc contentionem rejecisset, tamquam a falso postulato derivatam? An dicere **529** prætermisisset injustam esse hanc arrogantiam? Ita quidem, sed sanctus pontifex aliter respondit, dicendo jam pridem, post reversionem fratrum quos vice mea miseram, ad Constantinopolitanum episcopum epistolas dederim; ut si eas publicare voluisset, abunde ex ipsis potuisset agnoscere quanto gaudio ea quæ de fide sanxerunt approbarem. Epistola autem hæc qua asseverat fidei synodalia decreta approbasse, legatorum quoque pontificiorum ad urbem regressus, referenda est ad mensem Maium præcedentis anni quadringentesimi secundi Hierculano elarior. consule (a); et calumnia illa a malignis interpretibus nata, qua dubitabatur utrum quæ in synodo Chalcedonensi de fide statuta erant approbaret, audita est, et in vulgus fuit sparsa anno sequenti, in Februarii mense, cum jam Opilio consulatum agebat (b). Unde ergo colligit Quesnellus approbationis epistolam fuisse scriptam a Leone, et ne ex contemptu venerandæ synodi ipse infamaretur, neve eo duci gloriarentur qui Chalced. synodi definitionibus obstantibus.

7. Jam pudet me diutius in eripiendis Quesnellianis nugis esse immoratum. Nam Leo ipse in epistolis ad calcem paginæ annotatis, omnium turbarum, suspicionum falsique rumoris originem malis Anatolii artibus tribuit, quia cum in epistolis anni 452, in superioribus laudatis, synodi confirmatoriis ad ipsum C. P. episcopum scriptis, responsum contineretur quo istius ambitio comprimebatur, ignorari soluit (ait S. P.) quod de fraternis constitutionibus sentiebam, ne simul cognosceretur quod pro inviolabili Nicænorum canonum auctoritate rescripseram. Parum ab-similes loquendi formulas adhibuit scribendo ad Marcianum imperatorem, et Pulcheriam augustam, in quibus epistolis fatetur, quod, redeunte Luciano episcopo Constantinopolim, qui jam Romam venerat cum Anatolii epistolis, talia scripta ad Constantinopolitanum episcopum direxisset, quæ evidenter ostenderent me ea quæ de fide catholica in prædicta synodo definita fuerant approbare. Sed quia in iisdem literis ea quæ per occasionem synodi male sunt attentata reprehenderam, maluit prædictus antistes meam gratulationem tacere, quam suum ambitum publicare. Et tandem ad Pulcheriam ait: Cum per Constantinopolita-

nam episcopam, cui lecturam meam largitus induerit, in omnium potuerit notitiam pervenire, quod scripseram, nisi maluisset meam gratulam tacere, quam repulsam sui ambitus publicari.

Hæc itaque exagiatu Anatolio encyclicon epistolæ synodi confirmatorias conscripsit, quæ ut ad notitiam omnium sacerdotum Ecclesiarumque pervenirent, ipsius Marciani præceptum auctoritative quoque interpellat, sperans quod, omnibus dissonandi occasionibus amputatis, apostolicæ ubique doctrinæ pacis regnet et veritas.

530 CAPUT XI.

Pro extinguendis Eutychnianorum reliquiis sanctus Leo omnem operam impendit. Maximo Antiocheno suæ Ecclesiæ jura custodire præcepit. Gravis controversia de egypto paschali excitatur. Marcianus imperator motitur, et Leo tribunus ad imperium assumitur. Eutychnianorum seditio in Præterium Alexandrinum, in omnes catholicos, et votamam cœnalis pro abolendis Chalcedonensis concilii detrectis.

1. Multa mihi adhuc supersent scribenda, et ordinata et stricta methodo, et S. Leonis epistolæ ordine servato, singula referre vellem quæ in reliquis sui pontificatus annis in universali Ecclesiæ regimine, bonum et incolumitatem ab eo gesta sunt. Sed cum alia et alia occurrant quæ longe a nostro instituto posita videntur, nec advertarii, cum quibus in præcedentibus negotiis habuimus, gravissimas motiva suppeditent nos instituti congressiones, idcirco quasi eurrente sermone narrobimus quæ ad Eutychnianæ hæresos reliquias extinguendas ab eodem S. pontifice necessario stabilita et imperata fuerunt. Atque imprimis eum plerique monachi et monasteriorum archimandrita Eutychnis damnationem ægre tulissent, seditiones atque tumultus in populos excitare conabantur. Propterea S. P. operam dedit suis suggestionibus ut Marciani imperatoris edicto imperia eorumdem insaniam reprimere, et monasteriorum præses Pulcheriæ augustæ reprehensionibus increparentur (c). Quia vero hujusmodi seditiones a monachis potissimum excitabatur, dum sacrilegas conciones contra fidem habebant, idcirco imperialem etiam implorat potentatem, ut in posterum a prædicationis officio prohibeantur, ne ea (ait) quæ ad sacerdotes pertinent sibi audeant vindicare. Sperat tandem imperatoris zelum contra partitidas Alexandrinos esse accendendum, ut timirum agat, quod paci ecclesiasticæ intelligit profuturum (d).

2. Antiochenæ Ecclesiæ rebus et juribus quoque prospiciendum esse censuit. Et quamvis enim non lateret quali quantaque puritate fidei Maximus polle-ret, tamen in ejus mentem revocat istius sedis prærogativas, et quemadmodum Christiana fides universo orbi annuntiata, speciali D. Petri magisterio, ipsi Antiochenæ et Romanæ Ecclesiæ tradita fuisset. Confidens igitur S. pontifex quod divi Petri fundatoris institutis firmiter Maximus adhereret, non tantum ejus animum excitat ad propulsandam omnem Nestorianam et Eutychnianam insaniam; sed præ-terea eidem omnes Orientis Ecclesiæ sibi subjectas, ne pravis iniquisque erroribus labefactentur et cor-rumpantur, commendat: Cum te (ait) his deceat sacerdotali auctoritate resistere, nosque cepimus de profes-tu Ecclesiarum relationibus quid agatur instruere. Pari ratione eum hortatur apostolicæ sedis fieri censorem, sollicite tuendo privilegia tertia, quæ in nulla unquam ambitione minuantur, paulo infra subjiciens: Etsi enim diversa nonnumquam sint merita præsentium, tamen jura permanent ædium; quibus etsi possint amuli perturbationem aliquam fortassis infetre, non

(a) Leonis epist. 78, 79, 80, 81.

(b) Marciani Augusti epistola ad S. Leonem, tom. I, apud Quesnellum, pag. 507. Leonis epistola ad Julianum Coensem 88, ad eundem Marcianum 89, et ad Pulcheriam 90.

(c) Epist. 88 ad Julianum Coensem, cap. 2, et epist. 89 ad Marcianum, cap. 2.

(d) Epist. 91 ad Julianum Coensem, cap. 2; et epist. sequenti 92 ad Maximum Antiochenum, cap. 6.

tamen possunt minuere dignitatem. Pravos hic ambitus Anatolii conatus taxare voluisse, et Maximo persuadere ut totis viribus se opponeret quidquid Antiochenæ Ecclesiæ privilegia aut infringere aut elevari poterat, etiam ex subsequentibus verbis **531** innoscit. Siquidem addidit: *Unde cum aliquid pro Antiochenæ Ecclesiæ privilegiis dilectio tua agendum esse crediderit, propriis litteris studeas explicare, ut nos consultationi tuæ absolute et congrue respondere possimus.* At forte voluisse adhuc S. Leonem molliter reprehendere Maximum episcopum Antiochenum, illumque in posterum magis cautum reddere in procuranda Nicænorum statutorum observantia, mea opinio est. Is enim anno 450 nimis facile indulisit Eustathii Berytensis huius, et ambitui in perniciem Ecclesiæ Tyrionum hujusque metropolitæ Photii. De qua re fuit in Chalcedonensi synodo postulatus actio 4, ut ipsi vidimus in cap. 4 hujus lib., pag. 468. Nam S. Leo in subsequenti suæ epistolæ capite, quamdam generalem regulam subjiciens, ait: *Quod si quid a quoquam contra Nicænorum canonum statuta in quacunque synodo vel tentatum est, vel ad tempus videtur extortum, nihil præjudicii potest inviolabilibus inferre decretis, et facilius erit quarumlibet dissensionum pacta dissolvi, quam prædictorum canonum regulas ulla ex parte corrumpi.* In hac igitur regula recensenda, ut diximus, valde probabile est S. Leonem nimiam Maximi Antiocheni facilitatem seu indulgentiam taxare voluisse, qua Eustathio permisit se subtrahere a metropolitico jure Ecclesiæ Tyrionum, cui Berytensis Ecclesia a prima sua origine fuerat subjecta. Conjecturam nostram corroborant cum Eustathii tum Photii verba in actione quarta descripta, de quibus ipsi in superioribus jam verba fecimus.

5. Gravis eodem anno controversia de Paschate celebrando exorta est. Quam ut dirimeret, memor (ait) dispensationis credite, Marciani imperatoris studii perit adjuvari, ut in ea observantia, quæ certa temper ratione variatur, nihil possit erroris incurri (a). Curram paschalis cycli Alexandrino episcopo olim esse demandatam asseverat. Sed quia subjicit: *Sanctæ memoriæ Theophilus, Alexandrinæ Ecclesiæ episcopus, cum hujus observationis annos centum numero collegisset, septuagesimi sexti anni paschale festum longe aliter quam alii decreverant tenendum esse constituit.* Totius enim hujus magnæ controversiæ motiva recenset, et ne mutabilis lunaris cursus erroris causam præberet, imperatorem hisce verbis compellat: *Obsecro clementiam vestram, ut studium vestrum præstare dignemini quatenus Ægyptii, vel si qui sunt alii qui certam hujus supputationis videntur habere notitiam, scrupulum hujus sollicitudinis absolvent, ut in eum diem generalis observantia dirigatur, qui nec paternarum constitutionum normam relinquat, nec ultra præfixos terminos evagetur.* Julianum quoque episcopum Coensem apostolicæ sedis vicarium, diligenter de eadem quæstione inquirere, et quanto citius etiam rescribere rogat (b).

Summam quidem nostri S. pontificis sollicitudinem in definiendis iis ritibus qui ad paschalis festi solemnitatem pertinebant, ut nimirum omnes fideles in eandem observantiam convenirent, non tantum duæ præcedentes epistolæ patefaciunt, verum etiam nobis indicatum est ex paschali canone diligenter hac de causa conscripto a Victore Aquitano, qui de mandato ejusdem S. pontificis ab Hilario Romanæ Ecclesiæ archidiacono interpellatus fuit, ut cyclum paschalem in tabulas redigeret, et, explicatis discordiæ causis, quæ in diverso supputandi modo occurrerant, tandem quid magis veritati congruebat patefaceret. Victorius ergo Aquitanus, seu, ut alii volunt,

A Victorinus, vir fuit summa pietate præditus, et iu mathematicis calculis perquam exercitatus, impostum ab Hilario opus aggressus est, et perfecte absolvit. Illudque omnium primus publici juris fecit, eruditissimis quidem commentariis adornatum, cl. Ægidius Bucherius soc. Jesu, atque ipsi iterum ad Vaticanorum codicum lectiones emendavimus, **532** u. inter Leonina Opera debitum locum obtineat. Non arbitror quidem hoc nostrum consilium improbari posse ab iis qui laudatum canonem quandoque iustrantur. Nam præter quod Victorius eum conscripsit pontificis mandatis obtemperare cupiens, gravissimam tandem etiam quæstionem de Paschate in antiquis cyclis duplici designatione notato solvit scribendo: *Quod non meo judicio aliquid definitur, sed pro Ecclesiarum pace apostolici pontificis electione servatum. Quatenus nec ego quod ad meum pertinebat officium præterirer, et in ejus constitueretur arbitrio, qui universali Ecclesiæ præsideret, quinam potissimum dies in tali conditione solemnitati præcipue deputetur.* Ad hanc gravissimam dirimendam quæstionem, etiam summi laborem insumpsit de imperatoris Marciani mandato Proterius Alexandrinus, vix ad illam Ecclesiam regendam assumptus, qui scribens ad nostrum sanctum pontificem, centenam Theophili laterculum librarii aut mendosi codicis vitio corruptum affirmat, et propterea nusquam esse recedendum a centenarij annorum cursu ejusdem beatissimi patris et episcopi nostri Theophili, qui antiquorum paginis omnino concordat (c).

4. Jam vero intelligo me animo alienatam a constituto proposito extra terminos Eutychiæ hærescos vagatum abiisse; et, quasi inconsulto Leoninarum epistolarum ordinem et numerum sequendo, in eam gravissimam incidisse quæstionem, quæ diu multumque pontificis animum torsit, quæque gravissimos nodos in se continet, nec facile solvendos ab iis qui etiam in mathematicis calculis et supputationibus faciendis sedulo versantur. Quod autem quæstio hæc pontificis animum graviter agitaverit, ex aliis et aliis ejusdem epistolis conjicitur (d). Quod spectat itaque ad Anatolii res, et ad Eutychianorum superstites reliquias, horumque nefarias artes, superest tandem ut describamus. Anatolius imprimis gravissime ab imperatore Marciano increpatus ad optimam frugem redactus est, quem in suam gratiam S. Leo se recepturum esse spondet, dummodo canonibus satisfaciat, et sacerdotum jura non convellat. De qua sponsione cum certus factus fuisset, idem Anatolius non distulit suas epistolas scribere ad S. pontificem, in quibus humiliter de intermisso epistolarum commercio conqueritur; quod sane magnæ anxietatis et doloris augmentum eidem attulerat, cum desiderasset frequentius potiri pontificis affatibus. Protestatur se esse paratum obediendo complere quæ vestris omniariam perfectissimis sensibus placita videbantur. Cujus quidem rei plura in præsentiarum exhibens testimonia, primo ait Aetium et archidiaconi ministerio dejectum in priori loco, atque honore ecclesiastico jam esse restitutum; Andream vero, qui archidiaconi dignitate fuerat honoratus, jam ab Ecclesia esse separatum, et gradu dejectum, quia contra S. Flavianum pro Eutychi partibus decertaverat: *quamvis excusationibus plurimis et subscriptionibus propriis, quas epistolæ sanctitatis vestræ subdiderant, jam viderentur satisfecisse præteritis.* Duo alia præterea suæ resipiscentiæ argumenta in hac epistola profert. Alterum pertinet ad initam pacem et summam conjunctionem quam cum Romano pontifice Leone in posterum habere et inviolabili nexu conservare desiderat. Alterum vero respicit præcedentem sui ambitus culpam,

(a) Epist. ad Marcianum august. 94.

(b) Epist. 91.

(c) Proterii episcopi Alexandrini epist. ad S. Leonem, cap. 1.

(d) De hac paschalis festi controversia mentionem

facit S. Leo in epist. 100 et 102 ad Julianum episcopum Coensem. Rursus in epist. 105 ad Marcianum augustum, et in epistola 109 ad episcopos Galliarum et Hispaniarum.

quam a se amolitur, eamque in cleri sui episcoporumque Orientalium studium refundit. Illud unum addeus, quod Quesnelliana et Launoi commenta maxime evertit, affirmando Chalcedonensium gestorum vim omnem et confirmationem auctoritati apostolicæ sedis fuisse reservatam. *Cum et sic* (ne inepte fabulari videar Anatolii verba subijcio) *cum et sic gestorum vis omnis et confirmatio auctoritati vestræ beatitudinis fuerit reservata* (a).

533 5. Hisce ergo litteris acceptis non distulit S. Leo responsum dare Anatolio, et nihil minuens de pontificia majestate, firmum incommutabileque propositum in ejus mentem revocat, quo curæ communis gratiæ debuit studere, ne ullam anxietatem sibi ingereret. Subjicit se optasse in ecclesiasticis curis talem habere consortem quales erga apostolicam sedem quamplurimi ejus prædecessores se exhibuerunt, quos inter expresse nominat Joannem Chrysostomum, Atticum, Procum, atque Flavianum. Laudat eum præterea, quod quædam in officiis clericorum male gesta correxerit, et Aetium presbyterum in gratiam affectionemque revocaverit, et Andream ab archidiaconi actione subinverit. Verumtamen indulgentiam quamdam adhiberi cupiens cum iis qui quondam Nestoriana et Eutychiana hæresi fuerant infecti, et contra Flavianum decertaverant, eidem Anatolio mandat veniam dare, si execrabilia dogmata condemnent, et correctionis argumenta exhibeant. Ait enim: *Andream sane, qui rationabiliter archidiaconi est privatus officio, et Eustratam, qui sanctæ memoriæ Flaviani, ut comperi, improbus existit accusator, si professionibus plenissime scriptis non minus Eutychianam quam Nestorianorum execrabile dogma condemnant, quorum venia est præstanda correctis, presbyteros consecrabis.* Et paulo infra, loquens de cæteris pari errore inquinatis, subdit: *Si veniam simili professione cum satisfactione deposcunt suis ordinibus reformarentur, his tantum ad officiorum primatum admissis, quos ab omni errore liberos fuisse constiterit* (b).

6. Pontificiæ quoque auctoritatis majestatem conservans, gradum facit ad disserendum de epistolarum intermisso commercio, quod causa ambitus abruperat, cum laudatam canonem 23 auctoritate sancti Petri prorsus casaverat atque aboleverat. Et desiderans quidem in Anatolio majorem sinceritatem in culpa agnoscenda, majoremque efficaciam in ea detestanda, aperte fatetur præfatam culpam ad sola Constantinopolitanorum clericorum consilia non debere transferri, quod *sine tua voluntate* (ait) *non potuit tentari. Quia sicuti in mala suasionem delinquitur, ita et in mala confessione peccatur.* Subjicit deinde non esse sibi ingratum, quod eum displiceret, quod jam placere non poterat. Quam secutus persuasionem, veterem gratiam ei promittit, maxime principis Christiani attestazione suffragante. Sibi quoque concinit S. pontifex in alia epistola eadem die scripta ad Marcianum imperatorem, expresse affirmans, Anatolium in suam gratiam recepisse, quia *per omnia me clementiæ vestræ parere delectet.* Subdit præterea: *Amabilem, fidumque se præbet, et ab ea, quam illi spondeo charitate nulla se deinceps variatè dissociet, eos sibi sincera affectione conjungens quos catholicæ fidei probavimus defensores* (c). Interim autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ majori bono atque tranquillitati prospiciens, imperatorem rogat ut *Carosus monachus nimis imperitus, nimisque perversus, qui, ut comperi* (ait), *multorum corda subvertit sua venena pietatis vestræ beneficio ultra non exerat, qui nimis audacter hæreticorum extinctos conatus redvivos fieri quærebat, perfidiam Eutychianam defendendo, et synodalem auctoritatem violando. Et quidem nec inutilis, nec optato effectu vacua fuit S. pontificis de-*

A præcatio, nam sequenti anno 456, tertio idus Februarii, debitas gratias eidem imperatori Marciano rependit, quod Carosum illiusque socium Dorotheum, qui hæretica pravitate in multorum perniciem damnatos tuebantur errores, ex antiquis eorum monasteriis expulerit, jubendo *apud eos degere, quibus nocere non possent, quod ut spero multis remedio erit, quos a perversis doctoribus liberastis.* At Carosum tandem sincera fidei confessione hæreseos virus eiecisse, credidit S. P. e relatione a Juliano Cœnese accepta (d). **534** Sed eum adhuc ecclesiastica fuisse communionem privatum, ob quasdam cum Anatolio discordias, eadem in epistola nobis indicatum est. Quarum quidem discordiarum originem aut inquirere aut referre ad nostrum haud arbitror pertinere institutum, cum ad exitum perducere dumtaxat intendamus, eas in D. Leonis Opera Exercitationes, quæ ad Eutychianam hæresim et historiam pertinere cognovimus.

B 7. Maximam quidem ergo injuriam subire, si qui, ad præsentem hanc meam scribendi methodum attendentes, vitio dare vellent quod prorsus narrare præterierim gravissimam illam cladem Romano Occidentali imperio illatam, ob quam Urbs ipsa a Vandalis capta, incensa atque direpta fuit. Itæc itaque clades tanta tristitia et mœrore sancti pontificis animum affecit, ut prorsus eo tempore Orientalium rebus vacare non potuerit. Immo, Quesnello etiam teste, intermisso omni epistolarum commercio, totus fuit in reparanda civitate et ecclesiarum strage, et annum fere integrum dare debuit ut afflictæ patriæ necessitatibus opitularetur. Nullam tamen de hac clade Urbis a Vandalis illata in suis epistolis S. Leo facit mentionem. Dumtaxat in orationibus ad R. populum habitis paucis eam descripsit. Verumtamen, eam timuisse, et jam a quinque annis propheticum quodam spiritu prænuntiassè, ipsi, ex epistolis ad Marcianum imperatorem, et ad Pulcheriam augustam, quando Chalcedonense concilium adire rogabatur, jam in præcedentibus observavimus. Neque vero sola hæc Urbis direptio a Barbaris facta pontificium torsit animum; verum etiam hujus mœrorem maxime auxit Marciani imperatoris optimi principis obitus, qui quoadusque vixit omnino pendebat a S. pontificis insinuationibus, monitis atque suggestionibus, quin umquam ab ipsius nutibus resisteret. Is ergo in imperio sex annis, et totidem mensibus, duobus aut tribus diebus consumptis, ex hac luce migravit. Cui Leo tribunitius ex senatu-consulto communi calculo in imperio successit. Marciani tamen obitus Eutychianis in Ægypto aliisque in Orientalium provinciis delihescentibus occasionem dedit ut in catholicos episcopos irruerent, contenderentque audacissime Chalcedonensia gesta esse retractanda, novumque habendum concilium ut fidei causa discuteretur. Præ cæteris audaciores facti sunt Alexandrini, qui Dioscoro etiam vita functo semper adhæserunt; quibusque maxime invidus erat sanctus Proterius episcopus catholicus, omni virtutum genere ornatus.

C In hunc ergo irruere non exhorruerunt eidem sacrilege eadem inferentes, et, maxime commotionibus tum in tota Ægypto tum etiam in Constantinopolitana Ecclesia excitatis, quasi sibi blandiebantur intentum posse consequi finem, si a novo imperatore hujusque ministris aliquid præsidii obtinuisset. At prava spe decepti fuerunt. Leo namque, habito nuntio quod ad Orientis imperium Leo tribunitius fuerat assumptus, suis epistolis eidem gratulatur, pagine suas adjiciens supplicationes, ut catholicæ fidei rebus præsidium præstaret, ne Alexandrina potissimum Ecclesia, hæreticorum furore vexata atque impugnata ad plenum exitum perduceretur. *Quod opus* (ait) *virtutibus vestris gloriæque conveniens celerem a Deo placitum ha-*

D

(a) Anatolii epistola ad S. Leonem exstat tom. I Quesnellianæ editionis, pag. 325.

(b) Epistola 106, cap. 1 et 2.

(c) S. Leo, epist., 107, cap. 3.

(d) S. Leo, epist. 113, cap. 1.

bebit effectum, et sanctam Chalcedonensem synodum, de A Domini Christi incarnatione firmatam, nulla permissis retractatione pulsari. Neque vero Leonem augustum omnes Eutychnianorum conatus latebant; eum isti jam post Marciani obitum novum imperatorem multis variisque molitionibus circumvenire curassent, ut in eam sententiam veniret de Chalcedonensi synodo abolenda, quorum improbus ausus summa prudentia et religione qua pollebat proprus irritos reddiderat, etiam antequam a sanato pontifice supplicaretur. Istius autem facti notitiam multorum relatione S. Leo acceperat. Et propterea nunc eum exorat non moveri a tanta animi constantia, sed fortius in ea persistere, subdens: *Unde quod negandum illis sponte vidatis, gloriosum vobis universali Ecclesie me supplicante concedere, et incommutabiliter perpetuoque* **535** *præstare, ut quæ secundum Evangelium Christi, et prædicationis apostolicæ veritatem omnibus retro sæculis una fide unaque intelligentia roborata sunt, nulla ubertis possint actione convelli.* Epistolam hanc tandem claudit, suggerendo imperatori necessitatem consulendi reparationi pacis Alexandrinæ Ecclesie, et per æthiolicos sacerdotes (ait) *talium providere jubere pontificem, in quo et in actus probitate, et in fidei professione, nihil possit reprehensibile reperiri (a).*

S. Anatolii autem Constantinopolitani episcopi persuasione præcedentem epistolam ad novum imperatorem scriptam fuisse, perspicue S. P. indicat, rescribendo ad eundem Anatolium. Ab isto enim plenam acceperat relationem eorum quæ apud Alexandriam in Christianæ religionis opprobrium contigerunt, quæque ab improbis Eutychnianis moliebantur ut Chalcedonensis concilii decreta abolerentur, sed horum insidias strenue repulsas fuisse ab ipso imperatore. Nunc ergo Anatolium laudat ob curam quam impendit in Ecclesiarum bonum, poscendo ut pontificis preclibus imperialis opulatio quæreretur, pro his remediis adhibendis, quæ et vulnibus sanandis, et ad hæreticorum audaciam frangendam necessaria videbantur. Hunc præterea admonet de epistolis hac de causa jam scriptis ad imperatorem. Atque tandem subjicit: *Superest ut fraternitas tua ex opportunitate præsentis fidelissimi imperatoris animum studeat enixius deprecari de statutis synodi Chalcedonensis sine ulla retractatione servandis.*

9. Sed tantarum perturbationum causam et auctores nos referre oportet, ut reliqua intelligamus quæ ad Eutychnianam historiam pertinent, et in quibus apostolica S. Leonis sollicitudo versabatur explicemus. Liberatus diaconus rerum omnium seriem narravit dicendo post Chalcedonense concilium Dioscorum in Gangrena civitate exulare fuisse coactum, et Alexandrinus episcopus et clericos, concilii Chalcedonensis auctoritate et imperiali Marciani mandato, novum episcopum eligere jussos fuisse, ut etiam ex Actis Chalcedonensibus ipsi annotavimus. *Collecti sunt ergo nobiles (ait Liberatus) ut eum qui esset vita et sermone pontificatu dignus, eligerent.... Cum super hoc nulla dubitatio processisset, volentibus civibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur (Dioscoro quippe vivente), tandem omnium sententia in Proterium declinavit, qui etiam Dioscorus commendaverat Ecclesiam, qui eum archipresbyterum fecerat (b).* Proterii igitur in Alexandrinum episcopum electo et subsecuta ordinata causa fuit maximi schismatis, cujus auctores simulationibus secretas eorum molitiones occultare nisi sunt, quoadusque Marcianus in imperio fuit superstes. Sed, eo vita functo, Egyptii fidei facile expugnari posse crediderunt, seditionem diu animo conceptam excitantes. Nam Triphoetus Ælurus, et Petrus Moggus diaconus, ambo a Dioscoro ordi-

nati, urbem circumversantes, plebem novitatum avidam ceperunt sibi conciliare, et collectis turbis hæreticorum, quæ Dioscorum sequebantur, et ascitis duobus episcopis ab apertam hæresim jam sacerdotio privati, Timotheus Ælurus seditiosus princeps episcopos ordinatur, Proterii sedem invadit, legitimo pastore expulso. At Proterius Eutychnianorum furorera evadere cupiens se in baptisterium recepit. Quem locum satellites Timothei invadere non exhorruerunt, ipsum Proterium occidentes, unco irabentes per vicos ejus cadaver, quod laniatur, ejicitur, et fusus ejus incendiatur, sparguntur ciuites ejus in vastas. Rem totam narrat Liberatus diaconus cap. 15, addens. *Ab isto ergo Timotheo duo episcopi Alexandriæ ceperunt esse. Et idcirco populus, et clerus in duas factiones contrarias divisi, alii Chalcedonense concilium defendebant, alii vero gravius apud imperatorem* **536** *Leonem instabant ut Chalcedonensis synodus tolleretur. At imperator (subjicit Liberatus) amborum partium supplicationes legens, et considerans nimis esse grave vexari tanto itinere (novum concilium Eutychniani petebant) sacerdotes, quorum aut ætas, aut infirmitas, aut pauperis hunc laborem subire prohibebat, impossibile judicavit eos congregari. Sed scripsit singularum civitatum episcopis de utroque negotio; nimirum de ordinatione Timothei Æluri, atque de supplicationibus sibi factis pro abolendo synodo Chalcedonensi. At divina dispositione factum ut episcopi omnes qui ad synodum Chalcedonensem convenerant sine ulla proventus hæsitacione statim rescriberent; Chalcedonensem synodum usque ad sanguinem vindicandam, ea quod non alteram fidem teneret quam synodus Nicœna constituit. Timotheum vero non solum inter episcopos non haberi, sed etiam Christiana appellatione privati. Nescio tamen cur Liberatus præcedentem hanc rerum gestarum seriem fideliter describens, penitus referre omiserit quæ a S. Leone gesta sunt pro inviolabili Chalcedonensium decretorum observantia, et pro amovendo ab Alexandria sede Timotheo Æluro, et abolendo dire illa schismate quod Ecclesiam illam affligebat et ad exitium catholicam fidem perducebat. Neque enim pontificis nostri gesta Liberatus latere poterat.*

10. Nam istæcum dum Alexandria Ecclesia in alto fluctuabat hæreticorum et seditionum tempestatibus, S. Leo pontifex satagebat catholicorum constantiam excitare, datis hæc causa verbis epistolis, vel ad Julianum episcopum Coensem, vel ad Basilium super ad episcopatum Antiochenum assumptum, vel ad Euxitheum Thessalonicensem, vel ad Juvenalem Jerosolymorum, vel ad omnes metropolitas Orientalium Ecclesiarum, omnes singulosque adhortans ut sanctis et strenuis constantia sceleratorum ausibus se opponerent, ne in quocumque nostrum communis fides vel *trepida inveniat aut tepida (c)*; certo sibi persuadens quod si episcopalis constantia a synodi Chalcedonensis definitiombus non recederet, jam *Clementissimus et Christianissimus princeps libenter (ait) tuebatur sententiam suam et quod sponte jam præstitit, multo magis rogatus efficiet, ne bene facta atque composita aliqua possint novitate violari (d)*. Neque fidei catholice tunc ardor et studium penitus extinguendi mala quæ Alexandriam opprimebant Ecclesiam pontificum excitavit animum ad encyclicas scribendas epistolas, et imperatorem rogandum ne aures præberet nefariis Eutychnianorum petitionibus; sed præterea Julianum Coensem et Aetium presbyterum sollicitas, ut quanto citius pontificis scripta ad unumquemque episcoporum metropolitaram facerent pervenire, ut toto conatu novitatus resisterent. Mirari deinde se subjicit quædam calumniasorum audaciam, qui, non solum in seipso quærentes, episto-

(a) S. Leo Magnus, epistola 115 ad Leonem august., cap. 1 et 2.

(b) Liberatus diaconus, cap. 19 in sua Breviario.

(c) Epistola ad Basilium Antiochenum 118, et in

119 ad Euxitheum Thessalonicensem et Juvenalem Jerosolymorum.

(d) Epistola 120 ad Julianum Coensem episcopum.

Iam pontificiam scriptam ad Flavianum, ab omnibus tamquam fidei regulam acceptam, accusabant tamquam obscurum sensu, vel sermone ambiguum, quasi quod ipsius epistolae assertiones ex evangelica et apostolica doctrina non essent derivatae. Miror sane (inquit) calumniantium vanitati aliquid adhuc in epistola mea, qua toto mundo placuit, obscurum videri, ut de ea putari opus exponendum; cum illius praedicationis tam plena et solidus sit assertio, ut nihil accipiat vel in sensu vel in sermone novitatis. Quis quidquam a nobis tunc scriptum est ex evangelica et apostolica probatur sumptum esse doctrina (a). Quam calumniantium vanitatem volens refellere, et evidentissime probare novis expositionibus locum superesse non posse, quas Eutyechiani fieri solebant, ad vulnerandam saltem Chalcedonensis synodi auctoritatem, Aetio suo vicario exemplaria litterarum quas G. ille Italiam ad se scripserat misit, ut ostenderet omnes etiam Occidentales 537 episcopos summa consensione eandem pontifici doctrinam. Exemplaria quoque litterarum quas Galli ad nos atque Itali Episcopi concedi credulitate miserunt pariter direximus, ut quam etiam illorum nobiscum sit fides non non lateat (b). Digna haec quidem erant ut a Liberato diacono Eutyechianistarum historiam scribente leviter saltem indicarentur. Et quemadmodum ipse minime dissimulare poterat quae a S. Leone gesta fuerant ad latrocinale Ephesium aboleandum, Dioscori et Eutyechis impicitatem coercendam atque damnandam, et demum etiam explicavit studium quod adhibuerat ad catholicam fidem in oecumenico Chalcedonensi concilio firmandam; ita quoque paucis cum describere oportebat quanta quaelibet nos S. P. fecerat, cum pro sustinendis ejusdem concilii decretis, tum pro reparandis iis gravissimis malis, quae post Marciani mortem, ob nefarias Eutyechianorum meditationes, Alexandriam, Aegyptium et ipsam Constantinopolitanam Ecclesiam quoque oere cum catholicae fidei exitio vexabant. Jam vero Liberato Carthaginensi diacono veniam deus, qui quaevis in conscribendo Breviario de Nestoriana et Eutyechiana haeresi pro manibus habuisset synodorum gesta, et SS. Patrum epistolas, ut ipse in praefatione hujus operis asseverat, tamen non omnem diligentiam servavit; et in causa de qua agimus potius animo intendebat referre gravissimum illud Alexandrinorum schisma, quam indicare apostolicam Romanam sedis studium et gravissimos conatus ut illud comprimeret et repararet.

11. Caeterum Liberatum minime latere poterant quae S. Leo fecerat, ante et post Proterij mortem, pro eludendis Alexandrinorum nefariis artibus, horumque Ecclesiam ad perfectam tranquillitatem et pacem inducendam. Acceptis namque a Proterio epistolis suae ordinationis indicibus ad eundem rescribere haud distulit, et oras a gratulationis officiiis, ait: *Lactificaverunt me litterae dilectionis tuae, quas frater et coepiscopus noster Nestorius (Beda habet Nectarius) pro adoptavit affectu. Oportebat enim ut ab Alexandriae Ecclesiae praesule talia scripta ad sedem apostolicam mitterentur, quae ostenderent magisterio beatissimi Petri apostoli hoc ab initio per beatum Marcum ejus discipulum didicisse: Aegyptios, quod constat credituisse Romanos (c).* Multis deinde eadem epistola suam doctrinam in epist. ad Flavianum contentam defendit adversus haereticorum calumnias; quam legi epist. frequentem concione, ut Alexandrinus de sua doctrina faciat certiores. Atque tandem jubet ut allata Patrum testimonia cum sum epistola publice conferat, qua palam fieret cum Nestorium pariter et Eutyechiam damnare. Specialem ergo curam Romanum pontificem de Alexandria Ecclesia semper habuisse, variis argumentis in harum Exercitationum cursu ipsi jam observavimus, quae quidem tanto magis augebatur,

quanto majores erant necessitates quibus premebatur, et R. pontificem prospicere oportebat.

538 CAPUT XII ET ULTIMUM.

Summum tandem studium usque ad vitae exitum S. Leo adhibuit in firmandis Chalcedonensibus decretis, in reparanda Alexandriae Ecclesiae clade, et in haereticis Eutyechianis extinguendis.

1. Verbis haudquaquam explicare possemus S. P. Leonis studium in reparanda Alexandriae Ecclesiae clade, nisi ejusdem agendi ratio post Proterij mortem adhibita perspicue illud patefaceret. Sed praeter momenta illa quae jam in superioribus ad hanc veritatem ostendendam a nobis adducta sunt, et alia supersunt ex quibus appripe cognovimus S. Leonem reliquos sui mortalis vitae dies, insumpsisse ut omnes Eutyechianos conatus et molitiones eluderet, compesceret, attereret; Chalcedonensiam synodum iuveniret; catholicam fidem sustineret, et orthodoxos episcopos oppressos, et seditiosorum factione exsulatos abire coecliam, ab arumina qua patiebantur eximeret. Calligimus id potissimum ex epistola tertia quam scripsit ad Leonem augustum, qua primo ei gratulatur quod Chalcedonense concilium custodire voluerit; et gradum facinus ad pertingentes et insidiosas haereticorum contentiones, postulat ut pro Christiana reipublicae, et imperii incolumitate et bono, regia potestate utatur ad eos compescendos atque frenandos. Cujus pertinax (ait) et insidiosa contentio illicum conquiescat, si imperiali potestate frenetur (d). Voluisse autem S. pontificem imperatori consulere, Alexandrinos haereticos in exilium pellere, aliosque scriptis multari, indicant verba subsequenti epistolae praenuntia ad Aegyptios episcopos catholicos; qui, post Theodori Aelivi ordinationem, relicti suis sedibus, venerant Constantinopolim, seipsum atque praesidium quaesituri. Eos autem pro fide extorres pontifex consulatur, et ut pro incarnationis mysterio patienter adversa tolerarent hortatur, sibi persuadens: *Ut per vestram patientiam (ait) multorum devotio laboratur, et cum gloria venerandi principis Alexandriae Ecclesiae. deperditis haereticis, antiquam respicias dignitatem (e).* Pontificis autem voluntas non plane suum effectum assecuta est, vacua an ob nigritiam imperatoris ellementiam, vel ob Anatolii desidiam, quibus factum est ut etiam inter Constantinopolitanos clericos nonnulli haberentur qui Alexandrinis latronibus adhaerebant, et Eutyechiana dogmata imbibebant, maximo Chalcedonensium decretorum contemptu et injuria. Quae cum S. pontifex rescivisset, accepto calamo, prius litteras dat Anatolio Constantinopolitano: excitat ejus vigilantiam contra haereticorum conatus: eum arguit, ut inter dilectionis tuae quidam esse dicuntur qui adversariorum conniveant pravitate, et vastitatem usque misericordiae misceantur. Tum Anatolii vigilantiam urget, ut severitate congrua coarctat atque i. vestiget haereticos, ita ut quibus prodesse non potuerit correctio, non parcat absctio. Atque denique in hujus mentem revocat illud Evangelii mandatum: *Ut si uox oculus, aut pes, aut dextrum scandalizaverit manus, a compage corporis auferatur; quia melius sit his in Ecclesia officis carere membrum, quam cum ipsis in aeterna supplicia ire.* Fortius quidem urget Anatolium hujusque vigilantiam excitare quaerit alia epistola paulo post ad eundem scripta, cujus determinatum tempus haudquaquam delinire possumus, cum consulari uera carcat. Est enim inter Leoninas 126.

2. Tum recenset S. pontifex ab Anatolio litteras acceperat, quibus Alexandriae Ecclesiae lacrymabilem statum expresserat, ipsius tamen atrociam facinorae epistoliarum paginas explicare non potuerunt. Maxime autem dolore id cognovisse

(a) Epistola 120 ad Julianum Coensem.
 (b) Epist. 121 ad Aetium, cap. 2.
 (c) Leonis epist. 403 ad Proterium, cap. 1 et 2.

(d) Epist. 122.
 (e) Epist. 123.

asseverat. Sed quoniam locorum maxima distantia et Eutybianorum impetus Leoni non permittebant effrenem eorumdem frangere contumaciam, cum omnes ecclesiasticas leges et poenas non reformidarent; idcirco suggerit Anatolio ut supplicare non desinat imperatorem, et crebris suggestionibus poscere ut quamprimum a pervasoribus suis Alexandrina Ecclesia liberetur. Sibi præterea consolationem allatam fuisse asseverat ex relatione accepta: quod ex omni numero episcopo um qui Ægyptianis diocesisibus præsumunt solum dudum damnati potuerunt quatuor inveniri, qui Timotheo et impietate hæreseos et sceleris latrocinito jungerentur; qui ad petendam synodum admitti nullatenus possunt, etiamsi de solo hæretico arguerentur errore. Catholicos deinde episcopos ex Ægypto profugos, qui Constantinopolim convenerant, imperatori commendasse, ut opem obtinerent, testatus est. Tandem in ipsum Anatolium styli convertit, huncque vehementer arguit quod Attici Constantinopolitani presbyteri contumaciam non represserit, qui ad eam insolentiam profecit, ut in ecclesia contra catholicam fidem et Chalcedonensem synodum ausus fuerat disputare. Cogor (ait) vehementius de tua dissimulatione causari. Minaturque se pro sua auctoritate facturum, si detrectet illum Andreæque socium suæ impietatis a comunione abscindere. Quem nos, si fieri potest, emendari malumus, quam perire. Qualia vero emendationis argumenta præscribat, ex subsequentibus intelligimus. Vult enim Leo ut de eo loco, unde contra catholicam fidem multa disseverit, aperte nunc ipsius fidei prædicator appareat, et nihil Eutychiani dogmatis prætermittat, quod non manifestatione suæ professionis Christiano populo audiente condemnet (a). Graviter tamen hoc oburgationis genus Anatolio displicuisse, quasi res suæ Ecclesiæ non curaret, et ea dissimularet quæ ad fidei catholicæ perniciem in Constantinopolitana contingebant Ecclesia, ex istius querimoniis innotescit. Moderate tamen Anatolii querimonias Leo accepit; illique ait inquirere delegasse utrum vere essent quæ de Attico fama jactaret. Neque in aliquo (subjicit) honorem tuum læsi: cui discutienda ea quæ ad me erant perlata commisi. Denique ad excludendam omnem suspicionem qua Atticus tamquam læsæ fidei homo in omnium ore tradebatur, monet et mandat ut is non voce tantum sed propria subscriptione publice, quæ in ecclesia, Christiano populo præsentem, recitetur, Eutychianum damnet errore, et Chalcedonensis synodi decretis apost. sedis auctoritate firmatis se adherere profiteatur.

3. Hæc tamen controversia de Attico presbytero nova non erat. Nam S. pontifex jam scripserat ad imperatorem in C. P. Ecclesia reperiri clericos ambiguae fidei, quos ab Anatolio ejici petebat, huncque arguebat quod negligenter ferret aliquos de fide perverse sentire et loqui. Quare imperatorem ita compellat, ad justitiam ultionis illum excitando, ne Constantinopolitanæ Ecclesiæ puritas obscuretur: In qua inveniantur clerici quidam hæreticorum sensui consonantes, ut intra catholicorum viscera assertionibus suis hæreticos adjuvantes; in quibus deturbandis si frater meus Anatolius, cum nimis benigne parcat, signior invenitur (b). Hinc ergo pontifex ipsum augustum rogat ut dignetur pro sua fide etiam istam Ecclesiæ præstare medicinam, ut tales non solum ab ordine clericatus, sed etiam ab Urbis habitatione pellantur, Ne ulterius sanctus Dei populus perversorum hominum contagio polluitur. Leonis votis annuit augustus, Atticumque impulit ut de sua fide ad Rom. pontificem scriberet, et meditata professione omnem de sua doctrina suspensionem amoveret. Perfecit Atticus in speciem quod augustus jusserat; edidit Romamque misit confessionem fidei, sed valde obscuram et verborum ambage implicatam. Quam fidei 540 professionem cum S. pontifex lustrasset, seduloque ad verborum vim

et significationem attendisset, eam taliter incertam esse judicavit, ut confirmaverit potius quam diuerit quidquid (ait) ad nos de eo fama pertulerat; cum si conscientiam suam voluisset probare sinceram, non Eutychem sibi odiosum fuisse, sed quod perfidiam ipsius reprobarat atque damnaret, debuerat confiteri (c). Illa ergo fuit Attici subdola agendi ratio, ut profiteretur sibi odiosum fuisse Eutychem, cui anathema dicere non detrectabat, quin istius prava dogmata reprobaret. Quare S. pontifex volens ipsius vafritiem eludere, talem ab eo fidei professionem fieri postulabat, de qua umquam dubitare non liceret. Alias imperabat ut ipse et Andreas ejusdem criminis socius ab ordine et omni honore clericali amoverentur. Atticum vero (ait) et Andreæ, quorum nomina fratri et coepiscopo meo Anatolio misit ante litteras indicavi, quos a vestra laudabili fide dissentire cognovi (scribit ad presbyteros, diaconos et clericos Ecclesiæ Constantinopolitanæ) atque apertissime Eutychianorum conuere perfidiam, nisi prius hostilia dogmata propria voce ac subscriptione damnauerint, et fidem Chalcedonensi concilio roboratam, in ecclesia, populo Christiano præsentem, se professi fuerint secuturos, ordinis sui honore priuentur. Qualem tandem exitum Attici et Andreæ causa obtinuerit, neque ex S. Leone, neque ex alio Christianæ rei monumento potuimus investigare. Sed minime ambigendum est, aut eos, servatis omnibus conditionibus recensitis, suam perfidiam abjecisse; aut a catholicorum societate fuisse avulsos, et clericali honore privatos, cum nunquam sanctissimus pontifex recesserit a decisio.

4. Restat jam tandem ut videamus quid de Eutychianis Alexandrinam Ecclesiam diripientibus factum fuisset, cum jam S. pontifex crebris suarum epistolarum suggestionibus opem ab imperatore petisset, pro exturbando Timotheo Æliuro, illius sedis prædect et invasore; alioque habendo episcopo, qui catholicam fidem profiteretur. Leonem autem augustum suam opem et auctoritatem adhibuisse, ut res ad felicem exitum perducerentur, minime ambigendam est. Sed facile non potuit omnes Eutychianorum insidias præcavere, qui pro Ecclesiæ et imperii rebus componendis novam synodum necessariam esse congingebant, quorum spem S. P. iteratis litteris frustraverat; qua anputata, saltem publicum colloquium petunt cum iis quos S. Leo maluerit. Æqua sane postrema hæc Eutychianorum petitio videbatur iis qui subdolas horumce artes non intelligebant; potissimum cum petitio rumoribus comitaretur, hos sincere velle edoceri fidei veritate, opinionumque non ita esse tenaces, ut nollent emendare eas si falsatas esse demonstrarent. Per aulicos itaque ministros Eutychiani imperatorem adierunt, ut huic collationem persuaderent, qui circumventus ab aliorum consiliis, scribit ad S. Leonem, affirmando synodum frustra peti postquam synodo Chalcedonensi finita controversia erat, quia perfectio incrementum et adjectionem plenitudo non recipit. Quæ verba S. Leo in suam epistolam transtulit, imperatoris sententiam laudando. Es ergo humanitate animique promptitudine qua solebat statim S. Leo imperialibus epistolis dedit responsum, et, manifestato sui animi gaudio, imperatori gratulatur: Cum clementiæ vestræ (ait) excellentissimam fidem augeri..... agnosco (d). Fidei soliditatem supra firmissimam petram ædificatam prædicat, a qua procul omnium opinionum varietates arcendas esse asseverat, ne ingrati divinæ misericordiam mueribus inveniamur, et tamquam nulla sint quæ adepti sumus, contraria potius exspectamus. Nam (subjicit) quæ perfectæ sunt querere, quæ perfectæ sunt retractare, et quæ sunt definita cœvellere, quid aliud est, quam de adeptis gratias non referre, et ad interdictæ arboris cibum improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere? 541 Negat præterea se communionem habere velle

(a) Leonis epist. 126.

(b) Epist. 126.

(c) Epist. 128.

(d) Epistola 132, cap. 1 et seq.

cum hæreticis, qui de argumentationum suarum ver-
suta gloriantur, ut Evangelio Christi contradicant.
Sed confidens per omnia de imperiali pietate, se mis-
surum spondet aliquos legatos, non ut disputent cum
Eutychnianis, sed eos instruant, quia *de rebus apud
Nicæam, et apud Chalcedonam, sicut Deo placuit de-
finitis, nullum audeamus inire tractatum* (a). Sub finem
epistolæ labentem Alexandrinam Ecclesiam eidem
commendat, ut, ejectis ex urbe parricidis, eam tan-
dem in libertatem vindicet.

Præcedens laudata S. Leonis epistola, labente
mense Martio scripta fuit, Leone et Majoriano consul-
tatum agentibus, quod in annum 458 incidit. Sed
non statim misit legatos quos se missurum esse spon-
derat. Nam ex subsequenti epistola, quam scrip-
serat decimo sexto kal. Septembris ejusdem anni,
intelligimus tum solum dirigere deliberasse Domi-
tianum et Geminianum episcopos, qui pontificias
partes agentes Ecclesiæ pacem quærerent, quin bene
definita ad novum tractatum revocare permitterent.
Addit omnino vitandas esse disputationes quascum-
que cum fidei negotia tractantur, et exemplum
Christi adducit, qui Evangelii doctrinam cunctis
nationibus annuntiandam, non oratoribus atque phi-
losophis, sed hominibus piscatoribus atque humilibus
commisit. Cui exemplo Eutychniani repugnabant,
dogma in synodo definitum in disputationem addu-
cere contententes. Instabat Leo tandem apud impe-
ratorem, ut benignas aures præbere vellet legatorum
suggestionibus, quos miserat non disceptaturos cum
damnatis, sed supplicaturos vobis tantum pro catho-
licæ fidei firmitate, quin parricidis Alexandrinis omni
indulgentia indignis humana remissione concedi posset,
cum ille solus exorandus esset, qui talia *potest digne
plectere, et solus ineffabili misericordia relaxare*. Cum
Eutychnianis vero Timothei Æluri partibus adhæren-
tibus aliam et aliam œconomiam ecclesiasticam ser-
vari jubet; videlicet, correctis penitentiam non negan-
dam mandat, obduratos vero sub synodali senten-
tia remanere vult (b).

5. Occasione hujus legationis aliam scripsit epi-
stolam ad eundem imperatorem, quæ apud Quesnellum
134 est, sed in veteribus editionibus est 97.
Continet hæc epistola, ut annotavit etiam Quesnellus,
proxiorum diligentiorumque de mysterio incarna-
tionis tractationem. Plurima amplissimaque habet
subjecta SS. PP. testimonia, quibus Eutychnis error
jam pridem damnatus ostenditur. Sed in fine hujus
epistolæ in imperatoris mentem revocat nihil esse
congruentius imperii potestate, quam ut *paci Eccle-
siarum Domini tua constitutione prospicias, et in om-
nibus tibi subditis Dei dona defendas, neque ulla ra-
tione patiaris per invidiam diaboli ministros ipsius in
cujusquam ævire perniciem*. Quod diu desideravit
Leo tandem assecutus est. Nam imperator, pontificio-
rum legatorum suggestionibus auditis, secumque ea
animo revolvens quæ S. pontifex ad eum in aliis et
aliis scripserat epistolis, sapienter deliberavit non
amplius ferre gravissimam Alexandrinorum dissen-
sionem, impiumque Timotheum retinere sedem illam
quam invaserat; suam potestatem episcoporum au-
ctoritati adjunxit, jubendo quod jam condemnatus
Timotheus ab episcopatu abiret. Quemadmodum
enim res contigerint ex monumentis, quæ supersunt
non sincere apparet. Quesnellus, qui a suo systemate
numquam recessit, sibi imaginatur Constantinopoli
habitum fuisse episcoporum conventum, et forte occa-
sione obitus Anatolii et novi CP. episcopi eligendi;
et præsentibus pontificiis legatis, Domitiano et Ge-
miniano episcopis, lectas fuisse omnes epistolas
metropolitaram cum episcoporum subscriptionibus
ad Augustum missas, recitatas quoque S. Leonis
epistolam 134 ad eundem imperatorem cum subjectis
SS. PP. testimoniis, atque præsentium absentiumque

consensione Timotheum ipsum fuisse condemnatum.
542 De hac in Timotheum sententia, ait idem
Quesnellus, sermo est in epistola S. Leonis ad Ge-
nadium Anatolii successorem: *Universorum* (inquit)
Domini sacerdotum sententiis coarctatus. Et rursus
S. pontifex explicare volens universalis Ecclesiæ
gaudium, ob improbi Timothei ab Alexandria sede
expulsionem, scribit ad imperatorem: *Sciat clementia
vestra omnes Ecclesias Dei cum laude vestra exultare
pariter, et lætari, quod ab Alexandrinæ Ecclesiæ jugo
improbis parricida depulsus est* (c). Fateor quidem
omnes episcopos reprobasse Timothei Æluri in
Alexandrinum episcopatum intrusionem, hunc tam-
quam parricidam et hæreticum exlorruisse, suumque
mœrorem et Alexandrinæ Ecclesiæ cladem expres-
sisse, tot tantisque epistolis in encyclico codice re-
gestis, de quibus jam mentionem fecimus. Quid inde
vero? Num conjectura est conciliariter habitam fuisse
Constantinopoli congressionem, et canonica senten-
tia ferri posset? An non hæc canonica sententia pro-
lata fuerat a sancto Leone Magno; qui iteratis vici-
bus, etiam antequam legatos mitteret, imperatorem
rogaverat ut executioni demandaretur Timothei in-
vasoris expulsio, et novus catholicus episcopus ab
Alexandrinis eligeretur? Non ea ratione igitur, quod
omnes episcopi, tam absentes quam Constantinopoli
commorantes, desideraverint et plausum fecerint
Timothei Æluri depositioni, dicendum est iure horum
sententia fuisse damnatum et expulsum. Id certe
dumtaxat indicare habent laudata verba: *Universo-
rum Domini sacerdotum sententiis coarctatus*; sed at-
tendentes criminum gravitatem, omnes episcopi
summa consensione urgebant ut depositionis senten-
tia in Timotheum Ælurum a S. pontifice Leone pro-
lata incunctanter executioni demandaretur.

6. Omnem tamen spem non abiecit Timotheus ab
Alexandrino throno expulsus, sed sibi blandiebatur
iterum illud posse obtinere, et consuetis adhibitis
artibus, venia ab Augusto obtenta, Constantinopolim
venit, et quasi innoxius cum catholicis communica-
vit. Admonitus S. Leo a Gennadio novo C. P. epi-
scopo, et audito (ait) sermone fratrum coepiscoporum
nostrorum Domitiani et Geminiani, qui ex
Oriente Romam venerant, rescribit ad eundem Ge-
nadium, valdeque conqueritur, quod communicaret
cum catholicis, multisque probat episcopatu non
modo indignum, sed etiam ob parricidium et sacri-
legia ab eodem patrata esse cavendum. Mandat ergo
Gennadio, ut non modo a publico conventu Eccle-
siæ, sed a fidelium societate eum prohibeat. *Et ideo
dilectio tua sollicitudine qua claret enti et elaborare
debebit, ne cum tam nefario homine sermo aliquis pri-
vatim vel publice misceatur, neve sub specie correctionis
ejus quorundam conventui præbeat occasio, ne re-
deundi integram capiat libertatem, de quo jam in edi-
ctis suis princeps Christianissimus judicavit*. Duo tan-
dem menses effluxerunt, cum ecce duo legati ex
Alexandrina Ecclesia, Daniel presbyter nimirum et
Timotheus diaconus, cum litteris novi episcopi
Alexandrini rite consecrati. Plebs enim et Alexan-
drinus clerus communi consensione atque suffragio
Timotheum Solophaciolum rite solemniterque epi-
scopum renuntiarunt, et deinde ordinarunt. De qua
re summo gaudio S. Leo exsultans, statim eadem die
tres scribit epistolas: unam ad novum episcopum
electum et consecratum, eique gratulatur, eumque
hortatur, ut eos qui veritati aliquatenus resisterunt,
reconciliandos Deo (ait) *per Ecclesiæ preces instanter
acquiras*. Secundam epistolam scripsit ad presbyte-
ros et diaconos ejusdem Alexandrinæ Ecclesiæ, qui-
bus pariter gratulatus est de pissimo affectu quo
invicem conjuncti servaverunt unitatem spiritus in
vinculo pacis, remota a seipsis ea discordia bestia,
quæ vineam plantationis Dominicæ (sicut psalmus

(a) Leonis epist. 131.

(b) Epistola 133, cap. 2, 3 et 4.

(c) Leonis epist. 139.

propneticus canit) *singulari feritate vastabat*. Eos pariter excitat ad procurandam cujuslibet ordinis Christianorum resipiscentiam; ut nimirum, abjecta Eutychniana potissimum impietate, ad satisfactionis **543** remedia adhibenda faciliori via pervenire possint (a). Tertiam tandem epistolam scripsit ad decem *Ægypti* episcopos, quæ in aliquibus tantum verbis a præcedenti discordat; cum istis suam lætitiã communicat, quod ille fuerit ordinatus episcopus, quem nullus ambitus traheret, nulla seditione impelleret, nulla iniquitas incitaret; sed, in medio constituta meritorum sanctitate, eum cunctis non dubitaret præponere quem sibi universitas cuperet præsidere (b).

Hisce tandem rebus hactenus descriptis mire ea cohererent quæ Liberatus diaconus in suo Breviario tradidit. Qui indicaturus quemadmodum Alexandrinæ Ecclesiæ pax reddita fuerit, narrat imperatorem Leonem scripsisse duci Alexandriæ *Stilæ*, ut pelleret quidem ab episcopatu modis omnibus *Timotheum*, inthronizaret autem alium decreto populi, qui synodum (intellige Chalcedonensem) vindicaret. Deinde loquens de novo episcopo Alexandrino electo, *Timotheo* videlicet cognomento *Solophaciolo*, sive *Asbus*, ait: *Hic vixit quidem sine seditione quiete in Alexandrina Ecclesia omni tempore Leonis, et omni tempore Zenonis, donec Basiliscus arriperet tyrannidem, Zenone in Isauriam fugiente*. Nihil autem præsidii catholici expectare poterant a Basilisco, qui jam pridem *Timotheo* *Æturo* atque Eutychnianis clam saltem patrocinatus fuerat. Propterea, non mirum si, tyrannice imperio obtento, scripsit universo orbi sanctionem suam, quam appellavit *encycliam contra Chalcedonense concilium*, et *Timotheum* *Ælurum* in suum episcopatum redire fecit, ut *Timotheus* catholicus in *Canopi* castellum et in monasterio latuerit (c). Novum hoc catholicæ religionis excidium non vidit *S. Leo* papa, cum jam a multis annis ex hac

A luce migrasset. *Basiliscus* namque juxta eruditissimi *Dionysii Petavii* tabulas, summam imperii tyrannice obtinuit anno 476, cum jam *Simplicius* papa Ecclesiæ clavum tenere cœperat, et jam *S. Leo* vivere desiderat, anno 481.

7. Quales autem quosque labores pro Ecclesia et Christo *S. Leo* pertulisset, et acres pugnas adversus fidei hostes, scriptis dictisque debellatis hæreses cum victoriis triumpho, subiisset, ex dictis in hæc nostris historicis Exercitationibus perspicue intelligit. Scire autem aut animo capere promptum est quæ prudentia Ecclesiam rexerit, quæ constantia apostolicæ suæ sedis jura defenderit, servando semper, et conservando sui muneris majestatem, a qua nunquam resilire aut deflecti potuit, propter dissidentium Ecclesiarum motus, episcoporum Orientalium studia et hæreticorum molitiones. Intrepidus enim restitit principum petitionibus, quæ canonibus Nicænis et justitiæ legibus adversabantur; synodes horumque decreta abolevit, retractavitque, quando cumque divinis apostolicisque institutis non cohererent; saluberrimas condidit leges, pro disciplinæ ecclesiasticæ vigore reparando atque tuendo; lapsis indulgentiam dare prohibuit, quoties poenitentia salutari præsertim contumaciam sine vero corde non retractassent; neque tandem posarum canonicarum relaxationes iisdem impertiri voluit, nisi aliqua publicæ utilitatis et perfectæ concordie causa id postulasset. Certe magnificus, atque gloriosus, et vere admirabilis in Ecclesiæ negotiis administrandis repertus est. Et potissimum quia post adeptum summum pontificatum Ecclesia quatuor horrendis illis hæresibus lædabatur; et totus Oriens duodecim annorum spatio turbabatur, columnis Ecclesiæ dejectis aut vacillantibus; et tamen ex hac luce non prius decessit quam parta ubique pace et obmutescens undeque hæreticorum turbis.

(a) Epist. 140.

(b) Epist. 141. Quæ omnes scriptæ fuerunt xv kal. Septembris anni 460.

(c) Liberatus diaconus, in Breviario, cap. 15 et 16.

FINIS SECUNDÆ PARTIS.

